

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

SENÎ ALİ DÎVÂNİ (İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülşen CANDAN

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Edebiyatı**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bayram Ali KAYA

TEMMUZ - 2012

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

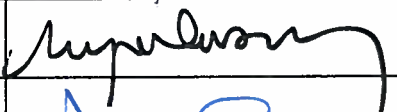

SENÎ ALİ DÎVÂNİ (İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülşen CANDAN

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Edebiyatı

Bu tez .../.../2012 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Doç. Dr. B. Ali KAYA	Kabul	
Yard. Doç. Dr. Hüseyin Yorulmaz	Kabul	
Prof. Dr. Eymen Yılmaz	Kabul	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Gülşen CANDAN

02.08.2012

ÖNSÖZ

16. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin en geniş sınırlara ulaştığı ve siyasi açıdan en güçlü yapıya sahip olduğu dönemdir. Bu yüzyıl siyasi olduğu kadar sosyal, ve kültürel alanda da çığır açarak zirveye ulaşmış ve hareketli bir döneme sahne olmuştur. Böylece muktedir devlet adamlarının adaletli yönetimiyle hükmettiği Osmanlı Devleti dünya tarihine her açıdan damgasını vurmuştur.

Bu yüzyılda padişahlar sanatı ve sanatçıyı desteklemekle birlikte kendileri de sanat ve edebiyatla uğraşmıştır. Bu sayede Osmanlı Devleti kültür ve edebiyatının en parlak dönemini yaşamış ve imparatorluğun İstanbul, Bağdat, Edirne, Bursa vs. çeşitli şehirleri ilim ve kültür merkezi haline gelmiştir.

16. yüzyılda Dîvân edebiyatı önceki dönemlere göre iyiden iyiye gelişmiş ve bu asırda Fûzulî, Bâkî, Zâtî, Hâyali gibi güçlü Dîvân şâirleri yetişmiştir. Bu şâirler millî unsurlar ile İslâmî unsurları eserlerinde sentezleyerek nazım ve nesir alanında önemli eserler vermiş ve 16. Yüzyıl Dîvân edebiyatını zirveye taşımışlardır. Dîvân edebiyatı kadar olmasa da Dîni Tasavvufî edebiyatta da gelişme yaşanmıştır. Şeyh İbrâhim Gülşenî, Bursalı Muhyiddin Üftâde, Seyyid Seyfulah Halvetî gibi eserlerinde tasavvufî konular işleyen önemli mutasavvıf şâirler de yetişmiştir.

İnsanın nefis denilen arzu, istek ve heveslerden arınıp kalbini temizlemesi ve tam bir imanla Allah'a yönelmesi, yani kendi nefisinden fâni, Hakk ile bâkî olması anlamına gelen tasavvuf, mutasavvıf şâirlerin eserlerinin başlıca konusudur. Dolayısıyla tasavvuf, mutasavvıf şâirlerin eserlerin ana temasını oluşturur, bir bakıma şâirin yazma amacı haline gelir. Bir diğer ifadeyle şâirler şiirlerini tasavvufî düşüncelerini anlatmak; hatta telkin etmek için yazarlar. Üzerinde çalıştığımız dîvânın şâiri Senî Ali de eserinin tamamında tasavvufî konuları ele almış ve şiirlerini tasavvufî düşüncelerini anlatmak için yazmıştır.

Dîvân edebiyatında edebî açıdan değerli olan fakat gün ışığına çıkarılmamış pek çok eser ve şâir bulunmaktadır. Senî Ali Dîvânı'nı tez konusu olarak seçmemizin sebebi de tespit edebildiğimiz kadarıyla üzerinde herhangi bir çalışmanın mevcut olmadığı eseri gün ışığına çıkararak kültürümüze katkıda bulunmaktır.

Yaptığımız araştırmalar sonucunda Senî Ali Dîvânı'nın el yazması iki nüshasına ulaştık ve dîvânı gün yüzüne çıkarmak amacıyla incelemeye karar verdik. Yaptığımız bu çalışma toplam beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde Senî Ali'nin hayatı, edebi kişiliği ve bağlı olduğu tarikat hakkında bilgiler verdik. Kaynaklarda şâirin hayatı ve edebi kişiliği hakkında herhangi bir bilgi mevcut olmadığından dîvândan elde ettiğimiz bilgiler doğrultusunda hayatı ve edebî kişiliği ile ilgili veriler oluşturduk.

İkinci bölümde nazım şekilleri, kafiye ve redif, vezin, dil-üslûp, deyimler gibi unsurlarla dîvânın şekil yönünden incelemesini yaptık.

Üçüncü ve dördüncü bölümlerde dîvânın muhteva yönünden incelemesini yaptık; dolayısıyla üçüncü bölümde din dördüncü bölümde ise önemli bulduğumuz tasavvuf unsurlarını ele aldık.

Son bölümde nüshaların tavsifi, metnin transkripsiyon ve imlâsında izlenen yol, transkripsiyon tablosu ve Oktay New Transkripsiyon fontunu kullanarak Senî Ali Dîvânı'nın çeviriyazılı metnine yer verdik.

Lisans öğrenimi döneminden beri yanımda olup beni destekleyen ve bu çalışmamda bana özel vakit ayırıp yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen, benimle fikirlerini, önerilerini, tecrübelerini paylaşıp hoşgörü ile bana yol gösteren tez danışmanım, saygıdeğer hocam Doç Dr. Bayram Ali KAYA' ya, metnin okunmasında, Arapça kısımların anlamlarının verilmesinde ve metinde karşılaşılan problemlerin çözümünde çok yoğun olduğu halde mutlaka zaman ayırıp engin bilgileri ile tez dönemim boyunca yardımcı olan değerli hocam Yard. Doç. Dr. Ozan YILMAZ'a metnin bulunmasında, şâir hakkında bilgi araştırmasında ve çalışmam sırasında karşılaştığım güçlükleri aşmam konusunda yanımda olan arkadaşlarım Tuğba BİRDAL ile Ali FINDIK'a ve her zaman yanımda olup bana maddi ve manevi güç veren canım aileme teşekkür ederim.

Gülşen CANDAN

02.08.2012

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	v
TABLO LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1 : SENÎ ALİ’NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ, BAĞLI OLDUĞU TARİKAT	6
1.1. Senî Ali’nin Hayatı	6
1.2. Senî Ali’nin Edebi Kişiliği.....	7
1.3. Senî Ali’nin Bağlı Olduğu Tarikat.....	8
BÖLÜM 2 : SENÎ ALİ DÎVÂNI’NİN ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ	10
2.1. Şekil Özellikleri	10
2.1.1. Nazım Şekilleri	10
2.1.1.1. Mesnevîler	10
2.1.1.2. Gazeller	11
2.1.1.3. Murabbalar.....	12
2.1.2. Vezin	13
2.1.3. Kafiye-Redif	14
2.2. Dil Ve Üslûp Özellikleri	17
2.2.1. Dil, Üslûp Özellikleri.....	17
2.2.3. Edebî Sanatlar	22
2.2.4. Deyimler	24
2.2.4. Atasözleri	29
BÖLÜM 3: SENÎ ALİ DÎVÂNI’NDA DİN	31
3.1. İmân.....	31
3.1.2. Melekler	33
3.1.2.1. Cebrâil (Cibrîl)	35
3.1.2.2. İsrâfil	35

3.1.3. Kitaplar	36
3.1.4. Peygamberler	36
3.1.4.1. Hz. Âdem.....	36
3.1.4.2. Hz. Eyyûb	37
3.1.4.3. Hz. İbrâhîm:.....	38
3.1.4.4. Hz. İsâ:.....	38
3.1.4.5. Hz. Muhammed (s.a.v.).....	40
3.1.4.6. Hz. Mûsâ	44
3.1.4.7. Hz. Nûh	45
3.1.4.8. Hz. Süleymân	46
3.1.4.9. Hz. Yahyâ.....	47
3.1.4.10. Hz. Yakûb.....	48
3.1.4.11. Hz. Yûnus.....	48
3.1.4.12. Hz. Yûsuf.....	49
3.1.5 Âhîret Ve Âhîretle İlgili Mefhumlar	50
3.1.5.1. Âhîret (Ukbâ, Bekâ Mülkü).....	50
3.1.5.2. Kıyâmet	51
3.1.5.3. Cennet Ve Cennetle İlgili Mefhumlar	53
3.1.5.4 Cehennem (Tamu).....	57
3.1.6. Hayır Ve Şer; Kazâ Ve Kader.....	58
3.2. İbâdet	59
3.2.1. Namaz Ve Namazla İlgili Mefhumlar.....	59
3.2.1.1. Namaz	59
3.2.1.2. Kıyâm, Secde	60
3.2.1.3. Mescid, İmam, Minber, Mihrab, Kible	61
3.2.1.4. Duâ, Tesbih	62
3.2.2. Oruç.....	63
3.2.3. Hac Ve Hacla İlgili Mefhumlar	64
3.2.3.1. Hac	64
3.2.3.2. Kâbe	64
3.2.3.3. Tavâf	65
3.2.4. Zekât	66

3.4. Diğer Dinî Mefhumlar	66
3.4.1. Ölüml	66
3.4.2. Cin, Peri, Dev.....	67
3.4.3. Şeytan	69
3.4.4. Günah Ve Günahkâr	70
3.4.5. Tevbe	71
3.4.6. Dinî Bayramlar.....	72
3.4.6.1. Kurban Bayramı	72
3.5. Dinî Şahsiyetler.....	72
3.5.1. Dört Halife	72
3.6. Sûre, Âyet Ve Hadisler	73
3.6.1. Sûreler	73
3.6.2. Âyetler.....	75
3.6.3. Hadis-i Şerif; Hadis-i Kudsî.....	81
BÖLÜM 4: SENÎ ALİ DÎVÂN'INDA TASAVVUF	84
4.1. Vahdet-i Vücûd Ve Tevhid	84
4.1.1. Kesret/Vahdet	84
4.1.2. Mâ-Sivâ.....	84
4.1.3. Tecellî	86
4.1.4. Sırr (Râz, Esrâr)	87
4.1.5. Gönül (Dil, Kalb)	89
4.1.6. Bekâ / Fenâ	92
4.1.7. Akl	93
4.1.8. Nefs	94
4.2. Tasavvufî Mertebeler Ve Mefhumlar.....	95
4.2.1. Dört Kapı	95
4.2.1.1. Şeriat	96
4.2.1.2. Tarikat	96
4.2.1.3. Hakikat.....	97
4.2.1.4. Marifet	98
4.2.2. Kanaat	98

4.2.3. Fakr	98
4.2.6. Sabır	99
4.2.7. Tevekkül	100
4.2.8. Feyz	101
4.3. Bazı Mutasavvıflar	101
4.3.1. Hallâc-ı Mansûr (Ö. 309/922).....	102
4.3.2. İbrâhim Edhem (Ö. 161/778 [?]).....	103
4.4. Bazı Tipler.....	103
4.4.1. Pîr, Şeyh.....	103
4.4.2. Hoca	105
4.4.3. Dervîş	106
4.4.4. Sûfî	106
4.4.3. Âşık	108
4.4.6. Ârif	110
4.4.7. Zâhid	111
4.4.8. Rind	113
4.4.9. Vâiz	114
BÖLÜM 5 : TRANSKRİPSİYONLU METİN	116
5.1. Nüshaların Tavsifi.....	116
5.2. Metnin Transkripsiyon ve İmlâsında İzlenen Yol.....	117
5.3. Transkripsiyon Tablosu.....	119
5.4. Transkripsiyonlu Metin.....	121
SONUÇ.....	368
KAYNAKÇA	370
EKLER.....	373
ÖZGEÇMİŞ	460

KISALTMALAR

- G.** : Gazel
- Mes.** : Mesnevî
- Mur.** : Murabba
- DİA** : Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
- İSAM** : İslam Araştırmaları Merkezi
- c.** : Cilt
- yk.** : Yaprak
- bkz.** : Bakınız
- nr.** : Numara
- vb.** : Ve benzeri
- Haz.** : Hazırlayan
- Hz.** : Hazret-i
- Ö.** : Ölüm
- S** : Sayı
- Düz.** : Düzenleyen

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Vezin Tablosu	14
Tablo 2 : Transkripsiyon Tablosu.....	119

Tezin Başlığı: Senî Ali Dîvânı (İnceleme-Metin)

Tezin Yazarı: Gülşen CANDAN

Danışman: Doç. Dr. Bayram Ali KAYA

Kabul Tarihi: 02.08.2012

Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) + 460 (tez)

Anabilimdalı: Türk Dili Edebiyatı

Bilimdalı: Eski Türk Edebiyatı

Dîvândan elde ettiğimiz bilgiler doğrultusunda 16. yüzyıla ait olan eserin iki yazma nüshası Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşaki Tekkesi Bölümü, nr. 161 ve nr. 181’de kayıtlıdır. Yaptığımız araştırmalarda Senî Ali Dîvânı’nın başka yazma nüshalarına rastlayamadık.

Bu çalışmamızla Senî Ali’nin iki nüshası bulunan el yazması dîvânını çeviriyazıya aktararak gün ışığına çıkarttık. Beş ana bölümden oluşan eserin birinci bölümü Senî Ali’nin hayatına, edebi kişiliğine ve bağlı olduğu tarikata; ikinci bölüm dîvânın şekil yönünden incelenmesine, üçüncü ve dördüncü bölüm dîvânın din ve tasavvuf yönünden incelenmesine son bölüm ise dîvân metnine ayrılmıştır.

Samimi ve lirik üslûbuyla tasavvufi düşüncelerini anlatmak için dîvânını kaleme alan Senî Ali, Dîvân edebiyatının genel anlayış ve estetik kurallarına uymuştur. Bu çalışma sayesinde şâirimizin edebiyat tarihimizdeki yerini alması ümidini taşımaktayız.

Anahtar Kelimeler: Senî Ali, Dîvân Edebiyatı, Divân

Title of the Thesis Senî Ali Divan, analysis-text	
Author: Gülşen CANDAN	Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Bayram Ali KAYA
Date: 02.08.2012	Nu. of pages: viii (pre text) + 460 (main body)
Department: Turkish Language and Subfield: Classical Turkish Literature	
Accordance with the information obtained from the couch to 16 two write-century copy of the work Süleymaniye Library, Department of Ussaki Convent, nr. 161 and no. 181 registered. I write copies of the research we could not find any other Court of Ali. Two copies of the manuscripts in this our work of Ali I çeviriyazıya Bureau have removed by passing the light of day. The first part of the work consists of five main sections: the life of Ali I, and is connected to the literary personality cult, and the second chapter to examine in terms of shape couch, divan of religion and mysticism in terms of the third and fourth sections examine the text of the last chapter is divided into the divan. Bureau of intimate and lyrical Seljuks era who wrote to tell of his mystic thoughts you Ali, the general understanding of Ottoman literature and abided by the rules of aesthetics. Literature, history, hope to replace this carry through the work of poet.	
Keywords: I Ali, Divan Literature, Divan	

GİRİŞ

Çalışmanın Amacı

Çalışmamızın amacı 16. yüzyılda yaşamış olan Senî Ali'nin dîvânını çeviriyazıya aktararak ortaya çıkarmaktır. 13. yüzyıldan başlayıp 19. yüzyıla kadar devam eden Dîvân edebiyatı 16. yüzyılda en parlak dönemini yaşamıştır. Biz de 16. yüzyıl Dîvân edebiyatının dinî ve tasavvufî alanına ışık tutması amacı ile bu asırda yaşamış ve Gülşenîlik tarikatına mensup olan Senî Ali'nin dîvân olarak kabul ettiği eserini incelemeye çalıştık.

Çalışmanın Önemi

Çalışmamızın önemi dinî ve tasavvufî edebiyat alanında ortaya konulan ve şimdiye kadar kimse tarafından çalışılmamış olan bu eseri, Latin harflerine çevirerek gün ışığına çıkarmak ve edebi yönden incelemesini yaparak kültürümüze ve edebiyat tarihimize katkıda bulunmaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmamızı yaparken ilk öncelikle şâirin yaşadığı dönem hakkında bilgi verdik. Daha sonra birinci bölüme geçerek, kaynaklarda hayatı hakkında herhangi bilgiye rastlayamadığımız şâirin hayatını ve edebi kişiliğini dîvândan elde ettiğimiz bilgiler doğrultusunda oluşturmaya çalıştık. Bağlı bulunduğu Gülşenîlik tarikatıyla ilgili bilgileri ise kaynaklardan yararlanmak sureti ile yazdık. Şekil ve muhteva yönünden inceleme yaptıktan sonra çeşitli sözlüklerden yararlanarak metnin çeviriyazıya aktarımını yaptık. Çalışmamızda faydalandığımız bütün kaynakların künyelerini “Kaynakça” bölümünde verdik. Son olarak da çalışmamızın “Sonuç” bölümünde çalışmanın bize kazandırdıkları ve şâir ve eseri ile ilgili genel değerlendirmelerde bulunduk.

Çalışmanın Konusu

Çalışmamızın konusunu 16 yüzyılda yaşamış olan Senî Ali ve onun eseri Senî Ali Dîvânı oluşturmaktadır. Ele aldığımız bu eserin daha iyi anlaşılması için 16. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin siyasi, sosyal ve kültürel yapısı ile Dîvân edebiyatının genel durumu hakkında bilgi vermeyi gerekli buluyoruz:

XV. yüzyılda hem siyasi hem ekonomik hem de kültürel yönden yükselişe geçen Osmanlı Devleti XVI. yüzyılda her alanda doruk noktaya çıkmıştır. Bu dönemde devleti idare eden devlet adamlarının çoğu muktedir bir kişiliğe sahiptir. Padişahların dirayeti, devletin imaretiyle orantılı olarak, ilerlemeyi hızlandırmıştır. Bu yüzyılda, Osmanlı tahtında II. Bâyezid (1481-1512), Yavuz Sultan Selim (1512-1520), Kânûnî Sultan Süleyman (1520-1566), Sultan II. Selim (1566-1574), Sultan III. Murad (1574-1595), Sultan III. Mehmed (1595-1603) bulunmuştur.

Bu yüzyılın başında II. Bâyezid zamanında Mısır Memlûklerine karşı bazı mağlubiyetlere uğrayan ve özellikle Safevî Devleti'nin kudretli kurucusu Şah İsmail'in Anadolu, hatta Rumeli'deki dini-siyasî propagandalarıyla büyük bir tehlikeye maruz kalan Osmanlı İmparatorluğu, I. Selim'in idarî ve askerî dehâsı sayesinde Safevî tehlikesini ortadan kaldırmağa muvaffak olduğu gibi, Memluk Devleti'ni de yok ederek Suriye ve Mısır'ın hakimi oldu. Kânûnî Sultan Süleyman, babasının deniz siyasetini takip ederek vücuda getirdiği kuvvetli donanma sayesinde, Avrupa'nın karalarda ve denizlerde en kuvvetli hükümdarı olmuştu. Doğu'da Doğu Anadolu'nun, Irak-ı Arap'ın, Akdeniz'de Rodos, Sakız, Kıbrıs adalarının, Kuzey Afrika'da Turablus, Cezayir ve Tunus'un zaptı, batıda Macaristan fütuhâtı ve daha bu gibi birtakım askerî muvaffakiyetler, imparatorluğun hudutlarını genişletmiş, Avrupa umumî siyasetinde kuvvetli bir amil haline getirmişti. Önce Letonya mağlubiyeti, sonra bu asır sonundaki müzmin İran ve Avusturya harpleri, bu büyük siyasî ve askerî kuvvetin, artık zirveden aşağı düşmeye başladığını gösteren işaretlerdir. Kânûnî Sultan Süleyman'ın düzenleyip nizama soktuğu idarî ve askerî müesseselerin bu yüzyılın ikinci yarısında –bilhassa büyük devlet adamı Sokullu'nun ölümünden sonra- daha süratle bozulmağa başladığı, o devrin bazı tarihçileri ve mütefekkirleri tarafından pekiyi görülmüş ve bundan doğacak tehlikeler açıkça gösterilmiş; fakat buna rağmen Osmanlı cemiyeti, bütün bu yüzyılda azametini muhafaza etmiş, siyasî ve askerî düşüşün içtimai ve iktisadî tesirleri birdenbire göze çarpmamıştır. (Köprülü, 2003: 389).

XVI. yüzyıl, Türklüğün siyasî kudretçe olduğu kadar sanat, şiir, ilim bakımından da en parlak çağıdır. (Kabaklı, 2002: 567). İlimin, sanatın, edebiyatın gelişmesi ve yeni eserlerin ortaya konulabilmesi için genel olarak hem toplumun hem de sanat ehlinin hem manen hem de maddeten rahat ve huzur içinde olması gerekmektedir. İşte bu

yüzyılda Osmanlı tebaası her açıdan doyuma ulaşmış ve huzur içinde yaşamaktadır. Bu noktada olan bir toplumda edebiyat ve sanatın gelişmesi tabii bir sonuçtur.

Yüzyılın padişahlarının bizzat sanatla ve edebiyatla meşgul olmaları, sanatı ve sanatçıyı desteklemeleri, XVI. yüzyılda siyasi gücün oranında kültürel derinliğin de artmasına vesile olmuştur. Yavuz Sultan Selim, Türkçenin yanında Arapça ve Farsça biliyor, bu ikinci diliyle bir divan oluşturacak kadar Arap ve Fars edebiyatıyla meşgul oluyordu. (Banarlı, 1971: 565). Bu sırada Osmanlı-Türk iktidarına verdiği azamet ve haşmet dolayısıyla Avrupalıların Muhteşem Süleyman dedikleri Kânûnî Sultan Süleyman, tıpkı Yavuz Sultan Selim gibi her çeşit şiirden anlıyor; âlimlere ve şâirlere büyük saygı ve itibar gösteriyordu. (Banarlı, 1971: 567). Kânûnî devrinde Türk dil ve edebiyatının büyük bir gelişme gösterdiği ve çok değerli eserler verdiği görülmektedir. Bilhassa Dîvân edebiyatı sahasında, gazel ve kasîde vâdisinde kıymetli eserler kaleme alınmış bulunmaktadır. Saltanatının ilk yıllarında zevk ve safa düşkünü olan II. Selim imparatorluğun çeşitli yerlerini imar ettirmiştir. En önemli eseri ise, sadece Edirne'yi değil tüm Türkiye'yi güzelleştiren, Selimiye camii ve külliyesidir. Şiirler yazan ve şiirlerinde Selimî mahlasını kullanan II. Selim'in beyitlerinden bazıları meşhur olmuştur. II. Selim'in, âlimleri ve şâirleri himaye ettiği, müverrih Ali'ye kıymet verdiği, müftü Ebussuud Efendi'ye saygı gösterdiği bilinmektedir. (Pekolcay, 1996: 267, 268). Sultan III. Murad'ın murabba, mesnevî, müfredat gibi istisnaları olmakla beraber, hemen hemen gazellerden mürekkep, oldukça büyük bir dîvânı vardır. (Banarlı, 1971: 571).

XVI. yüzyılda, imparatorluğun çeşitli şehirleri ilim ve kültür merkezi haline gelmiştir. İstanbul'un gelişmesi ile saray, konak ve medrese çevresinde bir şehir seçkinleri zümresi doğmuş, bu zümre Dîvân şiirini ve inşasını bilgili, anlayışlı bir hüner pazarı ve zevk mihengi haline getirmiştir. Elbet, yalnız İstanbul değil, Bağdat, Edirne, Bursa, Konya, Budin, Üsküp, Erzurum, Harput, Diyarbakır, Vardar vs. gibi imparatorluğun büyük şehirleri de şiir, ilim, sanat muhitleridir (Kabaklı, 2002: 570).

XVI. yüzyılda, gerek nesir gerekse nazım sahasında oldukça çok eser verilmiştir. Bu yüzyılda gelişen nesir dili henüz XVII. ve XVIII. yüzyılda olacağı kadar ağır ve ağıdalı bir üslûba bürünmemiştir. Düz yazıyla her konuda irili ufaklı yüzlerce eserin kaleme alındığı bu dönemin nesir ustalarını şöyle sıralayabiliriz: Tarih yazarlığında Kemal

Paşa-zâde, Gelibolulu Ali, Lütfî Paşa, Hoca Saadettin; biyografide Âşık Çelebi, Edirneli Mehmed Mecdî, Taşköprü-zâde Ebulhayr; tezkirede Sehi Bey, Latîfî, Beyânî, Aşık Çelebi, Hasan Çelebi; şerhde ise Surûrî, Zarîfî Hasan Çelebi. Bu yüzyılda, zikredilen isimlerin dışında onlarca nesir yazarı bulunmaktadır (Şentürk, 2007: 223-230).

XVI. yüzyılda Türk edebiyatının eser verdiği Çağatay, Azeri ve Osmanlı sahaları dikkate alındığında en hareketli bölgenin Osmanlı sahası olduğu görülür. Bu yüzyılda Dîvan edebiyatı iyiden iyiye gelişmiş daha önceki yüzyıllarda örnek aldığı; İran edebiyatıyla boy ölçüşecek duruma gelmiştir. Artık Osmanlı şâir ve sanatçıları da İranlı şâir ve sanatçıların verdikleri eserlere eşdeğer eserler vermektedirler. Bu yüzyılda Dîvan edebiyatı, ortak İslam kültürü içerisinde eser verirken Türk şiirleri kendi duyuş ve düşüncelerini, geleneklerini, toplumun yaşayışını, Türkçenin dil varlığı içerisinde yer alan atasözleri ve deyimlerini vb. milli unsurları, sözü edilen ortak İslamî malzemeye yoğunlaşmışlar ve İran şiirinden ayrı bir Türk şiiri yaratmışlardır (Mengi, 1999: 152).

XVI. yüzyılda, yüzlerce şair tarafından işlenen Dîvan şiiri estetik ve âhenk yönünden zirveye ulaşmıştır. Bu şâirlerin dîvânlarının hepsi günümüze kadar gelmemiş olmakla birlikte tezkirelerde adları geçen pek çok sanatçı Dîvân şiirinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Dîvânlarda işlenen konular din, tasavvuf, hikmet, rintlik, aşk, tabiat vb. bilinen konulardır. Ancak, bu konuları işlerken yapılan benzetmeler ve kullanılan mecazlarda çevrenin ve yerli unsurların şiire girdiği görülür (Mengi, 1999: 153).

XVI. yüzyılda Dîvân şiiri dış ahengi, iç süslenişi, ses güzelliği ve nazım tekniği bakımından geçen asırlardan üstündür. Mısra ve beyitlerin mîmârisindeki ses ve söz unsurları arasında, aruzla klasik söyleyişin imâle zevki devam etmekle beraber, daha olgun bir anlaşma vardır. Mısraları adeta söz mücevherlerinden seçilmiş kıymetli taşlarla süslercesine ince işleyiş, asrın diğer sanat ve sanatkârlarında görülen, servet ve ihtişam mahsulü eserler kadar göz ve gönül alıcı bir potansiyele sahiptir (Banarlı, 1971: 562).

XVI. yüzyılda, imparatorluğun her açıdan sahip olduğu zenginlik sanat ve edebiyat sahasında eserler veren şairlerin sayısında da görülmektedir. Bu sayı oldukça fazladır. Biz burada bu şairlerden en önemlilerini kısaca şöyle sıralayabiliriz:

Figânî (ö. 1532), Lâmiî (ö. 1532), Zâtî (ö. 1546), Hayâlî (ö. 1557), Fuzûlî (ö. 1566), Muhibbî (ö. 1566), Bursalî Rahmî (ö. 1567), Emrî (ö. 1575), Âgehî (ö.1577), Taşlıcalı Yahyâ (ö. 1582), Nev'î (ö. 1599), Bâkî (ö. 1600) ve Rûhî-i Bağdâdî'yi (ö. 1605) (Serdaroğlu, 2006: 35).

BÖLÜM 1 : SENÎ ALİ’NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ, BAĞLI OLDUĞU TARİKAT

1.1. Senî Ali’nin Hayatı

Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşâkî Tekkesi 161 ve Uşşâkî Tekkesi 181 numaralarında kayıtlı olan dîvânın müellifi Senî Ali’dir. Yapılan araştırmalar sonucunda müellifin hayatı hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye şimdilik rastlanamamıştır.

Senî Ali’nin hayatı hakkında sadece dîvândan hareketle elde edilen bilgiler bulunmaktadır:

“İsimleri Ali ve tarîkleri Halveti ve Gülşenî fukarâsındandır. Hâzâ Dîvân-ı Senî kuddise sirruhu’l-azîz¹” cümlesi bize müellifin adı, mahlası ve bağlı bulunduğu tarikat hakkında bir miktar bilgi vermektedir.

Senî’nin doğum yeri, doğum tarihi, nerede yaşadığı ve ölüm tarihi hakkında ise herhangi bir bilgi mevcut değildir. Dîvânda yer alan “Medh-i Padişâh-ı Cihân Sultân Süleymân Bin Selîm Hân” başlıklı mesnevîden hareketle şâirin, 16. yüzyılda ve Kânûni Sultan Süleyman devrinde yaşadığını söylemek mümkün görünmektedir. Üstelik mesnevîdeki 5. ve 6. beyitler bu kanaati kuvvetlendirmektedir:

Niçün medh etmeyem ben pâdişâhum

Nîgehdâr-ı cihân âlem-penâhum

Ki bileler Senî-i nâ-tüvânı

Süleymân şâh devridür zamânı²

Şâir şiirlerinde Senî mahlasını kullanmıştır. Gazel nazım şekli ile yazmış olduğu bir şiirinde bu mahlası seçme sebebini ise şöyle açıklamaktadır:

Saňa berq-i tecellî nûr-ı zâtum

Senî nâm ol sebeb kıldum taħalluş¹

¹ Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşâkî Tekkesi nr. 181, yk. 1^b ve Uşşâkî Tekkesi nr. 161, yk. 1^b.

² Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşâkî Tekkesi nr. 181, yk. 4^b ve Uşşâkî Tekkesi nr. 161, yk. 4^a. Senî’nin bu mesnevîsinin tamamı 31 beyittir.

Halvetî tarikatının Gülşeniyye koluna bağlı bulunduğu için Senî şiirlerinde ve çoğunlukla mahlas beyitlerinde olmak üzere İbrahim Gülşenî ve Dede Ömer Rûşenî'yi anmıştır:

Dem-â-dem Rûşenî Senî [‘Alî] dir Gülşenî saña

Ṭarîķu'l-vaşlı fi'l-‘aşķi fida'r-rûḫi ihsānu²

Gülşenî dir ey Senî gencün senüñ çün ‘aşķ imiş

Bu ‘imâret varlıķuñ vîrân idersün ‘âķıbet³

Cihânda Rûşenî vü Gülşeniyye

Olan ķâ'im maķâm ancak Senîdür⁴

1.2. Senî Ali'nin Edebi Kişiliği

Senî dinî-tasavvufî şiirler yazan bir şâirdir. Ele aldığı şiirler şekil ve muhteva yönünden geleneğin devamı niteliğindedir. Kullanılan vezin ve nazım şekilleri aynıdır. Aruz dışında hece vezniyle de şiirler yazmış ve şiirlerinde mazmunları da ustalıkla kullanmıştır. Dört halifeden, meleklerden, efsanevî kahramanlardan bahsetmiş, kıssalara, efsanelere yer vermiş, âyetlerden iktibas yaparak şiirlerinin muhtevasını zenginleştirmiştir. Türkçe dışında Arapça ve Farsçası'nın da iyi olduğu anlaşılabilir şâir dîvânda 15'e yakın mülemma gazel kaleme almıştır. Şiirlerinde kendisinin Rûm/Anadolu şâiri olduğunu belirtmiş ve bir gazelinde, hünerin Arap ve Acem'den geldiğini fakat Anadolu'yu ihyâ edenin kendi ilim ve irfanı olduğunu dile getirmiştir:

Hüner gerçi ‘Arabdan ü ‘Acemden geldi evvelden

Velî ihyâ ider Rûmı Senîñ taze ‘irfânı⁵

¹ Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 39^b ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 36^b

² Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 8^b ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 8^a.

³ Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 14^a ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 13^b.

⁴ Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 28^b ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 26^b.

⁵ Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 79^a ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 73^b.

Senî yazmış olduğu eseri dîvân olarak nitelendirir ve dîvânının yapraklarının Âdem devrinde cennette gül-i nesrîn olduğunu söyler ve böyle olması ile dîvânını göze safâ verici olarak görür:

Senî dîvânını bakmak şafâ virir göze yoksa

Âdem devrinde cennetde gül-i nesrîndi evrâkı (G. 288/9)

Senî'ye göre yazmış olduğu şiirlerin bir fonksiyonu vardır. Böylece Senî dîvânında kaleme almış olduğu şiirlerini Hudâ nutkuna tercüman olarak kabul eder:

Tercümân imiş Hudâ nutkına şi'rûñ ey Senî

Âferîñ te'şîrine cânuña feyz-i aqdemüñ (G. 153/7) Şaire göre şiirin fonksiyonu

1.3. Senî Ali'nin Bağlı Olduğu Tarikat

Senî Ali, dîvânın başında “*Tarîkleri Halveti ve Gülşenî fukarasındandır.*” diyerek bağlı olduğu tarikat hakkında bilgi vermiştir. Bu bölümde Halvetiyye tarikatı ile Senî'nin mensubu olduğu Gülşenîyye tarikatı hakkında genel bilgiler vermeyi gerekli görüyoruz:

Türklerin İslam dininin hizmetine girmesinden bu yana fethedilen bütün coğrafyaların İslam ahlakıyla şereflenmesine vesile olan manevi kuvvetlerin başında muhakkak ki silsilesi Hazreti Peygambere kadar dayandırılan tarikatlar gelmektedir. Gülşenîlik tarikatının çıkış noktası olan Halvetîliğin silsilesi de diğer tarikatlar gibi manevi olarak Hazreti Peygambere dayandırılmaktadır (Vîcdâni, ...: 173).

Halvetiyye tarikatının pîri ve kurucusu eş-Şeyh Ebû Abdullah Sirâcüddîn İbn-i eş-Şeyh Eklemelüddin, Lahcan'da doğmuş ve burada yetişerek Harizm'de bulunan amcası (eş-Şems Ahî Muhammed b. Nûr el-Halvetî)'nin yanına gitmiştir. Bu zat seyr-i sülûkda “Halvet” zikrini çok sever ve ömrünün çoğunu halvetle geçirirdi. Bundan dolayı (Halvetî) lakabını almıştır (Vîcdâni, ...: 174).

Halvetîlik tarikatı önce Cemâliyye, Şemsiyye, Rûşeniyye ve Ahmediyye adıyla dört kola, bunlar da tâli kol ve şubelere ayrılmışlardır (Kara, 1992: 71). Gülşenîlik tarikatı bu dört koldan Rûşeniyye kolunun bir şubesidir. Doğumu ve nerede doğduğu şaibeli olan Şeyh Seyyid İbrahim Gülşenî çeşitli Türk hükümdarlarının himayesinde bulunduktan ve ilmîni derinleştirdikten sonra Tebriz'de Şeyh Dede Ömer Rûşenî'den feyz alır. Rûşenî ölümünden birkaç gün önce Gülşenî'yi halifesi ilan etmiştir. Bundan sonra Gülşenî,

kendisine büyük değer veren Sultan Yakub(ölüm:1490)'un himayesinde kalır. Daha sonra çeşitli vazifelerde bulunur, İstanbul'u ziyaret eder ve 1534 tarihinde vefat eder (Ustaoğlu, 2002: 121-122).

Tarikatın Gülşenîlik adıyla anılması, daha önceleri "Heybetî" mahlasıyla tanınan İbrahim Gülşenî'nin, mürşidi Dede Ömer Rûşenî'nin kendisine gül vererek "sen ol bağ-ı bekânın gülşenisin" demesi üzerine "Gülşenî" mahlasını almasına sebeptir (Akpınar, 2004:57).

Tasavvufta esas olan zikir ve musiki Halvetilik'te de vardır. Ancak, Türk karakterli bir tasavvuf müessesesi olan Halvetiye tarikatı, Türk tasavvuf mûsikîsinde diğer tarikatlardan daha geniş bir özelliğe sahiptir (Akpınar, 2004:26). Halvetiye tarikatının Rûşeniyye kolunun bir şubesi olan Gülşeniyye tarikatı, kuruluşundan itibaren; diğer tarikatlar gibi musiki ile ilgilenmiş ve sistemi dahilinde musikiye ve zikir meclislerinin sesli olması hasebiyle şiire yer vermiştir (Kaygısız, 2000: 159).

BÖLÜM 2 : SENÎ ALİ DÎVÂNI'NİN ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

2.1. Şekil Özellikleri

2.1.1. Nazım Şekilleri

Nazım şekilleri bakımından Senî Ali'nin dîvânı fazla çeşitlilik göstermez. Senî, dîvânda mesnevî, gazel ve murabba olmak üzere üç nazım şekli kullanmıştır.

2.1.1.1. Mesnevîler

Sözlük anlamı “ikişer, ikişerlik” demek olan mesnevî aslı Arapça olduğu halde Arapçada kullanılmayan bir kelimedir. Edebiyatta aynı vezinde ve her beyti kendi arasında ayrı ayrı kafiyeli nazım şekillerine *Mesnevî* adı verilmiştir. İki beyitten başlayarak 20-30 beyte kadar olan kısa mesnevîler yazıldığı gibi, mesnevî şekliyle binlerce beyit süren uzun hikâyeler, kitaplar da yazılmıştır. Mesnevîde beyitlerin ayrı ayrı kafiyeli olması yanında, her beytin anlamının kendi içinde tamamlanması ve öteki beyitleri geçmemesi de zorunludur. Beyitler arasında yalnızca konu birliğine dikkat edilmiştir. Aruz bakımından da daha çok “Fe'ilâtün Fe'ilâtün, Fe'ilün”, “Fâilâtün, Fâ'ilâtün, Fâ'ilün”, Mefâ'ilün, Mefâ'ilün, Fe'ülün”, “Fa'ülün, Fa'ülün, Fa'ülün, Fa'ül” gibi kısa vezinlerle yazılırlar (İpekten, 2004:59).

Senî'nin dîvânında toplam 5 mesnevî vardır. Dîvânda Senî, peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) ve Kânunî Sultan Süleyman için kaleme methiyelerde genelde bir kişiyi övmek için kullanılan kaside nazım şekli yerine mesnevî nazım şeklini tercih etmiştir.

İlk şiirin başlığı bulunmamaktadır. Şiir mesnevî nazım şekliyle yazılmış olup toplam 65 beyittir. Şâir, şiirde Mefâ'ilün/Mefâ'ilün/Fe'ülün kalıbını kullanmıştır.

İkinci şiir, toplam 31 beyitten oluşup peygamberimiz Hz. Muhammed(s.a.v.)'i övmek amacıyla yazılmıştır. “Mefâ'ilün/Mefâ'ilün/Fe'ülün” kalıbıyla yazılan bu mesnevî “*Medh-i Resûl-ı Aleyhi's-selâm*” başlığını taşımaktadır. Şâir, peygamberimizi övdüğü bu mesnevîde peygamberimizin vasıflarını belirtirken hadislere, ayetlere ve sûre isimlerine sıklıkla yer vermiştir.

Üçüncü şiir, mesnevî nazım şekliyle yazılmış olup 16. yüzyılın ve Osmanlı İmparatorluğu'nun en büyük padişahlarından biri olan Kanûnî Sultan Süleyman methindedir. Mesnevînin başlığı “*Medh-i Pâdşâh-ı Cihân Sultan Süleyman Bin Selîm Hân*”dır. “Mefâîlün/Mefâîlün/Feûlün” kalıbı ile yazılmıştır. 31 beyitten meydana gelmektedir.

Dördüncü şiir, “Dua-yı Pâdşâh” başlığı altında, üçüncü şiirde övülen Kânunî Sultan Süleymân’a dua etmek amacıyla yazılmıştır. Mesnevî, 37 beyittir ve vezni “Mefâîlün/Mefâîlün/Feûlün”dür.

Beşinci şiir, mesnevî nazım şekliyle yazılmış bir elif-nâme örneğidir. Elif-nâme hakkında kısaca bilgi verecek olursak; elif ve nâme sözcüklerinin birleşmesinden meydana gelmiş bir kelime olup aynı zamanda bir manzumenin adıdır. Elif harfinden ye harfine doğru alfabetik olarak sıralanması akrostiş yani muvaşşah sanatı ile örtüşmekte ve elif-nâmelerin Türk edebiyatında çok sayıda örneği bulunmaktadır (Ayrıntılı bilgi için bkz. Candan, 2012). Dîvândaki elif-nâme toplam 29 beyittir. “Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün” kalıbı ile yazılmıştır.

2.1.1.2. Gazeller

Dîvân edebiyatında en çok kullanılan nazım şekillerinden biridir. Gazel kelimesi Arapça’da “kadınlarla sevgi üzerine konuşmak, söyleşmek” demektir. Nazım terimi olarak gazel, kafiye örgüsü aa ba ca... olan bir nazım şeklinin adıdır. Türk edebiyatında gazeller 4-15 beyit arasında yazılmıştır. 15 beyitten uzun gazellere ise Gazel-i Mutavvel denir. Gazelin ilk beytine Matla’, matladan sonra gelen beyte Hüsn-i Matla’, gazelin son beytine Makta’ ve makta’dan önceki beyte de Hüsn-i Makta’ denir. Hüsn-i matla’nın matla’dan ve Hüsn-i makta’nın makta’dan güzel olmasına dikkat edilir. Gazelin en güzel beytine de Şah-beyt ya da Beytü’l-gazel denir. Şâir genellikle makta beytinde veya bir önceki beyitte mahlasını söyler (İpekten, 2004:17).

Senî de geleneğe uyarak dîvânında en çok gazel nazım şekline yer vermiştir. Mesnevîlerin ardından “Gazeller” başlığı altında gazel nazım şekliyle yazılan şiirler gelmektedir. Gazeller bölümünde toplam 298 adet gazel bulunmaktadır. Senî, gazellerinde geleneğe uygun olarak elif bâ tertibine uymuş, her harften gazel yazmıştır. 298 adet gazelin harflere göre dağılımı şu şekildedir:

5 : (س), 17 : (ز), 26 : (ر), 1 : (ذ), 11 : (د), 4 : (خ), 4 : (ح), 3 : (ج), 3 : (ث), 14 : (ت), 11 : (ب), 11 : (ل)
23 : (م), 16 : (ل), 20 : (ك), 9 : (ق), 5 : (ف), 3 : (غ), 5 : (ع), 2 : (ظ), 2 : (ط), 3 : (ض), 3 : (ص), 9 : (ش)
26 : (ى), 26 : (ه), 9 : (و), 27 : (ن)

Senî, en fazla gazeli kafiye bakımından re, he, ye ve nun harflerinde yazmıştır. Senî'nin gazellerinin beyit sayıları değişiklik göstermektedir. 17 beyite kadar olan gazelleri vardır. En çok 7 ile 9 beyitli gazeller yazmıştır. 5 beyitten oluşan 19, 6 beyitten oluşan 2, 7 beyitten oluşan 117, 8 beyitten oluşan 5, 9 beyitten oluşan 86, 10 beyitten oluşan 8, 11 beyitten oluşan 33, 12 beyitten oluşan 4, 13 beyitten oluşan 13, 14 beyitten oluşan 1, 15 beyitten oluşan 8 ve 17 beyitten oluşan 2 adet gazel vardır. 212 numaralı gazel 7 beyitten oluşmakla birlikte 7.beytin ikinci mısraı yoktur. 55 numaralı gazelde ise nüshanın üzerine muhtemelen bir şey dökülmesinden dolayı yazılar silinmiştir.

2.1.1.3. Murabbalar

Murabba, “dört köşeli, dörtlü“ demektir. Edebiyatta da aynı vezinde dörder mısra'lık bendlerin birleşmesinden oluşan bir nazım şekline de *Murabba* adı verilmiştir. Murabba'lar genellikle 5-7 bend olarak yazılırlar. Daha çok bendli murabba'lar da görülmüştür. Kafiye bakımından ise ilk bendin dört mısra'ı kendi aralarında kafiyeli, öteki bendlerin ilk üç mısra'ı aralarında, dördüncü mısraları da ilk bendle kafiyelidir. Bendlerin son mısra'ları yalnız kafiye ile bağlanmışsa bu tür murabba'lara *Murabba-ı müzdevic* adı verilir. Kafiyeleri aaaa bbba ccca... şeklindedir. Bendlerin sonlarındaki mısra'lar aynen tekrar edildiğinde ise bunlara *Murabba-ı mütekerrir* denir. Kafiyeleri aaaA bbbA cccA şeklindedir (İpekten, 2004: 84)

Senî'nin dîvânında toplam 12 adet murabba bulunmaktadır. Şâir, murabbaları gazellerin arasına serpiştirmiştir. Gazelerde olduğu gibi murabbalar da, gazellerin içinden alınıp en sonda “Murabbalar” başlığı altında verilmiştir. Bütün murabbaların her iki nüshada da kaçınıcı yaprakta yer aldıkları tek tek her murabbanın başında dipnotta belirtilmiştir.

1, 3, 4, 5, 7, 8, 9 ve 11 numaralı murabbalar “Murabba-ı Mütekerrir” örneğidir. 2, 6, 10 ve 12 numaralı murabbalar ise “Murabba-ı Müzdeviç” örneğidir. Murabbalarda bend sayısı 5 ile 7 barasında değişmektedir. 1, 3, 6, 8, 9 ve 10 numaralı murabbalar 5 bendden; 2, 4, 5, 7, 11 ve 12 numaralı murabbalar ise 7 bendden meydana gelmektedir.

1 ve 3. murabbalar Müfte'ilün/Fâ'ilün/Müfte'ilün/Fâilün, 2, 6, 8 ve 12. murabbalar Mefâ'ilün/Mefâ'ilün/Fe'ülün, 4, 5, 7, 9, 10 ve 11. murabbalar Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün aruz kalıbı ile yazılmıştır.

2.1.2. Vezin

Senî, dîvânında hem hece vezni ile hem de aruz vezni ile şiir örnekleri vermiştir. Toplam 304 şiirde aruz veznini kullanan şâir 10 şiirde de hece veznini kullanmıştır. Senî, 9 şiiri 7+7=14'lü 1 şiiri de 8+8=16'lı hece vezni ile yazmıştır. Hece veznini sadece gazel nazım şekli ile yazdığı şiirlerde kullanmıştır.

Senî, şiirlerinde aruzu uygulamada genel olarak başarılı olmasına rağmen dîvânda yer yer vezin problemleri ile karşılaşmıştır. Veznin eksik veya fazla olduğu mısralarda tamir yoluna gidilmiş ve aruz kusurları ya [] işareti içerisinde kelime, ek eklenerek düzeltilmiş ya da fazlalık olan kelimeler, ekler dipnotta belirtmek şartı ile metinden atılmıştır. Bazan vezin zarureti yüzünden Türkçe kelimelerdeki a,u,i vokalleri uzun ses gibi muamele görmüş ve “taş, yaş” gibi kelimeler bazan bir buçuk değerinde alınmıştır. Bunun dışında aruz kusurlarından sayabileceğimiz imale ve zihafa da şâir sıkça başvurmuştur.

Aşağıdaki tabloda Senî'nin dîvânda kullandığı aruz kalıpları verilmiştir:

Tablo 1 : Vezinler Tablosu

No	Vezin	Mes.	Mur.	G.	Toplam
1	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün (Hezec)	-	-	22	22
2	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün (Remel)	1	6	164	171
3	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün (Recez)	-	-	13	13
4	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün (Remel)	-	-	21	21
5	Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün (Münserih)	-	2	-	2
6	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün (Hezec)	4	4	67	75
	Nazım Şekillerinin Toplamı	5	12	287	304

2.1.3. Kafiye-Redif

Senî şiiirlerinde kafiye yapacağı kelimeleri seçerken dikkatli davranmıştır. Dîvânında daha çok Arapça ve Farsça kelimelerle kafiye oluşturma yoluna giden Senî'nin Türkçe kelimelerle oluşturduğu kafiye sayısı da az değildir. Türkçe-Arapça, Türkçe-Farsça, Türkçe-Arapça-Farsça gibi iki üç dilden gelen kelimelerle rahatlıkla kafiye oluşturmuştur. Türkçe kelimeleri bazan vezin ve kafiye bakımından Arapça ve Farsça kelimelerle eş değer kabul etmiştir. Böylece Türkçe kelimeleri Arapça ve Farsça kelimelerle birlikte kafiyelendirme yoluna gitmiştir. Örneğin; muhakkak-ancak(G. 145/2-5), güzel-gazel (G. 176/1-2), cemmâşlar-yaşlar (G. 79/4-5), tağlar-zâğlar (G. 80/4-5) kelimeleri ile kafiye oluşturmuştur.

Senî şiiirlerinde en çok zengin kafiyeyi tercih etmiştir. Tam kafiye örnekleri de az değildir. Tunç kafiye örnekleri ise çok azdır. Senî Dîvân'ında normal bir şekilde kafiyeleri kullandığı gibi redifli kafiyeleri de kullanmıştır.

Zengin Kafiye

Safâ-bî-hafâ (G. 4/4-5), cefâ-lutf-ı vefâ (G. 6/1), ‘abâ-kabâ (G. 7/2-3), cüdâ-gedâ (G. 10/2-4), şâh-ı Dârâ-âşikârâ (G. 11/3-4), nikâb-hicâb (G. 12/1), harâb-gurâb (G. 13/1-2), ‘azâb-‘ıtâb (G. 14/5-6), hatîb-edîb (G. 18/4-5), şeyb-reyb (G. 19/2-3), sebât-mümkünât (G. 23/3-4), ankebût-sükût (G. 24/3-4), garâmet-nedâmet (G. 27/3-7), şikâyet-hikâyet (G. 30/2-3), nebât-iltifât (G. 31/3-5), vefât-cihât (G. 32/4-6), işâret-hakâret (G. 33/1-2), irâdet-ziyâdet (G. 34/3-4), âfât-harâbât (G. 36/3-4), ibtihâs-îktirâs (G. 37/1-2), harâc-revâc (G. 40/1-6), hurûc-vülûc (G. 41/1-3), silâh-sabâh (G. 43/3-5), Mesîh-rîh (G. 44/4-7), kâh-insilâh (G. 47/4-5), vücûd-sücûd (G. 52/1), şehîd-kadîd (G. 54/2-4), bî-dâd-bünyâd (G. 56/3-4), , iltizâz-melâz (G. 62/1), sûr-nûr (G. 65/7-9), hicâz-namâz (G. 92/5-7), çerâğ-ferâğ (G. 135/1), neheng-peleng (G. 156/6-7),

Redifli Zengin Kafiye

Etvâr-ı habîb-dîdâr-ı habîb (G. 17/2-5), perrân idersin ‘âkıbet-seylân idersin ‘âkıbet (G. 26/1-3), İslâm mest-endâm mest (G. 28/2-5), gülistânı dürüst-şekl-i şeytânı dürüst (G. 29/2-7), dermân-ı dost-ihsân-ı dost (G. 35/1), cân elgıyâs-îmân elgıyâs (G. 39/1-2), berkâr çarh-edvâr çarh (G. 48/6-9), pâyânı yoh-dermânı yoh (G. 49/1), îmânım meded-sultânım meded (G. 53/1-4), esrâr-ı Muhammed-envâr-ı Muhammed (G. 61/1), dergâhı görür-şâhı görür (G. 67/4-5), îmânım gelür-kurbânım gelür (G. 69/7-8), hânesidür-dânesidür (G. 70/1-3), cânı neyler-câvidânı neyler (G. 71/1), meydânı var-dermânı var (G. 75/4-5), âbı bendedür-cevâbı bendedür (G. 76/3-4), evbâşlar-kallâşlar (G. 79/1), sultânın sever-seyrânın sever (G. 83/4-5), devrâna gelmişlerdenüz-irfâna gelmişlerdenüz (G. 89/2-3), bünyâd yog iken henüz-Bagdâd yog iken henüz (G. 90/1), cihana elvedâ-gülsitâna elvedâ (G. 134/1-2), îmâna gel-tâlâna gel (G. 178/2-3),

Tam Kafiye

Fevku’s-semâ-vech-i Hudâ (G. 1/4-5), saña-oña (G. 2/1), Hakk-nümâ-hebâ (G. 9/6-7), nâyib-küll-i cânib (G. 15/3-6), edeb-şeb (G. 20/5-7), bâis-hâris (G. 38/1-3), sened-meded (G. 51/2-3), mücerred-mukayyed (G. 59/1-2), eger-şerer (G. 66/2-3), rehber-cevher (G. 88/4-5), göz-yüz (G. 105/1), has-Aras (G. 106/1-2), alef-hedef (G. 139/6-7), kâbil-zâ’il (G. 179/6-7), fülful-cülcül (G. 182/4-5), nem-kem (G. 189/8-9),

Redifli Tam Kafiye

Bahâsı yoh-fenâsı yoh (G. 50/2-5), revâdur-kazâdur (G. 68/6-7), ırmaglar-taglar (G. 80/1-4), evidür/Hüsrevidür (G. 82/1-2), ifşâ ider-şeydâ ider (G. 87/5-6), silmezüz-dirilmezüz (G. 96/2-3),

Tunç Kafiye

Âfet-kıyâfet (G. 25/1),

REDİF

Senî dîvânında redifin hemen her çeşitini kullanmıştır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

Tek Bir Ekten Meydana Gelen Redifler

Gedâdur (G. 68/2), belâlar (G. 73/4), hannâsdur (G. 74/1), nebbâşlar (G. 79/3), aglar (G. 80/3), Senîdür (G. 81/11), âlemün (G. 153/1), giriftârun (G. 154/3),

Ek Grubundan Meydana Gelen Redifler

Pervânesidür (G. 70/5), pâyesidür (G. 77/4), evidür (G. 82/1), kurbânımız (G. 94/2), yilmezüz (G. 96/5), tefsîrimüz (G. 97/3), yârümüz (G. 98/1), âyâtumuz (G. 104/6), meftununum (G. 193/1),

Tek Bir Kelimededen Meydana Gelen Redifler

Aklâm mest (G. 28/4), dermân elgıyâs (G. 39/4), gaddâr çarh (G. 48/1), âsmân içindedür (G. 72/2), reyhân yastanur (G. 84/6), âfât olur (G. 85/7), giryân ider (G. 86/1), bînâ ider (G. 87/4), burhân bizüz (G. 91/8), gülistân bulunmaz (G. 99/5), hûn eylemez (G. 102/1), ikrâr imiş (G. 115/9), îmân gerek (G. 155/3), gam değil (G. 173/3),

Hem Ek Hem de Kelimededen Meydana Gelen Redifler

Dîdâr-ı habîb (G. 17/5), imânî dürüst (G. 29/1), bî-pâyân-ı dost (G. 35/3), sultânı yoh (G. 49/2), safâsı yoh (G. 50/3), cânım meded (G. 53/2), kurbân-ı ıyd (G. 60/1), ruhsâr-ı Muhammed (G. 61/5), mâhı görür (G. 67/3), cânım gelür (G. 69/6), bûstânı neyler (G. 71/8), sultânı var (G. 75/7), kitâbı bendedür (G. 76/2), hayâli bendedür (G. 78/6), cânın sever (G. 83/3), îmâna gelmişlerdenüz (G. 89/1), gılmânı gerekmez (G. 95/4), ruhsâra

dolaşmış (G. 113/1), cânânûma hayf (G. 142/5), inhâsı ışkun (G. 169/6), kemânun gitme gel (G. 186/9),

Birden Fazla Kelimededen Meydana Gelen Redifler

Kurbân idersin âkıbet (G. 26/2), feryâd yog iken henüz (G. 90/3), dermân didiler gerçek imiş (G. 114/1),

2.2. Dil Ve Üslûp Özellikleri

2.2.1. Dil, Üslûp Özellikleri

Senî, mutasavvıf bir şâirdir. Şiirlerini de tasavvufî düşüncelerini anlatmak için yazar. Şiirlerindeki unsurların, malzemelerin hemen hepsi tasavvufîdir. Bu düşüncelerini halka yaymak için kullandığı dil ise halkın anlayacağı sadeliktir. Bu yüzden şiirlerinde sık sık halk söyleyişlerine, deyimlere ve atasözlerine yer vermiştir. Halk ağzından kullandığı sözcüklerden bazıları şöyledir: Sevgilin dudağı için yuvarlanmış hamur parçası anlamına gelen “yümek” kelimesini;

Dirler bu dünyâda dilek bitmez velî devr-i felek

Gösterdi baña bir melek kim dir leb-i la'lüm **yümek** (G. 158/1)

Hayvanların boynuz vurması, toslaması anlamına gelen “süsmek” kelimesini;

‘Am ki ala nâm [u] māl [u] cāh çün bu dünyâda

Boynuz idüp kıl [u] kâli **süsüşürler** hemçü tîs (G. 109/6)

Sakınmak, çekinmek anlamına gelen “kayıрма” sözcüğünü;

‘Āşık-ı Hâk Hâkka irüp geçdi fânî dârdan

Aşılıp Maşûr-veş hergiz **kayırmaz** dârdan (G. 232/1)

Yağmalamak, yok etmek anlamına gelen “talamak” sözcüğünü;

Metâ‘-ı ‘aklumı ‘ışkuñ **taladı** kaldı dîn ancak

Benüm dînumle imânun niçe dîn belki varum gel (G. 187/6)

Emmek anlamına gelen “sormak” sözcüğünü kullanmıştır:

Hayâtuma Hızır reşk ider oldı

Leb-i la‘lün mezâkından **şoraldan** (G. 229/8)

Necâtide yoğunlaşan atasözü ve deyimleri Senî’de de görüyoruz:

Pāk-bāz ol ey Senî ‘ışk içre olsuñ ğam yime

Çün şehîd olur imiş ‘ışkıında dirilen ‘afîf (G. 141/7)

Ġarķ olaldan ‘ışķuñuñ baħr-ı muħîtime Senî

El yudı iki cihândan hiç ħalmadı ğamı (G. 280/12)

‘Aķl-ı cüz vey ‘aķla ħarb-ı meşel

Tūġı ile hem-ķafes olmuş ğurāb (G. 13/2)

Arama ‘ayıbsuz yāri çü dirler

Dikensüz hiç ğülistān bulunmaz (G. 99/5)

Dîvânda dikkati çeken bir başka unsurda Senî’nin bir beyitte sevgilinin saçını şekil yönünden mâr, ejderha, zincir vs. benzetmek yerine direkt saçına mahalli bir kullanım olan kıvrıcık demesidir:

Didüm ħālūñi göricek kıvrıcık zülfüñ içinde

Şanasın noķtadur düşmiş içine ħalka-i cîmüñ (G. 168/3)

Senî’nin dili sade olmakla birlikte şiirlerinden Arapça ve Farsçayı da çok iyi bildiği anlaşılmaktadır. Dîvânda Arapça, Farsça ve Türkçe dillerinin ikisi (çoğunlukla Arapça ve Türkçe) veya üçüyle söylenmiş Müllemmâ gazeller önemli ölçüde bulunur. Dîvânda bulunan 3 numaralı gazeli örnek olarak verebiliriz:

1 Düşelden göñlüme ‘ışķuñ nigāra

1 مَضَى عَمْرٍ وَنُذِيهِ قَرَارًا

2 Niçe yıldur ki ‘ışkuñ gözler idüm

2 ضَرَبْتُ أَلْوَدَ طَبْلَهُ جَبَارًا

3 Geçenler mā-sivādan diñle kimdür

3 رَجَالٌ مَا يَرَوْنَ الْعَارِعَارًا

4 Bu pîr-i ‘aklı hāşā şeyh idinem

4 لِقَطْرِ الْعَقْلِ فِي عَيْتِي فِرَارًا

5 Seni damuyı yaçar ‘ışkuñ odı

5 يَدَةُ النَّارِ مِنْ مَجِي شَامَا

Senî'nin dîvânında Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini görmekteyiz. Fakat aynı anlama gelen bazı kelimeler muhtelif imlâlarla yazılmıştır. Bu çok çeşitlilik 15. ve 16. yüzyılların geçiş dönemi olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü 15. yüzyılda Eski Anadolu Türkçesi Azeri sahası ve Osmanlı sahası diye ayrılmamıştır. Yüzyılın yarısından sonra ayrılmıştır. Fakat az öncede dediğimiz gibi geçiş dönemi ve başlangıç dönemi olduğu için 16. yüzyılda da çeşitlilik devam etmiştir. Örneğin dîvânda şahıs zamiri “ben, men” ikililiği dikkat çekmektedir. Bir beyitte “ben” kullanılırken bir başka beyitte “men” kullanılmıştır. Bu ikililik “ben, men” şahıs zamirlerinin çekiminde de söz konusudur: “Menem, meni, menüm, beni, benüm, bende vb.”

Bir başka hususta “t” ve “d”; “k” ve “h” ile “b” ve “p” kullanımındır. Eski Türkçede kelime başında “d” sesi yoktur. Batı Türkçesinde kelime başında görülen “d” ler Eski Türkçede hep “t” iledir. Bu “t” lerin bir kısmı Batı Türkçesine geçerken “d” olmuştur. Eski Anadolu Türkçesi döneminde ise hem “t”li hem de “d” li şekiller kullanılmıştır (Ergin, 1983:91). Yine Eski Türkçedeki “k” sesi Eski Anadolu Türkçesinde “h” iledir. Fakat bu bütün “k” ları kapsamamaktadır. Art damak /k/ ünsüzü söz başında olduğu

¹ “Ömrüm hiç rahata ermeden geçti”

² “Şimdi aşkın davuluna vurdum ve sesi yükseldi”

³ “Utanmayı, utanç görmeyen adamlardır”

⁴ “Aklın kasdıyla aşkımdan kaçmak için”

⁵ “Çünkü ateş benim aşkımdan kıvılcımlar saçtığı için”

durumlarda ön damak /k/ sesi gibi ötümlüleşmemiş, kendini korumuştur: kamu, kaygu, kanda, kangı vb. Buna karşılık söz içi, hece başı ve sonu durumunda sık sık sızıcılaşarak /h/ olmuştur: dağı, yoğsa, uyhu vb. (Demir ve Yılmaz, 2009:96) Senî'nin dîvânında da “t” ve “d” li şekiller olduğu gibi “k” ve “h” lı şekiller de görülmektedir. Meselâ şâir aynı gazelin içinde dağ kelmesini hem “dağ” hem de “tağ” şekliyle beyitlerde kullanılmıştır:

Görelî gül-gün yañağñ üzre çifte beñleri

Yüregümde güyiyâ uruldı yüz biñ **tağlar** (G. 80/4)

Hâmil-i ‘ışk-ı kıdem insân olupdur şıdk ile

Gerçi kaçdı şıketinden yir [u] gök [u] **dağlar** (G. 80/7)

Yine “k” ve “h” li kullanımlarda örneğin, şâir bazı gazelerde “korhu” derken bazılarında “korqu” demiştir:

Damu **korqusundan** iderseñ ‘amel

Bulmayısarsın ebed andan necât (G. 32/3)

Demümde ço beni zâhid ölümden **korhular** virme

Ururum ben ene’l- Hâk [dem] dökülse yirlere dem dem (G. 189/4)

Aynı şekilde “p” ve “b”li kullanımlar göze çarpmaktadır:

Dü-cihâı bir pula almaz gedâya pağma ğor

Çün anunçün geldi Hâkdan Aħmede şeksüz ‘Abes (G. 106/10)

Cümle-i vahdetde dil-dârıyla hoş hâl olan

Bağmaya ol bu zamānuñ mâzî ile âtîne (G. 248/3)

Şâir kalın ünlülü kelimelerde yer yer gayın kullanması gerekirken gayın yerine kef kullanmıştır:

Kurduğun , susuzluğun , bulduğumuz ,
tapduğu vb.

Senî dîvânda “Dedim-Dedi” tarzı mürâca’â şîir örneklerine yer vermiştir. İlk örneklerine Kaşgarlı Mahmud’un Dîvânü Lügâi’tü Türk adlı eserinde rastlanan “Dedim-Dedi” tarzının daha sonraki dönemlerde hem halk hem de dîvân şîirinde değişik şekillerde kullanıldığı görülür. Karşılıklı konuşma şeklinde, sorulu cevaplı olarak yazılmış “Dedim-Dedi” tarzı şîir örnekleri, daha ziyâde 13-15. yüzyıllar olmak üzere dîvân şîirinde de görülmekte olup ayrıca mürâca’â ve muhâvereli şîirler adıyla da anılmaktadır. Dîvân şîirinde mürâca’â örneklerine gazel, rubâî, kıta ve müseddes nazım şekliyle yazılmış değişik şîirlerde rastlanmaktadır. Bununla birlikte bu şîirlerde halk şîirlerindeki gibi kalıplaşmış belirli anlatım şekillerinin yanında, daha çeşitli ve farklı kullanım şekilleriyle karşılaşılmaktadır. Kimi mürâca’â örneklerinde dîvân şâirleri, “Dedim-Dedi” kelimelerinin yerlerini değiştirmiş ve kalıbı “Dedi-Dedim” şeklinde kullanmıştır. Yine dîvân şâirleri “Dedim-Dedi” kalıbını genelde şîirin bütününden ziyâde, ya beyit bütünlüğü içinde, ya da birbirini izleyen iki beyit içinde kullanmışlardır (Batıslam, 2000:201-211; Kaya, 2007:91). Senî mürâca’â tarzı şîir örneğini hem “Dedim-Dedi” hem de “Dedi-Dedim” şeklinde kullanmıştır. Bu şîir örneğine çoğunlukla şîirin bütününde yer vermiştir:

- 1 Didüm ey sulţân bu miskîn bendeñe kıılma cefâ
Didi mecnûn imiş uman yârdan luţf-ı vefâ
- 2 Didüm ey şîrîn süñan la’lûñ şorana ne diyem
Didi şaħħalek bildüñ nedür dârü’ş-şifâ
- 3 Didüm ey cân niçe virem vaşf-ı zâtuñdan ħaber
Didi serv-i mâh-rû şîrîn leb [ü] simîn ħafâ
- 4 Didüm ey rûh-ı revânum sineñe baħmağ niçe
Didi ħamdan ħurtulup bulmak durur ħalbüñ şafâ
- 5 Didüm ey dilber Senî bir câm-ı Cem bilsem nedür
Didi mir’ât-ı cemâlümdür didügi bî-ħafâ (G. 6)

Bununla birlikte beyit bütünlüğü içinde ve birbirini takip eden iki beyit içinde de kullanmıştır:

Didüm ey dilber beni öldürmege nedür sebeb
Didi beni sevdüğüni bilme azacağ günâh (G. 247/5)

Hayrı göster pîre didüm didi kim
Diler iseñ rāhatı nüş eyle rāh (G. 43/4)

Ṭarīḳ-i ‘ışḳ niçedür didi zāhid baña didüm
Ṭarīḳinüñ belâların şorar iseñ kıyâsı yoḡ (G. 50/4)

Didüm cāna Senîyi eyle ḳurbān
Didi bu ḫabere ḳurbānı gerekmez (G. 95/9)

Didüm ol dem meni vü yolda ḳo git
Didi kim bulaşur ḳanı gerekmez (G. 95/10)

2.2.3. Edebî Sanatlar

Senî hemen bütün edebî sanatları dîvânında başarıyla kullanmıştır. Şiirlerinde edebî sanatların doğal duruşu, Senî'nin üslûbuna ayrı bir zarafet katmıştır. Senî şiirlerinde telmih ve iktibas sanatına ayrıca önem vermiş ve yazmış olduğu beyitlerde bu iki sanatı oldukça fazla kullanmıştır. Dîvânda bulunan bazı edebî sanatlar şöyledir:

Teşbih

Bir müdevver cām-ı Cemdür bu gönül āyînesi
Kim görünür vech-i Raḫmān şafḫasında şeş cihāt (G. 31/2)

Ol perînüñ āfitāb-ı vechinüñ ger ‘aksini
Görse zāhid benide ‘ışḳumda ḳılurdu mu‘āf (G. 138/5)

Tenâsüb

Ka’be-i vaşlı ezel gününde ḳılmışuz ṭavāf
Leb-be-leb yār ile içmişüz şarāb-ı cām-ı sâf (G. 138/1)

Leblerüñ yādına gözden dem-be-dem kan dökdügi

La'1 ile yākūtdan bir kâne dönmiş bu gönül (G. 180/2)

Leff ü neşr

Şaçuñ başdan ki gelmişdür inüp ruhsāra dolaşmış

Aña beñzer ki biñ ejder gelüp gül-zāra dolaşmış (G. 113/1)

Añarum zülf [u] ‘ayn [u] kaş [u] ağızuñ

Yaz anda cīm [u] mīm [u] rā ile şād (G. 56/8)

Mübâğala

Yüzüñ gülin lebüñ meyin bir dem [koğubanı] içen

Cennāt-ı ‘adni n’ider ol yā neyler āb-ı Kevşeri (G. 283/3)

Öyle mest olduñ Senī la’li şarābıyla anuñ

Kim yatasın kabır içinde mest tā yevmü’l-қыām (G. 205/9)

Teşhis

Sırr-ı zülfünden urma dem nesīmā

Tükenmez tā kıyāmet bu hikāyet (G. 30/3)

Tezat

Göreliden vech-i zātuñ hem şaçuñ asmasını

Hoş gelür bakmağa dā’im gözüme kara vü ağı (G. 135/7)

Dilberā didüm saña cevr [u] cefādan vāzgel

Kim didi ey bī-vefā mihr-i vefādan vāzgel (G. 177/1)

Tekrîr

Demümde қо beni zāhid ölümden қорғular virme

Ururum ben ene’l- Hāq [dem] dökülse yirlere dem dem (G. 189/4)

Cinas

Çü sen sultān [u] şāhān-ı cihānsın

Senī buldı seni қalanı neyler (G. 71/11)

Şol Hıta Türki misin kim ol haşasuz kan döker
Yohsa kaşuñ gözüne dökmege didi kanı sev (G. 238/5)

İştikâk

Men şarâb-ı ‘ışkı içdüm cāna kıldum el-vedâ’
Ġayr-ı vaşl-ı cān-fezâ cānāna kıldum elvedâ (G. 133/1)

İrsâl-i mesel-İrâd-ı mesel

‘Aql-ı cüz vey ‘aqla darb-ı meşel
Tûti ile hem-kaşes olmuş ğurâb (G. 13/2)
Arama ‘ayıbsuz yâri çü dirler
Dikensüz hiç gülistân bulunmaz (G. 99/5)

Telmih

Yūsufa gelmekligünden vireli müjde beşir
Gözlerüm Ya‘küb-veş koşunla buldı inşirâk (G.143/8)
Gerçi kim Mansûr aşıldı ene’l Hâkķı söyleyüp
Lîk ‘âlem-i ‘ârif oldı şimdi biz aşılmazuz (G. 96/9)

İktibas

Ey olan zātuñ beyānı *Ķul huvallāhu ehad*
Vey şifât-ı pāküne şerh olan *Allahü’s-şamed* (G. 51/1)
Muhammed kim didi Hâkķ aña *lev-lāk*
Taḥayyürde didi kim *mā-‘arafnāk* (Mes. 1/51)

2.2.4. Deyimler

Dîvân şiirinde 15. yüzyıldan itibaren deyimlere çokça yer verildiği, bu uygulamanın dîvân şiirinin son bulmasına değin devam ettiği bilinmektedir.(Kaya, 2007:97) Senî Ali de şiirlerinde deyimlere sıkça yer vermiştir. Aşağıda yer verdiğimiz deyimler genelde ilk karşılaşılan yerlerdeki deyimlerdir. Çünkü aynı deyimler bazen birçok şiirde tekrar etmiştir. Dîvân’da Türkçe şiirlerde tespit ettiğimiz deyimler şunlardır:

(Bir yola) baş koymak (G. 187/4-1)

(Birinini) başına çalmak (G. 120/4-1)

(Birinini) Yadını uyandırmak (G. 56/5-2)

Ah etmek (G. 10/2-2)

Aklı gitmek (Mur. 1-III/2-1)

Aklını almak (G. 227/9-1)

Bağrını delmek (G. 96/3-1)

Bahsi geçmek (G. 172/13-2)

Baş eğmek (G. 108/5-2)

Baş koşmak (G. 111/8-1)

Baş üzre olmak (G. 161/9-2)

Başa çıkmak (G. 81/3-1))

Başına (...) gelmek (G. 100/9-2)

Başını vermek (G. 233/3-2)

Baştan çıkarmak (G. 145/7-1)

Bel bağlamak (G. 114/7-1)

Belâyı satın almak (G. 72/4-2)

Bir içim su (Mur. 8-III/1-1)

Cân atmak (K. 6 /14/)

Cân bulmak (G. 209/3-2)

Cân vermek (Mes. 1/63-2)

Cân yakmak (Mur. 7-II/1-1)

Câna kıymak (G. 25/4-2)
Cânı çekmek (G. 61/4-1)
Cânından usanmak (G. 69/9-2)
Cânını almak (G. 268/6-1)
Cânını yakmak (G. 65/3-1)
Cefâ çekmek (G. 82/4-2)
Dem vurmak (G. 30/5-1)
Derd çekmek (G. 72/4-1)
Derde düşmek (G. 202/8-1)
Dîvâne olmak (G. 215/1-1)
El almak (G. 54/6-2)
El vermek (G. 261/8-1)
El yumak (iki cihandan el yumak) (G. 281/12-2)
Elden çıkmak (G. 226/2-1)
Ele almak (G. 42/10-1)
Elinde kalmak (G. 300/4-2)
Elinden tutmak (G. 294/5-1)
Emin olmak (Mur. 3-IV/2-1)
Feda etmek (G. 209/6-1)
Feda olmak (G. 10/1-1)
Firne salmak (G. 170/4-1)
Fitne koparmak (G. 84/10-1)
Gam çekmek (G. 160/7-1)

Gam yememek (G. 68/2-2)
Giriftar olmak (G. 154/3-2)
Göğüs germek (G. 194/2-2)
Göklere çıkmak (G. 206/1-2)
Gönül bağlamak (G. 192/6-1)
Gönül vermek (G. 99/1-1)
Gözü açılmak (G. 32/8-1)
Gözü doymak (G. 69/5-1)
Gözünü açmak (G. 48/7-1)
Gözünü yummak (G. 287/10-1)
Gün doğmak (G. 105/4-1)
Günah kılmak (G. 120/6-1)
Günahını çekmek (G. 96/4-2)
Harf atmak (G. 141/4-1)
Hata kılmak (G. 294/10-1)
Hayat bulmak (G. 31/6-2)
Hayran kalmak (G. 220/3-2)
Hazır olmak (G. 85/6-2)
Helak olmak (G. 38/4-1)
Helal olsun (G. 208/7-2)
İmana gelmek (G. 178/2-2)
Kadem basmak (G. 42/6-1)
Kahır çekmek (Mes. 3/25-1)

Kan dökme (G. 65/8-1)
Kanlı yaş(lar) dökme (G. 186/4-1)
Karar kılmak (G. 180/3-1)
Kaşlarını çatmak (G. 111/7-2)
Kaygıya düşme (G. 101/4-1)
Kıyamet kopmak (G. 27/2-2)
Kokusunu almak (G. 224/7-1)
Kul olmak (Mes. 2/7-2)
Kulağını açmak (G. 264/8-1)
Matem tutmak (G. 195/8-2)
Mazur görmek (Mes. 4/24-1)
Meydana çıkmak (Mur. 5-III/1-1)
Muaf tutmak (G. 138/5-2)
Murada ermek (G. 237/4-2)
Ne gam (G. 198/2-1)
Rahat olmak (G. 64/11-2)
Razı olmak (G. 208/4-1)
Reva görmek (G. 227/8-1)
Sebil etmek (G. 10/4-1)
Sefa sürmek (G. 133/7)
Sözü kesmek (G. 110/7-2)
Telef olmak (G. 139/1-2)
Toz koparmak (G. 272/5-1)

Ümidini kesmek (G. 68/5-1)

Veda etmek (G. 130/1-2)

Yabana atmak (Mes. 4/28-2)

Yel gibi (Mur. 4-III/1-1)

Yüreği yanmak (G. 102/7-1)

Yüreğini dağlamak (G. 39/4-1)

Yüz çevirmek (G. 110/9-1)

Yüz göstermek (G. 85/7-1)

Yüz sürmek (Mes. 2/2-2)

Yüzsuyu dökme (G. 138/8-1)

Yüzü sararmak (G. 226/4-1)

Zahmet çekmek (G. 40/9-2)

Zevale ermek (G. 154/1-2)

Ziyan etmek (G. 54/3-1)

Ziyaret etmek (kılmak) (G. 33/8-2)

2.2.4. Atasözleri

Dikensiz gül olmaz:

Arama ‘ayıbsuz yāri çü dirler

Dikensüz hiç gülistān bulunmaz (G. 99/5)

Vakitsiz öten horozun başını keserler:

Ehl-i ‘irfān meclisinde kāl ile gel ey fakīh

Vaḳti bilmez dīk gibi yañıluban ötme hīç (G. 42/8)

Sādī’nin Gülistan adlı eserinde geçen “Karga ile Papağan” hikayesi:

‘Aql-ı cüz vey ‘aqla ɗarb-ı meşel

Ṭūṭī ile hem-kafeş olmiş ğurāb (G. 13/2)

BÖLÜM 3: SENÎ ALİ DÎVÂNI'NDA DİN

3.1. İmân

İman, bir şeye tereddüdsüz ve kesin olarak içten ve yürekten inanmak, haber verilen bir şeyi, bir hükmü tasdik etmek, onun doğru olduğunu kabul edip haber verenin doğru söylediğine inanmaktır. Din dilindeki anlamı ise, Allah'a ve Hz. Muhammed'in Allah tarafından verdiği kesin olarak belli olan şeylerin doğru olduğuna tereddüdsüz inanmak, bunların hak ve doğru olduğunu içinden tasdik ve itiraf etmektir (Akseki, 1960: 71; Kaya, 2006, Feyzi...:98). Senî'ye göre de bir gönülde îmân olması için ilk önce o gönlün içinde Allah aşkı olmalıdır, insan Allah'a ve peygamberine tereddüdsüz inanmalıdır, îmânı için gayret edilmelidir. Şayet aşk olmayan karanlık gönüllerde aydınlık kılıcı olan îmân bulunmaz (G. 99/4):

Maḥabbet olmayan ḡulmānī dilde

Münevver ḡılıcı îmān bulunmaz (G. 99/4)

Gönül canı gibi sevgilisinin vaslını sever. Din için gayret edenlerde elbette imanını sever:

Bu gönül cān[1] gibi vaşl-ı cānānın sever

Gayret-i dīnde olan elbetde îmānın sever (G. 83/1)

Mü'min, Allah'ın emirlerine ve kanunlarına, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahirete, hayır ve şer ile kaza ve kadere îmân edip itaat eder. Senî'ye göre mü'min olmanın işareti ise Allah'ın aşkı ile can vermektir:

Mü'min olmağūñ nişānı 'ıḡla cān virmedür

Cān virici 'āḡıḡ iseñ bu şıfat îmānı sev (G. 238/3)

İmân "aydınlık" küfr, kâfir ise "karanlık" anlamına gelir. Bu hususiyetle dîvândaki îmân mefhumu ile ilgili beyitlerin çoğunda îmân sevgilinin aydınlık, parlak yüzüne küfr ve kâfir de sevgilinin siyah, gece gibi karanlık saçına teşbih olunmuştur (G. 162/2; G. 84/3; G. 91/9; G. 279/2; G. 39/2; G. 155/3; G. 204/4 vb.):

Zülfünüñ sevdâsına düşdi gönül yüzi açup

Zulmet-i küfr içre dalup terk-i îmân eyledüñ (G. 162/7)

Zülfünü ref idüben çün yüzini gördüm ‘ıyân

[Ta’n mıdur]¹ küfri koyup da‘vâ-yı îmân eylesem (G. 203/7)

Senî îmânla ilgili birkaç beyitte Şeyh-i San’an’ın başından geçen olaya telmihte bulunur. Hikayeye göre Şeyh-i San’an rüyasında Hristiyan bir kızı görüp aşık olur ve müritleriyle kızı bulmak için Rûm(Anadolu) diyarına sefere çıkar. Kız Rûm kayseri’nin kızıdır ve onunla evlenmek için şeyhin kilisede ibadet etmesi, Kur’ân-ı Kerîm’i yakması, şarap içip zünnar bağlaması domuz gütmesi gibi bazı şartlar ileri sürer. Şeyh hepsini yapar ama kız hala ona varmak istemez. Şeyh ordan ayrıldıktan sonra kız îmâna gelir ve şeyhi aramaya çıkar. Çölde bulur ve huzurunda can verir. Kızı oraya defnettikten sonra Şeyh-i San’an Mekke’ye döner. Kâbe’yi tavaf edip tevbe eder ve Allah’a yalvarır. Duası kabul olunup o da sevgilisinin ardından can verir:

Ṭarîḳ-i ‘ışka girdüñse gönül kayırma dînden çün

Ki niçe Şeyh-i Şan’ânı maḥabbet bî-îmân itdi (G. 296/3)

Şeyh-i Şan’ân gibi ‘ışka düşüp îmânı ḳosa

Zâhide diñ hiç bu işde peşimân olmasun (G. 227/6)

3.1.1. Allah

Eşi ve benzeri olmayan, cihetlerden münezzeḥ olup mekâna sığdırılamayan, her şeyin kendisine muhtaç olduğu fakat kendisinin hiç kimseye ve hiçbir şeye muhtaç olmadığı, insanlık âleminin ve kainatın yaratıcısı, ezeli ve ebedi Allah, Senî’nin dîvânında gerek isimleriyle gerek sıfatlarıyla gerekse vasıflarıyla zikredilmiştir.

Senî, dîvânına klasik bir şekilde tevhid ile başlamıştır. Mesnevisine “Rahman ve Rahîm olan Allah’ın adıyla” başlar ve Allah’a “bizi taşlanmış şeytanın hilesinden sakın” diye dua eder:

¹ İki nüshada da “tañ mıdur” şeklinde yazan sözcük anlam gereği “ta’n mıdur” olarak tamir edilmiştir.

Bismillāhirrahmānirrahīm

دفعنا كي شيطان الرجيم

Mesnevinin diğerk beyitlerinde Allah'ın kainatı yoktan var ettiğinden, yer üzre gökleri döndürdüğünden, semâların gece gündüz devir ettiğinden, dünyanın bir cism olup canının Allah olduğundan, zatının zengin olduğundan, cihânın O'na ayna olduğundan, yaratılmış bütün her şeyin O'nun birliğine şahit olduğundan, toprağı deniz üzerine döşediğinden, kullarının sınırsız hatasını gördüğühâlde bunu yüzlerine vurmayıp rızksız bırakmadığından vs. bahseder.

Kur'ân-ı Kerîm'de "En güzel isimler(el Esmâü'l-Hüsna) Allah'ındır...(A'raf 7/180; Haşr 59/24)" buyrulmuştur. Senî'nin dîvânında beyitlerde sık sık Allah'ın isimlerini zikretmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır: "Allah, Hakk, Rabb, Rahmân, Rahîm, Hû, Melik, Hâlık, Bârî, Alîm, Kerîm, Râfi', Mu'iz, Latîf, Vedûd, Vâcid, Hâkim, Vâhid, Samed, Ahir, Evvel, Bâtın, Zâhir..." Esmâü'l Hüsna dışında Senî Allah'ın sıfatlarını da zikretmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır: "Cemâl, Celâl, Lem-yezel, Hudâ, Te'âlâ, İlâh, İlâhî, Dest-i Hakk, Fâil-i Mutlak, Hâkim-i Mutlak..."

Senî Allah'ın cemâl ve celâl sıfatlarından beyitlerde sıklıkla bahsetmiştir. O cemil (Allah), cemâlinin nurunu eşyaya saçmıştır. Böylece o an gizlenmeksizin yokluktan vücuda gelmişlerdir (Mes 5/5). Cemâl sıfatı Allah'ın lütuf ve rahmet nedeni olan vasıflarıdır. Allah cemîl olan kimselere cemâlinin lütfunu gösterirmiş(G. 30/4). Celâl sıfatı ise Hakk'ın gözden ve gönüllerden uzak olmasıdır. Cemâl Allah'ın lütfu celâl ise Allah'ın kahrıdır(G. 107/10). Allah zâtı ve sıfatlarıyla ilk ve sondur. Celâl ve cemâli ile ise gizli ve açıktır:

Senûn zât [u] şifâtuñdur Hüve'l-Evvel Hüve'l-Âhîr

Celâl ile cemâlüñdür Hüve'l-Bâtın Hüve'z-Zâhir (G. 64/1)

3.1.2. Melekler

Sözlükte "haberci ve kuvvet" anlamına gelen melekler İslâmi ilimler terminolojisinde nûrdan yaratılmış, yemeyen, içmeyen, erkeklik ve dişiliğı olmayan, uyumayan, gençliğı ve ihtiyarlığı bulunmayan, günah işlemeyen, ağırlığı olmayan, latîf, rûhânî ve nûrânî varlıklardır. (Karagöz, 2005: 421) Meleklerin hâlleri başka yaratılmışlara benzemez.

Onlar Allah'ın hizmetinde olup İlâhî emirleri yerine getirirler. Senî, de Kânunî'ye yazmış olduğu mesnevînin bir beytinde meleklerin Allah'a hizmetkâr olduğundan bahseder:

Felekler 'azzene devvâr olupdur

Melekler aña hizmetkâr olupdur (Mes. 3/23)

Kur'ân-ı Kerîm'de ise bu hususa şöyle işâret edilmiştir: “Çünkü onlar üstlerindeki Rabblerinden korkarlar ve kendilerine ne emrolunursa onu yaparlar.” (Nahl, 16/50).

Melekler tek başlarına gaybı bilemez. Eğer gayb hakkında bir bilgileri varsa bu ancak Allah'ın kendilerine bildirdiği kadardır. Bunun dışında bilgileri yoktur. Cenâb-ı Hak Bakara sûresinde şöyle buyurmaktadır: “Allah, Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti. Sonra onları meleklerle göstererek, “Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi bana bunların isimlerini bildirin” dedi. Melekler, “Seni bütün eksikliklerden uzak tutarız. Senin bize öğrettiklerinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin,” dediler.” (Bakara 2/31-32). Dîvânda bu konuya şu şekilde telmihte bulunulmuştur:

Beşer niçe disün 'ârif saña kim

Meleklerde bulunmaz bu leâfâfet (G. 25/3)

Âdem oğluyum Hudâdur 'ilmü'l-esmâ baña

Pes melek bilmediği 'ilmüñ cevâbı bendedür (G. 76/4)

Dîvân şiirinde melek ile sevgili arasında görülen benzerlik Senî'nin dîvânında da ele alınmıştır. Senî bir beytinde sevgiliyi melek olarak vasıflandırır (G. 158/1), bir beytinde ise sevgiliyi melek yüzlü olarak nitelendirir:

Ey müselsel saçına ervâh olan pâ-yı bend

Vey melâ'ik yüzine müştâk olan fevkü's-semâ (G. 1/ 4)

3.1.2.1. Cebrâil (Cibrîl)

Senî, dîvânda dört büyük melekten yalnızca Cebrâil ve İsrâfil'den bahsetmiş, Mikâil ve Azrâilden ise bahsetmemiştir.

Cebrâil, Allah tarafından peygamberlere vahiy iletme ile görevlendirilen melektir. Cebrâil batınî felsefede ise bazen nâsüt âleme hakim olan ve insanın efendisi olan onuncu akıl ya da faal akıl anlamında kullanılır (Seccâdî, 2007:82) Senî bir beyitte Cebrâil ile akıllı birlikte kullanmıştır:

‘Aql Cebrâ’il ise pey-revlik etmez

Resûle gidse ger şahrâ-yı ‘ışka (G. 263/10)

Bir başka beyitte Cebrâil’in Sidre’nin üzerinde olduğu belirtilmiştir. Nitekim Sidre en yüksek makamdır ve burası Cebrâil’in makamıdır. Sidre’den sonrası Allah’ın zâtına aittir:

Ey koyan Cibrîli Sidre üzre vü Hakkâ iren

Vey maķâm lî-ma’a’llâhda gören vech-i Hudâ (G. 1/5)

Dîvânda Senî, Cebrâil’in Hz. Meryem’e Hz. İsa’yı verdiğini söyler. Aslında şâirin telmihte bulunduğu nokta Allah’ın emri ile Cebrâil’in nefesiyle Hz. Meryem’i gebe bırakmasıdır. Nitekim Meryem sûresinde şöyle buyrulmuştur: “Cebrail, “Ben ancak Rabbinin elçisiyim. Sana tertemiz bir çocuk bağışlamak için gönderildim” dedi.”:

Cânım oğludur Mesîh-i nâm-dâr ol demde çün

Hem-demi Cebrâ’il ey oğlın virende Meryemüñ (G. 153/3)

3.1.2.2. İsrâfil

Dört büyük melekten biri olan İsrâfil kıyâmet gününü insanlara öttüreceği sûr ile haber verecektir. Senî dîvânda iki yerde İsrâfil’i sûr ile birlikte anmıştır:

Cümle ‘âlem mürde idi lîk İsrâfil-i ‘aşk

Nağme-i aḥbebtü ile oldı aña nefḥ-i şûr (G. 65/7)

Âyet-i *yuhyi'l-izâm* olduğu için ‘âleme

Şûr-ı İsrâfîldür disem yaramaz mı sözüñ (G. 163/2)

3.1.3. Kitaplar

Allah gönderdiği peygamberlerin bir kısmına, kitap da indirmiştir. Yüce Allah bu kitaplarla, insanlara emir ve yasaklarını bildirmiş; iyiyi, güzeli öğretmiş ve öğütlemiş, doğru yolu göstermiştir. İslâm dîninde bu kitaplara inanmak iman esasları arasında sayılmaktadır. Zebûr Hz. Dâvud’a, Tevrât Hz. Musâ’ya, İncîl Hz. Îsâ’ya, Furkân (Kur’ân-ı Kerîm) Hz. Muhammed’e indirilen İlâhî Kitaplar’dır. (Kaya, 2006:26) Senî dîvânda 3 beyitte İncîl, Zebûr, Tevrât ve Kur’ân-ı Kerîm(Furkân)’i birlikte kullanmıştır. İlk beyitte Senî, “Gönül Kur’ân, Zebûr, İncîl, Tevrât levhasıdır,” der:

Luţf-ı kahrın gösterüp mir’at-ı Rahmândur gönül

Levh-i Tevrâtı Zebûr İncîl Kur’ândur gönül (G. 181/1)

İkinci beyitte şâir, dîvân şiirindeki sevgiliye hitap eder. Sevgilinin güzelliğinin Fâtiha’sını şüphesiz İncîl, Zebûr, Tevrât ve Furkân’ın sayfaları yorumlamıştır:

Şuhuf-ı Tevrât Zebûr İncîl Furkân şübhesüz

Her biri *Fâtiha*-i hüsnüñi tefsîr eyledi (G. 274/7)

Zebûr [u] Tevrât [u] İncîl [u] Furkânüñ ‘acebdür kim

Haţ-ı zülfüñ leb-i ‘aynuñ rumûzâtın beyân itdi (G. 296/5)

şeklideki üçüncü kullanımda ise Senî dört kitabın sevgilinin güzellik unsurları olan saçını ve dudaklarını anlattığını ifade eder.

3.1.4. Peygamberler

3.1.4.1. Hz. Âdem

Hz Âdem Tevrat’a, İncil’e ve Kur’ân-ı Kerim’e göre ilk insan ve ilk peygamberdir. (Bolay, 1988:358) Dîvânda ilk peygamber olma münâsebeti ile anılır. Zirâ Âdem ve

Havva, Muhammed devrine gelince aşkın şarâbı onları başlangıçtan sona dek mest eyledi:

Âdem [ü] Havvâ gelince tâ Muḥammed devrine

Eyledi ‘ışkuñ şarâbı evvel [ü] encâm mest (G. 28/15)

Kur’ân-ı Kerîm’de Âdem hakkında birçok âyetler vardır. (Msl. Bakara/31,33,34,35,37; Âl-i İmrân/33,59; Mâide/27; A’râf/11,19,26,27,31,35,172; İsrâ/61,70; Kehf/50; Meryem/58; Tahâ/115,116,117,120,121; Yâsîn/60). (Pala, 2004:6) Kur’ân-ı Kerîm’e göre Âdem’in yaratılışının diğer insanların ki gibi olmadığı kesindir.(Bolay, 1988: 358) “Muhakkak ki Allah’ın indinde (nezdinde) Hz. İsa’nın durumu, Hz. Âdem’in durumu (yaratılışı) gibidir. Onu topraktan yarattı. Sonra ona “ol” dedi (ve o oldu).” (Âl-i İmrân 3/59) Birçok hadislerde de adı geçen Âdem “Ebü’l-Beşer” (İnsanlığın Babası) künyesiyle ve “Safiyullah” (Allah’ın temiz kulu), sıfatıyla anılır. (Pala, 2004:6). Dîvânda “Ebü’l-Beşer” (İnsanlığın Babası) künyesi kullanılmıştır:

‘Allemü’l-esmâ-yı Hâḡdan almayan çün Ebü’l-Beşer

Şûretâ ger âdem ise ma’nide âdem degil (G. 173/4)

Hz. Âdem’in şahsı ile ilgili kullanımların dışında Senî bir beytinde kendi dîvânının Hz. Âdem zamanında cennette gül-i nesrîn olduğunu söyler:

Senî dîvânını bakmak şafâ virir göze yoksa

Âdem devrinde cennetde gül-i nesrîndi evrâkı (G. 289/9)

3.1.4.2. Hz. Eyyûb

Kur’ân-ı Kerîm’de adı geçen peygamberlerdendir. Rivayete göre anne tarafından Hz. Lût’un, baba tarafından Hz. İshak’ın soyundandır. (Albayrak, 1995:16) Allah kendisini imtihan etmek için malını, mülkünü evladını elinden almıştır, Hz. Eyyûb yine de şükretmiştir; Allah kendisine büyük hastalık vermiştir, Hz. Eyyûb sabretmiştir. Bu yüzden sabır timsali olarak gösterilir ve övülür:

Meger şabr ide Eyyûb ancılayın

Ki ben şabr iderim belvā-yı ‘ışķa(G. 264/12)

3.1.4.3. Hz. İbrâhîm:

Kur’an-ı Kerîm’de adı geçen peygamberlerdendir. İsrailoğullarının ve Arapların cedd-i âlâsıdır. Keldânîlerin ülkesi olan Babilistan’ın doğusunda Dicle ve Fırat nehirleri arasında dünyaya gelmiştir. (Sâmî, 1311:528) Döneminin büyük kafiri Nemrûd ile olan mücadelesi, puthanedeki putları kırması, mancınıkla ateşe atıldığında düştüğü yerin bir gülbahçesine dönüşmesi adının hatırlattığı hâdiselerdendir. Senî bu hâdiselerden Hz. İbrâhîm’in Nemrûd’un yaktığı ateşe atılmasını ancak aşkından ateşe nûr, ziyâ erişmesini dîvânda söz konusu eder:

Olmadı mı nâr-ı Nemrûd ol nefes-berd-i selâm

Kim irişdi ‘ışķ-ı İbrâhîmden aña fûrûğ (G. 136/3)

Ateşe atıldıktan sonra Cebrail onu havada tutup isteğini sorduğunda, “Ben Allah’ın kuluyum dileğim O’nadır, Allah ne dilerse yapsın” cevabını vermesi üzerine kendisine “Halîlu’llâh” denmiştir. İbrâhîm peygamber sofrasında misafir olmadığı zaman yemek yemezmiş. Misafir olunca da her şey bereketlenir ve bollaşmıştır. Bu yüzden onun adı bereket ile anılır (Halil İbrâhîm bereketi veya sofrası). (Pala, 2004:225)

3.1.4.4. Hz. İsâ:

Kendisine dört kitaptan biri olan İncil’in gönderildiği peygamberdir. Bir mucize olarak babasız dünyaya gelmiştir. Cebrail’in Meryem’e ruh üflemesiyle babasız olarak dünyaya geldiği için Rûhu’llâh sıfatıyla da anılır. (Zavotçu, 2006:129) Senî de Hz. İsâ’nın Allah’ın nefesi ile babasız olarak dünyaya gelmesine telmihte bulunur:

Nefh-i Hâķķla bu cihân zerrâtınıñ ‘İsâsına

Hâmiledür dem-be-dem bu şab‘-ı ‘âlem Meryemi (G. 281/6)

Rûhumuz nefh-i Hüdâdur eşmümüz taħmîr-i Hâķķ

Şanma kim ‘âlemde ancak oldu rûhu’llâh Mesîh (G. 44/4)

Senüñ rûhuñ daħi nefh-i Hüdâdur

Dime ‘Îsâ hemân oldı pedersüz (G. 100/5)

Hz. Îsâ körlerin gözünü açmak, çamurdan kuşlar yaparak onlara can vermek, bebekken konuşmak ve su üstünde yürümek gibi mucizeler göstermiştir. Dîvânda iki beyitte bebekken beşikte konuşmaya başlaması dile getirilmiştir:

İder ‘Îsâyı mehd içinde gūyâ

İder ‘Îsâdan ol sâmi hem ihyâ (Mes. 1/48)

Sîne içre bu gönül Hâkķ ile dâ’im söyleşür

Nîtekim geldi Mesîhâ söze ūş gehvâreden (G. 232/5)

30 yaşında kendisine peygamberlik verilen Hz. Îsâ 3 yıl müddetle halkı Allah yoluna çağırırsa da ancak on iki kişi kendisine inanmıştır. Bu on iki kişiye “havârî” denir. Yahudiler onu öldürmeye kalkışınca havârîlerden biri onlara yardım etti. Îsâ Peygamber bir eve gizlenmişti. Bulup bir tepeye çıkardılar ve çarmıha germek istediler. Ancak İsrailoğullarının gözüne onu şikâyet eden kişi Îsâ suretinde göründü. Onu çarmıha gererek öldürdüler. Hz. Îsâ ise melekler tarafından dördüncü kat göğe kaldırıldı. Kendisine kıyâmete dek ömür verildi. (Pala, 2004: 235) Bir beyitte Allah’ın Hz. Îsâ’yı Yahudilerden kaçırdığı; iki beyitte ise Hz. Îsâ’nın göğe çıktığı, gökte bulunduğu konusu mevzu bahis edilmiştir:

Oldur ‘Îsâyı kaçuran Yahyâyı dağlara şalan

Yunûsı deryâya atan feryâd bu ‘ışķuñ elinden (G. 214/2)

Ümmetüñden olduguçün göge çıķmışdur Mesîh

Tâ kıyâmet Zührenüñ cengiyle kılmağa tarab (G.20/8)

Sözün ile ‘Îsâ ben yek-tâ oluban andan

Ol gökde vü ben yerde âvârelik el viridi (G. 277/3)

İsa peygambere Mesîh de denilmektedir. İslâm kaynaklarındaki rivayetlere göre Hz. Îsâ’ya bu ad çok gezdiği, dokunmak sûretiyle hastaları iyileştirdiği, ölüleri dirilttiği,

yağla meshedilmiş olarak doğduğu, doğduğunda şeytandan korunması için Cebrail'in kendisine kanadıyla dokunduğu, güzel yüzlü olduğu için verilmiştir. (Waardenburg, 2004:306) Dîvânda Hz. Îsâ'nın ismi hayat emâresi olan nefes ile ismi birlikte kullanılmıştır (G. 80/9; G. 86/2; G. 87/1; G.195/2). Hz. Îsâ dertlere dermandır (G. 99/6). Su meşeyi hayy kılması ile sanki ikinci Îsâ'dır (G. 243/7). Gurbet şehirde hasta ve çaresiz bir şekilde garîb kaldığını söyleyen şâir Allah rızası için Hz. Îsâ gibi nefesiyle şifâ veren bir tabib bulunur mu diye sorar (G. 18/1). Mesîhâ-dem olan sevgili gittiğinden beri ayrılık ile ölen şâir sevgilinin yüzünü gördüğünde canının geri geleceğini ümit eder (G. 68/6). Şâir yine sevgiliye seslenerek şöyle der: Ey Mesîhâ-dem tabibim yokluk mülküne göçmeye bir ramak kaldı (o yüzden) kıl kerem (ve) hasta olan âşîğa gel (G. 174/4). Sevgilinin gül yüzünün üstündeki saç seher vakti anber saçar ve .baştan başa bütün ufukları Hz. Îsâ gibi canlandırır (G. 298/1).

3.1.4.5. Hz. Muhammed (s.a.v.)

Resûl-i Ekrem, Hz. Muhammed Mustafa. Nesebi "Muhammed bin Abdullah bin Abdulmuttalib bin Hâşim bin Abdimenaf bin Kusayy bin Kilab bin Mürre bin Kab bin Lüey bin Galip bin Fihri bin Malik bin İlyas bin Mudar bin Nizar bin Mead bin Adnan" olan Hz. Muhammed (s.a.v.) İslâm âleminin peygamberidir. Aynı zamanda son din İslâm'ın tebliğcisidir. Son semâvi kitap Kur'ân-ı Kerîm de kendisine indirilmiştir. Hz. Muhammed (s.a.v.) miladi 571 senesinde, Rumî aylardan Nisan ayı içerisinde, kameri Rabiülevvel ayının on ikinci pazartesi gecesini sabaha doğru dünyaya gelmiştir. Resûlü Ekrem efendimize kırk yaşlarında nübüvvet, kırk üç yaşlarında da risâlet gelmiştir. O, yirmi üç senelik peygamberlik hayatında durmadan dinlenmeden çalışmış, insanları Allah yoluna davet etmiş, topluluklara hitap etmiştir. Allah'ın kendisine verdiği peygamberlik vazifesini bihakkın ifa eyledikten sonra, hicretin on birinci yılı, rebülevvel ayının 12'sinde (m. 632) Pazartesi günü güneşin zevailinden sonra ve gruptan önce irtihal etmişlerdir (Pala, 2004):

Nûr-ı Raḥmândur Muḥammed aṣl-ı 'âlem oluban

Şanma altmış iki yıl ḥâ'il ola aña cesed (G. 51/5)

"Muhammed" pek çok övülmüş, "Mustafa" seçilmiş, seçkin demektir. Kendisi için sayısız naatlar, siyerler, mevlidler, hilyeler, miraciyyeler yazılmıştır. Hadisleri, edebi

eserlerin tasdik ve teşvik bakımından başvurduğu en mühim kaynakları arasında yer almıştır. Dünyanın onun yüzü suyu hürmetine yaratıldığı, müminlerin şefaatchısı, insanların en seçkini ve mübareği Hz. Muhammed (s.a.v) yaşamı, karakteri, ahlakı, müminlere duyduğu sevgisi, savaşları, mücadeleleri, mucizeleri ve sünnetiyle edebi eserlerde bolca zikredilmiştir.

Şâirlerimiz peygamberimiz hakkında bilinmesi gerekenleri şiirlerinde ele alarak dinî ve tasavvufî edebiyatımızı zenginleştirmişlerdir. Dîvânı üzerinde çalıştığımız Senî Ali’de Resûlü Ekrem efendimizi şiirlerinde zikrederek edebiyatımıza katkıda bulunmuştur. Senî dîvânda “Medh-i Resul-ı ‘Aleyhi’s-salam” başlığı ile yazdığı mesnevisinde ve pek çok na’t gazellerinde peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v)’e içten, samimi sevgi ve muhabbetini göstermiştir.

Hz. Muhammed (s.a.v) Dîvân şiirinde, dinî-tasavvufî edebiyatımızda ve İslâm –Türk topluluklarında birçok ad ve sıfatlarla anılmıştır. Senî’nin dîvânında peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v) için kullandığı isim, sıfat ve benzetmelerin bazıları şunlardır: “Resûl-ı rahmet-i Rahmân, Mahmûd, Şefi’ül-Mü’öñibin, Ekrem, Muhammed, Nûr-ı Rahmân, Cism-i Pâk, Rûh-ı Pâk, Muhammed Mustafa, Mustafa, Ahmed, mülk-i Ahmed, dîn-i Ahmed, mim-i Ahmed, rûh-ı Ahmed, cevher-i evvel, Hâbü’l-lâh, Raḥmeten lil-‘âlemîn vs.”

Senî peygamberimiz için yazdığı mesnevîde O’nun vasıflarından bahseder ve O’nu över. O’nu överken hadislerden ve ayetlerden sıklıkla istifade etmiştir. Bir beyitte “Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım” anlamındaki “Levlâke levlâk lemâ halaktü’l eflâk” hadisine telmih yapmıştır. Allah O’nun için “Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım” demiştir. İşte felekler her daim toprağına yüzünü sürer:

Diyüpdür Hâkḡ anuñ ḡaḡḡında *lev-lâk*

Sürer ḡâkine yüzün dâ’im eflâk (Mes. 2/2)

Hz. Muhammed (s.a.v)’in zatı mevcut olan her şeyden üstün oldu. Çünkü Allah’ın sıfatı onunla ortaya çıktı (Mes. 2/4). Ezel O’nun canı; ahir ise cismidir. Bu yüzden ismi son olmuştur (Mes. 2/5). Hakk peygamberlerinin tümü onun âşığıdır (Mes. 2/6). O, Allah

katında her zaman çok şeref sahibidir, dünyada ise vahiy sırrına mahremdir (Mes. 2/10). Muhammed Allah'ın zatının incisidir. Bu yüzden insan ve cinlerin rehberidir:

Muhammed baħr-ı zātuñ gevheridür

Anuñçün ins [ü] cinnüñ rehberidür (Mes. 2/12)

Senî, Hz. Muhammed'in gönül rahatlatan hitâbını Tâhâ Sûresi'yle, yüzünü Duhâ Sûresi'yle, saçını Leyl Sûresi'yle, temiz canını Yâ'sîn Sûresi'yle eşleştirmiştir:

Olur *Tâ-hâ* hitâb-ı cân-fezâsı

*Le- 'amrük*dür nidâ-yı dil-güşâsı (Mes 2/25)

Yüzinden *ve 'd-duhâ* oldı 'ibâret

Şaçı *ve 'l-leyl izâ* yeğşâ işâret (Mes. 2/26)

Siyâdet başı üzre tâcı anuñ

Olur *Yâ'sîn* bil ol pâk cānuñ (Mes. 2/27)

Hz. Muhammed (s.a.v) alemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Allah peygamberimiz için Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle demiştir: “Ey Muhammed biz seni ancak âlemlere rahmet olarak göderdik” (Enbiya 21/17). Senî de mesnevîsinde peygamberimizin vasfı için bu ayeti iktibas yapar:

Çü vaşfı *Raħmeten lil- 'âlemîndür*

Ĥudâ-vend-i semāvât-ı zemîndür (Mes. 2/30)

Mesnevisini Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'nin O'nun dostu olduğunu söylerek tamamlar:

Anuñ yâri ki her biri velîdür

Ebū Bekir 'Ömer 'Oşmān 'Alîdür (Mes. 2/31)

Livâü'l-Hamd, övgü sancağıdır. Çok hamd eden ve edilen olduğu için Hz. Muhammed (s.a.v)'e verilmiş bir sancaktır. Kıyamet gününde, mahşerde Hz. Muhammed'in ümmetinin bu sancağın altında toplanacağı bildirilir:

Ey livâü'l-ḥamd destinde olan yevmü'l-ḥisâb

Vey olan mahşer gününde server-i Maḥmud-câ (G. 1/10)

Ḥudâ şâhid durur meşhûr oldur

Livâü'l-ḥamd ile Maḥmûd oldur (Mes. 2/8)

Son olarak Senî'nin peygamberimiz için yazmış olduğu na't gazellerinden birini burada vermeyi uygun buluyoruz:

1 Gönüldür şâhib esrâr-ı Muḥammed

Doludur cânda envâr-ı Muḥammed

2 Ebed mahv oldu âşâr-ı şerâyi'

Çü geldi dîn-i âşâr-ı Muḥammed

3 Çü luḫf-ı ḳahrınıñ men 'âşıkıyam

Gözümde gül durur ḫâr-ı Muḥammed

4 Kılur cânum dimâğın hoş mu'atṭar

Nesîm-i müşk-i tâtâr-ı Muḥammed

5 Cihân zerrâtı cümle zâhir oldu

Çü doğdı semsi ruḫsâr-ı Muḥammed

6 Selâṭin ḳulağında güş-vâre

Olur ḳavl-i durer-bâr-ı Muḥammed

7 Gönüller altunında naḳş-ı şâhı

Olupdur hükmi aḥbār-ı Muḥammed

8 İkilik ḥārını gözden arıt kim

Görine saña gül-zār-ı Muḥammed

9 Ḥudānuñ yāri olurlar ḥaḳīḳat

Olanlar cān ile yār-i Muḥammed

10 Metā’-ı enbiyā hep kāsir oldı

Ḳuruldı çünki bāzār-ı Muḥammed

11 Seni bu ‘ilme ancak tercümāndur

Ḥaḳīḳat oldı güftār-ı Muḥammed (G. 61)

3.1.4.6. Hz. Mûsâ

Kendisine dört kitaptan biri olan Tevrat’ın gönderildiği peygamberdir. İsrailoğullarını Firavun’un zulmünden kurtaran odur. Allah, Tûr dağında kendisine hitap etmiş, burada ona peygamberliğini vermiştir. İsrailoğullarını kurtardıktan sonra halkını kardeşine emanet etmiş ve tekrar dağa gitmiştir. Burada Allah’a O’nu görmek istediğini söylemesi üzerine Allah, dağa nazar etmiş ve dağ paramparça olmuştur. (Harman, 2006:212) Kur’ân-ı Kerîm’de bu hadise ile ilgili şöyle buyrulmaktadır: “Mûsâ, belirlediğimiz yere (Tûr’a) gelip Rabbi de ona konuşunca, “Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım” dedi. Allah da, “Beni (dünyada) katiyen göremezsin. Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilirsin.” dedi. Rabbi, dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Mûsâ da baygın düştü. Ayılınca, “Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah’ım! Sana tövbe ettim. Ben inananların ilkiyim” dedi.” (Arâf 7/143) Bu âyete telmihen şâir şu beyti söylemiştir:

Çü Mûsâ güş şaldı *len terâne*

İleyke tubtudan oldı terâne (G. 249/1)

Tûr dağı Hz. Mûsâ'ya özel münâcât-gâhdır (G. 297/4). Hz. Mûsâ'nın cilve-gâhı Tûr dağıdır (G. 17/2).Mûsâ gibi Allah'ın nûru ile gözlerini açanlara Allah'ın nûru parça ve bütünden muktebes olur (G. 110/-8). Allah ile Tûr dağında konuşmasından ötürü kendisine Kelîm, Kelîmu'llah diye unvan verilen Hz. Mûsâ Allah dağa tecellî ettiğinde düşüp bayılmıştır:

Görüben senden Ğudâyı gitdi özünden tamâm

Gördüğünde Tûrda rûhuñı Mûsâ kelim (G. 201/3)

Kur'ân-ı Kerîm'de Hızır ile Mûsâ peygamberin mâcerası anlatılır (Kehf 18/59-81). Bu kıssaya göre Hz. Mûsâ ile Hızır arkadaştır. Birlikte bir yolculuğa çıkarlar. Fakat bu yolculuk sırasında Hızır bindikleri gemiyi batırmak, erkek bir çocuğu öldürmek, gittikleri bir şehirde yıkılmaya yüz tutmuş bir duvarı para almaksızın doğrultmak gibi garip davranışlar sergiler. Mûsâ ise Hızır'ın bu davranışlarına bir türlü sabredemez. Hızır en sonunda “İşte bu birbirimizden ayrılmamız demektir” diyerek Mûsâ'ya sabredemediği şeylerin içyüzünü gösterir. Dîvânda yer alan beyitte Hızır'ın Mûsâ'ya içyüzünü gösterdiği şeyler hazine olarak ele alınmıştır:

Ğızrile hem-dem olup Mûsâya genci gösterüp

Mürşidiyim hem dağı İbrâhim İbn Edhemüñ (G. 153/4)

Asasını büyük yılanı dönüştürmesi, elini koynuna sokup çıkarınca elinin bembeyaz bir nûr olması -ki buna Yed-i Beyzâ (Beyaz el) denir- asasını denize vurup denizin yarılması ve on iki yolun açılması, suları kan şeklinde akıtması, kurbağa yağdırması, büyük sinek ve çekirgeler sürüsü ortaya çıkarması, öküz vebasası, insanlar vücudunda yara ve ur çıkarması mucizelerindendir.

3.1.4.7. Hz. Nûh

Nûh peygamber Kur'ân'daki kronolojik sıraya göre yirmibeş peygamberin baştan üçüncüsüdür. (Devellioğlu, 2005:844) Hz. İdris göğe çekildikten sonra Âdem oğulları doğru yoldan ayrıldılar ve putlara tapmaya başladılar. Cenâb-ı Hakk onlara Nûh (a.s.)'u gönderdi. Hz. Nûh, yoldan çıkan kavmine doğru yolu göstermek, onları cehennem ateşinden kurtarmak için oldukça çaba sarfetti; bir nice hakaretlerden ve işkencelerden

sonra onlara beddua etti ve Allah'ın emriyle yaptığı gemiye müminlerle ve her cinsten bir çift hayvan ile birlikte binerek dünyada hiçbir canlı bırakmayan tufân felaketinden kurtulmuştur. Bu olaydan sonra insanlar Hz. Nûh'un Sam, Ham ve Yafes adlı oğullarından türemiştir. Onun için Nuh (A. S.)'a "İkinci Âdem" denilmiştir. Nûh Peygamber 1000 veya 950 yıl yaşamıştır. (Pala, 2004) Senî, dîvândaki (G. 78/5; G. 111/2; G. 296/6) beyitlerde Hz. Nûh'u bin yaşına kadar yaşaması ile ele alır:

Haqq muhabbetsüz bulunmaz zâhidâ

Nûh gibi biñ olursa saña yaş (G. 111/2)

3.1.4.8. Hz. Süleymân

Hz. Süleymân Davûd peygamberin oğludur. Hem peygamber, hem padişaktır. On iki yaşında iken babasının yerine tahta geçmiştir. Geçimini devlet hazinesinden değil, ördüğü zembiller sayesinde kazanmıştır. Babasının vefatından sonra ve onun vasiyeti üzerine Kudüs'teki, yarım kalmış olan Mescid-i Aksâ'yı inşâa başladı ve yedi senede tamamladı. Daha sonra 13 sene süreyle Kudüs'te bir hükümet sarayı yaptırdı. Rivâyete göre bu binâların yapımında cinleri çalıştırmıştır. (Pala, 2004: 411)

Hz. Süleymân hem çok güçlü bir hükümdar olması hem de diğer insanlara nasip olmayan pek çok özelliği sebebiyle dikkat çeken bir peygamberdir. Kuşların dilini bilmesi, vezirinin ledünnî ilme sahip olması, zamanın en gelişmiş ülkelerinden birinin melikesi olan Belkıs'ı tebaası ile Müslüman yapması, insanların yanı sıra cinlere hükmetmesi, saltanatının çok güçlü olması, elçisinin bir kuş olması ve bunun gibi birçok yönden tasavvufî düşüncenin oluşumunda tesirli bir şahsiyettir. (Gürer, 2007:204)

Hz. Süleymân'ın üzerinde İsm-i A'zâm yazılı bir yüzüğü varmış ve bu yüzüğü sadece abdesthaneye giderken çıkarır ve Âsaf adlı vezirine veya hanımına emanet edermiş. Yine bir gün yüzüğünü hanımına emanet etmiş. Fakat bir cin onun kılığına girip yüzüğü Hz. Süleymân'ın hanımından almış. İki beyitte yüzüğün devin eline geçmesinden ve onun elinde günlerce kalmasından bahsedilir:

Süleymân tahtını geh dîve verir

Ḳuru ḥurmaya geh ol meyve verir (G. Mes. 1/44)

Gel Süleymân mülküne kıılma taḥassür ey ḥıdīv

Çünkü dīv elinde ḳaldı niçe günler ḥâtemi (G. 300/4)

Ey padişah, dervişi ayak altında ezme çünkü karıncanın Süleymânı nasıl utandırdığını duyduk diyen şâir, karınca ile Süleymân arasında geçen olaya telmihte bulunur:

Pâ-mâl etme dervişi şâhâ çünkim işitdik

Niçesi ḥacil etdi ḳarınca Süleymânı (G. 287/12)

3.1.4.9. Hz. Yahyâ

Zekeriyyâ Aleyhisselâm'ın oğludur. Babası kendisinden sonra halkının yoldan çıkacağını ve manevî mirasına sahip çıkmayacaklarını düşünerek Allah'tan kendisine halef olacak bir evlat dilemiş ve Allah bu dileğini kabul etmiştir. (Öngüt, 1995:583). Meryem sûresinin 2 ile 15. ayetleri arasında bu olay anlatılmıştır.

Yahya peygamber İsa peygamberden 6 ay veya 3 sene önce doğmuştur. Çok genç yaşta kendisine peygamberlik verilmiştir. Annesi İlyase, Meryem'in amcasının kızıdır. Musa peygamberin şeriâtı ile amel etmekteyken İncil indirilmiş ve onunla amel etmeye başlamıştır. Filistin hükümdarı Herot kendisini çok sevdiği halde, Musa peygamberin şeriatına göre kendisine nikah düşmekteyken İncil'e göre evlenmeleri yasaklanan kardeşinin kızı ile evlenmek istemiştir. Yahya haram olan bu nikahı kıymadığı için kız ve annesi Salome'nin ısrarı üzerine Herot, Yahya'nın boynunu vurdurarak şehîd etmiştir (Pala, 2004: 477-478) Şehit olmadan önce dağın Hz. Yahya'yı kendi tarafına kaçması için davet ettiği bilinmektedir. Dîvânda da bu olaya telmihte bulunulmuştur:

Oldur 'İsâyı kaçuran Yahyâyı dağlara şalan

Yūnusı deryāya atan feryād bu 'ışkuñ elinden (G. 214/2)

3.1.4.10. Hz. Yakûb

Hz.Yûsuf'un babası, Hz. İbrahim'in torunudur (Sâmî, 1311:4800). İshâk peygamberin oğludur ve memleketi Ken'ân'dır. Kardeşleri tarafından kuyuya atılan ve köle olarak satılan oğlu Yûsuf'un hasreti ile beytü'l-ahzen denilen kulübesinde yıllarca ağlamış ve bu yüzden gözlerini kaybetmiştir(Pala, 2004: 478) Daha sonra oğlunun kokusunun sinmiş olduğu bir gömleği gözlerine sürmesi ile gözlerinin açıldığı rivayet edilir. Senî dîvândaki beyitlerde Hz. Yakub'u oğlu Yûsuf'un hasreti ile ağlamaktan kör olması ve sonra gözlerinin açılması hadisesine telmihte bulunur ve kendisini Hz. Yakub'a benzetir (G. 53/3; G. 69/2; G 117/6; G. 203/4):

Gözlerüñ Ya'kûb-veş hicrimden ağardı Senî

Ġam yime çün 'âkıbet vaşl ola ihsânum benüm (G. 209/9)

Yûsufa gelmekligünden vireli müjde beşîr

Gözlerüm Ya'kûb-veş çoğunla buldı inşirâk (G. 143/8)

3.1.4.11. Hz. Yûnus

İsrailoğulları peygamberlerindedir. Musul dolaylarında bulunan Ninova şehri halkına gönderilmiştir. Hz. Yûnus halkını Allah'a inanmaya çağırdı. Onlar ise puta tapmakta devam ettiler. Onlara Allah'ın azabını haber verdiyse de aldırış etmediler. Bunun üzerine öfkelenen Yûnus Dicle kenarına indi ve dolmuş bir gemiye kimsenin haberi olmadan bindi. Yunus peygamber gemiye allah'ın izni olmadan bindiği için bir müddet sonra gemi yürümedi. Gemiciler "İçimizde bir suçlu var, kura çekelim, kime çıkarsa onu denize atalım" dediler. Kura üç defa Yunus'a çıktı. Onu denize attılar. Büyük balık gelip onu yuttu. Yunus, Allah'ın izni olmadan bulunduğu yeri terk ettiği için pişman oldu, af diledi. Balığın karnında kırk gün tevbe etti. Sonunda Allah'ın affetmesi sonucu balık onu sahile bıraktı. Yunus balığın karnından çıkınca bedeninde tek tüy kalmamış ve çok zayıflamıştı. Allah onu bir kabak bitkisi gölgesinde memeli sütlü ceylanlar ile besledi. Bu arada Ninova halkı da pişman olup onu aramaya çıktılar. Yunus peygamber Ninova'ya dönünce halkı ona inandı (Pala, 2004:483). Dîvânda iki yerde Yûnus peygamber anılmıştır. İki beyitte de Yûnus peygamberin denize atılmasına telmih

vardır. Senî, kendi nefsini büyük balığın karnı, ruhunu ise Yûnus peygamber olarak görmektedir. Senî, nefsinin hapsinden canını âzâd eylemelidir. Çünkü rûhunun Yûnus’una nefsi, büyük balığın karnı olur:

Mahbes-i nefsüñden âzâd eyle cânuñı Senî

Yûnus-ı rûhuña çün nefsüñ olupdur batn-ı hût (G. 24/7)

Oldur ‘İsâyı kaçuran Yahyâyı dağlara şalan

Yûnusı deryāya atan feryād bu ‘ışkuñ elinden (G. 214/2)

3.1.4.12. Hz. Yûsuf

Hz. Yakûb’un oğludur. Hayatı en iyi bilinen peygamberlerden bir tanesidir, Yûsuf suresinde ayrıntılı olarak anlatılmaktadır (Gürer, 2007:93) Kardeşlerinin kıskandıkları için onu bir kuyuya atmaları, köle olarak satılması, Mısır azizinin eşi Zeliha’nın ona olan aşkı, onun hasreti ile ağlamaktan gözleri kör olan babasının, onun kokusunun sindiği bir gömleği gözlerine sürmesi ile gözlerinin açılması ve özellikle güzelliği ile Dîvân şiirinde ve İslam edebiyatlarında adı sık sık geçmektedir. Yûsuf kıssası Kur’ân-ı Kerîm’in en güzel kıssasıdır ve “Ahsenü’l-Kassas” olarak vasıflandırılır. Senî’ye göre Yûsuf sûresinin sultan olmasının sebebi, içinde aşk olmasıdır:

‘Işk olupdur cümle hâşş işlerde elbette ahaş

Sûre-i *Yûsuf* anuñçün oldı sultân el-kışaş (G. 122/1)

Dîvânda “Yûsuf, Yûsuf-ı meh-rû, Yûsuf-ı Mısır, Yûsuf-ı cân, Yûsuf-ı gül-pîrehen, Sûre-i Yûsuf, Yûsuf-ı Ken’ân, Yûsuf-ı gül çehre, vaslı Yûsuf” isim ve tamlamaları ile beyitlere konu edilmiştir. Beyitlerde daha çok güzelliği ile anılmış ve sevgili bu sebeple Hz. Yûsuf’a benzetilmiştir. Gönüller Mısır’ının Yûsuf’u o güzel yüzlü sevgilidir (G. 293/12). Sevgili güzellik şehrinin şirinleri sultanıdır. Mısır’ın Yûsuf’undan bâc almak ona layıktır (G. 40/3). Sevgilinin zenahtanında binlerce gül yüzlü Yûsuf asılıdır. Bunun sebebi ise sevgilinin çene çukurundaki kuyunun içinin cennet şarabı ile dolu olmasıdır (G. 165/3):

Şehr-i dilden gidmedi hüsnuñ hayâli ey şanem

Hoş dimişler şâh-ı Mışra Yûsuf-ı Ken'ân gerek (G. 155/4)

Yûsuf çok güzeldi ve bu güzelliği herkesin dikkatini çekmişti. Mısır sultanı olan Azîz'in karısı Zeliha'yı Yûsuf'un bu güzelliği adeta büyülemiştir. Zeliha Yûsuf'a gönül vermiş ve onu elde etmek isteyip, tekliflerde bulunmuştur. Fakat Yûsuf teklifleri reddetmiştir. Yine bir gün Zelihâ onun odasına girip teklifte bulunmuştur.. Yine teklifi reddeden Yûsuf ondan kaçarken tam bu esnada Yusuf'un gömleğini arkadan yırtılmıştır. Babası Ya'kûb peygamberin Yûsuf'un kanlı gömleğine sarılarak gözleri kör oluncaya kadar ağlaması, Zeliha'nın gömleğini bu şekilde yırtması ve babasının gözlerinin yine Yûsuf'a ait bir gömleği gözlerine sürerek iyileşmesi Yûsuf Peygamber'in gül-pirehen (gül gömleklili) olarak anılmasına sebep olmuştur:

Görelî yüzüñ gülün ey Yûsuf-ı gül-pîrehen

Görinen dünyâ içinde gözüme cennât imiş (G. 116/6)

Zelihâ'nın teklifini kabul etmeyen Yûsuf'u Zelihâ, kendisine saldırdığını söyleyerek zindana attırmıştır. Yûsuf daha sonra zindandan kurtulmuş ve Mısır'a sultan olmuştur. Zelihâ ise yalnız kalmış, eski güzelliğini kaybetmiş ve bütün servetini Yûsuf'tan haber getirenlere bağışlamıştır:

Qılur Yûsuf kulını Mışra sulţân

Zelihâ hân iken yirini gülhân (Mes. 1/43)

3.1.5 Âhîret Ve Âhîretle İlgili Mefhumlar

3.1.5.1. Âhîret (Ukbâ, Bekâ Mülkü)

Son ikamet mahalli, öbür dünya. Allah bütün varlıkları geçici olarak yaratmıştır. Kıyamet koptuğu zaman her varlık dünya hayatını terkedecek ve ahiret hayatı başlayacaktır. Bu hayat dünyadaki iyi yahut kötü amellere göre cennet ve cehennemde sürecek olup bundan kaçış yoktur. (Pala, 2004: 12)

Bu dünyaya gereğinde fazla değer verilmemelidir. Çünkü bu dünyanın renk ve kokusuna gül gibi gönül verilmesi ahirette dikenlerine dalanmaya değmez(G. 251/2). İnsan bu dünya için değil ahiretteki hayatı için ibadetlerini, bütün işlerini yapmalıdır.

Çünkü orada insanı ebedi bir ömür bekler. Bu yüzden insanlar bu dünyayı terk edip Allah'ın zatına yakın olmalıdır:

Âhiretde ki ebed 'ömrüniçün eyle 'amel

Mâ-sivâyı terk idüben kurb-ı zât-ı Hakkâ kaç (Mur 4-IV/2)

Bu dünyada ölmeden ölenleri, nefislerini yok edip sadece Allah'a sığınanları, Allah'ın varlığında fenâ bulanları ancak ahirete göçen kişiler anlarmış:

Şular kim ölmedin irmiş fenâya

İren anlar imiş mülk-i beķāya (G. 258/1).

Zahidin ahirette uyanıp Allah'ı görmek istediğini, yani Rabbini ahirette istediğini şâir beyitlerde dile getirir (G. 120/7; G. 128/3) Ne yazık ki Allah'ı ahirette bulmak isteyen zahid bu dünyanın aynalarında O'nu açıkça seyredebileceğini bilemez:

Âhiretde bulalum dirler vişâlin zâhidân

Senî'ye göre Allah'ın cemalinin vuslatına eren aşık hem bu dünyadan hem de öbür dünyadan çekinir (G. 73/6). Şâir bu görüşünü daha da kuvvetlendirmek için bir başka beyitte Şeyh-i Bistâm'ın "Dünyayı ve ahireti bırak sevgiliye kavuşmayı iste, bul" şeklindeki tahkim edilmiş sözüne kulak verilmesini söyler:

Dünyeyi vü uķbāyı ķo vaşl-ı ħabîbi iste bul

Şeyh-i Bistâmüñ sözidür muķkem anı gūşâ dut (G. 24/6)

3.1.5.2. Kıyâmet

Bütün insanların dirilerek mahşerde toplanacakları gün, dünyanın sonu, ölümden sonra hayat bulma. (Pala, 2004: 274) Üç tür kıyâmet vardır. **a** Dünyada öldükten sonra geçici olarak ulvi ve süfli bir hayat yaşamak üzere dirilmek küçük kıyâmet (kıyâmet-i suğra)'tir. **b** İradî ölümden sonra kutsi âlemde kalbin ebedi olarak diri kalması tarzında bir yaşam tarzına kavuşmak orta kıyâmet (kıyâmet-i vusta)'tir. **c** Fenâfillah mertebesine

erdikten sonra bekabillah makamında hakiki hayata kavuşmak büyük kıyâmet (kıyâmet-i kübra)'tir (Uludağ, 2001:214-215). Dîvânda “kıyâmet, yevmü'l-kıyâmet, yevmü'l hisâb, haşr, mahşer” isim ve tamlamalarıyla ile anılır.

Kıyamet dîvânda çoğunlukla sevgili ve sevgilinin güzellik unsurları ile bağlantılı olarak kullanılmıştır. Senî sevgilinin dudağından kavuşma şarabını içip ta kıyamete kadar mest, sarhoş olmak ister (G. 297/9). Sevgilinin saçından bir iz ve onun kokusunu taşıyan rüzgar bu kokuyu aşığa götürür. Aşık nesîm ile sevgilisinden haber alır. Fakat hafif hafif esen bu rüzgar sevgilinin saçının sırrını aşığa anlatmamalıdır. Çünkü anlatmaya kalkarsa bu hikaye kıyamete kadar bitmez (G. 30/3). Sevgilinin gamzesinin açtığı yara ile kabre giren şâire bu yara kıyamet gününe kadar hatıra olur (G. 269/9). Sevgilinin boyu daima uzun ve elif gibi düzgündür. Sevgili uzun, latif, hoş görünen boyu ile servi gibi salınarak yürüdüğünde alem halkının başına kıyamet kopar. (G. 27/2; G. 227/4; G. 291/2)). Şâire göre sevgilinin yürümesi dışında sadece boyunu göstermesi bile kıyametin kopması için yeterlidir. (G. 227/4). Senî, servi boylu sevgilinin boyuyla cilve yapması halinde ansızın sabah akşam kıyamet kopmasını ister:

Ƙıyâmet Ƙopa nâ-geh subh-dem ger

Ƙılursa cilve ol serv-i hırâmum (G. 207/8)

Kıyamet günü bu dünyada yapılanların karşılığının görüleceği gündür. Allah ahlakı ile ahlaklanmış kişi kıyamet gününde bu dünyanın ona mübeddel olduğunu bilir:

Ƙıyâmet günde bu ‘arzuñ mübeddel olduğın bilür

Şu kimse kim Ğudâ hulğına tebdîl oldı ahlâķı (G. 288/7)

Senî son nefesinde Allah'ın aşkı ile canını teslim ettiği için kıyamet gününe kadar kabrinden vefalar kokusu gelecektir:

Tâ Ƙıyâmet gele Ƙabrinden vefâlar Ƙoğusu

Çün Senî ‘ışķuñla âħir demde bulmışdur vefât (G. 31/7)

Ahirette uyanıp Allah'ı görmek isteyen zahidin aksine Senî kıyametin kopmasını ama zahidin uyanamamasını temenni eder:

Zâhid aydur âhiretde uyanup Hakkı görem

Va'llâhi kopa kıyâmet bulmaya ol istikâz (G. 128/3)

3.1.5.3. Cennet Ve Cennetle İlgili Mefhumlar

3.1.5.3.1. Cennet (Adn, Cinân)

Cenâb-ı Hak'ın haşrden sonra müminlerin duhûlü için vaad buyurduğu ebedî neşâtgâh. Farsçası behişt, Türkçesi “uçmak”tır. Sekiz cennet olduğu mervidir. Adları şunlardır: 1.Nâim(hoş dirlik). Beyaz gümüştedir. 2. Adn (ikâmet ve temekkün). Parlak incidendir; bütün cennetlerin ortasında ve a'lâsıdır. 3. Huld (ebedî kalış). Sarı mercândandır. 4. Firdevs (Bahçe). Kızıl altındandır. 5. Me'vâ (Mekân). Yeşil zebercettendir. 6. A'lâ (Yüksek). 7. Dârû's-selâm (Ayıp ve âfetten ârî). Kırmızı yakuttandır. 8. Ravza (Sulu, çayırli yer bahçe). (Onay, 2007:84-85)

Cennete girecek olanlar derece bakımından kendilerine uygun olan yere girerler. Peygamberler için orada bir Kevser havuzu vardır. Bundan başka Râhika, Tesnîm, Kâfûr, Selsebîl gibi adlarla anılan daha 13 ırmak vardır. Cennette hûrî, gilmân, vildan vardır. Cennet ehline hizmet ederler. Tasavvufa göre adalet, hikmet, iffet ve yiğitlik, dört sırrıyla beraber sekiz cenneti oluşturur. Dîvânda “cennet, cennât, adn, cinân, behişt, behişt-âsâ, cennât-ı adn, cennet-i adn, cennetü'l-mevâ” isim ve tamlamaları kullanılmıştır. Senî kendi gönlünü cennet; irfanını ise cennetin hûrîsi olarak görür:

Bu gönüldür cennetüm 'irfânum anuñ hûrîsi

Bes cinânumuñ cinânına özüm hûr olmuşam (G. 192/12)

Dîvânını ise cennetteki gül-i nesrin olarak kabul eder:

Senî dîvânını bakmak şafâ virir göze yoksa

Âdem devrinde cennetde gül-i nesrîndi evrâkı (G. 288/9)

Senî'ye göre hiç kimse amellerine güvenip cenneti bulacağını düşünmemelidir (G. 285/5). Hakkı koyup cennete gönül vermek arzu ve isteklerin bir çeşididir (G. 229/3). Cennet ümidi ile namaz kılan öldüğünde iman bulamaz (G. 32/4). Bu yüzden zahid cennet için namaz kılmamalıdır. Çünkü cennet aşık olanlara kısmet olur:

Cinân için namâzuñ kılma zâhid

Çü ‘âşık olana vaşl oldu vâye (G. 258/6)

Senî sevgilinin güzelliği ile cennet arasında benzerlik kurar. Sevgilinin yüzü cennete benzetilmiştir (G. 265/5; G. 286/14) Âşık bu dünyada cennet huzurunu bulmak isterse cennet gibi yüzü olan sevgiliyi sevmelidir (G. 246/5). Sevgilinin saçının ejeri sevgilinin güzelliğinin cennetinde aşığa engeldir (G. 232/7). Âşık, cennet içinde servi ile şimşâd yokken daha o sevgilinin kaddini seyretmiştir (G. 90/4). Sevgilinin dudağının meyini içtiğinden beri aşık cennet şarabını istemez (G. 147/5). Sevgilinin yüzünün gülünü koklayan dudağının meyini içen için Adn cenneti ve Kevser suyu gerekmez:

Yüzüñ gülün lebüñ meyin bir dem қоhubanı içen

Cennât-ı ‘adni n’ider ol yâ neyler âb-ı Kevşeri (G. 283/3)

3.1.5.3.2. Tûbâ

Sidrede bulunan ve kökü yukarıda, dalları aşağıda olmak üzere bütün cenneti gölgeleyen ilâhî bir ağaçtır. Her çiğnemesinde ve her yudumunda başka lezzetleri olan meyveleri vardır. (Pala, 2004:459). Tûbâ, dîvânda sevgilinin boyu için benzetme unsuru olarak kullanılmıştır. Sevgilinin boyu Tûbâ’dır (G. 79/2; G. 50/1; Senî’nin iki gözü asla Sidre ve Tûbâ’ya bakmaz çünkü o sevgilinin boyunun uzunluğuna hayrân kalmıştır. (G. 220/3). Hatta cennetteki Tûbâ ağacı cennet gülünün yani sevgilinin salınarak güzel yürüyüşünü gördükten sonra başı aşağı olup utanmıştır:

Ḥaceldür Ṭûbâ-yı cennet oluban başı aşağı

Görelen ey gül-i cennet hırâmân ḥûb reftârın (G. 154/4)

3.1.5.3.3. Sidre

Lûgat anlamı “Arabistan kirazı” demektir. Kur’ân-ı Kerîm’de iki yerde geçer (Necm/14,16). Tefsirde bu ağacın “Arşın sağ yanında İlâhî bir ağaç” olduğu bildirilir. Hadislere göre altıncı kat göktedir. Gökyüzüne yükselenler ancak buraya kadar çıkabilirlermiş. Nitekim Mi’râc gecesi Peygamberimiz de Cebraîl’i burada görmüştür. Sidre’nin yanında cennet vardır ve cennetin nehirleri onun altından akar. Sidre’den ötesi

Allah'ın Zât âleimidir (Pala, 2004:404). Dîvânda Mi'râc gecesi peygamberimizin Cebrâîl'i Sidre'de gördüğüne telmihte bulunan Senî Sidre'nin Cebrâîl'in makamı olduğunu dile getirir:

Ey kıoyan Cibrîli Sidre üzre vü Hâkka iren

Vey maqâm *lî-ma'allâhda* gören vech-i Hudâ (G. 1/5)

Sidre, diğere beyitlerde sevgilinin uzun boyunu anlatmakta kullanılmıştır. Senî'ye göre sevgilinin boyu Sidre'den daha uzundur (G. 165/4). Bu yüzden Senî'nin gözleri Sidre ve Tuba'ya asla bakmaz çünkü o sevgilinin boyuna hayran kalmıştır:

Sidre vü Tübâya hergiz bakmaya iki gözüm

Çünkü hayrân kalmışım şol kıaddi bâlâsında ben (G. 220/3)

3.1.5.3.4. Kevser

Cennette bir suyun adıdır. Tefsîrlerde Kevser hakkında çok çeşitli izahlar yer alır. Akarsu veya göl olduğu, boyunun Mekke ile Yemen; eninin de Safâ ile Aden arası kadar olduğu, etrafında bir çok kıymetli kâseler bulunduğu, oradan bir kes içenin bir daha susamadığı vs. bunlardandır. Kevser'i Cennet'te Peygamberimize verilmiş özel bir havuz olarak tefsir edenlerde vardır (Pala, 2004:268). Senî peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v)'in medhi için yazdığı mesnevîde, Kevser suyunun peygamberimizin hoş lebinden tat bulunduğunu dile getirir:

Güneş alur ziyâyı kevkebinden

Mezâkı buldı Kevşer hoş lebinden (Mes. 2/21)

Dîvânda diğere beyitlerde Kevser sevgilinin dudağı için benzetme amaçlı kullanılmıştır. Sevgilinin la'l dudağı Kevser'dir (G. 80/2). Sevgilinin dudağının etrafında biten tüyler ise Kevser havuzu üstüne bitmiş menekşedir:

Nehr-i hayvân leblerüñ etrâfına biten nebât

Şan benefşedür ki bitmiş havz-ı Kevşer üstüne (G. 257/3)

Şâir sevgilinin dudaklarının can bağışlayan suyunu içtiğinden beri kimseden Kevser suyunun lezzetini sormamıştır (G. 112/8). Bu beyitte Kevser suyu ile sevgilinin dudağının canbağışlayan suyunu eşit olarak gören şâir bir başka beyitte sevgilinin dudağının meyini Kevser suyuna üztün kılar. Nitekim bunu, sevgilinin gül yüzündeki dudağın meyini bir an koklayıp içen Adn cennetini veya Kevser suyunu neyley, diyerek dile getirir:

Yüzüñ gülün lebüñ meyin bir dem қоhubanı içen

Cennât-ı ‘adni n’ider ol yâ neyley âb-ı Kevşeri (G. 283/3)

3.1.5.3.5. Hûrî, Gılmân:

Hûrî cennet kızı, Gılmân ise tüyü ve bıyığı bitmemiş delikanlıdır. Kur’ân-ı Kerîm’de cennet hûrîlerinin mü’minlere hizmet edecekleri bildirilmektedir (Pala, 2004: 212). Senî’ye göre eğer can yâri(Allah’ı) koyup köşk ve hurilerle dolu cenneti isterse bu onun kusurudur (G. 295/2). Hakk ehli böyle değildir. Çünkü Onlara Allah tecelli ettiği için cennetteki huri ve köşkler onların gözüne bile gelmez. Sadece Allah’ı isterler:

Ehl-i Hâkka çünkü Hâk kıldı tecellî şübhesüz

Çübca gelmez gözine cennetdeki hûr u kuşûr (G. 65/4)

Hûrî ve gılmân çok güzel oldukları için sevgili ile aralarında benzerlik kurulur. Hatta şâir, sevgilinin güzelliğini hûrî ve gılmâna tercih eder:

Çün bihişt-âsâ cemâlinüñ şafâsın sürmişem

Cennet-i hûrî ile gılmâna kıldum elvedâ’ (G. 133/7)

Hûr ile gılmân gerekmez cennete bakmaz gözüm

Çün yüzüñdür ey dil-ârâ bâğ-ı büstânım benüm (G. 209/4)

İçen vaşluñ şarâbın yâr elinden

Şarâb-ı cennet-i gılmânı neyley (G. 71/5)

3.1.5.4 Cehennem (Tamu)

Sözlükte “derin kuyu” anlamına gelen cehennem, dinî literatürde dünya hayatında îmân etmeyenlerin sürekli olarak, îmân ettiği halde sâlih amel işlemeyen kimselerin de günahları ölçüsünde, cezalandırılmak üzere kalacakları ceza ve azap yeridir. Kur’ân-ı Kerîm’de Cehennem için yedi isim kullanılmıştır: Cehennem (derin kuyu), nâr (ateş), cahîm (alevleri kat kat yükselen ateş), haviye (düşenlerin çoğunun bir daha geri dönemediği uçurum, yer), saîr (çılgın ateş), lezâ (dumansız ve katıksız alev), sakar (ateş), hutame (obur ve kızgın ateş). Bunlardan Kur’ân’da en çok geçeni cehennem kavramıdır. (Karagöz, 2005:87)

Dîvânda “cehennem, tamu/damu” kelimeleri ile anılmıştır. İnsanoğlu, Allah birine cehennem birine cennet verir, dememelidir. Çünkü kimse sonunun ne olacağını bilemez (G. 252/6). Ayrıca kişi cehennem korkusu ile ibadetlerini yapmamalıdır. Çünkü böyle kişilere ebediyyen kurtuluş yoktur:

Damu kırkışundan iderseñ ‘amel

Bulmayıarsın ebed andan necât (G. 32/3)

Kerâmet şatuban kızb ile halka

Cehennem ka‘rına bî-çâre düşme (G. 259/5)

Şiirin tamamında zahide söylenen şâir, zahidi, halka yalan ile kerâmet satıp cehennem dibine çaresiz bir şekilde düşmemesi için uyarır. Yine bir başka beyitte dini öğütlerde bulunan kişiye cehennemden korkular vermemesini söyleyen Senî’ye göre cehennem ateşini yakan aşk ateşidir (G. 288/5). Hatta ondan daha şiddetlidir. Nitekim aşk ateşinin cehennem ateşinden şiddetli olmasından dolayı cehennem ateşi aşığa asla zarar vermez:

‘Āşıkā nâr-ı cehennem kılmaya hergiz ziyân

Çünkü oldı ‘ışk odı nâr-ı cehennemden şedîd(G. 54/3)

3.1.6. Hayır Ve Şer; Kazâ Ve Kader

Ezelde Allah tarafından tayin edilen hayır ve şer, imanın esaslarında “ Hayır ve şer Allah’tandır” şeklinde yer alır. Senî’ye göre kendi şiiri ilham vericidir. Çünkü onun gönlü hayır ve şerri fark eden hak ve adalete uygun bir tartıdır:

Ne için ilhâmdur dimeyeyüm şi’rûme çün

Hayr [u] şerri fark ider haqqâni mizândur gönül (G. 181/4)

Zahide aşk ve aklın durumunu kendisinden sormamasını söyleyen Senî, bunu hayır ve şerri birbirinden seçip ayıran kişiden sormasını ister:

Şorma baña zâhid ‘ışk ile ‘akluñ hâlini

Bir kişiye şor anı kim hayr [u] şerr ide temyîz (G. 93/3)

Kaza, olacağı evvelden takdir olunan şeylerin yani kaderin vuku bulması, ortaya çıkmasıdır. (Pala, 2004:263). Bu dünyada kazadan gelinip yine kazaya kaçılır. Çünkü bu hükmün sahibi Allah’dır (G. 132/9). Ki sahip olanın mülkünde olduğunu ve başkasının olmadığını görünce, kazâ hükmünün mülkün sahibinde olduğunu bildiler:

Mîm mâlik mülki üzre gördiler [kim] ğayrı yok

Bildiler mâlikü’l-mülküñ durur hükm-i kazâ (Mes. 5/24)

Senî sevgilinin lal dudaklarına bakarken kazadan gafil olmasaydı, sevgilinin harami gözlerinin kirpik okları yüreğine vurmazdı (G. 179/3). Zahide kendisini aşktan men etmemesini söyleyen Senî’ye göre muhabbet ezelden başına gelen bir kazadır:

Maḥabbetden meni men‘ idme zâhid

Ezelden başuma çün ol kazâdur (G. 68/7)

Allah’ın ezeli hükmü, takdir, Levh-i Mahfuz’da yazılı olanların vücûd bulmadan evvelki hâline kader, ortaya çıkmasına da kaza denir. Kader îmânın şartlarından biridir. (Pala, 2004:247). Senî’ye göre belâ olarak nitelendirdiği aşkın başına gelmesi Allah’ın ezeli hükmüdür:

Senî ‘ışkına münkir olma çünkim

Bu belâ başına gelmez kadersüz (100/9)

Bir başka beyitte ise kader, mecazi olarak kötü talihli olmak anlamında kullanılmıştır:

Ĥudâ zâtından ol bulur eşer kim

Ki ola nefsi-şümundan kadersüz (G. 100/4)

3.2. İbâdet

İbâdet Allah’a saygı, tazim ve hürmet göstermek anlamına gelir. Yani Allah’a kulluk etmek demektir. Dîvânda üç yerde ibadet bir yerde de ibâdât kelimesi geçmektedir. Cemâlinin ayına tâ ve hâ işaretidir. Yüzünün ışığına ve’dduhâ ibadettir. (G. 1/1). Şehir şeyhi gerçi çok ibadet eder ama işine ikiyüzlülük katılırsa amellerin tümü heba olur. (G. 7/4). Allah için kim ibadet ederse başına efendilik tacı konacaktır:

Kim itse Ĥaĥĥ için [a‘lâ] ‘ibâdet

Ĥonısar başına tâc-ı siyâdet (G. 34/1)

Zâhid-i ĥod-bîne ger şeytân dir isem yaraşur

Çün ‘ibâdâtı anuñ heb şaĥ ile tãmât imiş (G. 116/5)

Senî, kendini beğenmiş zahide şeytan der. Çünkü onun ibadetleri hep yüzeysel ve tamat imiş.

3.2.1. Namaz Ve Namazla İlgili Mefhumlar

3.2.1.1. Namaz

İslâmın beş şartından biri olan ibadettir. Dîvânda “namaz ve salât” kelimeleriyle işlenir.

Ger namâzunâ riyâ olsa şerik

Yegdür anđan girye-i ĥavm-i ‘uşât (G. 32/2)

Eğer namaza ikiyüzlülük ortak olursa; günahkâr kavmin gözyaşı ondan daha iyidir.

Vaşl ile kılan şalât-ı dâ'imûn

Hâzır olup şâhibü'l-evkât olur (G. 85/6)

Kavuşma ümidiyle namazı sürekli kılan kişi huzura varıp bütün zamanların sahibi olur. Cennet ümidi ile namaz kılan öldüğünde iman bulamaz. (G. 32/4). Mâsivâyı terk ederek Allah ile bir olmayınca her namazın içinde asla alçakgönüllülük edilmez (G. 131/4).

Senî namaz ile ilgili beyitlerde özellikle zahide seslenir, ona öğütler verir, yaptığı yanlışları göstermeye çalışır. Zahid bin yıl oruç tutsa ve namaz kılsa eğer aşk olmazsa Allah katında hiçtir. (G. 41/4). Zahid halka namaz düzegi göstermesin yoksa yalan söylediği için kötü huylular gibi cehenneme girer (G. 282/4). Zahid cenneti almağa değer olarak namazını söyler (G. 221/6). Zahid namazını cennetler için kılma; çünkü orası aşık olana nasip olur:

Cinân için namâzuñ kılma zâhid

Çü 'âşık olana vaşl oldı vâye (G. 258/6)

3.2.1.2. Kıyâm, Secde

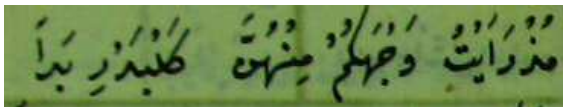
Kıyâm, namazın iftitah tekbiri ile rüku arasında ayakta durma kısmıdır. Senî'nin mescidde devamlı bulunmasının ve namaz kılarken iftitah tekbiri ile rüku arasında çok durmasının sebebi sevgilinin aşkını dilemesidir:

[E]ger mescidde çok olsa kıyâmum

Senüñ 'ışkuñ diler cânım habîbâ (Mur. 2-II/2)

Saygı ve tapma amacıyla alını yere koymak anlamına gelen secde sadece namazda değil namaz dışında da yapılır. Sevgilinin yüzünü görüp onunla dolunay gibi aydınlanan Senî altı yönü yani her tarafı kıblesi kabul edip şükür secdesine varır:

Secde-i şükri kılurum şeş cihet kıblem olup

(G. 10/5)

Sufi, başını eğdiğinde Allah'ın nurunda fani olmazsa Allah'ın katında secdesi kabul olmaz.

Başuñ egdükde Hüdâ nûrunda fânî olmasuñ

Şanma secdeñ Hâk katında ola ey şûfî kabûl (G. 185/11)

3.2.1.3. Mescid, İmam, Minber, Mihrab, Kible

Mescid namaz kılınan yerdir. Dîvânda sadece bir beyitte namazın içindeki farzlardan olan kıyam ile birlikte kullanılmıştır:

[E]ger mescidde çok olsa kıyâmum

Senüñ 'ışkuñ diler cânım habîbâ (Mur. 2-II/2)

İmam namazda kendisine uyulan kimsedir. En önde durarak cemaata namaz kıldırır. Senî de bir gazelinde kavuşma namazında ön safda imam olduğunu kendisine uyanların gelmesini söyler:

Vuzûda mâ-sivâ'llâh çün özümden munfaşıl oldı

Şalât-ı vaşla öñ şafda imâm oldum uyan gelsün (G. 228/6)

Bir başka beyitte imam, şair tarafından benzetme amaçlı sevgilinin gözü için kullanılmıştır:

Nedür mihrâb u kıble gül perinüñ

Kaşı mihrâb 'aynıdur imâmum (G. 207/2)

Minber ise câmilerde hatibin üzerine çıkıp hutbe okuduğu merdivenli yapıdır. Senî peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in medhi için yazmış olduğu mesnevide peygamberimizin efendilik minberinin hatibi olduğunu belirtir:

Siyâdet minberüñ oldur haţibi

Sa'âdet gülşeninüñ andelîbi (Mes. 2/29)

Sevgilinin yüzünü ve kaşını gördüğünden beri Senî'ye mihrâb ve minber gerekmez:

Yüzüñle aşuñı cānım görelden

Gerekmez aña mihrāb ile minber (G. 88/10)

Minber kelimesinin geçtiği diğer beyitlerde genel olarak dünyaya tapan, Kur'ān'ı dünyaya satan, şeytanın oğlu gibi sıfatlarla nitelendirilen vaizin minber üstüne dünyayı kazanmak için çıkmasından, minber üstünde vaaz vermesinden bahsedilir. (G. 18/4; G. 95/6; G. 128/4; G. 257/4).

Mihrab, camilerde imamın namaz kıldırırken cemaatin önünde durduğu, kible tarafındaki duvarın ortasında bulunan girintili, oyuk kısımdır. Dîvānda bulunan beyitlerde sevgilinin aşı eklinden dolayı mihraba benzetilmiştir. (G. 88/10; G. 207/2; G. 237/10):

aşuñ mihrāba teşbîh itse h̄āce

İderdi asbeten alka emānet (G. 27/4)

Kible Kabe yönü, Mekke tarafıdır. Müslümanlar ibadet ederken kible tarafına yönelerek ibadet ederler. Kible dîvānda(G. 155/2; G. 165/2; G. 175/7; G. 289/3) yine benzetme amaçlı olarak kullanılmış ve sevgilinin yüzü kibleye teşbih edilmiştir:

Kible yüzü aşı mihrābum idi

Cisme girüp olmadın t̄ā'āt-ı kevn (G. 237/10)

Şükür secdesine varan şâir için her taraf kible olmuştur:

Secde-i şükri kılurum şeş cihet iblem olup

 (G. 10/5)

3.2.1.4. Duâ, Tesbih

Duâ, Allah'a yalvarma, yakarış ve niyazda bulunmaktır. Bir kişi kendisi veya bir başkası için Allah'a dua edebilir. Senî Kânunî Sultan Süleyman'a yazdığı "Dua-yı Pâdşâh" başlıklı mesnevîde padişah için dua eder. İlk beytine cihanın şâhinin duasını kılalım diye başlar:

Çü kâşirdur dilüm vaşfinda anuñ

Du‘âsın kılayum şâh-ı cihânuñ (Mes. 4/1)

Allah’tan padişahın ömrünün uzun olmasını(Mes. 4/8), neslinin sûr üflenene dek sürmesini(Mes. 4/9) dileyen şâir hem padişahın sağlığı sıhhati için dua eder hem de ululuğu ve yüceliğini medh eder:

Vücūdınuñ beķâşına du‘âlar

Kılam hem ‘izzine idem şenâlar (Mes. 4/26)

Senî bir gazelinde ise müslümanlardan, sevgilinin yüzünü görebilmesi için kendisine dua etmelerini ister:

Müselmânlar du‘â kıluñ Senî çün

K’ola hâşıl aña dilber likâsı (G. 287/10)

Tesbih, Allah’ı takdis ve tenzih etmek, onun her türlü kusurdan arınmış olduğunu dile getirmektir (Uludağ, 2001:348). Beyitlerde hem Allah’ı zikretmek, ululamak (G. 231/6; G. 232/4) hem de zikir aletinin (G. 272/8; G. 274/6) ismi manasında kullanılmıştır.

Hâr [u] hâşâk-ı cihân tesbîh ile açmış zebân

Şanma bülbül ider ancak zârılık gül-zârdan (G.232/4)

Zâhid-i hōd-bîn mürâî hırka vü tesbîh ile

Aldamadı ‘âşıkı çok gerçi tezvîr eyledi (G. 274/6)

3.2.2. Oruç

İslâmın beş şartından biri olan oruca dîvânda iki beyit dışında yer verilmemiştir. Kullanıldığı beyitlerde ise namaz ile birlikte anılmıştır. Şâir, zâhide bin yıl oruç tutup namaz kılsan da içinde aşk yoksa bunların hepsi Allah katında hiçtir diyerek onu yaptığı ibadetle gururlandığı için kınar:

Zâhidâ ‘ışk olmayınca Hâķ katında hiçdür

Ger kılar isen namāzı biñ yıl dutsan orūc (G. 41/4)

Diğer beyitte ise aşık hem bu dünyayı hem de öbür dünyayı bırakır yalnızca sevgiliye kavuşmak ister. İşte aşık için oruç ve namaz budur:

Dü-cihāndan kesilür vaşlı diler

Çünkü oldur ‘aşıkça şavm [u] şalāt (G. 23/7)

3.2.3. Hac Ve Hacla İlgili Mefhumlar

3.2.3.1. Hac

Hac, İslām’ın beş şartından biridir ve bir müslümanın belli zamanda, belli kurallara uyarak Kâbe’yi ziyaret etmesi anlamına gelir. Dîvânda hac sevgili ile ilgili kullanılmıştır. Beyitlerde Kabe sevgilinin yüzüdür dolayısıyla aşık sevgilinin yüzünün Kabesini ziyaret edip tavaf eder, aşığın kiblesi sevgilinin yüzüdür:

Döndi didi hacca varsañ mü’min olurduñ Senî

Didüm aña kıblem oldı dil-ber-i vech-i cemîl (G. 175/7)

Ṭavâf iden cemâlûñ Ka‘besine

İrer kıblem o haccuñ ekberine (G. 270/10)

3.2.3.2. Kâbe

Kâbe Mekke’de Harem-i Şerif’in içinde bulunan kutsal binadır (Pala, 2004:245). Kabe beyitlerde “Kâbe, vasl-ı Kabe, visâl-i Kâbe, Kabe-i vasl, Kabe-i vech, cemâl-i Kabe” isim ve tamlamalarıyla kullanılır. Senî bir çok beyitte sevgilinin yüzünü Kabe’ye teşbih etmiştir (G. 64/7; G. 92/5; G. 94/2; G. 100/7; G. 270/6; G. 270/10; G 271/3; G. 283/8):

Çünkü sevdüñ bir cemâli Ka‘be yüzi kıble gel

Di ki bu ‘âlî nesb-i sulţāna kırbān cān gerek (G. 155/2)

Kim ki görse ‘ıyd-ı vechüñ Ka‘be gibi ey şanem

Diyüben Allah [u] ekber cānını kırbān ider (G. 86/3)

Bir beyitte yine benzetme unsuru olarak sevgilinin oturduğu mahalleyi Kâbe'ye teşbih kılmıştır:

Raķībūñ cefāsiyla kūyuñdan gidmeyem cāna

Yüzūñ kıblesi Hāķķ için benüm Ka'bem durur kūyuñ (G. 165/2)

Kabe mefhumu kavuşma imajıyla da beyitlerde anılmıştır. Sevgilinin Kabe'sine kavuşmanın hevesiyle aşıkların gönül denizi coşar (G. 189/5). Sevgiliye kavuşmanın Kabe'sine ermek isteyen Senî'nin yoluna fikir ve akıl taşlık yol olmuştur:

Ka'be-i vaşla irerdüm līk gördüm 'aķıbet

Rāh-ı 'ışķa fikr [u] 'aķlı oldu hāne seng-lāh (G. 47/3)

3.2.3.3. Tavâf

Tavâf, hacıların usulüne göre Kâbe'nin etrafının yedi defa dönülmesidir. Senî Kabe'ye gidip onun etrafını tavaf edemediği için hayıflanır. Çünkü şehir şeyhi bile Kabeye gidip geri gelmiştir fakat sevgilinin aşkından sarhoş olan Senî hâlâ meyhaneyi tavaf kılmaktadır.

Veh ki şeyh-i şehri vardı Ka'beye geldi girü

Daħi mest-âne Senî meyhâne kılar tavâf (G. 138/9)

Senî kendisini dūn-ı himmetler kapısını tavaf kılmaması konusunda uyarır ve kendisine Allah kapısını isteyip bu dünya ile ilgili her şeyden uzaklaşmasını tenbihler:

Dūn-ı himmetler kapusın gel Senî kılar tavâf

Hāķ kapusın iste vü ebnā-yı dünyādan kesil (G. 172/15)

Sevgiliyle alakalı beyitlerin birinde bu dünyanın zenginliğine ve gösterişine kapılmış olan kişilerin asıllarına geri dönmeleri için sevgiliye kavuşma Kabe'sinin etrafını tavaf kılmaları gerektiği anlatılır (G. 60/3). Bir başka beyitte ise sevgiliye kavuşma Kabesinin etrafının ezel gününde tavaf kılındığı dile getirilir:

Ka'be-i vaşlı ezel gününde kılmışuz tavâf

Leb-be-leb yâr ile içmişüz şarâb-ı câm-ı sâf (G. 138/1)

3.2.4. Zekât

Dîvânda üzerinde fazla durulmayan zekat beyitlerde sevgili ile ilgili olarak kullanılır. Sevgiliye kavuşma bayramının zekatı gerekirse zavallı, gariban aşıkların zekatı canlarıdır:

Nişâb-ı vaşl-ı ‘ıyduña irende

Gedâ ‘âşıklarun cândur zekâtı (G. 292/7)

Kendisini yoksul olarak nitelendiren şâir sevgilinin güzelliğinin bayramının zekatına erdiğinde hiç düşünmeden canını bağışlar (G. 86/6). Çünkü sevgili servi boyu, kıl kadar ince beli inci gibi dişleri, anber kokan siyah saçları, gonca gibi ağzı, badem gözleri ve gül gibi yanakları ile çok güzeldir. Sevgili de Allah’ın ona bağışladığı güzelliğin farkındadır güzelliği için zekat verir. Onun güzelliğinin zekatı muhtaçlardır. Zavallı, muhtaç ve gariban olan Senî de sevgilinin kendisine zekat vermesini ister. Ama buna engel olmak isteyen birileri olursa sevgiliden onları dinlememesini ister:

Çün zekât-ı hüsünüñ muhtâclaradur şâh-ı men

Diñleme ger kimse dirse men gedâdan vâzgel (G. 177/5)

3.4. Diğer Dinî Mefhumlar

3.4.1. Ölüm

Ölüm, yaşamın sona ermesidir. İslam dinine göre bu son, dünyadaki yaşamın sonudur; öbür dünyada (ahirette) sonsuzca yaşanacaktır. (Hançerlioğlu, 1984:458).

Ölüm mefhumu beyitlerde “ölüm, ecel, mevt, cehl-i mevtâ, ferzin-i ecel, dest-i ecel” isim ve terkipleriyle anılır. Ölüm kaçınılmaz bir sondur. Ömür denilen şeyse göz açıp kapama arasında geçen zamandır. Senî’ye göre ömür, her nefeste rüzgar gibi çabucak geçer ve ecelin eli durmadan ölüm kaftanını biçer (Mur. 4-III/1). İnsanoğlu, aslında bu

kadar kısa olan ömrünü hiç bitmeyecek sanıp hep bir şeyler ister onlara kavuşmayı arzular. Oysa ecel bu kısacık ömürde istenen emelleri, arzuları ansızın bozar:

Bu kışacık ‘ömrüñiçün eyleme tül-ı emel

Çün sanularuñ bozular ‘âkıbet nâ-geh ecel (Mur. 4-IV/1)

Beyitlerde ölüm mefhumu ile aşk-sevgili arasında bağlantılar kurulur. Aşk davasında sadık olanların nişanı Mansur gibi ölümdür (G. 151/3). Aşkın hazzına başını koyan kişi ölümden çekinmemelidir. (G. 115/5) Eğer bir kişi aşık olmak isterse ölümü arzulamalıdır. Çünkü yârin kanununda aşığın kanının bahası yoktur. (G. 164/8). Bu yüzden sevgili kendisine kavuşmak isteyen aşığa ölümü şart koşturmuştur (G. 126/1).

Senî bir beyitte ölümden asla korkmadığını zira sevgilinin aşkının kılıcı ile binlerce kez şehid olduğunu belirtir:

Hâşâ men kôrķam ölümden çün yolunda dilberüñ

Tiğ-i ‘ışkıyla hezârân kerre olmuşum şehîd (G. 54/2)

Ayrıca sevgilinin aşkının şarabını içtiğinden beri ölüme sevinç ve coşku ile giden (G. 152/3) şâirin kendisinden aşkına delil göstermesini isteyen sevgiliye delili ölümdür:

Senîden ‘ışkuña bürhân dilerseñ

Ölümdür aña bürhânım habîbüm (G. 208/9)

Bunlardan başka ölüm mefhumunda şâir Yahudilerden bahseder. Senî’ye göre Yahudiler Hakk ölümden daima sakınır (G. 126/2) ve ölümden kaçar:

Çün Yehūdî Hakk ölümden niçeye dek kaçasın

‘Işķ ile Mañşûr-veş dâr üstüne merd-âne gel (G. 178/8)

3.4.2. Cin, Peri, Dev

Cinler, gözle görülemeyen ruhânî varlıklardır. Çeşitli şekillere girip görünebilme, güç işleri yapabilme yetenekleri vardır. Ateşten yaratılmışlardır.(Ateş, 1995:35) Cinler beyitlerde, genellikle insanlarla birlikte anılır. Kur’ân-ı Kerîm’de cinlerin ve insanların

Allah'a kulluk için yaratıldığı (Zâriyât 51/56), onlara ayetleri anlatan elçiler gönderildiği (En'âm 6/130) ve cehennem cinler ve insanlarla doldurulacağı (Hûd 11/119) ifade edilmektedir. (Kaya, 2006:83).

Allah'ın zatının denizinin cevheri olan Hz. Muhammed (s.a.v.) insan ve cinlerin yol göstericisidir (Mes. 2/12). Bu yüzden insan ve cinler Hz. Muhammed (s.a.v.)'a ümmettir:

Anuñçün ins [ü] cinn ümmetdür aña

Ki 'afv [u] merhamet milletdür aña (Mes. 2/14)

Cenâb-ı Hakkın lütuf ve ihsanı ile kahır ve azametinin tecellisi ortaya çıktığı için gece ve gündüz cism ve can, cin ve insan mazhar olmuştur:

Çün cemâliyle celâli luḫf [u] ḫahrı oldı fâş

Mazhar oldı gice gündüz cism [u] cān cinn [u] nās (G. 107/10)

Senî bir beyitte adı Sahra cinni olan bir cinden bahseder. Hz. Süleymân'ın mührünü çalan bu ifrit bed-şekl ve çirkin kıyâfet olduğundan diğer ifritler ondan ürkermiş (Onay, 2007:359). Zahid aşkın sözünü asla işitemez. Sahre cinni hiçbir suretle Zebûr'u okuyamaz:

Kelām-ı 'ışkî zâhid gūş idemez

Oḫur mı Şahre cin hergiz Zebûrı (G. 295/5)

Peri, cinlerin dişilerine verilen addır. Bunları gören olmadığı için çok güzel ve çekici olduklarına inanılır. Bazı insanları kendilerine aşık etmeleri ve çeşitli görünüşler alabilmeleri, bir görünüp bir kayboluşları vs. özellikleriyle sevgilinin özelliklerini taşırlar (Pala, 2004/369). Senî dîvânda birden fazla beyitte sevgili için peri kelimesini kullanmıştır (G. 2/2; G. 50/9; G. 80/3; G. 87/8; G. 111/8; G. 151/4; G. 162/1; G. 176/7; G. 203/11; G. 247/4; G. 248/2; G. 281/1) Kendisini miskin aşık olarak nitelendiren şâirden peri gibi olan sevgili kaçır:

Veh ki kaçır ol perî men 'âşık-ı miskînden

Nitekim şayru olandan nefret ider şağlar (G. 79/8)

Sevgili için perî-peyker(G. 4/4; G. 167/7) perî-rû(G. 190/1; G. 232/6) perî-zâd(G. 56/1)
ibâreleri kullanılmıştır:

Şoḥbetüñde ey perî-rû tercümânı neylerüm

Dilde çün buldum seni özge mekânı neylerüm (G. 190/1)

Kötülüklerle dolu yaratık olan dev dîvânda Hz. Süleyman'ın yüzüğünü çalması
münasebeti ile anılır (bkz. Hz. Süleyman):

Gel Süleymân mülküne kılma taḥassür ey ḥıdîv

Çünkü dîv elinde kaldı niçe günler ḥâtemi (G. 298/4)

Vaizin minbere çıkıp halka infizaz etmesinden dolayı Senî vaize şeytan devinin oğlu
musun diye sorar:

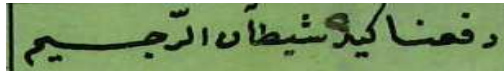
Vâ'izâ dîv-i racîmüñ yoḥsa ferzendi misin

Kim çıkuban minbere ḥalka idersin infizâz (G. 128/4)

3.4.3. Şeytan

Senî dîvânın ilk beytine besmele ile başlayıp Allah'a "Bizi taşlanmış şeytanın
hilesinden koru" diye dua eder.

Bismillâhirrahmânirrahîm

 (Mes. 1/1)

Asıl adı Azâzil olan şeytan Adem ve Havva'yı cennetten çıkararak, insanları azdıran
melektir. Şeytan kıyamete kadar melanette bulunup insanoğlunu azdırarak doğru yoldan
ayırarak isteyecektir. Bu yüzden kul Allah'ın zât ve sıfatında fani olup gönlünü alçak
tutmalıdır. Zirâ şâire göre her kılın dibinde yüzbin şeytan bulunur:

Ger fenâfi'llah olup göñlüñi alçaq dutmasañ

Her kılın dibinde şeksüz bulunur yüzbiñ iblis (G. 109/3)

Şeytanın Azâzilden başka İblis, Hannâs, Vesvâs gibi isimleri de vardır. Şeytan mefhumu dîvânda “hannâs, iblis, iblis-i la’în, iblis-i mel’un iblis-veş şekl-i şeytan, tahyil-i şeytan, ” gibi isim ve terkiplerle anılır. Senî beyitlerde zahidi, münkiri şeytana benzetir hatta şeytan olarak nitelendirir (G. 127/3; G. 268/11; G. 295/10; G. 95/8; G. 116/5; G. 128/2; G. 164/9; G. 246/3). Nitekim münkire uyulmamalı çünkü münkir insanoğlu için bir şeytandır. Allah yolunda olan kişiyi Allah’tan ayırmak için içine şüphe düşürür:

Münkire uyma ki münkir âdeme hannâsdur

Hağğ erini Hağdan ayırmağičün vesvesedür (G. 74/1)

Senî’ye göre zahid ve münkir şeytandan daha kötüdür. Şeytana bir iki defa Lâhavle ve lâkuvvete illâ billâhil-aliyyil azim" okunsa şeytan kaçır, gider. Fakat münkire bin kere de okusan işe yaramaz (G. 123/7) Zahid de âşığı teşbih ile aldatmak ister ve baştan çıkarmada şeytana galip gelir:

Âşığı tesbîh ile aldamağ ister zâhid ūş

Bü’l-‘aceb gâlib durur igvâda hannâs üstüne (G. 272/8)

3.4.4. Günah Ve Günahkâr

Allah’ın yasak kıldığı iş ve hareketleri yapmak günahdır. Günah Allah’ın emirlerine karşı çıkıldığı için dinî suçtur. Bu suçu işleyen kişi ise günahkârdır. Senî de bazı beyitlerde kendisinin günahkâr olduğunu, günah işlediğini fakat günahlarından dolayı pişman olduğunu dile getirir. Senî’nin günahları sayılamayacak kadar çoktur fakat Allah’tan başka sığınacak yeri de yoktur (G. 210/1). O seher vakti günahlarını anıp bir ah etse ahlarından göğe yükselen siyah duman dokuz göğü boyar (G. 210/2). Günah denizinde boğulan(G. 261/1) Senî işlediği günahlara pişmandır. Buna şahit olarak da gözyaşını gösterir (G. 210/5). Günahkârım fakat kâfir değilim diyen şâir Allah’tan merhamet bekler:

Günâhkârum velî kâfir degülüm

Umarum rahmet eyleye İlāhum (G. 210/4)

Senî zahidin de günahkâr olduğunu söyler. Kendini günahsız zanneden zahidin günahı şeytanın günahından bile fazladır:

Şu zâhid kim günâhsuz bildi özin

Olur şeytândan artuğ seyyiâtı (G. 292/12)

Senî sevgilisine, sana aşık olduğum için günah işlediysen eğer başımı kes ve saçının dâr ağacına as, der.

Saña ‘aşık olduğum için eger kıldum günâh

Başımı kesüp habībüm zülfüñüñ dârına âş (G. 120/6)

Bir başka beyitte Senî sanki sevgiliye sitem edercesine aşık olan kişinin asi olmasını ister. Zira aşık olan kişi aşkında asi olursa eğer günahları affedilirmiş:

‘Āşık olduñ ‘āşī olursañ günāhuñ ‘afv olur

Çün şehâdetle gidedur sâhibin kitmân-ı ‘ışk (G. 150/9)

3.4.5. Tevbe

Tevbe, işlenmiş bir günahtan dolayı Allah’tan af dileyerek bir daha işlenmeyeceğine dair söz vermektir. Senî dîvânda tevbe mefhumu üzerinde fazla durmamıştır. Mefhumun işlendiği beyitlerde ise şeyh ve zahid Senî’ye tevbe etmesini söyler:

Baña gel tevbe kıl dir şeyh-i murtâz

Sözünden farz olupdur baña i‘râz (G. 125/1)

Zâhid aydur tevbe kıl ‘ışkuñdan uşan ‘âkıl ol

قُلْتُ رَبِّ مِنْ نَصِيحِكَ مِنْ عَشْقِي الْجِدِّ لِدَاوُدَ (G. 22/2)

Zâhid aydur tevbe kıl ‘aşkuñdan uşan yârlıgan

قُلْتُ لَهُ مِنْ نَصِيحِكَ تَبَّتْ كَمَا تَابَ النَّصُوخُ (G. 45/4)

3.4.6. Dinî Bayramlar

3.4.6.1. Kurban Bayramı

Dîvânda bayram kelimesi sık sık işlenmesine rağmen birkaç beyit dışında dinî bayramlar üzerinde durulmamıştır. Şiirlerde Ramazan Bayramı ayrı olarak zikredilmemiş yalnızca bir beyitte “dü ıyd(iki bayram)” denilerek Ramazan ve Kurban Bayramı hatırlatılmıştır:

Her nazar her şeyde yüzüni gören cāndur sa‘îd

Aña lâyıķdur cihānda bir nefes ide dü ‘ıyd (G. 54/1)

Kurban Bayramı “İyd-ı Ekber, İyd-ı Ahdâ” tamlamaları ile iki beyitte anılmıştır. Halk Kurban Bayramı’nda koyun kurban eder. Senî de sevgiliye kavuşma bayramında canını kurban eder:

‘İyd-ı adhāda iderler gūsfend ķurbān bu ħalk

‘İyd-ı vaşluña velî cān oldı ķurbānum benüm (G. 204/5)

Aşık sevgilinin yüzünü gördüğünde Kurban Bayramı’na erer ve buna karşılık olarak canını kurban eder:

Görüben dilber cemālin ıyd-ı ekber irüben

Aña ķarşu cānuñı ķurbān idersin ‘ākıbet (G. 26/2)

3.5. Dinî Şahsiyetler

3.5.1. Dört Halife

Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali ashabın ileri gelenlerindedir. Peygamberimiz Hz. Muhammed(s.a.v.)’in vefatından sonra İslâm Devleti’nde halifelik görevini yerine getirmişlerdir.

Senî, peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) için yazdığı methiyede dört halifenin ismini bir arada anmıştır. Buna göre Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali peygamberimizin dostudur ve her biri evliyadır:

Anuñ yâri ki her biri velîdür

Ebû Bekir ‘Ömer ‘Osmân ‘Alîdür (Mes. 2/31)

Bu beyit dışında dîvânda bulunan diğer beyitlerde Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman’dan bahsedilmemiş sadece Hz. Ali’den söz edilmiştir. Hz. Ali beyitlerde peygamberimiz Hz. Muhammed(s.a.v.)’in kendisine hediye ettiği atı Düldül, çatal uçlu kılıcı Zülfekâr ve siyahi, sadık bendesi ile anılır. Asıl adı Ali olan şâir, Hz. Ali ile aynı ismi taşımaktan gurur duymaktadır. Beyitlerde(G. 88/11; G. 260/11; G. 270/11) Hz. Ali ile isimlerinin aynı olduğunu dile getirir:

‘Alî ile hem-nâm iseñ özüñi görme ey gönül

Ḳulluğa tek ḳabûl itsün seni ‘Alî’nüñ Ḳanber’i (G. 283/12)

Senî’nin Ali olduğuna inanmayanlar Hz. Ali’ye karşı çıkan havâricler gibidir. Çünkü Senî’nin sözü Hz. Ali’nin keskin kılıcı Zülfekar; himmeti ise Hz. Ali’nin Düldül’üdür.

‘Alîsin sen Senî va’llâh inanmayan havâricdür

Sözün çün Zülfekâr imiş olupdur himmetün Düldül (G. 182/7)

3.6. Sûre, Âyet Ve Hadisler

3.6.1. Sûreler

Fâtiha Sûresi : Kur’ân-ı Kerîm’in 1. sûresi olup, 7 âyettir (G. 29/2).

Ḥaṭṭ-ı sebzün kim ḳaşuñ yâsında çün das üstüne

Besmeleyle *Fâtiha*dur âḳ ḳırtâs üstüne (G. 272/1)

Yâ’sin Sûresi : Kur’ân-ı Kerîm’in 36. sûresi olup 83 ayettir (G. 1/2; G. 216/2).

Siyâdet başı üzre tâcı anuñ

Olur *Yâ'sîn* bil ol pâk cânuñ (Mes. 2/27)

‘Abese Sûresi : Kur’ân-ı Kerîm’in 80. sûresi olup 42 ayettir

Dü-cihâkı bir pula almaz gedâya paḥma ḥor

Çün anuñçün geldi Ḥaḫdan Aḫmed’e şeksüz *‘Abes* (G. 106/10)

Yûsuf Sûresi : Kur’ân-ı Kerîm’in 12. sûresi olup 111 ayettir.

‘Işık olupdur cümle ḥâşş işlerde elbette aḥaş

Sûre-i *Yûsuf* anuñçün oldı sultân el-kışaş (G. 122/1)

Ṭâ-hâ Sûresi : Kur’ân-ı Kerîm’in 20. sûresi olup, 135 ayettir (Mes. 1/25; G. 87/3; G. 1/1).

Şâdır olan evvelâ zât-ı ehaddan şübhesüz

Rûh-ı Aḫmed’dür ki ismi remzle *Ṭâ-hâ* imiş (G. 118/2)

Ḍuḥâ Sûresi : Kur’ân-ı Kerîm’in 93. sûresi olup, 11 ayettir (Mes. 1/26; G. 1/1; G. 43/5; G. 237/9).

Göreliden âfitâb-ı vechüñi şaçuñ ile

Ve’d-ḍuḥâ ve’l-leyl sûresin oḫurum rûz [u] şeb (G. 20/7)

3.6.2. Âyetler

A'raf Süresi 7-143 : Mûsâ, belirlediğimiz yere (Tûr'a) gelip Rabbi de ona konuşunca, “Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım” dedi. Allah da, “**Beni (dünyada) katiyen göremezsın.** Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilirsin.” dedi. Rabbi, dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Mûsâ da baygın düştü. Ayılınca, “Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah'ım! **Sana tövbe ettim.** Ben inananların ilkiyim” dedi.

Çü Mûsâ gûş şaldı *len terâne*

İleyke tubtu dan oldu terâne (G. 249/1)

İhlâs Süresi 112/1-2 : “De ki Allah birdir. Allah Samed'dir (Her şey O'na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.)” (Mes. 5/27; G. 182/2).

Ey olan zâtuñ beyânı *Ḳul huvallâhu eḫad*

Vey şifât-ı pāküne şerḫ olan *Allahü'ş-şamed* (G. 51/1)

Necm Süresi 53-9 : “(Peygambere olan mesafesi) İki yay aralığı kadar, yahut **daha az** oldu.”

Leyletü'l İsrâda çün keşf-i celâl idi cemâl

Ḳurb-ı *ev edna* ki hergiz irmedi Rûḫü'l-Emîn (G. 216/5)

Necm Süresi 53-10 : “Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti.” (G. 1/6).

Erenlerden irişdi ancak Aḫmed

Ḳemâl-i sırr-ı *mâ evhâ-yı* 'ışka (G. 263/7)

Hicr Sûresi 15-72 : “(Ey Resûlüm), senin ömrüne andolsun ki, onlar sarhoşlukları içinde bocalıyorlardı.” (G. 1/3).

Olur *Tâ-hâ* hitâb-ı cân-fezâsı

Le-‘amrûkdür nidâ-yı dil-güşâsı (Mes. 2/25)

Kalem Sûresi 68-1 : “Nûn. (Ey Muhammed) Kaleme ve satır satır yazdıklarına andolsun.”

‘Aql-ı evveldür *qalem-i zât-ı Hâkdur* lîk nûn

Oldı â‘yân cihân-ı harf-i *ve mâ yesşurûn* (G. 223/1)

Fecr Sûresi 89-28: “Sen O’ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön.”

İlâhî Âl-i ‘Oşmân geçmişine

Şarâb-ı *irci* ‘iyi içmişine (Mes. 4/10)

Rahmân Sûresi 55-20: “(Fakat) aralarında bir engel vardır, birbirine geçip karışmıyorlar.”

Çün fenâ buldı Süleymân milket-i *lâ-yenbağı*

Hüsrevâ bu fânî tâc [u] taht ile fahr itme hîç (G. 42/9)

Kasas Suresi 28-88: “O’ nun zatından başka her şey yok olacaktır.”

Hâ hüviyyetden dinildi *Qul huvallâhu ehad*

Ya‘ni diñ kim *küllî şey’in hâlik* illâ vechunâ (Mes. 5/27)

Enbiyâ Sûresi 21-107: “(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (G. 216/1).

Çü vaşfi *Raḥmeten li’l-‘âlemîndür*

Ḥudâvend-i semâvât-ı zemîndür (Mes. 2/30)

İhlâs Sûresi 112-4 : “Hiçbir şey O’na denk ve benzer değildir.”

Lem yekûn başına gel yokluk külâhın giyelüm

Tâ ki şehlik şîtini ez-ķâf tâ ķâf idelüm (G. 199/4)

Bakara Sûresi 2-31: “Allah, Âdem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti.” (G. 139/8; G. 173/4).

‘Alleme’l-esmâdan Âdem gibi vâķıf olmasañ

Cân virürsin vâdi-i cehl içre ğâfiller gibi (G. 285/6)

Hicr Sûresi 15-87: “Andolsun, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve büyük Kur’ân’ı verdik.”

Baķmayum aķ kâġıd üzre hîç ķâra yazıya

Çün ḥattũñ *seb‘a’l-meşâni* hoş kitâbumdur benüm (G. 188/2)

Bakara Sûresi 2-138 : “Biz, Allah’ın boyasıyla boyanmışızdır. Boyası Allah’inkinden daha güzel olan kimdir? Biz ona ibadet edenleriz” (deyin) (G. 223/6; G. 278/3; G. 287/2).

İrişdi ‘āleme çün *şıbgatu’llāh*

Anuñ için hiç boyası tükenmez (G. 101/3)

İnsān (Dehr) Sūresi 76-21 : Üstlerinde ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler vardır. Gümüş bileziklerle süsleneceklerdir. Rab’leri onlara tertemiz bir içecek içirecektir.

Seḳāhūm Rabbuhum cāmını içdi

Başup mestāne dü-cihānı geçdi (Mes. 1/61)

Enbiyā Sūresi 21-30 : İnkâr edenler, göklerle yer bitişikken, bizim onları ayırdığımızı ve diri olan her şeyi sudan meydana getirdiğimizi görmediler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı?

Çü *küllü şeyⁱⁿ mine’l-mā’i* hayy oldı

‘Anāşır mülki sulṭānı dur[ur] şu (G. 242/2)

Nahl Sūresi 16-40 : “Biz bir şeyin olmasını istediğimiz zaman sözümüz sadece, ona, “ol” dememizdir. O da hemen oluverir.” (G. 190/7; G. 28/4).

Kün fe-kān kavli ile mevcūddur cümle cihān

Līk dest-i Ḥaḳḳ ile olmuş durur taḥmīrümüz (G. 97/4)

Bakara Sūresi 2-117 : “O, gökleri ve yeri örneksiz yaratandır. Bir işe hükmetti mi ona sadece “ol” der, o da hemen oluverir.”

Vücūda raḳş ider ‘ālem dem-ā-dem

Girelden ḳulağına *kün* şadāsı (G. 287/4)

Nūr Sūresi 24-51 : “Aralarında hüküm vermek için Allah’a (Kur’an’a) ve Resûlüne davet edildiklerinde, mü’minlerin söyleyeceği söz ancak, “işittik ve iman ettik” demeleridir. İşte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”

Emr-i pîre di *semi’nā ve ‘ata’nā* dā’imā

Olmayasın tā mürīd iken cihān içre mürīd (G. 54/7)

Hūd Sūresi 11-112 : “Öyle ise emrolunduğun gibi dosdoğru ol...”

Ey nübüvvetle velāyetüñ kemālīn cem’ iden

Fe’steķim emri ile bulan maķām-ı istivā (G. 1/12)

Felāk Sūresi 113-1 : “De ki: Sığınırım ben, karanlığı yarıp sabahı ortaya çıkaran Rabb’e.”

İrer çemende her varak kıldı bizi *Rabbü’l-felāk*

Defter oğuyana sebāk bizde görünüp vech-i Hāķ (G. 144/1)

Yā’sin Sūresi 36-58 : “Çok merhametli olan Rab’den bir söz olarak (kendilerine/cennet halkına) “Selâm” (vardır).”

Ne içün nevmīd ola baħr-ı luṭfuñda Senī

Çünkü rahmet eyledi ḥalka seni *Rabbi’r-raḥīm* (G. 201/9)

Ķāf Sūresi 50-16 : “Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseyi de biz biliriz. Çünkü biz, ona şah damarından daha yakınız.”

Ne için Hakkı özümde istemeyem zâhidâ

Çün buyurdu *naħnu aħreb minhu min ħabli'l-verīd* (G. 54/5)

Hicr Sûresi 15-29 : “Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın.” (G. 78/4; G. 97/2; G. 104/3; G. 173/3; G. 233/6; G. 266/5; G. 275/2; G. 278/2; G. 287/3; G. 298/1).

Nefaħtü fīhi min rūhī demiş Hakk

Velî dutar bu söze câhilân dağ (Mes. 1/18)

Tâ-hâ Sûresi 20-114 : Gerçek hükümdar olan Allah yücedir. Sana vahyedilmesi tamamlanmadan önce Kur’an’ı okumakta acele etme. “Rabbim! İlmimi arttır” de. (Mes. 1/56).

Hızr-ı cânuñ vâşıtasuz ‘ilm-i Hakk’a olsa düş

Rabb-i zidnī di Muhammed gibi aña doyma hiç (G. 42/12)

Mu’mın Sûresi 40-64 : “Allah, yeryüzünü sizin için karar kılma yeri, göğü de binâ yapan; size şekil verip de şekillerinizi güzel kılan ve sizi temiz şeylerle rızıklandırandır. İşte Rabbiniz Allah! Âlemlerin Rabbi Allah ne yücedir.”

Bâreka’llâh Hakk te‘âlâdan haber virir özün

Hakk cemâlin âşikâr añardı görenler yüzün (G. 163/1)

Yâ’sin Sûresi 36-78 : “Bir de kendi yaratılışını unutarak bize bir örnek getirdi. Dedi ki: “Çürümüşlerken kemikleri kim diriltecek?”

Āyet-i *yuhyi'l-izām* olduğu için ‘āleme

Şūr-ı İsrāfīldür disem yaramaz mı sözüñ (G. 163/2)

Māide Sūresi 5-99 : “Peygamberin üzerine düşen ancak tebliğdir. Allah, sizin açıkladığınızı da, gizlediğinizi de bilir.”

‘Aqla didi ‘ışk baña uy hidāyet bul faķať

Çün didi Hāķ *mā ‘alā resulinā illa’l-belāġ* (G. 135/2)

3.6.3. Hadis-i Şerif; Hadis-i Kudsî

Küntü kenzen maħfiyyen fe aħbebtü en u‘rafe fe ħalaķtü'l-ħalka li-ya‘rifünî: Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım. (G. 10/4; G. 57/3; G. 82/8; G89/7; G. 146/6; G. 149/2; G. 150/3; G. 169/3; G. 196/6; G. 216/8; G. 269/5; G. 280/5).

Çü emri *küntü kenzen zāhir* oldu

Sirāyetle füyüzi māhir oldu (Mes. 1/12)

Levlāke levlāk lemmā ħalaķtü’l-eflāk : “Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.” (Mes. 1/51; G. 1/3; G. 152/1).

Diyüpdür Hāķķ anuñ ħaķķında *lev-lāk*

Sürer ħākine yüzün dā’im eflāk (Mes. 2/2)

Lā-ħavle ve lā-ķuvvete illā bi’llāhi’l-‘aliyyi’l-azīm : “Kuvvet ve kudret ancak Yüce ve Ulu Allah’tadır.”

Bir iki *lā-ħavl* ile şeytān kaçır bi-şek Seni

Münkire biñ oħusañ ķılmaz yanından inhizāz (G. 123/7)

Mā-‘arafnāke Hāḫḫa ma‘rifetik : “Yâ-Rab, seni zatına yakışır şekilde bilmedik.”

Muḫammed kim didi Hāḫḫ aña *lev-lāk*

Taḫayyürde didi kim *mā-‘arafnāk* (Mes. 1/51)

Vallaḫu a‘lem bi’ş-şavāb : “Doğruyu en iyi bilen Allah’tır.”

Pes vücūdı zinde-i ‘ālem olupdur bî-gümān

Nefḫ-i Hāḫdur cānı ḫod *vallaḫu a‘lem bi’ş-şavāb* (G. 12/6)

Küllü sırrın cāveze’l-işneyni şā : “Bütün sırlar ikinci bir kişiyle yayıldı.”

Eşḫ-i çeşmim sırr-ı ‘ışḫı fāş kıldı ol sebeb

Didiler kim *küllü sırrın cāveze’l-işneyni şā* (G. 130/2)

Yesseru’llāh māyeşā : “Allah dilediği gibi kolaylaştırır.”

Yesseru’llāh māyeşā çıkdı cānımdan ‘anā

Cān [u] dilden dā’imā Ḥālīḫa ḫamd [u] şenā (Mur. 3-I/2)

Febī yentīḫ ve febī yesma‘u ve bî-yubşıru: “Benimle konuşur, benimle dinler, benimle görür.”(G. 98/5; G. 103/6; G. 154/13; G. 184/3; G. 192/7; G. 207/6; G. 245/9; G. 252/5; G. 290/9).

Çün *fē-bi yentīḫla* ḫalka ‘ilm-i Hāḫḫı söylerüm

İçdügi Ḥıẓr-ı nebīnün dīrlık ābı bendedür (G. 76/3)

Çün *fe-bi yubşır* gözin açdı Seni

Aña göre cüzz ü küll âyât olur (G. 85/9)

Yeferî bi'l-'ilmi kizben kâilen mâ leyse fîh: “İlme “ bundan başkası değil” diye yalan söyleyerek iftira atar.”

Niçün utanmaz faķih şehr-i Hâķdan çünki o

Yeferî bi'l-'ilmi kizben kâilen mâ leyse fîh (G. 254/3)

Lî-ma'allâh vaķte lâ-yese'unî fîhi melekü muķarrebin ve lâ-nebiyye mürselin: “Allâhü teâlâ ile beraber olduğum öyle özel anlar vardır ki ona en yakın melekler ve hatta diğer nebiler dahi sığmaz. ”

Çü dâ'im vaşl-ı Hâķķuñ maķremidür

Maķâm-ı *lî-ma'allâh* hem-demidür (Mes. 2/11)

BÖLÜM 4: SENÎ ALİ DÎVÂN'INDA TASAVVUF

4.1. Vahdet-i Vücûd Ve Tevhid

4.1.1. Kesret/Vahdet

Çokluk-Birlik. Tasavvufta bir olan Hakk'ın isim ve sıfatlarıyla tecelli edip çokluk halinde görünmesi kesret, bu çokluğun hakiki bir varlığı olmadığını kavrayıp var olarak yalnızca Hakk'ı görmeye vahdet denir. Aslında kesret gerçekte yoktur. Var olan yalnızca Allah'dır. Çokluk yalnızca görüntüdedir., hakikatte ise birlik vardır (Uludağ, 2001:210). Beyitlerde özellikle Hak'dan gayrı her şeyden kesilip, mâsivâdan geçip vahdete erişmek konusu işlenmiştir (G. 9/12; G. 131/4; G. 172/1; G. 250/6; G. 275/3; G. 275/10):

Hâr-ı keşretden geçüp gözünü tevhîd ile aç

Görine her vechile gülzâr-ı dîdâr-ı habîb (G. 17/5)

Vahdeti bulmağ dilersün varlığından geç tamâm

Çünkü faqr olup durur bünyâd-ı tevhîde âsâs (G. 107/4)

Vahdet içre olan kişi dünya telaşlarından, halk arasından sıyrılması gerekir. Bu yüzden kesretten kurtulup hakiki varlığı kavramalıdır. Zaten bu dünyaya insanoğlu kesretten vahdeti ayırmak, bunu bilip, anlayıp, kavramak için gelmiştir:

Keşretinden vahdeti ayırmağ için bî-hulûl

Âdem olup 'âleme 'irfâna gelmişlerdenüz (G. 89/3)

4.1.2. Mâ-Sivâ

Mâsivâ, dünya ile ilgili olan her şey, Allah'dan başka bütün varlıklar demektir (Yılmaz, 1992:119). Buna mâ-sivâullâh da denir. (Uludağ, 2001:235). Mâsivâ kesrettir. Aslında gerçekte var olmayan bu dünya ile aldanmak, hakiki var olan Allah'ı görememektir.

Şüphesiz varlık sadece Allah'ındır. Allah'dan başka her şey geçici bir gölge ya da boş hevestir:

Lâmelif lâ-raybe kim Hâkkuñ durur varlık hemân

Mâ-sivâsı zıll-ı zâ'ıldür ü yâ bād-ı hevâ (Mes. 5/28)

Allah, zatının nurunu ruhlara salınca, o an riyâsızca karanlıklar ve mâ-sivâ ortadan kalktı:

Nûn nûr-ı zâtını çün şaldı ervâha İlah

Def' oldı mâ-sivâ zulmât ol dem bi-riyâ (Mes. 5/25)

Ki onlar mutlak olanın cemâlini görmekle şereflendiler. Mâ-sivâ dediklerinin boş olduğunu gördüler:

Şîn şühüd-ı vech-i muṭlaḳla müşerref oldılar

Gördiler kim bâṭıl imiş ol ki dirler mâ-sivâ (Mes. 5/13)

Senî "Mütekerrir Murabba" şeklinde yazdığı bir şiirindeki tekrar eden mısrada mâ-sivâyı terk edip Allah'ın zatının yakınlığına kaçılması gerektiğini vurgular(Mur. 4). Bu sebepten âşık gönül levhasından mâ-sivâyı temizleyip Hakk'dan yana olmalıdır (G. 7/6). Çünkü mâ-sivâ sadece insanın vehm-i hayâlidir. Oysa Allah âlemde günden bile âşikârdır (Mur. 4-VI/1). Yani her taraf Allah'ın zâtı ile dolmuştur (G. 32/6). Bu yüzden gönül ehli mâ-sivâ dediklerinin geçici bir gölge olduğunu görüp sadece Allah vardır demiştir:

Mâsivâ didiklerini zıll-ı zâ'ıl gördiler

Anuniçün Hâk durur ancak dimişdür ehl-i dil (G. 184/2)

Şeriat ehline göre mâ-sivâ'llâh cihandır; Hakk ehline göre ise mâ-sivâ diye bir şey yoktuk çünkü her iki cihanda Allah'dır:

Cihândur mâ-sivâ'llâh dir şerî'at ehli ammâ kim

Hakk ehli dir Hudadur dü-cihanda mâ-sivâsı yoḥ(G. 50/6).

4.1.3. Tecellî

Tecellî kelime anlamı olarak, aşikâr olmak, açığa çıkmak, görünmek, zuhur etmektir. Tasavvufta tecelli, gaybten gelen ve kalpte zahir olan nurlardır. Görünmeyenin (guyûb) kalplerde görünür hale gelmesidir. Tecellî kavramında daima bir gaypten şuhûda, karanlıktan aydınlığa, bilinmezlikten bilinirliğe, belirsizlikten belirliliğe geçiş vardır (Uludağ, 2001:341). Dîvândaki beyitlerde Allah'ın tecellîsi kimi zaman nûr (G. 72/1; G. 192/10; G. 32/5), kimi zaman şimşek (G. 121/5), güneş(G. 106/13; G. 192/10), kimi zaman da mutlak olanın güzelliği(G. 78/6; G. 227/3) ve yüzü(G.105/4; G. 209/5) olarak karşımıza çıkar. Vahdet-i vücuda ermek isteyen kişiye Hakk'ın zatının nurunun tecelli kılması için önce bu kişi aşık olup Allah'a kavuşmayı istemelidir:

‘Âşık olup vaşl-ı Hakkı iste bul

Tâ tecellî kıla saña nûr-ı zât (G. 32/5)

Daha sonra Allah'ın zatının tecellisinde yok olan âşık Hakk'ın varlığında ebediliğe erer, ebediyyen beka bulur, bunun fenası yoktur:

Fenâfi'llâh olan ‘âşık tecellâsında zâtınûñ

Beḳâ bulup Hudâ ile ebed anuñ fenâsı yoḥ (G. 50/5)

Nazarî irfana ve işrakî ve batınî hikmete göre dünyanın yaratılması Hakkın tecellisinden ibarettir. Tecelliyatta da tıpkı kalamî hikmette olduğu gibi yaratılış nizamının özel mertebeleri ve dereceleri vardır: Birinci tecelli, ikinci tecelli, üçüncü tecelli, cemel tecellisi, celal tecellisi, isim tecellisi, sıfat tecellisi, fiil tecellisi gibi (Dr. Seyyid Cafer Seccâdî, 2007:462). Allah'ın sıfatlarından birinin kulunun kalbinde zahir olması sıfat tecellisidir. Eğer Allah celal sıfatları ile tecelli ederse azamet, kudret, kibriya, ceberut, huşu ve huzu meydana gelir. Eğer cemel sıfatlarıyla tecelli ederse rafet, rahmet, lütuf, keramet, neşe ve üns meydana gelir. Bunun manası Allahu Teala'nın zatının değiştiği veya dönüştüğü değil bazen celal bazen ise cemel sıfatlarıyla tecelli ettiği (Dr. Seyyid Cafer Seccâdî, 2007:463):

Hāşā luṭf ile tecellī eyleye ism-i mu'iz

Ger fenā virmezse saña ḳahr ile ism-i muzil (G. 184/6)

Birinci tecelli Allah'ın zati tecellisi olup alameti sâlikin-eğer varlığının herhangi bir kalıntısı kalmışsa- zatının yok olması ve sıfatlarının nurun şiddetiğ altında parça parça olmasıdır ve buna Saika derler. Tıpkı Musa'nın hali gibi. O bu tecelliye maruz kalmış ve fani olmuştur. Allah Tur dağına tecelli ettiği zaman dağ parçalanmış ve Musa peygamber bayılarak yere düşmüştür. Bu olaya telmih vardır:

Nūr cānum Ṭūr gönlüm Mūsā 'aqlum olıcak

Mūsā vü nūr tecellī hem daḫi Ṭūr olmuşam (G. 192/11).

Alah'ın cemâlinin görülmesi canlara tecelli kılmıştır. Gözlerini açtıklarında eşyayı tamamen nurla dolmuş gördüler.

Zâ zuhūr-ı vech-i Ḥaḳ ḳıldı tecellī cānlara

Göz açup gördiler eşyâyı ḳamu doldı ziyâ (Mes. 5/17)

4.1.4. Sırr (Râz, Esrâr)

Kelime anlamı gizem ve esrar olan sırr tasavvufta mana itibariyle mevcut olan var-yok arası kapalıdır. Allah'ın gaib hale getirip halka bildirmediği şeylerdir. Gönül ehlinden ve keşf sahiplerinden başka hiç kimse bu hususları tasavvufi duyguları ve bilgileri idrak edemez (Uludağ, 2001: 313). Yani Allah'ın zatının birliğinin sonsuz denizine dalmayanlar bu sırrı idrak edemezler:

Dalmayan tevḫīd-i zâtuñ baḫr-ı bî-pâyânına

Cānı anuñ irmeye bu sırruñ idrākâtına (G. 250/7)

Allah iki cihanı insanoğulları için ve insanoğullarının kendisini tanıması için yaratmıştır. Bunu da bir hadîs-i kudside Allah Taalâ lütuf ve keremiyle “Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bundan dolayıdır ki halkı yarattım, yokken var

ettim.”buyurmuştur. Bu hadîsin Arapça aslı “Küntü kenzen mahfiyyen...” diye başlar. Senî’de iktibas ve telmih yolu ile bu hadisten bahsetmiştir:

Ḥudâ kim genc-i maḥfî idi zâtı

Diledi gelmege sırrdan ‘ayâna (G. 249/3)

Çün cemâlinden celâli kâkülün keşf eyledi

Sırr-ı *künt[ü] kenzen* maḥfî âşikâr oldu yine (G. 269/5)

Senî’ye göre insanoğlunun ruhunu bilen kişi Hakk’ın sırrına vakıf olur. Çünkü Hakk’ın zatının gizli sırrı insanoğlunun ruhudur:

Sırr-ı Ḥaḳḳı bildi şol kim bildi rûh-ı âdemi

Çünkü rûh-ı âdem imiş zât-ı Ḥaḳḳuñ maḥremi (G. 280/1)

Gönül Hudanın vechinin aynası(G. 68/1), Allah’ın sırlarının mahzeni (Mes. 1/55), Allah aşkının sırlarının hanesi(G. 70/1) ve Hz. Muhammed (s.a.v)’in sırlarının sahibidir (G. 61/1). Bu yüzden gönül sırları idrak edebilir. Fakat akıl tam tersidir. Aşkın sırlarını akıl idrak edemez. Bu yüzden akıl ehline aşkın sırları açıklanmaz (G. 248/10). Akıl ile bu sırr beyana gelmez (G. 249/8).

Senî bazı beyitlerde tasavvuf yolunda ilerleyip fenâfillaha ulaşan ve benliğini yitirip “Ene’l-Hakk(Ben Hakk’ım)” diyen bu yüzden asılan Hallâc-ı Mansûr’a telmihte bulunulur (G. 87/7; G. 113/3; G. 113/4; G. 164/1; Hallâc-ı Mansûr aşkın sırrını meydana çıkardığı, yaydığı için suçlayıp onu aşkın ber-dârı kıldılar:

Sırr-ı ‘ışkı çünkü Manşûr idi fâş

Şuçlayuban kıldılar ber-dâr-ı ‘ışk (G. 149/6)

Senî şiiirlerini övdüğü bir beyitte “İrfan sırrının ince manalarını aşikar eylesem şiiirlerimi anlayan Hakk ehinden îmân ehlidir,” der:

Ehl-i Ḥaḳḳdan ehl-i îmândur bilen eş‘arımı

‘Āşikār eger nikāt-ı sırr-ı ‘irfān eylesem (G.203/10)

Başka bir beyitte de aşka düşen Senî kendisine ahir âlem içinde aşkın sırlarını yaymak mı istersin? diye sorar:

‘Işka düşdüñ ey Senî yoksa anı istersin

‘Işkuñ sırruñı āhir ‘âlem içinde yaya (G. 256/7)

4.1.5. Gönül (Dil, Kalb)

Gönül tasavvufta nefs-i nâtika, sırlar hazinesi, Allah’ın nazar ettiği mahal, ilahi kemalin ve cemalin en güzel tecelli ettiği yer demektir(Uludağ, 2001: 107). Senî dîvânda gönül mefhumunu oldukça fazla kullanmıştır. Beyitlerde “gönül, dil ve kalb” kelimelerini kullanmıştır. Gönül Hakk’ın latîf nurunun zuhur ettiği yerdir (G. 297/5). Hakk’ın sırlarının mahzenidir (G. 1/55). Senî’ye göre gönül Allah ile dâima söyleşir. Buna örnek olarak da Hz. Îsâ’nın daha beşikteyken konuşmasını verir:

Sîne içre bu gönül Hakk ile dâ’im söyleşür

Nîtekim geldi Mesîhâ söze uş gehvâreden (G. 231/5)

Dîvânda gönül için pek çok benzetme kullanılmıştır. Gönül Allah’ın tecelli ettiği yerdir. Bu yüzden şâir beyitleri çoğunda gönül-ayna ilişkisi kurmuştur. Şâir gönül Hakk’ın vechine âyinedir, der:

Çün gönüldür vech-i Hakkâ âyine

Hem behişt hür ile gilmân menem (G. 198/6)

Ol gönül kim vech-i Hakkâ şeş cihet mir’âtdur

‘Arş-ı kürsî vü hâlâ vü hem melâdandur fesîh (G. 44/5)

Senî’ye göre gönül tahttır ve oraya Allah’ın aşkında başka hiç kimse sultan olmamalıdır:

Feyz-i cân-bahşuñdan özge câna cânân olmasun

Ġayr-ı ‘ıŖkuından gönül tahtından sultân olmasun (G. 227/1)

Gönül Ŗeker yiyen papaġana benzetilir. O mısır Ŗekerine meyl etmez çünkü sevgilinin dudaġının Ŗekerini ister:

Ķand-i mıŖrı lezzetine bu gönül meyl eylemez

Çünkü tütî gibiyüm la‘l-i Ŗeker-ġāsında ben (G. 220/8)

Gönül, ŖakıyıŖlarıyla aġlayıp inleyen, durmadan sevgilisinin güzelliklerini anlatan ve ona aşk sözleri arzeden âŖıġın timsali olan bülbüle benzetilir. Bülbül güle âŖık olarak kabul edilir. Bu yönüyle âŖıġa çok benzer. Çünkü âŖık da sevgilinin gül yüzlü yanaġına âŖıktır. Onun için her dâim inleyip, figân eder:

Gül-gün yañaġuñ Ŗevġine düşse gönül bülbül gibi

‘IŖkuında efġân eylesün derdüñde bî-zâr olmasun (G. 230/5)

İnsanın yaşaması için gönle ihtiyaç vardır. Çünkü can mefhumu onun önemini daha da arttırır. Sevgili dâimâ âŖıġın gönlünü hedef alır. ÂŖık ise bu halinden oldukça memnundur. Eġer periye benzeyen sevgili âŖıġın cânını kurban olarak kabul ederse bu âŖıġın gönlüne tac ve devlet konmuş demektir:

Tac [u] devlet ey gönül başuña ġonmuşdur hemân

Ger ġabûl iderse cânı ol perî ġurbân için (G. 218/2)

Gönül dert yeridir. ÂŖık olan kiŖinin gönlü aşk derdine tutulunca gönül mahpus, baġlı ve berdâr olur. Onun derdine dermân yoktur. Çünkü aşk derdi onun için sarmıŖtır ve hiç kimse hiçbir Ŗey ona dermân olamaz:

Derd-i ‘ıŖka ey gönül düşseñ bu fikri anma kim

Hîġbir nesne buluna derdüñe dermân için (G. 218/12)

Senî dîvândaki bir gazelinin tamamında gönlün vasıflarını saymış ve gönlü anlatmıştır. Buna göre gönül Rahmanîn aynası, Tevrat, Zebûr, İncil, Kur’ân levhası, tâze butan, arŖ-ı

Rahmân, ulu sultan, ayn-ı insan, şems-i tâbân ve sevgilinin aşkı ile içi kan dolu bir yerdir:

- 1 Luṭf-ı kâhırın gösterüp mir'ât-ı Rahmândur gönül
Levh-i Tevrâtı Zebûr İncîl Kır'ândur gönül
- 2 İreli vaşlı bahârınun hevâsına ezel
Bir zamân şolmaz güli bir tâze bûstândur gönül
- 3 Kim biliser baḥr-ı 'ışk üstünde devrânı nedür
Çün Muhammed kavli[dür] [kim] 'arş-ı Rahmândur gönül
- 4 Ne için ilhâmdur dimeyeyüm şî'rüme çün
Ḥayr [u] şerri fark ider ḥaqqâne mîzândur gönül
- 5 Rûh müftî 'aql kadı nefis şahnesi olup
Bil ki bu taht-ı vücûdunda ulu sultândur gönül
- 6 'İlmü'l-esmâ-yı Ḥaḥdan hemçü âdem şübhesüz
Cüz ü küllî gösterici 'ayn-ı insândur gönül
- 7 Kılalı veḥ-i Ḥudâ mir'ât-ı kalbe cilve
'Âlem aña zerredür bir şesm-i tâbândur gönül
- 8 Mâ-sivâ'llâh baḥr-ı 'ilminün katında katredür
Cüz ü küllî çünkü kaplayıcı tûfândur gönül
- 9 Hiç vaşfitme Senî her cânî gönülün hâlini
Çünkü derd-i 'ışk-ı dilberler ile kandur gönül (G. 181)

Senî dîvânda ehl-i dilden bahseder. Ehl-i dil, her istediğini rahat ve serbestçe söyler, sözlerinden dolayı kınanmaz; fakat kendi derdini gizler. Gönül ehli serden geçerek sırta eren sâliktir (Uludağ, 2001:117). Gönül ehli olan kişiler Allah'ın varlığından başka her şeyin geçici bir gölge olduğunu görür ve gerçek varlığın sadece Allah olduğunu bilir:

Mâ-sivâ didüklerini zıll-ı zâ'îl gördiler

Anun için Ḥaḥ durur ancak dimişdür ehl-i dil (G. 184/2)

4.1.6. Bekâ / Fenâ

Bekâ kalıcı, fenâ ise geçici değildir. Tsavvufta bu iki kelime dört aşamalı bir hâldir. "Kötü huyların davranışların yok olması fenâ, yerlerini güzel huyların ve iyi davranışların alması bekâdır. Kulun kendi (nefsani) sıfat ve niteliklerinden sıyrılıp çıkmasına fenâ, Allah'ın sıfat ve nitelikleriyle süslenmesine bekâ denir. İnsanın

kendisini, etrafındaki halkı ve eşyayı görmemesi bekâdır. İnsanın fenâ halinde olduğunu da bilmemesi “fenâdan fenâ”dır (fenâ ender fenâ) (Uludağ, 2001:71).

Fenâ, kulun varlığının Allah için var olduğunu idrak etmesi, bunun farkında olması ve varlığını Allah ile birlikte görmesidir. Yani kulun Allah’ta yok olmasıdır. Fenâ bularak Allah’a olan yolculuğunu sona erdiren kul bekâ ile Allah’ta olan yolculuğunu başlatır. Senî elif-nâme tarzında yazdığı mesnesinin bir beytinde buna işaret eder. Şüphesiz (senin) vasıflarını zâtın ta kendisi gördüler. Hâsılı cânları yokluktan(fenâ) sonra kalıcılık(bekâ) buldu:

‘Ayn ‘ayn-ı zât gördiler şifâtın bî-gümân

Pes fenâdan sonra buldı cânları ‘ayn-ı beka (Mes. 5/18)

Senî beyitlerin çoğunda fenâ bulan kulun bekâ ülkesinde sultan, şah, han, padişah olacağından ve olduğundan bahseder. Fenâ toprağında sevgilinin ayağına yüzünü süren âşığı habibi beka mülkünün tahtında han eyler(G. 296/4). Tarikatta da fenâ bulan kişinin bekâ ülkesinde padişahlığı sağlamlaştırılmış olur (G. 59/5). Allah’ın zatının tecellisinde yok olan âşık Hudâ ile ebediyen bekâ bulur ve bunun fenâsı yoktur(G. 50/5). Allah’ın zatında fena bulup (nefsâni) vasıf ve sıfatlarından sıyrılan âşık bekâ mülkünde canını sultan eyler(G. 202/7). Kim ki fenâ denizinin dibinde boğulursa Allah onu bekâ mülkünün birliğinde sultan yapar:

Kim ki ol baħr-ı fenâ ka‘rına olmuşdur ğarîk

Vahdet-i mülk-i beka da Hakk anı sultân ider (G. 86/5)

4.1.7. Akl

Akl “akıl ve us” anlamına gelir. Tasavvufî bir mefhum olarak akl mutasavvıflar tarafından ilâhi, ezeli ve ebedî gerçekleri kavrayamayacak kadar aciz görülür. Onun yerine keşf ve marifet anlayışlarına uyan bir akıl anlayışı benimseyen mutasavvıflar, bazı hâlleri yaşayarak ve Allah’ın ihsanıyla kavrayışı esas alırlar. Fakat mutasavvıfların kıyas ve mantık ile Allah’ı kavrayamayacağını düşündükleri bu akıl dışında bir de bu vasıtalar olmadan kavrayabilen ve akl-ı evvel (ilk akıl) denilen bir akıl görüşleri vardır

ki bu anlamdaki akıl Allah'ın insana diğer yaratılmışlardan üstün olarak verdiği ilâhî ilmin ilk zuhuru da denilen akıldır (Uludağ, 2001: 34-36; Kaya, 2006: Feyzî...130):

‘Akl-ı evveldür qalem-i zāt-ı Hâkdur lîk nûn

Oldı â‘yân cihân-ı harf-i ve mâ yesturûn¹(G. 223/1)

Akl-ı kül (külli ilahi akıl) akl-ı evvelden sonra gelen bir mertebedir. Akl-ı külli, akl-ı evvelin mazharıdır. Âdem külli aklın, Havva külli nefsin suretidir (Uludağ, 2001:35).

Senî akl-ı külliyi Allah'ın medh ettiği akıl olarak ele alır:

Lîk şol ‘aqlı ki medh ider Hüdâ

‘Akl-ı küldür kül durur ümmü’l-kitâb (G. 13/3)

Dîvânda akıl “akl, akl-ı pîr, akl-ı dil-pezîr, akl-ı cüz, akl-ı kül, akl-ı dîn, akl-ı dirâyât, şem-i akl, efsâne-i akl, tıfl-ı akl, akl-ı ra’nâ, akl-ı nakl, akl-ı evvel, bî-akl, ilm-i aklî, akl-ı Mûsâ, ser-rişte-i akl, kıyâs-ı akl, akl-ı eflâtun, kâsırü’l-akl” gibi isim ve tamlamalarla kullanılmıştır.

Senî dîvânda akli küçümser ve ona önem vermez. Çünkü akıl Allah'ın hikmetlerini kavrayamaz (Mes. 1/49). Akıl aşk yolundaki âşığı engelleyici taşlık yoldur(G. 47/3). Aşk güneşinin katında aklın mumu bir yıldızdır; fakat onun ışığı yoktur:

Maḥabbet âfitâbınuñ katında şem‘-i ‘aqlı bil

Sitâredür ki o yelende özi var ziyâsı yoḥ (G. 50/7)

Gönül sevgiliye talip olduğunda aşkı akla gâlip kılmalıdır (G. 15/1). Nitekim akli verip onun yerine aşkı alan kişi ancak dünyada temiz soylu olur (G. 33/5). Âşık akli terk edip aşkı ile mest olmalıdır ki gönlü Hakk'ın nuru ile mesrur olsun (G. 43/2). Âşık olan kişi akli terk etmelidir ki Allah'a kavuşabilsin. Çünkü akıl sâlik kimseyi Allah yolundan uzaklaştıran bir varlıktır:

‘Aqlı terk it ‘âşık ol tâ vaşl-ı Hâkḥ olasın

¹ Kalem Süresi 68-1 : “Nûn. (Ey Muhammed) Kaleme ve satır satır yazdıklarına andolsun.”

Çünkü fikr [u] ‘aql Hâkdan yoluñı kılp ba‘īd (G. 54/8)

Bazı beyitlerde şâir akıl ehlinden bahseder ve akılı pîr olarak ele alır ama bu uyulmaması gereken bir pirdir. Aklın pîri şeyh edinilmemelidir. Çünkü o aşkı anlayamaz (G. 3/4). Akıl tereddüt içinde olduğu için aşk yolunda olan kimse onu pir edinmemelidir (G. 5/4). Âşık akıl ehlinin dediklerine uymamalıdır. Çünkü aklıyla hareket eden kimselerin dedikleri aşk ehlini salgın bir hastalık olan vebâ gibi bulaşır:

‘Āşıkā ‘aql ehlinüñ naqline uyma çün medām

Ehl-i ‘ışka ‘âkiluñ efsânesi olur vebâ (G. 7/5)

4.1.8. Nefs

Ruh, öz varlık, can, aşağı duygular anlamına gelen nefis tasavvufta kulun kötü vasıfları, yerilen huy ve amelleri yerinde kullanılır. Buna göre yedi çeşit nefis vardır. 1. Nefs-i emmâre (İnsanı kötülüğe sevkeden nefis). 2. Nefs-i levvâme (Yaptığı kötülükten pişman olan ve hayra yönelen nefis). 3. Nefs-i mülhimme (Allah tarafından iyilik ilham edilen ve kötülüklerden arınmış olan nefis). 4. Nefs-i mutmainne (İmanda hata yapmayacak derecede kötülüklerden uzaklaşmış nefis). 5. Nefs-i râziyye (Allah’tan razı olan nefis). 6. Nefs-i marziyye (Allah’ın kendisinden razı olduğu ve rızasını verdiği nefis). 7. Nefs-i sâfiyye veya Nefs-i zekiyye (Kötülüklerden tamamen arınmış olan nefis).

İnsanoğlu nefisinden uzak durmalıdır. Çünkü insanı Hakk yolundan alan kötü bir vasıftır. Senî de Allah yoluna girmiş olan sâlik kimselerin nefislerinden uzak durması gerektiği üzerinde durur. Çünkü eğer sâlik kimse nefisini bilmezse ve ona uyarsa Allah’ın varlığından ve O’nun irfânında bî-haber olur (G. 100/2). Kişi mânâ ilmini öğrendim diye övünmemelidir. İlk önce nefisini bilmelidir (G. 42/11). Peygamberimiz Hz. Muhammed(s.a.v)’de ancak nefisini bilen kişilerin Allah’a ulaşabileceğini söyler (G. 280/2) Kim Allah’ın feyzinin nimetini isterse ilk önce nefisine su ile susuzluk çektirmemelidir. (G. 131/2). Çünkü kim nefisini bilmezse onu yok etmezse cennette bile Rabb’ini asla göremez:

اَللّٰهُ رَبُّكَ رَبُّهُ اَصْدَقُ فِي الْاٰيَاتِ

¹ “O Rabbini cennette bile olsa asla görmez.”

Nefsni bilmege kılmayan aleb (G. 16/4)

Senî bazı beyitlerde nefs-i külliden bir başka deyişle felekî nefisten, varlık dünyasının nefsinden bahseder. Kâmil kimselere göre nefs-i küll Allah'ın zâtı olan elifin mertebe ve derecesidir(G. 256/3). Bereketli olsun ki tâ harfî, Nefs-i Küllün varlığına delildir. Zira parça ve bütün, her şeyin yaradılışına ilk sebep odur:

Tâ tebârek nefs-i kül mevcûd olmağdur delîl

K'ol sebebdür cüz ü küllün fiğratına ibtidâ (Mes. 5/3)

4.2. Tasavvufi Mertebeler Ve Mefhumlar

4.2.1. Dört Kapı

Dervişliğin kırk makamda tamamlandığını söyleyen mutasavvıflar bu yolun dört kapısından söz ederler. Her biri on makam olan dört kapı şeriat, tarikat, marifet ve hakikatten oluşur. Mutasavvıflara göre “Hz. Peygamber'in sözü şeriat, fiili tarikat, hâli marifet, sırrı hakikattir. Şeriat farz, tarikat vacip, marifet sünnet, hakikat nafiiledir. Şeriat baba, tarikat ana, marifet oğul, hakikat torundur (Uludağ, 2001:110)

Dîvânda dört kapıdan tarikat, şeriat ve hakikatten bahsedilmiş fakat marifetten hiç söz edilmemiştir.

4.2.1.1. Şeriat

Sözlük anlamı su içme yeri olan şeriatın ıstilahî anlamı Hak Teala'nın peygamberin diliyle kullarına indirdiği ve insanların dünya yaşamlarını ve ahiretlerini düzene sokan sözler, ameller ve hükümlerdir (Seyyid Cafer Seccâdî, 2007:440). Şeriat dîvânda iki yerde anılmıştır. Tarikat ehlini hidayete erdiren doğruluk güneşi aynı zamanda şeriat kavminin evinin de en büyük direğidir:

Ey tarîkat ehline hādî olan şems-i hüdâ

Vey şerî'at kavminüñ şahnında rükn-i a'zamı (G. 298/2)

Senî, dîvânda peygamberimiz Hz. Muhammed(s.a.v.) yazdığı mesnevînin bir beytinde dünyayı putlardan teslih ettiğinde ve şeriatın hükmünü kaldırdığından bahseder:

Şanemden 'âlemi meslûh kıldı

Şerî'at kalmadı mensûh kıldı (Mes. 2/13)

4.2.1.2. Tarikat

Tarikat, Hakk'a ermek için tutulan, bir takım kuralları ve âyinleri bulunan yoldur. Mutasavvıflara göre tüm insanlar, hatta bütün yaratıkların alıp verdiği nefesler sayısınca Allah'a yol gider. Herkes kendi meşrebine, ruh yapısına, dünya görüşüne ve manevî zevkine göre bir yol tutar (tarikate sülûk eder) veya bir şeyhe bağlanır veya tamamıyla bunların dışında yaşar (Uludağ, 2001:338)

Hakk'a ermek için tutulan yolda ilk önce olması gereken muhabbettir, Allah aşkıdır. Senî tarikat mefhumunu ele aldığı beyitlerde bu yolda mahabbet olması gerektiğinden bahseder. Senî'ye göre tarikatta müridlerin reisi olan şeyh sadece tarikatı hırka ve seccadesiyle asla Allah'a ulaşamaz. Hakk'a ermek için içinde aşk olmalıdır (G. 139/5). Bunun dışında ancak vücudunu aşkı şarabıyla yıkayan kişi tarikatta temizlik bulur:

Yuyan 'ışkuñ şarâbıyla vücūdın

Tarîkatde bulan durur nezâfet (G. 25/6)

Tarikatta yani Allah'a ulaşmak için tutulan yolda kendi varlığından geçen kişinin bekâ mülkünde padişahlığı te'yid edilmiştir:

Fenā bulan ʔarīqatda olisar

Beḳā mülkünde şāhlığı müeyyed (G. 59/5)

4.2.1.3. Hakikat

Kelime anlamı gerçek, var olduğu kesin ve açık olarak bilinen şey, bir şeyi o şey yapan husus ve mahiyet olan hakikat mefhumu tasavvufta üç anlamı ihtiva eder. Birincisi Hakk'ın sâlikten vasıflarını alarak yerine kendi vasıflarını koymasdır. Zira kul ile kulda ve kuldaki faaliyette bulunan O'dur. Ondaki başka hakiki fail yoktur. İkincisi hakikat aynı zamanda tasavvuf ilmi için kullanılan diğer bir isimdir. Son olarak da Hz. Âdem'den kıyamete kadar değişmeyecek olan hükümlerdir (Uludağ, 2001/152-153) Dîvânda hakikat hem kelime anlamıyla hem de tasavvuftaki anlamıyla ele alınmıştır.

Senî'ye göre canlarıyla peygamberimiz Hz. Muhammed(s.a.v.)'in dostu olanlar Allah'ın gerçek yâridir (G. 61/9). Yine Allah'a kavuşma gül bahçesinin bülbülü olan peygamberimiz aynı zamanda hakikat bahçesinin gülüdür:

Ḥaḳīḳat büstānınuñ gülidür

Vişālüh gülistānı bülbülidür (Mes. 2/19)

Hakikat, Allah'ın zatının vücudunda münzevidir (G. 82/7). Senî Allah'ın nuru ile baktığından beri her nesnede Allah'ı mecazsız hakikat olarak görmüştür (G. 92/6). Kişi hakikatle kendi öz varlığını anlamalıdır. Çünkü canına aşına olan Hakk'a aşına olmuş demektir(G. 287/8). Cenâb-ı Hakk'a karşı ihtiyacını hissedip kendisindeki her şeyin Allah'a ait olduğunu bilen kişi yokluk külahını giydiği zaman hakikat mülkü tahtının Hüsrev'i olur (G. 82/2). Fakat hakikatın manasının doğruluğunu nicesi anlayamaz. Çünkü onlar tabiatları gereği adaletten, doğru yoldan sapmışlardır(G. 140/6). Yine ehl-i suret yani görünüşe aldanan kişiler de hakikat alemini asla bilemezler(G. 140/10). Denizlerin ahvalini toprakla uğraşan köylünün bilmediği gibi ilim ve iman dış görünüşüyle anlayan zahid de hakikat ilmini bilmemiştir:

Ḥaḳīḳat 'ilmini bilmedi zāhid

Ne bilsün rüstâ ahvâl-i ‘ummân (G. 222/4)

4.2.1.4. Marifet

Dîvânda dört kapıdan biri olan marifetten hiç söz edilmemiştir.

4.2.2. Kanaat

Kanaat, sözlükte “kısmete razı olma, bir şeyi yeter görüp fazlasını istememe, kanma, kanış” anlamına gelir. Kanaat, gönül zenginliğini dünya zenginliğine tercih etmek, dünya hırslarından fâriğ olmaktır. Senî, bir beytinde Allah’tan, kendisini fakr mülküne padişah eylesini ister. Çünkü askerleri yani ordusu sabır ve kanaattir:

İlâhî mülk-i fağra şâh eyle

Çü şabr ile çanâ‘atdur sipâhum (G.210/9)

Kanaat nefsi azlık ve yeterlilik sınırında tutmak demektir. Fazlalık ve çokluğa tamah etmemektir. Kim bu ahlak ile ahlaklanırsa dünya ve ahiret hayrı ile feragat ve zenginlik hazinesi bulur ve ebedî rahatlık nasibi olur(Seyyid Cafer Seccâdî, 2007:268). Senî’ye göre bekâ mülkünün kölesi kanaat gencinin sahibidir:

Çanâ‘at gencine mâlik beğâ mülki gedâsı uş

Görür külhâncıdan kem-ter ciğân sultânı dârâyı (G. 291/6)

4.2.3. Fakr

Fakrın kelime anlamı yoksulluk demektir. Tasavvufta dervişlik, sâlikin hiçbir şeye malik ve sahip olmadığına şuurunda olması, her şeyin gerçek malik ve sahibinin Allah olduğunu idrak etmesidir. İnsan Allah’ın kulu olduğundan; insan da ona nispet edilen diğer şeyler de hakikatte onun mevlâsı olan Allah’ındır (Uludağ, 2001: 131).

Tasavvufa göre fakrın bir diğer anlamı, mevhum varlığı yok etmek ondan sıyrılmaktır. Böylece fenâ fi’llâ’a mazhar olunur. Mevzu’ bir hadiste “Fakr(yoksulluk), benim övüncümdür. Diğer peygamberlere onunla övünürüm” buyurulduğu rivâyet edilmiştir. Bu hadisten dolayı tasavvufta fakr bir hayli önemli yer tutmuştur. Tasavvufa göre bu

yoksulluk maddi değil, manevidir. Yani varlıktan geçmek ve kendini Allah'ta yok etmektir (Pala, 2004:146).

Senî dîvânda fakr ile ilgili birçok beyitte fakrın fenâ, fenâ fi'llah anlamı üzerinde durmuştur. Fakr ve fenâyı bir arada zikretmiştir. Fenâ, kulun varlığının Allah için olduğunun farkında olması ve varlığını Allah ile beraber görmesidir. Yâni Allah'ta fânî olmasıdır. Fakr ise sâlik'in Hakk'ta fânî olması ve kendini O'na muhtaç bilmesidir. Bu yüzden aşk yolunda hem fakr hem de fenâ gereklidir:

Gerek fakr [u] fenâ çün rāh-ı 'ışka

Naşîbin bula mı ehl-i menâşib (G. 15/5)

Sâlik kimse vahdeti bulmayı dilerse ilk önce kendi varlığından geçerek Allah'ın varlığında kendi varlığını yok etmelidir. Çünkü bünyâd-ı tevhidin temeli fakrdır:

Vahdeti bulmağ dilerseñ varlığıñdan geç tamām

Çünkü fakr olup durur bünyâd-ı tevhîde esâs (G. 107/4)

Allah'ın varlığında her zaman bâkî olmak isteyen âşık, başta ve sonda, içte ve dışta, dünya ve âhirette vücudunu yok etmelidir. Bir başka deyişle “fakr-i hakikî” (gerçek yoksulluk) makamından “adem-i aslî” (gerçek yokluk) makamına ulaşmalıdır:

Bekâbi'llâh ile kâ'im olayım dir ise dâ'im

Sevâdü'l-vech fakrıyla fenâfi'llâh olan gelsün (G. 228/2)

4.2.6. Sabır

Kelime anlamı tahammül, dayanma, dayanıklılık olan sabır tasavvufta başa gelen musibetlerden dolayı Allah'tan başka kimseye şikayetçi olmamak, sızlanmamak, yakınmamak ve kendini acındırmamaktır. Kul karşılaştığı sıkıntı ve belaların verdiği üzüntüyü yalnızca Allah'a arzeder ve onun inayetini ister (Uludağ, 2001:298). Aşkın şahı Senî'nin akıl ve sabrını kısaca bütün varlığını yağma etmiştir. Elinde yalnız îmânı kalan Senî, îmânını koruması için Allah'a dua eder:

'Aql [u] şabr cism-i cānı kıldı yağma şâh-ı 'ışk

Yalıñuz ĩmān alupdur anı Őalasın Ĥudā (G. 10/6)

Sabrın timsāli Hz. Eyyūb'dur (bkz. Hz. Eyyūb). Eyyūb Peygamber, Allah'ın kendisini imtihan etmek için zenginliğini, evlatlarını ve sađlığını elinden almasına sabretmiŐ, asla Őikayet etmemiŐtir. Sonunda sabrının karŐılıđında Allah onu bu sıkıntıdan kurtarmıŐtır. Senĭ de aŐkın belalarına sabır etmede kendisini Hz. Eyyūb gibi gōrūr:

Meger Őabr ide Eyyūb ancılayın

Ki ben Şabr iderim belvā-yı 'ıŐa (G. 163/12)

Senĭ, Allah'a sabır ve kanaatini askerleri olarak gōsterip fak ũlkesine sultan olmak ister:

Īlāhĭ mũlk-i fara Őāh eyle

ū Őabr ile anā'atdur sipāhum (G. 210/9)

Beyitlerin oğunda yārin, sevgilinin, gōnũl alan gũzelin kendisinin ve gũzelliđinin āŐıkların elinden sabırlarını almasından bahsedilir. Sevgilinin yũzindeki ayva tũyleri ve benleri Őũphesiz āŐıđın takat ve sabrı ile aklını alıp gitmiştir (G. 112/7). Sevgili yũzũne zũlf salarını Őrtũnce āŐıđın gōnlũnũ sabırsız kılmıştır (G. 171/4). Saba yeli sevgilinin dağınık salarının Őerhini āŐıđa aklayınca; āŐıđın dĭvāne gōnlũ sabır ve kararını ağırır (G. 187/3). Gũzellerin adeti āŐıđa cefā ektirmek olduğu iin Senĭ, kendisine gōnũl alan gũzelin cefasına sabır etmeyi tenbih eder:

Senĭ Şabr id cefā-yı dil-rubāya

Gũzeller 'ādeti ũnkim cefādur (G. 68/9)

4.2.7. Tevekkũl

Tevekkũl, neticenin, hasıl olması iin lũzumlu tedbirler alındıktan ve sebeplere tevessũl edildikten sonra tedbir ve tevessũlũn kifayetini Allah'tan beklemektir. "Önce deveni bağla, sonra tevekkũl et" hadisi bunu ifade eder. Tedbir alınmadan Önce, tedbir alınırken ve alındıktan sonra, kısaca her an ve her zaman Allah'a gũven esastır (Uludağ, 2001: 352). Tevekkũl, dĭvānda sadece bir yerde konu edilir. Senĭ beyitte Şeyh efendiye hırs atına binip āŐađılık dũnya iin koŐmamasını ũnkũ eline tevekkũlden asa aldığını, yani

elinden geleni yaptıktan ve tedbirini aldıktan sonra işin sonunu Allah'a bırakmasını, ona tereddütsüz güvenmesini dile getirir:

Şeyh efendi çün tevekkülden 'aşâ alduñ ele

Binüben hırş atına dünyâ-yı dūna yelme hiç (G. 42/10)

4.2.8. Feyz

Kelime anlamı taşmak olan feyz tasavvufta sâlikin çalışması ve çabası söz konusu olmaksızın Allah tarafından onun kalbine herhangi bir hususun verilmesidir. Her an tecelli eden feyz aracılığıyla meydana gelen varlıklar, özündeki imkân itibariyle yok olmakta, fakat tecelli eden Hakk'ın feyziyle aynı zamanda var olmaktadır (Uludağ 2001:137). Senî'ye göre gönül Kul huvallahu ehad (De ki O Allah, birdir) feyzi ile doludur. Gönlünü içinden su akarken kulkul diye ses çıkaran sürahiye benzetmektedir:

Göñül çün *Ḳul huvallāhu eḥad* feyziyle doludur

Boğazdan olıcak cārī sürāhi gibidür ḳulḳul (G. 182/2)

Dîvânda feyz, feyz-i can-bahş, feyz-i rûh-ı evliyâ, zülâl-i feyz, feyz-i feyyâz, lutf-ı feyz, feyz-i ışk, câm-ı feyz gibi tamlamalarla kullanılmıştır. Beyitlerde Allah'ın feyzi ilâhî feyzler anlatılır. Allah'ın yarattığı her şey feyz kaynağıdır. Allah her yeri her şeyi feyzi ile doldurmuştur. Feyz beyitlerde çoğunlukla âşığı sarhoş eden şarap, mey olarak ele alınır(G. 76/1; G. 125/4; G. 150/4; G. 154/7). Bolluk ve bereket veren Allah'ın feyzi tüm eşyayı kapladığında bu feyzle ruhların akılları mest olmuştur(G. 28/9). Parça ve bütün Hakk'ın aşkının feyzinin câmını içtiğinden beri hepsi bezimde sarhoş olmuşlardır (G. 28/3). Hatta âşıklar Allah'ın feyzinin şarabı ile o kadar çok sarhoş olmuşlardır ki gönül gözlerine tuzlu su ölümsüzlük suyu olarak görünmüştür (G. 40/7). Allah ruhları feyzinin saf suyuna tamamen kandırmıştır. Böylece her biri, nasibiyle kanıp “yeter demiştir:

Zâ zülâl-i feyzine ḳandurdı ervāhı tamām

Tâ naşîbi ile her biri ḳanup didi kefâ (Mes. 5/11)

4.3. Bazı Mutasavvıflar

Senî dîvânda Hallâc-ı Mansûr, İbrâhim Edhem, Şeyh İbrâhim Gülşenî ve Dede Ömer Ruşenî gibi mutasavvıfları beyitlerinde anmıştır. Fakat hayatı bölümünde de bahsettiğimiz gibi Gülşenî ile Rûşenî'ye kendi mahlasını kullandığı bazı beyitlerde kendi isminin yanında yer vermiştir.

4.3.1. Hallâc-ı Mansûr (Ö. 309/922)

Asıl adı Ebu'l-Mugîsü'l-Hüseyn bin Mansûrî'l-Beyzâvî'dir. Hallâc olan bir dostunu işinden alıkoyduğunu düşünüp, tek parmağı ile onun işlerini yaptırması kerameti sebebiyle kendisine Hallâc lakabı verilmiştir. Fenâfillah mertebesine ulaşmış Ene'l-Hakk demesi ve bazı kimselerin bunu zahirî manada algılamasıyla hapse atılmıştır. Bu süre içinde Kabe, Karimatîler tarafından tahrip edilmiş ve bu olayın mesulü söylediği söz sebebiyle Mansûr olarak gösterilmiştir. Ceza olarak birtakım eziyetlerden sonra darağacına çekilmiştir (Pala, 2004:185-186). Mansûr Senî'nin dîvânında en çok anılan mutasavvıflardandır. Beyitlerde Mânsûr, fenâ-fi'llâha ulaşarak benliğini yitirip Ene'l-Hakk(Ben Hakk'ım) sözünü söylemesiyle, bu sırrı halka ifşa etmesiyle ve bu sözü söyledikten sonra darağacına asılması ve şâirin kendini Mansûr gibi görmesiyle, konu edilir (G. 55/5; G. 70/9; G. 96/9; G. 98/8; G. 113/3-4; G. 145/1 vb.):

Ene'l-Hak söyleyen Hâkdur bilün Mansûr dilinden

Ki Hâkdan özgenün hergiz anuñ gibi şadâsı yoñ (G. 50/8)

Gösterüp sırrını Mansûra enel-Hak söyledür

Girü dâra çekdürüp halka anı rüsvâ ider (G. 87/7)

Dâra aşılmaz idi Mansûr eger

Düşmeseydi başına ğavġâ-yı 'ışk (G. 146/4)

Sırr-ı 'ışkı çünkü Mansûr idi fâş

Şuçlayuban kıldılar ber-dâr-ı 'ışk (G. 149/6)

4.3.2. İbrâhim Edhem (Ö. 161/778 [?])

Adı İbrahim bin Edhem bin Mansûr bin Yezîd bin Câbirü't-Temîmî'dir. Babası Belh sultanlarından olan İbrahim Edhem gençliğinde tahta çıkmışsa da bir gün hükümdarlığı terk ederek dervişliği seçmiştir. Bu konu ile ilgili çeşitli rivâyetler vardır. Bunlardan biri ava çıktığı bir gün ceylanın peşinden koşarken üç defa “Ya İbrahim Edhem! Seni bunun için mi yarattık?” denildiğini duyunca üzerindeki bütün mücevherâtını, kaftan ve tâcını bir çobana vererek onun kepeneğini hırka edinip, uzun müddet mağaralarda kalıp riyâzet çektiğidir. İbrâhim Edhem, dîvânda anıldığı beyitlerde dervişliği sultanlığa tercih edişi, tacını tahtını bırakıp abalar giymesi ile konu edilir (G. 7/2; G. 33/4; G. 153/4; G. 236/7; G. 278/11):

Düşen ‘ışkuña hemçün ibn-i Edhem

Qabâları koyup giyer ‘abâlar (G. 73/3)

Virüp tâlâna koyup tâc u tahtı

Çün içdi câm-ı ‘ışkı ibn-i Edhem (G. 195/9)

Gör ebr-i âhum Edhem tâc [u] tahtın

Qoyup şahrâya düşdi ‘ışk elinden (G. 217/6)

4.4. Bazı Tipler

4.4.1. Pîr, Şeyh

Pir ve şeyh “yaşlı, ihtiyar, bey, önder ve kabile başkanı anlamlarına gelir. Tasavvufta ise nefsinden fani, Hak’da baki veli yani Hak dostudur. Taliplere rehberlik etmek ve onları irşat etmek ehliyetine ve likayatına sahip olan insan-ı kâmil; rehber; delil; mürşit için kullanılır. Şeyh kamil ve mükemmeldir, başkalarını da kemale erdirir (Uludağ, 2001:330)

Senî dîvânda aşk yolunda genç ile yaşlının farkı olmadığı üzerinde durur. Çünkü sevda gönül işidir, tecrübe ve bilgi bu uğurda işe yaramaz. Gönül ateşi yandığı sürece geçen yılların hiç önemi olmaz. Senî yaşlılığında sevdaya düşmüştür. Meğer aşka göre yaşlı ile genç aynıymış:

Bir ‘aceb sevdâya düşdüm pîr iken

‘Işka göre bir imiş şābb ile şeyb (G. 19/2)

‘Acebdür ey Senî pîr olduñ ammâ

Başuñdan gidmemiş sevdâsı ‘ışkuñ (G. 169/14)

Aşk kişiyi kendinden geçirir. Şair, aşk oduna yandığından beri kendini şaşkın olarak tasavvur eder. Gözünden kanlı yaşlar akan bir pir görünümündedir:

Ala gözüñ al idüp imānum oldu añsuzın

Mü’min iken pîrligümde veh ki mağbūn eyledüñ (G. 166/3)

Tasavvufta insan kemale ermek için kendi zatını Allah’ın zatında yok eder. Ancak bu şekilde Hakk’a tam olarak ulaşabileceği düşünülür. Şair din şeyhinin dahi eğer böyle yapmazsa imanının tam olmayacağını söyler:

Zāt-ı Hağda zātını kılmasa fānî şeyh-i dîn

Hâşâ li’llâh bula cānı nūr-ı imāndan eşer (G. 66/6)

Pir yol göstericidir, mürşittir. Senî aşağıda verilen beyitte şeyhe, bizim pirimiz ezelde başımıza gelen aşktır, bize akli öğretmeye çalışma der:

Bize irşād eyleme ‘aql ile gel ey şeyh-i dîn

Çünkü fażl-ı Hağğ ile ‘ışk-ı ezeldür pîrümüz (G. 97/6)

Allah tarafından yetiştirilen pîre Hudâ-perverde, şeyh tarafından yetiştirilen pîre ise pir-perverde denir(Uludağ, 2001:282). Senî beyitte pir-perverdeye seslenip ona akıl verir. Ey pir Hak’a ulaşmak istiyorsan aşkı üstad kıl. O senin yolunu aydınlatsın. Mevla’ya ancak bu şekilde ulaşırsın:

Pîr-perver vâşıl-ı Hağğ olasın

Saña ‘ışkı ider iseñ üstād (G. 55/2)

Kişiyi sevdiğine ulaştırarak onun güzel yüzünü görmekle şereflelendirecek ancak aşktır, aşk ateşiyle yanan gönüldür. Ey gönül, dilberin güzel yüzünü görmek dilersen, yoluna rehber olarak aşk sultanını pir edin:

Görmek dilerseñ ey gönül hūsn-i cemāl-i dilberi

Gel pîr idin tārīkuña sultān-ı ‘ışk-ı rehberi (G. 283/1)

Şair bazı beyitlerde halkı kandıran riyakar şeyhlerden bahseder. Dini kendi amaçları için kullanan şöhret uğrunda her türlü şeyi yapan kimseleri yerer. Onu adeta bir şeytan olarak tasavvur eder. Onların sürekli ibadet etmeleri zikir çekmeleri dahi boştur. Çünkü samimi şekilde davranmazlar:

Şeyh-i şöhret çün riyâ ile bu halkı azdurur

Ṭālibā el aluban kim didi ol şeytānı sev (G. 238/7)

Şeyh-i şehri erçi ‘ibâdet çok ider ammâ riyâ

Ḳatılursa işine küll-i ‘amel olur hebâ (G. 7/4)

4.4.2. Hoca

Kelime anlamı efendi, bey, ağa anlamına gelen hoca tasavvufta şeyh, mürşit demektir (Uludağ, 2001 :151). “Hoca” kavramı dîvânda çoğunlukla Farsça “hâce” olarak yazılmıştır. Genelde hoca ile ilgili beyitlerde Senî, şan şöhret peşinde koşan, dünyaya meyl eden ve bağlanan hocalardan şikayet eder. Onları adeta leş üzerinde dolaşan kargalara benzetir:

Ḥâceler dünyâ için varup mülâzım olduğı

Güyyiâ kim cîfe üzre dalaşurlar niçe zâğ

Kendisini fâkir olarak nitelendiren şâir, hocaya kendisine cihan sultanlığını anlatmamasını, çünkü Hak aşkı yanında cihanın varlığını gözünün görmediğinden bahseder. En hakiki zenginlik O’nundur. Bu zenginlik karşısında hiçbir varlığın lafı dahi edilemez:

Ben faķire ḥâce ‘arz itme cihân şultânlığın

‘Āşık-ı Ḥaķ çün nazâr kılmaz cihānuñ varına (G. 251/5)

Yine hocaya seslenen Senî onu ayıplar.

Ey hoca fakirin üstündeki eski şalı görüpte ona hakaretle bakma. Çünkü Hak yolunda fakir olan ve kendini nefsin arzularından arındıran makbuldür. Tasavvufta âşık daima fakirdir, sevgilinin hükümranlığı karşısında o daima acizdir:

Ḥocam bakma ḥakāretle faḳīre

Görüp eynindeki ol köhne şālī (G. 284/6)

4.4.3. Dervīş

Dervīş bir tarikata bağlı olan kişi anlamına gelir. Kelimenin asıl anlamı Allah yolunda alçak gönüllülüğü ve fakirliği kabul eden kimse demektir. Onların manevi yüceliği daima imrenilecek bir durumdur. O, feragat köşesinde kanaat hazinesini bulan kişi olarak ele alınır. Bu bakımdan âşığa çok benzer. Özellikle kerametleri (su üzerinde yürümek) fakirliği, kanaatkarlığı, dünyaya önem vermemesi ve bu nedenle aslında bir kul kılığında olmasına rağmen sultan mertebesinde olması, maneviyat padişahı oluşu yönleriyle edebiyatta dervīşten söz edilir(Pala, 2004:122). Senî de beyitlerde dervīşin yüceliğinden bahseder. Padişaha dervīşi ayakaltında çığnenmiş olarak görme diye seslenir ve onun mertebesinin yüceliğini anlatmak için “Karıncı ile Süleyman” hikâyesine telmihte bulunur:

Pā-māl itme dervīři şāhā çünkim işitdük

Niçesi ḥacīl itdi ıarıncı Süleymānı (G. 286/12)

Dünya malının değeri yoktur, bunlar boş heves rüzgarlarıdır. Sultanlık, hükümdarlık hepsi geçicidir önemli olan dervīş gönüllü olabilmektir:

Şūretā şāh ol şehā vü sīretā dervīři ol

Çün hemān bād-ı hevādur ṭabl-ı sancaė ile ṭūė (G. 136/6)

4.4.4. Sūfī

Tasavvuf yolunda olan kiři demektir. Kelimeyi yün manasına gelen ‘sūf’ ile ilgili görenler yanında peygamberimiz zamanında Mescid-i Nebevi’nin avlusunda yatıp kalkan, yedirilip-içirilen ve Ehl-i Suffe denilen fakir sahabeyle ilgili olarak gösterenlerde vardır. Yine bazıları sufi sözünün temiz, arınmış anlamlarına gelen ‘sâf’ kelimesinden türediğini ileri sürerken; bir kısım âlimler de Grekçe hikmet manasına gelen ‘sophos’ sözünden bozma olarak görürler. Sūfī adıyla ilk anılan kiři Şam’da ilk

zaviyeyi kuran Ebu Haşimü's-Sûfi'dir. Daha sonraki zamanlarda 'zâhid' karşılığı olarak sofu kelimesi kullanılmıştır (Pala, 2004: 421).

Şair, bazı beyitlerde sûfiyi zahid manasında kullanmıştır. İkiyüzlü sûfi yalancı dava ile Allah'ın nurunu göstermek isterse onun dediklerine kimse inanmamalıdır (G. 295/3). İbadetini samimiyetle yapmayan sûfi, namaz kılariken başını eğdiğinde Allah'ın nurunda yok olmazsa secdesi Allah katında kabul olmaz:

Başuñ egdükde Hudâ nûruna fânî olmasuñ

Şanma secdeñ Hağ katında ola ey şüfî kabûl (G. 185/11)

Sûfi, Hakk'a ermek için gönlünü saf kılan, nefsini öldürüp, arınan, dini kural ve kaideleri eksiksiz bir şekilde yerine getiren bir kişi olmalıdır. Fakat Senî'ye göre sûfi hakikat yolundan kendini alıkoyacak şeylerden uzak durmayan kısaca nefesine uyararak gerçeklere gözlerini kapayan, nefsâni uykuya dalan kişidir:

Niçeye dek nefse uyup şüfî idersin hücü'

Yoğ midur yoksa şafañ aşlunâ kıлмаğa rücü' (G. 131/1)

Sûfiye aslına dönmeye niyetinin olup olmadığını soran şâir, hiçbir şeye itibar etmeyen sûfiden halvet içindeki gelinler gibi başını örtmeyip, yani gönül gözünü kapamayıp Allah'ın yarattığı her şeye bakmasını ister:

Gayret al eşyâya bağ ey şüfî-i bî-i'tibâr

Bürüme başuñı halvet içre bânûlar gibi (G. 282/7)

Sûfi kerâmetleri keşfetme dâvasına düşmüştür(G. 36/8). Oysa âşık, yârin vuslatının şarabıyla mest olmuştur. Bu şekilde kendinden geçmiştir. Bu sebeple ona keramet satmasına gerek yoktur(G. 27/5). Kalbi temiz ve saf olmayan sûfi de aşkın saf şarabından içmiş olsaydı insaf ehli olurdu ve âşıklarla cenk yapmazdı:

Ger şafâsuz şüfî içse şâf câmın bâdesin

Ehl-i inşâf oluban kılmazdı bizimle muşâf (G. 138/2)

4.4.3. Âşık

Kelime anlamı “tutkun, düşkün, vurgun, haddinden çok fazla ve aşırı derecede seven” olan âşık tasavvufta Allah Teala’yı son derece ve azami mertebede seven kişidir. Bir diğer deyişle Hakk âşığıdır (Uludağ, 2001:49). Senî beyitlerde Hakk âşığından bahseder ve ona öğütlerde bulunur. Hakk âşığı beden vasıflarına meyl etmemelidir. Nefsâni duygulardan uzak durmalıdır. Çünkü Allah yolunda olan âşığın teni Hakk ile arasında engeldir (G. 81/1). Âşık vahdet-i vücud felsefesiyle eğer Allah’a âşıkta O’nunla bir olmalıdır ve beşeriyetten uzak kalmalıdır (G. 172/1). O âşık ki daima Hak aşkının belasıyla müpteladır. Devâyı istemez. Habibinden gelen her şeyi tüm kalbiyle severek kabullenir. Bu durum onun için bir lûtuftur. Tasavvufta insanın dert çekmesi onu Allah’a yaklaştıran bir vesiledir:

Devâyı neyler ol ‘âşık ki dâ’im

Belâ-yı ‘ışık Hâk ile mübtelâdur (G. 68/8)

Dîvân edebiyatında şair daima âşıktır. Samimidir maddiyat ile ilişkisi yoktur. Onun gıdası üzüntüdür. Sevgiliden daima lûtuft bekler; ancak sevgiliyle asla bir araya gelemez. Onunla olan beraberliği daima hayalidir. Rakipleri aşığa sürekli engel olmaya çalışır. Sevgiliye ait bir özellik onun için sarhoşluk vesilesidir. Âşık bunları düşündükçe kendinden geçer. Canını sevgilisine verecek kadar cömerttir. Sözünde durur, her zaman sadıktır.(Pala, 2004 : 37). Senî de beyitlerin çoğunda kendini âşık olarak nitelerdir. Âşık aşk derdinde daima hoşnuttur. Sevgiliden gelen her şeye razıdır. Sevgilinin derdi de güzeldir. Bu yüzden Senî eğer âşık isen derdine derman isteme; çünkü bela ve dert âşıklara aşkın bir ihsanıdır:

Derde dermân isteme ger ‘âşık iseñ ey Senî

Çün belâ vü derd imiş ‘âşıklara ihsân-ı ‘ışık (G. 150/11)

Âşık olan Senî kendisine özünden geçmesini ve kendisini aşk yolundan alıkoyacak olan dedikodulara boş şeylere aldanmamasını tenbihler:

Özüñden geç Senî ger ‘âşık iseñ

Kim aldanur bu rengin kıl u kıla (G. 268/15)

Senî, her daim kendi aşkını diğerlerinin aşkından üstün görür. Gönlündeki ateş o kadar büyüktür ki kimsenin buna erişecek gücü yoktur. Bu sebeple herkes onun aşkına hayrandır:

Cüz ü kül maḥbûbuna gerçi ki ‘âşıkdur velî

Cümlesi ḥayrân durur ben mübtelânuñ ‘ışkına (G. 271/2)

Âşık sevgilinin derdinden deli divane olmuştur. Aklını bu uğurda kaybetmiştir. Şâir âlemin denizini deli dîvâne âşığa benzetir ve onun aşk ile her an köpürdüğünden bahseder:

Deli âşık gibi deryâ-yı ‘âlem

Hevâdan ‘ışk ile kaynar dem-â-dem (Mes. 1/23)

Divan edebiyatında âşık daima ah etmektedir. Bu onun yüreğindeki yüce aşkın bir belirtisidir. Dilber ben ah etmezsem bana âşık değilsin der, ah idersem neden ağlıyorsun diye hesap sorar.

Dilber ‘âşık degilsin dir baña âh itmesem

Âh idersem niye inledüñ diyü anlar ‘ıtâb (G. 14/6)

Divan edebiyatında sevgili adeta bir peri olarak tasavvur edilir. O bir an görünür bir an kaybolur. Âşık bu durumdan muzdariptir. Kendisi sevgili karşısında aciz ve miskindir. O peri maḥbûb kendisinden daima kaçır. Şair bu kaçıışı kendisinde var olan hale bağlamaktadır. Sevgili her bakımdan mükemmeldir. Âşık ise ona layık değildir:

Veh ki kaçır ol perî men ‘âşık-ı miskinden

Nitekim şayru olandan nefret ider şağlar (G. 80/8)

Âşık sevgilinin yüzünü gördüğü zaman canını dahi verse uygundur. Çünkü âşığın var olma sebebi sevgilidir. Onun gül cemâli her şeye değer:

Cemâlin görmege ‘âşık habîbün

Bahâ ger cânını virse revâdur (G. 68/6)

4.4.6. Ârif

Ârifin kelime anlamı bilen, vâkîf, aşına tanıyan, anlayışlı, kavrayışı mükemmel, irfan ve marifet sahibi demektir. Tasavvufta ise ârif, Allah Teala'nın kendi zatını, sıfatlarını, isimlerini ve fiillerini müşahede ettirdiği kimsedir (Uludağ, 2001 : 45).

Arif gönül gözü açık kişidir, yalan yanlış sözlere aldanmaz. Keramet yüce Yaradan'dadır. Bir beyitte şâir, sûfî ile ârifin karşılaştırmasını yapar. Sûfî ârif gibi olmayıp cahilliği ile kerâmet satmaya kalkışır:

Şûfî ‘ârif olmayup şatsa kerâmet cehlle

‘Ârif ol aldanma anuñ gördüğü envârına (G. 251/6)

Ârif Hak yolunun toprağını başına tâc eder. Gönlünde habîbin hayalinin nakşı vardır. Arifin gönlü suskun bir deniz gibi inci doludur. Bunu teşhir etmeyi ve övünme vasıtası olarak görmeyi düşünmez. O, sevda denizine dalmada âdeta bir mahi gibidir (Sefercioğlu, 2001: 51):

Zât-ı yek-reng bahırına dalmağičün mâhî-şifat

Ger muvaḥḥid ‘ârif iseñ naḳş-ı esmâdan kesil (G. 172/4)

Arif olmanın yolu kitabi bilgiyi aşmaktan geçer, o hakikatler bilgisini hal ve şüphe perdesinin ötesine geçme yoluyla elde eder. Can gözleri açıktır. Allah'a sevap kazanmak için değil, O'nun emirlerini yerine getirmiş olmak ve zatını ibadete yegâne lâyıq zat olarak bildikleri için ibadet ederler. Allah'ın varlığını idrak ederek gerek olmayan varlıklardan geçip Tanrı varlığıyla var olan kişilerdir (Pala, 2004 : 36). Ârifi

Hakk yolundan döndürmeye çalışan benliğidir. Bu yüzden benliğini bir kenara koymalı ve kendi varlığından geçip Allah'la bir olarak aslına dönmelidir:

Çoyup benligi tevḥīd aṣlını bul

Kesen çün 'ārifi Ḥaḫdan menīdür (G. 81/10)

4.4.7. Zâhid

Allah'ın buyruklarını yerine getirmekle birlikte bu tip kişiler dini konularda anlayışı kıt, her işin ancak dış kabuğundan bakabilen, derinlere inmesini beceremeyen, ilim ve imanı dış görünüşüyle anlayan bunu da ısrarla başkalarına anlatan ve durmadan öğütler verip topluma düzen verdiklerini sanan kişilerdir. Dar kalıplı bilgilere bağlıdırlar, hayatın acemisidirler. İmandan hiçbir zaman hakikata ulaşamamışlardır ve samimiyetleri yoktur. Şairler daima zâhidin karşısında aşığı görmüşlerdir. Zâhidde olanlar aşıkta yoktur bu sebeple geçimsizdirler. Zâhid aşkı inkar ettiği için bu duruma düşmüştür. Onların tek emelleri cennete kavuşmaktır. Gerçek güzellikleri göremezler (Pala,2004: 488).

Senî de dîvândaki bazı beyitlerde zâhidi cenneti istemesi, bazı beyitlerde ise âhirette Allah'ı görmek istemesi ile ele alır. Kaba sofu zâhidin içinde Allah aşkı yoktur. O sadece cenneti ister(G. 30/9). Zâhid ibadetlerini cennete kavuşmak için yapar. Namazını cennet için kılar. Fakat ibadetlerinin içinde aşk olmadığı için cennet ona nasip olmaz. Çünkü orası sadece Hakk âşıklarının yeridir (G. 258/6). Yine zâhid her şeyi dış kabuğundan kavradığı için Rabbini de ahirette görmek ister. Oysa Allah her taraftadır. İnsanın baktığı her yerdedir (G. 120/7). Ahirette uyandığında Allah'ı görmek isteyen zâhid için şâir, kıyâmet kopsun ama o uyanamasın diye dua eder:

Zâhid aydur âḫiretde uyanup Ḥaḫkı görem

Va'llâhi çopa kıyâmet bulmaya ol¹ istiḫâz (G. 128/3)

¹ "Ol" sözcüğü S2 nüshasında "ola" olarak kayıtlıdır.

Senî, dîvânında zâhid ve gerçek aşığı karşılaştır. Kendini Hak aşığı olarak gören şair, zahidin kendi şiirlerini bu şiirlerdeki aşkı mânâyı anlayamayacağını söyler.

Senî [şî'r]¹-i terüñ zâhid bilemez

Şu ile yumşamaz çün seng-i hâra (G. 11/5)

Zâhid mânâ ehli olmadığından aşka hata olarak bakar, onu yok sayar, şair aşağıda verilen beyitte bu düşüncesinden dolayı zâhide hayretle bakar. Onun böyle söylerken nasıl utanmadığını düşünür:

Haţâdur 'ışka dir zâhid Senîye

'Aceb kılmaz mı bu sözden nedâmet (G. 27/7)

Âşık Hakk'ı niyaz ile zâhid namaz ile ister. Şair, beyitte kendisine bu yönde verilen öğütten bahseder. Kendisinin daima Hakk'a ulaşmak için uğraştığını O'nu hakkıyla andığını belirtirken zahidin buna engel olarak namazı öne sürmesini anlatır:

Gerçi vâşıldur Senî Haqla müdâm

Zâhid aña dir ki kılmazsın namâz (G. 92/7)

Zâhid riyakârdır, onun yaratılışındaki, gönlündeki kiri abdest suyu temizleyemez, hal böyle olunca şair onu şeytan olarak tasavvur eder. Kalbi taş gibi katı olan zâhid şeytanı görmek isterse kalbine bakması yeterlidir (G. 29/7). Çünkü zâhid kara yüzlü bir şeytandır. Onun ibâdetleri şöhret içindir (G. 164/9) İbadetinde samimiyet yoktur. Bencildir, öyleyse ona ancak şeytan demek yaraşır:

Zâhid-i hod-bîne ger şeytân dir isem yaraşur

Çün 'ibâdâtı anuñ heb şaţh ile tãmât imiş (G. 116/5)

¹ İki nüshada da "su'r" şeklinde yazan sözcük, anlam gereği "şî'r" olarak tamir edilmiştir.

Zâhid kibirlidir, bu şeytanın özelliğidir. Senî bu beyitte ona bu durumdan uzak durmasını tavsiye eder:

Özün iblîs gibi görme zâhid

Her işüne Hudâyı kıl havâle (G. 268/11)

Şâir onun gönlünün taştan daha katı olduğunu vurgular, Tur dağının aşkın nağmesini işitip uyanmasına telmih yaparak durumun vehametini dile getirir:

Zâhidâ gönlün hâcerden gâlibâ katı durur

Nağme-i ‘ışkı çün işitdi uyandı kûh-ı Tûr (G. 65/10)

Şair kendi gönlünü aşk ateşiyle Hak derdiyle yanan bir od olarak görürken, zâhidin gönlünü kaya olarak tasavvur eder. Çünkü bunca alamet bunca güzellik varken o bunları fark edemez:

Zâhid yüregine ‘ışk te’şîr itmedi hergiz

Hîç olamı kim yumşak od ile ola kıya(G. 256/6)

4.4.8. Rind

Halkın hakkındaki söylediklerine aldırmandan gönlünce hareket eden, keyfince davranan, içi irfanla süslü, ilimle dolu olduğu halde halktan biri gibi sade yaşayan hakîm, bilge kişi, rıza mertebesine erdiği için her şeyin ilahi takdire göre meydana geldiğini bilen, bunun şuur ve idrakine eren kâmil kimsedir (Uludağ, 2001 :292-293). Rind zâhid tipinin karşısında yer alır. Rind, zâhid gibi dinin şekli yanıyla sınırlı kalmamış ve dinin özüne inmiştir. Bu yüzden gayb âleminin sırrını zâhidler bilmez onlara sormaya bile gerek yoktur. Bu sırrı sadece Allah’ın birliğinin meyhanesindeki aşk rindlerinin zümresi bilir:

Sırr-ı gaybı sormañuz zühhâda çün anı bilür

Vahdetün meyhânesinde zümre-i rindân-ı ‘ışk (G. 150/7)

Rinde göre cihanın pul kadar değeri yoktur. Hayatlarında hiç içki içmeyen şairlerin dahi çoğu zaman içkiden sakiden meyden meyhaneden bahsetmeleri çok zaman rindane bir hayat yaşadıklarını empoze etmek istemelerindedir((Pala, 2004:390). Sevgilinin dudağının saf câmından içtiğinden beri Senî kendini rind gibi meyhaneden çıkmayan biri olarak tasavvur eder:

Leblerüñden içeli cām-ı muşaffāyı Senî

Rind oluban çaķ olunca çıkmaya mey-ḥāneden (G. 234/9)

4.4.9. Vâiz

Dini öğütlerde bulunan kişi anlamındadır. Dîvân şiirinde vâiz şairlerin hoşlanmadığı bir kişilik sergiler. Onun zâhitten hiçbir farkı yok gibidir. Çünkü o dinin dış kabuğuyla oyalanmaktadır(Pala, 2004:483). Dîvânda vâiz, zâhid gibi dinin özüne inmemiş, dış kabukta kalmış, aklın sesine kulak veren, cehennemden korkan ve korkutan dünyanın çekiciliğine aldanmış bir kişi olarak karşımıza çıkar. Vâiz şeytanın çocuğudur ve minbere çıkıp halkı kandırmaya çalışır (G. 128/4). Minber üstüne sırf bu dünyanın çekiciliğini anlatmak için çıkar (G. 257/4). Minberde vaaz verirken edebi terk ederek ikiyüzlülük yapar (G. 283/7). İnsanlara cehennemden bahsederken onları korkutur. Ama cehennemin ateşini yakanın aşk ateşi olduğunu bilmez (G. 288/5). Hatta şâir bir adım daha ileri giderek vâizin bu dünya için Kur'ân'ı sattığından bahseder:

Egerçi vâ'iz minber deperse

Şatan dünyāya Kur'ānı gerekmez (G. 95/6)

Aslında vâizin bütün bu yaptıkları ve söylediği sözler karga gibi kag kag ötmekten başka bir şey değildir. Çünkü bu şekilde kaba ve sert konuşmaları ile sadece zihinleri rahatsız etmektedir:

Vā'izā gel beyhūde ötme çü qarğa kağ kağ

Çün muşadda' oldı feryād-ı dürüştüñle dimāğ (G. 137/1)

Aşkın var olduğu yerde akıl önemini yitirir, artık gönlün sesine kulak verilir aklın değil. Bu yüzden âşık, vâizin öğütlerini asla önemsemez çünkü kendisi aşk ateşiyile perişan olmuşken, vâiz bu durumdan bihaberdir. Vâiz aşkı anlatır ama dış kabuğundan akıl gözü ile anlatır. Oşya aşkın mertebesine akıl erişemez (G. 30/5). Vâiz, âşığa aklın efsânesini anlatmaya kalkışır. Bilmez ki âşık aklın sözünü asla dinlemez ona kulak asmaz(G 47/2). Çünkü âşığa gönül gözüyle her şey ayan bir şekilde görünür, vâizin rivâyetlerine ihtiyaç yoktur:

Ayândur ‘ilmümüz vaşl ile dâ’im

Gerekmez bize vâ’izden rivâyet (G. 30/7)

BÖLÜM 5 : TRANSKRİPSİYONLU METİN

5.1. Nüshaların Tavsifi

Yaptığımız araştırmalarda, Senî Ali Dîvânı'nın Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan iki nüshasını tespit edebildik.

1. NÜSHA (S1 NÜSHASI)

Eser Adı : Divan-ı Seni

Yazar : Seni

İstinsah Tarihi : 1245

Fiziksel Nitelik : 88 yk, 19 st. ; 206*150, 143*98 mm.

Sınıflama : T811

Demirbaş : 0000181

Bölüm : Uşşaki Tekkesi

Özellikler : [Kitap] [El yazısı : Kağıt] [Arap-Rika : Türkçe]

Bu nüsha diğerk nüshadan daha önce yazıldığı için bu nüshayı asıl nüsha olarak kabul ettik. Bu nüshaya göre metnin transkripsiyonunu yaptık.

2. NÜSHA (S2 NÜSHASI)

Eser Adı : Divan-ı Seni

Yazar : Senî Ali

İstinsah Tarihi : 1299

Fiziksel Nitelik : 82 yk, 19 st. ; 230*168, 180*112 mm.

Sınıflama : T811

Demirbaş : 0000161

Bölüm : Uşşaki Tekkesi

Özellikler : [Kitap] [El yazısı : Kağıt] [Arap-Talik : Türkçe]

5.2. Metnin Transkripsiyon ve İmlâsında İzlenen Yol

1. Metnin tespitinde transkripsiyon sistemi kullanılmıştır. Metnin transkripsiyonunda bilimsel eserlerde uygulanagelen MEB İslâm Ansiklopedisi transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.
2. Eser 16. yüzyıla ait olduğu için kelimelerin okunuş ve yazılışlarında Eski Anadolu Türkçesi'nin özellikleri göz önünde bulundurulmuş ve buna göre transkripsiyon yapılmıştır.
3. Farsça'daki "vav-ı ma'dulelerin vavı" "v" ile gösterilmiştir (ḥ[˘]āce, ḥ[˘]ān, ḥ[˘]ār vb.).
4. Farsça kelimelerdeki "vâv- meçhule"lerin ünlüleri kısa ünlü olarak değerlendirilmiştir (ḥod, ḥor, ḥoş vb.).
5. Arapça, Farsça ön ek ve edatlar eklendikleri kelimedenden kısa çizgi ile ayrılmıştır: be(Farsça tamlamalarda) (Be-ḥande vb.), bi(Arapça tamlamalarda) (Bi-ḥamdi'llāh Bi-ḥazer vb.), bī (bī-mār, bī-ḥaber vb.), mā (mā-cerā, mā-dūn, mā-sivā vb.), ez (ez-ḳāf vb.), der (der-bān vb.), ber (ber-kār, ber-vech vb.), vā (vā-hasretā vb.), nā (nā-tūvān, nā-çār vb.).
6. Farsça ikili tekrarların yazılışlarında tekrarlanan kelimeler arasına kısa çizgi (-) konulmuştur. (ser-ā-ser, dem-be-dem vb.).
7. Arapça ve Farsça son ekler (-) işareti ile ayrı yazılmıştır: āsā (şeb-āsā, bihişt-āsā vb.), bār (müşt-g-bār, ḥūn-bār vb.), bān (mihr-bān, sāye-bān vb.), dān (nā-dān, ḥurde-dān vb.), dār (dil-dār, rāz-dār vb.), zār (gül-zār vb.), sār (şerm-sār vb.), sān (yek-sān vb.) istān veya sitān (gül-istān, gül-sitān vb.), şen (gül-şen), fām (gül-fām, minā-fām vb.), gūn (gül-gūn vb.), kār (ḥizmet-kār, zūlf-kār vb.), gār (yād-gār vb.), gāh, geh (seher-gāh, bār-gāh, der-geh vb.), gīn (gam-gīn vb.), gīr (cihān-gīr vb.), mend (Ārzū-mend, derd-mend vb.), nāk (tarab-nāk, feraḥ-nāk vb.), vār (şāh-vār, 'āşık-vār vb.), ver (dīde-ver vb.), perver (Pīr-perver, ten-perver vb.), veş (Ya'kūb-veş, ḥürşīd-veş vb.), yār (ḥüş-yār vb.).
8. Vezin gereği vokallerin düştüğü durumlarda kesme işareti (') kullanılmıştır (k'ola, k'ol, n'itsün, n'ider).

9. Arapça birleşik kelimeler “yevmü’l kıyâmet” şeklinde gösterilmiştir.
10. Nüşhalarda –b ile yazılan –up, –üp gerundiumu –p ile yazılmıştır.
11. “İle” “içün” edatlarıyla “idi, iken, imiş, ise” vb. i-fiilinin aldığı şekiller, nüshalarda genellikle bitişik yazıldıkları gibi ayrı yazımları da görülmüştür. Bu tip yapılar, bitişik de olsa ayrı da olsa ayrı yazılmak suretiyle gösterilmişlerdir. (hammām imiş, bedr imiş, giydüñ ise, Cibrîl ise, cinān içün, anuñ içün, ‘ışkuñ ile, Ğamze ile, cevlān-gāh iken, yürür iken vb.). Fakat eklenmiş şekilleri bulunan ve vezin gereği ayrı yazılmaları mümkün olmayan la, le, dı, dı, mış, miş vb. yapılar ise bitişik yazılmışlardır (anuñla, cānla, olurdı, geyerdı, olmuş, virürmiş, düşmeseydi vb.).
12. Hakk, hiss, zann, redd, hazz vb. sonu çift ünsüzle biten kelimeler, kendilerinden sonra ünlü ile başlayan bir ek veya kelime geldiğinde çift ünsüzle (Hakkkuñ, zann ile vb.), ünsüz ile başlayan bir ek veya kelime geldiğinde ise tek ünsüzle (Hakkdan, zıl durur vb.) yazılmıştır. Mısra sonlarında ise, bir buçuk hece değerinde alınmaları mümkün olmadığından, tek ünsüzle okunmuşlardır (bisyr-fen vb.).
13. ‘Aşk, ‘ışk, ‘ayān, ‘ıyān, ‘ayş, ıyş, ĩd, ıyd vb. gibi iki türlü okunması mümkün olan örneklerde, tek bir şekil tercih edilmiş ve metnin tamamında o şekle yer verilmiştir.
14. Metinde yer alan Türkçe-Arapça mülemmâ tarzındaki şiirlerde Arapça kısımlar metinden kopyalanarak verilmiş ve Arapça kısımların anlamları dipnotta açıklanmıştır.
15. Ayet, hadis ve sûre adları metinde transkripsiyon alfabesiyle yazılmış ve italik olarak dizilmiştir. Okuyucuya kolaylık olması açısından da metin içinde anlamları dipnotta verilmiştir.
16. Metin tamirinin yapıldığı yerlerde [...] işareti kullanılmıştır. Vezin gereği metinde fazla olan kelime veya eklerin atılması durumunda dipnotta gerekli bilgiler verilmiştir.

5.3. Transkripsiyon Tablosu

Tablo 2: Transkripsiyon Tablosu

آ , ا	A, a, Ā, ā, E, e
ء	,
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṭ, ṣ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	Ḥ, ḥ
خ	Ḫ, ḫ
د	D, d
ذ	Ḍ, ḏ
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
س	Ş, ş
ص	Ş, ş
ض	Ž, ž, Đ, đ

Tablo 2'in devamı

ط	T, t
ظ	Z, z
ع	'
غ	Ğ, ğ
ف	F, f
ق	Q, q
ك	G, g, K, k, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	Ū, ū, Ü, ü, V, v
ه	H, h, a, e
ی	I, ı, İ, i, İ̇, î, Y, y

5.4. Transkripsiyonlu Metin

İsimleri ‘Alī vü ʔarīķleri Һalvetī vü Һazret-i Gülşenī fuķarāsındandır. Hāzā Dīvān-ı Senī ķuddise sırruhu’l-‘azīz.

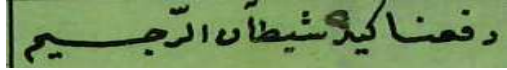
[1 Mesnevīler]

1

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

[1b]

1 Bismillāhirrahmānirrahīm

2 Kerīmā Mün‘ima Rabbā ‘Alīmā

3 ‘Ademden kā’inātı var ķıldı

Yer üzre gökleri devvār ķıldı

4 Semālar kim dün [ü] gün devr iderler

Cihān Һalkına luṫf [u] cūd iderler

5 Cihānda nīk [ü] bedine iş ķılurlar

Ḥudā emri ile cünbüş ķılurlar

6 Niçe cünbüş ki ‘ışķı ile Һaydur

Cihān içinde ol kim ādi şeydür

7 Cihān bir cismmiş cānıdur ol Һaķ

Ġanīdür gerçi bunlardan o Muṫlaķ

8 Güneş dünyāya gerçi hiç şıĝmaz

Bir ev yoķdur ki rüşen hiç ķılmaz

9 Zerāyir āyinedür gün yüzine

Ġanīyüm didi gerçi ol özine

10 Taḥarrükde durur ‘ışķıyla eşya

Ne var ise serāda tā Süreyya

¹ “Bizi taşlanmış şeytanın hilesinden sakın”

² “Can alma zamanında”

- 11 Binā urdu hevā üzre cihāna
Hevādan geç görine yār cāna
- 12 Çü emri *küntü kenzen*¹ zāhir oldı
Sirāyetle füyüzı māhir oldı
- 13 Nitekim cānla ten āgende oldı
Hudā ile cihān hem zinde oldı
- [2a]**
- 14 Egerçi zātı müstağnī olupdur
Şifātıyla cihān düpdüz tolupdur
- 15 Egerçi Hāq ğani bizzāt olupdur
Cihān amma aña mir'āt olupdur
- 16 Degüldür ansuzın bir şey durıya
Veyā yir üzre bir ayak yüriye
- 17 Boyun ğabl-ı verīdden durur aķreb
Özinden özge nūrı dur[ur] enseb
- 18 *Nefāhtü fīhi min rūhi*²dimiş Hāq
Velī dutar bu söze cāhilān daķ
- 19 Talebde yaķdı gök ay gün çerāğın
Dağı dönüp durur bilmez durağın
- 20 Vişāli şevķine ol gül'izāruñ
Dün [ü] gün yüregi dutuşdı nāruñ
- 21 Yüzin alçağa dervişler gibi şu
Sürüp dil-dārın ider cust ile cū
- 22 Murāķıb şūfī gibi arz-ı medhūş
Olup sākıt ki Hāķķ içümdedür uş
- 23 Deli āşık gibi deryā-yı 'ālem

¹ Küntü kenzen maĥfiyyen fe aĥbebtü en u'rafe fe ğalaķtül-ğalka li-ya' rifūnī: "Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım."

² Hicr Sūresi 15-29 : "Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın."

- Hevādan ‘ışk ile kaynar dem-ā-dem
- 24 Nesīm-i ‘ışk ile gonca bī-bāk
İdüpdür yaķasın ‘āřık gibi çāk
- 25 Şehīd-i Kerbelā gibi haşırda
Durur hūnīn kefen lāle seherde
- 26 Benefşe mü’min-i miskīn gibi
Egüp bařını var hūzni ğarībi
- 27 Semānuñ rif’atı arzuñ hażīzi
Cihānuñ tolu ‘umķıyla ‘arızı
- 28 Toludur Haķķ ile dübdüz muķaķķaķ
Girü olmaz muķayyed zāt-ı muţlaķ
- 29 Žiyāsuz hūne günden hiç ķalmaz
Velī ķurşı tecezzī hiç bulmaz
- 30 Anuñ birliğine řāhiddür eřyā
İlāhūn Vāhidūn Rabbūn Te‘ālā
- 31 Eyü yavuz aña mir’āt olupdur
Anuñ birliğine āyāt olupdur
- [2b]**
- 32 Anuñ luţfına ādem hem-dem oldu
Anuñ ķahrına řeyţān maħrem oldu
- 33 Anuñ luţfıyla ķahrın gösterürler
Cihānda nīk [u] bed her kim gelürler
- 34 Semāyı rüz [u] şeb devvār ķıldı
Cibālı yirlere mismār ķıldı
- 35 Şu üzre ķurdu ‘arşuñ bār-gāhın
Bilür mi kimse ol řāhuñ sipāhın
- 36 Döşetmişdür deñiz üzre bu [arzi]¹

¹ İki nüshada da “rāzi” şeklinde yazan sözcük, anlam gereği “arzi” olarak tamir edilmiştir.

- Yemīn ile yesārı tūl [u] arzı
- 37 Hevā üzre velī baħr-ı mu‘allaķ
Kılupdur ıudretiyle Rabb-ı muıtlak
- 38 Hevādur ‘arş-ı ferşüñ māverāsı
Hevādur pes iki ālem bināsı
- 39 Cihānuñ fevķi vü taħtı hevādur
Hevādan gec hemān vasl-ı Ğudādur
- 40 Zemīni yayda kılur hemçü tennür
Zemistanda şaçar yüzine kāfūr
- 41 Zebedden tañ mı kılsa yir o Ğāndan
Yüceltdi çün semāyı o duĞāndan
- 42 Şihāb-ı şākıb eyledi nücümü
K’ola dā’im şeyātīnün rücümü
- 43 Kılur Yūsuf kulını Mışra sultān
ZelīĞā Ğān iken yirini gülĞān
- 44 Süleymān taħtını geh dīve virür
Kuru Ğurmaya geh ol meyve virür
- 45 Hemān aña yarar sultānlık ancak
Aña lāyık durur fermānlık ancak
- 46 Ki bākīdür vücūd-ı lā-yezāli
Bulunmaz zığdu hemtāvü mişāli
- 47 Görür ıullarınun Ğadsüz Ğaıāsın
Yüze urmaz virür rızķun ‘aıāsın
- 48 İder ‘İsāyı mehd içinde Ğüyā
İder ‘İsādan ol Sāmı hem iĞyā
- 49 Anuñ Ğikmetlerine ‘aııl iremez
Anuñ keyfiyyetine naııl iremez
- 50 Talamaz ıa‘r-ı baħr-ı zātına cān
Kılur fikrinde pīr-i ‘aııl Ğayrān

51 Muḥammed kim didi Ḥaḫḫ aña *lev-lāk*¹
Taḥayyürde didi kim *mā-‘arafnāk*²

[3a]

52 Nihāndur cānda cān aña iremez
Görendür gözde göz anı göremez

53 Egerçi kāmīl insāna ‘ıyāndur
Velī bī-dīde merdumdan nihāndur

54 Güneş ğayetde ger kıılır özin fāş
Velī göremez anı çeşm-i ḥuffāş

55 Göñül kim maḥzen-i esrār-ı Ḥaḫḫdur
Zebūr-ı ‘ışḫ aña dā’im sebaḫdur

56 İḥāṭā kıılamaz ‘ilm-i Ḥudāyı
Urur ol *Rabbi zid*³ n’ider nidāyı

57 Ne ‘ilmüñ ğayetin hergiz bulur ol
Ne bulduğı ile ḫāni‘ olur ol

58 Ne deñlü kim bilür ilm-i cedīdi
Urur ol na‘ra-i helmin mezīdi

59 Egerçi cūş ider her dem çü deryā
Cihānı yuṭmağa olur müheyyā

60 Egerçi zerreden şeklidür aḫḫar
Velīkin ‘arş-ı ‘ālīdendür ekber

61 *Seḫāhum Rabbuhum*⁴ cāmını içdi
Başup mestāne dü-cihānı geçdi

62 Beni bir baḫr-ı ‘ışḫa şaldı Bārī
Ki bulunmaz anuñ hergiz kenārı

¹ Levläke levlāk lemmā ḫalaḫtü’l-eflāk : “Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.”

² Mā-‘arafnāke Ḥaḫḫa ma’rifetik : “Yâ-Rab, seni zatna yakışır şekilde bilmedik.”

³ Tâ-hâ Sûresi 20-114 : “Gerçek hükümdar olan Allah yücedir. Sana vahyedilmesi tamamlanmadan önce Kur’an’ı okumakta acele etme. “Rabbim! İlmimi arttır” de.”

⁴ İnsān (Dehr) Sûresi 76-21 : “Üstlerinde ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler vardır. Gümüş bileziklerle süslenecelerdir. Rab’leri onlara tertemiz bir içecek içirecektir.”

- 63 Beni mest itdi cām-ı lā-yezālī
Ki cān virmege oldum lāubālī
- 64 Çü gördi yoq naşībi dü-cihānda
O dem bī-zār oluban cism [u] cāndan
- 65 Diledi nūş ide cāmın şafānuñ
Yapışdı dāmenine Muşafānuñ

2

MEDĤ-İ RESŪL-I ‘ALEYHİ’S-SELĀM

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Muḥammedür ki Raḥmān mazḥarıdur
Ṭufeylī zātınuñ ins [ü] perīdür
- 2 Diyüpdür Ḥaqq anuñ ḥaqqında *lev-lāk¹*
Sürer ḥākine yüzün dā'im eflāk
- 3 Çü gördi Ḥaqqı şeksüz gören anı
Didi muṭlak ḥadiş-i *men ra'ānī*

[3b]

- 4 Çü eşyādan muḳaddem oldı zātı
Zuhūr itdi anuñla Ḥaqq şifātı
- 5 Ezel cānıdur āḥir cismi anuñ
Anuñçün ḥātem oldı ismi anuñ
- 6 Cemī' enbiyā-yı Ḥaqq 'āşıkıdur
Ḥudānuñ her birisi şādıkıdur
- 7 Velī maḥbūbdur aña Muḥammed
Aña kul oldı ervāḥ-ı mücerred
- 8 Ḥudā şāhid durur meşhūr oldur
Livāü'l-ḥamd ile Maḥmūd oldur
- 9 Serā-yı kibriyānuñ rāz-dārı

¹ Levläke levläk lemmā ḥalaqtü'l-eflāk : “Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.”

- Vücūdātuñ kamu oldur medāri
- 10 Hudā katında dā'im Ekrem oldur
Dünyāda sırr-ı vahye maḥrem oldur
- 11 Çü dā'im vaşl-ı Hakkūñ maḥremidür
Maḳām-ı *lī-ma'allāh* hem-demidür
- 12 Muḥammed baḥr-ı zātuñ gevheridür
Anuñçün ins [ü] cinnüñ rehberidür
- 13 Şanemden 'ālemi meslūḥ kıldı
Şerī'at ḳalmadı mensūḥ kıldı
- 14 Anuñçün ins [ü] cinn ümmetdür aña
Ki 'afv [u] merḥamet milletdür aña
- 15 Cemī' enbiyā yevmü'l-ḳiyāmet
Çekeler hevlden bī-ḥad ğarāmet
- 16 Şefā'at şem'ini Aḥmed uyara
Cemi' ümmetin uçmağa ḳoya
- 17 Muḥammed şāh-bāz-ı lā-mekāndur
Cihān-ı köhneye bir tāze cāndur
- 18 Serīr-i kibriyā şāhīdidür o
Ma'āli gögünüñ mähīdidür o
- 19 Hakkıḳat büstānuñ gülidür
Vişālūñ gül-istānı bülbulidür
- 20 Cemāli şem'-i cemī' enbiyādur
Vişāli feyz-i rūḥ-ı evliyādur
- 21 Güneş alur ziyāyı kevkebinden
Mezāḳı buldı Kevşer hoş lebinden
- 22 Cihān fer' oldı aşl oldur cihāna

¹ Lī-ma'allāh vaḳte lā-yese'unī fīhi melekü muḳarrebın ve lā-nebiyye mürselin: "Allāhü teālā ile beraber olduğum öyle özel anlar vardır ki ona en yakın melekler ve hatta diğerk nebiler dahi sığmaz."

Nitekim cism fer‘ oldı bu cāna

[4a]

- 23 Hūdā kim ‘ayn-ı zāt imiş şıfātı
Anuñçün yāradupdur kâ’inātı
- 24 Ne gün kim añsalar bedr-i cemālin
Veyā zıkr itseler qadd-i nihālin
- 25 Olur *Ṭā-hā’*¹ hitāb-ı cān-fezāsı
Le- ‘*amrūk*² dūr nidā-yı dil-güşāsı
- 26 Yüzinden *Ve’ḍ-duḥā*³ oldı ‘ibāret
Şaçı *Ve’l-leyl izā* yegşā işāret
- 27 Siyādet başı üzre tācı anuñ
Olur *Yā’sin*⁴ bil ol pāk cānuñ
- 28 İdende *Li-ma’allah*⁵ di celīle
Vedā’ itdi o demde Cebrā’ile
- 29 Siyādet minberüñ oldur ḥaṭībi
Sa‘ādet gül-şeninüñ andelībi
- 30 Çü vaşfi *Raḥmeten lil-‘ālemīn*⁶ dūr
Hūdā-vend-i semāvāt-ı zemīndür
- 31 Anuñ yāri ki her biri velīdür
Ebū Bekir ‘Ömer ‘Oşmān ‘Alīdür

[4b]

3

MEDḤ-İ PĀDŞĀH-I CİHĀN SULTĀN SÜLEYMĀN BİN SELĪM ḤĀN

Mefā’īlün Mefā’īlün Fe’ülün

¹ Kur’ân-ı Kerîm’in 20. sûresi olup, 135 ayettir.

² Hicr Sûresi 15-72 : “(Ey Resûlüm), senin ömrüne andolsun ki, onlar sarhoşlukları içinde bocalıyorlardı.”

³ Kur’ân-ı Kerîm’in 93. sûresi olup, 11 ayettir.

⁴ Kur’ân-ı Kerîm’in 36. sûresi olup 83 ayettir.

⁵ *Li-ma’allah* vakte *lâ-yese’unî fîhi* melekü muḥarrebîn ve *lâ-nebiyye mürselin*: “Allâhü teâlâ ile beraber olduğum öyle özel anlar vardır ki ona en yakın melekler ve hatta diğer nebiler dahi sığmaz.”

⁶ Enbiyâ Sûresi 21-107: “(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.”

- 1 Yazarken h̄'ācenüñ na'tını h̄āme
Ki bula revnaķı anuñla nāme
- 2 Göñülden geçdi kim devrān içinde
Kemāle ir[di] şān 'irfān içinde
- 3 Zamānı pādişāhın her birisi
Çü oldı cānları 'ilmüñ dirisi
- 4 Kitāblar içre yazdılar h̄işālin
'Adāletde saḥāvetde kemālin
- 5 Niçün medḥ itmeyem ben pādişāhum
Nigeh-dār-ı cihān ālem-penāhum
- 6 Ki bileler Seniyi nā-tüvānı
Süleymān şāh devridür zamānı
- 7 Ḥuşūşā devr idelden bu zamāna
Anuñ teg şāh gelmeye cihāna
- 8 Egerçi Sa'd bin Zengiyle Sa'dī
Bulupdur şıyt hemçün çarḥ-ı ra'dī
- 9 Velī zıkr itdügümdür şāh-ı hüş-yār
Ki zengī gibi niçe hendesī var
- 10 Virür nüşin revān devvan revānın
Görürse şeksüz İstānbül ḥānın
- 11 Göreydi ḥātem-i ṭay ger seḥāsın
Veyāḥūd Rüstem ol şāhuñ ğazāsın
- 12 Olurdı sā'īlinden ḥātem anuñ
Kemān-dārı olurdı Rüstem anuñ
- 13 Ne sultāna ki beñzetsem yalānum
Anuñ gibi getürmedi çü 'ālem
- 14 Çü oldur dīn-i dünyā pādişāhı
Olupdı el-Ḥaḥḳ ol 'ālem-penāhı
- 15 N'ider cām cismümi ol şāh-ı 'ālem

Ki maḳṣūda olam didükde hem-dem

[5a]

- 16 Çü fikre gelse ‘aḳl-ı dil-pezi
‘Iyān Ḥaḳḳı görür rüşen zamiri
- 17 N’ider Ḥızruñ zülāl-ābın dehānı
Çü ḥaydur ‘ilm-i Raḥmān ile cānı
- 18 Çü zıllu’llāh devr sermāyesinde
Geçer ḥalk-ı cihān ḥoş sāyesinde
- 19 Çü sāye şāhibinden buldı māye
Cüdā şahşından olmaz hiç sāye
- 20 Şifāt-ı şahs imiş evşāf-ı sāye
Çü zātından bulupdur sāye māye
- 21 Pes evşāfında şāhuñ Ḥaḳ şifātı
Zuhūrātıyla dutdı şeş cihātı
- 22 Vücūdı raḥmet-i Ḥaḳ bī-riyādur
Çü zıll-ı nūr-ı zāt-ı kibriyādur
- 23 Felekler ‘azzene devvār olupdur
Melekler aña ḥizmet-kār olupdur
- 24 Teni oḡağı görse ıztırābı
Erenler himmeti olsun tınābı
- 25 Yirinde çekse ger şamşām-ı ḳahrı
Şunar İspanyaya ol cām-ı zehri
- 26 Anaḫolıya çıksa şāh sayda
Düşermiş sürḥ-ser teşviş-i ḳayda
- 27 Eger Rūm iline ‘azm itdügin bīc
İşitse ḥālī ola piç-der-piç
- 28 Seḫer zülfünden açsa şāh-ı çini
O dem ḳayda şalar ḥāḳān-ı çini
- 29 Selāḫin heybetinden ḳan ḳaşanur

‘Adüvsi gice yaþmaða uþanur

30 Düşüpdür heybeti cümle cihāna
Çü ol durur Süleymān-ı zamāna

31 Süleymān hān medhin ide her cān
Güneşdür güneşe çün girü bürhān

[5b]

4

DU‘Ā-YI PĀDŞĀH

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Çü kâşırdu dilüm vaşfında anuñ
Du‘āsın kılayum şāh-ı cihānuñ
- 2 Çü zılluñdur Hudāya müstedām it
Ebed neslini tā yevmü’l-kıyām it
- 3 Cihāna zıll-ı Haq memdūd olsun
Dem-ā-dem tālī‘i mes‘ūd olsun
- 4 Melikdür halka rahmet oldı zātı
Hay itdi ‘adli ile kā’inātı
- 5 Uzaqdur añla nūr daği kıyāmet
Çü şeh Haq rahmetindendür ‘alāmet
- 6 Niçün dirler yakın yevmü’l-kıyāmı
Çü İslām şimdi bulmuşdur nizāmı
- 7 Cihān emn [u] emānla şimdi daldı
Kemāli dīn-i İslām şimdi buldı
- 8 Uzun eyle anuñ ‘ömrin İlāhī
Çü oldur dīn-i dünyā pādişāhı
- 9 Dīn-i dünyāsın ey Haqq eyle ma‘mūr
Beķā vir nesline tā nefhe-i şūr
- 10 İlāhī Āl-i ‘Oşmān geçmişine

Şarāb-ı *irci*'⁷yi içmişine

[6a]

- 11 Kılıver her biri cānı makāmın
Cinānuñ ravza-i dārü's-selāmın
- 12 Gelen ecdādınuñ bir bir cihāna
Gelince tā Süleymān-ı zamāna
- 13 Şafā baħrına cānlarını bandur
Şarāb-ı vaşl ile anları kıandur
- 14 Teemmül hālūñe göñül çü kıldum
'Aceb küstāh imişsin bende bildüm
- 15 Skender taht şeh-i zıll-ı Hudādur
Dili āyine gibi [rū]-nümādur
- 16 Ma'ārif çeşmesinüñ menba'idur
Cihān kāmillerinüñ merci'idür
- 17 Felekler rām olur hükmine anuñ
Mülaqqandur melek 'ilmine anuñ
- 18 Çü nuṭka gelse 'irfān ile cāndur
Olur rūh'ül-emīn mebhūt andan
- 19 Virildi çün aña 'ilm-i İlahī
Bilüpdür cümle eşyayı kemā-hī
- 20 Utanmadın nite oldı mecālūñ
Ki 'arz idesin aña kıl [u] kālūñ
- 21 Ne haddüñdür añasın ol [Cenābı]²
Revā mı medh idesin āfitābı
- 22 İletmek gül-şene gül lāyık olmaz
Apā-rān mışra şekker fāyık olmaz
- 23 Bu sözi dil işidüp eyledi āh

¹ Fecr Süresi 89-28: "Sen O'ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön."

² İki nüshada da "cinānı" şeklinde yazan sözcük anlam gereği "cenābı" olarak tamir edilmiştir.

- Didi vire saña inşâf Allah
- 24 Beni ma'zûr dut kıılma melâmet
Baña zulm eyleme vardur kıyâmet
- 25 Baña ħod farz-ı 'ayn oldu ki şâha
Vücûdı zıll-ı Hâk 'âlem-penâha
- 26 Vücûdınıñ beķâşına du'âlar
Kıılam hem 'izzine idem şenâlar
- 27 Ümîdüm var ki ol baħr-ı ma'ânî
Bulanuķ kaçre-i 'ilmüm şevânî
- 28 Ki irişe o baħr-ı bî-kerâna
Kâbûl eyleye atmaya yabâna
- [6b]
- 29 Degüldür ħâr-ı ħas ata kenâra
Yaraşur ka'r dürr-i şâh-vâra
- 30 'Aceb mi zerre düşe pîç u tâba
Hevâda şevk-ı vaşl-ı âfîtaba
- 31 Yeter menşûr tevķi'î kitâbuñ
Ola ser-nâme nâmı ol Cenâbuñ
- 32 Ümîdüm oldur ol kân-ı 'aţâdan
Sözümde var ise sehv ü ħaţâdan
- 33 Nazar yumalar anuñ medħalinden
Çü ben aşüfteyüm 'işķuñ elinden
- 34 Men ân mûr-ı za'îf-i şerm-sârum
Ki şü ez-ħ'ışten efzûn-bârum
- 35 Velî piş-i Süleymân-ı cihânum
Hemân pây-ı melah hest armağanum
- 36 Çü ĩn der-şüd nazâr-gâh-ı İlâhî
Ezu bâ behre geşte murğ [u] mâhî
- 37 Ma'âza'llâh ki nâ-ümmîd kerdem

Kezīn der-gāh bī-behre bikerdem

[7a]

5

[Elif-nāme]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 **Elif** Allāh zātına oldı işāret muṭlakā
Hem elif ta‘bīr-i ülfetdür Ḥudā ḥalkā ṣehā
- 2 **Bā** beḳādan ṣādur olan [rūḥ u?] cevher ol durur
Kim añā rūḥum durur didi ḥaberde Muṣṭafā
- 3 **Tā** tebārek nefsi küll mevcūd olmaḳdur delīl
K’ol sebebdür cüzz ü küllün fiṭratına ibtidā
- 4 **Şā** şübüt ider ki senden [çok] netāyic gelmege
‘Arş [u] ferş [ü] hem ‘anāşır hem ṭabayi‘le şerā
- 5 **Cīm** cemāli nūrunı eşyāya şaçdı ol cemīl
Tā ki mevcūd oldılar ol dem ‘ademden bī-ḥafā
- 6 **Ḥā** ḥayāt-ı ḥayyı Ḥaḳ ḥay kıldı eşyāyı tamām
Tā müsebbih oldılar Mevlāya dā’im ey fetā
- 7 **Ḥā** ḥayāl-ı vaşl-ı Ḥaḳ eşyāya düşdi bī-gümān
Tā vişāli şerbetiyle ḳana cümle bī-riyā
- 8 **Dāl-ı** devlet rāh-ı ‘işḳa bunlara oldı delīl
Da‘vet ide aşlına ervāḥa olup reh-nümā
- 9 **Zāl** zāt-ı baḥr-ı Ḥaḳ cezbāt ile cūş eyledi
Tā ki rāci‘ ide aşla bunları Rabbü’l-‘alā
- 10 **Rā** resūl-ı raḥmet-i Raḥmān irüben bunlara
Ḥāne-i tevḥīd ḳapusına didi eşşalā
- 11 **Zā** zülāl-i feyzine ḳandurdı ervāhı tamām
Tā naşībi ile her biri ḳanup didi kefā
- 12 **Sīn** sa‘adet mülkine her biri oldı pādīşāh
Kim añā ehl-i taşavvuf didiler dārü’l-likā

- 13 **Şīn** **şühūd-1** vech-i muṭlaḳla müşerref oldılar
Gördiler kim bāṭıl imiş ol ki dirler mā-sivā
- 14 **Şād** **şā'**im oldılar mā-dūn-1 Hāḳdan cümlesi
Hamr-1 vaşl-1 dilber ile mest olup buldı safā
- 15 **Dād** **zamm** itdi vücūdın her biri aşlı ile
Tā ḳalāletden necātı virdi raḥmetle Hudā
- 16 **Tā** **ṭahāret** şerbetin çün nūş ḳıldılar ḳamu
Gözlerine ğayr-1 Hāḳ bī-şübhe görindi fenā
- [7b]
- 17 **Zā** **zuhūr-1** vech-i Hāḳ ḳıldı tecellī cānlara
Göz açup gördiler eşyāyı ḳamu doldı ziyā
- 18 **'Ayn** **'ayn-1** zāt gördiler şıfātın bī-gümān
Pes fenādan şoñra buldı cānları 'ayn-1 beḳā
- 19 **Ġayn** **ğayr-1** zāt-1 Hāḳ mevcūd yokdur gördiler
Bildiler vāḥiddedür a'dād-1 mücmel bāṭınā
- 20 **Fā** **fenādur** şüret-i eşyā velīkin cānları
Bāḳidür Hāḳḳ ile dā'im buluban bī-ḥadd 'aṭā
- 21 **Ḳāf** **ḳādir** ḳudretin maḳdūra taḳdīr eyledi
Tā ki maḳdūrāt anuñ ile buldılar nümā
- 22 **Kāf** **kāfī-i** Hudā her şeye olduĝın kefīl
Kāmil olan görüben hükmine virdiler rızā
- 23 **Lām** **luṭfinı** görüp her cāna sārī olduĝın
Pes didiler *innehu ma'nen cemī'u evliyā*
- 24 **Mīm** **mālik** mülki üzre gördiler [kim] ğayrı yok
Bildiler mālīkū'l-mülküñ durur hük-m-i ḳazā
- 25 **Nūn** **nūr-1** zātını çün şaldı ervāḥa İlah
Def' oldı mā-sivā zulmāt ol dem bī-riyā
- 26 **Vāv** **vīcdān-1** vaḥdetinde cānları ğarḳ oldı bil
Tā velāyet ḥalvetinde buldılar bī-reyb cā

27 **Hâ** hüviyyetden dinildi *Ḳul huvallāhu eḥad¹*
Ya'ni diñ kim *küllî şey'in hâlik²* illâ vechunâ

28 **Lâmelif lâ**-raybe kim **Ḥaḳḳuñ** durur varlık hemân
Mâ-sivâsı zıll-ı zâ'ildür ü yâ bād-ı hevâ

29 **Yâ** yedu'llâh ğayr-ı **Ḥaḳ** vehmin hicâbın ref' idüp
Ey Seni³ tâ kâ'im oldı **Ḥaḳḳ** ile cân dâ'im[â]

[2 Ğazeller]

[ḤARFÜ'L-ELİF]

1

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey olan bedr-i cemâline işâret *Tâ vü hâ³*
Vey olan vechi ziyâsına 'ibâdet *Ve'd-duḥâ⁴*
 - 2 Ey siyâdet 'azzine *Yâ'sîn⁵* olan ismi anuñ
Vey sa'âdet burcuna bedr-i dücâ şems-i hüdü
 - 3 Ey olan *lev-lâk⁶* tâcı başı üzre ser-firâz
Vey *le-'amrük⁷* hil'ati ḳaddine zîbâ Muştafâ
 - 4 Ey müselsel saçına ervâḥ olan pâ-yı bend
Vey melâ'ik yüzine müştâḳ olan fevḳü's-semâ
 - 5 Ey ḳoyan Cibrîli Sidre üzre vü **Ḥaḳḳa** iren
Vey maḳâm *Lî-ma'allâh⁸* da gören vech-i Ḥudâ
- [8a]
- 6 Ey işiden sırr-ı *mâ evhâ⁹*-yı dilberden şariḥ
Vey zünâde ḳurbuña yol bulmayan ehlü'n-nühâ
 - 7 Ey nübüvvet âsmânında dolunmaz âfitâb

¹ İhlâs Sûresi 112-1 : "De ki Allah birdir."

² Kasas Suresi 28-88: "O'nun zatından başka her şey yok olacaktır."

³ Kur'ân-ı Kerîm'in 20. sûresi olup, 135 ayettir.

⁴ Kur'ân-ı Kerîm'in 93. sûresi olup, 11 ayettir.

⁵ Kur'ân-ı Kerîm'in 36. sûresi olup 83 ayettir.

⁶ Levlâke levlâk lemâ ḥalaḳtü'l-eflâk : "Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım."

⁷ Hicr Sûresi 15-72 : "(Ey Resûlüm), senin ömrüne andolsun ki, onlar sarhoşlukları içinde bocalıyorlardı."

⁸ Lî-ma'allâh vaḳte lâ-yese'unî fîhi melekü muḳarrebîn ve lâ-nebiyye mürselin: "Allâhü teâlâ ile beraber olduğum öyle özel anlar vardır ki ona en yakın melekler ve hatta diğerk nebiler dahi sığmaz."

⁹ Necm Sûresi 53-10 : "Böylece Allah kuluna vahyededeğini vahyetti."

- Vey velāyet burcunuñ eksilmeyen bedr-i dücā
- 8 Ey Yemenden koḥutan enfās-ı Raḥmānı ḥabīb
Vey olan a‘dāsı üzre nāşırı bād-ı şabā
- 9 Ey olan ‘ışkı için mevcūd-ı ‘ālem bī-gümān
Vey tufeyl-i zāt-ı pākine cemī‘-i enbiyā
- 10 Ey livāü’l-ḥamd destinde olan yevmü’l-ḥisāb
Vey olan maḥşer gününde server-i Maḥmud-cā
- 11 Ey ḥaḳāyıkdan muḳaddem zāhir olan cevheri
Ḥilḳat-i ‘ālem tufeyl olup saña ey meh-likā
- 12 Ey nübüvvetle velāyetüñ kemālın cem‘ iden
*Fe’steḳım*¹ emri ile bulan maḳām-ı istivā
- 13 Kıl şefā‘at bu Seniye yā Şefī‘ül-Müznibin
Çün ihāta kıldı anuñ çevresin baḥr-ı ḥaḫā

2

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Āḳıbet ‘ışk öldürür men bī-dili öñden şaña
Kimi gördüñ ‘āşık olup bir nefes işi oña
- 2 Ol perī zülfi kemendine dutulduñ ola mı
Dimedüm mi saña ey gönül o gök erdüñ döñe
- 3 Ey gönül kayırma ‘ışkıñdan anuñ şimden girü
Çünki gitdi ‘aḳl [u] şabr-ı cān [u] dil daḫi neñe
- 4 Yāduñ ile göklere āhum aḡar her anda
Bu geçüren ‘ömrini zıkrüñ ile bir dem aña
- 5 Cümle ‘uşşāḳuña ‘ādet mi durur cevrüñ senüñ
Yoḳsa ara yırde mi gücüñ yeter ancaḳ baña
- 6 Ḳatl-i ‘uşşāḳı² ider dirler senüñçün şāh-ı men
Meni daḫi ne için öldürmedüñ ḳaldum şaña

¹ Hüd Süresi 11-112 : “Öyle ise emrolunduḡun gibi dosdoḡru ol...”

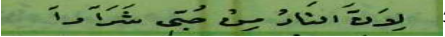
² İki nüshada da “uşşakını” şeklinde yazan sözcükden vezin gereḡi “nı” atılmıştır.

- 7 Tîğ-i katlûnden çeker başın dimişler bendeñi
Hâşe li'llâh bu yalanı kim dir ey sulţan saña
- 8 Ey ecel öldür meni vü hâk-i rāhına düşür
Ola ol 'Īsā-nefes diye ki hayf olmuş baña
- 9 Ğamzeñ oñıyla Senīnūñ pārelendi yüregi
Kıl kerem cānā yine gözün çevir andan yana

[8b]

3

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Fe'ūlūn

- 1 Düşelden gönlüme 'ışkuñ nigāra

- 2 Niçe yıldur ki 'ışkuñ gözler idüm

- 3 Geçenler mā-sivādan diñle kimdür

- 4 Bu pīr-i 'aqlı hāşā şeyh idinem

- 5 Senī damuyı yaqar 'ışkuñ odı

4

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Dem-ā-dem 'ışk-ı cān bahşuñ bu cāna cānmış cāna

- 2 Leb-i la'lūñ zülāliyle cihān diri durur cüzz kül

- 3 Şarāb-ı 'ışkuñı içüp bu kan olası dil qanmaz

¹ “Ömrüm hiç rahata ermeden geçti”

² “Şimdi aşkın davuluna vurdum ve sesi yükseldi”

³ “Utanmayı, utanç görmeyen adamlardır”

⁴ “Aklın kasdıyla aşkımdan kaçmak için”

⁵ “Çünkü ateş benim aşkımdan kıvılcımlar saçtığı için”

⁶ “Allah’a hamd olsun ey ruhum aşk Mesihini beni ihya etti”

⁷ “Ey Rabbim özümü şarapla doldur ve damarlarımdan o şarabı akıt”

- 4 Meni bağılu eşigünde gören dir ey perī-peyker
 اَلْوَسْمُ وَجِبْرَةٌ عَجِبْتُ اَتَى فِي بَابِ قَرَابَاتِنَا ²
- 5 Be-ḥande görmesüñ zāhir Ḥudāyı cümle eşyādan
 مَتَى مَا تَعْرِضُ بِاللَّهِ يَا نَبِيَّ اللَّهِ رَحْمَاتِنَا ³
- 6 Bebek gözün gibidür bu insān-ı ‘āleme göz aç
 لَعَلَّكَ يَا نَفْسِي تَنْظُرِينَ فِي الدَّهْرِ اِنْسَانَنَا ⁴
- 7 Dem-ā-dem Rūşenī Senī [‘Alī] dir Gülşenī saña
 طَرِيقَ الْوَصْلِ فِي الْعَشَقِ فَاذْ اَلرَّوْحِ اِمْسَانَنَا ⁵

5

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Yüzüne perdedür züfl-i şeb-āsā
 تَعَلَّقْ جَاعِلُ الْوَسْرِ بِبَاسَا ⁶
- 2 Gerek ‘ilm-i ledünnī rāh-ı ‘ışka
 مَتَى مَا تَذْهَبُ قِيَامَا ⁷
- 3 Fenādur rāh-ı ‘ışkuñ ibtidāsı
 يَدْوَةُ اَلْفَقْرِ فِي الْعَشَقِ اَسَاسَا ⁸
- 4 Tārīḳ-i ‘ışka ‘aḳlı pīr idinme
 يَدْوَةُ الْعَقْلِ فِيهِ اَلتَّبَاسَا ⁹
- 5 İlähī ‘ışk-ı cezbüñ vir Seniye
 يَدْوَةُ مِثْرَانَا اِنْتَا سَا ¹⁰

[9a]

6

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Didüm ey sultān bu miskīn bendeñe kıılma cefā
 Didi mecnūn imiş umanın yārdan luṭf-ı vefā

¹ “Şarap denizlerini içsem de kalbim yine susuzdur”
² “Ey sevgili ben senin yüzüne kulum, kapına kurban olurum”
³ “Ne zaman ki Allah’ı bilmedim muhakkak ki Allah bana rahmet etti”
⁴ “Ey genç umulur ki sen dünyada insan olan kim varsa onlara bakarsın”
⁵ “Aşkta kavuşma yolu ruhu kolayca feda etmektir”
⁶ “Yüce Allah geceye elbise giydirdi”
⁷ “Ne zamandır o yolda gitmiyorsun kıyas et”
⁸ “Çünkü fakr aşkın temelidir”
⁹ “Çünkü akıl tereddüt içindedir”
¹⁰ “Çünkü devamlı bir yakarış içindedir”

- 2 Didüm ey şîrîn sūhan la‘lūñ şorana ne diyem
Didi şaḥḥalek bildūñ nedür dārū’ş-şifā
- 3 Didüm ey cān niçe virem vaşf-ı zātuñdan ḥaber
Didi serv-i māh-rū şîrîn leb [ü] sîmîn ḳafā
- 4 Didüm ey rûh-ı revānum sîneñe baḳmaḳ niçe
Didi ğamdan ḳurtulup bulmak durur ḳalbūñ şafā
- 5 Didüm ey dilber Senî bir cām-ı Cem bilsem nedür
Didi mir’āt-ı cemālümdür didügi bî-ḥafā

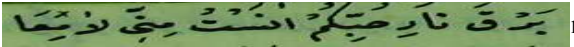
7

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey şabā dilber ḳoḥusun sende buldum merḥabā
Virdüm olsun ni‘me mārevvaḥtü yā riḥā’ş-şabā
- 2 Şāh-ı ‘ālem neydügün ‘ışḳı bileydi bir nefes
Şeyḫ İbrāhîm Edhem gibi geyardi ‘abā
- 3 Rāh-ı ‘aşḳuñ mālîki gör şāh-ı heft-iḳlîmdür
Şāl ile yek-sān durur ḳatında aḥlasdan ḳabā
- 4 Şeyḫ-i şehri erçi ‘ibādet çok ider ammā riyā
Ḳatılursa işine küll-i ‘amel olur hebā
- 5 ‘Āşîḳa ‘aḳl ehlinüñ naḳline uyma çün medām
Ehl-i ‘ışḳa ‘āḳiluñ efsānesi olur vebā
- 6 Mā-sivāyı levḫ-i dilden pāk eyle ‘āşîḳā
Dilesüñ ilhām ḥaḳḳıyla gele Ḥaḳdan yaña
- 7 Çün ‘aliy-i murtażā hem nām imiş saña Senî
Ḥāşā senden himmetin ide ide dirîğ ol müctebā

8

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1

¹ “Senin aşkının ateşi parladı, o parlaklığa yaklaştım.”

1 نَوْرَ شَوْقٍ وَجَهْرِكُمْ صِرَتْ بِلَوْثِكَ طَائِمًا

2 Rāh-1 ‘ışkın ğayrısın key-kî diledüm bilmege

2 مَا رَأَيْتُ فِي الْبَرَايِمَةِ شَيْئًا وَاسِمًا

3 Rāh-1 ‘ışka māni‘üm kimdür tefahhuş eyledüm

3 مَا وَجَدْتُ غَيْرَ عَقْلِي فِيهِ قَبْرًا مَا نِمًا

4 Sâkiyâ ‘ışkın şarâbın kesme benden çün müdām

4 لَيْسَ بَدْرًا أَنْ الْوَدْنَ مِنْهُ قَطْعًا قَانِمًا

5 Āfitābuñ yüzine gözüm açup baqmamışam

5 مَدْرَأَيْتُ وَجْهَكُمْ فِي عَيْوٍ شَمًّا طَائِمًا

[9b]

6 ‘İşkuñı hayli zamāndur gözler idüm zür ile

6 لَكِنْ أَدْمَاعٌ عَيُوبٌ صَيَّرَتْهُ شَائِمًا

7 ‘İşkuñ ile çün Senî āhir bu dünyādan gider

7 وَتَحْتَهُ يَا صَبِيءَ فِي الْفِرَاقِ ضَائِمًا

9

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Yüzüñe mir’ātdur gördi cihān ehl-i şafā

Anuñ için kūy-1 Hāḫdur didiler arzū’s-semā

2 Nūr-1 zātuñla ṭoludur dü-cihān düpdüz tamām

Bes ki añma neylesün bilmez nedür hergiz ziyā

3 Her neye kim göz açup kıldum başıretle nazar

Kāfir olam gördüm ise boş senden hiç cā

4 Baḫr-1 ‘ışkuñ cüş kıldı dü-cihān bul[dı] vücūd

Pes ğidāsı cüzz ü küllüñ oldı feyzüñ hoş [‘atā]¹

¹ “Yüzünün şevkine, aydınlığına şüphesiz doydum.”

² “Yaratılmış her şey arasında ondan daha genişini görmedim.”

³ “Engelleyci bağ olarak aklımdan başkasını bulmadım.”

⁴ “Kesinlikle ona kani olmam bu uygun değildir.”

⁵ “Yüzünü gördüğümünden beri gözümde parlak bir güneştir.”

⁶ “Ancak gözyaşlarım açığa çıkardı.”

⁷ “Ey sevgilim senin ayrılığında artık tenhaya çekilmiştir.”

5 Cüz̄z ü kǖlde Ḥaḫdan özge var durur kimdür diyen
Ġayr var dirseñ fakīhā pes iki dirdi Ḥudā

[10a]

- 6 Cümle eşyānuñ vüçüdü nefsiyle türemez
Pes ‘ademdür yā zılāl yāḥūd ‘aks-i Ḥaḫ-nümā
- 7 Āyinede görünen ‘aksuñı özün dimegil
Yoksa ‘ömrün bu ḥayāl ile geçüp olur hebā
- 8 Ey vüçüd işbāt iden şuda ki ‘akse bī-başar
Göz açup ‘aksi cihān bil zātını Rabbü’l-‘alā
- 9 Sen ikilikden geçüp Allahı gör mevcüd bes
Ḳalanına küll-i şeyin hālikün di dā’imā
- 10 Ey muḫallid Ḥaḫ bilinmez ‘ilm taḫlīdiyle bil
Ḳalbün arıt keşf ola cümle ḥaḫāyık bī-ḥafā
- 11 Baḫr-ı vaḫdet içre cānuñ mevcini irgüre gör
Tā ḥavādiş sāhilinde virmeye hicr uş fenā
- 12 Şirk-i keşretten geçüp işbāt-ı *illa’illāhı* bul
Tā ki lā nefyinde cānuñ ḳaluban olmaya lā
- 13 Zāhid eydür ey Senī tevḥīd zevḳin di nedür
Didüm ey miskīn fenādan soñra bulmaḫdur bekā

[10b]

10

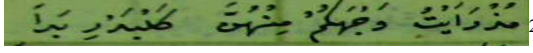
Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Kāinātuñ ḥalkı gerçi oldı ‘ışḳuña fedā
Līk ‘ışḳuñdur cemī’ cānlara ey cān-ı ğıdā
- 2 Her nefes her şeyde zāhir cān gözü görür seni
Gerçi āh idüp didüm ol dem ḥabībümden cüdā
- 3 Bir nidā ḳıldı cihān kūhna ‘ışḳ-ı Lem-yezel

¹ İki nüshada da “ġıḫā” şeklinde yazan sözcük, anlam gereği “aḫā” olarak tamir edilmiştir.

Pes dem-â-dem bu cihân dopdoludur şavt-ı şadâ

[11a]

- 4 *Küntü kenzen'* gencini çün 'âleme kılduñ sebîl
H[â]n-ı fazluñ ni'metine doydı her bây [u] gedâ
- 5 Secde-i şükri kılurum şeş cihet kıblem olup

- 6 'Aql [u] şabr cism-i cânı kıldı yağma şâh-ı 'ışk
Yalıñuz îmân qalupdur anı şaklasın Hüdâ
- 7 Çün seni buldı Senî kim cânımuñ cânânısın
Yâ İlâhî diyü niçün bu'd içün kıla nidâ

11

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Firâkuñdan yürek qandur dil-ârâ
İnanmaz iseñ anı gel dil ara
- 2 Eger göñlün bizi qatl itmek ise
Aña qılma şehâ bir dem Müdârâ
- 3 Uzat 'ışkuñ külâhın fark-ı faķire
Qatında bir gedâdur şâh-ı Dârâ
- 4 Kimüñ kim 'ışkı var ger ketm iderse
Be-her hâl anda olur aşikâra
- 5 Senî [ş'i'r]³-i terüñ zâhid bilemez
Şu ile yumşamaz çün seng-i hâra

[HARFÜ'L-BĀ]

12

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çün cemâli zât-ı şırfına celâl oldu niķâb

¹ Küntü kenzen maħfiyyen fe aħbebtü en u'rafe fe ħalaķtül-ħalka li-ya'rifünî: "Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım."

² "Yüzünü görüp onunla dolunay gibi aydınlandım."

³ İki nüshada da "su'r" şeklinde yazan sözcük, anlam gereği "ş'i'r" olarak tamir edilmiştir.

- Pes şifâtı zâtına oldu girü bî-şek hicâb
- 2 Ey diyen ‘âlem hicâb-ı vech-i zât oldu utan
Hiç ola mı gün yüzüne tâ hicâb ola serâb
- 3 Heb şifâtuma ‘ayn-ı zât imiş dimişler ehl-i Haq
Nitekim birdür bihâr [u] cüy [u] bārân [u] seḫâb
- 4 Gerçi bunlarda ta‘addüd i‘tibāridür velī
Bir görür ehl-i uşul ol cümle-i bî-irtiyâb
- 5 Gerçi ‘âlemdür mufaşşal Haqqı bildürür kitâb
Lîkin âdem oldu mücmel ol kitâbdan intiḫâb
- 6 Pes vücûdı zinde-i ‘âlem olupdur bî-gümân
Nefh-i Haqdur cāmı ḫod *vallaḫu a‘lem bi‘ş-şavâb*¹
- 7 Ol sebep insân-ı kāmildür cihāna pâdişâh
Rûhı ile hem ḫalîfedür Ḥudâdan ey şebâb
- 8 Bu ḫaḳâyıqdan ḫaber almaḳ dilerseñ ‘âşîḳâ
Ḳıl kebâbuñı cigerden yüregüñ ḳanın şarâb

[11b]

- 9 Gerçi ‘irfānuñ ṭariḳin ḫüb añladuñ Senī
Lîk ‘âşîḳ olduḡuñçün söyleme ḫālũñ ḫarâb

13

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Sâḳiyâ gel şun bana cām-ı şarâb
Pîr-i ‘aḳl endişesin eyle ḫarâb
- 2 ‘Aḳl-ı cüz vey ‘aḳla ḫarb-ı meşel
Ṭūṭi ile hem-ḳafes olmuş ḡurâb
- 3 Lîk şol ‘aḳlı ki medḫ ider Ḥudâ
‘Aḳl-ı ḳıldür kül durur ümmü’l-kitâb

¹ Vallaḫu a‘lem bi‘ş-şavâb : “Doğruyu en iyi bilen Allah’tır.”

- 4 Pes gerekdür ‘aql-ı cüz’i cām-ı ‘ışk
Rāh-ı Hāḡḡa girüben ide ŧitāb
- 5 Nūŧ ide ‘ıŧḡuñ ŧarābın dem-be-dem
Bilmeye nedür ŧevāb ile ‘iḡāb
- 6 Ger ile dürlerse anı ŧamuya
Nār-ı ‘ıŧḡı ola ŧamuya ‘azāb
- 7 Fānī-i fi’llāh ola gör ey Senī
Kimse nesin dimeye yevmü’l-ḡisāb

14

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Ebr-i zülfüñ gün yüzüñe dilberā ḡılma niḡāb
Tā cihān yüzü ser-ā-ser dolanır āfitāb
- 2 Nār-ı ‘ıŧḡuñ ‘ālemi cūŧa getürdi sübhesüz
ḡayy olupdur anuñ ile ins [ü] cin fil [ü] zübāb
- 3 Muŧḡaf-ı āyāt-ı ḡüsnüñ ḡaḡḡ-ı reyḡānī ile
Vird idindüm gice gündüz faŧl faŧl [u] bāb bāb
- 4 Böyle dirler kim ḡarem saydın müslimān eylemez
Ne ‘aceb kim Türk-i çeŧmüñ dil-ḡuŧ[uñ] eyler kebāb
- 5 Pīç [u] tāb-ı zülfüñe düŧmek gerek dīvāne dil
ḡurrasının pīç [u] tābı ‘aḡla olurmuş ‘azāb
- 6 Dilber ‘āŧıḡ degülsin dir baña āh itmesem
Āh idersem niye inledüñ diyü anlar ‘ıtāb
- 7 Yāri iŧiddüm kim eydür ḡatı zāhiddür Senī
Bes ki biz bir cür‘a ile idelüm mest-i ḡarāb

15

Mefā’ülün Mefā’ülün Fe’ülün

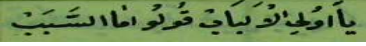

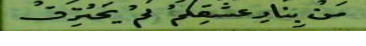
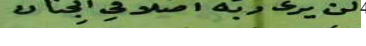

- 1 Dilā ol yāre ger olduñsa ḡālib
Gerek ‘ıŧḡı ḡılasın ‘aḡla ḡālib

[12a]

- 2 Huzûrın ger dilerseñ ol ħabībũñ
Özüñ öz varlıġuñdan eyle ġaīb
- 3 Kayırma ger fenā bulsañ bu yolda
Saña çün sensüzin Ĥaġġ ola nāyib
- 4 Gidüpdür seyl-i ‘ıřġa zühd-i ‘ilmüm
Diriġā hiç oñar mı böyle kāsib
- 5 Gerek fakr [u] fenā çün rāh-ı ‘ıřġa
Naşıbin bula mı ehl-i menāřib
- 6 Kaçan ġande gider ‘ıřġ-ı ġıdemden
Çü dolmuş ola ondan küll-i cānib
- 7 Dimişler meyl idemez ‘ıřġa zāhid
Seni ħuffāř ola mı şemse rāġib

16

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ¹
‘Āřıġ olanlarda bulunmaz edeb
- 2 ²
Anuñ için ne edeb ġor ne zeheb
- 3 ³
Yanısar şamuda olup Bu Leheb
- 4 ⁴
Nefsni bilmege ġılmayan şaleb
- 5 ⁵
Gösterelden yüzüñü sen gonca-leb
- 6 ¹

¹ “Ey akıl sahipleri sebebini söyleyiniz.”

² “Derler ki aşk körleştirir ve saġırlařtırır.”

³ “Sizin aşkıñızın ateşiyle yanan kimse, yanmaz.”

⁴ “O Rabbini cennette bile olsa asla görmez.”

⁵ “Razı olduġum müddetçe kalbim cennette razı bir şekilde zevāle uğramaz.”

Râh-ı Hâkda görmedüm hergiz ta‘ab

7 2

Saňa lâyıķ mı Senî böyle laķab

17

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Cümle zerrât-ı cihân olmışdur izhâr-ı habîb
Her birinden görünür gözüme envâr-ı habîb
- 2 Şanma sen Mûsâ gibi kim cilve-gâhı Tûr ola
Bil ki ‘âlem zerre zerre oldu eţvâr-ı habîb
- 3 Sen kıyâs-ı vehm âşârından arıt özüñü
Ger dilersen sende zâhir ola âşâr-ı habîb
- 4 Çün ‘ademden cüzz ü kül mevcûd oldu emr ile
Her birinde zâhir oldu genc-i esrâr-ı habîb

[12b]

- 5 Hâr-ı keşretten geçüp gözüñü tevĥîd ile aç
Görine her vech ile gül-zâr-ı didâr-ı habîb
- 6 Cân [u] başa kıalmaz iseñ vaşl ola saňa naşîb
Cân [u] başa kıalmaz öyledür çü bâzâr-ı habîb
- 7 ‘Âşık iseñ ey Senî umma vefâ maĥbûbdan
Çünkü ‘uşşâķını öldürmek durur kâr-ı habîb

18

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Haste vü üftâdeyüm bu şehr-i ğurbetde ğarîb
Ĥasbeten li’llâh ire mi bir Mesîhâ-dem tabîb
- 2 Açılaldan ĥüsnüñüñ gül-zârı şolmaz gülleri
Şad hezârân medĥüñ idüp cânım idi ‘andelîb
- 3 Gerçi vaşlın sen şehüñ kıoyup firâķa düşmişem

¹ “Aşk her yerde tecelli ettiğinden beri.”

² “Sevgili dedi, sen yaşlı bir zahidsin.”

- Devlet-i didāruñi diler bu cānum ‘anḡarīb
- 4 Vā’iz-i dünyā-perestī va’z ider minberde gör
Veh keseydi başını tīg ile añsuzın ḡaṡīb
 - 5 Her kimüñ ṡağıtmadı ādābını sultān-ı ‘ışḡ
Aña ādāb ögredemez hiç ‘ālemde edīb
 - 6 Çekeyüm ‘ışḡuñı yā vaşl ola şoñu yā firāk
Ḳā’il olmış ḡısmete her ne gelirse yā naşīb
 - 7 Didüm ey dilber Senīnūñ ḡālını di didi kim
Daşı ‘aşıḡ içi fāsıḡ şöyle bir şaḡş-ı ‘acīb

19

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Çün baña görüñdi nūr-ı zāt-ı ḡayb
Yaḡamı ger çāk idersem ḡılma ‘ayb
- 2 Bir ‘aceb sevdāya düşdüm pīr iken
‘İşḡa göre bir imiş şābb ile şeyb
- 3 ‘İlm-i ledün ile bulmaya yaḡīn
Mü’min olmaz çünki ḡalbi doldı reyb
- 4 Meclisümde çalmaḡ ister Zühre çeng
Sāḡi olmaḡ baña reşḡ ider miheyb
- 5 Gel Senī cām-ı Cemi gösterme kim
Dil olupdur sīnem içre cām-ı ḡayb

20

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Ey olan zātı cihān mevcūd olmaḡa sebeb
Nūr-ı çeşm-i Türk [ü] Kürd ü Rüm [u] Hindu vü ‘Arab

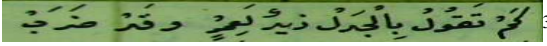

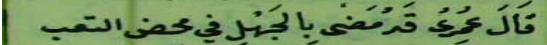
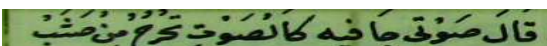
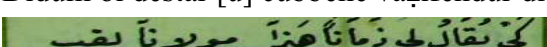
[13a]

- 2 Ey ḡılan müşḡīn devāt ile ḡūrā-yı cinān
ḡāk-i rāhuñ her seher-geh pāk itmeḡe ṡaleb
- 3 Ey olan şehir-i melāḡat pādişāhı saña ḡul
Şad hezārān Yūsuf-ı meh-rū olursa ne ‘aceb

- 4 Ey vişâli *lî-ma* ‘*allâh*’ bezm-gâhuñ şâhidi
Niçe vaşfuñda açu bu ‘aşık-ı miskîn leb
- 5 Ger edebsüzlik yoluñda kâlduğ ise ‘afv kıl
Çünkü ‘âşık mest olunca andan ummazlar edeb
- 6 Ey eḥaddan şâdır olan rûḥ-ı pâkî evvelâ
Pes cihân düpdüz laṭîflikdür eyâ ‘âlî neseb
- 7 Göreliden âfitâb-ı vechüñi şaçuñ ile
Ve’ḍ-ḍuḥâ ve’l-leyf sûresin oğurum rûz [u] şeb
- 8 Ümmetüñden olduğün göge çıkmışdur Mesîh
Tâ kıyâmet Zührenüñ cengiyle kılmağa tarab
- 9 Bu Senîñüñ ḥazretüñe tuḥfesi yoğdur meger
Gözleri yaşı ‘aķık [ü] yüzi şarısı zeheb

21

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Nahvîyâ ‘irfân-ı Ḥaḳḳı ḥaḳ olandan kıl taleb

- 2 Bir bülend-âvâz nahvîye didüm baḥş idelüm

- 3 Didüm ey miskîn nedür taḥşîlden ḥâşıl saña

- 4 Didüm âvâz bülendüñ ṭopdolu ma’nî müdür

- 5 Didüm ol destâr [u] cübbene vazîfeñdür didi

- 6 Döndi didi ne sebebdür Zeyd bu ‘ömri urur

¹ Lî-ma‘allâh vaḳte lâ-yese‘unî fîhi melekü muḳarrebîn ve lâ-nebiyye mürselin: “Allâhü teâlâ ile beraber olduğüm öyle özel anlar vardır ki ona en yakın melekler ve hatta diğere nebiler dahi sığmaz.”

² Kur’ân-ı Kerîm’in 93. sûresi olup, 11 ayettir.

³ “Ne zamana kadar Zeyd ile Amr dövüşti ve Zeyd dövdü diyeceksin.”

⁴ “Dedi ki, sizin yüzünüzü gördüğümden beri ilmim benden uzaklaştı.”

⁵ “Dedi ki, ömrüm cehalet, sıkıntı ve yorgunluk içerisinde geçti.”

⁶ “Dedi ki, sesim kuru dal parçasından çıkan ses gibi boştur.”

⁷ “Bana bir zaman işte Efendimiz lakabı verilsin diye.”

7 Didüm ey naḥvî Seninüñ ‘ilmine kâlün nedür

قَالَ اللَّهُ مِنْ عَمْرٍو عِلْمًا وَهَبَ²

22

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Noқта-1 sırr-1 dehānuñı oḥur ezber kıılup

لَيْتَ شِعْرِي كَيْفَ قَلْبِي صَارَ عَلِيمًا الْغُيُوبِ³

2 Zāhid aydur tevbe kııl ‘ışkuñdan uşan ‘ākıl ol

قُلْتُ تَبَّ مِنْ نَفْسِكَ مِنْ عَشَى أَنِّي لَأَتُوبُ⁴

[13b]

3 Ey günāhuñ var diyen ‘ışkumda baña gel uyan

مَنْ جِئِلَ الْعَفْوُ لِلْعَشَاءِ غَفَارِ الذُّنُوبِ⁵

4 Gizli ‘aybum fāş eyleme minber üzre vā‘izā

لَيْسَ يَرَى غَيْبَ قَلْبِي غَيْرَ سَائِرِ الْعُيُوبِ⁶

5 Ne içün şād olmaya maḥzün göñlüm çün müdām

طَاجِيْبٌ وَجِهَةٌ فِي الدَّهْرِ حُبُوبُ الْقُلُوبِ⁷

[ḤARFÜ’T-TĀ]

23

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Nā-gehān çün cūş kııldı baḥr-1 zāt

Zāhir oldı ol dem emvāc-1 şıfāt

2 Ol şıfātuñ mażharı esmā durur

Mazhar-ı esmā cemī‘-i kâināt

3 Bes ki ‘ālem oldı bir tābe leben

Zübdesi insān olup buldı şebāt

4 Āḥir oldı gerçi ādem cümleden

¹ “Dedim ki, Zeyd Amr’ı dövdü ve Amr’dan vavı çaldı.”

² “Yüce Bana bir zaman işte Efendimiz lakabı verilsin diye.”

³ “Dedim Allah dedi ki, karşılıksız ilim onun katıdır.”

⁴ “Keşke aklım kalbime uyum sağlasaydı da gaybı bilenlerden olsaydı.”

⁵ “Dedim ki, nasihatından tövbe et ben aşkımdan tövbe etmem.”

⁶ “Günahları bağışlayan Allah’ın en güzel affı aşıklar içindir.”

⁷ “Kalbimdeki gaybı, ayıpları örten Allah’tan başkası bilmez.”

⁸ “Benim sevgilimsin. Yüzün dünyada bütün kalplerin sevgilisidir.”

- Zātına oldı tufeyl uş mümkünāt
- 5 K̄albi ḥod-mir'āt-1 Raḥmānī durur
Gösterür nūr-1 Ḥudāyı şeş cihāt
- 6 Tīġ-1 'ışka baş şunar çünkim müdām
'Āŝıka cān virmesi oldı zekāt
- 7 Dü-cihāndan kesilür vaşlı diler
Çünki oldur 'āŝıka şavm [u] ŝalāt
- 8 Çün Ḥudānuñ ismi Raḥmāndur müdām
İbŝirüv bi'r-raḥme yā kavme'l-'uŝāt
- 9 Dilberā luṭfuñ Senīden kesmegil
Çün vefāñ içinde idiser vefāt

24

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Dilberā vaşl-1 cemālüñdür dem-ā-dem cāna k̄üt
Vaŝlūñ ile cāna lāyıkdur diseler lā-yemūt
- 2 'Āŝıq-1 mestüz ezelden cāna başa kıalmazuz
Nāŝihā sen mest olana kırkıdup virme öġüt
- 3 Ḥalkı aldamaġ[i]çün ḥalvet kılursuñ zāhidā
Kırduġuñ dām içre özüñ kırisar çün 'ankebūt
- 4 Ḥaqqı bildüñ ise şeksüz söyle sözüñ şübhesüz
Çünki ŝübheñ var sözüñde yeg durur saña sükūt
- 5 K̄üt-1 rühānī dile enfās-1 Ḥaqqdan ŝüfiyā
Niçe yāduñ umasın beg maṭbahından lūt [u] pūt

[14a]

- 6 Dünyeyi vü uqbāyı kıo vaşl-1 ḥabībi iste bul
ŝeyḥ-i Bistāmüñ sözidür muḥkem anı ġuŝa dut
- 7 Mahbes-i nefsüñden āzād eyle cānuñı Senī
Yūnus-1 rūḥuña çün nefsüñ olupdur batn-1 ḥūt

25

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Cemālün oldı 'aql-ı dīne āfet
Cihāna gelmeye böyle kıyāfet
- 2 Ciger büryānımı kıldum müheyyā
Senüñ 'ışkuñı kıлмаğa ziyāfet
- 3 Beşer niçe disün 'ārif saña kim
Meleklerde bulunmaz bu leṭāfet
- 4 Gerekdür rind ü läübāli 'ışқа
Çü cāna kıyamaz ehl-i zarāfet
- 5 Gerekdür merd-i çapuk rāh-ı 'ışқа
Bulamaz lezzetin ehl-i keşāfet
- 6 Yuyan 'ışkuñ şarābıyla vücūdın
Ṭarīkatde bulan durur nezāfet
- 7 Bekā bulup Senī ba'de'l-fenā pes
Kodılar başına tāt-ı hilāfet

26

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ey gönül 'ışkuñ elinden kan idersin 'āķıbet
Bu kafesden cān kuşım perrān idersin 'āķıbet
- 2 Görüben dilber cemālin ıyd-ı ekber idüben
Aña karşı cānuñı kurbān idersin 'āķıbet
- 3 Dem-be-dem hamrını 'ışkuñ içüp anı kanmadun
Yirler üzre kanımı seylān idersin 'āķıbet
- 4 Çıkuban dār üzre āķir özüñi ber-dār idüp
Hāşş [u] 'ām üşüp ulu divān idersin 'āķıbet
- 5 Çün ene'l-Haķ sırrını 'ālemlere fāş eyledün
Dāruñ üzre halkı sen hayrān idersin 'āķıbet
- 6 Cism [ü] cān [u] 'aql [u] gönülün cümle varuñ bī-gümān
Yaķuban 'ışķ odına biryān idersin 'āķıbet

- 7 Gülşenî dir ey Senî gencün senüñ çün ‘ışk imiş
Bu ‘imâret varlıguñ vîrân idersin ‘âkıbet

[14b]

27

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Olan ‘ışk ile rüsvâ vü melâmet
Ne bilsün hâlini ehl-i selâmet
- 2 Bu ra‘nâ kıdd ile olsañ revâne
Kopar ol demde ‘âlemde kıyâmet
- 3 Olaldan dil ser-i zülfüñe bağlu
Cefâdan çekerüm bî-had garâmet
- 4 Kaşuñ mihrâba teşbîh itse h̄‘âce
İderdi hasbeten halka emânet
- 5 Çü men mest-i şarâb-ı vaşl-ı yârüm
Baña şatma şüfî keşf-i kerâmet
- 6 Yürekdeki nişânı dağ-ı ‘ışkın
Nefes sūzında olmađdur ‘alâmet
- 7 Haťâdur ‘ışka dir zâhid Seniye
‘Aceb kılmaz mı bu sözden nedâmet

28

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Bezm-i vahdetde meni çün kıldı dil-ârâm mest
Niçe ‘aqla kâle bir dem eyleye ârâm mest
- 2 Bâde-i ‘ışk-ı ezel hum-hânesi cüş idecek
Oldı anuñ cür‘asından küfr ile İslâm mest
- 3 Feyz-i ‘ışkuñ cāmını çün nüş kıldı cüzz ü kül
Oldılar bezminde ‘ışkuñ hâşıla hem ‘âm mest

- 4 *Kün fe-kān'* kavlini yazuña didügünde şāh-ı 'ışk
Oldı kākıdla midād [u] kātib [u] aqlām mest
- 5 Cānumuz bezm-i ezelde çünki mest-i vaşl idi
Ol cihetden anuñ ile oldı bu endām mest
- 6 Luşf-ı kahrın diledi izhār ide sulțān-ı 'ışk
İşidüben devr iderler şubh mest [u] řām mest
- 7 Cām-ı 'ışkı cüzz ü kül çün nüş kıldı oldılar
Ehl-i tevħīd-i mecūsī 'ābid-i ařnām mest
- 8 Sākī rūz-ı ezel devrinde bī-řekk oldılar
Yıl [u] ay [u] hefte ile sāt-i eyyām mest
- 9 Feyz-i feyyāz kıdem eřyāya çün oldı 'umüm
Oldılar ervāh-ı enfes 'aql ile evhām mest
- 10 Cām-ı 'ışkından cihān ger mest olursa şan degül
Bü'l-'aceb oldur ki oldı bāde ide cām mest
- 11 Bü'l-'aceb kıldı sirāyet bāde-i 'ışk-ı ezel
Kim olupdur cür'asından puhte ile hām mest
- [15a]**
- 12 Müfti vü kākī vü şeyh oldı bu meyden cümle mest
şanma kim tenhā olupdur 'āřık-ı bed-nām mest
- 13 Nüş kıldı 'aql-ı kül cāmı vü şaçdı cür'asın
Oldı anuñ koşusundan çarh-ı ezrak-fām mest
- 14 Çünki sākī hamr-ı 'ışkı 'adl ile devr eyledi
Oldı icād-ı hayāt [u] mevt ile i'dām mest
- 15 Ādem [ü] Havvā gelince² tā Muşammed devrine
Eyledi 'ıřkuñ řarābı evvel [ü] encām mest
- 16 'Arş [u] kürsī heft-gerdüñle melā'ik devr ü kevn
Raş içinde devr iderler cümlesi bī-kām mest

¹ Nahl Suresi 16-40 : "Biz bir şeyin olmasını istediğimiz zaman sözümüz sadece, ona, "ol" dememizdir. O da hemen oluverir."

² gelince: gence S1

17 Ğamzesinden ol perinũn gnlũni Őaķla Senĩ
Gzleri beñzer çũ iki Tũrk ħũn-āŐam mest

29

Fā‘ilātũn Fā‘ilātũn Fā‘ilātũn Fā‘ilũn

- 1 Didũm ey cān uş menem ‘ahdinde peymānĩ dũrũst
Didi ‘ahdi olmayanuñ olmaz ĩmānĩ dũrũst
- 2 Çevresinde yũzũnũn Őurreñ didũm niçe durur
Didi bir ef‘ĩ dolanmıŐdur gũl-istānĩ dũrũst
- 3 Didũm ey cān *Fātiħa*¹ dimiş cemālũni gren
Didi ol grmiŐdũr ancaķ nũr-ı Furķānĩ dũrũst
- 4 Gerdle seng-i cefāñ irse ne olur didũm didi²
Őırçaya ger seng irerse ķoya mĩ anĩ dũrũst
- 5 Didũm ey cān merdũm-i ‘aynuña baķsa gzlerũm
Didi sen bilmek dilersen sırr-ı insānĩ dũrũst
- 6 Oħuyamazam didũm ħũsnũn ħatı-ı i‘rābını
Didi mu‘cizdũr kim ider ħatm-i Kur‘ānĩ dũrũst
- 7 Şekli zāhid ķalbi ķāsĩ kim durur didũm didi
Aña baķ ger grmedũñse Şekl-i Őeyķānĩ dũrũst
- 8 ĤāŐilum yũzũne baħmaķdan nedũr āħir didũm
Didi yũzũmden grũrsin vech-i Raħmānĩ dũrũst
- 9 Dilberā eydũr Senĩ ‘ıŐķa nihāyet ola mĩ
Didi kim bilũr cihānda baħr-ı ‘ummānĩ dũrũst

30

Mefā‘ilũn Mefā‘ilũn Fe‘ulũn

- 1 Çũ yokdur dilberũn ħũsnũnde ğayet
Bulunmaz rāh-ı ‘ıŐķına nihāyet

¹ Kur‘ān-ı Kerĩm’in 1. sũresi olup, 7 āyettir.

² İki nũshada da “dendi” Şeklinde yazan szcũk, anlam gereĝi “didi” olarak tamir edilmiştir.

- 2 Bulamaz devlet-i vaşl-ı ḥabîbi
Cefâsından kılan dâ'im şikâyet
- [15b]
- 3 Sırr-ı zülfünden urma dem nesimâ
Tükenmez tâ kıyâmet bu hikâyet
- 4 Cemâlün lutfunı gördüm muḥakkaḳ
Cemîl olanlara kılmış sirâyet
- 5 Gel ey vâ'iz maḥabbetden dem urma
Çü 'ışık olan yire irmez dirâyet
- 6 Nihâyet kim bulupdur râh-ı 'ışka
Ki yokdur evveline hem bidâyet
- 7 'Iyândur 'ilmümüz vaşl ile dâ'im
Gerekmez bize vâ'izden rivâyet
- 8 Bir olur 'âşık 'ışkıyla ma'sûk
Şu yirde kim aña dirler velâyet
- 9 Egerçi cennet ister zâhid-i ḥuşk
Seniye derd-i 'ışkuñdur kifâyet

31

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gerçi mir'ât oldı vech-i Ḥaḳka cümle kâinât
Bes ki biz olduk muḥakkaḳ mazhar-ı zât-ı şifât
- 2 Bir müdevver câm-ı Cemdür bu gönül âyinesi
Kim görünür vech-i Raḥmân şafḥasında şeş cihât
- 3 'Işk-ı Ḥaḳk ile diridür mâ-yekûn mâ-kân ile
Nüh felek erkân-ı ḥayvân hem ṭabâyi'le nebât
- 4 Ḳana dönen gönlümün şusuzluğun ḳandurmaya
Ger aḫarsa daḫi içre Nil [u] Ceyḫûn [u] Fırat
- 5 Şad hezârân 'âşığın ḫâke düşürür bir nefes
Ġamzesiyle çün kıla ol şâh-ı 'âlem iltifât

- 6 Niçe cān ayrıla senden bir nefes ey cāna cān
Çün ezel gününde vaşluñ ile bulmuşdur hayāt
- 7 Tā kıyāmet gele kabrinden vefālar қоһusu
Çün Senī ‘ışkuñla āһir demde bulmuşdur vefāt

32

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Zāhidā gel bize şatma türrehāt
Çün ‘Arab bir hüccetüñ var ise hāt
- 2 Ger namāzunā riyā olsa şerīk
Yegdür anđan girye-i kavm-i ‘uşāt
- 3 Damu қorқusundan iderseñ ‘amel
Bulmayısarsın ebed andan necāt

[16a]

- 4 Cennet ümīdi içün kılan namāz
Bulamaz ĩmān kılduқda vefāt
- 5 ‘Āşık olup vaşl-ı Hāққı iste bul
Tā tecellī kıla saña nūr-ı zāt
- 6 Fānī görine gözüñe mā-sivā
Göresin anuñla dolmuş şeş cihāt
- 7 Zātı vāһid görine saña velī
Āyine görine aña мүmkünāt
- 8 Çün gözüñ açıla bī-şek göresin
‘Abd-i Hāқdur ‘ābid-i Lāt [u] Menāt
- 9 Cām-ı Cem kim kalb-i insāndur adı
Bī-şekk oldur mazhar-ı zāt-ı şıfāt
- 10 Nār-ı ‘ışkuñdan gönül şusuzlıgun
Қanduramaz Nil [u] Ceyhun [u] Fırat
- 11 Rāh-ı ‘ışkıñda özüñden ol Senī
Bulasın dā’im Hūdā ile hayāt

33

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Dilā kıılma maḥabbetden 'ibāret
Çü sıgımaz zāt-ı kıudsünde işāret
- 2 Züleyḫā gibi niçe 'izzetini
Maḥabbet eyledi āḫir ḫaḫāret
- 3 Kimi kim şāh-ı 'ışkıtdi muḫarreb
Göründi vizr gözine vezāret
- 4 Çü virdi 'ışḫa 'aḫlın ibn-i Edhem
Cihān mülkine irgürdi ḫasāret
- 5 Virüp 'aḫlı alan 'ışḫı yirine
Cihānda ancaḫ ol kııldı necābet
- 6 Vücūd-ı vācib uş bī-şek 'ıyāndur
Vücūdın 'ışḫa kııldur ana ḡāret
- 7 Vücūdı gerçi maḫv ider maḥabbet
Velī Ḥaḫla kıılır dā'im 'imāret
- 8 Murāduña irersin dü-cihānda
Senīnūñ ḫākini kıılsuñ ziyāret

34

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Kim itse Ḥaḫḫ için [a'lā] 'ibādet
Ḳonısar başına tāc-ı siyādet
- [16b]
- 2 Velī 'ışḫ olmasa pīrūñ yolunda
Bulam şanma ebed aşla sa'ādet
 - 3 Kılavuz olmaz ise şeyḫ 'ışḫa
Mürīd olma vü gösterme irādet
 - 4 Saña 'ilm-i ledünnī keşf olursa
Ḥudādan īmān iste ziyādet

- 5 Dem-ā-dem haste olmamı dilerem
Ola ki kıla dil-dārum ‘iyādet
- 6 Cemālūñ ‘ıydına kıurbān olursam
Ne ğam çün ‘aşluma idem i‘ādet
- 7 Senī ider görelden nūr-ı vechūñ
Müyesserdür baña şāhā şehādet

35

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Āşık olan[lar]a dermān derd imiş dermān-ı dost
Tığ aluban başını kesmek durur ihsān-ı dost
- 2 Hūn-ı vaşlına iremez ‘āşıkum diyen meger
‘İyd-ı vechine ire ol cānını kıurbān-ı dost
- 3 Her kaçan kim hūb-rūları yüzine kıılsam nazār
Görinür bî-şek gözūme hūsn-i bî-pāyān-ı dost
- 4 Bülbül-i cānum hezārān dāstān ezber oğur
Açılaldan ğonca-i gül-zār [u] büstān-ı dost
- 5 Başuñı cellād ayağına indür ey göñül
Kılsa kıatlūñe işāret luğf ile fermān-ı dost
- 6 Vech-i Hāğkı dü-cihānda görmege bî-hiç [ü] şek¹
Yaraşur şol gözlere kim ola ol giryān-ı dost
- 7 Ger tuman görseñ Senī kıabrinūñ üzre āhıdur
Çün yüregin ‘ışk odıyla eyledi biryān-ı dost

36

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Ezel ğününde bizi ferd-i bi’z-zāt
Kılupdur şāhib-i şadr-ı harābāt
- 2 Harābātda harāb itdüm özümü
Ki e’t-tevhīdu ışkātı’l-ızfāt

¹ şekk: bî-şekk S2

- 3 H̄arābāta irüp nūş eyle cāmı
Ki def' ola özüñden cümle āfāt
- 4 Maḳām-ı vaḥdete dirler ḥarābāt
Ki anda maḥv olur 'aql-ı dirāyāt

[17a]

- 5 H̄arābātdur maḳām-ı ḳuds-i lāhūt
Ki birdür anda ḥāl [u] māzī vü āt
- 6 Vücūduñdur yoluñda ḥār [u] ḥāşāk
H̄arābāt baḥrına gel cümlesin at
- 7 H̄arābāt uş fenā-yı lem-yekūndur
Ki şıgmaz vaşfına hergiz su'ālāt
- 8 Gel ey şūfī muşaffa cāmı nūş it
Nedür bu da'vā-ı keşf-i kerāmāt
- 9 Gel iç cām-ı leb-ā-leb yār elinden
Senī zātında ol gel maḥv-ı bi'z-zāt

[ḤARFÜ'Ş-ŞĀ]

37

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bulalı icmālden tafşīle bu cān inbi'āş
'Işık ile dün [u] gün ider zülf yüzünden ibtiḥāş
- 2 Ger olursa ṭamu yāḥūd cennet olmadı yirüm
Yok durur vaşluñdan özge cānum içre İktirāş
- 3 Ger dilemez ise ḳanmaḳ āb-ı vaşluñla bu cān
İt gibi bulsun firāḳın ṭamusunda iltihāş
- 4 Çözicek zülfüñ seḫerde şāne urmaḳ ḳaşdına
Rūḫları cismine ol dem bulur bī-şek inbişāş
- 5 Şeḫr-i dilde cān [u] 'aql [u] fikr vehm itdi metā'
Şāh-ı 'ışık indükde ol şeḫre talandı bu aşāş

¹ E't-tevhīdu ışkātu'l-izāfāt: "Tevhīd izafetlerden(bağlardan) kurtulmaktır.

- 6 Şeş cihet ‘ışkuñdan özge yok bile senden anuñ
Kande varam kırtulam kime diyeyüm elğiyās
- 7 Gel Mesīhā-dem tabībüm şimdi ver vaqti hemān
Çün Senīnūñ ölmesinden kıaldı ancak irtişās

38

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Egerçi ‘ālem oldı cümle hādış
Velī icādına ‘ışq oldı bā‘ış
- 2 Fenāda bākī olduk zāt-ı Hākla
Çü Hākdur bize bizden hayr-ı vāriş
- 3 Kaçan gide maḥabbet toḥmı dilden
Çü dihkān-ı ezeldür aña ḥāriş
- 4 Ögüt al çün helāk olmazdı hergiz
Eger Nūḥuñ ögüdin dutsa Yāfeş
- 5 Kademde vāşl-ı yār idi cānlar
Senī gerçi bedenler oldı ḥāriş

[17b]

39

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Göñlüm aldı şāh-ı türkān elğiyās
Şimdi benden ister ol cān elğiyās
- 2 Çünkü zülfin yüzine kıldı niķāb
Kıomadı özümde imān elğiyās
- 3 Bu ney¹ olur imānın almak ide²
Mü’mine böyle müselmān elğiyās
- 4 Dağlayaldan yüregümi nār-ı ‘ışq
Bulmadum [derdüme]³ dermān elğiyās

¹ ney: nev S1

² İki nüshada da ” ide mi” şeklinde yazan sözcükten vezin gereği “mi” atılmıştır.

³ İki nüshada da “derdine” şeklinde yazan sözcük anlam gereği “derdüme” olarak tamir edilmiştir.

- 5 Sevmişem bir dil-rubā hūn-riz-hū
Āşıkın idici kurbān elğiyās
- 6 Zülfi kāfir olana olur mu‘īn
Mü‘min andan bulmaz eman elğiyās
- 7 Cevr-i dilberden Senī şākī degül
Bahtıdur didürden inan elğiyās

[HARFÜ’L-CİM]

40

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Çünkü sen hayl-i melāhat kavmine sen başa tād
Yaraşur sultān-ı heft iklīmden olmağ harāc
- 2 Çün melāhat āsmānında yüzüñdür āfitāb
Gökler üzre yaraşur gün olmasa hergiz sirāc
- 3 Çün leṭāfet şehrinüñ şirinleri sultānısın
Yūsuf-ı Mısrıdan almağ lāyık ola saña bāc
- 4 Bu gönül şev[k]inden ayru niçe ola bir nefes
Çün ezel gününde ‘ışkuñ ile buldı imtizāc
- 5 ‘Ālem-i ğaybuñ kemālātı zuhūra geldi çün
Cismüñ ile rūḥ-ı pāküñ buldı oldı izdivāc
- 6 ‘Ariyet aldı lebüñden lezzeti kand-i nebāt
Anın içün cümle ‘ālem içre bulmuşdur revāc
- 7 Meşreb-i şāfuñ şarāb-ı feyzini cān içeli
Āb-ı hayvān görünür cān gözine milḥ-üçāc
- 8 Tād [u] tahtuñı iyeñde faḥr idinme Hüsrevā
Çün Süleymāna virilen bāda vardı taht-ı ‘āc
- 9 Çün Senī derd [u] belā-yı ‘ışk ile oldı mariz
Çekme gel zaḥmet ṭabībā çün buña yoḥdur ‘ilāc

1. Ger dilersün kılasın aşluñ semāsına 'urūc
Kıl vücūduñ arz-ı süflīsinden ey gönül hūrūc

[18a]

2. Enbiyā vü evliyāda seyr ider envār-ı Hāq
Nitekim ay ile gün seyr ider on iki burc
3. Zāt-ı Hāqdan çün maḥabbet genc-i maḥfī oldu fāş
Eyledi luḫfından eşyānuñ vücūdına vülūc
4. Zāhidā 'ışk olmayınca Hāq katında hīçdür
Ger kılar isen namāzı biñ yıl dutsan orūc
5. Kimse altunsuz kocamaz ol sīmīn-berūñ bilin
Ey [kemer] fırsat senūñ bu kuvvet ile durma [kūc]
6. Şaşı gibidür nazarda ehl-i zāhir ḥiss ile
Anun için biri dā'im iki görür çeşm-i lūc
7. Dost ider uş menem mevcūd her yirde Senī
Niçe diyesin ki süflīden 'ulāya kıl 'urūc

- 1 'Arif isen ḥalk-ı Hāqқа bu gerekmez dime hīç
Senden alçağa ḥakāret gözleriyle bakma hīç
- 2 Dirmece divşürmece fiḫ ile naḥvūñ oḫuyup
Özüni fāzıl görüben ḥalkı cāhil bilme hīç
- 3 Çün degülsin sen daḫi şucsuz ṭarīḫ-i Hāqda gel
Şuçlu miskīni görürseñ kaçıyuban puşma hīç
- 4 Ger dilersen evliyādan olasın bī-hīç şek
Cerr idüp ebnā-yı dünyā önüne al şunma hīç

- 5 Şūfiyā [ḥ̣ān]¹-ı selāḥīn lūtlarına bī-şalā
Şol zūbāb encāsa ḳonar gibi varup ḳonma ḥiç
- 6 Rāh-ı ‘ıŝḳa çün ḳadem baŝduñ mināfıḳ-ı ta’nla
Cān [u] başı ḳıl fedā ḳorḳup yoluñdan dönme ḥiç
- 7 Şekk [u] zann ile görürsüñ iḳi monla baḥş ider
Gerçi Ḥaḳḳı sen bilürsin yel gibi geç dönme ḥiç
- 8 Ehl-i ‘irfān meclisinde ḳāl ile gel ey fakīh
Vaḳtı bilmez dīk gibi yañılıban ötme ḥiç
- 9 Çün fenā buldı Süleymān milket-i *lā-yenbağr*²
Ḥüsrevā bu fānī tāc [u] taḥt ile faḥr itme ḥiç
- 10 Şeyḫ efendi çün tevekkülден ‘aşā alduñ ele
Binüben ḥırş atına dünyā-yı dūna yelme ḥiç
- 11 Men me‘ānī ‘ilmini gördüm diyüben urma lāf
Nefsüñi bilmez iseñ bu ‘āmile ögünme ḥiç
- 12 Ḥızr-ı cānuñ vāsıtasuz ‘ilm-i Ḥaḳḳa olsa dūş
*Rabb-i zidn*³ di Muḥammed gibi aña doyma ḥiç

[18b]

- 13 Rind-i ‘ālem ‘āŝıḳ-ı bed-nām-ı ‘ālem ol Senī⁴
Zühdüñi dām idüben ḥaḳḳa riyāñı şatma ḥiç

[ḤARFÜ’L-ḤĀ]

43

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şatma bize zāhidā zühd [u] ŝalāḥ
Çün mürāī zühd ile bulmaz felāḥ
- 2 ‘Aḳlı terk it ‘āŝıḳ-ı mest ol ki tā
Bula ŝadruñ nūr-ı Ḥaḳḳla inŝirāḥ

¹ İki nüshada da “ḥün” şeklinde yazan sözcük anlam gereği “ḥān” olarak tamir edilmiştir.

² Rahmān Sūresi 55-20: “(Fakat) aralarında bir engel vardır, birbirine geçip karışmıyorlar.”

³ Tā-hā Sūresi 20-114 : “Gerçek hükümdar olan Allah yücedir. Sana vahyedilmesi tamamlanmadan önce Kur’an’ı okumakta acele etme. “Rabbim! İlmimi arttır” de.”

⁴ İki nüshada da bulunan “ey” sözcüğü vezin gereği metinden çıkartılmıştır.

[19a]

- 3 Daşı şālih içi şālih fi'l-meşel
Kal'a hāli var apusunda silāh
- 4 ayrı gster pīre didüm didi kim
Diler iseñ rāhatı nūş eyle rāh
- 5 Göreli vechüñ şabāhat nūrını
Ve'd-duhā'yı vird idindüm her şabāh
- 6 Cān uşı ger 'azm iderse aşlına
Şev u 'ış oldu aña iki cenāh
- 7 Çün elestüñ nağmesin gūş eyledi
Şevine ider Senī dā'im şabāh

44

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Cümle eşyādan görüncü baña ol vech-i sabīh
Mü'minüm şāha sehādetde budur avl-i şahīh
- 2 Şeş cihetden gördüğüm çün nūr-ı adur bī-hafā
Niçe görüne arābın çeşmüme vech-i abīh
- 3 Dil-rubālar yüzine ılsam aıatle nazar
Āşikārā görünür gözüme ol vech-i melīh
- 4 Rūhumuz nefh-i udādur çeşmümüz tahmīr-i a
Şanma kim 'ālemde ancak oldu rūhu'llāh Mesīh
- 5 Ol gönül kim vech-i aa şeş cihet mir'ātdur
'Arş-ı kürsī vü alā vü hem melādandur fesīh
- 6 issi ayvāniden azād olan ervāh-ı laıf
İşidür eşyā dilinden zıkr-i Raħmānī şarīh
- 7 Rūh-ı mecrūhundan işidür Senī enfās-ı a
Bu imiş Aħmed Yemenden gāh geh bulduğı rīh

45

¹ Kur'ān-ı Kerīm'in 93. sūresi olup, 11 ayettir.

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Mācerā-yı eşkümi nedür di ey ervāha rūh

1 قَالَ طَوْفَانٌ جَدِيدٌ هَائِلٌ مِنْ بَعْدِ نُوْحٍ

- 2 Cām-1 ‘ışkı nüş idem şimdım girü didüm didi

2 قَدْ وَجَدْتُ الْوَأْنَ بِفَتْحِهَا لِأَبْوَابِ الْفَتْوْحِ

- 3 ‘Anber-efşān c‘ad-1 zülfün şerhin id baña didüm

3 قَالَ أَفَعَيْتَ كُنَّ فِي بَطْنِهَا بِسُكِّ يَفْوَحِ

- 4 Zāhid aydur tevbe kı1 ‘ışkuñdan uşan yārlığan

4 قُلْتُ لَهُ مِنْ تَصْوِكَ تَبَّتْ كَمَا تَابَ النَّصْوَعِ

- 5 Didüm ey dilber cemālün vaşfını şerh it ‘ıyān

5 قَالَ سَمِعْتُ أَوْ كَبِدِي أَوْ بَدْرًا بَرِّقَ بَلْوَعِ

[19b]

- 6 Cānum içre çünki cānsın kı1ma vasluñdan cüdā

6 أَنْتَ رَوْحِي يَا حَبِيبِي لِذَيْبِي أَنْ تَرْمُوْحِ

- 7 Dost ider cevır Senī didi vişāluñı gerek

7 مَنْ يَزُوْ وَيَضِي بِوَشْتِكَ فَتَهُ إِفْبِ أَبْوَعِ

46

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Nüş kıldum leblerüñden menba‘-1 efrāh-1 rāh

8 رَيْطَكُمْ رَاحٌ وَمَا فِي عَيْدَتَيْكَ أَرَاغِ رَاحِ

- 2 Şubh-dem deşt-i Hotende almağ için göñlümi

9 يَا غَزَاؤُ اسْتَقِرِّي فِي الْمَشِيِّ كَأَنْدَرِ مَاغِ مَاغِ

- 3 Mīvesin cennāt ‘adnün durmadın cānum durur

10 مَذْرُوجَتْ خَدَكُمْ فِي الْكُوْنِ كَالنَّفَاخِ فَاخِ

- 4 Çün içenler cām-1 vaşluñ mest olup āsūde

¹ “Dedi ki, Nuh’tan sonra meydana gelen yeni ve korkunç tufandır.”

² “Fetih kapıları için şimdi bir anahtar buldun.”

³ “Dedi ki, karnında güzel kokulu misk olan bir engerek yilandır.”

⁴ “Ona dedim ki, Nasuh tövbesi gibi nasihatından tövbe ettim.”

⁵ “Dedi ki, ya güneştir ya dolunaydır ya da parlak bir şimşektir.”

⁶ “Ey sevdiğim sen ruhumsun ayrılmak sana yakışmaz.”

⁷ “Bana kavuşmak isteyen şüphesiz ölümünü de ister olduğu çok açıktır.”

⁸ “Tükürüğün bir şaraptır. Bu şaraptan başkası şarap değildir, yoktur.”

⁹ “Ey ceylanlar geceden karşılamağa durun. Tavukların yumurta bekledikleri gibi beni bekleyin.”

¹⁰ “Sulu elma gibi kainatta ayva tüylerini bulduğumdan beri.”

جَدِّ نَقِيبِ الدِّينِ فِي رِجَاءِ أَرِيحِ دَاخِ 1

5 Nār-1 ‘ışkuñ gizler idüm bu dil-i mecrūḥda

مِنْ دَجَائِحِ الْعَيْنِ لَكِنَّ دَمْعَ كَالْفَيْصِاحِ 2

6 Zāhid[ā] ṭa’n itme ‘ışkında ḥabībūñ çün ezel

صَمَّتِ الْعَيْنُ نَائِبًا خَالِقِ الْقَضَائِعِ نَاعِ 3

7 Ḥūb-rūlar yüzüne baqar Senī çün dā’imā

مُورِثِي دَعْوَتِكُمْ مِنْ حَسَنِ زَيْدِ الْوَالِدِ 4

[ḤARFÜ’L-ḤĀ]

47

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Bu vücūdum tīg ile ger ḥalk iderse şāḥ şāḥ
Ḥāşā ‘ışkuñ ile olan bey‘ bula infisāḥ
- 2 Vā’izā efsāne-i ‘aqlı baña naql eyleme
Ḥāşā ‘āşık ‘aql sözine açar hergiz şımāḥ
- 3 Ka’be-i vaşla irerdüm līk gördüm ‘ākıbet
Rāh-ı ‘ışka fikr [u] ‘aqlı oldı ḥāne seng-lāḥ
- 4 Ḳasr-ı vaşla ger ḥayāt esbāb olmışdur velī
Ḥabl-i ‘ömrüm iremez çün ‘ālī-şāndur bu kāḥ
- 5 Diler iseñ ey gönül dil-dāra vaşl olasın
Ki gerekdür öz vücūduñdan idesin insilāḥ
- 6 Ḥabs-i tenden çünki cānuñ bula nā-gehān ḥalāş
Sensin ey gönül muḥaḳḳaḳ ‘arş-ı ‘ālīden ferāḥ
- 7 Yoḳ nihāyet rıḥletinde rāh-ı ‘ışkuñ ey Senī
Anuñ içün iştirān-ı himmete yoḳdur menāḥ

[20a]

48

¹ “Şarabını ümit edenleri karşılayarak onlara cömertlik et.”

² “Lakin kandilden yağ damlaması gibi göz şişesinden gözyaşı damladı, saçıldı, ortaya çıktı.”

³ “Her şeyin kapısını açan Allah aşkı bize kısmet etti.”

⁴ “Güneş, senin yüzünden nur aldı, bütün güzellerin güzelliğinden daha güzel olan yüzünden aydınladı.”

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Ey müneccim niçeye dek dünyāsın ğaddār-ı çarḥ
Ṭali'üm naḥs eyledi devr ile bu devvār çarḥ
- 2 Şefqatüñ yok ḳan içersin buña şāhiddür şafaḳ
Ḥalk-ı 'ālem āh ider cevruñden ey ḥün-ḥ'ār çarḥ
- 3 Geh düzersin geh bozarsın bu bedenler testisin
Bü'l-'acebdür işlerüñ [ey] çarḥa-i faḥḥār çarḥ
- 4 'İzzet ehlin ḥor ḥor olanları ḳılmaḳ 'azīz
Dā'imā kāruñdur ey devruñde kec-reftār çarḥ
- 5 Bu revā mı şanasın var ihtiyārı gönüllerüñ
Diyenin olmadı baña bir işümde yār çarḥ
- 6 Bil ki bir tob gibidür çevgān-ı Ḥaḳda nüh-felek
Gice gündüz devr ider ḥükmiyle çün ber-kār çarḥ
- 7 Aç gözüñ 'ayne'l-yaḳīnden göresin sende niçe
Devr ider 'ışk ile ḥālet içre 'āşık-vār çarḥ
- 8 Fā'il-i muḥtārdur fi'linde dirsın bes ki bil
Dönmede mecbūrdur bu bende-i cebbār çarḥ
- 9 Gel Senī-veş gözüñ aç nūr-ı Ḥudādan tā 'ıyān
Göresin emr-i Ḥudā ile ider edvār çarḥ

49

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Ey ṭabībüm derd-i 'ışḳuñ çün ebed pāyānı yoḥ
Gel aña ḳılma müdāvā kim anuñ dermānı yoḥ
- 2 Ḥāli olmasun gönül 'ışḳuñ ğamından bir nefes
Vāy ol şehre kim anuñ dā'imā sultānı yoḥ
- 3 Nār-ı 'ışḳ ile gönül sīnede biryān olmasa
Kāfir imiş ḳabr içinde zerrece imānı yoḥ
- 4 'Āşıkum diyen iremez vaşlı dil-dāra ebed
Ger anuñ yolunda cānı gibi ḳoc ḳurbānı yoḥ

- 5 Çünki cān içinde cān olmuş vişālūñ cānlara
Cānı olmasun kimūñ sen cān gibi cānānı yoḥ
- 6 Şāh-ı ‘ıŝķı bir nefes şanma zıyāfet eyleye
Sīne-i tennūrda kimūñ dil-i biryānı yoḥ
- 7 Dün işıtdüm kim raķıbine didi ol dilberā
Ol Senī didüklerin oldur kim anuñ ķanı yoḥ

50

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Görelden ķadd-i bālāñı ki vaşfı intihāsı yoḥ
Göñül murĝınuñ uçmaĝuñ ebed Tübā hevāsı yoḥ

[20b]

- 2 Bahā mı cevher-i cānum lebūñe diyicek didi
Leb-i la‘lūmi ŝorarsuñ ŝaḥıñ añla bahāsı yoḥ
- 3 Leb-i la‘lūñ müferriḥdür ŝafānuñ ehline ammā
ŝafāsuz ŝūfiyi görüñ ŝafādan hiç ŝafāsı yoḥ
- 4 Tariķ-i ‘ıŝķ niçedür didi zāhid baña didüm
Tariķinüñ belāların şorar iseñ kıyāsı yoḥ
- 5 Fenāfi’llāh olan ‘aŝıķ tecellāsında zātınuñ
Beķā bulup Ḥudā ile ebed anuñ fenāsı yoḥ
- 6 Cihāndur mā-sivā’llāh dir ŝerī’at ehli ammā kim
Haķķ ehli dir Ḥudādur dü-cihānda mā-sivāsı yoḥ
- 7 Maḥabbet āfitābınuñ ķatında şem‘-i ‘aķlı bil
Sitāredür ki o yelende özi var zıyāsı yoḥ
- 8 Ene’l-Ḥaķķ söyleyen Ḥaķdur bilüñ Manŝūr dilinden
Ki Ḥaķdan özgenüñ hergiz anuñ gibi ŝadāsı yoḥ
- 9 Senī dīvānedür dimiş işıtdüm ol perī cānum
Ki zülfüm dārına ķıkup aŝılmaķdan ibāsı yoḥ

[ḤARFÜ’D-DĀL]

51

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey olan zātuñ beyānı *Ḳul huvallāhu eḫad'*
Vey şıfāt-ı pākūñe şerḫ olan *Allahü's-şamed'*
- 2 Cüzz ü kül niçe ki kıldı baḫr-ı zātuñdan zuḫūr
Cümlesi idindi ḫa'r-ı baḫr-ı zātuñı sened
- 3 Baḫr-ı zātuñ gerçi kim zāhir olur emvācdan
Līk bulur dā'imā emvāc deryādan meded
- 4 Mim-i Aḫmeddür eḫadden fark iden bil Aḫmedi
Līk mim-i Aḫmed ile zāhir olmışdur eḫad
- 5 Nūr-ı Raḫmāndur Muḫammed aşl-ı 'ālem oluban
Şanma altmış iki yıl ḫā'il ola aña cesed
- 6 Rūḫ ile Aḫmed muḫaddemdür cihānda şübhesüz
Gerçi cism-i pākine göre durur aña ebed
- 7 Rāḫ-ı 'ışka gerçi kim oldu misāfir bu gönül
Bulmadı seyrinde bir menzil kim ola aña ḫad
- 8 Şāḫ-ı 'ışkı pīr idin çün 'ışk-ı muḫlaḫdur tamam
Ṭıfl-ı 'aḫlı şeyḫ idinme çün [muḫayyeddür]³ ḫıred
- 9 Āfitāb-ı şı'rūñi gel āşikār kııl [ey] Senī
Tā ki baḫrını ḫasūduñ ṭoḫrasun ṭiḡ-i ḫased

[21a]

52

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 'Ālem-i ademde yoḫ aşlā vücūd
Gerçi iderler bular ḫaḫka sücūd
- 2 Bil vücūdı var velī çün gölgedür
Yā görinen āyinede 'aks-i būd
- 3 Gölge vü 'aks uş ḫayālū zıl durur
'Aks-i zılluñ şāḫibidür ol Vedūd

¹ İhlās Süresi 112-1 : "De ki Allah birdir."

² İhlās Süresi 112-2 : "Allah Samed'dir (Her şey O'na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.)"

³ S1'de "muḫatuddur" S2'de "muḫaddur" şeklinde yazan sözcük anlam gereği "muḫayyed" olarak tamir edilmiştir.

- 4 Pes cihān mecbūr cebbār oldu bil
Bu kelāma gerçi münkirdür ḥasūd
- 5 Şanma saña keşf ola bu sırr-ı tamam
Kılmadın aşlūn semāsına şu‘ūd
- 6 Şāh-ı ‘ışkâ cān [u] dilden bende ol
Diler iseñ ref‘ ola senden kıyūd
- 7 Gel Senīyi da‘vet itme sâhile
Ka‘r-ı baḥr-ı ‘ışkâ çün buldı ḥulūd

53

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Cān u dil şehrini yağma kıldı cānānum meded
Şimdiki ḥāl almaḫ isterdin imānum meded
- 2 Bilmezem bir bim midür pinhān olur ‘ālemde kim
Gönlümü ister ḥarābe ol perī cānum meded
- 3 Gözlerüm ağardı gözyaşıyla Ya‘kūb-veş
Şimdi vaḫtidür eriş ey māh-ı Ken‘ānum meded
- 4 Bu gönül şehrini kapladı ḥavādiş leşkeri
Ey cihān leşkerlerüñ şāḥibi sulṫānum meded
- 5 Tendür iden ayru cānı baḥr-ı vaşluñdan velī
Mevc-i cezbüñ aña kıl ey baḥr [u] ‘ummānum meded
- 6 Yūsuf-ı cān çāh-ı tende kıldı maḥbūs el-amān
Boynuna at ḥalkā-i zūlf-i perişānum meded
- 7 Zevraḫ-ı dil baḥr-ı ḥayretten çıkup kırtulmadı
Umarum senden ola ey mīr-i tūfānum meded
- 8 Cānumı kırtarmağa envārdan ide meger
Ol şifātı pāk zātı mihr-i raḥşānum meded
- 9 Ol nefesde kim Senī ‘uḫbāya dünyādan göçe
Vaşluñ elṫāfiyla kıl cānına cānānum meded

54

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Her nazār her şeyde yüzüni gören cāndur sa‘īd
Aña lāyıkdur cihānda bir nefes ide dü ‘ıyd
- [21b]
- 2 Hāşā men qorqam ölümde çün yolunda dilberüñ
Tīg-i ‘ışkıyla hezārān kerre olmışam şehīd
- 3 ‘Āşıka nār-ı cehennem kılmaya hergiz ziyān
Çünkü oldu ‘ışk odı nār-ı cehennemden şedīd
- 4 Ger dilerseñ tā şerār-ı ‘ışkı kapasın [hemān]
Gey gerek cismüñ riyāzāt ile kılasın qadīd
- 5 Ne içün Hāqqı özümde istemeyem zāhidā
Çün buyurdı *naħnu akreb minhu min ħabli’l-verīd*¹
- 6 Şeyh ekber ‘ışkuñ yoluna saña olmazsa delīl
Aña gösterme irādet el alup olma mürīd
- 7 Emr-i pīre di *semi’nā ve ‘ata’nā² dā’imā*
Olmayasın tā mürīd iken cihān içre mürīd
- 8 ‘Aqlı terk it ‘āşık ol tā vaşl-ı Hāqq olasın
Çünkü fikr [u] ‘aql Hāqdan yoluñı kıilup ba‘īd
- 9 Ğayr-ı Hāqdan göñlüñi gel pāk eyle ey Senī
Göresin qalbüñ qatında zerredur ‘arş-ı mecīd

55

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Gerçi ‘āşıkdur cihānda bī-murād
Bulan oldur lezzet ‘ışk ile dād
- 2 Pīr-perver vāşıl-ı Hāqq olasın
Saña ‘ışkı ider iseñ üstād

¹ Kāf Sūresi 50-16 : “Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseyi de biz biliriz. Çünkü biz, ona şah damarından daha yakınız.”

² Nūr Sūresi 24-51 : “Aralarında hüküm vermek için Allah’a (Kur’an’a) ve Resûlüne davet edildiklerinde, mü’minlerin söyleyeceği söz ancak, “işittik ve iman ettik” demeleridir. İşte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”

- 3 Nār-ı ‘ışka yandı bu dil []
Yā meger ‘ahd¹ elesti kıldı yād
- 4 []
Bir dem olmadı dil-i dīvāne şād
- 5 [Cānını bedel]
Hemçü Mansūr İbn Hāllāc uş cevād
- 6 []
Doğunaldan gönülüne düst [u] bād
- 7 [] ile]
Çün dürüldi nāme-i hatt-ı sevād
- 8 Mālik [isen ger] maḥabbet katına
Bir gedādur aña şāh-ı Keykubād
- 9 Ne için vaşluña irmeye Seni
Cānını çün saña kıldı nā-murād

[22a]

56

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

- 1 Visālün ḥasretinden ey perī-zād
Olupdur iki gözüm cū-yı Bağdād
- 2 Leb-i şīrīnüni gözüm görelden
Yerümdür kūh-ı Bī-sütün çü Ferhād
- 3 Kime mazlūm olan feryāda vara
Çü sulṭān kullarına ola bī-dād
- 4 Hevā üzre uzatma çarṭākuñ
Ki muḥkem olmaya bād üzre bünyād
- 5 Gönül rakş eylemek diler meger kim
Elestün nağmesini eyledi yād
- 6 Esīr olalı dil sulṭān-ı ‘ışka

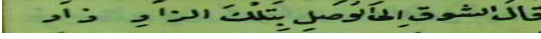

¹ ahd: ışkı S2

Beni ğam firqatından kıldı āzād

- 7 Ezelden nūş iden cāmını ‘iṣkuñ
Başın şunar eger kaşd ide cellād
- 8 Añarum zūlf [u] ‘ayn [u] kaş [u] aġzuñ
Yaz anda cīm [u] mīm [u] rā ile şād
- 9 Senī vechūñ görelden küllī şeyde
Olup durur cihānda vasl ile şād

57

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Işka didüm kıl beni ey şāhibü’l-irşād şād
Didi [tañdur] tā ki kıla yād olanı yād yād
- 2 Didüm ey sultān gözünnden raḥmet umar gönül
Didi kim cellāddan dilemege ne dād dād
- 3 ‘Işka didüm *küntü kenzen*¹ gencini kim kıldı fāş

- 4 Didüm aña zāhīde zūnhūnde hādī kim durur

- 5 Didüm uş taḳvā mıdur şevḳ-i vişāli artıran

- 6 ‘Işka didüm cūzz [ü] kül senden olupdur āşikār

- 7 Didüm ola mı Senī ḥāmil emānet yükine

[22b]

¹ Küntü kenzen maḥfiyyen fe aḥbebtü en u‘rafe fe ḥalaḳtü’l-ḥalka li-ya‘ rifūnī: “Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım.”

² “Dedi ki, onu halk için meydana getiren bizden başkası değildir.”

³ “Dedi ki, muhakkak ki ben zahidlerin zühdlerinden sakınmadayım.”

⁴ “Dedi ki, kavuşma şevkini arttıran bu nimetin ta kendisidir.”

⁵ “Dedi ki, bizim için başlaması ile bitmesi aynıdır.”

⁶ “Dedi ki, emaneti taşıyan ancak yüce dağlar oldu.”

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Ğayr-1 Hâkdan cüzz ü küldē görmedi ehl-i şühüd
Pes Hüdāya şeş cihetden bî-şekk iderler sücüd
- 2 Zāt-1 vācibdür ki ol zātı ile mevcüddur
Ğayr-1 Hâkdan yoğ durur bir kimsenüñ ašlā vücüd
- 3 Yüregüm aḥker¹-şıfat tennür sinemde yanar
Yoğ dir isen ağzum ocağında yandurup durur
- 4 Göñlümün mir'ātına baḥup cemālün görelī
Olmadum hergiz misāfir iḥtiyār itdüm ku'üd
- 5 Zāt-1 vācib çünki oldı cümle eşyāya muḥiṭ
Anı istemek için nidem göge idüp şu'üd

[23a]

- 6 Cümle eşyāya sirāyet çünki luṭf-1 'ışk [ider]
Çağıruban āşikār her biri dir[ler] yā Vedūd
- 7 Gerçi eş'ār-1 Senī ilhām-1 Hâkdur şübhesüz
Līk ta'n ile 'inādın kıomadı hergiz 'anūd

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ülün

- 1 Dir iseñ görine saña Muḥammed
Özüñi dü cihāndan kııl mücerred
- 2 Dilersen vāşıl-1 Hâkḳ ola cānuñ
Özüñe kıılma özüñi muḳayyed
- 3 Beden evsāfına meyl itme hergiz
Olasın rüh-1 kıudsiyle müeyyed
- 4 Cemālün āyetin ger şerḥ idersem
Ola vaşfi kitabı biñ mücelled
- 5 Fenā bulan tarīkatda olısar

¹ Aḥker: aḥḳar S2

Beḳā mülkünde şahlığı müeyyed

- 6 Denî dünyāya cān ile yapışma
Degülsin çünkü içinde muḥalled
- 7 Sarāyuñ içre çün bākī degülsin
Şaḥīḥ eş‘āruñ aña kıl müsenned

60

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Çün cemālin āşikār[ā] eyledi sulṭān-ı ‘ıyd
Zümre-i ‘uşşāk ol dem oldılar ḳurbān-ı ‘ıyd
- 2 Ehl-i ‘irfāndur irfān ehli ‘āriflerden ol
Bī-tevaḳḳuf vāḳıf olasin nedür irfān-ı ‘ıyd
- 3 ‘Avdet ile aşluña kıl Ka‘be-i vaşlı ṭavāf
Ḥāceyā ger baña şorarsuñ nedür bürhān-ı ‘ıyd
- 4 Sen hilāl ebrū cemāli āfitābuñ mihrine
Ḥāşş u ‘ām içinde buldı rif‘atı ‘unvān-ı ‘ıyd
- 5 Kıll mürüvvet Merve de göster yüzüñ bula şafā
Zā‘irān Ka‘be-i vaşluñ bulup imān-ı ‘ıyd
- 6 Ḥüsn-i bī-pāyānuñ ey dilber cihāna kıll ‘atā
Çünkü sen şehden bu miskīne budur iḥsān-ı ‘ıyd
- 7 Sen şehüñ hüsn-i ḥayāli ḳaldı gözümde ezel
Ol sebebden ṭolu andan görünür meydān-ı ‘ıyd

[23b]

- 8 Fırḳatüñde gönlüm āhı ile gözüm yāşıdur
Gāh geh yağup eserse bād ile bārān-ı ‘ıyd¹
- 9 Şi‘rūñ ile ideler ‘uşşāk yāduñ ey Senī
Bu cihānda bākī olduğunca [heb] devrān-ı ‘ıyd

61¹

¹ yağup -: yağup gāhī S2

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Göñüldür şâhib esrâr-1 Muḥammed
Doludur cânda envâr-1 Muḥammed
- 2 Ebed maḥv oldu âşâr-1 şerâyi'
Çü geldi dîn-i âşâr-1 Muḥammed
- 3 Çü luḫf-1 ḳahrınıñ men 'âşıkıyam
Gözümde gül durur ḫâr-1 Muḥammed
- 4 Ḳılur cānum dimâğın ḫoş mu'atṭar
Nesîm-i müşk-i tâtâr-1 Muḥammed
- 5 Cihân zerrâtı cümle zâhir oldu
Çü doğdı semsi ruḫsâr-1 Muḥammed
- 6 Selâṭîn ḳulağında güş-vâre
Olur ḳavl-i dürer-bâr-1 Muḥammed
- 7 Göñüller altunında naḳş-1 şâhı
Olupdur ḫükm-i aḫbâr-1 Muḥammed
- 8 İkilik ḫârını gözden arıt kim
Görine saña gül-zâr-1 Muḥammed
- 9 Ḥudānuñ yâri olurlar ḫaḳîḳat
Olanlar cān ile yâr-i Muḥammed
- 10 Metâ'-1 enbiyâ hep kâsir oldu
Ḳuruldı çünki bâzâr-1 Muḥammed
- 11 Seni bu 'ilme ancaḳ tercümândur
Ḥaḳîḳat oldu güftâr-1 Muḥammed

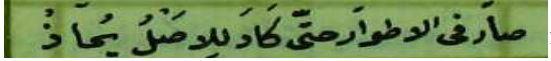
[ḤARFÜ'Z-ZÂL]

62

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

¹ Bu gazel, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşaki Tekkesi nr. 181, yk. 4^a -4^b ve Uşşaki Tekkesi nr. 161, yk. 4^a 'da bulunmaktadır.

1. Baħr-ı zātuñdan ider mevc-i cānum iltizāz
Andan oldu ibtidāsı girü añadur melāz
2. ‘Aql-ı cüz’i Hakkı kayd ile bilicidür müdām
Ey Hudā telbīs-i aġvāsından anuñ el-‘ıyaz
3. Bulamaz vaşlı ħabībi kılmayan cānın fedā
Ger olursa Aħmed ile gice gündüz çün ma‘āz
4. Çün neheng-i ‘ışk çekdi cānum ħūtın tamām
Niçesi bula anuñ zātı içinde ictizāz
5. Çün cemālūñ ħüsnüne mir’āt gördüm ‘ālemi
Cüzz ü küllī dost idindüm senüñ için ittiĥāz
6. Cevher-i evvel kim ol durur rūħ-ı Aħmed şübhesüz
Boldı a‘rāz-ı cevāhir zātına zātı nefāz
7. Rāh-ı ‘ışkuñ sāliki çün cān ile oldu Seni

[ĤARFÜ’R-RĀ]

63

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Çün cemālūñ oldu zerrāt-ı cihāndan āşikār
Cümle a‘rāz-ı cevāhir kıldı nūruñı şikār
- 2 Çünki her anıyla fā‘il senden ayru kimse yoħ
Sensin iden her kişiden şübhesüz her rūzgār
- 3 İnsān² ile çü sensin zāhir olan her nefes
Pes senüñle kı‘im oldu ay u yıl hem³ rūzgār
- 4 Bu dil-i ġam-dīde zūlfüñ zulmetinde her gice
Şanki bir maħbūsdur ħabs içre yatur zūlf-kār
- 5 Şad hezārān kerre cān virdüġümü ‘ışkıñda men

¹ “Tavırlarda neredeyse hepsini kökünden halledecek seviyeye geldi.”

² İnsān: İnşān S1.

³ hem: - S1

Kār-ı ‘ışkuñdan habersüz ne bilür her nā-bekār

- 6 Ol periyi bileyüm derseñ işit benden haber
Şüreti naqşı durur gözde görinen her nigār
- 7 Gerçi şi‘riyle Senī iş‘ār kılduñ vaḥdeti
Līk niçe bilsün anı¹ münkir-i nā-sāz-kār

[24a]

64

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Senüñ zāt [u] şifātuñdur *Hüve’l-Evvel Hüve’l-Âḥir*
Celāl ile cemālüñdür *Hüve’l-Bâṭın Hüve’z-Zâhir*
- 2 Eḥadsın zāt ile amma bu keşret içre hem sensin
Niçe kim sâğış içinde eḥad bî-şekk olur sâ’ir
- 3 Vücûda ‘aql-ı kül mebde olupdur ğayeti insân
Pes oldı noqta-i vaḥdet bu devrün² içine dâ’ir
- 4 Girüp dâ’irenüñ içre gönül olubanı seyre
Nihâyetin çü bulmadı döner dâ’irede ḥâ’ir
- 5 Bu uş seyr-i ilâ’llâhu mine’llâh ile fi’llâhdur
Velî bilmez bu esrârı özini bilmeyen ḥâsir
- 6 Gerekdür olasın ğâ’ib özüñi görmeden gönül
Şühûdında cemâlinüñ dilerseñ olasın ḥâzır
- 7 Senîdür şüretâ gerçi vişâlüñden Hudâ ammâ
Cemâlüñ Ka‘besine ol olupdur cân ile zâ’ir

65

Fā‘ilâtün Fā‘ilâtün Fā‘ilâtün Fā‘ilün

- 1 Diledi tâ ğayrına tapmaya kimse ol ğayūr
Cümle-i eşyâya virdi nūr-ı vechiyle zuhūr

¹ anı: an S1

² devrün: derdüñ S2

- 2 Cüzz ü külden tā yine yüz virse insān ola Hāḡ
Mā-sivā didüklerini göre yolunda gurūr
- 3 Utanur Hāḡḡ ehli Hāḡdan ġayrı Hāḡḡı dilemek
Çün şühüd ile dimişler adını ehl-i huzūr
- 4 Ehl-i Hāḡḡa çünki Hāḡ kıldı tecellī şühesüz
Çübca gelmez gözine cennetdeki hūr-i kuşūr
- 5 Himmetüñ ‘ālī dutup ‘ışkuñ şarābın nüş kııl
Çün şarāb-ı ‘ışkmış gökden inen mā-i ṡahūr
- 6 ġayr-ı Hāḡdan cüzz ü külden görmedi ehl-i şühüd
Gerçi Hāḡdan ayru görür dü cihānı çeşm-i kūr
- 7 Cümle ‘ālem mürde idi līk İsrāfil-i ‘ışḡ
Naġme-i aḡbebtü ile oldı aña nefḡ-i şūr
- 8 Çünki zerrāt-ı cihānı kıldı Hāḡ ḡay her biri
Nuḡḡ-ı Hāḡla didiler elḡamdüli’llāḡ yā şükūr
- 9 Nūr-ı baḡr-ı bī-kerāndur zāt-ı Hāḡ mevci cihān
Pes bunuñla zāḡir olur her nefes ol baḡr-ı nūr
- 10 Zāḡidā gönülün ḡacerden ġālibā katı durur
Naġme-i ‘ışḡı çün işitdi uyandı küh-ı ṡūr
- 11 Nār-ı ‘ışḡ ile yanarken ḡabre girürse Seni
Nūr-ı şevḡi ile rāḡat olalar ehl-i ḡubūr

[24b]

66

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Mā-sivā didüklerinden diledüm kılam sefer
Bendedür [Hāḡḡa]¹ çü gördüm kim ider Hāḡdan ġüzer
- 2 Müşrik ola Hāḡ ḡatında aduñ ey şüret-perest

¹ İki nüshada da “Hāḡḡı” şeklinde yazan sözcük anlam gereġi “Hāḡḡa” olarak tamir edilmiştir.

- Halkı Haktan ayru görür ise gözlerün eger
- 3 Nâr-1 hicrânuñ ‘azâbı yaça cânuñ tâ ebed
Qalbüñe doqunmasa nâr-1 maḥabbetden şerer
 - 4 Ger olursa şeyḥ [u] şūfî yâ müderris yâ faḫîḥ
Niçe bilsün Rabbini nefsinı bilmez bî-ḥaber
 - 5 Ger seçerseñ vaşl [u] hicrân lezzetiyle acısın
Qatre-i cânuñı şanma baḥr-1 ‘irfâna irer
 - 6 Zât-1 Hâḫda zâtını kılmasa fânî şeyḥ-i dîn
Hâşâ li’llâh bula cânı nûr-1 îmândan eşer
 - 7 Gerçi müftî şûretâ fıḫ ile ‘âlemdür velî
Ehl-i Hâḫkuñ küfrüne taqlîd ile fetvâ yazar
 - 8 Buğz ile fetvâ virüp ehl-i Hâḫkuñ qanın döker
Şûret-i şer‘ ile anı dînine taqvâ sezer
 - 9 Giceler tâ şubḥ dem derd ile âh eyle Senî
K’ol şeh-i qaşr-1 celâl ‘uşşâqdan âhı sever

67

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Hâḫ ile gözin açan her şeyde Allahı görür
Söyledüğüm Hâḫ sözi Hâḫ ma‘nâ âgâhî görür
- 2 Levḥ-i cânın pâk iden ğayr-1 Hudâdan bir nefes
Qalbinüñ âyînesinde ḥüsn-i dil-ḥ‘âhî görür
- 3 Her kime kıldı tecellî zât-1 vâcib güneşi
İki zerre raqş iderler mihr ile mâhı görür
- 4 Şâhibü’l-irşâd eger da‘vâ-yı qurb-1 şâh ider
Şanma ey mağrûr ol gözi ki der-ğâhı görür
- 5 Vaşl-1 Hâḫkı kanda göre nefsi şūma kul olan
Dimegil ḥar bendeyi kim devlet şâhı görür
- 6 Halka Haktan gelmese tekmîl için ehl-i sülûk
ki gözi yoḫdur anuñ niçesi râhı görür

- 7 Yār eşiginde Senī yüzün sürer her şubḥ [u] şām
Kaṅkī kişidür ki bunca devlet ü cāhı görür

68

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Göñül āyīne-i vech-i Ḥudādur
Bu sırrı bilmeyen Ḥaḳdan cüdādur

[25a]

- 2 Maḥabbet genci olmayan göñülde
Eger sulṭān ise daḥi gedādur
- 3 Olan tenden yaña yüzi bu ḳalbūñ
Meger āyīne-i gītī-nümādur
- 4 Göñül çün yād ola ḳayd-ı bedenden
Ḥudānuñ zātına ol āşinādur
- 5 Fenā fi'llāh olan 'ışkuñ yolunda
Dem-ā-dem menzili mülk-i bekādur
- 6 Cemālin görmege 'āşık ḥabībūñ
Bahā ger cānını virse revādur
- 7 Maḥabbetden meni men' idme zāhid
Ezelden başuma çün ol ḳazādur
- 8 Devāyı neyler ol 'āşık ki dā'im
Belā-yı 'ışk Ḥaḳ ile mübtelādur
- 9 Senī şabr id cefā-yı dil-rubāya
Güzeller 'ādeti çünkim cefādur

69

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bu günüm nevrūzdu bu gün çü sulṭānum gelür
Ṭālī'üm pīrūzdu çün māh-tabānum gelür
- 2 Gözlerüm Ya'ḳūb-veş ger ḥūn-ı eşkin aḥıdur
Gel göñül sen ğam yime çün şāh-ı Ken'ānum gelür

- 3 Servi dalı gibi girü didredüñ ey dil nedür
Yoħsa kimse mi¹ didi serv-i ħırāmānum gelür
- 4 Şehr-i dil vīrānesin ma‘mūr kıldum ‘ışk ile
Çün işitdüm men ħaberdan gül [pirehen]² cānum gelür³
- 5 Men ümīdüm kesmiş iken bir seħer baħdum yine
Gül yüzün keşf idüben zülfi perişānum gelür
- 6 Ol Mesīhā-dem gidelden öldüm idi hicr ile
İnşa’llāh göricek yüzün girü cānum gelür
- 7 Hāşā büseñ alana kāfir olur dimiş faķīh
Līk öpdü[güm]ce la‘lūñ tāze ĩmānum gelür
- 8 Āsitānında Seniyi göricek ol dil-rubā
Didi kim Allah u ekber tāze ħurbānum gelür

70

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Bu cān künc-i ğamuñ vīrānesidür
Göñül esrār-ı ‘ışkuñ ħānesidür
- [25b]
- 2 İçüp ‘ışkuñ şarābın dil doyamaz
Kaçan ol ħan olası kanasıdur
 - 3 Göñül murĝını şayd itmege ‘ışkuñ
Şaçuñ dām oldı ħālūñ dānesidür
 - 4 Gel urma lā-mekāndan lāf zāhid
Çü cān ‘anķāsınuñ ol lānesidür
 - 5 Yüzüñe baķmaĝa göz niçe doysun
Güneş çün gün yüzüñ pervānesidür
 - 6 Bu cān-ı ten zūhūra gelmek için
Amma gök oluban yir ānesidür

¹ mi: - S2

² S1’de “pīrin” S2’de “perin” şeklinde yazan sözcük anlam gereĝi “pīrehen” olarak tamir edilmiştir.

³ Mısra’ın vezni bozuktur.

- 7 Düşüben nār-ı ‘ışka yanmayan dil
Ebed nār-ı firāka yanasıdır
- 8 Şalaldan kākülün gün yüzün üzre
Göñül zincirünün dīvānesidür
- 9 Eger Mansūrleyin biñ pāre olsam
Kaçan senden bu cān uşanasıdır
- 10 Senī n’itsün bu fānī kaşır-taşkı
Çü dā’im ‘arş anuñ kāşānesidür

71

Mefā’ılün Mefā’ılün Fe’ülün

- 1 Bulan cānānı cānda cānı neyler
Cihānda ‘ömr-i cāvidānı neyler
- 2 Bulan kaşır-ı vişālün bezm-gāhın
Bu çarḥ altındaki devrānı neyler
- 3 Belā-yı ‘ışkuñuñ dādın alan cān
Şifāyı n’ider ol dermānı neyler
- 4 Fenā şehrinde şāh olan gedālar
Serīr [ü] [efser]¹-i sulṭānı neyler
- 5 İçen vaşluñ şarābın yār elinden
Şarāb-ı cennet-i ğilmānı neyler
- 6 Şühüdla bulan ĩmān-ı ḥaḳīkat
Olan ğayb-ı ğümān ĩmānı neyler
- 7 Baḥanda cümle zerrāt-ı cihāna
Yüzün gören ‘ıyān bürhānı neyler
- 8 Ğamuñla genc-i mihnetde olan şād
Gül-istān ile bu büstānı neyler

¹ İki nüshada da “akser” şeklinde yazan sözcük anlam gereği “efser” olarak tamir edilmiştir.

- 9 Virüp cānın olan ‘ışkuñ bahāya
Çıkup bāzāra ol dükkānı neyler

[26a]

- 10 Bulan qalbinde ‘ışkuñ genc-i maḥfī
Cevāhir ma‘deniyle kānı neyler
- 11 Çü sen sultān [u] şāhān-ı cihānsın
Senī buldı seni qalanı neyler

72

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Aks-i envār-ı tecellī cism-i cān içindedür
Dü-cihāndan ḥāric olan dü-cihān içindedür
- 2 ‘Ālem içinde doludur oluban zātı ḡanī
Deme maḥşuş idüben kim āsmān içindedür
- 3 Gerçi zātıdur ḡanī cümle şuverdan bī-ḥafā
Līk esmā vü şifātı kün-fekān içindedür
- 4 Geçüben pāy ile serden lā-mekān qıl seyrüñi
Çün ḥuzūr-ı cān [u] dil bil mekān içindedür
- 5 Būstān-ı ḡayb içinde şalınur ol serv-i qad
Şanma sen ol servi kim bu būstān içindedür
- 6 Gerçi toludur cihāna ‘aks-i envār-ı şifāt
Līk bī-nişān nişānı bī-nişān içindedür
- 7 Çün velāyet burcunı virdi Seniye ol ḡanī
Maḥla‘-ı nūr-ı velāyet bu zamān içindedür

73

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Eger qılsañ bize cevr [u] cefālar
Cefālaruñ olur cāna şafālar
- 2 Niçe kim qatlüme tıḡuñ bilirseñ
Görür cānum anı luḥf [u] vefālar

- 3 Düşen ‘ıŝkuña hemçün ibn-i Edhem
Kâbâları kıoyup giyer ‘abâlar
- 4 Çeken Eyyüb-veş derdüni cânâ
Virüp cânın alur bahâ belâlar
- 5 Cihân sulţânın añmak ‘âr iderler
Fenâ mülkünde şâh olan gedâlar
- 6 Olan ‘âşık cemâlün vuŝlatına
Kılur dünyâ vü ‘uqbâdan ibâlar
- 7 Göñülde çün seni buldum muhaqqâk
Niçün ırâğa kılayum nidâlar
- 8 Elestün nağmesin çün güş kıldı
Dağı çarđ içredür ider semâlar

[26b]

- 9 Seni kıurbân ider ‘ıŝkuñda cânı
Ki oldur ‘âşık olandan sehâlar

74

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1. Münkire uyma ki münkir âdeme ħannâsdur
Ĥaqq erini Ĥaqqdan ayırmağ için vesvesedür
2. Şüreti gerçi ki nâ-sah münkirün beñzer velî
Bâtına taqlîd ile mensüh olan nesnâsdur
3. Cezb¹-i ħalk için riyâ ile baş ŝaldura ŝeyĥ
Görmişem taĥyîl-i ŝeyţanuñ meyine kâsedür
4. Çünkü münkir ehl-i Ĥaqq inkârına ola muŝirr
Raĥmet-i Ĥaqqdan bilün ol kâfir işi ye’sdür
5. Kıaddüme baĥma eger ħam oldı ise çün helâl
Çünkü münkir ħâr-ı ‘ömrin biçmege çün dâsdur
6. Gel müneccim bu felekden ummagil ‘ömr-i dırâz

¹ cezb: kizb S2

Çün şafağdan an döküci ser-nigün bir täsduur

7. Rāh-ı ‘ışa çünki şad ıla Senı bařduñ adem
Dā’imā yoldařuñ anda Hızr ile İlyāsduur

75

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Bencileyin her kimün kim sencileyin cānı var
Vařluñ ile her nefesde ‘ömr-i cāvidānı var
- 2 Tek cemālün göreyüm gel dök elünle anımı
Dime cāna bencileyin işinün kim anı var
- 3 N’ider ol işi semā’-ı bāng-ı nāy ü ceng ile
Kim derün-ı şinede dā’im dil-i nālānı var
- 4 Gönlünü çevgān-ı ‘ıřuñ hükümüne tobu eyleyen
‘Ālem-i lāhūt gibi bı-kerān meydānı var
- 5 Bu gönül yarasına bulmadı dermān Cālınus
Derd-i ‘ışı şanma kim tıbu ile bir dermānı var
- 6 Çār-erkān-ı ‘anāřır cāna olmaya afes
Çünkü fevka’l-‘arş cān ‘anāsınun řırānı var
- 7 ‘Aql [u] dın omadı ‘ıřuñ dilde menzil ideli
Vāy ol şehre ki anun şulm ider sultānı var
- 8 Bu cihān[ı] cān hümāsı ılmaya hergiz vaşan
Çün fezā-yı lā-mekānda dā’imā cevlanı var
- 9 Zerre-i derd-i maşabbet her kimün albinde yok
Gerçi mü’mindür adı lākin za’ıf imānı var¹

[27a]

- 10 Gerçi ‘aql ile taşayyürde irer āhir yoluñ
Rāh-ı ‘ıřuñ şanma zāhid tā ebed pāyānı var
- 11 Dilbere didüm Senı yüzünı kim görür didi
şol işi kim cānı gibi apuma urbānı var

¹ İki nüshada da bulunan “zahid” sözcüğü vezin gereği metinden ıkarılmıştır.

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şâf mir’âtum bugün zât-ı âfitâbı bendedür
Sâkisiyüm ‘âlemün feyzün şarâbı bendedür
- 2 Nefh-i Hâk cân olıcağ bütün cihānuñ zümresi
‘Âlem-i tafşîl-i icmālün kitâbı bendedür
- 3 Çün *fe-bi yentik*¹la halka ‘ilm-i Hâkkı söylerüm
İçdügi Hızr-ı nebînün dîrlik âbı bendedür
- 4 Âdem oğluyum Hudâdur ‘ilmü’l-esmâ baña
Pes melek bilmedügi ‘ilmün cevâbı bendedür
- 5 Gerçi Kur’ân içre âdemdür zalûm ile cehûl
Yir [u] gök götürmedügi Hâk hitâbı bendedür
- 6 Çünkü men zât-ı kıdem-bahruñ bihârı feyziyüm
Hâkkuñ eşyâyı diri kılan şehâbı bendedür
- 7 Çünkü hâtem âfitâbına mukābil olmuşam
Di Senî nûr-ı velâyet mäh-tâbı bendedür

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ülün

- 1 Senün ‘ışkuñ bu gönlüm vâyesidür
Vişâlün tıfl-ı cânım dâyesidür
- 2 Beni fânî kılalardan nûr-ı zâtı
Vücûdum ol habîbüñ mâyesidür
- 3 Eger Ferhâd-veş olsañ kayırma
Ki Şîrinün seni arayasıdur
- 4 Niçün pâ-bend ola cāna ‘alâ’ik
Çü ‘arş-ı ‘alâ anuñ pâyesidür

¹ Febî yentik ve febî yesma‘u ve bî-yubşuru: “Benimle konuşur, benimle dinler, benimle görür.”

- 5 Cihāndan gerçi ādemdür muaḥḥar
Ve lākin ‘ālemūñ pīrāyesidür
- 6 Senüñ zātuñda maḥv olalı zātum
Vücūdum zātuñuñ hem-sāyesidür
- 7 Yolunda ol perīnūñ olmayınca
Dime kim luṭf ile oḥşayasıdur
- 8 Ezelden eyle mest oldum ki anı
Vişāl-i dilber ancak ayasıdur

[27b]

- 9 Senüñ ‘ışkuñı kōrḳan fāş idemez
Senī başdan geçüben yayasıdur

78

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Āşık-ı serbāz olup ‘ışkuñ kemāli bendedür
Buncalayın āletiyle Ḥaḳ vişāli bendedür
- 2 *Mā vesa‘nī* çün ḥaber geldi Ḥudādan şübhesüz
Ḥaḳ durur ger dir isem kim Ḥaḳ Te‘ālā bendedür
- 3 Şüretā gerçi faḳīrüm līk yūmn-i ‘ışk ile
Vaşl-ı yār bī-bedel mülk ile mālı bendedür
- 4 Çün *Nefahtü fīhi min rūhi*¹ demine mazḥarum
Ḥaḳ Te‘ālā nūrınuñ naḳşı mişāli bendedür
- 5 Çün saḳḳāhum şerbetini yār elinden içmişem
Teşne diller ḳanmağa Ḥızruñ zülāli bendedür
- 6 Ḳılalı ḥüsnüñ tecellī cānumuñ mir’ātına
Ol dil-ārā vech[in]üñ vaşlı ḥayāli bendedür
- 7 Çün Süleymān mantıḳın ta‘līm-i Ḥaḳla bilmişem

¹ Hicr Suresi 15-29 : “Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın.”

İns [ü] cinüñ hâşş [u] âmuñ kıl [u] kâli bendedür

8 Nola olsa lâ-mekân cevlân-gehüm çün dâ'imâ
Rûh-ı kudsiniñ muhaqqak per u bâli bendedür

9 Kur'a-i levh üstüne bakdukça gördüm ey Seni
Evvel [u] âhir nişân-ı vaşl fâlı bendedür

79

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Adumuz oldu bizüm rûz-ı ezel evbâşlar
'Âşık-ı rind ü levend ü bî-nevâ qallâşlar

2 Ehl-i hâliz mâzî vü müstaqbeli terk idüben
Bâde-i gül-reng ile 'ıyş idici 'ayyâşlar

3 Zâhidân halkı özine oğudugı şanasın
Bir bilüñ ölüleri gice soyar nebbâşlar

4 Gâret-i imân için dil kal'asın biçdi gözün
Haylice hân-hor zâlimler dur[ur] cemmâşlar

5 Zann ile Hâkıkı bilemez müftî-i bisyâr-fen
Nûh gibi ger yaşarısâ dünyâda biñ yaşlar

6 'İlm-i tevhidî bilemedüğün añlasa faķih
Hasretinden başına her dem ururdu taşlar

7 Bâtinî Hâk zâhiri cümle cihân oldu beşer
Ol sebebden ister anı hem kuru hem yaşlar

8 Kuvvet-i cismânî nedür dâ'imâ câbî yiyen
Maţbah-ı lâ-hütan envâr-ı Hâkdan aşlar

[28a]

9 Düşme sevdâsına zülfinüñ dilâ çün her nefes
Zülfî çevgân olunca toğ olur bîñ başlar

10 Yüregüm kanını tenhâ Türk çeşmüñ içmedi
Belki cādū kaşuñ ile oldılar yoldâşlar

11 Câm-ı Cemdür güyiyâ eş'âr-ı şafuñ ey Seni

Kim görünür ma'nāsında gizlü ile fāşlar

80

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Dem-be-dem bu yüzüm üzre ışık-i çeşmüm çağlar
Nitekim eyyām-ı nīsān olıcak ırmağlar
- 2 Sen yüzi gül la'l Kevşer kaddi Tübā yārsun
Cānum aldamaya hergiz büstān [u] bāğlar
- 3 Ol perī 'ışkından āzād olamadı murğ-ı dil
Çünkü kurdı kākülünden şad-hezārān ağlar
- 4 Görelî gül-gün yañağūñ üzre çifte beñleri
Yüregümde güyiyā uruldu yüz biñ tağlar
- 5 'Āşıkūñ efgānını zāhid işitse tünd-rev olur
Nitekim bülbül āvāzını dilemez zāğlar
- 6 Hāşā li'llāh meyl ide dünyā vü 'uqbā zevkine
Ol kişi kim şāhib-i 'arş ile ider lāğlar
- 7 Hāmil-i 'ışk-ı kıdem insān olupdur şıdk ile
Gerçi kaçdı şıketinden yir [u] gök [u] dağlar
- 8 Veh ki kaçar ol perī men 'āşık-ı miskīnden
Nitekim şayru olandan nefret ider şağlar
- 9 Hāğ zuhūrı çağıdur devr-i Senīde şübhesüz
Gerçi geçmişdür muqaddem devr içinde çağlar

81

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1 Vişālūñ cān dimāğı Gülşenīdür
Cemālūñ iki gözüm Rūşenīdür
- 2 Olaldan dil esīri şāh-ı 'ışkuñ
Fenā tahtında sultān-ı ganīdür
- 3 Çeviren başımı tīğūñdan ey cān
Erenler şaffinūñ kaḥbe zenidür

4 Kōmayam men hevā-yı vaşluñı çün
Bu cismüm keştisinüñ yelkenidür

[28b]

5 Leb-i la'lüñi şordukça habībüm
Bu cān maṭbahınuñ ol revġanıdur

6 Leb-i la'lüñi emmek yüzüñ öpmek
Cinān ābı vü eṣmār-ı cenīdür

7 Cihān mülki murādātı elemdür
Vişālüñ ni'meti ancak henīdür

8 Beden evşāfına meyl itme 'āşık
Çü māni' sālike Hāḫdan tenidür

9 Olup 'Ālī neseb 'Īsā-nefes ol
Denī dünyāya meyl iden denīdür

10 Koyup benligi tevḫīd aşlını bul
Kesen çün 'ārifi Hāḫdan menīdür

11 Cihānda Rūşenī vü Gülşenīye
Olan kâ'im maḫām ancak Senīdür

82

Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün

1 Cihān düpdüz cemāli pertavidür
Dime zāhid Hicāz ancak evidür

2 Giyen yokluk külâhın fark-ı faḫra
Hāḫīḫat mülki taḫtınıñ Hüsrevidür

3 Niçe başa çıkam 'ışkuñla çünkim
Za'ifüm men senüñ 'ışkuñ kavīdür

4 Eger ḫatl eylesüñ şādum dem-â-dem
Dimek çün nefḫ-i rûḫ-ı 'İsevīdür

5 Beden berrinde gerçi düşdi cānum
Velī baḫr-ı ḫadem mevc-i nūrıdur

- 6 Egerçi rûḥ-ı insân nûr-ı Ḥaḳdur
Velî cisminde ‘âlem munṭavîdür
- 7 Vücûdum gerçi mümkindür ḥaḳîḳat
Vücûd-ı zât-ı Ḥaḳda münzevîdür
- 8 Çü ‘ıṣḳ-ı küntü kenzen’ fâş oldu
Cihân ḥalkı içinde ol sevidür
- 9 Göñül çün sevgilü mir’ât-ı Ḥaḳdur
Senî sen daḫi dâ’imâ sevidür

83

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Bu göñül cân[1] gibi vaşl-ı cânânın sever
Gayret-i dînde olan elbetde îmânın sever

[29a]

- 2 Şâdum ol günden berü kim didâr ol yâr için
‘Āşık-ı şâdık olanuñ dökmege ḳanın sever
- 3 Niçesi gide dilümden zıḳri ol cânänenüñ
Her kişi mecbûr durur lâ-büd durur cânın sever
- 4 Çün baña oldu mihekk iblîsden incinmezem
Hoş çeker der-bân cefâsın her ki sulṭânın sever
- 5 Ḥabs-gâh-ı ‘âlem-i nâsûtđan cân ḳurtulup
‘Ālem-i lâḫût-ı büstânı seyrânın sever
- 6 Diler iseñ şâh-ı ‘ıṣḳı ide göñlüñe nüzûl
Yüregüñle sineñüñ ḳanıyla biryânın sever
- 7 Zâhid aydur la‘lin öpmekdür ḫaṭâ aña didüm
Şübhesüz olan marîz elbetde dermânın sever
- 8 Çâr-erkân-ı tabâyi‘ meclisinden uşanan
Lâ-mekân şahrâsınuñ nâ-çâr-ı cevânın sever

¹ Küntü kenzen maḫfiyyen fe aḫbebtü en u‘rafe fe ḫalaḳtü’l-ḫalka li-ya‘rifünî: “Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım.”

- 9 oma bu miskīn Senīyi āsitānuñdan [cüdā]¹
Dā'imā seyretmege yüzüñ gül-istānın sever

84

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 anma utlu baumı bālīn-i ırmān yatanur
Belki her eb sā'id-i sīmīn-i cānān yatanur
- 2 ār-ı hicrān gūn gibi utlu yüzümü dalamaz
Çünkü val-ı yār ile verd-i gül-istān yatanur
- 3 Zūlfūñi gūn gibi yüzüñ üzre göricek didüm
Kim görüpdür kāfiri kim nūr-ı īmān yatanur
- 4 Kirpügüñ yañağüñ üzre yatar iken söyledüm
Sāhir anuñçün uyur kim at-ı ur'an yatanur
- 5 ekker efān leblerüñ erāfına biten nebāt
an benefe arf-ı cūy-ı āb-ı ayvān yatanur
- 6 Her gice ūrid-i vechüñ yasa ğarb-ı zūlfūñe
Gūyiyā kim sūnbül [u] misk ile reyhān yatanur
- 7 Dūrc-i ağızı ire görürseñ Senī dendānını
Di kim incüler durur la'l-i Bedaān yatanur

[29b]

85

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ol kii kim ğark-ı bar-ı zāt olur
anma sen kim ālibü'z-zāt olur
- 2 Vadet-i arfa erien bī-riyā
āā ii a ile āmāt olur
- 3 Çünki zāhid āhib-i āl olmadı
abs-i ayd māzī ile āt olur
- 4 ey efendi ud'a atın sürme çün

¹ İki nüshada da ne yazdığı belli olmayan sözcük anlam gereği "cüdā" oolarak tamir edilmiştir.

- Şöhret-i halk uş saña şahmât olur
- 5 Ol gönül kim gayr-ı Hâkdan ola pāk
Vech-i zāt-ı Hâkka ol mir'ât olur
- 6 Vaşl ile kılan şalât-ı dâ'imün
Hâzır olup şâhibü'l-evkât olur
- 7 'Ârife şöhret eger gösterse yüz
Aña hem-dem şad-hezâr âfât olur
- 8 Gerçi sünnî dirilür ehl-i riyâ
Tapduğı ol derd-mendüñ Lât olur
- 9 Çün *fe-bi yubşır*¹ gözin açdı Senî
Aña göre cüzz ü küll âyât olur

[30a]

86

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Niçe yıldur nârı-hicrûñ bağrumı biryân ider
Hasret-i vaşluñ bu çeşmüm dem-be-dem giryân ider
- 2 Çün temevvüc eyledi enfâs ile baħr-ı kadem
Her kime kim feyzi irse 'İsâ devrân ider
- 3 Kim ki görse 'ıyd-ı vechüñ Ka'be gibi ey şanem
Diyüben Allah [u] ekber cânını kurbân ider
- 4 Zülfüñ altında eger görse yüzüñ pîr-i muğan
Kesüben zünnârı belden küfrini îmâñ ider
- 5 Kim ki ol baħr-ı fenâ ka'rına olmışdur ğarîk
Vaħdet-i mülk-i beķada Hâk anı sulţân ider
- 6 Ger zekât-ı 'ıyd-ı hüsnüñe irersem ben fakîr
Bî-tevaķķuf cân-ı şîrîni saña ihsân ider

¹ Febî yentîk ve febî yesma'u ve bî-yubşıru: "Benimle konuşur, benimle dinler, benimle görür."

- 7 Haḫ demine hem-dem eyle ey Senī her dem demūñ
Çünki Haḫḫ ehli demiyle nüh-felek devrān ider

87

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dem-be-dem enfās-ı raḥmān ‘ālemi iḥyā ider
Nefḥasıyla cüzz ü kül belki çün ‘İsā ider
- 2 Gerçi ḳahrı şüret-i eşyāya virürmiş fenā
Līk luḫfi ol nefes ‘aynını hem ibḳā ider
- 3 ‘Āşıḳına çün ta‘aşşuḳ eyleye bi’z-zāt ol
Ġayr-ı tenden gizleyüben ismini *Tā-hā’* ider
- 4 ‘Āşıḳuñ gözüyle çün ḥüsnini görmek isteye
Nūr-ı ḥüsn-i vechi ile çeşmini bīnā ider
- 5 Gizler idüm ‘ışḳuñı bu göñlüm içinde velī
Yüzüm üzre dem-be-dem gözüm yaşı ifşā ider
- 6 Dil-rubālardan cemālin gösterüp ‘uşşāḳa ol
Ḥüsnüne ‘uşşāḳdan girü özin şeydā ider
- 7 Gösterüp sırrını Mansūra enel-Ḥaḫ söyledür
Girü dāra çekdürüp ḫalka anı rüsvā ider
- 8 Dil-rubā ḫil‘ati ḥüsnün giyüben ol perī
Girüben ‘uşşāḳ arasında çok ğavḡa ider
- 9 Fa‘il-i muṭlaḳ Ḥudadur cümle şeyde ey Senī
Līk zāhid aña inkārı ‘alī’l-ımyā ider

88

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Cemālün günümdür Allah [u] ekber
Cihāmı doğıcaḳ ḳıldı münevver

[30b]

¹ Kur‘ân-ı Kerîm’in 20. sûresi olup, 135 ayettir.

- 2 ‘Iyān olur cemāl-i Hāḡ Te‘ālā
Cemālūñ tek cihān yüzine göster
- 3 Şıfātı Hudā-yı bī-niṣānuñ
Çü senden zāhir oldı zāt-ı envār
- 4 Hudāya irmek için pāk cānlar
Senūñ cānuñ dem-ā-dem oldı rehber
- 5 ‘Arzdur cümle eşyānın vücūdı
Vücūduñ anlara oldı çü cevher¹
- 6 Göremez kör olan nūruñı gerçi
Cihānuñ āfitābındandur izhar
- 7 Hudānuñ rāz-dārı sensin ammā
Ne bilsün anı her nā-dān-ı ebter
- 8 Yüzüñle şaçuña ḡasretlenürler
Gül ile lāle vü misk ile ‘anber
- 9 Melekler nüh felekde dā’im ismūñ
Gice tā şubḡa dek temcīd iderler
- 10 Yüzüñle kaşuñı cānum görelden
Gerekmez aña miḡrāb ile minber
- 11 Senīñ ismi gerçi kim ‘Alīdür
Nolaydı saña olaydı çü Ḳanber

[ḤARFÜ’Z-ZĀ]

89

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Görüben dilber yüzün ĩmāna gelmişlerdenüz
Dīnümüz olup yaḡīñ ĩkāna gelmişlerdenüz
- 2 ‘Ālem-i ḡaybuñ içinde ferd idüñ hemçün elif
Nūn olup izḡār için devrāna gelmişlerdenüz

¹ cevher: güher S2

- 3 Keşretinden vahdeti ayırmağ için bî-hulûl
Âdem olup ‘âleme ‘irfâna gelmişlerdenüz
- 4 Cümle zerrât cihân içinde zât-ı vâcibi
Hoş temâşa kıluban seyrâna gelmişlerdenüz
- 5 ‘İyd-ı vechini görüp her şeyde her dem bî-gümân
Karşusunda cân virüp kırbâna gelmişlerdenüz
- 6 Zâtını bî-keyf kim icmâl ile bilmiş idük
Görmege tafsîle bürhâna gelmişlerdenüz
- 7 Çün irişdük *künt[ü] kenzün¹* bî-nihâyet gencine
Bî-nevâlar cem‘ine ihsâna gelmişlerdenüz
- 8 Nüş idüp hamr-ı elestüñ câmını rûz-ı ezel
Câm-ı vaşlıyla cihâna kına gelmişlerdenüz
- 9 Tağuban zincîr-i zülfüñ cânumuz boynına pes
Cân fedâ kıлмаğ için dîvâna gelmişlerdenüz

[31a]

- 10 Ref idicek zülfüñi yağdı cemâlüñ cânumuz
Ol sebebden gice gündüz yana gelmişlerdenüz
- 11 Çün ‘Alîdür adumuz olup cihân içre Seni
Her gelen ile her ân her şâna gelmişlerdenüz

90

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Hâğ baña bennâ idi bünyâd yoğ iken henüz
Şâh idüm öz şehrüme Bağdâd yoğ iken henüz
- 2 ‘İşk-bâz idüm ezel ben ol leb-i şîrîn ile
Küh-ı Bî-üstünla Ferhâd yoğ iken henüz
- 3 Şâhuma ‘arz eyledüm feryâdumı âvâzesüz

¹ Küntü kenzen mağfıyyen fe aħbebtü en u‘rafe fe ħalaqtü'l-ħalka li-ya‘ rifünî: “Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım.”

Dadum için mazlûmdan feryâd yoğ iken henüz

- 4 Ben temâşâsın iderdüm ol dilârâ kıaddini
Cennet içre serv ile şimşâd yoğ iken henüz
- 5 Yâr ile yâd ider idüm âşinâlık hâlini
Bu cihân devri içinde yâd yoğ iken henüz
- 6 Beni hicrân ğamlarından şâhum âzâd eyledi
Hâ'cesinden kul olan âzâd yoğ iken henüz
- 7 Şi'rlle vaşf eyledi şanı'ini ol yârüñ Senî
Bu cihânda şan'at-ı üstâd yoğ iken henüz

91

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çün zühûr-i Hâzret-i Yezdân bizüz
Bu cihânuñ kalbine cân bizüz
- 2 Çünkü nûr-ı Hâkla ma'cûn olmuşuz
Şol devâsuz derdlere dermân bizüz
- 3 Şâh-ı 'ışka kul olaldan bu gönüm
'Âlemüñ sultânına sultân bizüz
- 4 Çün irişdük 'ıyd-ı vaşlına anuñ
Kıoç gibi olacak kıurbân bizüz
- 5 Bize gel ey isteyen Hâkkı 'ıyân
Âsitânesinde çün der-bân bizüz
- 6 Dâirede çün mükemmel olmuşuz
Devr içinde şâhib-i devrân bizüz
- 7 Şâhib-i icmâl [u] tafşîlüz bu gün
Ol sebebden kıârîñ-î Kıur'ân bizüz
- 8 Nârumuz söyündürüp nûr olmuşuz
Vaşl-ı Hâkka ol sebep burhân bizüz

[31b]

- 9 Göreliden vechüñi aydur Senî

‘Ālem içinde bulan ĩmān bizüz

92

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şalınaldan nāz ile ol serv-i nāz
‘Āşık olandan diler dā’im niyāz
- 2 Gösterüp gizler yüzün her şubḥ [u] şām
Tā işide ‘āşıkından [söz]¹ [u] sāz
- 3 Dilerüm kıomoya sīnem yarasuz
Ġamzesi oḥı ile ol dil-nevāz
- 4 Rūḥ-ı bākī bulmuşam Ḥaḳla müdām
Çünkü ḳalbe irdi ‘ışḳ-ı cān-güdāz
- 5 Ka‘be-i vechüñ görelden gözlerüm
Baña müştāḳ oldu ḳuds ile hicāb
- 6 Nūr-ı Ḥaḳla baḳalı her nesnede
Görmişem Ḥaḳḳı ḥaḳīḳat bī-mecāz
- 7 Gerçi vāşıldur Seni Ḥaḳla müdām
Zāhid aña dir ki ḳılmazsın namāz

93

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Çünkü şahrāya ḥırāmān olsa ol yār-i ğarīb
Şübhesüz ol dem ḳopar ḥaḳḳ-ı cihāndan rüst-e-ḥīz
- 2 ‘İşḳla ḥayli güreşdüm ‘āḳıbet yeñdi meni
Kim idermiş ejdehā ile yay gününde sitiz
- 3 Şorma baña zāhid ‘ışḳ ile ‘aḳluñ ḥālını
Bir kişiye şor anı kim ḥayr [u] şerr ide temiz

¹ İki nüshada da “sūr” şeklinde yazan sözcük anlam gereği “söz” olarak tamir edilmiştir.

4 Doldı ‘âlem ser-be-ser nefehât rûh ikrâ ile
Dilberüm nâ-geh çü açdı ‘ağd-i zülf-i müşg-bîz

5 Hâk-i pây ol perî rû oldı ‘âlemde Senî
Tütüyâ gibi onuñçün oldı gözlerinde ‘azîz

94

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Çün tecellî eyledi cânānumuz
Hayy bâkî oldı ol dem cânumuz
- 2 Ka‘be-i vechüñ göricek ey şanem
Cân fedâ kıлмақ durur qurbānumuz
- 3 Esb-i ‘ışkı çapmağa cevelānla
‘Ālem-i lâ-hütdur meydānumuz
- 4 Çün şü‘ün ile tecellî kıldı Hâk
Şübhesüz şānı durur her şānumuz

[32a]

- 5 Şāh-ı ‘ışka kul olalı cân ile
Dā‘imā Mirrihdür der-bānumuz
- 6 Bu zamānda ‘izzet umma ey göñül
Çün zühal devri durur devrānumuz
- 7 Ancağ olur ‘âlem içinde Senî
Defter-i divānelik divānumuz

95

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ülün

- 1 İrüp cânāna bu cânı gerekmez
Qarībüm şāha der-bānı gerekmez
- 2 Baña çün mülk-i faqr oldı müsellemler
Vezîr [u] mîr-i sultānı gerekmez
- 3 Mağabbet derdinüñ çün dādın aldıq
İl istedüğü dermānı gerekmez

- 4 Çün oldı vaşl-ı Hâk bize müyesser
Cinân hür [u] ğilmânı gerekmez
- 5 Çü gördük vechüñi her şeyde zâhir
Olan naql ile bürhânı gerekmez
- 6 Egerçi vâ'iz minber deperse
Şatan dünyâyâ Qur'ânı gerekmez
- 7 Baña dün zâhid-i 'âbid dimişler
Bu tezvîr ile bühtânı gerekmez
- 8 Muşâhib olmak ister baña zâhid
Baña hod-bîn şeytânı gerekmez
- 9 Didüm câna Seni'yi eyle kırbân
Didi bu habere kırbânı gerekmez¹
- 10 Didüm ol dem meni vü yolda kıo git
Didi kim bulaşur kıanı gerekmez

96

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Biz Hudâ zâtında özge hiç varlık bilmezüz
Ġayr-ı Hâkdan hem nazâr bir şey'e daĠı kılmazuz
- 2 Gitmedi her-giz nazardan hüsn bî-hem-tâ-yı dost
Gerçi hicrânından anuñ gözyaşını silmezüz
- 3 Tîr gibi râstuz baĠrını egrinüñ delüp
Şol münâfık gibi egrilik ile dirilmezüz
- 4 Yanumuzda añılanı Ġayr ile yâd iderüz
Kimsenüñ görüp günâhını çeküben vü eylemezüz²

[32b]

- 5 Fazl-ı Hâk ile Ġaniyüz faĠr idinüp faĠr ile
Hırşla dünyâ için pek kıpusına yilmezüz

¹ Mısra'ın vezni bozuktur.

² Mısra'ın vezni bozuktur.

- 6 Ger işitseñ ğıybetin ehl-i nifakuñ kimseden
Bulduğumuz her kişiye yanuban yakılmazuz
- 7 Ehl-i ğıybet ile ger bile otursak bir nefes
Men‘ iderüz anlar ile ğıybete katılmazuz
- 8 Mażharuz çün ism-i a‘zam ‘izzetine dā’imā
Cāhilüñ sözin işidüp siñüben başılmazuz
- 9 Gerçi kim Manşür aşıldı ene’l Hakkı söyleyüp
Līk ‘ālem-i ‘ārif oldu şimdi biz aşılmazuz
- 10 Kā’inātuñ cevheriyüz ey Senī şübhesüz
Münkirüñ gözünde gerçi çöpçe şayılmazuz

97

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Gerçi Hakkdan ne ise āhir olur taqdirümüz
Līk cānānumuza cān virmedür tedbirümüz
- 2 Kim dir anı kim esās-ı rūh-ı kıuds olur harāb
Çün *nefahtü fıhi min rūh⁷*ledür ta‘mīrümüz
- 3 Oğuyalıdan vechüñüñ ümmü’l-kitāb şübhesüz
Her seher keşşāf ile naql iderüz tefsīrümüz
- 4 *Kün fe-kār²* kavli ile mevcüddur cümle cihān
Līk Dest-i Hakk ile olmuş durur taħmīrümüz
- 5 Şāhne-i pīr-i hıred girmedı şāh-ı sīneme
Şehr-i dilde çün ezel ‘ışk oldu pīrüm mīrümüz
- 6 Bize irşād eyleme ‘aql ile gel ey şeyh-i dīn
Çünkü fażl-ı Hakk ile ‘ışk-ı ezeldür pīrümüz
- 7 Bize lāyıkdur ki kılavuz şalātı vuşlatı
Kim şarāb-ı ‘ışk iledür dā’imā taħhīrümüz

¹ Hicr Süresi 15-29 : “Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın.”
² Nahl Süresi 16-40 : “Biz bir şeyin olmasını istediğimiz zaman sözümüz sadece, ona, “ol” dememizdir. O da hemen oluverir.”

- 8 Çün havāss-ı zāhiriyye başını kılduğ bedel
Vākı‘āten keşf ile doğru durur ta‘bīrümüz
- 9 Dalmışuz deryā-yı ‘ıřkuñ ka‘r-ı bī-pāyānına
Dile gelmez onuñçün lafz ile taķrīrümüz
- 10 Yay gibi ķaddümüz atarsa himmet oğını
Nüh-felek esīrlerinden öte geçer tīrümüz
- 11 Nicesi meyl iderüz bi’z-zāt cism-i fāniye
Çünki feyz-i aķdes imiş tıfl-ı cāna řīrümüz
- 12 Çünki bir maķşūd bi’z-zāt olmuřuz rüz-ı ezel
Nüh- felek devrinden aķdem bizüm tedvīrümüz¹

[33a]

- 13 Da‘vet itme ey Senī bu ‘aķl-ı ra‘nāya bizi
Çün ezel ‘ıřķ iledür ‘ālemde ki teřhīrümüz

98

7+7=14

- 1 Kılalı gün yüzini āřikārā yārümüz
Dilden eksük olmadı bir nefes envārumuz
- 2 Çün ihāta eyledi cüzz ü küllī nūr-ı Hāķ
Küllī şeyden görüben aña yoķ inkārumuz
- 3 Kūdret-i varın ‘ıyān bizde görmiřüz inan
Kılalıdan yārümüz yağma cümle varumuz
- 4 Çün cihān cismine cān Hāķķı görmişüz
Ne içün Hāķķa bizüm olmaya ikrārumuz
- 5 Çün *fe-bi yentīķ*²la biz ķā’il olduk her nefes
Hep anuñdur hep anuñ dilde ki güftārumuz
- 6 Bāđ-ı dehrūñ ğoncası dağı açılmaķsuzın

¹ tedvīrümüz: tedbīrümüz S2

² Febī yentīķ ve febī yesma‘u ve bī-yubşuru: “Benimle konuşur, benimle dinler, benimle görür.”

- Bülbül idük biz aña o bizüm gül‘izârumuz
- 7 Çünki zülfi kaydına düşdi cânumuz ezel
Ne için zincîrden bu gün ola ‘ârumuz
- 8 Gerçi kim Manşûr ki dâra aşdılar velî
Turre-i tarrârûñ uş oldu bizüm dârumuz
- 9 ‘Arş-ı ‘âliden yüce ola bizüm pâyemüz
Sürmege ger pâyüñe irişe ruhsârumuz
- 10 Şâd-mânuz ey Senî zerrece gam görmeyüp
Alalıdan göñlümüz dilber [u] dil-dârumuz

99

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Göñül virmek için yârân bulunmaz
Sevecek cân gibi bir cân bulunmaz
- 2 Eţibbâlar kitâbların aradum
Devâsuz derdüme dermân bulunmaz
- 3 Nihâyet var durur her yola lâkin
Mağabbet yolına pâyân bulunmaz
- 4 Mağabbet olmayan zulmânî dilde
Münevver kılıcı îmân bulunmaz
- 5 Arama ‘ayıbsuz yâri çü dirler
Dikensüz hiç gül-istân bulunmaz
- 6 Oñulmaz derdümi ‘arzitmek için
Tâbîb-i ‘İsâ-ı devrân bulunmaz

[33b]

- 7 Göñül Mısrında şâh itmege dâ’im
Cihânda Yûsuf [u] Ken‘ân bulunmaz
- 8 Kemâl-i âdemi bunda bula gör
Ki ayruk ‘ömre bu devrân bulunmaz
- 9 Didüm cânâ Seniyi eyle kurbân

Didi bize yarar kıurbān bulunmaz

100

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Cehāletle kıalup olma hūnersüz
Hūnersüz çün olur dā'im gühersüz
- 2 Hāķīkat nefsini bilmese sālik
Olur 'irfān-ı Hāķdan ol ħabersüz
- 3 O kıalbe Hāķ kıılır dā'im tecellī
Ki ola varlığından ol kedersüz
- 4 Hūdā zātından ol bulur eşer kim
Ki ola nefsi-şūmundan kıadersüz
- 5 Senüñ rūĥuñ daĥi nefĥ-i Hūdādur
Dime 'İsā hemān oldu pedersüz
- 6 Vişāl-i dilber ile niçe yıllar
Geçirdük dirler şems [u] kıamersüz
- 7 Cemāl-i Ka'besin kııldıķ ziyāret
Ezel gününde azıksuz sefersüz
- 8 Velīye münkir olma gizleyin çün
Göñüller ğaybını görür fenersüz
- 9 Seni 'ışkına münkir olma çünkim
Bu belā başına gelmez kıadersüz

101

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Göñülden 'ışk ğavgāsı tükenmez
Nitekim mevc-i deryāsı tükenmez
- 2 Görelden iki gözüm tāb-ı zülfüñ
Düşüp başuma sevdāsı tükenmez

- 3 İrişdi ‘āleme çün *şibgatu’llāh*¹
Anuñ için hiç boyası tükenmez
- 4 ‘Aceb kayguya düşmiş zāhid-i huşk
Ne gördi bilmezem ye’si tükenmez
- 5 Bugün maqşūduña gel pīr-i ‘ışka
Faķihūñ çünkü ferdāsı tükenmez

[34a]

- 6 Münāfık sözüne uyma çü dā’im
Anuñ tezvīr-i igvāsı tükenmez
- 7 Dime ‘ālemde kāmīl bulamazam
Cihānuñ çünkü dānāsı tükenmez
- 8 Gözüñ aç ey gönül k’ol dil-rubānuñ
Hırām-ı kadd [ü] bālāsı tükenmez
- 9 Kılalı ey Senī cilve cemāli
Bu devrān içre meclāsı tükenmez

102

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Demmi vardur gözlerüñ kim bağrumı hūn eylemez
Yā hū la’lūñ hasreti eşkümi Ceyhūñ eylemez
- 2 Hamdüli’llāh sīnem içre genc-i ‘ışkın cānumı
Öyle kılmışdur ganī kim māl-ı Kārūn eylemez
- 3 ‘Ādet idinmiş gözüñ bir demde yüz bin kan içe
Kāfir olsa daħi kişi böyle k̄anun eylemez
- 4 Kim dir anı gözlerüñ her laħzada efsūnla
Her ne fitne gözlüye uğrasa meftūn eylemez
- 5 Şol müselsel şaçun ki gören ger eflātūnsa

¹ Bakara Süresi 2-138 : “Biz, Allah’ın boyasıyla boyanmışızdır. Boyası Allah’inkinden daha güzel olan kimdir? Biz ona ibadet edenleriz” (deyin).

Kimdür ey leylī kim ol özini mecnūn eylemez

- 6 Ger özün saña gerekse ‘aşık olma ey gönül
Kimi gördün ‘ışık anı ‘âlemde mağbūn eylemez
- 7 Hicre yandı Seninün yüregi ol had kim
Tamuya ger girür olsa anı maḥzūn eylemez

103

7+7=14

- 1 Çünkü teslīm eyledük Ḥaḫḫa hep aḥvālümüz
Fi’l-i Ḥaḫḫdur şübhesüz bī-şerīk ef’ālümüz
- 2 Baḥr-ı zātuñ mevcüyüz idüben anda zuhūr
Girü rāci’dür aña ‘ākıbet misālümüz
- 3 Nüh-felek bir beyzadur cānumuz ‘anḫāsına
Çünkü vāsi’dür bizüm Ḥaḫḫ ile pür-bālümüz
- 4 Açalıdan gözümüz nūr-ı Ḥaḫḫla dem-be-dem
Vuşlatla hoş geçer rüz [u] meh [u] sālümüz
- 5 Şāhib-i atlas hırkayı gerçi almaz bir pula
Rāyihā-i Ḥaḫ virür dem-be-dem bu şalumuz
- 6 Çün *fe-bi yentik*¹la biz nātıkuz esrārdan
Añlayamaz ‘aql ile ḥ̣āce bizüm ḫālümüz

[34b]

- 7 Ey Senī kıldı ḡanī sīnede ki genc-i ‘ışık
Zāhir eger yok ise genc-i mülk [u] mālümüz

104

7+7=14

- 1 Ḥamdüli’llāh kim geçer vuşlatla evkātumuz
Maḥv olupdur şübhesüz zāt-ı Ḥaḫḫda zātumuz
- 2 Cüzz ile kül ḫüsnüñe gerçi oldı āyine
Bes ki meclādur tamam zātuña mir’ātumuz

¹ Febī yentik ve febī yesma‘u ve bī-yubşiru: “Benimle konuşur, benimle dinler, benimle görür.”

- 3 Çün *nefahtü fîhi min rūhi*⁷le hayy olmuşuz
Kâ'im olup Hakk ile yok durur âfâtumuz
- 4 Şalalıdan ğamzeñüñ oğını bu sîneye
'Āşık-ı maḥlaş olup ḳalmadı ṭāmâtumuz
- 5 Çünki biz ğarḳ olmuşuz vaḥidiyyet baḥrına
Görmüşüz kim bir durur māzî ile âtimüz
- 6 Açalıdan gözümüz nūr-ı Hakkla şübhesüz
'Ālem içre her ne var olmuş uş āyâtumuz
- 7 Olalıdan ey Senî mülk-i faḳra pādişāh
'Arşuñ üzre her seḥer dikilür rāyâtumuz

105

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Açalıdan ḥalk-ı 'ālem bu cihān bāğına göz
Bulmadılar saña beñzer hiçbir gül çehre [vü] yüz
- 2 Sözüñi işidüben şem'-i cemālün görelî
Bize göre ṭopdoludur bu cihān sâz ile söz
- 3 Kāfir imiş iki dillü olmağın ehl-i nifāk
Mü'min oldur kim ola ḳavl ile fi'li cümle düz
- 4 Gün doğanda zerre gibi raḳş iderler cüzz ü kül
Kılalı şeksüz tecellî ol cemāl-i dil-fürüz
- 5 Hakkdan özge cüzz ü külde çünki yokdur zāhidā
Başın örtüp ḥalvetî kimden idersüñ ey 'acüz
- 6 Fā'il-i Muṭlaḳ Ḥudādur cüzz ü külde müftiyā
Pes ne içün diyesin ef'āl-i Hakkā lā-yecüz

[ḤARFÜ'S-SİN]

106

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

¹ Hicr Süresi 15-29 : “Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın.”

- 1 Uralı baħr-ı kadem aħbebtü mevciyle nefes
Cümle ‘âlem rakışa geldi nitekim deryâda ĥas
- 2 Ĥamdüli’llâh vâşılum dil-dâra gerçi hier ile
Dem-be-dem aħar gözüm yaşı çü Ceyhün [u] Aras
- [35a]**
- 3 Seyl-i ‘ışkından niçe kırtulam ey cân-ı cihân
Çünkü aldı yolumı şağ ile sol pîş [u] pes
- 4 Sâlikân-ı râh-ı ‘ışka olmışam sırr-ı kâfla
Dem-be-dem anuñ içün nâlân olurum çün ĥaras
- 5 ‘Akl-ı cüz’î ile kimse irmedi maķşûdına
Düldil-i ‘ışk olmasa her sâlik altında feres
- 6 Niçesi da‘vâyı istikmâl idermiş müdde‘â
Menziline çünkü ‘ıřkuñ iremedi hiç kes
- 7 Şâdık olmasa muħibb Ĥaķkuñ vişâlin bulamaz
Olsa daħi Aħmed ile bile dâ’im çü Enes
- 8 Şehr-i dilden kıovmağa ‘ışkı bu ‘aķlum çalışur
Hiç şâh ile muķâbil ola mı her-giz ‘ases
- 9 Kıuvvet-i rûĥânî istesin Ĥalîlu’llâhdan
Şanma anuñ ni‘meti ancaķ ola nân [u] ‘ades
- 10 Dü-cihânı bir pula almaz gedâya paħma ĥor
Çün anunçün geldi Ĥaķdan Aħmede şeksüz ‘Abes’¹
- 11 Sen ta‘alluķdan müberrâ olmayınca şübhesüz
Dime Mûsâ gibi ide cânuña nûr-ı kıabes
- 12 Ol leb-i şîrîne vâşıl olduğumuz çün ezel
Kand-ı vaşlına üşer cânlarımız hemçün meges
- 13 ‘Âlem-i ĥayba tecellî kıılalı mihr-i ruĥuñ
Cüzz ü kül mevcûd olup aydın[luķ] olmuşdur ĥales

¹ Kur’ân-ı Kerîm’in 80. sûresi olup 42 ayettir.

14 İrişeli cümle-i eşyāya feyz-i akdesün
Her biri hāline göre kanuban eydür ki bes

15 Nā-kese esrār-ı ‘ışkı fāş kılma ey Senī
Kesmesünler başuñı bu halk-ı ‘ālem söz kes

107

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Cüzz ü külde Hāḡ zāhir gördi merd-i Hāḡ-şinās
Ol sebebden tāze tāze nūr kıılır iktibās
- 2 Ehl-i bāḡın Hāḡḡı Hāḡla gördiler Hāḡḡ el-yakīn
Bes ki taḡlīd ile daldı ḡayrete ehl-i kıyās
- 3 Kimse vāḡıf olmasun esrārına ol dil-rubā
Kııldı zāt-ı pākine efrād-ı ‘ıyānī libās
- 4 Vaḡdeti bulmaḡ dilersün varlıḡuñdan geḡ tamām
Çünki faḡr olup durur bünyād-ı tevḡide āsās
- 5 Çünki cān cānānenün mihri ile buldı fūrūḡ
Nūr oldu ‘aḡl [u] ḡalb nefsi-i cismine ḡavās

[35b]

- 6 Çün cemālın āyineden görmek istedi ḡabīb
Düşdi bu ma‘düm-ı ‘ālem gözgüsüne in‘ikās
- 7 Zāhidā t‘an itme baña çün ezelden tā ebed
İçdüm ‘ışḡuñ şarābın kanmayuban ḡās [u] ḡās
- 8 Cümle eşyānuñ dilinde her nefesde ol ḡayūr
Girü zātına ider bī-şübhe hamd ile sipās
- 9 Zāt-ı Hāḡḡuñ çün ezel ḡum-ḡānesi cūş eyledi
Oldı zerrāt-ı cihān feyzi meyine cām [u] kās
- 10 Çün cemāliyle celāli luḡf [u] ḡahrı oldu fāş
Maḡzar oldu gice gündüz cism [u] cān cinn [u] nās
- 11 Dün dimişler ḡatlı ider ‘āşıkḡarın ol dil-rubā
Dünyāda miskīn Senīnün senden oldur iltimās

108

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Çünkü 'aşık cinnet ile çaldı sūḳ ucunda küs
Aña dermān ḥikmet ile niçe kılsun Cālinūs
- 2 Rūz-ı evvel ḥacle-i vaḥdet içinde şübhesüz
Baña cilveler kıilup gösterdi yüzün ol 'arūs
- 3 Tamu ehli olduğun zāhid bilüpdür beñzedi
Kim düşüpdür ḳayguya yüzün tutar tünd [ü] 'abūs
- 4 'Āḳıbet ḥāk olırsardur menzili ey pādişāh
Gerçi kim dā'im maḳāmuñ ola taḥt-ı ābinūs
- 5 Özine uydurmağ için şeyḥ-i sālūsī gerek
Başın egüp beglere yalvarup ider cāblūs
- 6 Lāyık olmaz ḥ'āceler naḥv ile 'ömri şarf ider
Birbiriñüze idüp baḥtında cümle çün ḥurūs
- 7 Halka ta'n idüp Senī özüñi ulu görme çün
Sen seni şorar iseñ degmezsın bir avuç sebūs

109

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Dilberā 'ışḳuñdan özge göñlüme yoḳdur enīs
Her nefesde derd-i ḡamuñ oldu cānuma celīs
- 2 Şūfiyā çün selāḥından nefāyis isteme
Saña minnetsüz olan nān-ı tehi durur nefīs
- 3 Ger fenāfi'llāh olup göñlüñi alçaḳ dutmasañ
Her kıılın dibinde şeksüz bulunur yüzbiñ iblīs
- 4 Dost yolunda nolurmuş nān-ı cānı kııl fedā
Çün Ḥudānuñ ḡayetiyle düşmanı durur ḥasīs

[36a]

- 5 Her gedānuñ ḥāk-i pāyine yüzüñi durma sür
Bu cihān ḥalkınuñ üzre olmaḳ istersüñ re'īs

6 ‘Am ki ala nām [u] māl [u] cāh çün bu dünyāda
Boynuz idüp kı̄l [u] kı̄ali süsüşürler hemçü tīs

7 Rāhat ile ‘ākıbet ister cihān halkı Senī
Bize besdür kim ola derd [u] belā dā’im enīs

110

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Bu cihān-ı pür-cefāda ola mı bir hūb kes
Miḥnet [u] derd [u] belāsuz süre ‘ömrün bir nefes

2 Gel hevā ile cihān esbābına kı̄lma nazar
K’ol hevādan gözüñe girür hezārān ḥār [u] ḥas

3 Ehl-i dünyā bir yaralu kelb imiş durmaz kaçır
Çıgırışup halk-ı cihān aña üşerler çün meges

4 Yār olurlar bī-ḥayālar dönüben¹ bir birinün
İki dillü oluban ‘aybın çakarlar çün çeves

5 Sırruñı bir kimseye diseñ nedāmetde müdām
İki gözüñ kan aḥıdur hemçü Ceyḥün [u] Aras

6 ‘Ākıbet tābūtdur binecegün bu dünyāda
Ger Süleymān gibi olsa bād altında feres

7 Çünki saña yār ola münkir-i şūret-perest
Ger ḥaḳıkatden dilün açduñsa gel sözüñi kes

8 Nūr-ı Ḥaḳḳ ile açan gözlerini Mūsā-şıfat
Cüzz ü külden nūr-ı Ḥaḳḳ anlara olur muktebes

9 Şoñ nefesde yüzüñi andan çevirme dilberā
Çün cemālün vaşlıdur miskīn Seniye mültemes

[36b]

[ḤARFÜ’Ş-ŞİN]

111

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

¹ dönüben: döben S2

- 1 Tā cemālūñ āfitābı oldu fāş
Mazhar oldu aña kıru ile yaş
- 2 Haķ maħabbetsüz bulunmaz zāhidā
Nūħ gibi biñ olursa saña yaş
- 3 Kānde göre gözlerūñ Yūsuf yüzün
Dem-be-dem aħıdmasa çün Nīl yaş
- 4 Bezm-i 'ışķuñda ićen ğam şerbetin
Dilemeye cānı itmek ile āş
- 5 Şanma kim sulţān-ı 'ışķ ola süvār
Nefsūñ atı olmasa kıatı yavāş
- 6 Ehl-i zāhir bātını çün bulmadı
Birbiriyle dā'im iderler şavaş
- 7 Şad hezārān 'āşık ol Türk-i Hıtā
Ġamzesiyle kıatı ider çün çatsa kıaş
- 8 Kōşalıdan sen perī āgyāra baş
Yüregümde nicesi çıkmaya baş
- 9 Süreyüm dirken Senī pāyüñe yüz
Bu revā mı urasın başına taş

[37a]

112

7+7=14

- 1 Genc-i maħfī baħr-ı zāt nā-gehān çün kıldı ħūş
Hemçü emvāc olup nefesde eyledi eşyā ħurūş
- 2 Raķşa geldi cüzz ü kül 'ışķ ile zerrāt-veş
Āfitāb-ı nūr-ı zāt anlara çün oldu dūş
- 3 Çün nevāfille gönül kıurb-ı Haķķa buldı yol
Haķķ ile ħoş-kār ider nuţķ ile çeşm ile ğūş
- 4 Bādenūñ taħrīmine fetvāyı viren faķīħ
Mest oluban dün ğice medreseye urdı dūş

- 5 ‘Aklı koyup nūr-ı ‘ışk per [u] bālüm olalı
Benden istimdāt ider Hakkı bilmege sürüş
- 6 Diler iseñ gönlüñi ola Hakk ile tölü
Cānuñuñ mir’atını varlığından eyle boş
- 7 Göreliden ruħlarun üzre haṭṭ [u] hālüñi
Gitdi benden şübhesüz ṭāḫat [u] şabr ile hūş
- 8 Āb-ı kevşer lezzetin kimseden şormamışam
İdeliden leblerüñ āb-ı cān-baḫşını nūş
- 9 Hāsidiñ gelmez Seni kılca şı‘rūñ gözüne
Āfitābuñ şu‘lesin niçe görsün kūr [u] mūş

113

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Şaçuñ başdan ki gelmişdür inüp ruhsāra dolaşmış
Aña beñzer ki biñ ejder gelüp gül-zāra dolaşmış
- 2 Hezārān ‘aşıkın ğamze oḫıyla öldürüp şimdi
Görüñ ol Türk [ü] Çini kim meni heymāda dolaşmış
- 3 Çıkup Manşūr-veş dār-ı ene’l- Hakk sırrını söyler
Aña ‘aşık olan dime saḫın kim ‘āra dolaşmış
- 4 Şeyid Manşūr esrārı anuñçün fāş kıldı kim
Ölümin ihtiyar idüp gelüben dāra dolaşmış
- 5 Görüñ müfti-i ‘āmı kim ‘ulüm-ı zāhiri bilmez
Bū Cehl ile utanmadın dönüp esrāra dolaşmış
- 6 Seni esrāra bir maḫrem cihānda çün bulamadı
Hakkāyık ‘ilmin evrāḫa yazup eş‘āra dolaşmış
- 7 Egerçi āb-ı ḫayvāndur Seni eş‘āruñ amma kim
Ne bilsün cāhil [u] münkir ki ol inkāra dolaşmış

114

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Yüzüñe şüret-i raḫmān didiler gerçek imiş

Lebüñe derdlere dermān didiler gerçek imiş

[37b]

- 2 Levh-i hüsnüñ üstüne gözüm baħalı didüm uş
Vechüñüñ haţţına Qur'ān didiler gerçek imiş
- 3 Pādişāhum çün cemālin gördiler ehl-i nazār
Hūblar içinde sulţān didiler gerçek imiş
- 4 Çünki hüsn ile senüñ yokdur nazīrin tā ebed
Hayli hūbān üstüne hān didiler gerçek imiş
- 5 Leblerüñden cüzz ü kül hayy olduğın gördüm didüm
Leblerüñe cānlara cān didiler gerçek imiş
- 6 Vaşl-ı 'ıyduña irüp 'uşşāk cānā her nefes
Cānlarımız saña qurbān didiler gerçek imiş
- 7 Vaşluñuñ inkārına bel bağlayana ehl-i Haķ
Diyü mel'un ile şeyţān didiler gerçek imiş
- 8 Rāyihā-ı Haķķı alanlar Yemenden şübhesüz
Zülfüñe 'anber-i reyhān didiler gerçek imiş
- 9 Hüsnüñüñ inkārını idenlere ehl-i vişāl
Vechüñüñ şemsini bürhān didiler gerçek imiş
- 10 'Aks-i vechüñi gören mir'āt-ı dilde her nefes
Aña ādem ile insān didiler gerçek imiş
- 11 Āb-ı hayvāndur Senī eş'āruñ andan içmeyen
Ehl-i 'irfān aña hayvān didiler gerçek imiş

115

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Baķdum baña gördüm anı benden baña ol yār imiş
Baķdum aña gördüm beni yār[u] özüm ağıyār imiş
- 2 Ol dem vücūdumdan beri buldum vişāl-ı dilberi
Didi bu rāhuñ rehberi bu vuşlat-ı dīdār imiş
- 3 Cümle cihāndur āyine gün gibi vechüñ ayına

- Tā nūra bata pāyine çün maṭla‘-ı envār imiş
- 4 ‘Işkuña düşen cāvidān söyler ene’l- Hāḡ her zamān
Bilürse daḡi bī-gümān kendü yiri kim dār imiş
- 5 Kılmaz ölümünden ḡazer koyan ḡazz-ı ‘ışkuña ser
[‘Ākl]¹ ola ḡorḡa meger çün ‘ākıl işi ‘ār imiş
- 6 Kime ki ‘ışḡ üstād olur iki cihāndan yād olur
Dün [ü] ḡüni feryād olur çün ‘ışḡın işi zār imiş
- 7 ‘Işḡa düşen āvāredür bī-ṭāḡat bī-çāredür
Hāke düşüp ḡün-ḡārādur şanma işi evkār imiş
- 8 Hāḡḡı ḡören her ānla her şeyde fā‘il-i şānla
Aña didüm bürhānla kim [ülü’l-epsār] imiş

[38a]

- 9 ‘Işḡ ile dā’imdür Seni ḡöründüḡüçün Rüşeni
Cümle cihān ey ḡülşeni Hāḡḡa işüm iḡrār imiş

116

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Zāt-ı vācib vechine iki cihān mir’āt imiş
ḡörinen bunca zevāt içindeki bir zāt imiş
- 2 Zāt-ı Hāḡ mışbāḡına oldı zücāce bu ḡönül
Cüzz ü küll amma ki ol mışbāḡ için meşḡāt imiş
- 3 Oḡusam diyen cemālī muşḡafı āyātını
‘Ālem içre her ne var ise aña āyāt imiş
- 4 Özini fānī ḡılıp tevḡīd-i şırfa ırmeyen
Ṭapduḡı ol ehl-i şirkün vehmi ile Lāt imiş
- 5 Zāhid-i ḡod-bīne ger şeyṭān dir isem yaraşur

¹ İki nüshada da “ākıl” şeklinde yazan sözcük anlam ve vezin gereği “akl” olarak tamir edilmiştir.

- Çün ‘ibādâtı anuñ heb şaṭṭ ile ṭāmāt imiş
- 6 Göreli yüzüñ gülin ey Yūsuf-ı gül-pîrehen
Görinen dünyâ içinde gözüme cennât imiş
- 7 ‘Işķ ile ḥaylî görüştü ‘aķla dayanup Senî
‘Āķıbet gördi ki ‘aķlı ‘ışk elinden mât imiş

[38b]

117

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ulün

- 1 İlähî gözümü yüzüñe kııl dūş
Tecellüñ ile kııl ḥayrân [u] medhūş
- 2 İlähî al benümi vir senüñi
Senüñ ile göre göz işide gūş
- 3 İlähî benligümden eyle hüş-yār
Şarâb-ı vaşluñı idebilem nūş
- 4 İlähî kııl demüm hem-dem demüñe
Özümden ney gibi kııl içümi būş
- 5 İlähî nâr-ı ‘ıškuñ dilde uyar
Ki deryâ gibi dâ’im eyleye cūş
- 6 İlähî gözsüzüm Ya‘ķüb gibi
Şabâ ile ḥabîbüm koḥusın koş
- 7 İlähî kııl tecellî zâtuñ ile
Kıılayum özümi ol dem ferâmūş
- 8 İlähî çün cemâlüñ küll-i şeyde
Görür gözüm dilüm niçe ol ḥāmūş
- 9 İlähî sen saña kıılduñ münâcât
Senî ancâķ olupdur saña rû-pūş

118

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 ‘Ālem içre gerçi ‘âşık dâ’imâ rüsvâ imiş

- Lîk bu devrân-ı ‘âlem üzre ol Mevlâ imiş
- 2 Şâdır olan evvelâ zât-ı ehaddan şübhesüz
Rûh-ı Aḥmeddür ki ismi remzle *Tâ-hâ'* imiş
 - 3 Cüzz ü külde zâhir [u] bâtın Ḥudâyı görmeyen
İki gözlüdür velî Ḥaḫ dir aña a‘mâ imiş
 - 4 Müfredât-ı kâ'inātuñ cânı bil Allâhdur
Ol sebebe ehl-i şühüd a‘dâd ile şeydâ imiş
 - 5 Nağme-i rûz-ı ezel gûş-ı cihâna doludur
Daḫi ‘uşşâḫ arasında olan ol gâvgâ imiş
 - 6 Ehl-i vaḫdet dâ'imâ dir ehl-i keşret kavmine
Zât-ı Ḥaḫ ‘aynına ‘ayn olan girü esmâ imiş
 - 7 Dilberâ şal boynuma zülfüñ kemendin dıcek
Didi miskîn başuña düşen ‘aceb sevdâ imiş

[39a]

- 8 Vâ'iz-i ḫod-bîn eger şatsa teşâhat keremle
‘Ârif ol aldanma bi'llâh aña çün iğvâ imiş
- 9 Yüzini ol dilberüñ her laḫza görür ey Senî
Çeşm-i Ḥaḫḫ-binüñ senüñ çün Ḥaḫḫ ile bînâ imiş

119

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Ol dilber-i bî-mihrin uş [gözleri] ḫoş dîdârı ḫoş
Gerçi ki alur şabr [u] hûş söz[leri] ḫoş kerdârı ḫoş
- 2 Serv-i revândur pâ-be-gil ay ile gün oldı ḫacîl
Ref' ideli zülfî çekil yüzünden ol reftârı ḫoş
- 3 Kılur cihân-ı mevtî ṭayy iltüp ḫarîm-i vasla pey
Her kime kim içürdi mey la'l-i leb-i güftârı ḫoş
- 4 Bir laḫza çeşm-i kâfiri bir gamze kıldı çün yiri

¹ Kur'ân-ı Kerîm'in 20. sûresi olup, 135 ayettir.

Qıldı beni benden beri ammā anuñ her kārı hoş

- 5 Özümnden ol dem bî-eşer buldum habîbümnden haber
Gel ey Senî sen de meger ol bulasın âşârı hoş

[HARFÜ'Ş-ŞÂD]

120

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nâr-ı 'ışkuñdan eridi bu vücūdum çün hāraş
Andan özge nesne yoḡ aña kaçam bulam menāş
- 2 Şeş cihetden yolumı baḡladı çün sultān-ı 'ışk
Pes ne yire varuban bulam belā senden ḡalāş
- 3 Müftî-i āmiyyi şanma ḡālet-i 'ışkı bile
Sırr-ı sultānı bilür ancaḡ eyāz-ı şadr-ı ḡāş
- 4 Tîḡ-ı ḡahruñ dilberā başuma çal çün dā'imā
Rāh-ı 'ışk içinde olmaz olana ḡat'a ḡışāş
- 5 Dāne-i ḡālūñ gibi şunmazdı ādem kendüme
Dām-ı zülfüñ ḡılmasaydı murḡ-ı 'aḡlın iḡtināş
- 6 Saña 'āşık olduğum için eger ḡıldum ḡünāh
Başumı kesüp ḡabîbüm zülfüñüñ dārına āş
- 7 Gerçi zāhid Rabbini 'uḡbada ister ey Senî
Lîk bunda gördiler her şeyde her demde ḡavās

121

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Vişāle ḡılduḡumca ben tefahḡuş
Raḡîbüñ ḡatlıme ḡılur terabbuş
- 2 Eḡaddur cüzz ü küldē zāhir olan
Egerçi görünür bunca teşahḡuş

[39b]

- 3 Ḳomazdı bülbül-i cān vaşl-ı yāri
Bedenle olmasa aña teḡaffuş

- 4 Göñül fâş idemezdi sırr-ı ‘ışkı
Eger ölmege kılmasa taħarruş
- 5 Saña berķ-i tecellî nūr-ı zātum
Senî nām ol sebeb kıldum taħalluş

122

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘İşk olupdur cümle hâşş işlerde elbette aħaş
Sûre-i *Yūsuf*¹ anuñçün oldı sulţān el-ķışaş
- 2 Ol periyi sevdüğümü müdde‘î inanmamış
Cānı ķurbān eyledüğümdür anuñ ‘ışķında naş
- 3 Mülket-i lâ-yenbağīye hākim olup şübhesüz
İsm-i a‘zam naķşına göñlüm olupdur hemçü faş
- 4 Kılmağa kühlü‘l-başar pāyuñ ğubārın her nefes
Reh-ġüzāruñda yatan gel başumuñ ‘aynına baş
- 5 Rāh-ı ‘ışķuñdan kaçan kimdür didüm cāna didi

- 6 Şehr-i sîmurġ-ı rūħuma cihān bir beyzadur
Şanma kim kıla muķayyed anı cismānî ķafes
- 7 Çün Seninüñ başını kesdüñ ħabībüm tîġ ile
Gerçi şāyd kem-ter ise başını fitrāke aş

[ĤARFÜ‘D-DĀD]

123

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Zāhidā gel cehl ile ‘ışķuma kıлма i‘tirāz
Tā ebed ‘ışķ-ı kıdem çün bulmayısar inķırāz
- 2 Gerçi meskendür bu cisme ħāk amma dā‘imā
‘Ālemi lâ-hut rūħ-ı ķutsüme ni‘me‘l-müfāz

¹ Kur‘ân-ı Kerîm’in 12. sûresi olup 111 ayettir.

² “Aşkımın meydanında eksikliği olan şeytan gibidir.”

- 3 Gül-sitān-ı hüsni göreliden ol gün yüzlünüñ
Çü peçe gelmez gözüme her-giz temāşā-yı riyāz
- 4 Muşhafuñ āyātı keşf oldı haķīkatle baña
Görünelden gözüme ol şafha-i vech-i beyāz
- 5 Tamu ehli olduğun zāhid meger bilmiş durur
Anuñ içün yüzini turş itdi anın inķıbāz
- 6 Dileseñ vaşluñ vilāyeti saña ola maķam
'Ālemi Türk eylegil hemçün Fazīl-i İbn-'Iyāz
- 7 Bir iki *lā-ħavl'* ile şeytān kaçır bī-şek Senī
Münkire biñ oħusañ kılmaz yanından inhizāz

[40a]

124

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Hılķat-i 'ālemden oldı fıtrat-ı ādem ğaraż
Belki ādem cevher imiş 'ālem aña çün ğaraż
- 2 Vaşl umarken cān [u] dilden çıkmışam āhir görüñ
Başumı kesmek olupdur baña dilberden ğaraż
- 3 Bu marīz-ı derd-i 'ışķa çekme zaħmet ey tabīb
Çün müdāvā' ile bulamaz 'ilāc işbu maraż
- 4 Ağladuğum göricek ol Yūsuf-ı devrān didi

كذت يا شيخ ان تصير مثل يعقوب حرض²

- 5 Didüm ey cān niçedür cānını saña bezl iden

قال طوبى للفتان مثل روجه قبض³

- 6 Baña bir gün zāhid ider farz-ı 'aynı di nedür

قلت موقى روتصال العين محبوبى ورض¹

¹ Lā-ħavle ve lā-ķuvvete illā bi'llāhi'l-'aliyyi'l-aẓīm : “Kuvvet ve kudret ancak Yüce ve Ulu Allah'tadır.”

² “Dertli Yakup gibi beklemekten bitkin düştüm.”

³ “Dedi ki ne mutlu o ruhu kabz edilmiş yiğit kimseye.”

- 7 Zāt-ı Hâkdan çün maḥabbet şadır oldı evvelâ
‘İşk imiş insâna cevher añâ insândan ğarâz

125

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ülün

- 1 Baña gel tevbe kııl dir şeyḥ-i murtâz
Sözünden farz olupdur baña i‘râz
- 2 Laṭîf imiş maḥabbet anuñ için
Cevâhir dolu andan daḥi i‘râz
- 3 Kesilür başı ‘ışkı kılanuñ fâş
Nitekim şem‘ başın kesdi mıkrâz
- 4 Leb-i la‘lünden eşyâ mest olupdur
Müdâm olsun Ḥudâya feyz-i feyyâz
- 5 ‘Alîl-i ‘ışka la‘lünle ilâc it
Anuñla çün Senî gider bu emrâz

[ḤARFÜ’Ṭ-ṬÂ]

126

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ölümümle vaşlını çün kıldı dilber iştirâṭ
Tîĝ-ı bürrân başuma indükçe cân kıılır neşât
- 2 Vaşl-ı Hâkka çün maḥabbet yok durur zâhidde hiç
Çün Yehüdî Hâkḥ ölümünden dâ‘im ider ihtiyâṭ
- 3 Bu serây-ı zer-nigâra pâdişâhum olma şâh
Çünkü buña didiler iki ḳapulu bir ribât
- 4 ‘Aḳl-ı cüzz’iyye dayanmaz râh-ı Hâkda zâhidâ
Hiç kör olan görür mi nâ imiş her-giz şırâṭ
- 5 Her ne dirse vecd içinde ‘ışk ile ma‘zûrdur
Ger müyesser ola meczûba maḳâm-ı inbisât

¹ “Dedim ki ölümüm sevgilinin ta kendisine kavuşmak için farz oldu.”

[40b]

- 6 ‘Āşıka dā’im niyāz maḥbūba gerek[dür nāz]
Bunuñ öyle vācib-i mümkün kıllular irtibāt
- 7 ‘Işk imiş bu sözleri diyen dilüñde ey Senī
Çün muḥīṭ olmuş saña ol sen aña olduñ muḥāt

127

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Kaşd kıldum bağlayam zünnār ile şimdi vasat
Mezhebümde zāhib olduğum benüm budur faķat
- 2 Hızmet-i ‘ışka kemer bağlanayum didüm velī
Bilmedin münkir olur bu sözlerüme her saķat
- 3 Şeyḥ idindüm zāhid-i hod-bīni bes kin ‘ākıbet
Hemçü iblīs anı gördüm Ḥaķķa söylermiş şaķat
- 4 Ḥaķ görünmez dir imiş zāhid velī Aḥmed didi
Rabbümi gördüm ‘ıyān fī-şüreten şābben ķaķat
- 5 Muşhaf-ı ḥüsnüñ oḥurdum ‘ālem-i icmālde
Yoğiken levḥ üstüne āşār-ı ḥaṭṭ ile nuķat
- 6 Kāmil oldı Ḥaķķı göstermekde mir’at-ı cihān
Olalı bu ‘ālemi zūlmāñide ādem laķat
- 7 Ehl-i zāhir ‘ārif-i bi’llāh ola şeksüz Senī
Söyler iseñ şı‘rünü ‘ışkla dā’im bu nimāt

[ḤARFÜ’Z-ZĀ]

128

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Girmedi gūşuma perhīz içün olan itti‘āz
Ġamze ile kılalı meyḥorluğa çeşmüñ lihāz
- 2 Münkir-i şeytān-şıfat kaşd itdüğünce ķatlüme
Anı recm idüp şaķılur nār-ı ‘ışkımdan şivāz

- 3 Zāhid aydur āhîretde uyanup Hakkı görem
Va'llāhi qopa kıyāmet bulmaya ol¹ istikāz
- 4 Vā'izā dīv-i racīmūñ yoḥsa ferzendi misin
Kim çıkuban minbere halka idersin infizāz
- 5 Rindü kallāş bunda ol hıç kayırma Senī
Bir kişinüñ tek günāhın görüben kıılma 'ıyāz

129

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1 Cihānda cān ġarībi eylemez ḥaz
Likāñsuz dil-keşīyi eylemez ḥaz
- 2 Sekiz cennāt görür ise daḥi
Cemālūñ 'andelibi eylemez ḥaz

[41a]

- 3 Görürse biñ tecellī cān-ı 'āşık
Qanup kalb-i 'acībi eylemez ḥaz
- 4 Melāmet 'āşıkuñ yanında her giz
Durup 'aqluñ edībi eylemez ḥaz
- 5 Niçün bīmāri 'ışkı bilemezem
Göricegiz ṭabībi eylemez ḥaz
- 6 Bulupdur kısmetin her kişi niçün
Göricek ol naşībi eylemez ḥaz
- 7 Ne derd imiş Senī kim ehl-i Hakk'dan
Bizüm şehrūñ ḥaṭībi eylemez ḥaz

[ḤARFÜ'L-'AYN]

130

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Şehr-i dil tahtında 'ışk [u] 'aql iderler nizā'
Doyamadı 'aql 'ışka şehrine kııldı vedā'

¹ ol: ola S2

- 2 Eşk-i çeşmüm sırr-ı ‘ışkı fâş kıldı ol sebeb
Didiler kim *küllü sırrın cāveze’l-işneyni şā*¹
- 3 Vâsıl-ı Hâkım ezelden tâ ebed ayrılmazam
Giremez ara yire kat‘â çü tîğ-ı inķıtâ‘
- 4 Şehr-i dilde ‘aql [u] dîn haylî kumâş idi velî
Şâh-ı ‘ışk aķın idüp tâlâna verdi bu metâ‘
- 5 Kalmadı bir koñşu kim her gice āhum bilmeye
Çün görürler bacadan göge açar her dem şu‘â‘
- 6 Zülfün açmadın görem şanma cemâli sırrını
Süfiyâ keşf olmayınca ğayba olmaz ittîlâ‘
- 7 Çünki bu sözüñ Senî irişdi sūfî sem‘ine²
Germ oluban bî-tekellüf olurup eyledi semâ‘

131

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Niçeye dek nefse uyup şūfî idersin hücü‘
Yoķ mıdur yoķsa şafañ aşlunâ kılmağa rücü‘
- 2 Ni‘met-i feyz-i Hüdâyı diler iseñ ki gerek
Nefsüne çekdüresin geh ğâh teşnelikle cū‘
- 3 Ger tecellî irmeye cânuña şeksüz zâtından
Müşrik olup gelmeye hergiz sücüduñda huşū‘
- 4 Mâ-sivâ terkini urup bulmayınca vaĥdeti
Her namâz içinde Hâşâ ide bilesin hużū‘
- 5 Kâni‘-i şâkir olup küfrân ile olma ğariş
Tâ ki Qur‘ānuñ içinde olmaya aduñ helū‘

[41b]

- 6 Şükr kı l her ni‘mete vü her belâya şâbir ol

¹ Küllü sırrın cāveze’l-işneyni şā : “Bütün sırlar ikinci bir kişiyle yayıldı.”

² “sem‘ine: şem‘ine S1

Fakr irişse yā musībet ağlayup olma cezū‘

- 7 Zāhir eger ni‘metuñ yoğ ise ‘ālemde Senī
Fazl-ı Hāq ‘irfānuñı vir tālibe olma menū‘

132

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Egerçi olmışam ‘ışk ile şāyi‘
Bu ‘ömrüm hicrle olmadı şānāyi‘
- 2 Cihān sultānlığın cānum dilemez
Vişāl-i dilber ile oldı kāni‘
- 3 Cihānda ey ‘aceb kimse bulamı
Bu en‘āmı ki baña virdi şāni‘
- 4 Güneş-teg görürüm dilber cemālin
Cihānda olmaya bu veche tāli‘
- 5 Kaçan baḥsam cemāli dil-rubāsın
Görürüm şeş cihet çün berç-i lāmi‘
- 6 İrer tevḥīd ehli bir maḳāma
Ki bir devrānda kâbil ile sāmı‘
- 7 Maḳāmında mükemmel ol durur kim
Ola tenzih [u] teşbih ile cāmı‘
- 8 Bu cānum müşterīdür vaşl-ı yāre
Özine özi olup girü bāyi‘
- 9 Każādan gel każāya kaç kaçarsın
Çü Hāq hükmine Hāqdur girü Rāfi‘
- 10 Biri ol dil dileginden çü dā‘im
Bu dildür vaşl-ı dil-dāruña māni‘
- 11 Senī söyler Hāqkı Hāqdan ḥaḳīḳat
İken efsāneye olmadı tābi‘

133

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Men şarāb-ı ‘ışkı içdüm cāna kıldum el-vedā’
Ġayr-ı vaşl-ı cān-fezā cānāna kıldum elvedā’
- 2 Fānī fī’llāh olıcağ ‘ālem-i tevhīdde
Vehm-i zann ile olan Ġmāna kıldum elvedā’
- 3 Milketü’l-fağr [u] fağrī çün müsellemdür baña
Māl ile fağr eyleyen sultāna kıldum elvedā’
- 4 Şemm-i vechu’llāh ile yüzün görelden şeş cihet
Nağl-i ‘ağl ile olan bürhāna kıldum elvedā’

[42a]

- 5 Sākī-i bezm-i ezel şunalı cāmı devrilse
Mest-i lā-ya‘kıl olup devrāna kıldum elvedā’
- 6 Çünki men tevhīd-i şırfuñ bağrına ġarğ olmuşam
‘Ārif-i ma‘rūf ile ‘irfāna kıldum elvedā’
- 7 Çün bihişt-āsā cemālinüñ şafāsın sürmişem
Cennet-i ħūrī ile ġılmāna kıldum elvedā’
- 8 Leb-be-leb şāh ile çün nüş iderüm cām-ı vişāl
Baña māni‘ olıcağ dermāna kıldum elvedā’
- 9 Çünki ‘ışkuñ derd-i bī-pāyānına düşdi gönül
Ey Senī ‘ālemde men dermāna kıldum elvedā’

134

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Çün ecel irdi baña bu tatlu cāna elvedā’
Ol cihāna giderüm uş bu cihāna elvedā’
- 2 Giderüm vaşlı gülün koğunmağa ol dōstun
Bu fenā dünyāda olan gül-istāna elvedā’
- 3 Yārüm olur enbiyā vü evliyā şimden girü
Bu cihānda yār olan dōstāna elvedā’
- 4 Hāğğ olur hem-sāye baña dār-ı ħuld içre müdām
Bu fenā dünyāda olan gül-sitāna elvedā’

- 5 Nüh felek üstünde cān vaşl-ı dilārāmı diler
Çarhuñ altında dönen devr-i zamāna elvedā¹
- 6 Gerçi ten bu murğ-ı cāna bir zamāndur āşiyān
Kurb-ı Hākdur aña mesken āşiyāna elvedā¹
- 7 Çünki cān hayy oldı vaşl-ı ni‘met-i cānān ile
Ey Senī ten dirlügi āb ile nāna elvedā¹

[HARFÜ’L-ĞAYN]

135

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ay [u] günden iki gözüm buldı ol günden ferāğ
Kim göründi anda gün yüzüñ ziyāsı çün çerāğ
- 2 ‘Aqla didi ‘ışk baña uy hidāyet bul faqat
Çün didi Hāq *mā ‘alā resulinā illa ‘l-belāğ¹*
- 3 İdeli vechüñ gül-istānı temāşāsın ezel
Cennet-i ‘adn ise daħi cānuma bağ oldı bāğ
- 4 Kılalı çeşmüñ işāret devrine cām-ı Cemüñ
Küşe-i mey-hānede kalmadı bir mey-ħor şağ
- 5 Zülf-i ‘anber-bū yaña uralı şāne bir siħr
Kalmadı pür-miski olmaduğ cihānda bir dimāğ

[42b]

- 6 ‘Ārızuñda ħālüñi görelı ey lāle-ħad
Nār-ı şevkuña düşüp yürek olupdur dağ dağ
- 7 Göreliden vech-i zātuñ hem şaçuñ asmasını
Hoş gelür bağmağa dā‘im gözüme kara vü ağ
- 8 Ĥāceler dünyā için varup mülāzım olduğı
Güiyā kim cife üzre dalaşurlar niçe zāğ

¹ Māide Sūresi 5-99 : “Peygamberin üzerine düşen ancak tebliğdir. Allah, sizin açıkladığınızı da, gizlediğinizi de bilir.”

- 9 Mümkirüñ çok ise daħi ey Senī söyle Hakkı
Nā-gehān bir taş atsañ ürküdür yüz biñ kelāg

136

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Yandura başdan ayağa cümle-i eşyâyı çoğ
Nār-1 ‘ışkımdan düşerse bu cihān başına koğ
- 2 Nūr-1 mü’minden yana nār-1 cehennem dir resūl
Nār-1 ‘ışkımdan cihān yanar disem olmaz dürüg
- 3 Olmadı mı nār-1 Nemrūd ol nefes berd-i selām
Kim irişdi ‘ışk-1 İbrāhīmden aña fürüg
- 4 Nūş iden şahbā-yı ‘ışkı nālesinden bellüdür
Nitekim uyhu gelür Türküñ başına içse düğ
- 5 Eyleyen da‘vâyı istikmāl-i ‘ışk-1 Lem-yezel
Aña beñzer kim kılar bir tıfl da‘vâyı bülüg
- 6 Şüretā şāh ol şehā vü sîretā dervîş ol
Çün hemān bād-1 hevādur tabl-1 sancağ ile tûğ
- 7 Bil emānet-i ‘ışkı kaçma kabûlünden Senī
Çünki insān boynuna geçüp durur çün gāve bûğ

137

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Vā‘izā gel beyhûde ötme çü karga kağ kağ
Çün muşadda‘ oldı feryād-1 dürüştüñle dimāg
- 2 Ey müzekker vāşıl-1 dîdār-1 yārüm şübhesüz
Gel ‘ale’l-ımyā baña taqlîd ile kılma belāg
- 3 Şol muğassî sözlerüñ kulağa niçün koyayum
Çün melâ’ik ile her dem kıllurum gök üzre lāg
- 4 Gerçi zulmet ehline sözüñ delîl olur velî
Güneşi gören ‘ıyān yolına men dutma çerāg
- 5 Gül-sitān-1 vaşl-1 yāri seyr iderken dā’imā

Bâğ-ı cennet zıkr ile murğ-ı cāna urma bâğ

- 6 Keşf ile ‘aynu’l-yakīnden vahdet ile bağa gör
Niçesi eşyāya nūr-ı Hâk bulupdur inşibâğ

[43a]

- 7 Kimseye dağl-ı ta‘arruz kıılma hergiz ey Senī
Hâk arayasuñ Hâk ile ol hayru şerden bul ferâğ

[HARFÜ’L-FÂ]

138

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ka’be-i vaşlı ezel gününde kılmışuz tavâf
Leb-be-leb yâr ile içmişüz şarâb-ı cām-ı sâf
- 2 Ger şafâsuz şufî içse şâf cāmın bādesin
Ehl-i inşâf oluban kılmazdı bizümle muşâf
- 3 Hamr-ı vahdet gerçi kim bî-reng imiş ya‘ni basîṭ
Bes ki bunca cām i‘dādatda bulurdı ihṭilâf
- 4 Kâ’inâtın içre Hâkdan özge görmezdi gözi
Zâhidüñ ger perde-i vehmi bulaydı inkişâf
- 5 Ol perinüñ âfitâb-ı vechinüñ ger ‘aksini
Görse zâhid benide ‘ışkumda kıılurdu mu‘âf
- 6 Çün nihâyet yok durur rāh-ı maḥabbetde ebed
Ey ‘aceb niçün ider şeyḥ-i mürâ’î bunca lâf
- 7 Tâlibâ dir saña Hâk kı göstereyüm ‘an-ḳarīb
Hâşâ li’llâh ne için utanmaya ehl-i güzâf
- 8 Dökme yüzüñ şuyunu çün rızq-ı Hâk kâfidür
Ne için kapu kapu dilenesin vech-i kefâf
- 9 Veh ki şeyḥ-i şehri vardı Ka‘beye geldi girü
Daḥi mest-âne Senī mey-ḥâne kıılur tavâf

139

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Hāmdüli'llāh kime olmuşdur müyesser bu şeref
Kim vişāl-i dilber ile 'ömrüm olmadı telef
- 2 Kimseye qalmaz bu dünyā gāfil olma Hüsrev
Ger Süleymān nebiye yā velāyet ile Āşaf
- 3 Didüm ey cān qorqarum 'āşık olursam ölmeden

قال كنت عاشقاً من بذل روحك وتحف¹

- 4 'Aql-ı kül çün cevher ol eḥaddan oldı fāş
Olmış añā cümle zerrāt-ı 'ālem çün sadeḫ
- 5 Şeyhınā ancak tarīkat [u] hırqa vü seccādemı
Hāşā kim irişdiler Hāqqa maḥabbetsüz selef
- 6 Quvvet-i rūhānī iste feyz-i Hāqdan şūfiyā
Niçe ḫayvān gibi birden bine nefsanı 'aleḫ
- 7 Düşeli yüz üzre miskīn ḫālūñüñ sevdāsına
Olmışam tīr-i melāmetlerine ḫalkūñ hedef

[43b]

- 8 Ādem oğlı sen niye cehl ile kılduñ şūfiyā
'Alleme'l-esmā² atañuñ vaşfidur ey nā-ḫaleḫ
- 9 Çün elestüñ nağmesiyle raqş ider dā'im Senī
Hācet olmaz añā tā kim işide ceng ile def

140

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Göriserdür girü gözüm bī-nihāyet in'itāḫ
Ger selāmetle iderse bize dilber inşırāḫ
- 2 Reşk iderler dil-güşā cān-āsā ḫücrem şahnını
Dil-rubālar dolıcaq ḫūr u ğilmān 'afāḫ
- 3 Çīn-i zūlfüñ küfrüne qaçurdu göñlin nā-gehān

¹ "Bana aşık ol ki ruhuna korkusuzluk saçılısın."

² Bakara Sūresi 2-31: "Allah, Ādem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti."

- Rāh-ı dünyāda gerçi ‘aqlum dā’im idi mū-şikāf
- 4 Bir bizi gül şevğine uş iñlerüm çün ‘andelīb
Şubh-demde bunda āhum zāhidā şanma güzāf
- 5 Niçesi keşf-i haķāyık münkire kıla tūlū‘
Çün ten-i zulmānisi albine olmuşdur ılāf
- 6 Rāst-ı ma‘nā-yı haķīkatden niçesi añlaya
Ol abī‘at kim ‘adāletden bulupdur inhirāf
- 7 Tā şabā zūlfūñ perīşān eyleyüpdür subh-dem
ıldı hay cümle cihāmı ‘itrī ile misk-i nāf
- 8 Āyine-i Haķ-nümā gönül zamīrine müdām
Zerre-i aħkar durur şems-i cihān-ı ‘ālī maāf
- 9 Baħr-ı zātuñ mevciyüm hem kā’inātuñ cevheri
‘Arş-ı ‘ālī anuñçün dā’imā ılır avāf
- 10 Ehl-i şüret bilemez hergiz haķīkat ‘ālemin
Hiç atlas douyana beñzemez būriyā-bāf
- 11 Çünki sende türrehātın aydına düşdi Seni¹
Niçün ey miskīn utanmadın urarsın bunda lāf

141

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Cāna cāndur rü’yet-i dīdār-ı dil-dār-ı zarīf
Çün melekdendür daħi pākīze vücūb-ı latīf
- 2 Bū-yı ‘ışkuñ mül gibi eşyāya sārī olduğun
Niçe duysun ħabs olan cisminde ervāh-ı keşf
- 3 Şüretā māl ile ādem ger şerīf olur velī
Dü-cihānı terk idüp Haķa iren durur şerīf
- 4 ‘Āşıa çün harf atar ‘āıl saña gül dā’imā
Dīvden açar gibi aç özge ılma ħarīf

¹ İki nüshada da bulunan “tarr” sözcüğü vezin gereği metinden ıkartılmıştır.

[44a]

- 5 Münkürüñ enfāsına durma muḳābil ṭālibā
Çün kıılır pejmürde ‘ışḳuñ güllerini çü ḥarīf
- 6 Baḥr-ı ‘ışḳuñ ka’rına gel dalmasañ māhī-şıfat
Şanma varlıḡuñ cenābetinden olasın nazīf
- 7 Pāk-bāz ol ey Senī ‘ışḳ içre olsuñ ğam yime
Çün şehīd olur imiş ‘ışḳında dirilen ‘afīf

142

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Çıḳup cānān elümden cānuma ḥayf
Ayırdı meni girdi ḳanuma ḥayf
- 2 Görüp yüzini cān virem dir idüm
Cihānda iremedüm şanuma ḥayf
- 3 Ḳoyaldan ‘aḳlı vü ‘ışḳa düşelden
İriştürdüm ḥalel imāna ḥayf
- 4 Şunaldan cām-ı ‘ışḳı dest-i sāki
Felekler güc döner devrānuma ḥayf
- 5 Başar başuma ayaḡın öptügümce
Bu lāyık mı idi cānānuma ḥayf
- 6 Baña zulm eyleye ḥalka ḳıla dād
Revā mı idi bu sultānuma ḥayf
- 7 Senī ‘ışḳ ile ‘ömrüm zāyi‘ idüm
Benüm içümde ki Ḳur’ānuma ḥayf

[ḤARFÜ’L-ḲĀF]

143

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Gel iriş cānā baña çün ḥadden aşdı iştıyāk
Görme lāyık tā beni ‘ışḳında ḳatlı ide firāk
- 2 Ol Cenābuñ ḥāk-i pāyi ḳoḡusu her dem gelür
Her kaçan bād-ı cenüb esse Yemenden ittifāk

- 3 Ey ‘aceb girü ola mı göre gözüm yüzüni
Tâ nişâre cân-feşân itsem saña yevmü’t-telâki
- 4 Muntazar yoluñda gerçi ‘âşıkun çü yoğdur velî
‘Âşık-ı muhliş menem cân virmek için bi-nifâk
- 5 Şıkç ola başdan ayağa erre ile kim diler
Sen şeh ile ben kuluñ arasına ola şıkâk
- 6 Nâr-ı ‘ışkuñ yüregümde öyle yonar ey şanem
Kim düşerse zerresi şamuya bula ihtirâk
- 7 İstedükçe sen şehi kılmak ziyâret şevk ile
Gice gündüz himmetüm cânuma olmışdur Burâk

[44b]

- 8 Yūsufa gelmekligünden vireli müjde beşir
Gözlerüm Ya‘küb-veş koğunla buldı inşirâk
- 9 Sen şehün gelmesine itün baña virse haber
Cân-ı şirîni nişâr-ı pâyına kılam yarâk
- 10 Olmamış yâr-i muvâfiğ dir münâfiğ saña ben
Cân vireyüm yoluña tâ gerçek olsun bu vifâk
- 11 Çün Senîñüñ derdine vaşluñdur ancak şifâ
Gel iriş kim bir ramağ kaldı ki katl ide firâk

144

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 İrer çemende her varağ kıldı bizi *Rabbü’l-felâk*¹
Defter oğuyana sebâğ bizde görünüp vech-i Hâk
- 2 Bülbül figânını meger çün gönca diñledi şehir
Duymadı ol hünün ciger kıldı pîrâhenini şağ
- 3 Sultân-ı nevrüz uş kadem bu ‘âleme uralı dem
Serheng goncayı nidem çekdi önüne altun tabağ
- 4 Zülfün dil idinmez duzağ ola meger ey yüz-i ağ

¹ Felâk Süresi 113-1 : “De ki: Sığınırım ben, karanlığı yarıp sabahı ortaya çıkaran Rabb’e.”

- Şaçuñ çözüp ursuñ tarak kaplaya gün yüzüñ ğasak
- 5 Göñlüm gözüñ almaz idi fitne baña şalmaz idi
Tenhâ bu cãn kılmaz idi kaşuñ eger kılsa yasak
- 6 Derd [u] belâdur yoldâşum ‘ışkuña қоşalı başum
Şefkatsüzlükden yaşum her dem ahar rengin şafaқ
- 7 Hıyy oldı oluban ğanı bu mürde ‘âlem ey Senî
Vireli aña rüşeni yüzünden ol gül-i ‘arak

145

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ülün

- 1 İşit ‘âlem ser-â-ser dir ene-l-Hak
Dime Manşür didi anı muţlak
- 2 Cihânuñ yoğ durur aşla vücudı
Hakğ imiş görünen andan muhakğakğ
- 3 O bilürmiş bu ‘ilmi kim dem-â-dem
İçürdi ‘ışk aña cãm-ı mürevvaқ
- 4 Niçe keşf ola ten-perver olana
Şu söz kim cãn gibi tende mu‘allaқ¹
- 5 Fenâdur mâ-sivâ’llâhuñ vücudı
Kıyâm-ı zâtı ile Hakğdur ancak
- 6 Hudâ çün şahş-ı ‘âlem hemçü zılldur
İnanmazsañ göñül gözini aç bak

[45a]

- 7 Senî başdan çıkarma seni sen²
Saña kim didi bu sırrı eyle çak

146

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Düşeliden başuma sevdâ-yı ‘ışk

¹ İki nüshada da “gibidür” şeklinde yazan sözcükten vezin gereği “dür” atılmıştır.

² Mısra’ın vezni bozuktur.

- ‘Älem içre olmışam rüsvā-yı ‘ışk
- 2 Niçesi şād oluban raqş itmeyem
Çalınur çün gūşuma sūr-nā-yı ‘ışk
- 3 Zāhide şormañ tarīk-i ‘ışk çün
Hiç kâ’il olmaz dānā-yı ‘ışk¹
- 4 Dāra aşılmaz idi Manşūr eger
Düşmeseydi başına ğavġā-yı ‘ışk
- 5 Fikri ‘aqluñ ‘ankebūtuñ dāmıdur
Hiç aña dutula mı ‘ankā-yı ‘ışk
- 6 Zāhir oldı cūzz ü kül çün kaynadı
*Küntü kenzen*² kılzüm-ī deryā-yı ‘ışk
- 7 Bendelikde niçe biñ kez olmışam
Nā-gehān pes olmışam Mevlā-yı ‘ışk
- 8 Zāhidā uşlan dime baña çü hiç
Gelmeyiser ‘aqla çün şeydā-yı ‘ışk
- 9 Di Senī vā’iz dise aduñ saqın
Nām [u] nengi neylesün rüsvā-yı ‘ışk

147

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Ka‘r-ı baħr-ı ‘ışka çün oldum ġarīk
Halka niçe gösterem toġru tarīk
- 2 Ol sebeb eşk-i şafağ-gün dökerüm
Kim degüldür dilberüm baña şefīk
- 3 Nār-ı rü’yet maħv idüp yaħdı beni
Şanma ancak nār-ı firqatdür ħarīk

¹ Mısra’ın vezni bozuktur.

² Küntü kenzen maħfiyyen fe aħbebtü en u’rafe fe ħalaqtü’l-ħalka li-ya’rifünī: “Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım.”

- 4 ‘Ālem-i tevhīd çün keşf olmadı
İhtilāf-ı fırka düşdi her ferīk
- 5 Nüş idelden leblerün cāmı meyin
Cennet içre dilemez cānum raḥīk
- 6 Çıkmadı girdāb-ı ‘ışka ğarḳ olan
Çünki bu bir baḥr imiş ḳa‘rı ‘amīk
- 7 Zāir-i ‘ışḳ-ı Ḳadīm ol ey Senī
Çün dimişler ol durur Beytü’l-‘Atīk

[45b]

148

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Āḳil olan bilemez kim nicedür aḥvāl-i ‘ışḳ
Çün beridür menhec-i efkārden minvāl-i ‘ışḳ
- 2 Zāhidā sen şerḫ-i ‘ışḳı dille ḳılma beyān
Çünki şığmaz ḳīl [u] ḳāl harf-i şavta hal-i ‘ışḳ
- 3 Kevkeb-i ṭālī‘ bana gökde müneccim bulamaz
Düşeliden ta‘li‘üme āfitāb-ı fāl-ı ‘ışḳ
- 4 Dü-cihāndan geçemez şimurğ-ı cān ger olmasa
Rıḫletinde aña hemde perr ile hem bāl-i ‘ışḳ
- 5 Māzī vü müstaḳbelinden şorma ‘ışḳuñ vā‘izā
Çün muḳaddemdür felekden rüz [u] mäh [u] sāl-i ‘ışḳ
- 6 Yevm-i kitābuñ ḫarf-i ‘ışḳı anda ḳılmağıl ṭaleb
Çünki ḫall olmaya ‘aḳl-ı naḳl ile eşḳāl-i ‘ışḳ
- 7 Fi‘lini ef‘āl-ı Ḥaḳda eylegil maḫv ey Senī
Tā ki senden zāhir ola dā‘imā ef‘āl-i ‘ışḳ

149

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Doḳunaldan ‘āleme envār-ı ‘ışḳ
Zāhir oldu gün gibi esrār-ı ‘ışḳ

- 2 *Küntü kenzen'* zāt-1 Haḫ maḥfī idi
Anı zāhir eyledi izhār-1 'ışk
- 3 Çünkü aḥbebtü didi ol dil-rubā
Doldı andan cümle bāzār-1 'ışk
- 4 Gel baña kıılma müdāvā ey ṭabīb
Çünkü dermān bulamaz bīmār-1 'ışk
- 5 Ger beni ḫatlı ider veḡer ḫay kıılır
Pes durur bu cānuma tīmār-1 'ışk
- 6 Sırr-1 'ışkı çünkü Maṣṣūr idi fāṣ
Şuḫlayuban kııldılar ber-dār-1 'ışk
- 7 Gül gibi ḫaçan açılıp gülesin
Yaḫuban küll itmeyince nār-1 'ışk
- 8 'Işka inkār idene di 'āşıkā
Cüzz ü küll olmış durur āşār-1 'ışk
- 9 Bülbül-i nālendedür cān-1 Senī
Açılaldan gonca-1 gül-zār-1 'ışk

150

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ḥalvetinden cilveye 'azm ideli sultān-1 'ışk
Doldı anuñ 'askerinden ser-te-ser meydān-1 'ışk

[46a]

- 2 Durmadın ḡaltān olur 'uşşāk başları çü ṭob
Çalınaldan 'ālemüñ meydānına ḫevḡān-1 'ışk
- 3 Cüzz ü küll emvāc gibi ol nefes oldı zuḫūr
Kim ḫurūş *küntü kenzen'* eyledi ḫevḡān-1 'ışk

¹ Küntü kenzen maḥfiyyen fe aḥbebtü en u'rafe fe ḫalaḫtül-ḫaḫka li-ya'rifünī: "Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım."

- 4 Mest oluban nüh felek çarh ile rakş ider müdām
İçirelden cām-ı feyzi devr ile devrān-ı ‘ışk
- 5 Cüzz ü kül cānlar cevāhirlerle memlū oldılar
Yağalı aşdāf-ı ecsām içine bārān-ı ‘ışk
- 6 Her ne kim ketm-i ‘ademden buldı devr ile vücūd
Oldı sārī her birinūñ zātına seryān-ı ‘ışk
- 7 Sırr-ı ğaybı sormañuz zühhāda çün anı bilür
Vaħdetūñ mey-ħānesinde zümre-i rindān-ı ‘ışk
- 8 Ne ‘aceb deryā-yı bī-pāyān imiş ka‘rı ‘amīk
Cüzz ü küllī çün ihāta eyledi tūfān-ı ‘ışk
- 9 ‘Āşık olduñ ‘āşī olursañ günāhuñ ‘afv olur
Çün şehādetle gidedur sāhibīn kitmān-ı ‘ışk
- 10 Zāhidā şanma ki vaşlı ‘ıydına irişesin
Ol periye olmasuñ Manşūr-veş kurbān-ı ‘ışk
- 11 Derde dermān isteme ger ‘āşık iseñ ey Senī
Çün belā vü derd imiş ‘āşıklara ihsān-ı ‘ışk

151

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

- 1 Kaçan keşf ola cānuña haķāyık
Veyāħūd niçe görine daķāyık
- 2 Ki maħcūb eyledi cānuñı cismūñ
Kıluban gör cān gözin ‘alāyık
- 3 Ölüm durur nişānı hemçü Manşūr
Olanlar da‘vā-yı ‘ışkda şādık
- 4 Nolaydı ol perī başın başaydı
Sürende yüzini pāyına ‘āşık

¹ Küntü kenzen maħfıyyen fe aħbebtü en u‘rafe fe ħalaķtül-ħalka li-ya‘ rifūnī: “Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım.”

- 5 Şarāb-ı la‘lini baḥş ideliden
Cihānda ḳalmadı bir nesne ayıḳ
- 6 Aḳaldan Ḥaḳḳ ile ḥak-bīn-i çeşmüm
Ḥalāyıḳda görüñdi vech-i Ḥālıḳ
- 7 Muvāfıḳ ma‘şūḳa olmasa ‘āşıḳ
Erenler aña dimişler münāfıḳ
- 8 Murād-ı yār içün ḳoyan murādın
Murād-ı dılbere oldur muvāfıḳ

[46b]

- 9 Vefāsından cefāsın ol perīnünñ
Dileyen artuḳ oldu aña lāyıḳ
- 10 Cemālünñ muşḥafı şerḥin iderler
Açılsa süñbül [u] verd [u] şaḳāyıḳ
- 11 Senī mi‘rāc-ı ‘ışḳı çünki ḳıldı
Anuñ altındadır cümle daḳāyıḳ

[ḤARFÜ’L-KĀF]

152

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

- 1 Ala ey nūr-ı arz şems-i eflāk
Yaraşur başuñ üzre tāc-ı *lev-lāk*¹
- 2 Anuñçün nüh felek devrān iderler
Ki bezmüñde içüpdür bāde-i pāk
- 3 İçelden ‘ışḳuñuñ cāmı şarābın
Ölümden yaña giderüm ḫarab-nāk
- 4 Vişālünñ cānuma olaldan müyesser²
Ecelden hiç bize olmaya bāk
- 5 Çü cānuñ ‘arşuñ üzre ḳıldı pervāz
Hiçāb olmadı saña bütün ḥāk

¹ Levläke levlāk lemmā ḫalaḳtü’l-eflāk : “Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.”

² Mısra’ın vezni bozuktur.

- 6 Leb-i la'lüñ şarâbın içse şüfî
Kılurdu rehn bâde [u] tâc [u] misvâk
- 7 Vişâlüñ serbetin çün içdi Manşür
Çıkuban dâra cân virdi feraḥ-nâk
- 8 Gören 'uşşâk gül-gün-ı ḥüb vechin
İderler gonca gibi pîreḥen çâk
- 9 Seni vaşf itmege ey nür-ı bî-çün
Senî her-giz bulamaz fehm-i idrâk

153

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Cānum-âşâdur degüldür cinsî oğlu âdemüñ
Çâr 'unşurdan biridür zübdesidür 'âlemüñ
- 2 Ḥamdü li'llâh lâ-mekân durur mekânum dâ'imâ
Çün velâyet oğlıyum devr-i vilâde ḥâtemiñ
- 3 Cānum oğlıdur Mesîḥ-i nâm-dâr ol demde çün
Hem-demi Cebrâ'il ey oğlın virende Meryemüñ
- 4 Ḥızr ile hem-dem olup Mūsâya genci gösterüp
Mürşidiyüm hem daḥi İbrâhim ibni Edhemüñ
- 5 Kâ'inātuñ cevheriyüm uş şadefümdür cihân
Çün ulu ğavvâşiyüm men baḥr-ı zât-ı a'zamuñ

[47a]

- 6 Çün Süleymānum maḥabbet milketinde dâ'imâ
Bil menüm naḫşum idi faşşı içinde hâtemüñ
- 7 Tercümân imiş Ḥudâ nuṭṭına şî'rüñ ey Senî
Âferîñ te'sîrine cânuña feyz-i aḫdemüñ

154

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ne gün kîm görmese gözüm ḥabîbüm ḥüb ruḥsâruñ
Ziyâsına zevâl irer bu iki çeşm-i ḥün-bâruñ

- 2 Güler gül gibi gül-şende görelden gözlerüm yüzün
Çatında kalmadı kadri temâşası bu gül-zâruñ
- 3 Kemend-i zülfün ey dilber ne câzibdür ki bir demde
Görende anı gözlerüm gönül oldu giriftâruñ
- 4 Hâceldür Tübâ-yı cennet oluban başı aşağı
Görelden ey gül-i cennet hıramân hûb reftârın
- 5 Çözelden bir seher saçun ayırup meşşâtiya kaçdın
Dü-‘âlem doldı miskiyle çalup dükkân ‘attâruñ
- 6 Gönül ger nâle ki ol şeh melûl olma işitmezse
‘Aceb mi gül işitmezse figânın bülbül-i zâruñ
- 7 Şarâb-ı la‘lün eşyâya çü taqsîm eyledi ‘adlün
Müdâm ol feyzün ile devr-i medâr çarh-ı seyyâruñ
- 8 ‘Adem zulmet durur ammâ vücûd-ı envârdur cümle
Hudâ zâtınadır girü ma‘âdı bunca envâruñ
- 9 Özüñ bil zâhidâ andan nazâr kıll şî‘rûme çünkim
Vücûdın bilmeyen olmaz haber-dârı bu esrâruñ
- 10 Olupdur ‘aql-ı küll evvel vücûdda âhîri âdem
Muhiîdür bu dâ’îre cemî‘ sâ’îr-i edvâruñ
- 11 Gönül turanda dâ’im cân kıllur Hâkla münâcâtı
Anuñçün bize keşf oldu hâkîkat hayâli etvâruñ¹
- 12 Kaçan sen zâhidâ rahmet bulasarsın Hudâdan çün
Başuñ insâna egmege olur şeytân gibi ‘âruñ
- 13 Meger kim ey Senî sözüñ *fe-bi yentik*² kelâmıdur
Ki bunca sırr-ı pinhânı beyân eyledi eş‘âruñ

155

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

¹ Mısra’ın vezni bozuktur.

² Febî yentik ve febî yesma‘u ve bî-yubşuru: “Benimle konuşur, benimle dinler, benimle görür.”

- 1 Sevdüğüm çün ey gönül didüñ ki bir sulţān gerek
Dime kim derdüme dermān yā hū cism-i cān gerek
 - 2 Çünki sevdüñ bir cemāli Ka‘be yüzi kıble gel
Di ki bu ‘ālī nesb-i sulţāna  urbān cān gerek
- [47b]**
- 3 Zülfüne kaçduñ yüz için ey  ara günlü gönül
Hāşā li‘llāh sencileyin zālime ĩmān gerek
 - 4 Şehr-i dilden gidmedi hüsnüñ hayāli ey şanem
Hoş dimişler şāh-ı Mışra Y suf-ı Ken‘ān gerek
 - 5 Didüm ey dilber çü  ana  andur öldürme beni
Didi senüñ gibi[yi] öldürmege ne kan gerek
 - 6 Bu rum z-ı ‘ilmi H k ka m nk ir olmaz z hid 
‘İlm-i led nden bunu bilmege ç n ‘irf n gerek
 - 7 ‘ lem-i kibri niçe mir’ t-ı vech-i H k k imiş
Bilmege bir d de-ver r şen zam r ins n gerek
 - 8 Derd-i ‘ış a ç n girift r oldu c nın ey Sen 
Kim didi sa na ki di bu derdüme derm n gerek

156

F ‘il t n F ‘il t n F ‘il t n F ‘ilün

- 1 Dileseñ c na el ni  ılma a ‘unn b-reng
D k  anımı bir nefes bařuñ içün kılma direng
- 2 Türk  eřm ñ her  a an  amze o ın atsa bize
Kılur imiş s ne v  çeşm ile dil  apma a  ing
- 3 ĩrmeye kimse viş l-i dilberi mi‘r cına
Ger a na her menzilinde ‘ış  olmaz ise  ing
- 4 Bu mu arnes  ar -ı m n -reng devr n ideli
D ‘im  ehl-i şaf   y nesine irdi seng
- 5 C n [u] dil sehm [u] sa‘adet fazl-ı H k dan bildiler
Türk  eřm ñ  amzelerden bize uralı  adeng

6 Cümle ‘âlem ser-te-ser ‘ışık ağzına bir lûkmedür
Çünkü lâ-ilâhe baħrına olup durur neheng

7 Zümre-i zühhâd arasına girdügi Senî
Şanasın kim biñ şağâl içine giripdür peleng

157

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Cân [u] dil dir ğamzeñ oħın görse şadra sehm-nāk

إِنَّ لِي لَعَنَةً رَفَعًا فِي الْهَدَايَا إِشْرَاكَ

2 Senden özüm saçamazam ol sebab dâ'im didüm

رَوْحَكَ رَوْحِي وَرَوْحِي رَوْحَكَ رَوْحِي فَدَاكَ

3 ‘Işkuñ ucundan eger Manşür gibi dünyāda

نَوَابِكَ يَا حَبِيبِي نَوَوَقَعْتُ فِي الْهَدَايَا

4 Āfitāb-ı zātuñ imiş kâ'im ammā bu cihān

إِنَّمَا انْظُرَ الَّذِي قَالَ الرِّجَالُ مَا سَوَاكَ

[48a]

5 Vuşlatuñ lezzetlerinden gözüm ağlarsa ne pāk

فِي هَوَايَ مِنْ دُورِ الْجُورِ مَنَّمْ كُنْتُ بَاكَ

6 Dilerüm a'mā ola dünyāda vü ‘uqbāda hem

مَسْتَقْبَلًا مِنْ يَدِي فِي الدُّخْرِ إِنَّ بَرَاكَ

7 Gördüğ için serv-i kıddüñi Senî cāna yerer

أَنْ يَقَالَ طَلِبًا لِي يَعْيشُ فِي هَوَاكَ

158

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

¹ “Muhakkak ki dostlar için hediyeleri paylaşmaya bir arkadaş.”

² “Ruhun ruhumdur ve ruhum ruhumdur. Ruhum sana fedadır.”

³ “Başiboş hareket edersem helak oldum demektir.”

⁴ “Muhakkak ki büyüklerin masıva dedikleri bir gölgedir.”

⁵ “Senin aşkında gönlü oldukça ferah bir şekilde temizlendim.”

⁶ “Ahireti senden ayrı bir şekilde isteyen kişi.”

⁷ “Muhakkak denir ki senin aşkınla senden geçinir.”

- 1 Dirler bu dünyāda dilek bitmez velī devr-i felek
Gösterdi baña bir melek kim dir leb-i la'lüm yümek
- 2 Didüm baña digil kulum yel gibi bil şağum şolum
Didi bu da'vāya ölem 'āşıklara ölüm mehek
- 3 Didüm ki ben dīvāneyüm 'ışk odına pervāneyüm
Didi gözi mest-āneyüm baña gerek biryān börek
- 4 Vaşluñ didüm hāşıl durur özüm saña çün zıll durur
Zātuñ didi bātıll durur zātuma gelmez müşterek
- 5 Didüm cihāna dolasın pinhān ne için olasın
Didi beni ger bulasın zātumda zātuñ ola Hāğ
- 6 Didüm cerāhat-ı bī-'aded oldı yürekde kıl meded
Didi yara olsa kebed 'āşıkda şaçaruz nemek
- 7 Didi Senī ey cāna cān şimden girü olma nihān
Didi güneş gibi 'ıyān yüzüme bak kılmaya şek

159

Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün

- 1 Yüzüñden ref' kıl kıldan niğābuñ
'ıyān eyle rüh çün āfitābuñ
- 2 İçüpdür cām-ı 'ışkı dil-i ezelde
Ki sığmaz 'ağla keyfi ol şarābuñ
- 3 Hāqīkat baırına düşdük meger kim
Dilā her-giz tüketmez inqılābuñ
- 4 Leb [u] yüzüñ görelden qadri yoğdur
Qatumda bu safā qandu gül-ābuñ
- 5 Ramağ qaldı bu tende bes nedendür
Beni öldürmege cānā şitābuñ
- 6 Devāsuz derde düşdüm gel tabībüm
Baña dermān için açma kitābuñ
- 7 Senī hüsñüñ kitābuñ şerğ iderse

Olur biñ faşl eñ az künci bâbuñ

[48b]

160

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Enîsi dâ'imâ ğamdur ğarîbüñ
Şeker ağızında hem semmdür ğarîbüñ
- 2 Muşîbetden gözi yaşın dökenden
Kılup mâtem nesi kemdür ğarîbüñ
- 3 Teferruc-gâha oğuma çü ğamla
Çemen seyri cehennemdür ğarîbüñ
- 4 Çıķup eller şalınsa 'ıyd-gâha
Ĝamla işi mâtemdür ğarîbüñ
- 5 Vaţandan ayrılığın añduğı dem
Bulud gibi gözi nemdür ğarîbüñ
- 6 Muğâfilde dimek kim söyle sende
Dili çün dâ'im ebkemdür ğarîbüñ
- 7 Yer [u] gökden ağırdur çekdügi ğam
Anuñçün arķası ğamdur ğarîbüñ
- 8 Dimek zezem suyn virelüm içsün
Ki çeşmi 'ayn-ı zezemdür ğarîbüñ
- 9 Taşar¹ gönli gözi kıan ağlayuban
Demi çün kim 'aceb demdür ğarîbüñ
- 10 Vaţanda yârin añup ağladuğı
Oñulmaz derde merhemdür ğarîbüñ
- 11 Senî şî'r-i ğarîbüñ oğuyaldan
Fiğân u zâra muğkemdür ğarîbüñ

161

¹Taşar: Taşra S2

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Cām-ı ‘ışkı içeli çün zümre-i mestân felek
Mest-i lâ-ya‘kıl olup durmaz ider devrân felek
- 2 T̄ob gibi dest-i kudret şavlecân ile müdām
‘Ālem-i ibdā‘ meydânındadır ğaltân felek
- 3 Bu zeberced-reng [u] mīnā-fām-ı çarḥ-ı bī-şebāt
Devrine bak pes dime kılmaz baña ihsân felek
- 4 Mevc urucu bir deñiz durur hevānuñ üstüne
İreliden ‘arş üzre istivā Raḥmān felek
- 5 Ey müneccim sa‘d [u] naḥsi şanma sen kim ol virir
Çünkü Ḥaḳ yolundadır bir ‘āşık-ı bī-cān felek
- 6 Gel bekā-yı ‘ömr-i liv geç dūdun itme iltimās
Çünkü ne deñlü yaşarsuñ idiser ḳurbān felek
- 7 Gürledügi āhıdur şimşek ol āhuñ āteşi
Gözi yaşıdır dökende ğāh geh bārān felek

[49a]

- 8 Umma gel andan vefā hergiz çün olmışdur ezel
Ser-nigün bir tās-ı zehr-ālūd dolu ḳan felek
- 9 Gönlümüzde ey Senī çün Ḥaḳdan özge nesne yok
Hizmet idüp başumuz üzre olur gerdān felek

162

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ğamzeñ ile ey perī gönlümi vīrān eyledüñ
Anda ĩmān yirine ‘ışkuñı pinhān eyledüñ
- 2 Mezhebüñ hergiz bilinmez nedür ey Türk [u] Hıḩā
Kim günāhın añmayup bir demde biñ ḳan eyledüñ
- 3 Ḳayd-ı zülfüñe düşelden ḩātır-ı mecmū‘muz
Levh-i dilde ḩaḩḩ-ı Ḳur’ānı perīşān eyledüñ
- 4 Sīne-i mecrūḩuma kirpikden urduñ deşneler

- Yüregümde taze yara açup ihsân eyledüñ
- 5 Zülfüñ açup âfitâb-ı vechüñi kılalı fâş
Zerre zerre kâ'inâtı mihr-i tâbân eyledüñ
- 6 'Akl [u] 'ilm-i zühdüm alup 'ışka bir olmağ için
Hoş midur İslâm şehrin böyle tâlân eyledüñ
- 7 Zülfünüñ sevdâsına düşdi gönül yüzi açup
Zulmet-i küfr içre dalup terk-i imân eyledüñ
- 8 Bunca yıl kazandığum 'ilm ile zühdi ey gönül
Seyl-i 'ışka virüben işümi hüsrân eyledüñ
- 9 Virme 'ışka gönülünü saña didükçe ey Seni
Körlüğüme yine virdüñ beni giryân eyledüñ

163

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 *Bâreka'llâh'* Hağ Te'âlâdan haber virir özüñ
Hağ cemâlin âşikâr añardı görenler yüzüñ
- 2 Âyet-i *yuhyi'l-'izâm'* olduğı için 'âleme
Şür-ı İsrâfildür disem yaramaz mı sözüñ
- 3 Zerre zerre kâ'inâtı mest kılduğı sebab
Câna cân virici bir mey-ğânedür câna gözüñ
- 4 Yüzümü görmek için reşk eyleye hürşîdüme
Ger müyesser olsa yüzüm sürmege câna izüñ
- 5 Lebleri vaşfını kılmak istemişsin ey Seni
Şormadın andan haber olmaz senüñ dâduñ özün

[49b]

164

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

¹ Mu'min Süresi 40-64 : "Allah, yeryüzünü sizin için karar kılma yeri, göğü de binâ yapan; size şekil verip de şekillerinizi güzel kılan ve sizi temiz şeylerle rızıklandırandır. İşte Rabbiniz Allah! Âlemlerin Rabbi Allah ne yücedir."

² Bir de kendi yaratılışını unutarak bize bir örnek getirdi. Dedi ki: "Çürümüşlerken kemikleri kim diriltecek?"

- 1 Gören gül gibi ter yüzün n'ider seyrin gül-istānuñ
İçen la'lün meyın netsün şarābın āb-ı hayvānuñ
- 2 Şabādan қоhusı saçın irişmeyen dimāğına
Ölü imiş ki hergiz ol bilemez sırrını cānuñ
- 3 Şu dil kim nūr-ı 'ışkıyla doludur dāimā Hāḡḡuñ
Mişāli zerre gibidür ḡatında 'arş-ı Raḡmānuñ
- 4 Görende ol perī yüzün erimez iseñ ey zāhid
Hācersin çün duyamazsın şu'ā'ın mihr-i tābānuñ
- 5 Göñül çün derd-i 'ışḡ ile cihānda mübtelā olduñ
Ṭabībūñ gerçi Loḡmāndur bulunmaz hiç dermānuñ
- 6 Maḡabbet mülküne mālīk şehā olursañ ölmezsın
Sevinme bu cihāna çün beḡāsı yok bu devrānuñ
- 7 Muṭī' ise daḡı 'ālem dayanma mihrüñe şāhā
Çü ḡātem rāh-zen oldı ṭarīḡında Süleymānuñ
- 8 Ölümün ihtiyār eyle eger 'āşık olam dırsen
Çü ḡānununda ol yārūñ bahāsı yok durur ḡānuñ
- 9 Mürāī zāhidūñ zühdi çü şöhretdür ḡāzer ḡıl kim
Çöküp öñine el alma o yüzi ḡāra şeytānuñ
- 10 Niyāzıyla güneh-kāruñ yiri cennet durur ammā
ḡurūr ehlini görünce odunu oldı nīrānuñ
- 11 Senī bir sīmber dilber ḡucarsın her gice dırlar
Yüri ḡayıрма olursuñ göḡüsdedür çü imānuñ

165

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Gözüñ ḡanmadı ḡan içüp meger Tātār imiş şoyuñ
Veyā Türk-i Hıṭāyīsın ki ḡan dōkmek durur ḡūyuñ
- 2 Raḡībūñ cefāsıyla kūyuñdan gidmeyem cāna
Yüzüñ ḡıblesi Hāḡḡ için benüm Ka'bem durur kūyuñ
- 3 Zeneḡdānuñda aşılıñ hezārān Yūsuf-ı meh-rū

- Meger cennet şarābıyla dolu durur senüñ kuyuñ
- 4 Kolumı boynuña şalam didüm ey dil-rubā ammā
Te‘ālā şānehu gördüm yücedür Sidreden boyuñ
 - 5 Hayy oldı gönümün Hızırı içelden leblerün feyzin
‘Aceb hāşşiyeti vardur leb-i la‘lünde ki şuyuñ
 - 6 Koğuñdur aldugum gülden habībüm her seher va’llāh
Reyāhine çü kılmışdur sirāyet cān-fezā büyuñ
 - 7 Senīnün zāhidā sözi Mesīhün nuṭkudur ammā
Hacer yürekli münkirsin civāndan yoḡ durur duyuñ

[50a]

166

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ğamzen ile dilberā ‘aqlumı meftün eyledün
Gösterelden zülfüni gönlümi mecnün eyledün
- 2 Ka‘be kavseynin rumuzın görelı kaşuñda ben
Kaddüm elif gibi iken anı çün nün eyledün
- 3 Ala gözüñ al idüp imānum oldı añsuzın
Mü’min iken pırligümde veh ki maḡbün eyledün
- 4 Şalınaldan nāzla bāḡ-ı cihān-ārā kaddün
Kāmetüm ‘ışkuñ yüküyle şāh-ı ‘urcün eyledün
- 5 La‘l-i sīr-ābuñdan ayru kılalı ey cān beni
Hāsetünden iki gözüm dem-be-dem hün eyledün
- 6 Gül hacildür dilberā serv-i revāndur pā-be-gil
Aşıkār[āne] yüzüñle kadd-i mevzün eyledün
- 7 Kışsa-i zülfün müselseldür egerçi haşra dek
Līk zāhid dir Senī kıssañı uzun eyledün

167

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dilberā cāiz midür ben kuluña kın eylemek

- Hicre şalup ḥasretiyle böyle ğam-ġin eylemek
- 2 Kaş çatup ğamzeñ oḥın s̄ineme şaplamak neden
Ki ḥaṭādur böyle v̄irān ḳal‘a-i d̄in eylemek
 - 3 Bunca yıldur nār-ı ‘ışkuñla yüregüm kim yanar
Vāşıl ābla olmayamı anı tesk̄in eylemek
 - 4 Çünkü şūfī görmeye her şeyde Ḥaḳḳı mutlakā
Ḳābil olmaz h̄iç telv̄ini temk̄in eylemek
 - 5 Bir s̄im̄in ten yüzi güldür gözi şehlā sevdigüm
Lāzım olmaz anı adı ile ta‘ȳin eylemek
 - 6 Men ḳayırmazam virirsem t̄iġuñ ile cān velī
Lāyık olmaz pādīşāhum böyle en̄in eylemek
 - 7 Sözlөрüñi gerçi kim kimse begenmez ey Senī
Ol perī-peyker yeter şı‘rüne taḥs̄in eylemek

168

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Raḳībā ol [perīye]¹ ger cefā olursa ta‘līmüñ
Virende Ḥaḳḳa cānuñı amānsuz ola teslīmüñ
- 2 Eger Ḥaḳḳ aḥsen-i taḳv̄im şūretinde görünse
Unudaydı² müneccim heb ḥesābın vefk-i taḳv̄imüñ
- 3 Didüm ḥālūñi göricek ḳıvırcık zülfüñ içinde
Şanasın noḳṭadur düşmiş içine ḥaḳḳa-i c̄imüñ

[50b]

- 4 Yañaklarıñı öpmege ḥaṭādur diyene didüm
Meger zındıksın kim yoḳ ḥaṭṭ-ı Kur‘āna ta‘z̄imüñ
- 5 Dehānuñ m̄ime beñzetmiş işitdüm ḥurde-dān ammā
Deñedün zerrece yoḳdur aña beñzemesi m̄imüñ
- 6 Çü ğamzeñ oḥları cāna baña sehm-i sa‘ādetdür

¹ İki nüshada da “berīye” şeklinde yazan sözcük anlam gereği “perīye” olarak tamir edilmiştir.

² Unudaydı: Unudur idi S2

Naşībüm alnuma yazmış ezel gününde taq̄sīmūñ

- 7 Leb-i la‘lüm̄den içelden Senī Hızruñ zülālını
Hayāt-ı cāvidān bulduñ içelden yoq̄ durur bīmūñ

169

Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Fe‘ūlūn

- 1 Ezel cūş idecek deryā-yı ‘ışkuñ
Dolupdur dürr ile şahrāsı ‘ışkuñ
- 2 Olupdur ‘aql [u] nef̄s-i küllī andan
Dime var atası anası ‘ışkuñ
- 3 Nidā-yı *küntü kenzen*¹ ‘ışk idüpdür
Çün oldı şūrete mehvāsı ‘ışkuñ
- 4 Egerçi ferd idi ammā ki doldı
Cihān bāzārına ğavgāsı ‘ışkuñ
- 5 Hevā ile deñizden mevc gibi
Ehaddan oldı iktizāsı ‘ışkuñ
- 6 Teq̄zā-ber-teq̄zādur dem-ā-dem
Zuhūra gelmege inhāsı ‘ışkuñ
- 7 Dilüm dutuldı şerh̄inden çü gördüm
Cihānda yoq̄ durur dānāsı ‘ışkuñ
- 8 Girüpdür cüzz ü kül rengine anuñ
Sirāyet kıldı çün boyası ‘ışkuñ
- 9 Vücūda raq̄ş ider ger cüzz ü kül çün
İrişdi cümleye şah̄bāsı ‘ışkuñ
- 10 Fenā viricidür şūretler neden
Girü cān iledür ibkāsı ‘ışkuñ
- 11 Oħudum cān-ı ‘aqla şāh-ı ‘ışkı
İçine şığmadı kālāsı ‘ışkuñ

¹ Küntü kenzen maħfiyyen fe aħbebtü en u‘rafe fe ħalaqtü'l-ħalka li-ya‘rifünī: “Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım.”

12 Ne ‘aqlum kaldı ne gönlüm özümde
Bu yüzdendür bize yağması ‘ışkuñ

13 Ölümden baña korku¹ virme zâhid
Çün ölümün diler şeydâsı ‘ışkuñ

14 ‘Acebdür ey Senî pîr olduñ ammâ
Başuñdan gidmemiş sevdâsı ‘ışkuñ

[51a]

170

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey gönül eglencesi dîdâr-ı vech-i ḥasenüñ
Cânumı kırbân ideyüm yoluña cânâ senüñ
- 2 Bu durur leblerüñi şorduğuma kim didiler
Mürde-i ihyâ ider âb-ı zülâli dehenüñ
- 3 Şübhesüz sende görünür ‘aks-i nûr-ı vech-i Ḥaḳ
Yoksa ol luḫf-ı Ḥudâ cândan yaratdı bedenüñ
- 4 Fitne şaldı şive-i çeşmüñ güzeller şehrine
Hûblar yüzi şuyın giderdi sîmîn zeḳanuñ
- 5 Cânda miskîn idüben gönlümi vîrân eyledüñ
Sen perî misin meger k’ola ḫarâbe vaṫanuñ
- 6 Ḳayd-ı zülfüñden özüm kırtarımadum çalışup
Ne ‘aceb ḫalkuma şalduñ ḫalkasın ol resenüñ
- 7 Rûz-ı maḫşerde Senî ‘ışkuñ adı belli ola
Kim dutuşa başdan ayağâ tıraz-ı kefenüñ

171

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Yüze perde zülf çün şâm eyledüñ

¹ korku: kohu S1

- Küfr içine nūr-ı İslām eyledüñ
- 2 Şeyh iken adımı hamr-ı ‘ışk ile
Rinde dakup beni bed-nām eyledüñ
- 3 Murğ-ı ‘aqlum şayd-ı ‘ışk olmağ için
Dāne hālūñ zülfüñī dām eyledüñ
- 4 Kılalı zülfüñ perīşān yüzüne
Gönlümi bī-şabr-ı ārām eyledüñ
- 5 Bu kerem kime olupdur çün müdām
Leblerüñi k’umūma kām eyledüñ
- 6 Kaşiram en‘āmuñuñ şükride men
Özüñi [sen] bāc u en‘ām eyledüñ
- 7 Āferīn enfās-ı pāküñe Senī
Ki ol perīyi özüñe rām eyledüñ

[ḤARFÜ’L-LĀM]

172

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey gönül ger ‘āşık iseñ ğayr-ı Mevlādan kesil
Yek cihet ol vaḥdet ile zīr [u] bālādan kesil
- 2 Gevher-i bāzār-ı vaşl-ı yār idüñ sen ezel
Müşterīseñ vaşlına gel ḥazḫ-ı dünyādan kesil
- 3 Tā ḥuzūr-ı üns-i dilberden şafālar bulasın
Saña yārü kim diyen a‘lā vü ednādan kesil

[51b]

- 4 Zāt-ı yek-reng baḫrına dalmağ için māhī-şıfat
Ger muvaḥḫid ‘ārif iseñ naḫş-ı esmādan kesil
- 5 Diler iseñ ‘ālem-i lāhūt-ı ıtlā ḳandesin
Çār-ı tab‘ nār [u] bād [u] ḫāk ile mādan kesil
- 6 Dileseñ hamr-ı maḥabbet cāmını nūşitmege
Geçüben ḳayd-ı cihāndan ‘aql-ı ra‘nādan kesil

- 7 Baña zāhid didi [kim] gel ‘ākıl ol ‘ıŝkuñı ҡo¹
Men aña didüm yüri telbīs [ü] iğvādan kesil
- 8 Zülfüñ ucundan didüm başum aşılr ‘ākıbet
Baña didi hey delü yüri bu sevdādan kesil
- 9 Evvel [u] āhır ŝādlıktan ger diler iseñ behre sen
Tālib ol vaşlına gel uşre vü ulādan kesil
- 10 Nüh felekdür saña ata heşt-i erkānın ana
Ol mücerred Hāķķa ir ata vü anadan kesil
- 11 ‘Ālem-i işbāt-ı illa’llāh baħrına dalup
Bu cihān-ı nefy-ber olan ҡuru lādan kesil
- 12 Ey göñül ‘aql ile umma vaşl-ı Yūsufdan eşer
Çün Zeliħā ‘āşık ol müzcāt [u] kālādan kesil
- 13 Baħr-ı ‘ıŝķa āşināyum dirse zāhid lāf urup
Mākiyān cinsidür oldı baħşi deryādan kesil
- 14 Diberā lālān durur lālā didürden dā’imā
Hoş ola dime dimezsüñ tek bu lālādan kesil
- 15 Dün-ı himmetler ķapusın gel Senī ķılma tavāf
Hāķ ķapusın iste vü ebnā-yı dünyādan kesil

173

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 ‘Ālemüñ içinde kimse sözüme maħrem degül
Ol sebebden cānuma bir degme cān munzamm degül
- 2 Ādem olup dem-be-dem demden dile maķşūduñı
Şanarum çün ādem olmayan deme hem-dem degül
- 3 Çün *nefaħtü fıhi min rūhı²* demine hem-demüm
Baķayum ma’nā yüzünden ger ölürsem ğam degül
- 4 ‘*Alleme’l-esmā’*-yı Hāķdan almayan çün ebü’l-beşer

¹ İki nüshada da “zāhidün” şeklinde yazan sözcükten vezin gereği “ün” atılmıştır.

² Hicr Suresi 15-29 : “Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın.”

Şüretâ ger âdem ise ma‘nide âdem degül

- 5 Kim ki enfâs-ı kıdemle hayy [u] bâķī olmadı
Rûh-ı Raĥmân oluban ol ‘İsâ-yı Meryem degül
- 6 Hem-dem idin Ĥaķ demiyle hem-dem olanı müdâm
Aramakda kâhil olma Ĥaķķ eri çün kem degül

[52a]

- 7 Hem nübüvvet hem velâyet câmi‘i Aĥmed durur
Evvel âĥir böyle olmayan kişi ĥâtem degül
- 8 Vaşl-ı dilber lezzetinden dâ‘im ola bî-naşīb
Kim ki cevrenden ĥabībüñ şâd olup ĥurrem degil
- 9 Hem-dem oldum çün Ĥaķķuñ elťâf-ı bî-pâyânına
‘İlmümüñ baĥırına göre idi deryâ nem degül
- 10 Cüz z ü külden ism-i vaşfuñ âyinesidür gönül
Zâhir [u] bâĥın kim ider aña câm-ı Cem degül
- 11 Çün Senî nuĥķ-ı Ĥudâdandur müebbed tâ ebed
Ĥaķ kelâmın Ĥaķķ erine söyler ol ebkem degül

174

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 ‘Âlemi ĥay kıлмаğa ey câna cân güftâra gel
Gösterüp ĥalka kıyâmet gününü refťara gel
- 2 Sen semen-ber serv-i ĥad gün-çehre gül-bü lâle-ĥad
‘Âlemüñ zülmâtını def‘ idmege gül-zâra gel
- 3 Ĥayl-i ĥübân saña bende olmağ için şâh men
Kibriyâñuñ ĥalvetinden bir nefes bâzâra gel
- 4 Kııl kerem çün bir ramak ĥaldı ‘adem mülkine göc
Ey Mesîĥâ-dem ĥabībüm ‘aşıķ-ı bî-mâra gel
- 5 Zâhid-i ĥod-bîn tende dime derdüñ ey gönül
Kim didi saña devâ için ki bu tîmâra gel

¹ Bakara Sûresi 2-31: “Allah, Âdem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti.”

6 Ol per̄inũn yüzini görmek dilerseñ gül gibi
Giceler tā şubħa bülbül-teg figān [u] zāra gel

7 Çün ser-i zülfüne yabıřduñ Senī yüzün koyup
Vācibu’ş-şalb olmağın Manşūr gibi dāra gel

175

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Cennet ırmağına zāhid baña didi selsebīl
Men didüm dilber lebinden bugün içdüm selsebīl

2 Didi bize bir kerāmet göster eger şeyħ iseñ
Didüm aña her işümde Hāğ durur ni‘me’l-vekīl

3 Didi farz imiş kifāfa kāsib olmağ kıl ‘amel
Didüm aña dü-cihānda rızkuma Hāğdur kefīl

4 Didi bir kişi gerek Hāğdan günāhuñ dileye
Didüm aña Cebrā’il şığmaz göründükde ħalīl

5 Didi azmışsın saña bir ‘ākıl olsa rāhber
Didüm aña bes durur ‘ışğ-ı ezel baña delil

[52b]

6 Didi ‘izzet diler iseñ ‘ākıl ol ‘ıřkuñı ħo
Didüm uş ‘izzet saña ħo beni ‘ışkitsün zelīl

7 Döndi didi ħacca varsañ mü’min olurduñ Senī
Didüm aña ħiblem oldu dil-ber-i vech-i cemīl

176

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Oħuyup gördüm yüzüñdür āyet-i levħ-i ezel
Ĥüsrev-i ħübān disem saña yaraşur ey güzel

2 Açılaldan gül-şen-i ħüsñüñ güli ey serv ħad
Bülbül-i cānum nevāda rāst oħurdu ħazel

3 Kılalalı gün gibi yüzüñ ide zülfüñden tülū‘
Ay [u] günü āyine dutdum aña yoğdur bedel

- 4 Dām-ı zülfünden niçe şaklayubilem gönlümi
Kim anı alıncaya dek eyledi yüz biñ hiyel
- 5 Konalı başuma ‘ışkın ‘aqla didi göc kııl
Veh ne kesb itdümse çil yıl yağmaladı mā-ḥaşal
- 6 Gönlüme ğamze oḡın atdukça şehlâ gözleri
Portuğaldur Ka‘beyi yıkmağ dilermiş fi’l-meşel
- 7 Gün yüzine ol perî kılsa saçın miskîn niğâb
Kıl ḥazer tā ey Senî irmeye dīnūne ḥalel

177

Fā‘ilâtün Fā‘ilâtün Fā‘ilâtün Fā‘ilün

- 1 Dilberâ didüm saña cevri [u] cefâdan vâz gel
Kim didi ey bî-vefâ mihr-i vefâdan vâz gel
- 2 Çeşmüne la‘lün dimiş urdukça ğamze oḡların
Cânlara yağdurmağa tir-i belâdan vâz gel
- 3 Çek cefâsın ey gönül diñleme nâşih kavlini
Ger dir ise cevri çok ol dil-rubâdan vâz gel
- 4 Olmaz ise şem‘ [u] bâde la‘li vü yüzi anuñ
Meclisünde ey gönül zevk-ı şafâdan vâz gel
- 5 Çün zekât-ı ḥüsnüñüñ muḥtâclaradur şâh-ı men
Diñleme ger kimse dirse men gedâdan vâz gel
- 6 Çün ‘abâ-puşuñ izine çarḡ-ı aḡlas yüz sürer
Aña kul ol ey gönül ehl-i kabâdan vâz gel
- 7 Bez ‘abañ içre Şamed ister iken bulduk şanem
Post-perest olma Senî gel bu ‘abâdan vâz gel

[53a]

178

Fā‘ilâtün Fā‘ilâtün Fā‘ilâtün Fā‘ilün

- 1 Esb-i nâza atlanup bir dem şehâ seyrâna gel
Bâğ-ı dehr-ârâ kadüñle subḡ-dem cevläna gel

- 2 Ol per̄inũñ ‘ışķına ta‘n itme ūf̄iyā baña
Gözũñ aç gũn yüzini görüp anuñ ĩmāna gel
- 3 Senden ayırdı beni taķvā vü zũhd k̄il [u] ķāl
Ŗāh-ı men bir dem görin bu cümle tālāna gel
- 4 Bir nefes ķaldı ecelden ey Mes̄ihā-dem ṭabīb
Bu firāķuñ hastası ğurbetde ki ķalana gel
- 5 Leblerũñ zevķũñ Ŗorıcaķ ķanuma ķasd eyleme
Bunca ķan ķıldıñ revān ķanumla bāri ķana gel
- 6 İki Ŗanma bizi öldürmek ise cānā murād
Ķanķı Ŗanu kim Ŗaña hoŖ gelse sen o Ŗana gel
- 7 Baħr-ı ‘ıŖķa fikr-i ‘aķluñ zāhidā hāŖākdur
Hār [u] hāŖāķı ķoyup māhi-Ŗıfāt ‘ummāna gel
- 8 Çũn Yehūdī Haķķ ölümde niçeye dek ķaçasın
‘ıŖķ ile ManŖūr-veŖ dār üstüne merd-āne gel
- 9 Ger viŖāle ‘ıydına irdũñ ise ol dilberũñ
Cān [u] baŖa ķalmayup ķurbān iķün meydāna gel
- 10 Zāhirine baħuban inkār ķılma Ŗi‘rũme
‘Ālem-i ma‘nādan āña cān ile ‘irfāna gel
- 11 Āfitāb-ı lā-yezālīdür çü cānuñ ey Senī
Her zamān bu ‘āleme devrān ile her Ŗāna gel

179

Mefā‘īlũn Mefā‘īlũn Mefā‘īlũn Mefā‘īlũn

- 1 Ne gũn kim bize ey dilber viŖālũñ¹ olmasa hāŖıl
Ŗafā sürmez göñũl olsa cinān iķre daħi vāŖıl
- 2 GüneŖ-teg ṭal‘atuñ cānā cihānı yaħar idi ger
Mu‘anber Ŗaķũnuñ ebri öñine olmasa hā‘īl
- 3 Harāmī gözlerũñ kirpik oħın yürece urmazdı

¹ viŖālũñ: vasluñ S1

- Leb-i la'lüne baharken kazâdan olmasam gâfil
- 4 Güzeller yüzleri hüsni cemâlün pertevindendür
Anuñçün gözüm anlardan saña dâ'im olur mâ'il
- 5 Vücûdın 'âşıkın küllî kıılır fânî maḥabbet bil
Anuñ için dirüm andan kıyâmet olmaya hâ'il
- 6 Kıyâmet günü hevlinden tokuz eflâkı dökile
Velî biñ ḥaşr ola 'ışkuñ gönülden olmaya zâ'il
- 7 Vücûd-ı vâcib eşyâya egerçi sârîdür dâ'im
Tağayyürden münezzehdür tecezzîye degül kâbil

[53b]

- 8 Maḥabbet kim selâtin heb anuñ pâ-mâl kılıdır
'Aceb vîrâne gönümde neden dâ'im olur nâzil
- 9 Gice¹ zincîr-i zülfünde gönül mecnûn-ı ey leylî
Belâlar çekdügin hergiz bilemez fikr ile 'âkıl
- 10 Açan 'ayne'l-yağın cândan gözini çün 'alâ şeksüz
Ḥudâdan gayrı 'âlemde görünür gözüne bâıl
- 11 Vücûdın kıılmayan fânî vücûd-ı zât-ı vâcibde
Bekâbi'llâh ile hergiz vücûdı olmaya kâmil
- 12 Müeşşer olmaya sözi yok ise derdi vâ'izün
Fesâhâtda eger olsa özi Sahbân Bin Vâ'il
- 13 Leb-i la'lünden esrikdür olup raḳḳâş cüzz ü kül
Çü lutf-ı feyzün eşyâya ezel olup dur[ur] şâmil
- 14 Dayanma fi'lüne zâhid ki ger Ḥaḳdan gözün açsuñ
Ḥudâdan özge² görmezdüñ [civârındañ]³ olan fâ'il
- 15 Didüm saña Senî 'âşık olaldan gülmedi cânâ
Didi gülmek nedür eñ şoñ aña 'âşḳum dur[ur] kâ'il

¹ Gice: Çike S2

² özge: özini S2

³ İki nüshada da "civârından" şeklinde yazan sözcük anlam gereği "civârından" olarak tamir edilmiştir.

180

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Nār-ı ‘ışka düşüben biryāna dönmiş bu gönül
Hasret-i la‘lünden ey cān kana dönmiş bu gönül
- 2 Leblerüñ yādına gözden dem-be-dem kan dökdügi
La‘l ile yākūtdan bir kâne dönmiş bu gönül
- 3 ‘Aql gidüp ejder-i ‘ışk anda kıldu ki karar
Genc ile dolu yatur vīrāna dönmiş bu gönül
- 4 Āh ile cūş idüben gözyāşını saçduğı dem
Mevc urucu bir ‘aceb ‘ummāna dönmiş bu gönül
- 5 Cümle-i a‘zāya emri nāfis olduğı nefes
Yedi mülke hüküm iden sulṭāna dönmiş bu gönül
- 6 Şāf olduğda bebek-teg şübhesüz çün cām-ı Cem
Cüzz ü küllī gösterir insāna dönmiş bu gönül
- 7 Çak ezelden ey Senī Ḥaḫdan yüzün döndürmedi
Dime şimdilik hemān Raḫmāna dönmiş bu gönül

181

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Luṭf-ı ḫahrın gösterüp mir’āt-ı Raḫmāndur gönül
Levh-i Tevrātı Zebūr İncīl Ḳur’āndur gönül
 - 2 İreli vaşlı bahārınūñ hevāsına ezel
Bir zamān şolmaz güli bir tāze büstāndur gönül
- [54a]
- 3 Kim biliser baḫr-ı ‘ışk üstünde devrānı nedür
Çün Muḫammed ḫavli[dür] [kim] ‘arş-ı Raḫmāndur gönül
 - 4 Ne için ilhāmdur dimeyeyüm¹ şi‘rūme çün
Ḥayr [u] şerri fark ider ḫaḫkāne mīzāndur gönül
 - 5 Rūh müftī ‘aql ḫadı nefis şaḫnesi olup

¹ dimeyeyüm: dimeyem S2

- Bil ki bu taht-ı vücûdunda ulu sulţândur gönül
- 6 ‘İlmü’l-esmâ-yı Hâkdan hemçü âdem şübhesüz
Cüzz ü küllî gösterici ‘ayn-ı insândur gönül
- 7 Kılalı veç-i Hudâ mir’ât-ı kalbe cilve
‘Âlem aña zerredür bir şesm-i tâbândur gönül
- 8 Mâ-sivâ’llâh baır-ı ‘ilminüñ katında katredür
Cüzz ü küllî çünki kaplayıcı tûfândur gönül
- 9 Hiç vaşfitme Senî her cânî gönülün hâlini
Çünki derd-i ‘ışk-ı dilberler ile kandur gönül

182

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Olayum vaşfuñda cânâ hezâran dil ile bülbül
Nikâbuñ ref^c idüp yüzünden benüm yüzüme çün gülgül¹
- 2 Gönül çün *Qul huvallâhu çad^f* feyziyle doludur
Boğazdan olıcak cârî sürâhi gibidür kılkül
- 3 Muğalğal gâliye şaçun şalup boynuma ağılalı³
Belâ nârından yanup dil ider mircel gibi gülgül
- 4 Bebek-teg gidmedi gözden hayâl-i hâl-i miskinün
Onuñçün yüregüm dağlar görünse gözüme fülful
- 5 Ziyâfet kılmaga ‘ışkın gözüm yâşı şarabıyla
Bu sînem deffine pesdür inledüsi gamun cülcül
- 6 Bu dildür gözgüsi hüsnün eger yok dir iseñ cânâ
Gönüldeñ özge âyîne cemâlüne taça bülbül
- 7 ‘Alîsin sen Senî va’llâh inanmayan havâricdür
Sözün çün Zülfekâr imiş olupdur himmetün Düldül

183

¹ Mısra’ın vezni bozuktur.

² İhlâs Sûresi 112-1 : “De ki Allah birdir.”

³ ağılalı: ağlayı S2

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

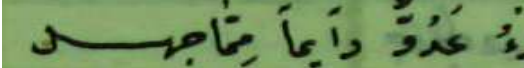
- 1 Çün bahâr olup irişdi nâ-gehân eyyâm-1 gül
Hâs [u] âmuñ rağbetiyle dilleridür râm-1 gül
- 2 Deste deste dil-rubâlar başı üzre her seher
Başdan aşdı girü renk [u] bû ile ikrâm-1 gül
- 3 Mest oluban ‘âşık bülbül müdâm efgân ider
Şâf meyle dolalıdan câm-1 ğam encâm-1 gül

[54b]

- 4 Dilberüm şoyunuban hâmmâma girse subh-dem
Şanki ğoncasından açılmış durur endâm-1 gül
- 5 Ger dolaşsa gül yüzine zülfi incinme Senî
Çünkü dirler mād ider dâ’imā ilzâm-1 gül

184

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Zât-1 Hâk çün âfitâb oldı vü ‘âlem hemçü zıl
Lîk münkirdür bu söze câhil-i merd-i mudil
- 2 Mâ-sivâ didüklerini zıll-1 zâ’îl gördiler
Anuñ içün Hâk durur ancak dimişdür ehl-i dil
- 3 Ger *fe-bi yubşır*¹dan açılursa gözüñ şübhesüz
Mâ-sivâ’llâh zıllını Hâk görüp olurduñ hacîl
- 4 Bu ma‘ânîyi bilemez daħi gökdeki melek
Rûh-1 hayvânî ne bilsün ki ola hâbs âb u gil
- 5 Münkiri cehl ile gel ma‘zûr dut çünki ‘Alî
Didi
- 6 Hâşâ luţf ile tecellî eyleye ism-i Mu‘iz
Ger fenâ virmezse saña qahr ile ism-i muzil

¹ Febî yentik ve febî yesma‘u ve bî-yubşır: “Benimle konuşur, benimle dinler, benimle görür.”

² “Daima düşman, bilmediğinden kaçmaktır.”

- 7 Ne için dirsın Senî aynı durur Hakkıñ cihân
Ol durur ber-vech ile ber-vech ile bil ol degül

185

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Dileyen ol dilberâ kurbına tâ bula vuşul
‘Işğ derdi yoqluğı cânına irensün huşul
- 2 Çünkü ikrâr-ı maħabbet eyledüm rüz-ı ezel
Münkirün ÷a‘nı ile dime bu gün idem nükul
- 3 Râh-ı ‘ışğa ‘aql ile olma delîlüm zâhidâ
Çünkü cezbât-ı Hudâ yolunda sen baña resul
- 4 Hılkat-ı ‘âlemden uş maşşud-ı bi’z-zât olmışam
Gerçi Qur‘ân içre âdemdür zulüm ile cehul
- 5 Çün kabul itdin¹ ezel ‘ışkıñ emânet yükünü
Ne için götürmeden olursun ey miksın melul
- 6 Zâhidâ rübâhsın meydân-ı ‘ışğa gire çün
Bâr-ı ‘ışğa şîr-i dil olan olur imiş hamul
- 7 Dîv-i vehmün hâne-i dilden hacet tâ göresin
Niçesi tevhid-i kerrübîleri ider nüzul
- 8 Nefh-i Hakkıñ ruh oldur Hakkıñ vâşıl olacak
Ne sebebden bu vişâle dir kıyâs ehli hulul

[55a]

- 9 ‘Aqla gelsem dir idüm ammâ ki ceşş-i şâh-ı ‘ışğ
Dutdı yolum taht [u] fevku öñ [u] ardı sag [u] şol
- 10 Dil gözün aç ey kıyâs ehli bilesin ne için
Her neden olursa gördüm Hakkıñ dir zevcü’l-betul
- 11 Başuñ egdükde Hudâ nûrunda fânî olmasuñ
Şanma secdeñ Hağ katında ola ey şüfî kabul
- 12 Şeyh nâkış na‘ra urur özini mecnun kıilup

¹ itdin: iden S1

Sāde dil mü'minden azdırmağ için oldu gül

- 13 Ey Senî gerçi kemālūñ gün gibidür âşikâr
Ġālibā rūz-ı zaḥlda ismūñe irmiş ḥumūl¹

186

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Cānumın cānı çü sensin cāna cānum gitme gel
Şehr-i tende cān-ı dilden ḥüb cānum gitme gel
- 2 Bu gönül esrārını maḥrem bulunmaz dimege
Ey olan mir'āt-ı vechi tercümānum gitme gel
- 3 Her seḥer bülbül-şıfat medḥūñ şenāsın kıılmağa
Ey olan dīdār-ı vaşluñ gül-sitānum gitme gel
- 4 Niçe ḥasretle dōke ḳan yaşı gözüm dem-be-dem
Tek yüzūñ göster dōkerseñ dök bu ḳanum gitme gel
- 5 Hicrūñūñ bād-ı ḥazānidur viren cāna şudā'
Ey olan vaşlı nesīm²-i büstānum gitme gel
- 6 Şiše-i dil firkatūñ sengi ile biñ pāredür
Min şikeste dil za'ife mihr-bānum gitme gel
- 7 Her neyde 'azm eyleseñ tūfān-ı Nūḥı bulasın
Çün dolanmış 'ālemi eşk-i revānum gitme gel
- 8 Ey Mesihā-dem ṭabībüm çünki sensin dā'imā
Baña 'ömr-i pāy-dār [u] cāvidānum gitme gel
- 9 Ġamzelerden olmasun ḥāli Seninūñ sinesi
Ey olan oḫ kirpügi ebrū kemānum gitme gel

187

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Firāḳuñ kışı ḳatıdur vişāli nev-bahārum gel
Cefası ḥār-ı ḳātildür bu dehrūñ gül'izārum gel

¹ Mısra'ın vezni bozuktur.

² nesīm: nesnemi S1

2 Firākuñ ğamları dā'im tenüñ miḥnet serāyında
Ramaḫ ḳodı bu cānumda ḫabīb-i ğam-ġüsārum gel

3 Perīṣān zülfüñüñ şerḫin meger bād-ı şabā ḳıldı
Ki bu dīvāne dil aydur benüm şabr u ḳarārum gel

[55b]

4 Kesildüm yād bilişden vefāñ yoluna baş koyup
Cefādan geḫ vefā-dār ol vefāsı datlu yārüm gel

5 Cihān deyrine gelmeye cemālünñ naḫşuna şüret
Gözümden şüretünñ naḫşı ḫāk olmayan nigārum gel

6 Metā'-ı 'aklumı 'ıṣḫuñ taladı ḳaldı dīn ancaḫ
Benüm dīnümle imānum niḫe dīn belki varum gel

7 Semendünñ izine diler Senī sürmek yüzün her dem
Meded Ḥızır ol gel olmadın aña ey şeh-süvārum gel

[ḤARFÜ'L-MİM]

188

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Ḥasretünñ nārından ey cān dil kebābumdur benüm
Dem-be-dem ḫün-ı ciger aña şarābumdur benüm

2 Baḫmayum aḫ kāğıd üzre ḫiḫ ḳāra yazıya
Çün ḫaṭṭuñ *seb'a'l-meşānī*⁷ ḫoş kitābumdur benüm

3 Bülbül-i gül-zār-ı 'ıṣḫum nāle vü efgān idüp
Zāhidā toġanı añla kim ġurābumdur benüm

4 Vā'izā şanma beni kim göñlüm uçmaḫ isteye
Dost olmayan maḳāmda ol 'azābumdur benüm

5 Çünki Ḥaḫ 'ıṣḫuñ elinden tūṭiyā ḳıldı beni
Gözleri bīnā ḳılıcı uş türābumdur benüm

6 Tīg-ı 'ıṣḫdan anuñ ḳorḫudma zāhid gel beni

¹ Hicr Süresi 15-87: "Andolsun, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve büyük Kur'an'ı verdik."

Dostuñ yolunda ölmek ol şavābumdur benüm

- 7 Ol perīnūñ sırr-ı ‘ışkın şorana di ey Senī
Bilmez anı olmayan şāfī cevābumdur benüm

189

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Leb-i la‘lini ol yārūñ dilerseñ ey gönül em em
Ki ol cām-ı müferrehdür ki buldı şāh-ı A‘cem Cem
- 2 Niçe Ferhād-veş dağa düşüben olmayam Mecnūn
Ki sensüz ey leb-i şīrīn olur şeker yir isem sem
- 3 Benüm ğam-nāk gönülüm gör ki zūlfūñ idinir mesken
Devādur dā‘imā olsa benüm cānuma müdgam ğam
- 4 Demümde ço beni zāhid ölümden qorhular virme
Ururum ben ene’l- Haq [dem] dökülse yirlere dem dem
- 5 İdelden cūş baqr-ı dil hevā-yı vaşl-ı Ka‘beñle
Benüm ‘aynumdur ey ‘aynum görinen ‘aynuma zemzem
- 6 Recā vü havf oldurdı beni şādī vü hemhemde
Mey-i vaşluñ ile ser-ḥōş it gide şādī vü hemhem

[56a]

- 7 Egerçi nāfesi şaçuñ mu‘atṭar kıldı āfākı
Dime fāsīd mizācuñla ki ola olan aḥşem şem
- 8 Gözüm yāşı neme beñzer diyenlere dirüm her dem
Benüm deryā gibi yāşum kātında diñ ki bu nem nem
- 9 Senī Allahı bildügi nişān şamtıyla ‘uzletdür
Dimek ‘ārif olan olur özini kılsa ebkem kem

190

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şoḥbetünde ey perī-rū tercümānı neylerüm
Dilde çün buldum seni özge mekānı neylerüm
- 2 Vaşluña irmek için ‘ışkuñ baña besdür delīl

- Yüzüni görmek için ayruķ nişanı neyelerüm
- 3 Göklere mi‘râc idüm görem yüzüñ didi velî
Çarḥ-1 dil-i mâhî çü sensin âsmâni neyelerüm
 - 4 Gel berü şarf itme sözüñ naḥv ile baḥtuñ gider
Sırrum ümmü’l-kitābuñ Işfaḥâni neyelerüm
 - 5 Zâhidâ cennâta da‘vet itme cânım bülbülün
Yüzi gül-zârından özge gül-istâni neyelerüm
 - 6 İstedügüm ey müselmânlar çü bende bulmuşam
Ol ben imiş ben ol olup eyn u ânı neyelerüm
 - 7 Dotalum mülk-i cihâna şeh Süleymânum bugün
Çün fenâdur ‘âkıbet ol *kün fe-kân*¹ neyelerüm
 - 8 Bülbül -i gül-zâr-ı vaşl-ı yâr imiş cânuñ Senî
Bulacaķ cānānumı di cism-i cāni neyelerüm

191

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 Men nūr-ı zāt-ı vâcibüm kim dü cihâna şıgmazam
Sîmurğ-ı Kâf-ı kudretüm kevn [u] mekāna şıgmazam
- 2 Cānum Ḥudānuñ nūrıdur cismüm cihānuñ zübdesi
Ḥaḳḳuñ ḥılsım-ı ḥurfesi olup zamāna şıgmazam
- 3 Zāt-ı ‘âftābuñ zerresi cânım idi rûz-ı ezel
Şevḳine raḳş idüp müdām fikr ile şāna şıgmazam
- 4 Raḥb ile yâbis cān u ten Ḥaḳḳuñ kitābıdur velî
Çün oldı mücmel bu kitāb-ı ‘ilm-i beyāna şıgmazam
- 5 ‘Arş âfitābı cānuma zarf olmayısar mâ-sivâ
Nūr-ı basıtüm bî-beden heft âsmāna şıgmazam

¹ Nahl Sûresi 16-40 : “Biz bir şeyin olmasını istediğimiz zaman sözüümüz sadece, ona, “ol” dememizdir. O da hemen oluverir.”

6 Sîmurg-ı cānum bāline cümle cihān bi beyzedür
Halka yuva ise nola bu āşiyāna şıgmazam

[56b]

7 Dîdār-ı dilber var iken cāna müyesser ey Senî
Va'llāh inan sen baña kim men cināna şıgmazam

192

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gerçi 'anča gibi bu 'ālemde mestür olmışam
Lîk gün gibi kemālāt ile meşhūr olmışam
- 2 Nüh felek ataları şulbundan uş tedric ile
Heşt ümm-i aşdāf erhāmına maqtūr olmışam
- 3 Gerçi şimdi zākirüm maḥbūb ismüme müdām
Lîk aḥbebtü deminden Hākka mezkūr olmışam
- 4 Vāşıl idüm men ezel ervāḥda ol yār ile
Şanma andan cisme gelmeklig ile dūr olmışam
- 5 Nāşihā 'ışkından ol cānānenüñ ta'n itme kim
Mest-ı lâ-ya'kıl olur 'ışkımda mecbūr olmışam
- 6 Ben gönül bağlamaz idüm zülfünüñ sevdāsına
Lîk yüzüm gösterem sözine mağrūr olmışam
- 7 Çün *fe-bi yentik*¹la enfās-ı Hudādur sözlerüm
Cehl-i mevtāsını ihyā kılmaga şūr olmışam
- 8 'Ömrüm özündür virelden dil hevā-yı zülfüne
Aşılıp olmaz cihān içinde Manşūr olmışam
- 9 Men Süleymānuñ nedimiyüm ezelden tā ebed
Gerçi za'f ile cihānda şuretā mūr olmışam
- 10 Āfitāb-ı zātı çün kıldı tecellī cānuma

¹ Febî yentik ve febî yesma'u ve bî-yubşiru: "Benimle konuşur, benimle dinler, benimle görür."

Şübhesüz halk-ı cihân zulmâtına nûr olmuşam

11 Nûr cânım Tûr gönlüm Mûsâ ‘aqlum olıcak
Mûsâ vü nûr tecellî hem daği Tûr olmuşam

12 Bu göñöldür cennetüm ‘irfânım anuñ hürîsi
Bes cinânumuñ cinânına özüm hür olmuşam

13 Gel Senî ta‘n itme bana ol perînüñ ‘ışkına
Çünkü cezb itdi beni ‘ışkımda ma‘zûr olmuşam

193

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 Görelden ey leylî saçun sevdâ-zede mecnûnuñum
Fettân çeşmüñ âlına aldanuban meftûnuñum
- 2 İmân [u] ‘aql [u] dîn [u] dil maḥv oldu göricek yüzüñ
‘İşkuñda ey Türk [u] Hıta gör niçesi maḡbûnuñum
- 3 Şâd eyle cânım vaşl ile ey şâh-ı hübân kıl kerem
Kim niçe yıldur men kuluñ hicrân ile maḡzûnuñum

[57a]

- 4 Gerçi ki hicrân şüretâ girmiş ikimüz beynine
Lîkin ezelden tâ ebed ey cânâ cân maḡrûnuñum
- 5 Ol yâr aydur ey Senî şî‘r-i terüñ mevzûn olur
Çün dâ‘imâ vaşl itdügüñ men dilber-i mevzûnuñum

194

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 Şem‘-i ruḡûn maşbâhına ser-bâz olup pervaneyüm
‘İşkuñ¹ meyinden dem-be-dem tâ ḡaşra dek mest-aneyüm
- 2 Halk-ı cihân eḡfâlini Hâşâ üşüdüm başuma
Gögsüm gerüp dîvân ḡodum şanma beni dîvaneyüm
- 3 Çeşmin füsûmî cânuma kâr ideliden ey şanem
Her köşede mey-hor olan dîlinde uş efsaneyüm

¹ İşkuñ: Emlük S1

- 4 Dime ene'l- Hâkdan kesil öldürmesünler zâhidâ
Çün dâruñ üzre çıhmağa¹ Manşûrdan merd-âneyüm
- 5 La'lün şarâbı cāmını içdüm leb-â-leb men ezel
Anuñ için 'ıyş-ı müdām idenlere meyhāneyüm
- 6 Cānāneme cānum fedā kıldum cemālin göricek
Pes isteyen cānānesin hoş cānlara cānāneyüm
- 7 'Işkuñ Senīnün gönlünü yaħdı ki ğamuñ şaklaya
Anuñ için dirmiş ki men gence dolu vīrāneyüm

195

Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün

- 1 Egerçi zıll imiş Rahmāna 'ālem
Velī mir'āt-ı zāt-ı Hâkdur 'ādem
- 2 Nefhat-ı fıhi şāmildür cihāna
Zuhūrāt oldı 'İsā ibn-i Meryem
- 3 Cihān bir kaçresidür baħr-ı zātuñ
Göründi kaçreden deryā-yı a'zam
- 4 İçi Hâk dāşı halk olmağın ādem
Olupdur bahre vü berre mükerrem
- 5 Tiniyle gerçi şöndür bu cihāndan
Velī 'ālemde ādemdür muqaddem
- 6 Müsebbihdür Hūdāya cümle eşyā
Egerçi şüretā görünür ebkem
- 7 Nübüvvetle velāyet cāmi'i bil
Muħammeddür kim oldı ism-i hātem
- 8 Bileydi 'ışk-ı cān olduğı zāhid
Dutardı ağlayup olunca mātem

[57b]

- 9 Virüp tālāna koyup tāk u taħtı

¹ çıhmağa: kaçmağa S2

Çün içdi cām-ı ‘ışkı ibn-i Edhem

10 Visālin ol ḥabībūñ bulmayısar
Olan cennāt-ı havra ile ḥurrem

11 Senī fāş eyleme tevḥīd ‘ilmin
Seni öldürmesünler epsem epsem

196

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

1 Başum ṭob eyleyüp meydāna geldüm
Bugün Manşūr olup ḳurbāna geldüm

2 Görelden gözlerüm şem‘-i cemālūñ
Dem-ā-dem yanmağa pervāne geldüm

3 Īmānum ḡayb ola fikr itme zāhid
Cemālin görüben Īmāna geldüm

4 Cihānuñ zulmetin def‘ itmek için
Güneş teg ‘āleme devrāna geldüm

5 İki ‘ālemde şanma ayık olam
Ezelden tā ebed mest-āne geldüm

6 Oluban *küntü kenzen*¹ gevherinden
Bu ‘ālem ḥalkına iḥsāna geldüm

7 Taḳılup boynuma zīncīr-i zūlfūñ
Yedilüp nā-gehān dīvāna geldüm

8 Dem-i Ḥaḳ baña sārīdür ānuñ çün
Dem-ā-dem ney gibi efgāna geldüm

9 Yüzün görmek için her şeyde yārūñ
Göñül gözin açup seyrāna geldüm

10 Şusuz idüm vişālūñ şerbetine
Mey-i la‘lūñ içüben ḳana geldüm

¹ Küntü kenzen maḥfiyyen fe aḥbebtü en u‘rafe fe ḥalaḳtü'l-ḥalka li-ya‘rifūnī: “Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım.”

11 Görelden vechüñüñ tábında mihrin
Maḥabbet nārı ile yana geldüm

12 Ölü idüm firākuñ zehrin içdüm
İçüp la‘lün zülâlin cāna geldüm

13 Seniyüm nūrum izhardur güneşdür
Cihāna niçe gün cevlāna geldüm

197

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

1 Görmezse gözüm yüzüñi iki gözüm nemdür benüm
Hicründe ey rüh-ı revân¹ olmam hemān kimdür benüm

[58a]

2 Cānā yüzüñ görmeyeli Ḥaḫdur ṭanuḫ kim her gice
‘İşkuñda yiyüp içdügüm her dem şemm-i demdür benüm

3 Hicrün belāsı yükini götüreliden ey şanem
Ḳaddüm elif gibi iken lām oluban ḫamdur benüm

4 Şaçuñ niḳābın yüzüñe şalalı demden ey perī
Tā şubḫa dek işümi gör her gice mātemdür benüm

5 Cān cevher-i baḫr-ı eḫad ten zübdesidür ‘ālemin
Pes cānlara cān uş menem cismüm bu ‘ālemdür benüm

6 Ḥāşā ki ben taḳlīd idem naḳline şeyḫ-i şöhretün
Ḥaḫ durur ma‘lüm uş baña aşlum çü ādemdür benüm

7 Gerçi velāyet burcunuñ cānum Senī māhī durur
Nūrı virici cānuma ḫürşīd ḫātemdür benüm

198

Fā’ilâtün Fā’ilâtün Fā’ilün

1 Cān virici ‘āşık-ı cānān menem
Olacak ‘işkıñda uş ḳurbān menem

¹ revân: revām S1

- 2 Ger faķır isem ne ğam çün şübhesüz
Mülk-i ‘ışķa tā ebed sulţān menem
- 3 Mā-sivādan pāk kıldum gönlümi
Pes Hūdāyı gösterür insān menem
- 4 Her zamān devr iderüm devrān ile
Ol sebebden şāhib-i devrān menem
- 5 Baķma cismüm berrine çün dā’imā
Dü-cihān cān ile ‘ummān menem
- 6 Çün gönüldür vech-i Hāķķa āyine
Hem behişt hūr ile ğilmān menem
- 7 Zāt-ı Hāķķa zātum oldı çün delīl
Disem olur cāmi’-i ‘irfān menem
- 8 Şüretā ger ķatre isem cism ile
Bāţınā bil baħr-ı bī-pāyān menem
- 9 Fāni-i tevħīd-i Hāķķ ol ey Senī
Da’vāyı terk eyledi nā-dān menem

199

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Şūfiyā gel nūş-ı cām-ı bāde-i şāf idelüm
Zāt-ı Hāķda maħv oluban terk-i evşāf idelüm
- 2 İçelüm cām ezel ‘ışķuñ meyin bī-ħod olup
Niçeye dek bu kerāmetden ķuru lāf idelüm

[58b]

- 3 ‘Āşıķuñ ħālātına inķār kıлма zāhidā
Nışf-ı dīndür çünki inşāf meyl-i insāf idelüm
- 4 *Lem yekün*¹ başına gel yoķluk külāhın giyelüm

¹ İhlās Sūresi 112-4 : “Hiçbir şey O’na denk ve benzer değildir.”

Tā ki şehlik şītini ez-ķāf tā ķāf idelüm

5 Mümkün iken ‘alem-i lāhūt ıtlākında seyr
Hālvet içre ne için ‘ömrümüz itlāf idelüm

6 Evvel āhır bilmez iken nefsumüz aḥvālını
Ne için bu cehl ile biz daḥl-i eslāf idelüm

7 Ol perīnūñ āfitāb-ı vechi şevķine Senī
Her seḥer ders-i metālī‘ keşf-i keşşāf idelüm

200

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

1 La‘lūñ şarābın içüben bu cānum ider dem-be-dem

دُقْنَا كَوْنِي لَوْضِلْ مُذْمُونٌ قَبْلَ انْشَاءِ الْكَمَمِ 1

2 *Lebbeyk* şimdi dimedūñ cān-baḥş sözine anuñ

لَمَّا سَمِعْنَا قَوْلَكَ بَيْتِكَ قَدْنَا فِي الْقَدَمِ 2

3 Cānum bahādur pūseñe yoķ dir iseñ cānā dirüm

يَا سَيِّدَ الْإِلَهِ مَوْلَانِ قُلْ قَبْلَهُ مِثْلُكُمْ بِكُمْ 3

4 Sīnesi içre yüregi āhenī sīm içinde kim

مَدِّ يَدَانَا مَا دَحْتَهُ يَضْرِبُنِي طَرْدًا بِالْشَمَمِ 4

5 Elḥamdüli’llāh ‘ışk ile mülk-i fenāda dā‘imā

صَرْنَا مَلُوكًا بَاقِيًا مِنْ غَيْرِ طَبْلِ وَالْحَشَمِ 5

6 Feyz-i lebūñle diridür cānum çü dimişler meşel

يَلْدَرُضِي مَطَا وَأَفْرًا مِنْ جُرْمَةٍ أَهْلِ الْكَمَمِ 6

7 Mest ideli cānum Senī maḥmūr çeşmi dilberin

بَسْرُورًا أَسْنَى جَانِبِ الْقَتَالِ مِنْ غَيْرِ الْبَدَمِ 7

¹ “Cömertlik etmeden önce kavuşma kadehinden tattık.”

² “Ezelden biz “ol” sözünü duymadan bize buyur, dedi.”

³ “Ey zorlukların üstesinden gelen önceden söyle sizde kaç?”

⁴ “Biz bineğini övdüğümüzden beri azarlayarak, söverek bizi döver.”

⁵ “Hizmetkarımız ve davullarımız olmaksızın ebedi bir sultan olduk.”

⁶ “Cömertlik ehlinin bir yudumu yeryüzü için çokça nasiptir.”

⁷ “Pişman olmaksızın sevinç içerisinde öldürülmek üzere çabaladım.”

[59a]

201

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ey olan zātı ezelden mazhar-ı zāt-ı Kadīm
Vey şıfâtı tâ ebed mir'ât-ı Raḥmānū'l-Raḥīm
- 2 Her kaçan kim āyine-i vechüñe kılsam nazar
Sende görünür Hudā va'llāh [u] billahü'l-'azīm
- 3 Görüben senden Hudāyı gitdi özinden tamām
Gördüğünde Tūrda [çün] rüḥuñı Mūsā kelim
- 4 Çünkü deryā-yı eḥad dürri imiş cānuñ ezel
Didiler ey nūr-ı Haḫ zāt-ı şerīfüñe yetīm
- 5 Hem velāyet hem nübüvvetde mükemmeldür özüñ
Evvel āḫir anuñ için Haḫka olmışsın nedīm
- 6 Ger senüñ 'ışkuñdan özge ihtiyār ide bu cān
Firkatüñde yaḫsun anı dā'imā nār-ı caḫīm
- 7 Şerbet-i vaşluñ ile gel ey ṭabībüm kıl devā
Çün firākuñ 'illetinden cānum olmuşdur saḫīm
- 8 İstivāda kāmētüñ doğru görelden gözlerüm
Pāyüñ altında imiş gördüm şırāṭu'l-müstaḫīm
- 9 Ne için nevmīd ola baḫr-ı luṭfuñda Senī
Çünkü raḫmet eyledi ḫalka seni *Rabbi'r-raḫīm'*

202

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Hāşā li'llāh tâ ki cismi maḫbes-i cān eyleyem
Hiç ola mı terk-i seyr-i kūy-ı cānān eyleyem
- 2 Haḫḫ ölümünden ḫorḫu virme zāhidā çün her nefes

¹ Yā'sin Sūresi 36-58 : Çok merhametli olan Rab'den bir söz olarak (kendilerine) "Selām" (vardır).

Andadur gönlüm ki yâre cānı kırbān eyleyem

- 3 Çünkü her şeyde ‘ıyān gördi Hūdāyı gözlerüm
Baña lāyıkdur bu [kim] göz ile seyrān eyleyem

[59b]

- 4 Ārzū-mend oldu cān nāsūt tenden kurdılup
‘Ālem-i lāhūt şahrāsında cevlan eyleyem
- 5 Çār erkān-ı ‘anāşır cānuma kayd olmaya
Kāf-ı kırba dilerüm çün murğ-ı tayrān eyleyem
- 6 Bulalı hüsnüñ cemāli gül-şeninde vuşlatı
Kāfir olayum eger meyl-i gül-istān eyleyem
- 7 Dilerüm bulam fenā zātuñda bī-avsāf olam
Pes beķā mülkünde dā’im cānı sulţān eyleyem
- 8 Düşeli derdine ‘ışķuñ neylerüm dermānı ben
Hiç ola mı ondan özge derde dermān eyleyem
- 9 Bilmezem sözüñ nedür muţlak olayum ey Senī
Dilerüm Manşūr-veş bu cismi vīrān eyleyem

203

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Her kaçan kim tavf-ı kūy-ı şāh-ı hubān eylesem
Baña lāyık ol nefes biñ cānı kırbān eylesem
- 2 Çünkü benden gonca gibi gizler ol dilber yüzün
Tā seher ta’n idme bülbül gibi efgān eylesem
- 3 Ol perīnūñ derd-i ‘ışķına çü lāyık olmışam
Oñmasun başum ger aña mül-i dermāñ eylesem
- 4 Çün yitürdüm Yūsufum ‘ayb eyleme Ya’ķüb-veş
Ger dem-ā-dem göz yaşum yüz üzre seylān eylesem
- 5 Çār erkāndan çü cāna ‘ākıbet virdüm hālāş

- [Ta'n mıdur]¹ ger 'âlem-i lâhûta seyrân eylesem
- 6 Mıŝr-ı câmi'dür bütün ammâ 'aceb olmaz eger
Genc-i 'ıŝkuñ gizlemege anı vîrân eylesem
- 7 Zülfünü ref' idüben çün yüzini gördüm 'ıyân
[Ta'n mıdur]² küfri koyup da'vâ-yı îmân eylesem
- 8 Çün leb-i la'li zülâli hay kılpudur 'âlemi
Leblerinden hoş durur cur-âb-ı hayvân eylesem
- 9 Çün cenâze tahtına bütün süvâr olsa gerek
Kâ'ide nedür cihâna anı sulţân eylesem
- 10 Ehl-i Hâkdan ehl-i îmândur bilen eş'arımı
'Âşikâr eger nikât-ı sırr-ı 'irfân eylesem
- 11 Çün Senî öldürme didi ol perî didi ne ğam
Pâdişâh-ı kâm-rânum baña ne kıan eylesem

[60a]

204

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey vişâli her zaman şolmaz gül-istânum benüm
Vey haţ-ı reyhânesi hoş tâze büstânum benüm
- 2 Her kişidür yine dermânı eţibbâdan diler
'ıŝkuñuñ ğamı yeter bu derde dermânım benüm
- 3 Ben gedâ sulţâna kırbet dilemez hergiz niçün
Pes durur 'ıŝkuñ bu şehr-i dilde sulţânım benüm
- 4 Zülfüñ ile yüzüñi örtüp girü keşf itmesek
Hiç ma'lûm olmayaydı küfr-i îmânım benüm
- 5 'İyd-ı adhâda iderler gûsfend kırbân bu halk
'İyd-ı vaŝluña velî cân oldu kırbânım benüm
- 6 Merci'-i ten gerçi oldu hâk ammâ cân ile

¹ İki nüshada da "tañ mıdur" şeklinde yazan sözcük anlam gereği "ta'n mıdur" olarak tamir edilmiştir.

² İki nüshada da "tañ mıdur" şeklinde yazan sözcük anlam gereği "ta'n mıdur" olarak tamir edilmiştir.

‘Älem-i lâhût dâ’im oldı seyrānum benüm

- 7 Şad hezārān şādlık cānum bula Manşūr-veş
Ol şeh-i hūbān dilerse dökmege kıanum benüm
- 8 Şanma bu devrān içinde mest-i hamr-ı vaşl olam
Çağ belīden hoş geçe vaşl ile devrānum benüm
- 9 Dilde ki baħr-ı maħabbet taşdı gözden ey Senī
Niçeye dek gizlene gönlümde buħrānum benüm

205

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Bu gice göründi baña bir perī serv-i ħırām
Kim gözüme andan özge bağmağa olsun ħarām
- 2 Būse şundukda lebinden ol Mesīh-i rūzgār
Viridi luḫfundan elüme bir müferreħ şāf cām
- 3 Niçesi ayrılablem ol perīden bir nefes
Çünkü cānum vaşlı ile dâ’imā buldı kıyām
- 4 Şanma düşümde görüp şād olam ol cānāna
Gözlerüm görür yüzüyle saçını her şubħ [u] şām
- 5 Sīm endāmını çoçmak fikr iderse ‘aql-ı pīr
Bir muħayyildür¹ ki çü āb [içre]² ider fikr-i ħām
- 6 Ol perīnün Ĥıẓr eger daḫsa dudağı şerbetin
Āb-ı ħayvānın қоyup kāmından ister idi kām
- 7 Leblerinden āb-ı ħayvān içdigüm oldur nişān
Ĥātemüm ola beni āħir nefes müşğīn ħitām
- 8 Şanma mevt irişe cānum Ĥıẓrına çün luḫf ile
Ol leb-i cān bağşı anuñ baña içürdi müdām
- 9 Öyle mest olduñ Senī la’li şarābıyla anuñ
Kim yatasın қabr içinde mest tā yevmü’l-қıyām

¹ muħayyildür: muħabbetdür S2

² İki nüshada da “içinde” şeklinde yazan sözcük vezin gereği “içre” olarak tamir edilmiştir.

[60b]

206

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Gel ey vaşl-ı cemâli nev-bahârum
Fırâkuñdan çü göge çıkdı zârum
- 2 Marîzüm çokdan ölürdüm velîkin
Yüzüñ görmege kaldı intîzarum
- 3 Yüzüñ kaçurma benden çünki sensin
Bana def'-i hüzn ey gül'izârum
- 4 Nola gamzeñ ohıyla kabre girem
Ki ola sînem üzre yâd-gârum
- 5 Yüzüñ gözümde güyiyâ meşelde
Şu içre 'aks-i mâh imiş nigârum
- 6 Nicesi ölmem isteyem çü dâ'im
Şühüd ile geçer bu rûzgârum
- 7 Dime devrüm ola âhir zamânda
Çü her devriyle devr ider medârum
- 8 Şaçuñ ref' idecek gül-gün yüzüñde
Vişâliyle geçer leyl [u] nehârum
- 9 Eger 'aql [u] eger gönül eger cân
Habîbüm 'ışkına harc oldı varum
- 10 Riyâ vü 'aqla da'vet itme zâhid
Çü 'ışk-ı yârdur olunca kârum
- 11 Seni'yüm nürdur 'eş'ar-ı nazmum
Anuñçün yok dime ki şi'r 'ârum

207

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Bi-ḥamdi'llâh ki şeyḥ iken bu nâmum
Tağıldı rindlige beyne'l-enâmum

- 2 Nedür mihrâb u kıble gül perînuñ
Kaşı mihrâb ‘aynıdur imâmum
- 3 Şükür kim ol şeker-leb leblerinden
Dem-â-dem kâm-rân oldu bu kâmum
- 4 Şarâba va‘de virdüñ erte zâhid
Bugün pîr-i mugan doldurdu câmum
- 5 Vücûd-ı cismüm olur yok velîkin
Bulunmaz câna göre in‘idâmum
- 6 Tereddüd yok sözümde ol sebep kim
*Fe-bi yentik*¹ladur nazm-ı kelâmum
- 7 Şarâb-ı köhne sâkî cür‘asın vir
Ki ola âteşiyle puhte hâmum

[61a]

- 8 Kıyâmet kopa nâ-geh subh-dem ger
Kılursa cilve ol serv-i hırâmum
- 9 Senî cennâta da‘vet itme dir cân
Çü vaşl-ı yâr imiş ancağ merâmum

208

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ülün

- 1 Gel ey cân ile cânânım habîbüm
Göñül Mısrında sultânım habîbüm
- 2 Vişâlüñdür bu hicrânuñ devâsı
Yeter çekdüm bu hicrânım habîbüm
- 3 Vişâlüñ ‘ıydına irsem ferağdan
Özümdür saña kurbânım habîbüm
- 4 Bahâ-yı hüsnüñe râzı olursañ

¹ Febî yentik ve febî yesma‘u ve bî-yubşuru: “Benimle konuşur, benimle dinler, benimle görür.”

- Saňa cānumdur ihsānum ḥabībüm
- 5 Beni ğarķ eyledi tūfān içinde
Ĝamıyla çeşm-i seylānum ḥabībüm
- 6 Düşelden boynuma zincīr-i zūlfüñ
Yirümdür bend-i zindānum ḥabībüm
- 7 Elüñle ḳanımı dök ḳaçma ḳandan
Helāl olsun saňa ḳanum ḥabībüm
- 8 Aradum derdüme dermān cihānda
Yüzüñdür derde dermānum ḥabībüm
- 9 Senīden ‘ıṣķuñña bürhān dilerseñ
Ölümdür aña bürhānum ḥabībüm

209

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Tīz iriṣ men bende ki ey yaḥṣi sultānum benüm
Mıṣr-ı dil küyer saňa gel ṣāh-ı Ken‘ānum benüm
- 2 Yüzüñüñ bedrin görelden hiç aya baḥmadum
Ey cihān-ārā niĝarum māh-ı tābānum benüm
- 3 Çün esse bād-ı ṣabā zūlfüñ ḳoḥusun ṣal baña
Tā ki tāze cān bulam ey rūḥ-ı reyhānum benüm
- 4 Hūr ile ğilmān gerekmez cennete baḳmaz gözüm
Çün yüzüñdür ey dil-ārā bāĝ-ı büstānum benüm
- 5 Cān [u] dil ḳurbān yoluñda idiserem ‘āḳıbet
Çün tecellī eyleye ol vech-i raḥṣānum benüm
- 6 Cān nedür kim ṣaḳlayup ‘ıṣķuñda itmeyem fedā
Tek sen anı iste ey bu cāna cānānum benüm

[61b]

- 7 ‘İyd-ı vechüñi göricek dileseñ ḳurbān aña
Cān [u] dildür sen ṣehüñ ‘ıṣķuñda ḳurbānum benüm
- 8 Ḳapladı mülk-i vücūdumu firāķuñ ‘askeri

Ey visâli nuşretüm gel şeh Süleymānum benüm

- 9 Gözlerüñ Ya'küb-veş hicrümnden ağardı Senî
Ġam yime çün 'âkıbet vaşl ola ihsānum benüm

210¹

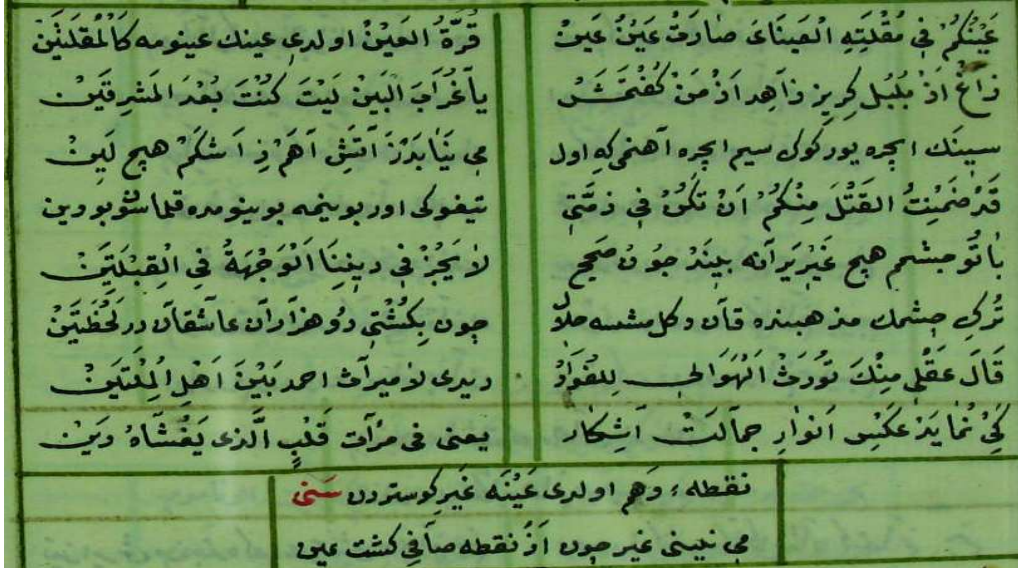
Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe 'ülün

- 1 İlähî gerçi hâdsuzdur günâhum
Tapuñdan özge yok kat'â penâhum
- 2 Günâhum añup âh itsem seher-gâh
Toğuz çarhı boyar dūd-ı siyâhum
- 3 Niçe rahmet umayum ben Hudâdan
Hilâf-ı enbiyâ gider çü râhum
- 4 Günâh-kârum velî kâfir degülüm
Umarum rahmet eyleye İlähum
- 5 Günâhuma peşimân olduğuma
Gözüm yaşı durur yâ Rab güvâhum
- 6 Bu derd ile eger kabre girürsem
Diye vâ-hasretâ her bir giyâhum
- 7 Fîrâkuñ hasretinde cân virürken
Kuluña rahmet eyle pâdişâhum
- 8 'İnâyet eylesüñ ben hâk-i pîre
Fîrâz-ı 'arş ola hân-kâhum
- 9 İlähî mülk-i fakra şâh eyle
Çü şabr ile kanâ'atdur sipâhum
- 10 Vişâlüñ ile kıl çeşmüm müşerref
İki 'âlemde oldur çün nigâhum
- 11 Senî epsem figân itme çü şeksüz

¹ Bu gazel, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 6^b-7^a ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 6^a-6^b de bulunmaktadır.

[ḤARFŪ'N-NŪN]

211

212

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Şāf idüp göñül yüzün biz pāk-i mir'ātuz bugün
Cām-ı Cem olup cihānda maẓhar-ı zātuz bugün
- 2 Çün cihānuñ zübdesi ten nefḥ-i Ḥaḫdur cānumuz
Çār-cū-yı cennetüñ hem Nil hem Fırātuz bugün
- 3 'Ālemüñ ẓulmātını ref' itmege ḥürşid-veş
Raḫmeten li'l-ḫalḫ oluban nūr-ı āyātuz bugün
- 4 Dāire-i vaḫdet içre şāḫib-i merkez olup
Cüzz ü külden cāmi' [u] küllī maḫāmātuz bugün

¹ "Birinci beyit: Gözyuvarlağı içerisinde gözün benim gözümün her birisi oldu. Bir anda ansızın gözün gözüme iki göz çukuru gibi oldu.

İkinci beyit: Karga bülbülden zahid benden kaçır. Ona dedim ki, ey ayrılık kargası keşke seninle benim aramda doğu ile batı uzaklığı olsaydı.

Üçüncü beyit: Ahımın ateşi ve gözyaşımla hiç yumuşamaz.

Dördüncü beyit: Zimmetinde olan öldürmeni garantiye aldım.

Beşinci beyit: Gözüm senin dışında hiçbir şeyi doğru olarak görmez. Bizim dinimizde iki kibleye yönelmeye izin verilmez.

Altıncı beyit: Zira bir anda binlerce aşığı birden öldürüverdin.

Yedinci beyit: Dedim ki, aklım sana kalp korkusunu miras bıraktı. Ey Ahmed iki millet (akıl ve kalp) arasında miras olmaz.

Sekizinci beyit: Yüzünün nurlarının aksi ne zaman açıkça görünür. Yani kendinden geçmiş kalp aynasında ne zaman belirir.

Dokuzuncu beyit: Görmez misin göz noktadan ayrıldığı zaman saflaştı."

- 5 Şadrumuzla albümüz kürsi v  ‘arşadur bedel
Mihr [ ] m h [u] enc m [ ] seb‘-i sem v tuz bugün

[62a]

- 6  n cem li  fit bın görmişüz hi bi-Şek
Zerre gibi arŐusunda maŐv-ı bi’z-z tuz bugün
- 7 G l-sit n-ı G lŐenide  nki bülbüldür Seni
[İkinci mısra yok]

213

F ‘il t n F ‘il t n F ‘il t n F ‘ilün

- 1 Ben za‘ifi hicr ile c n  zeb n itmek neden
asd ile göz göre hem sen Ő h h n itmek neden
- 2 Nie yıl efs n oŐudum ta viŐ l ni bulam
Anı def‘ itmek i n bunca f s n itmek neden
- 3 Al yanaŐunu ni b-ı Şi‘r ile pinh n ı lup
RuŐlarum an yaŐlarıyla l le-gün itmek neden
- 4 Turre-i Şeb-reng ni düŐüne Şalup Őalınır
‘ kil iken leyliy  işüm c n n itmek neden
- 5  fit b-ı ehreni her gün görürüm  Őik r
Ebr-i z lf nle nih n anı bugün itmek neden
- 6 Adımı maŐr m idüp hürmet ra be bu ‘aceb
Ni‘met-i vaŐluni bezl-i kelb-i d n itmek neden
- 7  n hez r n put i nde gizlen pd r ey Seni
B riy nuŐ hırasın daŐuŐa ton itmek neden

214

8+8=16

- 1 Ey ‘ Őik n ey ‘ Őik  fery d bu ‘iŐkın elinden
C num h yr n ciger biry n fery d bu ‘iŐkuŐ elinden
- 2 Oldur ‘ s yı auran YaŐy y daŐlara Şalan
Y nusı dery ya atan fery d bu ‘iŐkuŐ elinden

- 3 Oldur Manşūrī aşduran halkı aña hayrān kılan
Gülını göge şavuran feryād bu ‘ışkuñ elinden
- 4 Oldur iden bu ğavġayı başuma salan sevdāyı
Dün [ü] ġün kılup şeydāī feryād bu ‘ışkuñ elinden
- 5 Ben daġı ‘ışkuñ elinden ‘ākıbet çıkarum tenden
Aluban varumı benden feryād bu ‘ışkuñ elinden
- 6 Ne gelür başa bilürüm bu cānı kırbān kılurum
‘Işkuñ elinden ölüüm feryād bu ‘ışkuñ elinden
- 7 Senī hem Gülşeniye dir baña ‘ışkuñ şarābın vir
Mest olup kılmayam faķır feryād bu ‘ışkuñ elinden

215

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Yine dīvāne oldum ‘ışk elinden
‘Aceb efsāne oldum ‘ışk elinden

[62b]

- 2 Cihān ‘uşşāķı benden mest olurlar
Çü ben mey-ġāne oldum ‘ışk elinden
- 3 İçüp la‘li şarābını ezelden
Ebed mest-āne oldum ‘ışk elinden
- 4 Maġabbet genci için yaķdum özüm
‘Aceb vırāne oldum ‘ışk elinden
- 5 Cemāli şem‘ini gözüm görelden
Yanup pervāne oldum ‘ışk elinden
- 6 Senī cānumı virdüğümçün aña
Ne cān cānāne oldum ‘ışk elinden

216

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey vücūd-ı nūr-ı Muṭlaḳ *Raḥmeten li'l-‘ālemīn*¹
Muḳtedā-yı evliyā vü iftihār-ı mürselīn
- 2 Seyyid-i sādāt ‘ālemdür vücūd-ı Rahmetūñ
Anuñ için geldi Ḥaḳdan şānuña *yā ile sir*²
- 3 Āfitāb-ı zāt-ı Ḥaḳḳuñ zātuñ oldu şu‘lesi
Anuñ için aduñı ismi ile kıldı ḳarīn
- 4 ‘Aḳl iremez vaşf ide rūḥuñ kemālin zerrece
Cism-i pākūñe dirüm ancak hezārān āferīn
- 5 Leyletü’l İsrāda çün keşf-i celāl idi cemāl
Ḳurb-ı *ev edna*³ ki hergiz irmedi Rūḥü’l-Emīn
- 6 Dīde-i Ḥaḳ bīnūñe ketm olmaya hergiz gıyūb
Çünkü māzāgü’l-başar görmiş Ḥaḳḳı ‘aynü’l-yaḳīn
- 7 Ehl-i Ḥaḳ ḳatında iblīs la‘īndin şübhesüz
Kim ki zāt-ı nūr-ı muṭlaḳ rūḥ-ı pākūñ gördi tin
- 8 *Küntü kenzen*⁴ ḡayb-ı muṭlaḳ idi ferd-i Ḥaḳ velī
Zātuñ ile zāhir oldu zāt-ı Rabbü’l-‘ālemīn
- 9 Nūruñı şaçduñ ezel miskīn Senīnūñ cānına
Tā leyālī-i firāḳ içinde ḳomadūñ ḥazīn

217

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

- 1 Göñül yağmaya düşdi ‘ışḳ elinden
İşüm İvāya düşdi ‘ışḳ elinden
- 2 Bulamadı göñül ‘aḳl ile yāri
Aña hem-sāye düşdi ‘ışḳ elinden

¹ Enbiyā Sūresi 21-107: “(Ey Muhammed!) Seni ancak ālemlere rahmet olarak gönderdik.”

² Kur’ān-ı Kerīm’in 36. sūresi olup 83 ayettir

³ Necm Sūresi 53-9 : “(Peygambere olan mesafesi) İki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.”

⁴ Küntü kenzen maḥfiyyen fe aḥbebtü en u‘rafe fe ḥalaḳtü’l-ḥalḳa li-ya‘rifūñi: “Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım.”

- 3 Göñül şusuz idi vaşl-ı ḥabībe
‘Aceb deryāya düşdi ‘ışk elinden

[63a]

- 4 Göñül ‘ākıl iken zülfüñ göricek
Ulu sevdāya düşdi ‘ışk elinden
- 5 Koyup ‘aklı ḥuzūr itmege gönlüm
Nidem gavḡāya düşdi ‘ışk elinden
- 6 Gör ebr-i āhum Edhem tāc [u] taḥtın
Koyup şahrāya düşdi ‘ışk elinden
- 7 Senī bilmezdi neydügin şarābın
Bu dem şahbāya düşdi ‘ışk elinden

218

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Ākıbet başum gider ol Ḥüsrev-i ḥübān için
Lāyıḳ ispāhī olursa ḥazret-i sultān için
- 2 Tac [u] devlet ey göñül başuña ḳonmuşdur hemān
Ger ḳabül iderse cāmı ol perī ḳurbān için
- 3 Ḳan ola diyü beni öldürmeden döndüñ girü
Dökdüḡüñ ḳan bu ise ḳayırmāsın bu ḳan için
- 4 Dilesüñ maḳsūduñı düş baḥr-ı ‘ışka bī-ḥazer
Cānına gavvāş ḳıyar cevher-i ‘ummān için
- 5 Dileseñ ser-defter-i ‘uşşāk-ı ‘ālem olasın
Bi-ḥazer Manşūr-veş vir cānuñı cānān için
- 6 La‘l seyrānuña irince belālar çekmişem
Kūh-kenler taş yonalar [çün] ‘aḳıḳ-i kan için
- 7 Nāib-i Ḥaḳ şāh-ı ‘ālem oldu kāmīl ādemi
Çünki ‘ālem zāhir oldu ḥizmet-i insān için
- 8 Çün yüzüñ oldu melā’ik yüzlerinden sevgilü
Ne için şūfī dökersin yüz şuyını nān için

- 9 Māla ‘ilmi şatmağa fetvāda niçedür faķīh
Hīç cā’iz mi degül oĥudugūñ Qur’ān için
- 10 Zāhidā muğ beçeler şacıyla yüzün örtdügi
Kıl kızer kim ĥaylidür ol ġārāt-ı ĩmān için
- 11 Būse isterken sa’ādetdür eger ol dilberā
Yağdura seng-i cefāyı ağızuña iĥsān için
- 12 Derd-i ‘ışka ey ġönül düşseñ bu fikri anma kim
Hīçbir nesne buluna derdüñe dermān için
- 13 ‘Ārif añlar sözüñ ancaķ bu cihānda ey Senī
Çünki Ĥaķ dimiş aşammdur münkir-i nā-dān için

[63b]

219

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Türk çeşmüñ dem-be-dem kıanum şarāb itmek neden
Yüregümi her seĥer şançup kebāb itmek neden
- 2 Kūşe-i çeşmüñle ġamzeñ oĥların her laĥzada
Kāl’a-i dīn sīneme atup ĥarāb itmek neden
- 3 Ben raķībūñ ġoriceķ yanuñca didüm veh ġirü
Sāye-i Tübāda bu şeytān-me’āb itmek neden
- 4 Sen perīñüñ reh-ġüzārında bulunsam men ġarīb
Şevk için ‘ömrüm gibi böyle şitāb itmek neden
- 5 ġün yüzüñi her kışı ġörür velī baķduķda ben
Ebr-i zülfüñle adem setr āfitāb itmek neden
- 6 La’l-i sīr -ābuñ cihānı ĥay kılupdur şübhesüz
Bir için şu dilesem baña ‘itāb itmek neden
- 7 ‘Āşıķuñ öldürmeġi yoluñda olmasa ĥelāl
Bunca kıanları döküp terk-i şavāb itmek neden
- 8 Kıadd-i zülfüñden raķībe şoriceķ ġönlüm didi
Şorıyı şeytāne min yevmü’l-ĥesāb itmek neden

- 9 Ni‘met-i vaşluñ ile [halk]¹-i cihān mesrūr ola
Nār-ı hicrūñle Senīye di ‘azāb itmek neden

220

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dalmışam rüz-ı ezel bu ‘ışk deryāsında ben
Ol sebebden duramazam ‘aql şahrāsında ben
- 2 Çünkü ka‘r-ı baħr-ı zāt-ı Hakk ezel ğavvāşıyım
Ne için ħayrān kalam naķşınıñ esmāsında ben
- 3 Sidre vü Tübāya hergiz baķmaya iki gözüm
Çünkü ħayrān kalmışam şol kaddi bālāsında ben
- 4 Degme sāħir siħri te’sīr itmeye hergiz baña
Çünkü meftūn olmışam çeşmān-ı şehlāsında ben
- 5 Ol sebep iki cihāndan fāriğüm tecrīd ile
Kim hemān āfāt gördüm ħalk gavgāsında ben
- 6 Cām-ı İskender nedür bildüm niçün dimeyeyüm
Görmüşem sāķi yüzün cām-ı muşaffāsında ben
- 7 Gül-sitāna da‘vet itmek ey müselmānlar gelün
Çünkü vālih kalmışam yüzi temāşāsında ben
- 8 Kānd-i mışrı lezzetine bu gönül meyl eylemez
Çünkü tūtī gibiyüm la‘l-i şeker-ħāsında ben
- 9 Sünbül [ü] gül tabla-i ‘ıtrumda olmasun Senī
Yaturam çün gül yüzi zülfi semen-sāsında ben

[64a]

221

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 Gün mi kameran mi[dür] yüzüñ yā nesteren mi yāsemen

¹ İki nüshada da “Hakk” şeklinde yazan sözcük anlam “halk” olarak tamir edilmiştir.

- Çünkü hayādan gitdi gül boynunu burmuş yāsemen
- 2 Yüzünde zülf [ü] hāl u hatt̄ çeşmüñle la‘lün görelī
Rūm oldı Tātār [u] Hōten baña vü Hind ile Yemen
 - 3 Yüzüñ görelden ey şanem şeyh ile ehl-i dīn iken
Deyr-i cihānda nideyüm ‘ışkuñda olmışam şemen
 - 4 Yüzüñ bāğında gözlerüm reyhān hatt̄uñ görelī
Şanma gül-istān aldaya yā egleye seyr-i çemen
 - 5 Kaşr-ı murāda irerüm habl-ı hayāt olsa tavīl
Ammā kışaçuk [eyledi] ‘ömrüm ipin devr-i zemen
 - 6 Zāhid namāzumdur bahā uçmāğa almağa dimiş
‘İşkuñı şatun almağa cānum durur ancak şemen
 - 7 Dilber katında gel Senī terk eylegil mā u meni
Maḥbūbden çün ayırur içündeki bu mā u men

222

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Dilerseñ ey gönül didār-ı cānān
Niçün cānāne qurbān olmaya cān
- 2 Dehānuñ sırr-ı ğayb idi velīkin
Düşüpdür dillere ol sırr-ı pinhān
- 3 Kayırmaz ğamzesiyle öldürürse
Hezārān ‘aşıkın ol şāh-ı hūbān
- 4 Haqīkat ‘ilmini bilmedi zāhid
Ne bilsün rüstā aḥvāl-i ‘ummān
- 5 Haqāret gözüyle bakma faķīre
Ki āhı ile ditrer ‘arş-ı Raḥmān
- 6 Şehā atlas giyüp iken şalınma
Ki qabre girisersin āḥir ‘uryān
- 7 Cihān-dār olduğuña olma şādān
İşitdün ‘ākıbet buldı Süleymān

8 Cihān-dār olduĝuñuñ bilseñ ziyānın
Dilerdüñ birgün olmamaĝa sulţān

9 Hezārān büt içüñde var Senī gel
Giçinme ellere bir hoş müselmān

223

7+7=14

1 ‘Aql-ı evveldür kalem-i zāt-ı Hāḡdur līk nūn
Oldı ā‘yān cihān-ı harf-i *ve mā yesṡurūn*¹

[64b]

2 Bir niçe gün bu ḡurūf oldı cānlara zūrūf
Girü oldılar ‘Aṡūf ḡazretine rāci‘ūn

3 ‘Işķuñ irĝördi cūnūn çūn cūnūn olmiş fūnūn
İñledüp çūn erĝanūn eyledi beni zebūn

4 Yüzüñi görüp ezel aña oḡurdum ĝazel
Hicrūñ ile ey güzel yüregümi kılma ḡūn

5 Baña dir Hāḡ ḡātiṡī şūṡi olmaya safiy
Bulmaya genc-i ḡafī aña irmezse cūnūn

6 Hāşā taḡlīde uyam ‘ālem-i keşfi koyam
*Şibĝatu’Ilāḡ*²dur boyam rengüm olmaz kır-ĝūn

7 Saña hem-demdür Senī Rūşeni vü Gülşeni
Kevn içün cem‘ uş teenni‘ olmadın kāfla nūn

224

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

1 Bilemez esrār-ı ‘ışķı müfti-i bisyār-fen
‘Aql naḡliyle cihāna düşürür gerçi fiten

2 Cüz z ü kül ma‘zūrdur Hāḡ ḡilḡatince dir idi

¹ Kalem Sūresi 68-1 : “Nūn. (Ey Muhammed) Kaleme ve satır satır yazdıklarına andolsun.”

² Bakara Sūresi 2-138 : “Biz, Allah’ın boyasıyla boyanmışızdır. Boyası Allah’inkinden daha güzel olan kimdir? Biz ona ibadet edenleriz” (deyin).

- Pîr-i 'ışk aña şunaydı cür'a-i hamr-ı kühen
- 3 Unudurdu keşf-i keşşâf meţâli' dersini
Görüneydi bir nefes ol dilber-i vech-i hasen
- 4 'Âkıl-i fâriğ ne bilsün hâlümü bu boynuma
Taçalı zincîr-i 'ışkı cezb zülfi pür-şiken
- 5 Şâfi cânlar seyr-i lâhût ider idi her nefes
Ger mevâni' olmasaydı anlara evşâf-ı ten
- 6 Göricek lâleleri şahrâda didüm şanasın
Rûz-ı maşşerde şehîd olan durur hûnîn kefen
- 7 Turre-i şeb-rengüñüñ alalı gönüm çoğusun
Bildi ol mesken nedür îmân olan hubbû'l-vaţan
- 8 Leblerüñle hâl u hattuñ göreliden ey perî
Rûm ili oldu baña Mısr ile Tâtâr [u] Hoten
- 9 Ol şanem dirler ki çıkmaz hiç koynuñdan Senî
Bu cihân deyrinde bu işi kıılır mı bir şemen

225

7+7=14

- 1 Yoğ iken kevn [u] mekân sen idüñ bu cāna cān
Olalum bu gün çünān bir sen [u] bir ben hemān
- 2 Göre yañağuş alını bize ider ālını
Bilür ancak hālını bir sen [u] bir ben hemān

[65a]

- 3 Bāde-der-cām idelüm kām-der-kām idelüm
Böyle bayrām idelüm bir sen [u] bir ben hemān
- 4 Niyyet [u] cezm idelüm bāğa gel 'azm idelüm
'Iş ile bezm idelüm bir sen [u] bir ben hemān
- 5 Yār-ı cān-ı Rüşenî didi saña Gülşenî
Olmış ancak ey Senî bir sen [u] bir ben hemān

226

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bu revā mı leyliyā 'aqlumı mecnūn idesin
Çıkuban İslāmum elden böyle mağbūn idesin
- 2 Nice [bir] yıldur sevād-ı zülfüñe kaçalı dil
Bu revā mı dā'imā ḥabs içre maḥzūn idesin
- 3 Her kişiye zerre-veş ağzuñ tebessüm kılmusun
Cā'iz olmaz fāş-ı 'āmih dürr-i meknūn idesin
- 4 Halk-ı 'ālem başına kopar kıyāmet şübhesüz
Her kaçan kim āşikāre ḳadd-i mevzūn idesin

[65b]

- 5 Baña taḥkīr [ü] raḳībe 'izz-i insān var iken
Bu 'acebdür ḥürmet-i iblīs-i mel'un idesin
- 6 Çeşm-i kāfir-kīşüñ ile cādū-yı ebr[ü]ñ ile
Di müselmānlık mıdur göñlümi meftūn idesin
- 7 'Ālem-ārā naḥl-ı ḳaddüñ bād-ı hicriyle niçün
Şol elif-veş ḳaddümi çün şāh-ı 'urcūn idesin
- 8 Hiçbir millet revā görmez ḥarāmī gözlerüñ
Ġamzesiyle dem-be-dem nā-Ḥaḳ yire çün idesin
- 9 'Aqlın almağa Seninüñ leblerüñ efsūnla [ḥun]
Aña beñzer kim mey-i la'l içre efyūn idesin

227

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Feyz-i cān-baḥşuñdan özge cāna cānān olmasun
Ġayr-ı 'ıḣkuñdan göñül taḥtından sulṫān olmasun
- 2 Derd-i 'ıḣkuña düşüp dermān dileyen bātıla
Hiç aña bir devā 'ālemde dermān olmasun
- 3 'İyd-ı vaşluña irüp ḥüsnüñ tecellī kılaceḳ
Cān-ı şirīnümdeñ özge saña ḳurbān olmasun
- 4 Her kimüñ kim cānı içre 'ıḣkuñ uş cān olmaya

- S̄ine-i zulmānisinde nūr-ı ĩmān olmasun
- 5 Mülk-i ‘ışka olmayan sultān külāh-ı faqr ile
Şāh-ı ‘ālem ise diñ tahta Süleymān olmasun
- 6 Şeyh-i Şan‘ān gibi ‘ışka düşüp ĩmānı kosa
Zāhıde diñ hiç bu işde peşimān olmasun
- 7 Ol perinũñ kayd-ı zülfine düşerse bu gönül
Hātırın cem‘ eylesün gamdan perişan olmasun
- 8 Bu me‘ānī dürlerin ‘ārif göricegiz didi
Buña beñzer ‘ālem içre cevher-i kān olmasun
- 9 Bir put-ı s̄im̄in-beden dirler çoçar imiş Senī
Bu ne işdür şeyh iken bārī müselmān olmasun

228

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Ezel hum-hānesi ‘ışkın meyın her dem içen gelsün
Hārābāt āsitānında yüzün hāk eyleyen gelsün
- 2 Bekābi’llāh ile kā’im olayum dir ise dā’im
Sevādü’l-vech faqrıyla fenāfi’llāh olan gelsün
- 3 Mazīk¹-ı ‘ālem-i nāsūt çahuñ terkini urup
Kadem lāhūt şahrāsı kazāsına koyan gelsün

[66a]

- 4 Hārābāta fenā dirler velī mey-hāne-i ‘ışkmış
Maķāmātuñ uşulātın bu remz ile duyan gelsün
- 5 Ta‘ām-ı rūh-ı cismānī dem-i Hāķdan yiyen gelsün
Gıdā-yı rūh-ı sultānī dem-i Hāķdan yiyen gelsün
- 6 Vuzūda mā-sivā’llāh çün özümnden munfaşıl oldu
Şalāt-ı vaşla õñ şafda imām oldum uyan gelsün
- 7 Libās-ı ten hicāb olmuş Hudāya irmege cānlar

¹ Mazīk: Bu dīk S2

Tecellî inkişâfiyla anı cāndan şoyan gelsün

- 8 Elifdür zāt-ı Hâk muṭlaḳ velî bî-‘aḳl [iden] oldur
Hurūfun ebced-i ‘ışḳuñ bu şerhiyle bilen gelsün
- 9 Bu remz ile Senî sözüm kılam çalması bir kimse
Eger var dir iseñ kanı buña beñzer diyen gelsün

229

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ülün

- 1 İçen ‘ışḳuñ şarâbını ezelden
Giçer taḳvâ vü zühd ile ‘amelden
- 2 Dayanmaz Hâḳḳ eri ḥayrına ḳat‘â
Çü ḳorḥud şirk ola nâ-geh ḥalelden
- 3 Ḳoyup Hâḳḳı gönül virmek cinâna
Oda bir nev‘ imiş ṭül-ı emelden
- 4 Yüzine baḳma ḥübuñ didi zâhid
Velî küllî kesilmemiş güzelden
- 5 Dirîḡâ olmadum bir dem belâsuz
O yâr-ı ḳadd-i bālâyı sevelden
- 6 Yücedür ‘arş-ı a‘lâdan bu başum
Yüzüm ayaḡına yârüñ sürelden
- 7 Ḳayâli ḳâmetin gitmez gözümden
Revâne nâz ile anı görelden
- 8 Ḳayâtuma Hızır reşk ider oldı
Leb-i la‘lün mezâḳından şoraldan
- 9 Görelden şaçuñı ḳaddüñce uzun
Seninüñ fikri giçmedi ḡazelden

230

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

- 1 Sen yâr yâr olduḡuña yâr aña bir yâr olmasun
Sen dil-bere dil virene bir daḡi dil-dâr olmasun

- 2 Kimüñ ki ğamzeñ tırine uğradı gönli nā-gehān
Ayruķ bir āfetle cihān dārında bī-mār olmasun
- [66b]
- 3 Zāhid cemālūñ şevķine zārī vü efgān itmese
Maḥşer gününde durağı nār ola gül-zār olmasun
- 4 Şaçuñ қоһusun bu gönül alalı demden ey şanem
‘Ālemde ‘anber bitmesün hem misk-i Tātār olmasun
- 5 Gül-gün yañağuş şevķine düşse gönül bülbül gibi
‘Işķuñda efgān eylesün derdüñde bī-zār olmasun
- 6 Rūz-ı ezelde cānumuz virüben aldūķ ‘ışķuñı
Devr-i zamānda tā ebed fesh uş bu bāzār olmasun
- 7 *Ķālū belāda* çün yüzüñ ḥüsnüni gördüm şübhesüz
Her veche kim baķsa gözüm bir özge dīdār olmasun
- 8 Ḥuffaş-veş inkār ider zāhid cemālūñ gördüğüm¹
Gün gibi kı1 yüzüñ ‘ıyān arada inkār olmasun
- 9 Ol yār aydır ey Senī yüzümle şaçum Ḥaķķ için
Rūm iķlīminde ḥaşra dek bu tarzı eş‘ār olmasın

231

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Āşık olup vāz gelmez gönülüm ol meh-pāreden
Başımı götürse daḥi ḥalk-ı ‘ālem āradan
- 2 Gelmedi gelmeyiser ḥüsnüñ nazarı ‘āleme
Yoksa nūrundan mı ḥalk itdi cemālūñ yaradan
- 3 Gönlüme disem yüzün sev şaçını қо diñlemez
Vāz geldüm nūr istemez odını қaradan
- 4 Şefķat umarken gözünden қan olan gönül didi
Kimse şefķatümi umar ol zālīm ḥün-ḥāreden

¹ gördüğüm: gördüm S2

- 5 Sîne içre bu gönül Hakk ile dâ'im söyleşür
Nitekim geldi Mesîhâ söze uş gehvâreden
- 6 Dime nâtıkdur müsebbih Hakk'a ancak 'ışk ile
Gün gelür güşuma Hakk tesbîhi seng-i hâreden
- 7 Ğamzesi oğın uralı sîneñe çeşmüm Seni
Yüregüñ oñulmayısar dūr olunca yâreden

232

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Aşık-ı Hakk Hakk'a irüp geçdi fânî dârdan
Aşılıp Manşür-veş hergiz kayırmaz dârdan
- 2 Diledi Hakk andan özge tapmaya hergiz gönül
Eylemiş zâhir cemâlin hüsn-i her dil-dârdan
- 3 Kuds-i lâ-hûtı gören ehl-i fütüvvet 'aşık uş
Dir ene'l-Hakk baş virüp dönmez sözünden 'ârdan

[67a]

- 4 Hâr [u] hâşâk-i cihân tesbîh ile açmış zebân
Şanma bülbül ider ancak zârılık gül-zârdan
- 5 Çeşm hâküñ zulmetin def' itmedin Sûfî niçün
Lâf idesin 'âlem-i cânda olan envârdan
- 6 Her perî-rü çehresinde görmeyen hüsnüñ 'ıyân
Olısar maħrûm yârin şübhesüz didârdan
- 7 Cennet-i hüsnüñe mâni' düşdi saçuñ ejderi
Veh neler gördi bu cânum âdemi bu mârdan
- 8 Her nefes biñ cân virür 'ışkuñ bahâsına gönül
Korķarum imâni daği gide bu bâzârdan
- 9 Cennetü'l mevâdan âdemle bile indi bu cân
Ol sebeb devre girüp devr iderüm edvârdan
- 10 Kuş dilinden duyayum dirseñ maħabbet koķusın
Vird idin gel Mantıķu't-Tayrı velî 'Attârdan

11 Mūmiyānuñ görelî çeşmi hayālinde Senī
Diḳḳat-i fikri ile vāz gelmedi eş‘ārından

233

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 O perī kim şevḳine uyumazam feryāddan
Ḥayl[i] gün oldu ki adumuz çıkarılmış yāddan
- 2 Her kime kim şāh-ı ‘ışḳ üstād olmaya aña
Bā-yezīd ise daḫi yok duyası irşāddan
- 3 Ḥasret-i la‘lūnde gözüm dem-be-dem ağladuđı
Yaḳlaşupdur kim yıḳa ten şehriñi bünyāddan
- 4 Şevḳ-i ‘Işḳ ucundan çalanlar melāmet kūsunı
Geçdiler zerḳ [u] riyā vü şöhret ile āddan
- 5 Bād şanma kūh-ı Bī-üstüni güm güm inleden
Bir şadā-yı Hū durur şūrīde-i Ferhāddan
- 6 Gel *nefaḥtü fīhi min rūhi*⁷ demiyle zinde ol
Tāki enfās-ı Ḥudāyı bulasın her bāddan
- 7 Devr-i ḥüsnūnde müselsel şaḳuñı gören delü
Şeyḫ ise daḫi geçer oḫuduđı evrāddan
- 8 Yüzüñ ile ḳāmetin medḫ u şenāsın oḫuduḳ
Yoğ [i]ken nām [u] nişān aşla gül-i şimşāddan
- 9 Ol perīñüñ düşdi gönülñ ḳayd-ı zūlfine Senī
Līk ol ḫabs içre ḫālūñ yeg durur azāddan

[67b]

¹ Hicr Sūresi 15-29 : “Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın.”

234

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Çün şarāb-ı ‘ışkı içmişem ezel hüm-hāneden
Zāhidā ayıklık umma tā ebed mest-āneden
- 2 Ben delü ser-halka-i zülf-i müselsel olıcağ
Hîç bir ‘âkil umar mı ‘aql ben dīvāneden
- 3 Hâl-i gendüm-günüñ uş kıldı şaçunuñla mübtelā
Veh ne kayda düşdi dil-i ādem gibi bu dāneden
- 4 Ger muvaḥḥid ise şūfī var içinde pîş şanem
Hırka vü seccāde vü misvāk tād [u] şāneden
- 5 Āferīn ol cāna kim vāşıl ola cānānına
Cān degüldür cinnidür ol kaçarsa cānāneden
- 6 Göreli la‘lün ile dendānuñ ey sīmin zeḳan
Fāriğüm billür ile yākūt ile dürdāneden
- 7 Bu cihān put-hānedür bütdür aña maḥbūblar
Bağmadın kimse çıkarmı putlara put-hāneden
- 8 İstivādan rāh-ı vaşlı gösterelden pīr-i ‘ışk
Geçmişem bu ser-nigün nüh dā’ire-i kāşāneden
- 9 Leblerüñden içeli cām-ı muşaffāyı Senī
Rind oluban çağ olunca çıkmaya mey-hāneden

235

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Ḥasendür hūblar yüzi velī anlardan aḥsen sen
Dilerüm saña cān virem senüñ ‘ışkuñ oluban ben
- 2 Bu tenden şābıkā cānum [vişālün]¹ gül-sitānında
Çü bülbül dā’imā dirdi hezārān şevkle ten ten

¹ İki nüshada da “vaslun” şeklinde yazan sözcük vezin gereği “visālün” olarak tamir edilmiştir.

- 3 Fenā dārında bu halkı özine çekdüğü zāhid
Şuña beñzer ki şoymağa idinmiş gice kefen fen
- 4 İçüp şu yirine k̄ānum [velī] k̄anmaduñ ey göñül
İçürdi āb-ı hayvān çün saña sīm-i zeķan k̄an
- 5 Cihān halkın Senī gibi kılupdur gözleruñ haste
Cihān içinde ancak kal habībüm şağ isen sen

236

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Cemīl olan cemāl aldı cemīlümüñ cemālinden
Zevāle hem zevāl irdi güneş hüsni kemālinden
- 2 Habībüm zātına öyle olupdur müttehid cānum
Ki özüm¹ bī-ħaber oldı firākıyla vişālinden
- 3 Muķaddes nağmesin ‘ışkuñ irişdür muṭribā baña
Uşanmışdur k̄ulāğum çün faķihūñ k̄il ü k̄ālinden

[68a]

- 4 Şehā bu mülk [ü] māl ile tefahħur kılma igende
Murāda irmedi kimse çü ‘ālem mülk [u] mālından
- 5 İşitdüm ‘āşıkuñ k̄anın seversin dökmege cānā
Benüm hem k̄anımı gel dök anuñ kaçma vebālinden
- 6 Maħabbet yoluna cānın virende ‘āşık-ı miskin
Niçe vākıf ola müftī anuñ esrārı ħālinden
- 7 Erenler şālına gülme görüp İbrāhīm Edhemüñ
Bu nüh dā’ire bir beyze gibi görüñdi şālundan
- 8 Cihān halkı naşībine tena‘um düşdi fālına
Velīkin k̄ısmetüm ‘ışka düşüpdür k̄ur‘a fālından
- 9 Bikürdür bu zen-i dünyā diyüben aña yilme çün
Murādın bulmadı kimse bu dehrüñ kaħbe zālinden

¹ özüm: özin S2

10 Meges-teg bala āsāndur ciḥān lezzetine dalmak
Velikin ‘āqil ol durur ḥazer kıla mālından

11 Senī gözde yüzüñ ‘aksin şudan mı āy gibi görür
Olursa daḥi ol şüret anuñ gitmez ḥayālinden

237

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Zāhir itdi zātuñı mir’āt-1 kevn
Mihrüñ ile raqş ider zerrāt-1 kevn
- 2 Maḥfi idi genc-i zātuñ muṭlaḳā
Bes ki zāhir eyledi āyāt-1 kevn
- 3 Gerçi maşbāḥ-1 cemālūñ ğayb imiş
İn‘ikasın gösterür meşkāt-1 kevn
- 4 Mihr-i vechüñ görmişüz şeksüz ‘ıyān
Yoḳ iken devrān ile evḳāt-1 kevn
- 5 Zıll-1 zāt-1 Ḥaḳ durur şekl-i ciḥān
Böyledür hem nefy hem işbāt-1 kevn
- 6 Mevc-i baḥr-1 zātımış naqş-1 ciḥān
Rāci‘ uş aşlınadur ğayāt-1 kevn
- 7 Vācidine zātla muḥtāc idi
Kavl-i künle bitdi pes ḥacāt-1 kevn
- 8 Ḥaḳḳa vāşıl cānlara yoḳdur zevāl
Gerçi irer tenlere āfāt-1 kevn
- 9 *Ve‘d-duḥā ve‘l-leyl*¹ oḥurduk şubḥ [u] şām
Yoḳ iken rüz [u] şeb sâ‘āt-1 kevn
- 10 Kıble yüzi ḳaşı mihrābum idi
Cisme girüp olmadın ṭā‘āt-1 kevn

¹ Kur‘ân-ı Kerîm’in 93. sûresi olup, 11 ayettir.

[68b]

- 11 Baħr-ı vaħdetde Senī dalmış idüñ
Olmadıñ evzâ‘la hey‘ât-ı kevn

[ĤARFÜ‘L-VĀV]

238

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ol kim anuñ anı var her anda ey dil anı sev
Cân müdām ‘ıřķı ile ĥoř olduğı cânānı sev
- 2 Gerçi řāh-ı ‘ıřķ ten-i bī-ĥār līkin cânla
Dā‘imā dil řehrini ma‘mūr iden řultān[1] sev
- 3 Mü‘min olmađuñ niřānı ‘ıřķla cân virmedür
Cân virici ‘āřıķ iseñ bu şıfat ĩmānı sev
- 4 Derd-i ‘ıřķa ‘āřıķ iseñ ĥıĥ dermān isteme
Kim didi saña ki ‘āřıķ oluncaķ dermānı sev
- 5 şol Ĥıřā Türki misin kim ol ĥařāsuz şan döker
Yoĥsa řařuñ gözüñe dökmege didi şanı sev
- 6 Ćünki zerrāt-ı cihāndan Ĥaķķ özin kılmıř ‘ıyān
Ĥüb-rūlardan görine řüret-i Rahmānı sev
- 7 řeyĥ-i řöhret Ćün riyā ile bu ĥalkı azdurur
Ĥālibā el aluban kim didi ol řeyĥānı sev
- 8 İkiyüzlü āyine Ĥaķķı vü ĥalkı gösterür
‘Āleme insān-ı ‘ayn olan Senī insānı sev
- 9 Rūĥ-ı kıdsüñ evvel āĥır Ćün maĥabbet kıldı ĥay
Mülk-i dilde dā‘imā mālİK olan ĥāķānı sev

239

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Dil-rubālarla egerçi oldı ‘ālem toptolu
Aralarında olupdur zāt-ı pāküñ sevgilü
- 2 Niĥesi ĥünī durur Ćeřmüñ dimeyem dilberā
Ćünki řan içmeklige olup durur řab‘uñ ĥūlu

- 3 ‘İlm-i ‘aqlīden gönül levhinde bulmadum eşer
İdeliden bu vücūdum şehrine ‘ışkuñ gülü
- 4 Dürr-i mercān yüzüm üzre dem-be-dem ğal[t]ān olur
Göreliden incü dişüñ rûh-ı dehānuñda şulu
- 5 Nefse uyup şūfiyā cānuñ ğıdāsın bulmaduñ
İşidelden kavlı-i Raḥmānī ḥaṭā benden gelü
- 6 Oluban maḥrūm Ḥaḫdan tā ebed iblīs-veş
Zerrece ger ḥākdan görür iseñ özüñ ulu
- 7 Vuşlatında ey Senī ol dil-rubā cānānenüñ
Zāhid-i maḥrūm teg niçün olursın kayğulu

[69a]

240

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şīr-i feyzüñ ile ādem gerçi bulmuşdur nümu
Līk zerrāt-ı cihān ‘ışkuñla diridür kamū
- 2 ‘Āşık-ı Ḥaḫ muṭlakā oldur ki anuñ dā’imā
Olmaya ḳo[r]ḥusı ḳaḫrından luṭfına ūmū
- 3 Çünki ğarḳ ola vücūdı zāt-ı Ḥaḫda şübhesüz
Bilmeye cennet ḥuzūrın yana ḥabs imiş ṭamu
- 4 ‘Ārif-i Ḥaḫ ile mest olur şarāb-ı ‘ışk ile
Kim ne ata bile ol ne anāne ḥāl-i ‘amū
- 5 Āferīn enfās-ı pākūñe didiler cān ile
Göreliden ey Senī eş‘aruñı ehli’s-sümü

241

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Be ne cān ya ne ḥod cānān imiş bu
Meger kim ‘İsā-i devrān imiş bu
- 2 ‘Aceb āyīnedür yüzi meger kim
Ḥudāyı gösterir insān imiş bu

- 3 Ana k̄ul oldı h̄übān ile beñzer
Güzeller mülkine sulṭān imiş bu
- 4 Güneş teg kıldı āfākı münevver
Meger kim bir meh-i tābān imiş bu
- 5 Zamāne içre bulunmaz mişāli
Çü maḥbūb-ı cihān her ān imiş bu
- 6 Egerçi cānladur ten ḥayātı
Velī cānlar içinde cān imiş bu
- 7 Şü'ün-ı Haḫ durur 'ālem velīkin
Şü'ün içre 'azīmü's-şān imiş bu
- 8 Visāliyle cihān ḥayy oldı yoksa
Firākuñ derdine dermān imiş bu
- 9 Göricek āsitānında Senīyi
Didi baña yarar ḫurbān imiş bu

242

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Cihānuñ cisminüñ cānı dur[ur] şu
Kıyām-ı 'arş-ı Raḥmānı dur[ur] şu
- 2 Çü küllü şey^{ın} mine'l-mā'i ḥayy¹ oldı
'Anāşır mülki sulṭānı dur[ur] şu
- 3 Zeberdür ḥāk deryādan dimişler
Pes arz [u] bād u od kānı dur[ur] şu

[69b]

- 4 Sebebdür çün vücūda aşl-ı uşūl
Cihān bünyādı erkānı dur[ur] şu
- 5 Duḥānıdur şuyuñ dirler semālar
Cihān emvāc-ı 'ummānı dur[ur] şu

¹ Enbiyā Süresi 21-30 : İnkār edenler, göklerle yer bitişikken, bizim onları ayırdığımızı ve diri olan her şeyi sudan meydana getirdiğimizi görmediler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı?

- 6 Aḥub yārin diler ol gice gündüz
Muhıbb-i vaşl-ı Subhāni dur[ur] su
- 7 Çü ârız mişeyi ḥay kıldı şeksüz
Şanasın ‘İsā-i şānī dur[ur] şu
- 8 Esās oldı çü aşl-ı fer‘a şeksüz
Cihān bünyādına bānī dur[ur] şu
- 9 Çü cüzz ü küllī ḥayy itdi Senī di
Dü ‘ālem cisminüñ cānı dur[ur] şu

243

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şeş cihetden her taraf kim dönse yüzüm ey ‘amū

- 2 Ecvefān gerçi dimiş da‘vā durur eş‘ārumuz

- 3 Saṭvet-i vaḥdet tecellīsinde bir söz biz dirüz

- 4 Āhiretde bulalum dirler vişālin zāhidān

- 5 Çünki nefehāt-i Ḥudā her dehr içinde bulunur

- 6 Baḥr-ı zāta cānuñuz ey ‘āşıkān emvāc imiş

¹ “Gözüm kainatta yüzünden başkasını görmez.”

² “Gökyüzü ehli, bizim halimizin zevkini sözümlüden bilirler.”

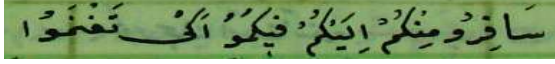
³ “Muhakkak bizim yok oluşumuz sizdendir(bayan).”

⁴ “Alem aynalarında onun yüzünü açıkça seyrediniz.”

⁵ “Aşk rüzgarı, kavuşma müjdecisi olarak geldi. Size müjdeler olsun.”

⁶ “Kesinlikle ondan başladınız. Sonra onun zatına doğru yöneliniz, dönünüz.”

7 Vaşl-ı Hakkı ger dilerseñ ‘arīfān di ey Senī

244

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Şükür Hakkı ki ol dil-dār imiş bu
Baña benden haqıkat yār imiş bu
- 2 Görelden gül-şen-i hüsnüñ gözüm dir
Dikensüz bir ‘aceb gül-zār imiş bu
- 3 Sağın ‘ışka heves eyleme zāhid
Çü her kār içre özge kār imiş bu
- 4 Dilerdüm ‘arızuñ görmek çü gördüm
Cihānı yağıcı bir nār imiş bu

[70a]

- 5 Özüm kallāş iken şeyhe tağıldı
Nidem ne neng ü nām-ı ‘ār imiş bu
- 6 Cihān lezzātına kōnma meges-veş
Münakkaş ağılu çün mār imiş bu
- 7 Dime dünyā koğunacağ gül imiş
Talayıcı çü muhkem hār imiş bu
- 8 Kamer devrinde her devr evvel āhir
Bulucı hātımet edvār imiş bu
- 9 İşidicek Senī ervāh-ı nazmuñ
Didiler Haq demi ‘eş‘ār imiş bu

245

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Cānuña ger diler iseñ keşf ola esrār-ı Hū
Ol çü Manşūr-ı cihān dil-dār için ber-dār-ı Hū

¹ “Sizden size yolculuk ediniz ve ganimet paylaşmak için toplanınız.”

- 2 Gözüñ aç ‘ayne’l-yaķ̄ından göresin şübhesüz
Cüzz ü külden niçesi sārī durur envār-ı Hū
- 3 Tūr-ı dilde ‘aql-ı Mūsā Hāķķ ile söyleşmese
Bilemezsın cān [u] dilde niçedür eṭvār-ı Hū
- 4 Her zamānda devr-i Ādemden berü tā ḥaşra dek
Her ne devr olursa oldu cümlesi edvār-ı Hū
- 5 Gerçi Manşūr-ı cihān oldu melāmet dār ile
Līkin oldu ‘ışk ile ser-defter-i aḥyār-ı Hū
- 6 Şübhesüz ‘aks-i cemālīdür cihāndan görinen
Hāķķ-ı ‘ālemden girü hūdur olan nazār-ı Hū
- 7 Şanma şām[ī]dür cemādāt [u] nebādāt zāhidā
Kim kıılır Hāķķuñ diliyle cüzz ü küll ezķār-ı Hū
- 8 Ger mü’eşşirden eşer bulmaķ dilerseñ şübhesüz
Bil ki zerrāt-ı cihān olmış durur āşār-ı Hū
- 9 Çün *fe-bi yentīķ*’ladur küll-i kelāmın gel Senī
Di ki benden zāhir aldı dā’imā eş’ār-ı Hū

246

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 Göñül saña ger yār iseñ özüñi ķo ol yāri sev
Cān ile tenden geçüben ol bī-bedel dil-dārı sev
- 2 Göñlüñ gül-istān bāğına bağlama miskin gözüñ aç
Ger ‘āşīķ-ı dīdār iseñ ol şolmayan gül-zārı sev
- 3 Çün ḥāk oldum ‘ışk ile gül-istān-ı Hāķ menem
Kibr ile ger şeyṭān isen sen zāhidā git yāri sev

[70b]

¹ Febī yentīķ ve febī yesma‘u ve bī-yubşıru: “Benimle konuşur, benimle dinler, benimle görür.”

- 4 ‘Āşık melāmet mülkünün şāhididür bī-nām [u] neng
Sen vā’izā özün düzüp nām ile neng-i ‘arı sev
- 5 Cennet huzurun dünyāda bulmaq dilersen dem-be-dem
Bir lebleri cām-ı şafā cennet-şifat ruhsarı sev
- 6 Gözleri ğamze oğların gönül sevelden āşar uş
Kim didi ey miskīn saña ol zālīm hūn-h̄‘arı sev
- 7 Gerçi ki şā’irler dimiş rengin-i eş‘ar velī
İşidicek cānā Seni didügi hūb eş‘arı sev

[ḤARFÜ’L-HĀ]

247

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Ol perī perde kııldan yüze saçın yā İlah
Rüz-ı rüşen görünür gözlerüme her gün siyāh
- 2 Türk-i çeşmün dilberā zulmüyle her dem kıanmayup
Kıanım içdüğine oldu iki leblerün güvāh
- 3 ‘İşkuñ aldı ‘aqlımı bu şehir-i dilden göc eyle
Görmedün kim zulm ie mülkünde hergiz pādīşāh
- 4 Görmüşem ‘ālem doludur ol perī hüsni ile
Açalı ‘ayne’l-yaķından ‘aynumı bī-iştibāh
- 5 Didüm ey dilber beni öldürmege nedür sebeb
Didi beni sevdüğünü bilme azacaķ günāh
- 6 Māl u cāh ile şehā kıılma tefāhür zerrece
‘Āķıbet çün çāh olısar cānuña bu māl [u] cāh
- 7 Va’llāh vird idine ‘uşşāķ sözlerün Seni
Kılduğunca devr bu eflāk içinde mihr [ü] māh

248

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Gerçi irer laħza laħza göz anuñ āyātına
Līk gördüm āyinedür gönüm anuñ zātına

- 2 Çünkü mā-dūnundan uş mir'āt-ı dil buldı celāl
Lemha lemha ol perī baķmak diler mir'ātına
- 3 Cümle-i vaħdetde dil-dāryıla hoş hāl olan
Baħmaya ol bu zamānuñ māzī ile ātine
- 4 'Āķıbet hāk olırsarsın gerçi 'izz ü nāzla
Şeh Süleymān gibi binseñ bu hevānuñ atına
- 5 Olmasuñ ba'de'l-fenā bākī didükde lā İlah
Şanma ķādir olasın Hāk varlığı işbātına
- 6 Hicretüñ beyñinde h'āce dime 'ālem bozulur
'Aķl iremez çün cihān devrānınuñ evķātına

[71a]

- 7 Çünkü maħşūş oldu Hāk 'ilmine 'ālem velī
İremez idrāk-i maħlūkāt anuñ ğayātına
- 8 Niçe irsün bu me'ānī sırrına şol kimse kim
Murg-ı rühun bağladı nefis çeh-i şehvātına
- 9 Gūyiyā hammām imiş dünyā ki tuncuķdı bu cān
Çünkü 'ārif döyemez fānī cihān āfātına
- 10 'Āķile esrār-ı 'ışkı fāş ķılma 'āşıķā
Çünkü sığmaz sırr-ı 'ışk uş 'aķluñ idrākātına
- 11 Rüh-ı Aħmeddür zücāce nūr-ı Hāk maşbāh imiş
Pes ziyā-yı Hākķ irer şeksüz cihān mişkātına
- 12 Āfitāb-ı zāt-ı Hākķ irdi çü Aħmed burcına
İstivādan nūr şaçdı dü-cihān zerrātına
- 13 Tālib-i vaşl-ı dil-ārā ol ger ehl-i Hākķ iseñ
Ur ķafā gel 'āşıķā mülk-i cihān lezzātına
- 14 Çün vuķūfuñ yok durur aşla şafādan şūfiyā
Münkir olma 'āşıķuñ vicdān ile hālātına
- 15 Ol perī dir siħr-i Bābildür Seninüñ sözleri
Niçe aldanmaya kimse zerk ile tāmātına

- 1 Çü Mūsā gūş şaldı *len terāne*¹
*İleyke tubtu*²dan oldu terāne
- 2 İnüpdür kalbe cānlar o demde
Ki urdı zūlfüne dil-dār şāne
- 3 Hūdā kim genc-i maḥfī idi zātı
Diledi gelmege sırrdan 'ıyāna
- 4 Şü'ünın zātına ātīne kıldı
Ki zātın göre her bakıcı şāna
- 5 Resūl itdi özini mürsel iken
Özinden özi geldi tercümāna
- 6 Dimezem Hāḫ ḫulūl itdi bu cisme
Güneşden līk buldı nūr ḫāne
- 7 Özidür 'āşık [u] ma'şūk 'ışık uş
Arada olmışuz sen [u] ben bahāne
- 8 Niçesi bile 'ākil derd-i 'ışkı
Çü gelmez 'aql ile bu sırr beyāna
- 9 Senī şı'ri gibi Qur'an Hāḫḫ için
Zamān devr ideli gelmez cihāna

[71b]

- 1 Ehl-i vaḫdet gördi 'ayn [i]miş şıfātı zātına
Ehl-i zāhir kā'il uş nefyü'l-taḫādd işbātına
- 2 Cūş kıldı baḫr-ı zāt-ı 'aql-ı kül buldı zuhūr
Ol daḫi aşl oldu şeksüz dü-cihān zerrātına

¹ A'raf Sūresi 7-143 : Beni (dünyada) katiyen göremezsin.

² A'raf Sūresi 7-143 : Sana tövbe ettim.

- 3 Pes biri birinden oldu fāş bu evc meretebe
Tā nazār kııl Hūdānuñ tafşıl ile āyātına
- 4 Eyle olsa birbirine ‘ayn olupdur didiler
Aşla göre vāhidi çok göre tafşilātına
- 5 ‘Ārif olan her ‘adetde vāhide kıılır nazār
Līk cāhiller baħar old vāhidūñ keşrātına
- 6 Yok durur vāhiden özge keşrete viren vücūd
Gerçi hergiz ‘aql iremez keşretūñ ğayātına
- 7 Dalmayan tevħid-i zātuñ baħr-ı bī-pāyānına
Cānı anuñ irmeye bu sırruñ idrākātına
- 8 Şems-i vahdet ‘ışkına zerre şıfat maħv olmayan
Tapıcıdur dā’imā vehmi hevāsı Lātına
- 9 Çün Senīnūñ Hāķ sözin Hāķķ ehli gördi Hāķ didi
Āferīn cān baħş anuñ nuķ-ı Hūdā ebyātına

251

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Yār oldur cān vire bir ğamze ile yārine
Naķd-i vaķt ola işi bu ğün ķomaya yārine
- 2 Reng [u] būyına cihānuñ ğül gibi virmeye ğöñül
Çün dalanmağına degmez āħiretde ğārına
- 3 Dār-ı ğavğāda aşılış gerçi Manşūr-ı cihān
Sen fenā dārını ķo gel uç beķānın dārına
- 4 Ey ğöñül çün cīfedür dünyā aña tālib kilāb
Ger beķā ‘anķāsısañ şunma anuñ murdārına
- 5 Ben faķīre ğāce ‘arz itme cihān şultānlığın
‘Āşık-ı Hāķ çün nazār kıılmaz cihānuñ varına
- 6 Şūfī ‘ārif olmayup şatsa kerāmet cehlle
‘Ārif ol aldanma anuñ gördüği envārına

- 7 Ruĥların ŧevki odına yanmasa ger ‘aŧıkuñ
Tā ebed yana cehennemde firākuñ nārına
- 8 Zāhidūñ ta‘n ile ğam ‘uŧŧāka hergiz gelmeye
Vāŧıl-ı Hāħħ incinür mi münkirūñ inkārına
- 9 Eyle ‘ār ider mürāī ‘aŧıka gelmeye kim
‘Ār ider iblīs daĥi ol münāfiħ ‘ārına

[72a]

- 10 Zühd ü taħvādur iŧi gerħi mürāī zāhidūñ
Līk ŧeytān tiz idüp güler o dīvūñ kārına
- 11 Çün mu‘allimdür Senīye ‘ıŧħ-ı üŧād-ı ezel
Münkir uŧ zühhāddur ekŧer anuñ eŧ‘ārına

252

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Aħluña dayanup ey cān kimseye aĥmaħ dime
Yüce görüp özüñi her kiŧiye alħaħ dime
- 2 Nola ŧadruñ ‘ilm ile dolu ise her kiŧiden
Ķılmaġa ŧadre taŧaddur özüñe elyaħ dime
- 3 Özüñi ‘ilm-i ledünnī ma‘denini ŧanuban
Sözüñe Hāħħ özgeler sözlerine nā-Hāħ dime
- 4 Her kiŧiye ta‘n idüp cisme muħayyedsin diyüp
Ķayd-ı cismāniden özüñ olmuŧam muħlaħ dime
- 5 Çün *fe-bi yenħik*¹la ilhām olmaya Hāħdan sözüñ
Sırrdur añla namaz-cū oldu sözlerüm muġlaħ dime
- 6 ‘Āħıbet çün bilemezsin ĥātimesin ādeme
Hāħ birine ŧamu virir birine uçmaħ dime

1 Febī yenħik ve febī yesma‘u ve bī-yubŧıru: “Benimle konuŧur, benimle dinler, benimle görür.”

- 7 Tekyelenme işüñe gel keşret-i a‘māl ile
Hem daħi raħmet vireler cānuña aylak dime
- 8 Bed-nihāde perveriş ‘ilm ile bil zāyi‘ durur
Terbiyetle hıç toğan ola bir çaylak dime
- 9 Evvel āħir gerçi ‘ilmüñ günden izhardur Senī
Bu zamān içinde bula sözlerüñ revnaķ dime

253

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Gün yüzüñe sāye-bān ol zülf çün şām eyleme
Kāfir-i çinümle gāret şehr-i İslām eyleme
- 2 Gözlerüñ şāhini eyle dil kuşın şayd itmege
Hāl-i miskinüñi dāne zülfüñi dām eyleme
- 3 Şeyħ-i İslām iken adum ‘aql ile bī-çāre sal
‘Işkuñ ile ‘aqlum alup halka bed-nām eyleme
- 4 Serv-i ra‘nā kāmētüñ benden nihān kılmağ ile
Kaddüm elif gibi iken büküben lām eyleme
- 5 Sīm endāmını kocsam dir imişsin ‘ākilā
Ol hayālüñdür senüñ endişe-i hām eyleme
- 6 Gül yañağüñ gözlerümden ey perī nihān idüp
Rūħlarımı dem-be-dem eşk ile gül-fām eyleme

[72b]

- 7 Añsuzın ğamzem oħun ursam Senī ne dir iseñ
Evvelā gel kaşuñ ile aña i‘lām eyleme

254

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Lāf ile da‘vāyı fıķh itme gel ey miskīn fakīh
Tā fakīh iken dimesünler cihān halkı sefīh
- 2 Söylesüñ ‘ilm-i cidāli ka‘kaa ile özüñi
Eyleme muşiruñ mu‘allim kuzgunı ile şebīh

- 3 Niçün utanmaz fakîh şehri Hâkdan çünkü o
Yefterî bi'l- 'ilmi kizben kâilen mâ leyse fîh'
- 4 Mazmazayla 'ağzuñı yumaq saña aşşı nedür
Çünkü gıybetden degüldür ağzuñuñ içi nezîh
- 5 Dime kim hâl ehli ola giçüben kâlden Senî
Çün şarâb-1 'ışkı nûş itmedüñ miskin fakîh

255

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Olaldan sen cihâna cân-1 tâze
Cihân cismi bulupdur cân-1 tâze
- 2 Fakîr idi cihân zâtuñla lîkin
Kılupdur fazl-1 Hâkğ ihsân-1 tâze
- 3 Hezârân göz açarsa çarğ-1 köhne
Senüñ teg görmeye insân-1 tâze
- 4 Şehâ nâmuñ ile irdi muhakkağ
Cihân menşûruna 'unvân-1 tâze
- 5 Murâduñca döner eflâk dâ'im
Çalındı aña çün çevgân-1 tâze
- 6 Şehâ 'ıyd-1 cemâlün mağzarında
'Adüñ her dem ola qurbân-1 tâze
- 7 Şenâña olmayan meşğül dâ'im
Dimezem bula ol îmân-1 tâze
- 8 Felekden yücedüñ der-gâhuñ için
'Uğâriddür aña der-bân-1 tâze
- 9 Senî şî'riyle vaşfuñda belâ bil
İderler haşra dek elhân-1 tâze

¹ Yefterî bi'l- 'ilmi kizben kâilen mâ leyse fîh: "İlme " bundan başkası değil" diye yalan söyleyerek iftira atar."

7+7=14

- 1 Gün yüzüne çün saç[lar]uñ şaldı ebr-veş sāye
Kim gördi didüm düni gündür eyle hem-sāye

[73a-73b]¹

- 2 Hātem-i rūḥundan cānum her dem alur feyzi²
Nitekim virür nūr gözünden güne gün āya³
- 3 Elifdür Ḥudā zātı andan ‘aql-ı kül beydür
Kāmil olanlar dirler nefs-i kül durur pāye
- 4 Gerçi kim cihān olmuş ādem oğlundan evvel
Bes ki cümle ‘ālemden olmuşdur ādem vāye
- 5 ‘Āşık olmamı şimdi şanma zāhidā çünkim
Aḥbebtü deminden çaḳ cānum aldı sermāye
- 6 Zāhid yüregine ‘ışk te’şir itmedi hergiz
Hîç olamı kim yumşak od ile ola kıaya
- 7 ‘Işka düşdüñ ey Senî yoḳsa anı istersin⁴
‘Işkuñ sırruñı āḫir ‘ālem içinde yaya

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Kākülün cānā ki inmiş vech-i aḳmer⁵ üstüne
Ebr imiş kim sāye şalmış şems-i ḥāver üstüne
- 2 Şol ḫırāmān ḳaddin üzre yüzüñi gördüm didüm
Bedr imiş kim nā-gehān doğmış şanevber üstüne
- 3 Nehr-i ḫayvān leblerün eṭrāfına biten nebāt
Şan benefşedür ki bitmiş ḫavz-ı Kevşer üstüne

¹ Her iki nüshada, müstensihler bir önceki yaprakta yazanları bir sonraki yaprağa tekrar yazmıştır.

² İki nüshada da “demde” şeklinde yazan kelimedden vezin gereği “de” atılmıştır.

³ İki nüshada da “nûr” şeklinde yazan kelimedden vezin gereği “ı” atılmıştır.

⁴ İki nüshada da “anı mı” şeklinde yazan kelimedden vezin gereği “mı” atılmıştır.

⁵ aḳmer: ḳamer S2

- 4 Veh keseydi başını çü biñ tîğ ile hatîb
Çıksa vâ'iz celb-i dünyâ için minber üstüne
- 5 Da'vâyı fazl eyleyen binse tefâhür atına
Kaḥbeye beñzer ki binmiş tersine ḥar üstüne
- 6 'Āşık-ı dîdâr vaşl-ı yâr olan 'ışk eri
Hâkim-i muḥlak durur ol heft-aḥter üstüne
- 7 Ger 'Alîsin ey Senî hem himmetüñ düldül¹ durur
Kul olamazsın 'Alîye hiç Kaḥber üstüne

258

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

- 1 Şular kim ölmedin irmiş fenāya
İren anlar imiş mülk-i beḳāya
- 2 Çü şāh-ı muḥlak imiş dü-cihān[a]
Şehā taḥkirle bakma gedāya
- 3 Nola giydüñ ise iksün atlas
Dile himmet girenlerden 'abāya
- 4 Er iseñ Asiye Hâtun gibi ol
Ki hergiz bakmadı illâ liḳāya

[74a]

- 5 Çü ḥullet ḥil'atin giydi ḥalîl uş
Eger Cibrîl ise girmez araya
- 6 Cinān için namāzuñ kılma zâhid
Çü 'āşık olana vaşl oldu vāye
- 7 Ezel[den] 'ışk şarābın nüş kıldum
Mey-i la'lüñ meger maḥşerde āya
- 8 Senî şî'rüñ cihānı rüşen itdi
Nitekim gün sebep olmuş ziyāya

¹ düldül: dolu S2

259

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Gel ey zāhid çü şeytān 'āra düşme
Görüben Hāḫḫ erin inkāra düşme
- 2 Ġāzab kıilup gürāhsuz Hāḫḫ erine
Gül-istāndan çıkuban nāra düşme
- 3 Göricek lūtun her bī-temizūñ
Uçup kerkesleyin murdāra düşme
- 4 Fenāya irmedūñse ḳara giyüp
Hużūr-ı Hāḫda yüzi ḳara düşme
- 5 Kerāmet şatuban kızb ile ḫalka
Cehennem ḳa'rına bī-çāre düşme
- 6 Cihān ḫalkı saña ger müşteriye
Şunup özüñi bu bāzāra düşme
- 7 Senī ger baḫr-ı 'ışḳa ġark olursañ
Bu aşl-ı ta'n-ı kevn eş'āra düşme

260

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Göñül ger düşmedūñ özge ḫesāba
Özüñe kıl nazār bakma kitāba
- 2 Çü mażhar çarḫ-ı çār u mīne sensin
Özüñde kıl nazār ol āfitāba
- 3 Kişi döndürse yüzün şāḫ önünde
O mu'rizde düşer şeksüz 'itāba
- 4 Eger bulmaz iseñ özüñde şāḫı
Düşersin hicr ile ḫadsüz 'azāba
- 5 Meger sen merkez-i 'arş-ı muḫīşsin
Ki senden geldi dā'im inḳılāba

6 Dilerseñ genc-i maḥfī nūr-ı zātı
Yıkuban varlıguñ döndür ḥarāba

[74b]

7 Tenevvür-i sīneñ içre ‘ışқа
Düşerseñ döne döne dön kebāba

8 Ciger қanını içmek el virürse
Saқın meyl itme bir özge şarāba

9 Ğıdālan nūr-ı zāt-ı kibriyādan
Niçe doymaya gözüñ nān [u] āba

10 Mesīḥā gibi bī-dār ol dem-ā-dem
Behāyim gibi düşme ḥurd u ḥāba

11 Senī gerçi ‘Alīdür ismüñ ammā
Қul ola gör ‘Alīyi bu türāba

261

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

1 Menem viren özin efğān-ı āha
Menem çün ğarқ olan baḥr-ı günāha

2 Şoruñ ḥālümü āḥir niçe olur
Şu şeyḥ-i dīn pīr-i ḥān-қāha

3 Degül müftī virür қatlüme fetvā
Muğān dir ben rū-siyāha¹

4 Benüm қatlüme her қavlüme fi‘lüm
Yeter ḥācet degül ayruқ güvāha

5 Müselmānlar baña uymañ ki yolum
Gider ifsād ile tā ka‘r-ı cāha

6 İlähī kuluñum қovma қаpuñdan
Ki senden özge yok varum penāha

¹ Mısra’ın vezni bozuktur.

- 7 İlāhī melce'üm sensin egerçi
Çalışdum ise ef'āl-i tebāha
- 8 Yüzüñ görmezsem āhumdan irişe
Küsûf ile ħusûf mihr ile māha
- 9 Fakîrüm genc-i ħüsnüñe irersem
Selâtin irmeye hergiz bu cāha
- 10 Seninüñ ger günāhı ħadsüz imiş
Recāsıdur Muĥammedle İlāha

262

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

- 1 'Aql bilmez 'ışkuñı tā şūr ider cān içine
Murğ-ı ħāki dalmaz çün baĥr-ı 'ummān içine
- 2 Cān gözün arıt sibāl-i ħayrdan tā göresin
Ĥaĥ niçe kıllur tecellī 'ayn insān içine

[75a]

- 3 Şān-ı luĥfindan bize gösterdi yüzün ol nefes
Kim zamān [u] vaĥt şıġmaz ħiç ol ān içine
- 4 Giçme 'uşşāk arasından faĥr ile şāhā işit
Rāzı mısın öz elüñle düşmege kân içine
- 5 Derd-i 'ışk-ı cān-fezā ki 'āşıkuñ düşse eger
Ĥiç rāzı olamaz kim düşe dermān içine
- 6 Bu sefine-i ħazelde ol kişi mellāĥ olur
Kim vaĥan dutmuş durur ol baĥr-ı 'irfān içine
- 7 Añlayan şı'r-i terüñ şol Ĥızra beñzer ey Seni
Kim yolu uğradı nā-gāĥ āb-ı ħayvān içine

263

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1 Nidem başın viren ħavġā-yı 'ışka
Virür cānın ucuz sevdā-yı 'ışka

- 2 Yerilse cezbe-i ‘ışkıyla ‘ışka
Delürür ta‘n iden şeydâ-yı ‘ışka
- 3 Ene’l-Hağ nâlesin dilden koyamaz
Çü ‘âşık ğarğ ola deryâ-yı ‘ışka
- 4 Ecel ferŝine ŝâdân varur imiş
Viren cân nağdini yağma-yı ‘ışka
- 5 Ana gibi düşüpdür cümle ‘âlem
Zuhûrâtı içün baba-yı ‘ışka
- 6 Selâtin belki zât-ı her dü ‘âlem
Kul oldu ser-te-ser dârâ-yı ‘ışka
- 7 Erenlerden irişdi ancak Aħmed
Kemâl-i sırr-ı *mâ evhâ*¹-yı ‘ışka
- 8 Gerekdür cân kulâğını açasın
Çalındukda nevâdan nây-ı ‘ışka
- 9 Ŗağın nâm ile nengün dime zâhid
Melâmet ŝehrinün rüsvâ-yı ‘ışka
- 10 ‘Ağl Cebrâ’il ise pey-revlik itmez
Resûle gidse ger şahrâ-yı ‘ışka
- 11 Düşüp dermân bulmayıcı yokdur
Senî miskîn gibi dâ-yı ‘ışka
- 12 Meger şabr ide Eyyüb ancılayın
Ki ben şabr iderüm belvâ²-yı ‘ışka

[75b]

264

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ülün

- 1 Dilerseñ irmege esrâr-ı ‘ışka
Aŝıl Manşûr gibi dâr-ı ‘ışka

¹ Necm Süresi 53-10 : “Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti.”

² belvâ: belâ S2

- 2 Göñül gözini yum iki cihāndan
Açılsun cān gözi dīdār-ı ‘ışka
- 3 Virürler ‘aqlı alurlar cünūnı
Erenler irseler bāzār-ı ‘ışka
- 4 Gel imkān zūlmetinden vācibi gör
Gözün açup tā envār-ı ‘ışka
- 5 Bulamazsın vücūd-ı nūr-ı zātı
Vücūduñ yanmayınca nār-ı ‘ıŝka
- 6 Maḥabbet nārına yaq ḥār-ı vehmūñ
Gözün tuş ola gül-zār-ı ‘ışka
- 7 Ṭabībā gel baña kılma müdāvā
Bulunmaz çün devā bī-mār-ı ‘ışka
- 8 Re‘āyā-yı cihāndan kimse yoqdur
Ki ṭāyı‘ olmaya sālār-ı ‘ışka
- 9 Vücūd [u] ‘aql kalmaz uğrar ise
Yolunda ‘asker-i Tātār-ı ‘ışka
- 10 Anuñla devr u dā’ir-i vücūdāt
Anuñçün irmez ‘aql edvār-ı ‘ışka
- 11 Kılupdur cümle etvāra sirāyet
Anuñçün ḥaşr yoq etvār-ı ‘ışka
- 12 Senī dīvānelik dīvānen itdi
Ki böyle başlamış eş‘ār-ı ‘ışka

265

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ḥamdüli’llāh ben kılun şād itdi sulṭānum yine
Rūḥ-ı perver vaşlı ile buldı cān cānum yine
- 2 Hicr-i dilberle devāsuz derde düşmiş idüm līk
Ḥamdüli’llāh vaşlı ile irişdi dermānum yine

- 3 Niçesi fahr itmeyem Hızr üzre çünki her nefes
Leblerinden irişüpdür āb-1 hayvānum yine
- 4 Cām-1 la‘linden cüdā düşdümse niçe gün nola
Hoş geçer şimden girü vaşl ile devrānum yine
- 5 Bāğ-1 cennet yüzünüñ görelî la‘l-i haţţını
Ġam degül ölsem çün oldur rûh-1 reyhānum yine
- 6 Öldü[rü]rüm didiginden şādum ammā bilmezem
Ne içün oldı peşīmān dökmege kānum yine

[76a]

- 7 ‘İyd-gāhı āsitānında çün irişdi Senī
Didi dilber ayağuma geldi kurbānum yine

266

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Veh ki bu dīvāne dil düşdi şaçun zincirine
Şeş cihetden çāre yok çıkma sineñ tedbirine
- 2 Dām-1 zülfüñden nice fikr ile gönüm şaklayam
‘Aql murğı neylesün hük-m-i Hudā tağdirine
- 3 Türk çeşmün kirpük oñın kaşlaruñ yayı ile
Aţsa sīnemdür sīr ol dil-guşası tirine
- 4 Hamr-1 ‘ışkıñdan niçe ayıla gönüm ibtidā
Çünki hamr-1 ‘ışk ile kıldı Hudā taħmirine
- 5 Kanı olmaz rûh-1 kudsi çünki a‘zam rüknini
Hağ *nefahtü fih*¹ ile başladı ta‘mirine
- 6 Ol perinün vaşlına dün gice gördüm vākı‘a
Hağ müyesser eyleye irişdüre ta‘birine

¹ Hicr Süresi 15-29 : “Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın.”

- 7 Göreyüm ħar üzre binsün yüzi ħara zāhidi
Zühd ile ger ħalışursa nāminuñ ol ŧehrine
- 8 ‘Iŧħ-1 üstād-1 ezel irgördi Ħaħħa göñlümi
Āferīn olsun anuñ himmeti ‘ālī pīrine
- 9 Nice ŧayd olmayayum gözüñe ħün her laħzada
Kirpügüñden biñ oħ atılır göñül naħħīrine
- 10 ‘Āŧħ-1 ser-bāz ol iħlās ile gel ey Senī
ŧol mūrāī zāhidüñ aldanmagil tezvīrine

267

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Durmayalı dilberā sen ahd [u] peymān üstüne
Dem-be-dem bu yüregüm yatur ħara ħān üstüne
- 2 Zāhid aydur vardur ölüm baħma aña ben didüm
Kim dilemez cān vire ölürlen ĩmān üstüne
- 3 Yüz üzere zülfüni gördüm didüm ey bü’l ‘aceb
Kāfiri kim gördi kim yüz süre Ķur’ān üstüne
- 4 Besmeleyle ħatlüme niħün urursın tġe el
Diyicek didi ki vācibdür bu ħurbān üstüne
- 5 Baħr-1 ‘ıŧħ üzre göñül keŧtisi dā’im devr ider
ŧol deñiz gibi ki döner ‘arŧ-1 Raħmān üstüne
- 6 Ġamze ile dem-be-dem cānın alursın ‘āŧħuñ
Görmedüm bir Türki düŧe böyle tālān üstüne

[76b]

- 7 Baŧumı kesmek dilerse tġ ile ol dil-rubā
Oñmasun ger ditrer ise bir nefes cān üstüne
- 8 ‘Anber-efŧān kākülüñ yüz üzere güricek didüm
Ebr-i Raħmetdür ki inmiŧ ŧems-i tībān üstüne
- 9 Māhiyetden baħŧ iderken zülf [u] la’lüñ ben didüm
Siħr-i sāħir rāciħ olmaz tġbb-1 Loħmān üstüne

- 10 Zülf [u] haṭṭuñ şeş cihet kim dutdı yüzüñ şanasın
‘Asker-i Hind u Hâbeş gelmiş Hırāsān üstüne
- 11 Hîç dermān bulmayup cān ğamdan āzād olmasun
Derd-i ‘ışka düşüben dilese dermān üstüne
- 12 Türbesin kılan ihāta şanma ğaym-ı jāle-bār
Ġam-ı haşretdür ki inmiş pîr-i Ken‘ān üstüne
- 13 Göz gibi cümle cihān mir’āt-ı vech-i yārdur
Ey Senî yokdur mücellā bes ki insān üstüne

268

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

- 1 Yoĝ ise fikri nā-geh göñlüm ala
Alā gözüñ neden düşmişdür ala
- 2 Doğunalan ruhuñ ‘akŝi ciḥāna
Gül ol demde boyandı reng-i ala
- 3 Bugün ben vāşılum ammā ki zāhid
Olupdur muntazır yārin vişāle
- 4 Baña dübdüz olur ‘ālem muşavver
Elüme alıcağ pür-mey piyāle
- 5 Bileyüm dir iseñ Haḫḫ-ı cihānı
Baḫ āyīnedeki şaḫş-ı ḫayāle
- 6 Simāt-ı dehre şunmaz ğıybet ile
Çün kimse doyamadı bu nevāle
- 7 Cihān lezzātına ḫonma meges-veş
Ki ḫātıl āĝu ḫatıldı bu bala
- 8 Olupdur muşḫaf-ı ḫüsnünden anuñ
Cihān cümle mufaşşal bir risāle
- 9 Çü noḫşān irişür şād ola hergiz
İrişdügi nefes her şey kemāle

10 Mesîhâ teg Hudâdan pîr-i ‘aql ol
Yok i‘tibâr hergiz pîr-i sâle

11 Özüñ iblîs gibi görme zâhid
Her işüñe Hudâyı kıl havâle

[77a]

12 Çü ilterler seni kabre mücerred
Şehâ dayanma igen mülk [u] mâla

13 Zevâl irer çü âhir tâc [u] tahta
Gönül bağla şehâ gel lâ-yezâle

14 Tefâhür zen gibi atlasa kılma
Haķâretle baķuban merd-i şâla

15 Özüñden geç Senî ger ‘aşîķ iseñ
Kim aldanur bu rengin ķil u ķâla

269

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Zülf [ü] yüzüñ zikri çün leyl [ü] nehâr oldu yine
Gice gündüz dil arada bî-ķarâr oldu yine

2 Mâr imiş her târ-ı zülfüñ târesi gördükçe kim
Hâl-i cem‘-i dil anuñ-teg târ-mâr oldu yine

3 Esb-i nâza şubķ dem olsa süvâr ol mâh-rû
Şâh-ı hâver hînk-i çarķa san süvâr oldu yine

4 Şâne urmaĝa seher açduķda zülfin ol perî
Bû-yı cân baķşıyla ‘âlem müşg-bâr oldu yine

5 Çün cemâlerinden celâli kâkülün keşf eyledi
Sırr-ı *künt[ü] kenzen*¹ maķfî âşikâr oldu yine

6 Gül‘izârum hasretinden bülbül-i cân zâr idüp

¹ Küntü kenzen maķfîyyen fe aķbebtü en u‘rafe fe ģalaķtül-ģalka li-ya‘ rifünî: “Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım.”

- Ĥār-1 hicre şancılup zār-1 nizār oldu yine
- 7 Ġāliye-sā turreñi meşşāta içün acıcağ
‘İtrı ile tenlere cānlar nişār oldu yine
- 8 Gül-şen-i ĥüsniñde görelden ĥağ-1 reyĥānuñı
Bāğ-1 dehr uş gözlerüme ĥoş bahār oldu yine
- 9 Ġamzesi zaĥmı ile ĥabre girürseñ ey Seni
Saña tā yevmü’l-ķıyāmet yād-gār oldu yine

270

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

- 1 Şorarum bu su’āli ‘ışğ erine
Ki geldükde ne ĥılur ‘ışğ erine
- 2 Ki mü’mın mi ĥılur yā kāfir anı
Zarar irer mi ‘ağlı cevherine
- 3 Veyā küfr ile ĩmāndan geçer mi
Ķoyuban keşreti irer birine
- 4 Beğā ba‘de’l-fenā ĥālını bulan
Mükerremdür Ĥağın bağr [u] berrine

[77b]

- 5 ‘Uğūla şığmayan ‘ilm-i ledünni
Şoruñ ĥutb-1 cihān Ĥağ mazğarına
- 6 Göñül ĥandīli vechüñ Ka‘besinde
Aşıldı ĥabl-i zülf-i ‘anberine
- 7 Gedāsı ĥapuñ[un] ‘ışğ ile bāyı
Nağar ĥılmaz cihān İskenderine
- 8 Mürāī va‘z iderken ĥanı ‘āşığ
Ki āh ile şalā ur minberine
- 9 Diler ‘ışğ ile ‘ağl urmağā pence
‘Ases dāfi‘mi sultān ‘askerine

10 Tavâf iden cemâlün Ka‘besine
İrer kıblem o haccuñ ekberine

11 Senî hem-tâ mısın gerçi ‘Alîye
Kul ola gör ‘Alînün Kanberine

271

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 And içer ol Muhammed Muştafânuñ ‘ışkına
Kim virürüm baş [u] cân ol bi-vefânuñ ‘ışkına
- 2 Cüzz ü kül maḥbûbuna gerçi ki ‘âşıkdur velî
Cümlesi ḥayrân durur ben mübtelânuñ ‘ışkına
- 3 Kıl mürüvvet Ka‘be-i vechüñ ‘ıyân kıl dilberâ
Tâ gözüm süre Şafâ Merve şafânuñ ‘ışkına
- 4 Ğayb-ı muṭlak zât-ı Haḳ kenzi-ı ḥafî cüş idüben
Zâhir oldı cüzz ü külden mâ-sivânuñ ‘ışkına
- 5 Bâd-ı ‘ışkuñ ey güneş yüzlü kıparalı tozum
Zerre gibi rakş ider cân ol hevânuñ ‘ışkına
- 6 Karşuña ağladuğum ‘ömrüm uzun olsa ki tâ
Dâstânlar [diyeyem]¹ ol mâ-cerânuñ ‘ışkına
- 7 Çünkü aḥbebtü taḳâzâsı olupdur zâtdan
Cünbüş ider cüzz ü küll ol iḳtizânuñ ‘ışkına
- 8 Kâf-ı kırbetden vaṭan ‘anḳâ-yı câna ol sebeb
Dem-be-dem tayrân ider ol âşiyânuñ ‘ışkına
- 9 Kılma aṭlasla tefâḥür virdi İbrâḥîm çün
Mâl [u] mülki tâc [u] taḥtı bir ‘abânuñ ‘ışkına
- 10 Çâr-yârüñ ‘âşıkıyum ey Senî and içüben
Ol Ḥudâ vü Muştafâ vü Murtaẓânın ‘ışkına

[78a]

¹ İki nüshada da “diyeydüm” şeklinde yazan kelime vezin gereği “diyeyem” olarak tamir edilmiştir.

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Haṭṭ-ı sebzün kim kaşuñ yāsında çün das üstüne
Besmeleyle *Fātiha*¹dur âk kırtās üstüne
- 2 Leblerünle ruḥlarıñ ḥāşiyetin ey meh-liḳā
Rāciḥ imiş şordum uş Hızır ile İlyās üstüne
- 3 ‘Ārif olmaduğuna nādım olan ölür iken
Şan hemān Fir‘avn imiş mü’min olur be’s üstüne
- 4 Haṭṭuñ üzre gül ruḥuñ görendür ey gül pīrehen
Şan Mışırda deste-i gül bağlanur ās üstüne
- 5 Bu cihān ṫāsı dem-ā-dem çıñradıđı bī-vukūf
Dest-i ‘ışk imiş ki degmiş nā-geh ol ṫās üstüne
- 6 Dem-be-dem enfās-ı pīrāndur cihānı yürüden
Nüh felek çün devr ider pāk olan enfās üstüne
- 7 Gördüğünce zāhidi kayğulu gördüm ey ‘aceb
Yoḳsa Haḳ rahm eylemez diyü olur ye’s üstüne
- 8 ‘Āşıkı tesbīḥ ile aldamaḳ ister zāhid uş
Bü’l-‘aceb gālib durur iğvāda ḥannās üstüne
- 9 Cevher-i nazmuña ṫa’n iderse ḥāsıd ey Senī
Sürçüben boyun düşürdi tiğ-i elmās üstüne

[ḤARFÜ’L-YĀ]

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Menem gül-zār-ı ḥüsnün ‘andelibi
Ki ‘ışkuñdur bu cānumuñ naşibi
- 2 Şaçuñ zūlmātına kaçdı bu göñlüm
Çü bildi ol durur şām-ı ğaribi

¹ Kur‘ân-ı Kerîm’in 1. sûresi olup, 7 âyettir.

- 3 Cihān emvāc-ı baħr-ı ‘ışk imiş ğün
Dem-ā-dem cūř ider baħr-ı ‘acībi
- 4 Ŧabībā arama dermān bu derde
Ğü derd oldı girü anuñ Ŧabībı
- 5 Yücedür ‘arş-ı kürsīden maķāmum
Velī münkir buña řehrūñ ħaŦībı
- 6 Ğü doğdı ‘āleme zāt āfitābı
Aña birdür ba‘īd ile řarībı
- 7 Edeb terk itmedür ādāb-ı ‘ıřķuñ
Bu ādābı ne bilsün ‘aķl edībı
- 8 Beni ensāba da‘vet itme ğünkim
Neseb terkīn urur ‘ıřķuñ nesībı
- 9 Cihān kışrına lüb insān olupdur
Bu esrārı bilür cānuñ lebībı

[78b]

- 10 Ğöküp boynın şunar tığına ‘āřık
İřāret kılsa şatline ħabībı
- 11 Senīnūñ yüregi řandur cefādan
Ki it gibi dalar dilber raķībı

274

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Murđ-ı dil şaydına dilber ğünki tedbīr eyledi
Ğozdi başdan şağını pāyına zincīr eyledi
- 2 Genc-i ğamın řaķlamađa nā-gehān řeb-ħūn ile
Böyle vīrān göñlümi ‘ıřķ-ı cihān-ĝīr eyledi
- 3 Bugün [öldürem]¹ seni didüğüne řādum velī
Ğammum oldur ne iğün ferdāya te’ħīr eyledi

¹ İki nüshada da “öldürürüm” şeklinde yazan kelime vezin gereği “öldürem” olarak tamir edilmiştir.

- 4 ‘Aql ile hüş-yâr iken Manşûr ölmek dilemez
‘Aklı koyup hamr-ı ‘ışk ölmege dilîr eyledi
- 5 Her gedâ-yı ‘âşıkâ gel nahvet ile bakma kim
Dü cihân mülkinüñ üzre Hakk anı mîr eyledi
- 6 Zâhid-i hod-bîn mürâî hırka vü tesbîh ile
Aldamadı ‘âşıkı çok gerçi tezvîr eyledi
- 7 Şuhuf-ı Tevrât Zebûr İncîl Furkân şühesüz
Her biri *Fâtihâ*¹-i hüsnüni tefsîr eyledi
- 8 Şol hakîkatsüz sözüñe âh kıldum vâ‘izâ
Böyle şanma kim fesânuñ baña tîr eyledi
- 9 Hayli çalışdı Senî ‘ışka gönül virmemeye
Neylesün bu işi aña hükmi taqdîr eyledi

275

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Ten-i zulmâtda ol dem ki Hakk nefh eyledi cânı
Sirâyet eyledi şankim bu arzâ şems-i rahşanı
- 2 *Nefâhtü fîh*² ‘ıtrıyla cihân cismini hay kıldı
Çözicek şâne urmağa seher zülf-i perişanı
- 3 Geçenler mâ-sivâ’llâhdan irendür vahdet-i zâta
Bu esrârı dahi bilmez cihân mülki Süleymânı
- 4 İdindi âyine dilber zerâyirler levâyıhın
Şanasın kim şafâyıhda yazar ‘aks-i yüzün mâni
- 5 Hüdâdan gayrı hergiz benüm gönülüne ‘arz itme
Ki ‘arif gözine zerre görünmez ‘arş-ı Raḥmânı
- 6 Bebeksüz göz durur ‘âlem veya bir ten durur cânsuz
Biñ göze vü cân-ı cisme kılpdur ‘ayn-ı insânı

¹ Kur’ân-ı Kerîm’in 1. sûresi olup, 7 âyettir.

² Hicr Sûresi 15-29 : “Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın.”

[79a]

- 7 Maḥabbetden su'al itmek muḳayyed 'aql-ı cüzvīye
Ki dihkānuñ gider ussı görende şūr-ı 'ummānı
- 8 Elestüñ nağmesi şavtın işitmişdür cihān düpdüz
Getürdi ḥaşra dek raqşa o nağme çarh-ı gerdānı
- 9 Merāyā-yı cihānda ger yüzi şemsi görünmezse
Bulamaz cism-i zulmānı ḥakīkat nūr-ı imānı
- 10 Egerçi keşret-i 'ālem nihāyetsüz durur ammā
Ḥum-ı vaḥdet ider yek renk bu eşkālū vü elvānı
- 11 Vücūd-ı zāt-ı vācibdür görinen 'ayn-ı insāndan
Eger silse gözünden ol ğubār-ı ğayn-ı imkānı
- 12 Niçün şād olmayam her dem bu gül-zār-ı cihānda çün
Gelelden 'āleme bir gün gözüm görmedi hicrānı
- 13 Nazardan ğāib olmaz çün yüzi gül-zārı dil-dāruñ
Dilemez gözlerüm kılmak temāşā-yı gül-istānı
- 14 Cemāli vaşfın ol yārūñ anuñ içün kıllurum kim
Bilürüm 'ākıbet 'ömrüm olur āḥir nefes fānı
- 15 Hüner gerçi 'Arabda vü 'Acemden geldi evveldeñ
Velī iḥyā ider Rūmı Seninüñ tāze 'irfānı

276

7+7=14

- 1 Cādu qaşuña tā kim tarrarelik el virdi
Türk-i çeşmine her dem ḥün-ḥārelik el virdi
- 2 Sezemezem 'ālemde kimse vuşuluña ire
Bu resme ki sen şūḥa 'ayyārelik el virdi
- 3 Sözüñ ile 'İsā ben yek-tā oluban andan
Ol gökde vü ben yirde āvārelik el virdi
- 4 'Aqlum gibi göñlüm hem elden çıķduğın bildüm
Ol demde ki 'ışkuñ ile hem-kārelik el virdi

- 5 ayırma ki nicesi alkı ldüreyüm çün
amze ile gözüne mekkârelik el virdi
- 6 Sen Őirîn için her dem sâbit itdi eşküm kim
Ferhâd gibi Şahrâda seyyârelik el virdi
- 7 amzeñ oını Senî Şol deñlü yimişdür kim
almayuban Şağ yiri bi-çârelik el virdi

277

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Pîrümü yaşuma ba ey pîrlige eresi
Görmedüñ ise cihân içinde Nîl [u] Arası

[79b]

- 2 Biñ antâr cân virilür sub-dem ger çalına
İŐtiyâuñ kâr-vânında maabbet ceresi
- 3 Nad [u] vati oyuban ılan ‘amel ferdâ için
Aña beñzer kim Őata küllî metâ‘ın veresi
- 4 Dersini dünyâ için diyen müderris kim ise
Aña mesken ola dâ‘imâ cehâlet deresi
- 5 uzu cânım tîr-i amzeñden yüregüm uzusu
Öyle mecrû oldu kim gelmez esâba birisi
- 6 Hün-ı ‘ıŐuñda ki ‘uşŞâk anda hün-âŐâm olur
Őanınınuñ bu çar-ı adar oldu kem-ter teresi
- 7 Şehr içinde oŐ müselmân dirilür imiş Senî
Ey müselmânlar diñüz bunun müselmân neresi

278

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Cihâna sâye çün Şaldı abîbüñ add-i bâlâsı
Bulupdur mâye İskender zuhûra geldi dârâsı

- 2 *Nefahtü fîhi min rūhi*¹ diyende sâkî-i vahdet
Cihânı mest idüp rakşa getürdi cām-ı hamrāsı
- 3 Hüm-ı vahdet ki adına dimişdür *şıbgatu'llāh*² Hâk
Cihân zerrâtına ahsen cemâli virdi boyası
- 4 Niçe taqvâ vü zühd ile gönül şaklayayum çünkim
Gönül mi kaldı almaduğ nigāruñ çeşm-i şehlâsı
- 5 Biz emvâc-ı maḥabbet baḥr-ı aşlumuz degül gayrı
Çü bir şudur gelüp giden bu mevcûñ ‘ayn-ı deryâsı
- 6 Diler Manşür-veş gönülüm aşılmağ dâr-ı gavgâda
Çıkaldan kara başuma ḥayâl-i zülf-i sevdâsı
- 7 Olur inkâr ikrârı şehâdet eylese ‘aqluñ
Çü işbât ile nefyinde İlla’llâh olmadı lâsı
- 8 Rivâyet naklini çünkim kıılır Manşür ene'l-Ḥâkdan
Zamân fetvâsı gibi hem fenâ bulmaya fetvâsı
- 9 Mürâî şüfinüñ zikri bir âteş söz tütün durur
Çü sînesinde İhlâşı adın söndürdi ehvâsı
- 10 Kemâl-i ‘ışk da‘vâsın niçün ider imiş ‘aşık
Nihâyet çünki bulmadı tarîk-i ‘ışk dānâsı
- 11 Fenâ mülkine bî-ṭabl [u] ‘alem sultân olupdur şol
Ki İbrâhîm Edhem-veş şeh-i ‘ışk oldı [Mevlâsı]³
- 12 Müdârâ olmaya ‘ışka şarâbı çıksa başa çün
Cihâna ol sebeddendür tolu Manşür gavgâsı
- [80a]**
- 13 Dilerseñ ‘ışkı Mecnûn kııl özüñi ‘aklı ço Senî
Çü bâzâr-ı maḥabbetde kesâda vardı kâlâsı

¹ Hicr Sûresi 15-29 : “Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın.”

² Bakara Sûresi 2-138 : “Biz, Allah’ın boyasıyla boyanmışızdır. Boyası Allah’ınkinden daha güzel olan kimdir? Biz ona ibadet edenleriz” (deyin).

³ İki nüshada da “lâmûsı” şeklinde yazan kelime anlam gereği “Mevlâsı” olarak tamir edilmiştir.

279

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gün yüzün pinhân idersin eyle mi
'Âlemi bî-cân idersin eyle mi
- 2 Yüzün üzre zülfünü şalmağ ile
Ġâret-i imân idersin eyle mi
- 3 Öldürem dirsın lebüñ şormağ ile
Âşıkâre kıan idersin eyle mi
- 4 'İyd-ı vaşluñda raķıbüñ hoş geçer
'Âşıkun kıurbân idersin eyle mi
- 5 Gül yüzün ħandân idersin düşmene
Gözlerüm giryân idersin eyle mi
- 6 'Âleme şalmağ için şevķun odın
Ruħlarun tâbân idersün eyle mi
- 7 Bu Senînüñ ħamze-i fettân ile
Dinini tâlân idersün eyle mi

280

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Sırr-ı Ħaķķı bildi şol kim bildi rûh-ı âdemi
Çünki rûh-ı âdem imiş zât-ı Ħaķķun maħremi
- 2 Nefsini bilen bilüpdür Ħaķķı didi Mustafâ
Hem-dem-i Ħaķdur çü olan rûħ-ı kıudsün hem-demi
- 3 Dü cihândan zât-ı âdemdür Ħudâ maķşüdü bil
Çün aña kııldı tufeyl uş Ħaķ cemi' 'âlemi
- 4 Gerçi âdemden muķaddem oldu 'âlem şüretâ
Lîk ħayet 'illeti olmağın oldu aķdemi

- 5 *Küntü kenzen'* zāt-ı Hâk deryâsı çün cûş eyledi
Cümle zerrât-ı cihân içini kâdurdı yemi
- 6 Nefh-i Hâkla bu cihân zerrâtınuñ 'İsâsına
Hâmiledür dem-be-dem bu tab'-ı 'âlem Meryemi
- 7 Derd-i 'ışkuñ yüregümde eyledi bir yara kim
Dü cihânda hîç bulunmaya anuñ bir merhemi
- 8 'İşka münkir ne içün zâhid olurmış bilmezem
Çün cihân bünyâdınıñ 'ışk oldı rükn-i a'zamı
- 9 Derd-i 'ışk ile cihân içinde olan mübtelâ
Şâdiliğ² irdi kim hergiz bulunmaz mâtemi

[80b]

- 10 Şeş cihetden dil müdevver âyinedür Hâk-nümâ
Gerçi dimişler cihân mir'âtıdur cām-ı Cemi
- 11 Menziline nûra t̄alibdür meh-i rûhum müdâm
Anuñ içün her dem ister şems-i rûh-ı hâtemi
- 12 Garç olaldan 'ışkuñuñ baħr-ı muhîtime Senî
El yudı iki cihândan hîç kalmadı ğamı

281

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hâlvetinden ol perî çün 'azm-i şahrâ eyledi
Adını geh Vâmık [u] geh na't-ı Azrâ eyledi
- 2 Şûreti naķşında arâyiş kılupdur âdemi
Naķşa ğirü ğayr-ı ismin ol dil-ârâ eyledi
- 3 Turrehâtum dağınuķ tarrâr olan her nefes
Turreden acup girih zülfün muţarrâ eyledi
- 4 Ol periyi dem-be-dem mağrūr ğirü özine
Âyinede gördüği ol hûsn-i ğarrâ eyledi

¹ Küntü kenzen maħfiyyen fe aħbebtü en u'rafe fe ħalaķtül-ħalka li-ya'rifünî: "Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim, bu yüzden halkı yarattım."

² Şâdiliğ: Şâdiliğ ile S2

- 5 Cān cemālūñ gülleri vaşlında tāze almađa
Bu ten-i pejmurdeden küllī teberrā eyledi
- 6 Zāhidi bilsem neden ayguya düşüp kisvetin
İçi vü daşı gibi gök ile ara eyledi
- 7 İhtiyārı yok Senīnūñ ‘āşık olaldan berü
‘Aklı yār iken özine hoş müdarā eyledi

282

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Ey gönül ağlayuban ahdı yaşıñ cūlar gibi
Alçağa meyl it ayağa sür yüzüñ şular gibi
- 2 Hā nidāsıdur ki bizden zāhir olur dem-be-dem
Şaħsuñ āvāzı ile şol dağ yanular gibi
- 3 Tīr-i gamzeñden gönül naħcīri oldu yaralu
Şol yiyen şayyād sehmin nā-geh āhular gibi
- 4 Gel namaz düzeği gösterme halka zāhidā
Girme amuya riyādan sende bed-ūlar gibi
- 5 Ger cemālin göresin her şeyde zāhir şübhesüz
Dü cihān görine saña heşt mīnūlar gibi
- 6 Şeb-külāha günde örter yüzün ammā açacak
ılur āfāı mu‘atar gice şeb-būlar gibi
- 7 Ğayret al eşyāya ba ey şūfī-i bī-i‘tibār
Bürüme başuñı halvet içre bānūlar gibi

[81a]

- 8 Yüzi ara zāl-i dünyānuñ vefāsı yok durur
‘Āşıkın atlı eyleyen bī-rahm meh-rūlar gibi
- 9 Āferīn çün diat ile dilberā kilik-i Senī
Şi‘r-i cān-efşān yazar başunda ki mūlar gibi

Müsteʿilün Müsteʿilün Müsteʿilün Müsteʿilün

- 1 Görmek dilerseñ ey gönül hüsni cemâl-i dilberi
Gel pîr idin ʿarîkuña sultân-ı ‘ışık-ı rehberi
- 2 Ruḥ u haṭ u zülfe niçe ‘aql [u] dil [u] cân virmeyem
Oldı müsaḥḥar anlara çün ins [ü] cin ile perî
- 3 Yüzüñ gülin lebün meyin bir dem [koḥubanı]¹ içen
Cennât-ı ‘adni n’ider ol yâ neyler âb-ı Kevşeri
- 4 Mihr-i ruḥuñ karşıusuna cân raḥş iderse zerre-veş
Bir barmağ ile oynadum bu heft çarḥ-ı cenberi
- 5 Ḥudāya vü cihāna çün gönülüm olupdur āyine
Cihān-nümā imiş nidem āyine-i [İ]skenderi
- 6 Deriñ deñiz gerek gönül tā mevc-i fikr ile müdām
Ser-rişte-i ‘aqla dize ḥayāl-i nazm-ı cevheri
- 7 Başın yitük ayağıyla terk-i edeb ile eger
Germ oluban riyā ile vā’iz teperse minberi
- 8 Gören cemālün Ka’besin Şafā vü Merve Ḥaḥḥ için
Ehl-i kıblede ancak ol eyledi ḥacc-ı ekberi
- 9 Türki dilincdür velî rüşen kelāmün ey gönül
Taḥsîn ider işitse ger ervāḥ içinde enveri
- 10 Şehā gedā-yı şāle gel bakma ḥaḥāret ile çün
Gerçi gedādur şüretā şāh-ı cihāndur çākeri
- 11 Kibr ile başına tācı tāc-dāruñ eger ḥonsa
Efsār-ı bi’l-ḥām olur kara başına efseri
- 12 ‘Alî ile hem-nām iseñ özüñi görme ey gönül
Ḳulluğa tek ḥabül itsün Seni ‘Alîñün Ḳanberi

¹ İki nüshada da “kohunan/kokunan” şeklinde yazan kelime vezin gereği “kokubanı” olarak tamir edilmiştir.

[81b]

284

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Cihāna gelmeye hüsünüñ mişāli
Çü nūrundan yaratdı Hāḡ Te'ālā
- 2 Güneş bir zerredür yüzüñ nūrundan
Çü gelmez tā ebed anuñ zevāli
- 3 Bula ihyā-yı gāzāli-i ḡaşḡda
Görürse sen ḡara gözlü gāzāli
- 4 Cihān mihri ruḡuñdan rüşen oldı
Zihī mir'āt-ı vech-i lā-yezālī
- 5 Cān uçmaḡa ḡarīm-i ḡürmetüñden
İdindi 'ışḡ şevḡuñ perr u bālı
- 6 ḡocam baḡma ḡakāretle faḡīre
Görüp eynindeki ol köhne şālı
- 7 Başuma seng-i ḡam ḡoḡunmadı hīç
ḡadem 'ışḡuñ ḡarīḡine ḡoyalı

[82a]

- 8 Bu 'ömrüñ virme kābīn zāl-i dehre
Ki ḡucamadı bir kimse bu zālı
- 9 Şehā aldanma dūnyā lezzetine
Çü degmez 'āḡıbet zehrine balı
- 10 Pür itme māh-rūlarla ḡuşūruñ
Çü āḡır ḡalısar nā-çār ḡālī
- 11 ḡarāmı yiyüben silme bıyıḡuñ
Ki ḡārūn ḡay ḡılupdur bu nevālı
- 12 Yedür hem ye ki āḡır ḡasret ile
Ölende koyusarsın bunca mālı
- 13 Ricāl olmaduḡ için şöhretüm yoḡ
Velīkin diñle ey 'aşıḡ bu ḡālı

14 Zamānuñ Hüsrevi vü hâfızıyum
Hasendür nāzuñ eş‘arum kemāli

15 Senīden yād-gār uş sözleridür
Kılıcağ bu cihāndan intiğāli

285

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Nefsüñi bil şūfiyā gel ıalma cāhiller gibi
Tā ki Hāğğı bilesin dūnyāda kāmiller gibi
- 2 Kıl nazār āfāğa vü gör anda Hāğğı er iseñ
Bürüme başuñı ħalvetde erāmiller gibi
- 3 Mümkin iken vācibe irmek vüçüduñ şübhesüz
Kılma Hāğğa irmedin hicr ile bātıllar gibi
- 4 Evc-i lâ-hütuñ fezāsı cāna cevlan-gāh iken
Mağbes-i nāsütde kayd itme sāfiller gibi
- 5 Hıç a‘māluña dayanma ki cennet bulurum
Belki ol ħavf [u] recāda sende ‘āmiller gibi
- 6 ‘Alleme’l-esmā’dan Ādem gibi vāğıf olmasañ
Cān virürsin vādi-i cehl içre ġāfiller gibi
- 7 Pır-i muğlağ olmaduñsa ‘ışğ ile gel zāhidā
Şalma kayda gönlümüñ murğını ‘āğiller gibi
- 8 Çün denısın cehl ile her cem‘ içinde ebsem ol
Gel fuzül-i kizb ile kılınma fāzıllu gibi
- 9 Ey Senī kılma naşıhat ta‘n ile bie kimseye
Çünkü bir bī-kār imişsin sende ‘ātıllar gibi

[82b]

¹ Bakara Sūresi 2-31: “Allah, Ādem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti.”

7+7=14

- 1 Tā ki diledi gelmek ‘ayna zāt-1 subhānī
Aña kıldı ayine ‘ayn-1 zāt-1 insānī
- 2 Gerçi ki cihān cānı oldı zāt-1 Hāḫḫ ammā
Zāhir oldı ‘ālemden her demde anuñ şānı
- 3 Biñ şān ile bir anda zāhir olur ol dilber
Ol vech ile kim hergiz kimse bilemez anı
- 4 Gerçi kim cihān daḫi Hāḫḫı gösterir şeydür
Bir cānsuz beden durur ādem oldı uş cānı
- 5 Bī-reng imiş gerçi kim baḫr-1 zāt-1 Hāḫḫ ammā
Zāhir eyledi bunca mevc-i şeklī elvānı
- 6 Zerrāt-1 cihān-1 cümle cām-1 Cem gibidür
Zāhir olalı demden vech-i şems-i raḫşānı
- 7 Ervāḫ-1 muḫaddes heb cisme gelür ol dem ki
Şāne urmaḡa açsañ ol zülf-i perīşānı
- 8 Merve vü Şafā Hāḫḫı göster yüzüñ ey kıblem
Tā ki cān-1 şīrini idem aña ḫurbānı
- 9 Hüsnuñ muşḫafı ḫattı görünmedi zülfüñden
Gice ḫaranusunda kim oḫuya Kur’ānı
- 10 Zāhid gözüñi yum dīvānuñ yüzine baḫma
Hāşā li’llāh ol kāfir bula nūr-1 īmānı
- 11 Düş olalı gün yüzüñ rüşen çeşmüme cānā
Görmedi gözüm hergiz ḡam-1 leylī hicrānı
- 12 Pā-māl itme dervīşi şāhā çünkim işitdük
Niçesi ḫacīl itdi ḫarınca Süleymānı
- 13 Tācuñ [u] ḫod taḫtuñ bād olsa sevinme şāhā
Çünki bād-veş āḫir tāk [u] taḫt[ın] olur fānī

14 7amu odına yanam cennet dilesem sensüz
Cennet cânuma besdür ruhsāruñ gül-istānı

15 Bu Seniyi gel öldür öz elüñ ile cânā
7ayıрма günāhından çünkim yok durur 7anı

287

Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün

- 1 Düşüpdür 'āleme şevkuñ hevāsı
Doğaldan aña gün yüzüñ ziyāsı
- 2 Cihāna *şıbgatu'llāh'* disem olur
Cemālün 'aksi imiş çün boyāsı
- 3 *Nefahtü fıhi min rūhı²* deminden
Olupdur cüzz ü kül neşv [ü] nemāsı

[83a]

- 4 Vücūda raşş ider 'ālem dem-ā-dem
Girelden 7ulağına *kür³* şadāsı
- 5 7ıyās-ı 'aql ile ba7ma bu söze
Degül 'ilm-i ledünnı çün 7ıyāsı
- 6 Fenā şehründe hāk olan nemed-puş
Dikilür heft-7ar7 üzre livāsı
- 7 Sibāl-i 7ayr siline bebekden
Görinür 'aks-i Hāk Hāk mā-sivāsı
- 8 Hākı7atle özüñi añla çünkim
Hāk7 aşınāsıdur cân āşınāsı
- 9 Ölen ölmezden öñürdi hevādan
7ayāta irdi kim olmaz fenāsı

¹ Bakara Süresi 2-138 : “Biz, Allah'ın boyasıyla boyanmışızdır. Boyası Allah'ınkinden daha güzel olan kimdir? Biz ona ibadet edenleriz” (deyin).

² Hicr Süresi 15-29 : “Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın.”

³ Bakara Süresi 2-117 : “O, gökleri ve yeri örneksiz yaratandır. Bir işe hükmetti mi ona sadece “ol” der, o da hemen oluverir.”

10 Müselmānlar du‘ā kıluñ Senī çün
K’ola hāşıl aña ilber likāsı

288

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Ezel bezminde çün şundı maḥabbet ḥamrını sāķī
Getürdi raqşa mest idüp ser-ā-ser cümle āfāķı
- 2 Vücūd-ı zāt-ı vācibdür görünse mümkün olandan
‘Ukūsu yā zılāl imiş görinen gözde mābāķī
- 3 Şular kim gözin açmışdur Ḥudā nūruyla her laḥza
Muḳayyedlerde görürler vücūd-ı zāt-ı itlāķı
- 4 Gözüm yüzüñ günin her dem görür zerrāt-ı ‘ālemden
Baña ‘ayb itme ger disem menem ol yār müştāķı
- 5 Baña gel vā‘izā virme ṭamudan ḳorḫular çünkim
Cehennem odını yaḫar maḥabbet nārı iḫrāķı
- 6 Behāyimden durur dirler ḫaķīḳatden olan vāķıf
Toḳuz ata sekiz ana ḫuḳūḳın bilmeyen ‘āķī
- 7 Kıyāmet günde bu ‘arzuñ mübeddel olduĝın bilür
Şu kimse kim Ḥudā ḫulķına tebdīl oldı aḫlāķı
- 8 Benüm ḳatlüme ḳaşd itmek nedendür yoksa ey dilber
Ezelden ‘ādetüñ midür şehīd itmege ‘uşşāķı
- 9 Senī dīvānını baḳmaḳ şafā virir göze yoksa
Ādem devrinde cennetde gül-i nesrīndi evrāķı

289

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şad hezārān şaff-ı dil şır şaçıñuñ her şikeni
Sīne ḳalmadı ki şancılmadı müjeñ dikenini
- [83b]
- 2 Niçe dimeyem saña dil almada şūḫ-ı cihān
Gözlerüñ şaldı cihāna çünki bunca fiteni

- 3 Kible gibi gösterelden ‘āleme yüz ey şanem
Ey dirîgâ ehl-i cümle olupdur veşenî
- 4 Kıldı hoş bu ‘ālemi sen Yūsuf-ı gül çehrenüñ
Açalıdan gönca-teg perde cemālün gül-şeni
- 5 Olmaya lâyıķ şalât-ı vaşla özüñ şūfiyâ
Ger şarâb-ı ‘ışķ ile yunmaya bu mâ vü meni
- 6 ‘Āşık ol çün ‘āşık olan didi kim ulu şehîd
Ol Ḥabîbu’llâh ki na‘tı oldu anuñ medenî
- 7 Gel gedâ-yı ‘ışķa ‘arz itme cihân hâlini çün
Yümn-i genc-i ‘ışķ ile Ḳārūndan oldu ğanî
- 8 Gül-şen-i lâhūtda seyr itmeden bu murğ-ı cân
Māni‘ olan cism ile olmuş bu dünyâ-yı denî
- 9 Gösterürse yusl-ı rûza vü namâzın zâhid uş
Sen la‘in iblîsle bir añla ol ter-dâmeni
- 10 Ne içün ta‘n eyleye ‘ışķında zâhid bize çün
Kimse ne mi var ki sevmeye cemâl-i ḥaseni
- 11 Düşeli nazm Senî milket-i Rūma kalmadı
Kıymet-i dürr-i ‘Aden kıadr-i ‘aķîķ-i Yemeni

290

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ulün

- 1 Eger sâkîden içse şeyḫ cāmı
Olurdu âteşinden puḫte ḥāmı
- 2 Özine özi bir ekber şanemdür
Bozulmasa eger şeyḫligi dāmı
- 3 Bulamaz bahra dilber vuşlatından
Eger ‘āşık gözetse neng [u] nāmı
- 4 Ne içün münkir ola ‘ışķa zâhid
Çü anuñ iledür ‘ālem kıyāmı

- 5 Sevelden anı taşlamak dilerler
Beni halk-ı cihānuñ hāşş [u] ‘āmı
- 6 Hudā zātı elifdür lām-ı Aḥmed
Cihān mime sebeb bil mime lāmı
- 7 Maḥabbet ḥamrın içenüñ revānı
Olur nüşın revān kem-ter gulāmı
- 8 Gören göz gün yüzüñ her şeyde zāhir
N’ider elçi ile olan peyāmı

[84a]

- 9 Özinden ney gibi boş olsa ‘āşık
*Fe-bi yentik*¹ladur anuñ kelāmı
- 10 Cihān dā’im Ene’l-Ḥaḥ şavtın eyler
Çü ḥamr-ı ‘ışk imiş viren kıvāmı
- 11 Muḥaddes gün yüz[i] yakmaya dehri
Nikāb eyledi aña şa’r-ı şāmı
- 12 Qadem başmadı Cem cām ile kāma
Şoran la’lūñ mezākın buldı kāmı
- 13 Senī ervāḥ çün işitdi nazmuñ
Qılur tā ḥaşra dek ezber nizāmı

291

Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün

- 1 Raḳıbe el ile kıyma ḥabībüm çeşm-i alayı
Ki ḥāk-i ḥūna ğarḳ olur niçe ‘uşşāk alayı
- 2 Dilerseñ nā-gehān qopmaq kıyāmet halk başına
Cihān bāğına ey dilber revān it qadd-i bālāyı

¹Febī yentik ve febī yesma‘u ve bī-yubşıru: “Benimle konuşur, benimle dinler, benimle görür.”

- 3 Cihān pür-reng [u] bŷy ile ser-ā-ser olmağa cānā
Getürgil gül yüzünden gül bu dem zŷlf-i semen-sāyı
- 4 Ne‘am dimemege lālā didürden saña lālāñdur
Ne‘am dimez iseñ dime tek añma hiç lālāyı
- 5 Niçe ditremeye servüñ nihāli gibi göñlüm çün
Şalınur her hevā ile görem kıadd-i dil-ārāyı
- 6 Kıanā‘at gencine mālİK beķā mŷlki gedāsı uş
Görür külhāncıdan kem-ter ciķān sultānı dārāyı
- 7 Sözüñle yumşana dime Senī zŷhhād yŷreĝi
Ki āteş nerm idebilmez gül ider seng-i ķārāyı

292

Mefā‘ilŷn Mefā‘ilŷn Fe‘ŷlŷn

- 1 Şifātından ĝanīdür gerçi zātı
Ĥaķīķat ‘ayn-ı zāt imiş şifātı
- 2 Şu göz kim gird-i mŷmkinden arıdur
Dolu görür anuñla kā’inātı
- 3 Ĥudā ile ider cŷnbüş ciķānuñ
Bu ‘arş [u] ferş ķayvān [u] nebātı
- 4 Cihān pergārına olursa nokķa
Kişi bile bu pinhānı nikātı
- 5 Vişāle teşne göñlüm iķse ķanmaz
Muķīķ-i Nil [u] Ceyhŷn [u] Fırātı

[84b]

- 6 Vuzŷda ger özüñden yoksa faşluñ
Dime vaşl ile kılasın şalātı
- 7 Nişāb-ı vaşl-ı ‘ıyduña irende
Gedā ‘aşıķlaruñ cāndur zekātı
- 8 Cihān-dārum diyŷ şāhā sevinme
Çŷ yokdur dŷş gibi anuñ şebātı

- 9 Cihān naṭ'ında gel oynatma atūñ
Ki ferzin-i eceldür şāh-mātı
- 10 Te'essüf çekme geçen nesne için
Gözet hālūñi çapma ata atı
- 11 Ki 'ömrüñ gibi māzī çıkdı elden
Gelür mi saña bilemezsın atı
- 12 Şu zāhid kim günāhsuz bildi özin
Olur şeytāndan artuğ seyyiātı
- 13 'Acüz dünyā bir ekber şanemdür
Degül mü'min iden ma'būd lātı
- 14 Bulup taqvā-yı dünyādan hāzer kııl
Oğurduñ müftiye çün beyyinātı
- 15 Eger fetvān ile kana girürseñ
Tamūdan şanma bulasın necātı
- 16 İrerseñ şems-i zāt-ı Hāḡḡa ey dil
Zılāl-ı Hāḡ görürsin mümkünātı
- 17 Senī maḡv eyle zātuñ zāt-ı Hāḡda
Gör anda maḡv bu cümle zevātı

[85a]

293

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Hūdā kim zāhir eyledi ezel vechinden envārı
Muḡaddem cümleden virdi senüñ zātuña izhārı
- 2 Cihān zerrātına dübdüz cemālūñi güneş kııldı
'Ademden anuñ ile pes 'ıyān eyledi esrārı
- 3 Ezel cānla ebed tenle vücūduñ merkezi olup
Senüñ zātuñ tuḡeylīdür bu vücūdāt edvārı
- 4 Eḡaddan cevher-i evvel senüñ rūḡuñ zuhūr idi
Pes ervāḡ ile ecsāmuñ belürdi andan eṭvārı

- 5 Vişāl-i Ka‘beñe ‘āzim olan ey şāhidi Yeşrib
Göze kühl-i Şifāhānı görünür zāhidüñ ħārı
- 6 Çü sevmişdür seni bāri kim olam kim seni sevem
Sevenleri seni sevsem bu bes idi baña bāri
- 7 Mu‘anber şaçuña yoksa güzer kıldı seherde kim
Mu‘at̄tar kıldı āfākı şabā ‘İsāsı ‘at̄tārı
- 8 Şerār-ı nār-ı ‘ışkuñ ger irişse tamu odına
O nāruñ Ĥālķı Ĥaķķı söyüne tamunuñ nārı
- 9 Sen ol şeh-bāz-ı ħudsīsın ki ‘ālem şayduñ olmışdur
Senüñ varuña var oldı cihānuñ varlığı varı
- 10 Beni şevķ-i vişālüñdür getüren söze kim bülbül
Hezārān dāstān oĥur çü göre gözi gül-zārı

[85b]

- 11 Niçe dimeyeyüm Ĥaķķı görüpdür yüzüñi gören
Cemālünde görünür çün cemīlu’llāh didārı
- 12 Göñüller Mışrı Yūsufı melāĥatlu cemālüñdür
Sen emlaĥsın aña şāñı dimez ‘aķluñ ĥarīdārı
- 13 Eger Türkī ise cānā vü yāĥūd Fārisī
Senin vaşfuñ ider cümle Seni miskīnüñ eş‘ārı

294

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Senüñ derdüñ firāķından oñulmaz baĥrumuñ yaşı
Cefāñuñ mācersından diñemez gözümüñ yaşı
- 2 Dönüp Eyyüb-ı devrāna girelden rāh-ı ‘ışkuña
Tolular gibi başuma yaĥar her dem belā taşı
- 3 Maĥabbet şehrünüñ ĥam maţbaĥından dileyen yiygü
Olur gözi yaşı şuyı olur baĥrı kanı aşı
- 4 Geçüben yādu bilişinden olan ‘ışkuñ giriftārı
Ĥazarda ĥam seferde hem dem-ā-dem oldı yoldāşı

- 5 Ne bilsün ‘aşıkuñ ğamın cihān mihnet sarāyında
Sipeh-sālār-ı ħod-gāmı cihān lezzātı ‘ayyāşı
- 6 Riyādan hāliş olmasa müselmān olmaya şūfī
Eger çün Nūḥ olursa cihān içinde biñ yaşı
- 7 Göñül virirse bir pula faḳīḥ [u] şūfī vü zāhid
İçinden ehl-i dünyādur faḳīr ise nola taşı
- 8 Kılan rāh-ı maḥabbetde yüzün pā-māl dil-dāra
Bisāṭıdır felek anuñ melek ṭāpūsı ferrāşı
- 9 Güneş gibi deger göge Senī ṭarf-ı külāhı uş
Eger dil-dār çevgāmı öñünce top ola başı

295

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Dileyen vaşl-ı yār ile ḫuzūrı
İki ‘ālemden eylesün ‘ubūrı
- 2 Kuşūrundan durur cān yāri koyup
Dilerse cennet-i hūr [u] ḫusūrı
- 3 Mürāī şūfī kāzib dā‘vā ile
İnanma göstereyüm dirse nūrı
- 4 Cihān düpdüz münācāt-gāhum oldı
Kılupdur Mūsāya maḫşūs Ṭūrı
- 5 Kelām-ı ‘ışkı zāhid gūş idemez
Oḫur mı Şaḫre cinn hergiz Zebūrı

[86a]

- 6 Şusuzluḫ var bu yanık yüregümde
Ki ḫandurmaya ‘ālemler buḫūrı
- 7 Münezzehdür dime Ḥaḫ zātına çün
Olupdur cüzz ü küll anuñ zuhūrı
- 8 Özüñden pāk ider ancaḫ faḳīhā
Şarāb-ı ‘ışkuñ uş mā-ı ṭahūrı

- 9 Göñül deryâ-yı ‘ışka ğark olaldan
Şalupdur şuya tedbîr-i şabûrı
- 10 Özini görse zâhid tâ‘at ile
Anı iblîs kılmışdur gurûrı
- 11 Senî ‘ışkuñ ğamıyla kabre girdi
Anuñçün haşra dek gitmez sürûrı

296

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Şaçuñ çün gül yüzüñ üzre seher ‘anber-feşân itdi
Ser-â-ser cümle âfâkı Mesîhâ gibi cân itdi
- 2 Göñül viren siyeh dil çeşm-i kâfir ğisûna nâ-geh
Belâ tîrine her lahza zamân cânın nişân itdi
- 3 Tarîk-i ‘ışka girdüñse göñül kayırma dînden çün
Ki niçe Şeyh-i Şan‘ânı maħabbet bi-îmân itdi
- 4 Fenâ hâkinde yüzini kılan pâ-mâl-i dil-dâra
Beķâ mülki serîrinde ğabîbi anı hân itdi
- 5 Zebûr [u] Tevrât [u] İncîl [u] Furķanuñ ‘acebdür kim
Ħaṭ-ı zülfüñ leb-i ‘aynuñ rumûzâtın beyân itdi
- 6 Eger pîr-i civân aña cihân içinde ṭalibdür
Veli pîr-i civândan ol cemâlini ‘ıyân itdi
- 7 Senî ser-ħalka-i zülfüñ giriftârlarınuñ aldı
Anuñçün kışşası hâlin cihânda câvidân itdi

297

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey göñül ‘ışk odına biryân olayduñ kâşki
Yâhu ‘ışkuñ yok ise bi-cân olayduñ kâşki
- 2 Ol Mesîhâ-dem lebi feyzinden ölmezseñ diri
Eşk-i hûnın aķıduban kan olayduñ kâşki

- 3 Ol şeh-i hūbān ayağına nişār-ı rāh için
Dürr-i mercān aqıdup giryān olayduñ kāşki
- 4 Gerçi çekmişsin beriyye hicrūñ hādsüz ğamın¹
‘İyd-ı vaşline irüp qurbān olayduñ kāşki

[86b]

- 5 Çün Hāqkuñ nūr-ı laṭīfinden zuhūr itdūñ göñül
Şeş cihetden Hāq-nümā insān olayduñ kāşki
- 6 Hemçü kuṭb uş şābit dā’ire dem-ā-dem cā-be-cā
Dā’irede merkez-i devrān olayduñ kāşki
- 7 Leblerinden dilberūñ vaşluñ şarābın içüben
Tā kıyāmet ey Senī mestān olaydın kāşki

298²

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Ey *nefahtü fīhi min rūh³* deminūñ hem-demi
Vey serāy-ı kibriyānuñ sırr-ı pinhān maḥremi
- 2 Ey ṭarīkat ehline hādī olan şems-i hüdā
Vey şerī’at kavminūñ şahnında rükn-i a’zāmı
- 3 Ey ‘uqūluñ āsmānın seyr iden şems-i cihān
Hikmetüñde ‘aql-ı eflātün tıfl-ı ā’cemi
- 4 Gel Süleymān mülküne kılma taḥassür ey hıdīv
Çünkü dīv elinde kaldı niçe günler hātemi
- 5 Mülk-i Aḥmed dīn-i Aḥmeddür sen anuñ māliki
Ol durur mülk-i bekā şöñunda yokdur mātemi
- 6 Gelmedi zātuñ gibi sulṭān-ı ‘ālem-i Hāq ṭanuk
Yaradaldan berü Hāq bu fānī mülk-i ‘ālemi
- 7 Hāq Te’ālā kıldı zātuñ raḥmet-i ḥalk-ı cihān

¹ Mısra’ın vezni bozuktur.

² Bu gazel, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 5^a -5^b ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 5^a da bulunmaktadır.

³ Hicr Sûresi 15-29 : “Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın.”

Şerh idemez vaşf-ı elţāfuñ diliyle ādemi

8 Yevm-i maşşer zıll-ı ‘arş ola yirüñ ey zıll-ı Hâk
Şek degüldür öyle didi enbiyānuñ hâtemi

9 Niçe vaşf ide kemāl-i medhüñ ey şāh-ı cihān
Bu Seniyi kâşır’ül-‘aqluñ lisān-ı ebkemi

[3 Murabbalar]

1¹

[MURABBA-I MÜTEKERRİR]

Müfte ‘ilün Fā ‘ilün Müfte ‘ilün Fā ‘ilün

I

- 1 Hırça vü destārumı ey büt-i şir̄in-likā
Rehn-i bāde idelüm bu gicelik gel helā
- 2 Ertenüñ ıssısı var erte Allah oñara
Bir sen [u] bir ben hemān [biz] idelüm zevk şafā

II

- 1 Sağ u şola şalunu gül-sitāna irelüm
Bu riyā seccādesin[i] bāgbāna virelüm
- 2 Kolumuz uzadalum şeftaluya irelüm
Bir sen [u] bir ben hemān [biz] idelüm zevk şafā

III

- 1 Mesned-i nāz üzre sen gel otur şultān-veş
Hizmetüñde bu kuluñ ayağ üzre dura hoş
- 2 Böyle göricek ‘adüvv ‘aqlı gidüp ola gış
Bir sen [u] bir ben hemān [biz] idelüm zevk şafā

IV

- 1 Şol Muştafā bāde-i şekker-āmiz idelüm
Pister-i şehnazuña misk-i gül-riz idelüm
- 2 Biliş-i bi-gāneden hayli perhiz idelüm

¹ Bu murabba, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 9^b ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 8^b -9^a da bulunmaktadır.

Bir sen [u] bir ben hemân [biz] idelüm zevk şafâ

V

- 1 Dilber eydür ey Senî sen kanı vü men kanı
‘ışkumuñ yolunda gel terk kılgil sen seni
- 2 İkilikte niçeye dek diyesin mâ vü meni
Bir sen [u] bir ben hemân [biz] idelüm zevk şafâ

2¹

[MURABBA-I MÜZDEVİC]

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ulün

I

- 1 Egerçi bende çok durur hatâ yâ
Senüñ fazluñ durur baħr-ı ‘atâyâ
- 2 Veger kimler gibiyüm fi’l-berâyâ
Vişâluñı sever cânım ħabîbâ

II

- 1 Eger put-ĥânedede olsa makâmum
Veger mey-ĥânedede olsa merâmum
- 2 [E]ger mescidde çok olsa kıyâmum
Senüñ ‘ışkuñ diler cânım ħabîbâ

III

- 1 Cihân içinde her serv-i revânı
Semen-ber lâle-ĥadd ebrü kemânı
- 2 Kaçan göz görse vü cân sevse anı
Senüñ ‘ışkuñ görür cânım ħabîbâ

IV

- 1 Eger yüzüm sürer isem türâba
Veger kırsam dehen câm-ı şarâba
- 2 Veger genc için irişsem ħarâba

¹ Bu murabba, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 10^a-10^b ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 9^b de bulunmaktadır.

Senüñ қоһуñ қоһар с̄анум һаб̄іб̄а

V

- 1 Şu ğamı olmayan bî-çârelerden
Şu yüzün çeviren âvârelerden
- 2 Şu şâh-ı hüsn olan meh-pârelerden
Senüñ hüsnüñ görür c̄anum һаб̄іб̄а

VI

- 1 Eger nâ-geh gül-istâna irersem
Gül-i nesrîn [ü] lâleler görürsem
- 2 Bu nedür diyü yârâna sorarsam
Leb [ü] ruһuñ şorar c̄anum һаб̄іб̄а

VII

- 1 Seniye ger kıılır iseñ vefâlar
Veger tîġuñ urup itsen cefâlar
- 2 İkisinden bile sürüp şafâlar
Rızâñ ancak umar c̄anum һаб̄іб̄а

3¹

[MURABBA-I MÜTEKERRİR]

Müfte'ülün Fâ'ilün Müfte'ülün Fâ'ilün

I

- 1 Ğaym-ı ğam dilden gidüp irdi c̄ana rüşenâ
Şems-i sa'd itdi tülû' naһs-i leyl oldu fenâ
- 2 *Yesseru'llâh mâyeşâ²* çıkdı c̄anumdan 'anâ
Cân [u] dilden dâ'imâ Hâlıkâ һamd [u] şenâ

II

- 1 Hâk katında nâ-gehân һâşıl oldu çün dilek
Nür-ı һamd ile şenâ çıkdı tâ evc-i felek
- 2 Şâd oluban göricek didi ol dem her melek

¹ Bu murabba, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 10^b ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 9^b-10^a da bulunmaktadır.

² Yesseru'llâh mâyeşâ: "Allah dilediği gibi kolaylaştırır."

Cân [u] dilden dâ'imâ Hâlıkâ hamd [u] şenâ

III

- 1 Hâr-1 ğam çıkdı bugün pâ-yı dilden nâ-gehân
Cân gözine gül-sitân görünüpdür bu cihân
- 2 Tâ ki süsen gibi yüz dil açup dir bu zebân
Cân [u] dilden dâ'imâ Hâlıkâ hamd [u] şenâ

IV

- 1 Mâl [u] mülküm olmayup gerçi olmuşam fakîr
Şâh-1 'ışka lîk çün nâ-gehân oldum esîr
- 2 Şâh-1 mülk olanlaruñ üzre olmuşam emîn
Cân [u] dilden dâ'imâ Hâlıkâ hamd [u] şenâ

V

- 1 Çün tecellî zât ile kıldı saña ol ğanî
Ref' olupdur ol nefes zulmet-i zâtuñ Senî
- 2 Tâ ki saña didi[ydi] Rüşenî vü Gülşenî
Cân [u] dilden dâ'imâ Hâlıkâ hamd [u] şenâ

4¹

[MURABBA-I MÜTEKERRİR]

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

- 1 Ğaflet uyğusundan ey gönül uyan gözünü aç
Çün ağardı göz göre yüzünde şakal başda saç
- 2 'Özrüñ için gözyaşını yüzün üzre durma saç
Mâ-sivâyı terk idüben kurb-1 zât-1 Hâkka kaç

II

- 1 Kılubanı çün behâyim öd ile içüñi sîr
Tab'-1 süflî meclisinde rûhuñı kılma esîr
- 2 'Âlem-i lâhûta ger olmağ diler isen emîr

¹ Bu murabba, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 18^b ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 17^a -17^b de bulunmaktadır.

Mā-sivāyı terk idüben kurb-1 zāt-1 Hakkâ kaç

III

- 1 Her nefes devrân-ı ‘ömrüñ yel gibi tiz tiz geçer
Saña ölüm hil‘atin dest-i ecel durmaz biçer
- 2 Şanma halkı öldürüp anlardan uş seni seçer
Mā-sivāyı terk idüben kurb-1 zāt-1 Hakkâ kaç

IV

- 1 Bu kışacık ‘ömrüñ için eyleme tül-i emel
Çün sanularuñ bozular ‘âkıbet nâ-geh ecel
- 2 Âhîretde ki ebed ‘ömrüñ için eyle ‘amel
Mā-sivāyı terk idüben kurb-1 zāt-1 Hakkâ kaç

V

- 1 Niçe yâduñ çeke cânuñ ten gamın ey bü’l-hazen
Hakk erine küy-1 Hakkdur ‘âkıbet-1 hubbü’l-vağan
- 2 Diler iseñ gözüñe görine ol veç-i hüsn
Mā-sivāyı terk idüben kurb-1 zāt-1 Hakkâ kaç

VI

- 1 Mā-sivā didügüm uş vehm-i hayâlüñdür hemân
Yokşa Hakk ‘âlemde günden âşikâradur inan
- 2 Diler iseñ bu haķikat ola gözüñe ‘ıyân
Mā-sivāyı terk idüben kurb-1 zāt-1 Hakkâ kaç

VII

- 1 Hakkdur aşluñ aşluñı bul gâfil olma ey civân
Olasın tâ Hakk ile hayy vaşl-1 Hakkda cavidân
- 2 Bulasın hicrüñ belâsından Senî gibi emân
Mā-sivāyı terk idüben kurb-1 zāt-1 Hakkâ kaç

5¹

[MURABBA-I MÜTEKERRİR]

¹ Bu murabba, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 22^a-22^b ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 20^b-21^a da bulunmaktadır.

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

- 1 Ol perīnün çīn-i zülfünde belā-yı bī-‘aded
Çekdi bu dil kim hesābın bilmez anuñ bir ehad
- 2 Hāli budur yüzi kara kāfiri kılan sened
Çıkdı bu gönlüm elümden ey müselmānlar meded

II

- 1 Sīne-i bī-kīneme kirpikleri oħın atar
Ġamzesi hışmı ile ol oħlara zehrin kıatar
- 2 Her nazarda tīr-i zehr olur yürekde batar
Çıkdı bu gönlüm elümden ey müselmānlar meded

III

- 1 Her kaçan kim atlatup meydāna çıksa ol perī
şad hezārān ehl-i dīn olur [īmāndan]¹ biri
- 2 Eş-řalā ser-bāz-ı ‘āřıkklar kanı gelsün beri
Çıkdı bu gönlüm elümden ey müselmānlar meded

IV

- 1 Bir nefes ger şalunursa nāz ile ol sīm-ber
Yüregüm ditrer bu pīr-i ‘aqluma ifnā irer
- 2 Bu ħarābe tende īmān yalıñuzca niçedür
Çıkdı bu gönlüm elümden ey müselmānlar meded

V

- 1 Münkir olan böyle şanur sözlerüm naķlī dur[ur]
Bilemez kim bu maķām-ı ‘ālem-i tevġīd dur[ur]
- 2 İkilikden kaçuban birlik ile tefrīd dur[ur]
Çıkdı bu gönlüm elümden ey müselmānlar meded

VI

¹ İki nüshada da “īmāřdan” şeklinde yazan sözcük anlam gereği “īmāndan” olarak tamir edilmiştir.

- 1 Bu cemî'-i varlığıñ Hakk emrine teslim dur[ur]
Dînüni virmek Hakk'a bil dînüne ta'zîm dur[ur]
- 2 Hem 'ubüdiyyet kemâli böylece tetmîm durur
Çıkdı bu gönlüm elümden ey müselmânlar meded

VII

- 1 Râh-ı 'ışka gel Seni merd-ânelikle ço qadem
Zātuñi zât-ı Hudānuñ satvetinde kıl 'adem
- 2 Pes dir isen yaraşur saña dimege dem-be-dem
Çıkdı bu gönlüm elümden ey müselmânlar meded

6¹

[MURABBA-I MÜZDEVİÇ]

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

I

- 1 Cihân güherleri sîmîn-berler
Yüzi güller leb-i la'li şekerler
- 2 Egerçi bizcileyini n'iderler
Velî 'uşşâk olanları severler

II

- 1 Egerçi işleri olur cefâlar
Cefâlar 'âkıbet olur vefâlar
- 2 Vefâlar cānlara virir şafâlar
Şafâ virici cānları severler

III

- 1 Egerçi hüsn ilinüñ şehleridür
Melâhât âsmâni mehleridür
- 2 Maqâşid ehlinüñ der-gehleridür
Velî dökmege qanları severler

IV

¹ Bu murabba, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 29^a-29^b ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 27^a-27^b de bulunmaktadır.

- 1 Kaçan kim ol per̄iler nāz iderler
Muhibler nāleler āgāz iderler
- 2 Dem-ā-dem dem deme dem-sāz iderler
Ki dilberler fiġānları severler

V

- 1 Göñülden nāz ile şabri kıaparlar
Bedenden dīn [u] īmānı eyerler
- 2 Anuñla ey Senī fitne kıoparlar
Ki Türk olan tālanları severler

7¹

[MURABBA-I MÜTEKERRİR]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

- 1 Ey olan nūr-ı cemālinden dü ‘ālem muķtebes
Yoķ durur ‘āşıķlara vaşluñdan özge mültemes
- 2 Kā‘ilim başum keserseñ iki şañma anı kes
Kıl kerem ey cāna cān göster yüzüñ āķir nefes

II

- 1 Bu firāk içinde niķe kıala cānum ħazan ile
Çün cemālūñ cümle āfāķı dutupdur ħüsn ile
- 2 Kıoma beni hicr içinde dīde-i pūr ħūn ile
Kıl kerem ey cāna cān göster yüzün āķir nefes

III

- 1 Bu revā mı cümle ‘ālem ola vaşluñ ile ħay
Hicr şāķrāsını kıla her biri vaşl ile ħay
- 2 Men firāk odı ile her dem dilüm baġrum çü ney
Kıl kerem ey cāna cān göster yüzün āķir nefes

IV

¹ Bu murabba, Dīvān, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakī Tekkesi nr. 181, yk. 36^a-36^b ve Uşşakī Tekkesi nr. 161, yk. 33^b-34^a da bulunmaktadır.

1 Cümle ‘âlem zerre zerre şol cemâlûñ âyine
Bî-cefâ oldılar ey gün yüzlü mâhum âyine

2 Tâ ki her biri vişâlûñ ni‘metiyle bâyine
Kıl kerem ey cāna cān göster yüzün âhîr nefes

V

1 Cān eger tenden giderse yok durur göñlümde ğam
Çünkü ola sencileyin cāna hem-dem dem-be-dem

2 Cān çü cānānuma aġyār ola aġyārı nidem
Kıl kerem ey cāna cān göster yüzün âhîr nefes

VI

1 Gerçi yâ Rab kılurum eş‘âr-ı bu‘d için nidâ
Lîk cānum olmadı bir dem vişâlûñden [cüdâ]¹

2 Anuñ içün cān [u] dil olmağ diler saña fedâ
Kıl kerem ey cāna cān göster yüzün âhîr nefes

VII

1 Dilberâ miskîn Senî kim ‘ışkuña dil-bestedür
Doyamadı ‘ışkuñuñ çarbına dil-şikestedür

2 Firqatüñden şimdi ki halde ölümlü hastedür
Kıl kerem ey cāna cān göster yüzün âhîr nefes

8²

[MURABBA-I MÜTEKERRİR]

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

I

1 Senüñ zülfüñ gibi ey dilber-i hoş
Dem-â-dem hâlüm olupdur müşevveş

2 Eger ‘ışkuña olmadum ise eş
Nedür yâ Rabb göñüldeki bu âteş

¹ İki nüshada da “Hudâ” şeklinde yazan sözcük anlam gereği “cüdâ” olarak tamir edilmiştir.

² Bu murabba, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 38^a-38^b ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 35^b de bulunmaktadır.

II

- 1 Ten ile cānumı küllī yaḥupdur
Cihān ḥalkına sırrumı çaḥupdur
- 2 Bugün adumı mecnūna taḥupdur
Nedür yā Rabb gönüldeki bu âteş

III

- 1 İridi bu vücūdum yana yana
Ola ‘aqlumı şalmışam yabana
- 2 Gidüpdür cümle varlıgum tālāna
Nedür yā Rabb gönüldeki bu âteş

IV

- 1 Sever gönülüm eger bulaşsa kıana
Kim ola düşse böyle fikr [u] şana
- 2 Dilemez hiç ‘ışkuñdan uşana
Nedür ya Rabb gönüldeki bu âteş

V

- 1 Senīyi ‘ākıbet ‘ışk öldüriser
Vücūdun bu cihāndan kıaldurısar
- 2 Yerine girü anuñ oldurısar
Nedür yā Rabb gönüldeki bu âteş

9¹

[MURABBA-I MÜTEKERRİR]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

- 1 Şol ezel şöḥbetümüz[den] aña kıurbān olduğum
Çünkü müştākum dem-ā-dem aña kıurbān olduğum
- 2 Bir digül biñ vireyüm cān saña kıurbān olduğum
Kaçma benden kııl kerem gel baña kıurbān olduğum

¹ Bu murabba, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 58^b-59^a ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 54^b de bulunmaktadır.

II

- 1 Çün melekden oldı zātuñ ‘ayb [u] noqşāndan beri
Şīve vü nāz[dur] bu ki qalır mı hayrān[dan] beri
- 2 Ey cihānuñ cevheri dil ehli dilden dilberi
Qaçma benden kıl kerem gel baña qurbān olduğum

III

- 1 Bir içim şudur vücūduñ ancaq ey cān-pāresi
Vuşlatuñdur dā’imā bī-çāre cānum çāresi
- 2 Diñle bir dem tānedür bu ‘ıŝkuñuñ āvāresi
Qaçma benden kıl kerem gel baña qurbān olduğum

IV

- 1 Niçeye dek hasretüñle ağlaya gözüm çü miğ
Alsañ olur beni qatl itmek için destüñe tiğ
- 2 Sen habībden Hāşā li’llāh eyleyem cānum diriğ
Qaçma benden kıl kerem gel baña qurbān olduğum

V

- 1 Sensüzün baña gerekmez ‘ömr-i fānī bir nefes
Yā cefāñı luṭf ile yā başumı tiğ ile kes
- 2 Bende-i miskīn Senīnin bu durur sözi bes
Qaçma benden kıl kerem baña qurbān olduğum

10¹

[MURABBA-I MÜZDEVİÇ]

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

I

- 1 ‘Aql [u] gönlüm aldı benden bir perī-rū nā-gehān
Şimdi cāna qaşd ider virmez baña hergiz amān
- 2 Çünki bunlar çıqdı elden oda yansun hānmān
Yādu bilişden kaçup āvāre olmamdur hemān

¹ Bu murabba, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 65^a ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 60^a-60^b de bulunmaktadır.

II

- 1 ‘Işkı ol leylî vü şek her şeb meni mecnûn ider
Zulmet-i hicrümde çeşmüm dem-be-dem pür-ḥûn ider
- 2 Hastalıkda yüzümi şararduban altun ider
Neyleyem şimden girü bî-çâre olmamdur hemân

III

- 1 Şol ḥarâmî gözleri kaşı yayın baña çeker
Ġamzesi oḡlarını ayruḡ nişân [u] cân atar
- 2 Gönlümün serçesine seng-i cefâ atmak diler
Kaḡkı zaḡmına döyem biñ pâre olmamdur hemân

IV

- 1 Şehr-i hicrân kûçesinde yürür iken men garîb
Nâ-gehân baña belâ vü derd-i ‘ışk oldı naşîb
- 2 Dutuban nabzumı çü şaldı başını ol ṭabîb
Bildüm uş ḡâbil degül tîmâra olmamdur hemân

V

- 1 Gün yüzünden dilberâ buldı bu gönlüm Rüşenî
Gül-ruḡundan ḡâr [u] ḡas gözde görünür Gülşenî
- 2 Diñle sözüm Allahı cândan severseñ ey Senî
Âsitânında ḡul ol dil-dâra olmamdur hemân

11¹

[MURABBA-I MÜTEKERRİR]

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

I

- 1 Gül yüzündür bülbül-i cânım dem-â-dem Gülşenî
Gün cemâlündür bu iki tîre çeşmüm Rüşenî
- 2 Leblerün feyzi durur mışbâḡ-ı rûḡum doḡanı
Cisme cân gelmezden evvel cân sever idi seni

¹ Bu murabba, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 81^a-81^b ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 75^b de bulunmaktadır.

II

- 1 Bu revāmı görünüp gönlümü yağma idesin
Berķ-i lāmi‘ gibi dönüben öñümden gidesin
- 2 Ebr-i nisān gibi yaşum āh ile aħıdasın
Cisme cān gelmezden evvel cān sever idi seni

III

- 1 Bencileyin öñmaduķ sevdüğüme ‘ār eyleme
Gül-şen-i vaşluñdan ayırup yirüm ħār eyleme
- 2 Yanmışam ‘ışķ oduna hicr oduna yār eyleme
Cisme cān gelmezden ol cān sever idi seni

IV

- 1 Dilberā diñle ne dir bu ‘āşık-ı āvāreyi
Bende buldum bendelikde bende seni arayı
- 2 Saña cān virmekdedür bildüm visāle çāreyi
Cisme cān gelmezden evvel cān sever idi seni

V

- 1 Şimdi mi sevdi bu cān sen cāna cān cānānesin
Belki andan öñ ki Ħaķ yaptı cihān mey-ħānesin
- 2 Nūş kı lup leblerüñ şāfī meyüñ peymānesin
Cisme cān gelmezden evvel cān sever idi seni

VI

- 1 Gerçi sensüz dü cihānda olamazam bir nefes
Bes ki maħv olmamı sende cān u dil kı lır heves
- 2 Tā ki bāng iden sen olasın özümde çün ceres
Cisme cān gelmezden evvel cān sever idi seni

VII

- 1 Gözlerümden aķıdur kı an yaş[1] hicrüñ yarası
Vuşlatuñdur girü dermānsuz derdüñ çāresi
- 2 Ol sebebdendür Senī vaşl-ı ruħuñ āvāresi
Cisme cān gelmezden evvel cān sever idi seni

[MURABBA-I MÜZDEVİÇ]

Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün

I

- 1 Müselmānlar görüñ ol bī-vefāyı
Niçe kıtur baña cevır [u] cefāyı
- 2 İder bī-gāneye vaşla şalāyı
Yağar nār-ı firāka āşināyı

II

- 1 Disem ref' it saçuñ kāküllerini
Ki gözüm göre yüzüñ güllerini
- 2 Şaçar gül üzre ter sünbüllerini
Çü bülbül zār ider men bī-nevāyı

III

- 1 Didükde dut elüm kaldum mededsüz
Yüzüm taşhıfler görür 'adedsüz
- 2 İder düşünām zehr olur hādsüz
Eger kılsam aña medh u şenāyı

IV

- 1 Ne yüz kim olsa rāhınuñ türābı
Şaçar ol yüze gül yüzi gül-ābı
- 2 Beķā virir leb-i la'li şarābı
Virürse çeşm-i fettānı fenāyı

V

- 1 Egerçi gün yüzi bedr aya beñzer
Yüzi üstünde kaşı yaya beñzer
- 2 Haķā kıldı diyen hem-tāya beñzer
Yire kim beñzedür hergiz semāyı

¹ Bu murabba, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşakî Tekkesi nr. 181, yk. 84^b-85^a ve Uşşakî Tekkesi nr. 161, yk. 78^b-79^a da bulunmaktadır.

VI

- 1 Hümāyūn kākūli yüzün dolandı
Ki zıllında anuñ gönlüm dolandı
- 2 Sa‘ādet devleti andan olandı
Dilerler ol sebep zıll-ı hümāyı

VII

- 1 Hümā-yı cān ne bilür idi pervāz
Ki ola ey Senī ‘ulvīle dem-sāz
- 2 Velī ‘ışka düşelden rüz-ı āgāz
Kılan sevdā-yı zülfidür hevāyı

SONUÇ

Yaptığımız bu çalışma esnasında Senî Ali'nin hayatını, Senî Ali Dîvânı'nın transkripsiyonlu metnini ve incelemesini ortaya koymaya çalıştık. Çalışma sonunda vardığımız sonuçlara göre:

Senî Ali'nin hayatı hakkında kaynaklarda bilgi bulunamaması sonucu dîvânını okurken beyitlerden hayatı ile ilgili rastladığımız bilgileri topladık ve kendimiz şâirin dîvânından hareketle hayatını ve edebî kişiliğini oluşturduk. Buna göre Senî Ali, Gülşenilik tarikatına mensup dîni ve tasavvufî şiirler yazan bir şâirimizdir. Şiirlerinden Şeyh İbrâhim Gülşenî ve Dede Ömer Rûşenî'ye çok önem verdiği, onları şeyhi olarak kabul ettiği ve onlardan etkilendiği bellidir. Nitekim mahlasını kullandığı beyitlerin çoğunda kendi adı ile birlikte Rûşenî ve Gülşenî'yi zikretmiştir.

Senî Ali'nin çeviriyazıya aktarıp incelediğimiz dîvânından hareketle Dîvân edebiyatı geleneğine ve dîni ve tasavvufî konulara hakim olduğunu, Arapça ve Farsçayı iyi derecede bildiğini söyleyebiliriz. Şâir dîvânında yazmış olduğu mülemma tarzı şiirlerde Türkçe Arapça ve Farsçaya hakimiyetini göstermiştir.

Şâir döneminin kültürel, edebî, tarihî, dinî vb. konularda oldukça bilgilidir ve bu bilgilerini şiirlerinde kullanmıştır. Farsça ve Arapçayı iyi bildiği anlaşılacakla birlikte dîvânında genel olarak halkın anlayabileceği sade ve açık bir dil kullanmıştır. Halk söyleyişlerine, atasözleri ve deyimlere yer vermesi yanında, Eski Anadolu Türkçesi ve Azeri sahasının dil özellikleri şiir diline yansımıştır.

Şâirin hemen hemen bütün edebî sanatları dîvânında başarıyla kullandığını söyleyebiliriz. Kullandığı edebî sanatları beyit bütünlüğü içerisinde doğal duruşu ve sanatları yerli yerinde kullanması bunun bir göstergesidir. Edebî sanatlardan en çok telmih ve iktibas sanatını tercih etmiş ve Kur'an'dan ve hadislerden önemli ölçüde iktibas yapmıştır.

Senî dîvânda çok fazla nazım şekli kullanmamıştır. Mesnevî, gazel ve murabba olmak üzere üç nazım şekline yer vermiştir. En fazla gazel nazım şeklini tercih etmiştir. Nazım türleri arasında da münâcât, na't ve methiye bulunmaktadır. Vezin konusunda da geleneğe bağlı kalan ve en çok kullanılan kalıpları tercih eden şâirin şiirlerinde aruzu

uygulamada genel olarak başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Hemen her şâirde görülebilecek aruz problemleri Senî'nin dîvânında da göze çarpmaktadır.

Sonuç olarak Senî Ali ve Senî Ali Dîvânı üzerinde yaptığımız bu çalışma ile şâiri, şâirin edebî kişiliğini, onun şiir dünyasına bakış açısını yakından tanıma ve dîvânını gerek şekil yönünden gerek muhteva yönünden inceleme fırsatı bulmuş olduk. Bütün bunların yanında bu çalışmanın asıl önemi Senî Ali Dîvânı'nın ilk defa çeviriyazıya aktarılması ile bilim dünyasına ve kütürümüze kazandırılmış olmasıdır.

KAYNAKÇA

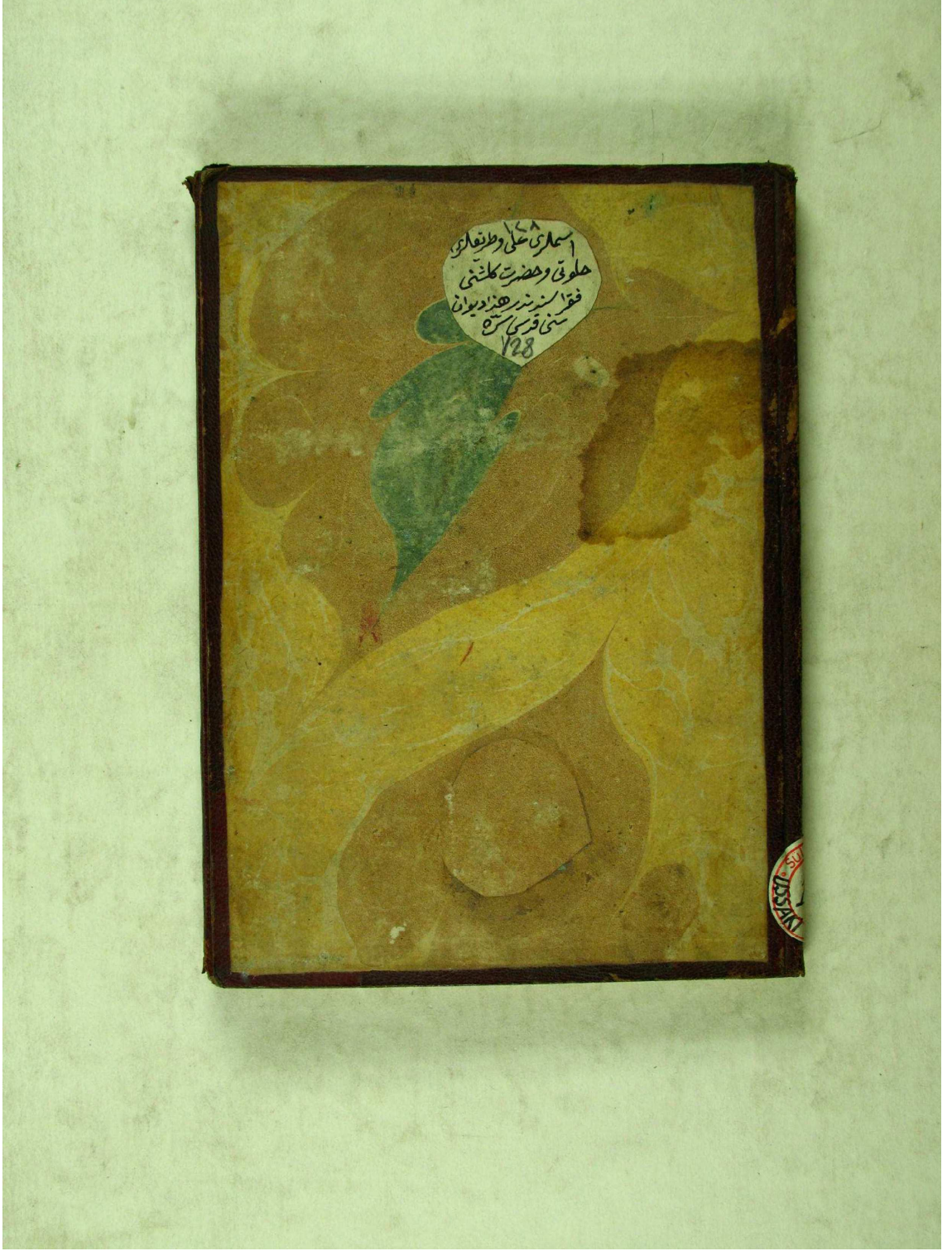
- AKPINAR, Hüseyin, **Gülşenlik'te Mûsikî ve Mûsikîşinaslar**, Doktora Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa 2004.
- AKSEKİ, A. Hamdi, **İslâm Dini İtikat İbadet ve Ahlak**, Diyanet İşleri Yayınları, Ankara 1960.
- ALBAYRAK, Nurettin, "Eyyûb", **DİA**, C. 12, İstanbul 1995.
- Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü. <http://www.tdkterim.gov.tr/atasoz/?kategori=atalst&kelime=silah&hng=tam> (10 Mayıs 2012).
- BANARLI Nihat Sami, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, C:I, Milli Eğitim Basım Evi, İstanbul 1971.
- BATIİSLAM, H. Dilek, "Dîvân Şiiriyle Halk Şiirinde Ortak Bir Söyleyiş Biçimi (Mürâca' a-Dedim-Dedi)" **Folklor Edebiyat**, C. VI S. 22, Ankara 2000.
- BOLAY, Süleymân Hayri, "Âdem", **DİA**, C. 1, İstanbul 1988.
- CANDAN, Gülşen, "Senî Ali'nin Elif-nâme'si", **TurkishStudies- TurkishStudies- International PeriodicalForTheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic**, Volume. 7/1Winter 2012, Turkey.
- CEBECİOĞLU, Ethem, **Tasavvuf Terimleri & Deyimleri Sözlüğü**, Anka Yayınları, İstanbul 2004.
- DEMİR, Nurettin ve Emine Yılmaz, **Türk Dili El Kitabı**, Grafiker Yayınları, Ankara 2009.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2005.
- ERGİN, Muharrem, **Türk Dil Bilgisi**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1983.
- GÜRER, Dilaver, **Füsûsu'l-Hikem ve Mesnevî'de Peygamber Öyküleri**, C.II, Mebkam Yayınları, Konya 2007.
- HANÇERLİOĞLU Orhan, **İslâm İnançları Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, İstanbul 1984.

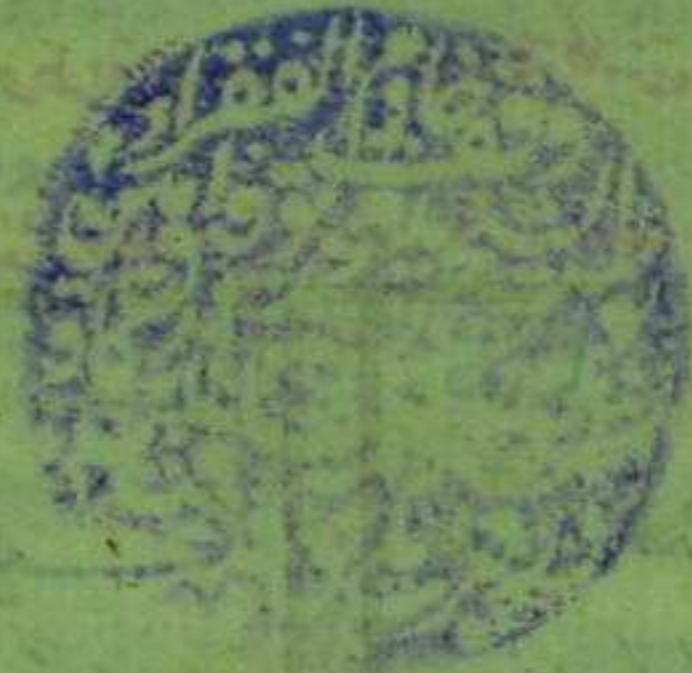
- HARMAN, Ömer Faruk, “Mûsâ”, **DİA**, C. 31, İstanbul 2006.
- İPEKTEN, Haluk, **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2004.
- REDHOUSE , James W., Turkish and English Lexicon, Librairie Du Liban Beirut, Printed in Lebanon, Constantinople 1890.
- KABAKLI, Ahmet, **Türk Edebiyatı**, C:II, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2002.
- KARA, Mutafa, **Tasavvuf ve Tarikatlar**, İletişim Yayınları, İstanbul 1992.
- KARAGÖZ İsmail, **Dinî Kavramlar Sözlüğü**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.
- KAYA Bayram Ali, **Osman Nevres ve Dîvânı**, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul 2007.
- KAYA, Rahime, **Feyzî Dîvânı’nda Din ve Tasavvuf**, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2006
- KAYGISIZ, Mehmet, **Türklerde Müzik**, Kaynak Yayınları, İstanbul 2000.
- KÖPRÜLÜ, Fuat, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.
- Kur’ân-ı Kerîm [.http://www.kuranmeali.org](http://www.kuranmeali.org) (15 Şubat 2012).
- MENGİ, Mine, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara 1999.
- ONAY Ahmet Talat, **Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü**, Birleşik Yayınevi, Ankara 2007.
- Osmanlıca Türkçe Sözlük. www.osmanlicaturkce.com (6 Eylül 2011)
- ÖNGÜT, Ömer, **Kısâs-ı Enbiyâ**, Hakikat Neşriyat, İstanbul 1995.
- PALA, İskender, **Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yayınları, İstanbul 2004.
- PEKOLCAY, Necla, **İslami Türk Edebiyatı**, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1996.
- SÂMÎ Şemseddin, **Kamûsu’l-Alâm**, Mihran Matbaası, İstanbul 1311.
- SÂMÎ, Şemseddin, **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yayınları, 14. Baskı, İstanbul 2005.

- SEFERCİOĞLU, Nejat, **Nev’i Dîvânı’nın Tahlili**, Akçağ Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2001.
- SERDAROĞLU, Vildan, **Sosyal Hayat IşığındaZâtîDîvânı**, İSAM Yayınları, İstanbul 2006.
- ŞENTÜRK, Ahmet Atilla ve Ahmet Kartal, **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Dergah Yayınları, İstanbul 2007.
- ULUDAĞ, Süleyman, **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2001.
- USTAOĞLU, Seyyid Osman, **Geçmişten Günümüze Tarikatlar ve Silsileleri**, Ustaoglu Yayınları, Ankara 2002.
- VİCDANİ, Sadık, **Tarikatlar ve Silsileleri(Tomar-ı Turuk-ı Aliyye)**, Haz: İrfan Gündüz, Enderun Yayınları, İstanbul.
- WAARDENBURG, Jacques, “Mesih”, **DİA**, C. 29, Ankara 2004.
- Yeni Tarama Sözlüğü**,Düz. Cem, Dilçin,Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983.
- YILMAZ, Mehmet, **Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler Ansiklopedik Sözlük**, Enderun Yayınları, İstanbul 1992.
- ZAVOTÇU, Gencay, **Divan Edebiyatı Kişiler-Kişilikler Sözlüğü**, Aydın Ktabevi, Ankara 2006.

EKLER

Ek-1 : Senî Ali Dîvânı

Handwritten text in Arabic script, arranged in two columns within a rectangular border. The text is faint and difficult to read due to fading and the age of the manuscript.

Süleymaniye Kütüphanesi	
Kısım:	Ussabi Telhisi
Yeni kayıt No:	179
Esas No:	181

اسلمی علی و طریقلری صلوٰتی و حضرت کلشی فقر آسند ندر
 هذ دیوان سنی قره سن سره الهیزین

دفعنا کید شیطان الرجیم بحین الوضو ستاراً حلیم پیر اوزره کو کلری دوار قلدی جهان خلقینه لطف جور ایدر لر خدا امری ایله جنبش قیلور لر جهان اجمده اول کیم آری شی در غنی در کرچه بوندن او مطلق بر او یوقدر که روشن هیچ قیلماز غنییم دیری کرچه اول اوزینه نه و آریسه ثرادن تا ثریاً هورن کیم کودینه یار جاننه سر آیتله فیوضی ماهر اولدی خدا ایله جهان هم زنده اولدی	با ستم الله الرحمن الرحیم کریماً منعماً رباً علیماً عدمدن کایناتی وار قلدی سما کریم دون کون دوار ایدر لر جهاننده نیک بدنه ایش قیلور لر نجه جنبش که عشقی ایله چی در جهان بر جسمش جانیدر اول حق کنش دنیا به کرچه هیچ صیفماز زراثر آینه در کون یوزینه تحکرده دورر عشقیله اشیا بنا اوردی هوا اوزره جهاننه چو امرکت کنزاً ظاهر اولدی ننه کیم جانله تن آکنده اولدی

الکرچه

الکرچه زاتی مستغنی اولوبدور
 الکرچه حق غنی بالذات اولوبدور
 دکل دور انسوزین بر شی دور یسه
 بیون صبل وریدندورر اقرب
 نفقت فیه من روی دیمش حق
 طلبده یاقدری کون ای کون چرائین
 وصالی شوقنه اول کلعداروک
 یوزین اچاغه درویشلر کبی صو
 مراقب صوفی کبی ارض مدهوش
 دلوعاشق کبی دریاک عالم
 نسیم عشقی ایله غنچه بی پاکه
 شهید کربو کبی حشرده
 بنفشه موئن مکین کبی
 سما نك رفعتی ارضک حسیضی
 طلور در حقیله دوبروز محقق
 ضیا سوز خانه کوندن هیچ قالمماز
 آنک بر لیکنه شاهد در اشیا
 ایو یاوز اکا مرآت اولوبدور
 آنک لطفینه ادم هدم اولدی

صفایتیه جهان دوبروز طولبدور
 جهان اما اکا مرآت اولوبدور
 ویاییر اوزره بر ایاق یور یسه
 اوزندن اوذ کانونر یورر انسب
 ولی دوتار بوسوزه جاهدون رق
 دخی دونوب دورر بیلر دور آغین
 رون کون یورکی دوتوشدی نارک
 سوروج دلدر این ایرر جسته جو
 اولوب ساکت که حق اجمده در اوش
 هورن عشقه قینار دمام
 ایدوبدر یاقه بین عاشق کبی چاک
 دورور خونین کفن لوله سحرده
 اکوج باشنی وار حزن حریمی
 جهانک طول عمقیله عریضی
 کیرو اولماز مقید ذات مطلق
 ولی قرصی تجزی هیچ بولماز
 اَللهُ وَ اَهِدُ رَبَّ تَعَالَى
 آنک بر لیکنه آیات اولوبدور
 آنک قهرینه شیطان محرم اولدی

آنک لطیفه قهرین کو ستر لر
 سماپی روز شب روار قدر
 صواوزره قوردی عرشک بار کاهین
 روشتمدر دکر اوزره بوراضی
 هوا اوزره ولی بحری معلق
 هوادر عرش فرشک ماوراسی
 جهانک فوق و تحتی هوادر
 زمینی یا ایره قیور هجو تنور
 زبردن طکی قلعه پیر او خاندن
 شهاب ثاقب ایلدی نجومی
 قیور یوسف قولینی مصره سلطان
 سیمان تختی که دیوه ویرور
 هان اکایر سلطانق انجق
 که باقیدر وجود تو یزالی
 کورر قولورنک حدسوز خطاسین
 ایدر عیسی یی مهد اچمنده کویا
 آنک حکمدینه عقل ایره مز
 طالو ماز قهر بجز زاتنه جان
 محمد کیم دیدی حق اکالولوک

نهاندر

نهاندر جانده جانت آکا ایره مز
 اگر چه کامل انسانه عیاندر
 کنش غایتده کر قیلور اوزین فاش
 کوکل کیم مخزن اسرار حقدر
 احاطه قیلو ماز علم خدای
 نه علمک غایتین هرگز بولر اول
 نه دکلو کیم بلور علم جدیدی
 اگر چه جوش ایدر هر دم چورریا
 اگر چه ذره دن شکیدر احقر
 سقیمم دهرم جا مینی اچدی
 بنی بر بحر عشقه صالیدی باری
 بنی مست اندی جام تو یزالی
 چو کوردی یوق نصیبی روح جاندر

دیدی نوشن ایره جان صفا آنک
 یا پشدی دانسینه مصطفایک

مدح رسول علیه السلام

محمد در که رحمان مظهر یور
 دیو بدر حق آنک حقنره لولوک
 چو کوردی حقی شکسوز کوردن آنی
 طفیل زاتنک انسی پر یور
 سورر حاکینه یوزنی رایم افلوک
 دیدی مطلق حدیث من روانی

چو اشیا آن مقدم اولدی زانی
 ازل جائیدر آخر جسمی آنک
 جمیع انبیاء حق عاشقیدور
 ولی محبوبدر اکامحمد
 خدشاهد دور مشهور اولدر
 سرای کبریایک رازدارک
 خد قاتنده رانیم اکرم اولدر
 چورایم وصل صقک محرمیدر
 محمد بحر ذاتک کوهریدر
 صمدن عالی مسلوخ قلدی
 انوکچون انسی جن امتدوراکا
 جمیع انبیاء بوم القیامت
 شفاعت شمعنی احمد او یاراً
 محمد شاهباز نو مکاندور
 سریر کبریا شاهیدور او
 حقیقت بوستانیک کلیدر
 جمالی شمع جمیع انبیادور
 کنش آلود ضیائی کو کبندن
 جهان فرع اولدی اصل اولدر ^{نه}

ظهور اتری انوکله حق صفاتی
 انوکچون خاتم اولدی اسمی آنک
 خد آنک هر برسی صاد قیدر
 اکا قول اولدی ارواح مجرد
 لواء الحمد له محمد اولدر
 وجود آنک قمو اولدر مداری
 دینارده سید و حیه محرم اولدر
 مقام لی مع الله هدمیدر
 انوکچون انسی جنک رهبریدر
 شریعت فالما دی منسوخ قلدی
 که عفو مرحمت منتدوراکا
 چکاره هولدن بی حد خد امت
 جمیع امتین او جماعه قویاً
 جهان کهنیه بر تازده جاندر
 معالی کو کنوک ماهیدور او
 وصالک کلستانی بلبلیدور
 وصالی فیض روح او بیادور
 مذاقی بولدی کوز خوش بسندن
 نته کیم جسم فرع اولدی بو جانده

خدایم

خدایم عین ذات ایش صفاتی
 نه کون کیم اکلدر بدر جاهلین
 اولور طاهها خطاب جانفراستی
 یوزنندن والضحی اولدی عبارت
 سیادت باشی اوزره تاجی آنک
 ایرنزه لی مع الله ده جلیل
 سیادت منبرک اولدر خطیبی
 چو وصفی رحمة للعالمین در

انوکچون یارادوبدر کاینات
 ویاذکر اقسه لر قدری نهالین
 لغز کدر ندایک دلکشای
 صبحی واللیل ازا یعنی اشارت
 اولور یاسین بیل اول پاک جانک
 وداع اتری اودمده جبرائیله
 سعادت کلشنی نک عند لیبی
 خد اوند سموات زمین دور

آنک یاری که هر بیری ولیدور
 ابوبکر عمر عثمان علیدر

کولکدر صاحب اسرار محمد
 ابد محو اولدی آثار شرایع
 چولطف قهر نک من عاشقیع
 قیلور جانم رمانین خوش معطر
 جهان زر راتی جو ظاه اولدی
 سلو طین قول غنزه کوشواره
 کولکدر التوتونده نقش شاهی
 ایلیک خارنی کوزدن اریب کیم
 خد آنک یاری اولور حقیقت

دولور در جانده انوار محمد
 چوکلدی دین آثار محمد
 کوزنده کلدورر خار محمد
 نسیم مشک تاتار محمد
 چودوغدی شمس رضسار محمد
 اولور قول درر بار محمد
 اولبدر حکم اخبار محمد
 کورینه سکا کلزار محمد
 اولند جانله یار محمد

متاع انبیا هب کاسد اولدی	تور اولدی چونکه باز آرمحمد
	سنی بو علمه انجق تر جان دور
	حقیقت اولدی گفتار محمد
	مدح باد شاه جهان سلطان سیمانی سیم خان
یزر کی خواجه نک نعتی خامه	که بولورونقی اتو کله نامه
کولدن کچی کیلم دوران اچمده	کماله ایر شان عرفان اچمده
زمانی باد شاهین هر برسی	چو اولدی جانوری علمک برسی
کتابدا اچمه یازدی خصالین	عدالته سخاوتده کمالین
نچون مدح اتمیم بباد شاهم	نکهدار جهانت عالم پناهم
که بیلور سینی ناتوانی	سیمان شاه دوریدور زمانی
خصوصاً دور ایدردن بوزمانه	انوک تک شاه کلیه جهاننه
اگرچه سعد بن زکیله سعدی	بولوبدر صیت همچون جرج ریعی
وی ذکر اتمو کومدر شاه هشیار	که زنگی کچی نچه هندسی وار
ویرورنوشین روان روادوین	کوردسه شکوز استابول خاین
کوریکی حاتم طی کر سخا سین	ویا خود رستم اول شاهک غزاین
اولوری سایلندن حاتم انک	کمانداری اولوری رستم انک
نه سلطانله بکرتسم بدوغم	انک کچی کتور مدی چو عالم
چو اولدرین دنیا باد شاهی	اولدر الحق اول عالم پناهی
نیدر جام جسمی اول شاه عالم	که مقصوده اولوم دیدو کوه هدم

چو فکره

چو فکره کلسه عقل دل پذیردی	عیان صقی کوردر روشن ضمیری
نیدر خضر و کت زلول این دهانی	چو حیدور علم رحمانیله جانی
چو ظل الله دور سر مایه سنده	کچی خلق جهان خوش سایه سنده
چو سایه صاحبندن بولدی مایه	جد اشحنندن اولماز هیچ سایه
صفات شخص ایش او صاسایه	چو زاتندن بولوبوردر سایه مایه
پس او صافنده شاهک حق صفا	ظهور ایتله دور تی شش جهانی
و چوری رحمت حق بی ریادر	چو ظل نور ذات کبر یادر
فلکلر غزنه دوار اولیدر	ملکلر اکاخذ متکار اولیدر
تنی او طائی کورسه اضطرابی	ار ندر همتی اولسون طنابی
ییرنره جکسه کر صمصام قهری	صونرا سپانیا یه اول جام زهری
انا طولیه جیغسه شاه صیده	دوشرش سرخ سر تشویش قیده
اگر روم ایلنه عزم اتموکن بیج	ایشته حالی اولو بیج در بیج
سحر زلفندن اچسه شاه چینی	اودم قیده صدور خاقان چینی
سلو طین هیبتندن قان قناتور	عدوسی کچی یا طماغه او شانور
دوشبدر هیبتی جمله جهاننه	چو اولدورور سیمان زمانه
	سیمان خان مرصین ایره رجان
	کونشدر کونشده چون کیرورها
ای نفخت فیه من روحی دینک همدی	وی سرای کبری انک سر پنهان محرمی
ای طریقت اهدنه هادی اولن شمس هدی	وی شریعت قومنک صحتده رکن اعظمی

ای عقولک آسمان سیر ایدن شمس جهان کل سیما تملکنه قیما تحسیر ای خدیو ملک احمد دین احمد در سن آنک مالکی کلدی زاتک کبی سلطان عالم حق طنوق حق تعالی قیددی زاتک رحمت خلق جهان یوم محشر ظل عرش اولادیرک ای ظل حق	حکمتو کده عقل افلاطون طفل اعجم چونکه دیو النذره قلدی نیجه کوندل خاتمی اولدوردر ملک بقاصو کنده یوقدر ماتمی یار آرادن بروحق بوفانی ملک عالی شرح ایده مز وصف الطافک ریلله آدمی شک دکلدور ایلله دیری انبیانک خاتمی
تجه وصف ایره کمال مرکه ای شاه جهان بوسینی قاصر العقلک لسان ابکی	
دعا بادشاه	
چوقا صردردیلوم وصفنده انک چوظللو کدر خدیبا مستدام ایت جهانه ظل حق محدود اولسون ملکدر خلقه رحمت اولدی زاتی اوزا قدر اکلونور دخی قیامت نچون دیرلر یقین یوم القیامی جهان امن امانله شمری دولدی اورون ایلله آنک عمرین الهی دین دنیا سین ای حق ایلله معور الهی آل عثمان کبج میشینه	دعائین قیدوم شاه جهانک ابد نسلی تا یوم القیام ایت دمادم طالعی معور اولسون هی اتری عدی ایلله کایناقی چوشه حق رحمتدنزلت چوا سلام شمری بولمشدر نظامی کمالی دین اسلام شمری بولدی چوا اولدر دین دنیا بادشاهی بقا ویرنسینه تانقنه معور شراج ارجعی بی ابع میشینه

قیلیو

قیلیو برهربری جانی مقابین کلن اجدرینک بربرجهانه	جنانک روضه دارالسلطین کلنجه تاسیما ت زمانه
صفا بحرینه جانلورینی بندور شراج وصلله انلوری قندور	
تامل حالکه کوکل چوقیدوم سکندر تحت شه ظل خدادور معارف چشمه سینک منبعیدر فلکلر رام اولور حکیمه آنک چونطقه کلسه عرفاینله جانن دیرلدی چون اکا علم الهی اوتانمارین نته اولدی بجالت نه صدو کدر اکاسین اول جانی ایلتک کلشنه کل لایق اولمز بوسوزی دل ایشیدر ایلدراه بنی معذور دوت قیلامدوت بکاخود فرض عین اولدکم شاه وجودینک بقاسینه دعالر امیدم وارکه اول بحر معافی که ایریشه او بحر بی کرانه	عجب کستاح ایمن سن بنده بلدم دل ایینه کبی سارور جهان کاملدینک مرجعیدر ملقندر ملک حکیمه آنوک اولور روح الامین مبهوت آنک بیلوبدر جمله اشیای کاهی که عرض ایده سین اکا قیدقالت روای مدح ایده سین آفتابی اپاران مصره شکر فایق اولمز دیری دیره سکا انصاف الله بکاظم ایلله واردرور قیامت وجودی ظل حق عالم پناهه قیدم هم عزنه ایرم شالر بولونوق قطره علوم شوائی قبول ایلله اتما یا یبانه

دکلور خارخس انا کناره	یر آشور قعر در شا هوآره
عجیبی زره دوشه بیج تابه	هوآره شوق وصل آفتابه
یتر منشور تویی کتآبک	اول سر نامه تالی اول جنآبک
امیزم اولدر اول کآن عطارن	سوزمده واریسه سهو حطارن
نظر یومالور آنک مدخلندن	چوبن اشفته یح عشقک الذن
من آن مور ضعیف شرسارم	که شد از خویشات افزون بآرم
ولی پیش سیمان جهرآتم	همآن پای منخ هست ار مغآتم
چو این در شد نظر گاه الهی	ازو با بهره کشته مرغ ماهی
معاذ الله که نا امید کردم	
گزین در گاه بی بهره بکردم	
الهی کچه حد سوز در کنآهم	طبو کون اوز که یوق قطعاً بناهم
کنآهم کوجاه اتسم سخر گاه	طقوز چرمی بو یار دور سیآهم
نچه رحمت او ماییم بر حدادن	خدوخ انبیا کیدر جو رآهم
کنآه کارم ولی کافرد کولم	او مآرم رحمت ایدیه رلوهم
کنآهومه بشیمان اولدوکومه	کوزم یا شنیدور ریآدج کواهم
بودر دیله اگر قبره کیدور رسم	ریبه و آسره تآهر بر کیا هم
فراقک حسرتنده جا ویرورکن	قولوکا رحمت ایله پآدشآهم
عنایت ایلسک بر خاک پیره	فراز عرش اولوخا نقا هم
الهی ملک فقره شاه ایله	چو صبر یله قناعتدر سبآهم

وصالک

وصالک ایله قیل چشم مشرف	ایکی مآلده اولدر چون نکاحم
سنی اېسم فغان اتمه چوشکسوز	
یری داموی یا قار نار آهم	
الف الله زاتینه اولدی اشارت مطلقاً	هم الف تعبیر الفقدر خدا خلقاً شراً هم
ب بقادن صادر اولن جوهر اولدر	کیم کار و عمر در دیری خبرده مصطفأ
ت تبارک نفس کل موجود اولقدر دلیل	که اول سبدر جزو کلک فطرینه ابتدا
ث ثبوت ایدرکی سندن نتایج کلکه	عرش فرخ هم عناصرهم طبایعه شراً
ج جمالی نورنی اشیا ی صبری اول جمیل	تا که موجود اولدیله اولدم عدلنی خفا
ح حیات می حق می قدری اشیا ی تمام	تا صبح اولدیله مولودیه رآیم ای فنا
خ خیال وصلحق اشیا ی روشدی بی کمان	تا وصالی شریقیه قانه جمله بی ریا
د دولت راه عشقه بونده اولدی دلیل	دعوت ایله اصلینه ارواحه اولوب رهنا
ذ ذلت بحر حق جذباتیه جوش ایدر	تا که راجع ایله اصله بوندی رجب العتد
ر رسول رحمت رحمان ابروین بونده	خانه توصید قاپوسینه دیری الصلا
ز ذلوت فیضنه قدردی ارواحی تمام	تا نصیبی ایله هربری قنوب دیری کفا
س سعادت ملکنه هربری اولدی پآدشآه	کیم اکا اهل تصوف دیر لدرار للقا
ش شهود وجه مطلقه مشرف اولدیله	کورد لر کیم باطل ایمنی اولکه دیر لرماسوا
ص صایم اولدیله مادون حقدر جمله سی	خبر وصل دبر ایله ست اولوب بولدی صفا
ض ضم اتری وجودین هربری اصلی ایله	تا ضد لدرن نجاتی ویردی رحمتله خدا
ط طهارت شریقی چون نوش قدریله قو	کوز لینه خیر حق بی شبهه کورنری فنا

ظهور وجه حق قلبی تجلی جاننده	کوز اجوب کوردیدر اشیا قودولری ضیاً
عین زات کوردیدر صفاتین بی کمان	پس فاندن صکره بولدی جاندری بین بقا
غیر زات حق موجود یوقدر کوردیدر	بلدیلر واحده در اعداد مجمل باطناً
ف فاندن صورت اشیا ولیکن جاندری	با قیدر حقیقه دایم بولوبن بی حد عطاء
ق قادر قدرتی مقدوره تقدیر ایلدی	تا که مقدورات آنو کیله بولدیله نما
ک کافی خداه شیشه اولدوغن کفیل	کامل اولن کورین حکمه ویردیله رضا
ل لطفی کورب هر جاننه ساری اولدوغن	پس دیریلر اننه معنا جمیع اویا
م مالک ملکی اوزره کوردیلر غیر یوق	بیلدیله مالک الملک کور حکم قضا
ن نور زاتی چون صلدی ارواحه اله	رفع اولدی ماسوی ظلمات اولدم بی ریا
و وجدان وحدتند جاندری غرق اولدیله	تا ولایت خاوتنزه بولدیله رب جا
ه هویتدن دینولری قل هو الله احد	یعنی دیک کیم کل شیء هالک الوجودنا
و لاریب کیم حقو کدر و ازلق هان	ماسوای ظل زانک دور و یا باد هوا
بی بر الله غیر حق و هک عجایب رفیع ایروب	
ای سنی تا قایم اولدی عقله جاننده دایم	
ای اولن بدرجه آینه اشارت طاوها	وی اولن وجهی ضیا سینه عباد الصغی
ای سیادت عزته یا سین اولن اسمی انک	وی سعادت برجه بدرجه جاسمی هدای
ای اولن لولک تابعی باشی اوزره سر فرزند	وی کمرک خلعتی قدرینه زینباً مصطفی
ای مسلسل صابینه ارواح اولن با بند	وی ملوک یوزینه شتا اولن فوق السما
ای قوین جبرائی سدره اوزره و حق ایزد	وی مقام لی مع الله ده کورن وجه خدای

ای ایشیدن سر ما او حای دبردن صیرع	وی زنده قریبکه یول بولمیان اهل انبیا
ای نبوت اسماننده دولونماز افتاج	وی ولایت بر جنک اکسلیان بدرجه جا
ای یمندن قو خونان انقاس رحمانی حبیب	وی اولن اعدای اوزره ناصری بار صبا
ای اولن عشقی اچون موجود عالم بی کمان	وی طفیل زات با کینه جمیع انبیا
ای لواء الحمد دستنده اولن یوم الحساب	وی اولن مختار کوننده سرور محمود جا
ای حقایقندن مقدم ظاهر اولن جوهری	خلقت عالم طفیل اولوب سکا ای مه لقا
ای نبوتله ولایتوک کالین جمع ایرن	فاستقم امری ایله بولون مقام استوا
قل شفاعت بر سنییه یا شفیع المذنبین	
چون احاطه قلبی انک چوره سن بحر خطا	
عاقبت عشق اولدور من بی دلی او کون صکا	کیمی کور دکن عاشق اولوب بر نفس ایشی او کتا
اول بری ذلغی کندینه دوتدک اولمی	دیما دومی سکا ای کولک او کولک اردن دو کتا
ای کولک قایرما عشقندن انک شمدن کیدو	چونکه کندی عقل صبر جان دل دخی نکا
یادو کیسه کولکده اهوم اغاز هر انج	بو کچورن عمرینی ذکر دکن ایله بر دم انکا
جمله عشاقو کاعاد تمیدور در جودک سنک	یوقسه آرایردی کولک یترا نجف بکا
قتل عشاقنی ایبر دیرلر سنو کچون شاه من	منی دخی نه اچون اولدر مدو کت قالدیم صکا
تیغ قتلکدن چکر باشن دیمشد بنده کی	خاشه لله بوبیون کیم دیر ای سلطان سکا
ای اجل اولدر منی و خاک راهینه دوشور	اول اول عیسی نفس دینه که صیف اولش بکا
خزک او خیله سیندک پاره لندی یوره کی	
قیل کرم جانناینه کوزوک جویر اندن یکا	

دوشدن کو کومه عشق نکارا
 مضمی عمری و لوفیه قراراً
 نچه بیدر که عشق کز لایدم
 ضَرَبْتُ الْوَجْهَ طَبَسَهُ جَهَاراً
 کچند ماسوآدن دکله کدر
 رَجَالٌ مَایِرُونَ الْعَارِعَاراً
 بو پیر عقلی حاشا شیخ ایدیم
 لِقَصْدِ الْعَقْلِ فِي عَشْقِي فِرَاراً

سنی داموی یا قار عشقک اوری

لَوْ أَنَّ النَّارَ مِنْ جَبِّي شَرَّاراً

دمادم عشق جان بخشک بوجان جاشانا
 بحمد الله یاروهی سبج العشق احیایاً
 لب لعلک ز لولیه جهادی برور جز کل
 تَهَيَّ الْخُرُوفِي فِيهِمْ فَصَارَ وَمِنْهُ رِيَانَا
 شراج عشقک اچوب بوقان اولدی دلقاناً
 سَخَّرَ الْحَرَّ اِنْ يَشْرِبُ يَهْوِدُ قَبِي عَشْتَانَا
 منی بغلو اسیکو کوره کورن دیرای بیگر
 اَلْوَسَّ وَجْهَهُ عِبْدًا اِنِّي فِي الْبَابِ قُرْبَانَا
 بخنده کور مسک ظاهر ضدی جو اشیادن
 مَتَى مَا تَعْرِضُ بِاللَّهِ بَانَ اللَّهُ رَحْمَانَا
 بیک کوزن کبیدور بو انسان عالمه کوزاج
 لَعَلَّكَ يَا اِنِّي تَنْظُرُ مِنْ فِي الدَّهْرِ اِنْسَانَا

دمادم روشنی سنی دیر کلشنی سکا

طریق الوصل فی العشق فدا الروح اصاناً

یوز و کاپرده در زلف شب اساً
 تَعَالَى جَاعِلِ اللَّيْلِ بِيَّاساً
 کرک علم لدف راه عشقه
 مَتَى مَا تَذْهَبُ قَبِي قِيَّاساً
 فنادر راه عشقک ابتدای
 لَوْ أَنَّ الْفَقْرَ فِي الْعِشْقِ اَسَاساً
 طریق عشقه عقلی پیر ایدیمه
 لَوْ أَنَّ الْعَقْلَ فِيهِ التَّبَاساً
 الهی عشق جذبک ویر سینه
 لَوْ أَنَّ مَسْرَافَ اِنْتِمَاساً

دیرم

دیرم ای سلطان بوسکی بنده قلمه جفا
 دیرم ای شریین سخن لعلک صورانه ندریم
 دیرم ای جان نچه دیرم وصف زانگدن خبر
 دیرم ای روح روانم سینه که بفتی نچه

دیری مجنون ایمنش او مان یاردن لطف و قفا
 دیری صحا ک بیلدو که ندر دار الشفا
 دیری سر و ماهر و شیرین لب سمین قفا
 دیری غدن تور تلو ب بولمقد در قلبک صفا

دیرم ای دلبر سنی بر جام جم بلسم ندر

دیری مراثی جمالدر دیروکی لب صفا

ای صباد لبر قوسن سنده بولدم مرصبا
 شاه عالم نیدوکن عشقی بلیدی بر نفس
 راه عشقک مالکی کر شاه هفت اقلیدر
 شیخ شهر ارچه عبادت جوق ایدر ماریا
 عاشقا عقل اهلنوک نقلینه اویم جو ندرم
 ماسوی لوح دلدن پاک ایله عاشقا

وردم اولسون نعم مارو صحت یاریع الصبا
 شیخ ابراهیم ادهم کبی کایر ری عبا
 شالله یکساندورر قاتنده اطلسدن قبا
 قاتلورسه ایشینه کل عمل اولور هبا
 اهل عشقه عاقلوک افسانخی اولور وبا
 دیلسک الهام حقیله کلو حقره ینا

چون علی مرتضی هم نام ایمنش ساکاسنی

حاشا سندن هفتن ایدره در بیغ اول مجتبا

بَرَقَ نَارِ حَبِّكُمْ اَنْتَ مِنِّي لَوْ مَعَا
 راه عشقک غیر سن کیکی دیلورم بیلکه
 راه عشقه ما نغم کدر تفحص ایدم
 ساقیا عشقک شراب کسم نبرن جو ندرم
 آفتابک یوزینه کوزم اچوب بقاشم

نور شوقی و جگرکم صیرت بلوشک طامبا
 مارایت فی البرایامنه شیئا واسعا
 ما وجدت غیر عقلی فیهِ قیداً مانعا
 لیس بدان الون منه قطعاً قانعا
 مذرایت و جگرکم فی عیون شمساً طامبا

عشوقی جنبی زماندر کز را بیدم زور بیده

لکن ادماغ حیونی صیرتته شایعاً

عشوقیکه چون سنی آخر بود نیاردن کرد

لا تخله یا صبی فی الفراق ضایعاً

خرقه و دستاری ای بت شریع بقا

دهن باده ایدره لوم بوکچک کل هدا

ار شوک استیسی وار ارته الله اوکار

برسن برسن هان ایدره لم ذوق صفا

صاغ صوله صالنو کلسانه ایدره لوم

بوریا سجاده سین باغبانه ویره لوم

قولومز او زاد لوم شفا لویه ایدره لوم

برسن برسن هان ایدره لم ذوق صفا

مسند ناد او زده سن کل او ترس طاوش

خدمتو کده بو قولک ایاع او زده دوره خوش

بویله کورچک عدو عقلی کیدو اوله غش

برسن برسن هان ایدره لم ذوق صفا

شول مصطفی باده شکر امیز ایدره لوم

بستر شهنشاد که مسک کل ریز ایدره لوم

بیش بیکانه در جلی برهیز ایدره لوم

برسن برسن هان ایدره لم ذوق صفا

دلبر ایدره ای سنی سن قنی ومن قنی

عشوقمک یولنده کل ترک قبلک سنی

ایلی لکده نیچه به دک دیبسن ما و منی

برسن برسن هان ایدره لم ذوق صفا

یوز کآمر آتدر کوردی جهان اهل صفا

انوکچون کوی مقدر دیدید ارض السما

نور زانکله طلور در جهان رو پروز تمام

لیکه اکمه نیلسون بلز نور هر کز ضیا

هر نیه لیم کوز اچوب ققدم بصیرتله نظر

کافر اولوم کورد و میسه بوش سندن هیچ جا

بجر عشقک جوش قدری در جهان بولد وجود

پس غذای جزو کلک اولدی فیضک جوش غطا

جزو کله حقن او زکا وارد در کیمدر دیان

غیر وار دیرسک فقیرا پس ایلی در در خدا

عمله

عمله اشیا نك وجودی نغیبه توره مز

ایینه ده کورتن عکسوی اوزوک دیمه کل

ای وجود اثبات ایدن صوره کی عکسه بی بعد

سن ایلی لکده کچوب الهی کور موجود بس

ای مقلد حق بلیخز علم تقلد یله بیل

بجر وحدت اچره جانک موجنی ار کوره کور

شکر کثرتدن کچوب اثبات الا الهی بول

پس عدمدر یا ظلال یا خور عکس حق نما

یوقسه عمرک بو ضیایله کچوب اولور هباً

کوز اچوب عکسی جهان بیل زاتنی رب العلو

قاله نینه کل شیء هالک ری رأیماً

قلیک اریت کشف اوله جمله عقابن بی خفا

تا حوادث ساجلنده ویریه هجر اوش فنا

تا که لا نفینده جانک فالوب اولیا نو

زاهد ایدره ای سنی تو صید زوقن ری نه در

دیدوم ای سلکین نازن صکره بولمقدور بقا

اگر چه بنده چوقدورر خطایا

سنک فضلکدرر بحر عطا یا

وکر کله کی یم فی البرایا

وصالوک سور جانم صیباً

اگر پتخانه اولسه مقام

وکر میخانه ده اولسه رام

کر مسجد ده جوق اولسه قیام

سنک عشقک دیدر جانم صیباً

جهان اچنده هر سرور و آف

سمن بر لاله خد ابرو کخاف

چقن کوز کورسه و جان سوسه افی

سنک عشقک کورد جانم صیباً

اگر یوزم سور رایسم ترا به

وکر قور سم دهن جام شرابه

وکر کنج اچون ایر شسم خرابه

سنک قوزوک قوز جانم صیباً

شوغنی اولیات پچاره لردن

شویوزیه چا ویرن او اده لردن

شوشاه حسن اولن مپاره لردن

سنک حسنک کورد جانم صیباً

اگر ناکه کلستانه ایر رسم	کل نسریں لاله لر کور رسم
بوندر دیو یا رانه صور رسم	لب روخک صور جانم حبیباً
سینه کر قلور ایسک و فالر	و کر تیغوک اوروب اتسک جفادر
ایکی سندن بله سوروب صفالر	
رضان انجق اور جانم حبیباً	
غیم غم دلدن کردوب ایردی جادوشنا	شمس سعد ایردی طلوع خسی لیل اولدی فنا
یسر الله ماینا چقدی جانم دن عنا	جان دلدن دایما خالیقا حمدشنا
حق قسنده ناکرمان حاصل اولدی چو ک	نور حمدیله شایچقدی تا اوج فلک
شاد اولوبن کورچک دیر اولدم هر ملک	جان دلدن دایما خالیقا حمدشنا
خار غم چقدی بو کون پای دلدن ناکرمان	جان کوزینه کلکساکور دینوبدر بوجرمان
تا که سوسن کی یوز دل اچتودیر بوزیا	جان دلدن دایما خالیقا حمدشنا
مال ملک اولیوب کرچه اولیشیم فقیر	شاه عشق لیکه چونا ناکرمان اولدم اسیر
شاه ملک اولندک اوزره اولیشیم امین	جان دلدن دایما خالیقا حمدشنا
چون تجلی زائیه قدی سکا اول معنی	رفع اولوبدر اول نفس ظلمت زانک سنی
تا که سکا دیری دی روشنی و کلشنی	
جان دلدن دایما خالیقا حمدشنا	
کاینا ترک خلقی کرچه اولدی عشقو که ندأ	لیک عشقو کدر جمیع جاننده ای جان غدا
هر نفس هر شیده ظاهر جان کوزی کور رسمنی	کرچه آه ایدوب دیرم اولدم حبیبدن جدا
برند قدی جهان کوهینه عشق لم یزل	پس دما دم بوجرمان دو بدو لوردر صوت صدأ

کنت

کنت کنترا کنجی چون عالمه قندک سبیل	خون فضلك نعتینه رویدی هر پای کدا
سجده شکر قلورم شش جهت قبله اولوب	مذرایت و حکم منهن کلیدر بدأ
عقل صبر جسم جانی قدی یغما شاه عشق	یا لکوز ایمان فالوبدر ان صقلوسون خدا
چون سنی بولدی سنی کم جاننک جانانسنین	
یا الهی دیو نچون بعد اچوت قیلندأ	
فراق کدن یورک قاندر دورأ	اناما ذایسک انی کل دل ارأ
اگر کوکلک بیزی قتل اتک ایسه	اکا قلماشها بررم حدارأ
اوزان عشق کلوهن فرق فقیره	قائنده بر کردار شاه دارأ
کیمک کیم عشق وار کر کیم ایدر سه	بهر حال انده اولور اشکارأ
سنی سحر تر دک زاهد دیومز	
صویله یو مشامز چو سنک خارأ	
چون جمالی ذات صر فینه جلزل اولدی نقاب	پس صفاتی زائنه اولدی کیروب شک حجاب
ای دین عالم حجاب وجه ذات اولدی اوتان	هیچ اولدی کون یوزینه تا حجاب اولو سراب
هب صفاتمه عین ذات ایمنی دیمشدر اهل حق	نیته کیم بر در بجا رجوی باران سحاب
کرچه بوندره تعدد اعتبار دیر وطی	بر کورر اهل اصول اول جمله بی ارتیاب
کرچه عالمدر مفصل حق بدورر کتاب	لیکن ادم اولدی مجمل اول کتابدن انتحجاب
پس وجودی ذنره عالم اولدیر بی کما ت	نفع مقدر جانی خود والله اعلم بالصواب
اول سبب انسان کانددر جهانیه باد شاه	رومی ایله هم خلیفه در خدایان ای شیباب
بو حقایق کدن خبر الحق دیر سک عاشقا	قیل کبابوک جکردن یورکوک قان شراب

گرچه عرفانک طریقین خوب اکلادک سنی	
لیک عاشق اولدوغو کچون سویله حالک خراب	
ساقیا کل صون بجا جام شراب	پیر عقل اندیشه سن ایله خراب
عقل جزوی عشقه ضرب شل	طوطی ایله همقفس اولمش غراب
لیک شول عقلی که مدح ایدر خدأ	عقل کلدر کولدور رام الکتاب
پس کرکر عقل جزوه جام عشق	راه حقه کیروین ایدر شتاب
نوش ایدر عشق شرابین ربدم	بلیه ندور نوا بیله عقاب
کر ایلدور درسه انی طامویه	نار عشقی اوله طامویه عذاب
فانی فی الله اولدور ای سنی	
کسه نه سن دیمیه یوم الحساب	
ابر دلفک کون یوزو کا ربراً قله نقاب	تاجهان یوزی سراسر رولونور آفتاب
نار عشقک عالی چوشه کتوردی شبه سو	چی اولدور آنوکیله انس جن فید زباب
مصحف آیات حسنک خط ریخاف ایله	ورڈ ایدرم کچه کونوز فصل فصل باب
بو یله در لر کیم حرم صیدن میمات ایلز	نه عجب کم ترک چشموک دل قوش ایدر کباب
بیچ تاج زلفک روشم کرک دیوانه دل	طره سنک بیچ تابی عقله اولور مش عذاب
دبر عاشق دکلین دیر بجا آه اتسم	آه ایدر سم نیه ایلکلر دکل دیوانه عتاب
یار ایشیدم کیم ایدور قاتی زاهد در سنی	
لیکه بزجرعه ایله ایدر نوم مست خراب	
دل اول یاره کراولد کسه طالب	کرک عشقی قدوس عقله غالب

حضوری

حضورین کر در سک اول حبیبک	اوزک اوز وار لغولدن ایله غایب
قایمه کرفنا بولسک بو یولده	سکا چون سنسوزین حق اولو نایب
کر و بدر سیل عشقه زهد علم	دریغاً هیچ اوکاری بو یله کاسب
کرک فقر فنا چون راه عشقه	نصیبین بولوی اهل مناصب
چن قند ایدر عشق قدمد	چور و لیش اولد ایز کل جانب
دیشلمیل ایدر مز عشقه زاهد	
سنی حفاش اولوی شمه رنجب	
یا اولی لبای قولو اما السبب	عاشق اولدور بولناز ارج
التعب قالو یعنی ویصم	انوکچون نه ارج تور نه ذهب
من بنار عشقکم لم یحترق	یا نسر طاموره اولوب بولهب
لن یری ربه اصدو فی الجنان	نقسنی بیلا که فلما یت طلب
لم یزل یر تاض قلبی فی الجنان	کوستر لرد یوزو کی سن فنجوب
مدیحی العشق من کل المکان	راه مقدره کور مدروم هر کونقب
انت شیخ زاهد قال الحبیب	
ساکه لا یقی سنی بو یله لقب	
جمله ذرات جهان اولمشدر اظهار حبیب	هر بریزن کور نور کوزومه انوار حبیب
صنه سن موسی کیم جلوه کاهی طور اولد	بلکه عالم ذره ذره اولدی اطوار حبیب
سن قیاس وهم اثار بن اریب اوزو کی	کر دیلر سک سنده ظاهر اولو اثار حبیب
چون عدمن جزو کل موجود اولدی امر له	هر بریزه ظاهر اولدی کنج اسرار حبیب

خار کز تن کچوب کوزدی تو صیه یله آج	کورینه هر وجهه کلزار دیدار حبیب
جان باشه قالمز ایسک وصل اولو سکانیب	جان باشه قالمز یله در جو باذر حبیب
عاشق ایسک ای سنی او ماما و فاجو برت	چونکه عشاقی اولدر مکدرور کار حبیب
حسته و افتاده ایم بو شهر غم بنده غیب	حسبه لله ایره ی برسی جام طیب
آجد لردن صنوکل کلزاری صولماز کلدی	صد هزاران مدحک ایروج جان ایتر عند لیب
کرچه وصلن سن شهنک قویوب فزاقه رو ششم	دولت دیداروی دیدر بو جانم عنقریب
و اعظ دنیا پرستی و عظم ایرد منبره کور	وه کسیدی باشینی تیغیله اکسوزین خطیب
هر کیموک طاعتاری ادا بنی سلطان عشق	اکا ادا ب او کرده ماز هیچ عا لده اریب
چاکایم عشقوکی یا وصل اولو صوکی یا فزاق	قایل اولدوم قسمته هر نه کلورسه یا نصیب
دیروم ای دلبر سنینک حالتی ری دیدر کیم	راشی عاشق ابجی فاسق شویده برخص عجب
چون بکا کورنری نور ذات غیب	یا قی کرچاک ایردیم قلمایب
برعجب سوریه روشدم پیرایین	عشق کوره برایش شایله شیب
علم لریله بو طایر یقین	مومن اولماز چونکه قلبی رو لدریب
مجلسه خلق استر زهره چنک	ساقی اولوق بکارشک ایرد صهیپ
کل سنی جام جمی کو سترمه کیم	
دل اولدر سینم ایچره جام غیب	
ای اولن ذاتی جهان موجود اولغه سبب	نور چشم ترک کرر روم هندو و عرب

ای قیلان

ای قیلان مشکین رو ایله حورای جان	خان راهک هر سحر که پاک اتمک طلب
ای اولن شد ملوحت پار شاهی سکا قول	صد هزاران یوسف مهر و ولورسه نه عجب
ای وصالی مع الله بزنگاهک شاهی	نچه و صفو کده آجا بو عاشق مسکین لب
کرار بسوز لیک یولو کده قدق ایسه عفو قل	چونکه عاشق مست اولنجه انزن او ماز لرایب
ای اخدرن صادر اولان روح پاک اولو	پس جهان رو پروزلطفیلکدر ایا عالی نسب
کور لیدن افتاب و جهو ک صا جو کله	والضی واللیل سوره سین او قوم روز شب
امشکدن اولدو کچون کوا چقشدر مسیح	تا قیامت زهره نک جنیکله قلماغه طرب
بو سنینک حضرتو که تحفه سی یوقدر مکر	کوز لری یا شی عقیق یوزی صاروسی زهیب
خوی یا عرفان حقیق ارندن قیل طلب	کم تقول بالجدل زید لعمری وقد صر ب
بر بلند او از خوییه دیدم بحث ایده لوم	قال علی مذرایت و جهلم منی هرب
دیدم ای مسکین ندر تحصیلدن حاصل سکا	قال عمری قد مضی بالجهل فی محض التعب
دیدم او از بلند و ک طو پرو لو معنی میدور	قال صوتی جانیه کالصوت تجرح من صب
دیدم اول دستار جبه نه وظیفکدر دری	کی یقال لی زمانا هذا مولونا لقب
روندی دیدم نه سبدر زید بو عمری اورر	قلت و اوقد سرق عمر و لرا زید صر ب
دیدم ای نخوی سنینک علمنه قالك ندر	قال الله من منبره علما وهب
نقطه سرد هانوی او خور از بر قلوب	لیت شعری کیف قلبی صار علوم الغیوب
زاهد ایرد توبه قل عشقکدن او صن عاقل اول	قلت تب من نصیك من عشقی انی لا انوب

ای کناهک و آردیان عشقده بکاکل اویان	من جیل العفول للعشاق غفار الذنوب
کز نوعیم فاش ایدمه منبر او زده واعظا	لیس یزری غیب قلبی غیر ستار العیوب
نه اچون شاد اولیا محزون کو کلم چون مدرام	
لی جیب و جبهه فی الدرهم محبوب القلوب	
ناکهای چون چوش قلبی بجز ذات	ظاهر اولدی اولدم امواج صفات
اول صفاتک مظهری اسما دورر	مظهر اسما جمیع کاینات
لیکه عالم اولدی برتابه لبین	زیده سی انسان اولوب بولدی نبات
آخر اولدی کرچه ادم جمله دن	زائنه اولدی طفیل اوش مکانات
قلبی خود مرات رحمانی دورر	کو ستور نور خدای شش جهات
تیغ عشقه باش صونار چونم مدرام	عاشقه جان ویرمی اولدی ذکات
روحانندن کاسلور وصلی دیدر	چونکه اولدور عاشقه صوم صدق
چون خدایک اسمی رحمان دور مدرام	ابشر و بالرحمة یا قوم العصاة
دبر لطفک سنیدن کسه کل	
چون و فاک اچنده ایدیر وفات	
دبر اول وصل جمالکدر مدرام جاننه قوت	وصولیله جاننه لایقدر ریشه لایموت
عاشق مستوز ازلدن جاننه باشه قلمازود	ناصحاسن مست اولدور قور قورود ویرمه اوت
خلقی الدما بچون خلوت قیلور سک زاهد	قور دو کولک رام اچره اوزک قور سیر چور عینکوت
حقی بدک ایسه شکسوز سویله سوزک شیهسوز	چونکه شیهک و آرسوز و کده یلکدر در سکا سکوت
قوت روحانی دیله انقاس صقندن صوفیا	نچه یارک او مسین بک مطبخندن لوت پوت

دینای

دینای و عقبای قو وصل جیبی استه بول	شیخ بسطامونک سورنیر حکم انی گوشه دوت
محبس نفسو کدر ازاده ایله جانوکی سنی	
یونس روحله چون نفسک اولدور بطن چوت	
جمالک اولدی عقل رینه آفت	جهانه کلیه بویسه فیافت
چکر پریانی قلم مهیا	سنگ عشقوکی قلمغه ضیافت
بشر نچه ریسون عارف سکا کم	مکدره بولونماز بوطافت
کر کدر رنذر لوبالی عشقه	چو جاننه قیامان اهل ظرافت
کر کدر مرد چایک راه عشقه	بولونماز لذت اهل کثافت
یویان عشقک شریسه وجودین	طریقته بولوندورر نظافت
بقا بولوب سنی بعد الفنا بی	
قودیلر باشنه تابع خلوفت	
ای کولک عشقک الذن قان ایدرسن عاقبت	بو قفسدن جان قوشین بران ایدرسن عاقبت
کوردین دبر جالین عید اکبر ایدوبت	اکا قوشو جانوکی قربان ایدرسین عاقبت
دمدم خرمی عشقک اچوب انی قاعمدوک	ییرلر اوزره قانوی سیلون ایدرسن عاقبت
چیقوبن دار اوزره اخر اوزکی بردار ایدوب	خاص عام اوشوب اولود یوان ایدرسن عاقبت
چون انالقی سربنی عالمده فاش ایلدک	داروک اوزره خلقی سن خیران ایدرسن عاقبت
چسم جان عقل کولک جمله وارک بی کمان	یا قوبن عشق اودینه بریان ایدرسن عاقبت
کلشی دیرای سنی کچون سنگ چو عشق ایمن	
بو عادت و آریفوک ویران ایدرسن عاقبت	

اولون عشقیه رسوا و ملومت	نه بیلسون حالینی اهل سلامت
بور عنقا قدریله اولسک روانه	قوبار اولدرده عالمده قیامت
اولدن دل سیرد لئوکه بغلو	جفاردن چاکرم بی حد غرمت
قاشک محرابه تشبیه ائسه ضوچه	ایدردی حسبه ضقه امانت
چومن مست شرابی وصل یارم	بکاصتیه صوفی کشف کرامت
یورکده کی نشانی داغ عشقک	نفس سوزنزه اولمقدر ملومت
خطا در عشقه دیر زاهد سینه	
عجب قیلازی بوسوزن ندمت	
بزم وحدتده منی چون قلدی دل ارام مست	بچه عقله کاله بردم ایلیه ارام مست
باده عشق اذل فخرانه سی جوش ایدر جک	اولدی آنک جرعه سندن کفرله اسدم مست
فیض عشقک جانی چون نوش قلدی جزوکل	اولدولر بزمده عشقک خالصه هم عام مست
کن فکان قولینی یازوکه دیر و کزده شاه عشق	اولدی کاغذله میراد کاتب اقدم مست
جانموز بزم ازلده چونکه مست وصل ایبری	اول جهرتدن انوکیلده اولدی بو اندام مست
لطف قهرن دیلدی اظهار ایدره سلطان عشق	ایشدوبن دور ایدر لر صبح مست شام مست
جام عشقی جزوکل چون نوش قلدی اولدر	اهل توحید مجوسی عابد اصنام مست
ساقی روز ازل دورنره بی شک اولدی لر	ییل ای هفته ایله ساعت ایام مست
فیض فیاض قدم اشیا یه چون اولدی عموم	اولدیلر ارواح النفس عقله او هام مست
جام عشقندن جهان کرمست اولورسه طک دکل	بوالعجب اولدرکه اولدی باده ایله جام مست
بوالعجب قلدی سیرایت باده عشق اذل	کیچ اولدیر جرعه سندن پنجه ایله خام مست

مفتی

مفتی وقاضی و شیخ اولدی بومیدر جمله مست	صنعه کیم تنها اولدیر عاشق برنام مست
نوش قلدی عقل کل جایی وصیری جرعه سین	اولدی آنک قوخوسندن جرح اذوق قام مست
چونکه ساقی عمر عشقی عدله دور ایلدی	اولدی ایجا و حیات موتله اعدام مست
ادم هوا کجه تاغ سده دورینه	ایلدی عشقک شرابی اول انجام مست
عش کرسی هفت کردونله ملائیک روره کون	رقص اچنزه دور ایدر لر جمله سی بی کام مست
غزده سندن اول برینک کوهلی صقلا سنی	
کوزلری بکزر چو ایکی ترک خون اشام مست	
دیریم ای جان اوش منم عهدکده بیانی درست	دیردی عهدی اولیانک اولماز ایمانی درست
چوره سنده یوز لولک طرک دیریم بچه دور	دیردی بر افی دور و نمشدر کلهستانی درست
دیریم ای جان فاتحه دیش جالوکی کوردن	دیردی اول کور مشدر انجق نور فرقانی درست
کردله سنک جفاک ایرسه نه اولور دیریم دیزی	صراحیه کرسنک ایرسه قویای ائی درست
دیریم ای جان مردم عینوکه بقسه کوزلرم	دیردی سن بملک دیرسن سیر انسانی درست
اوضویا مازم دیریم حسنک خط احر ابنی	دیردی معجز در کیم ایدر ختم قرآنی درست
شکل زاهد قبی قاسی کیم دور دیریم دیری	ا کتابق کور کور مدو کسه شکل شیطانی درست
حاصلیم یوزوکه بخقدن نذر اخر دیروم	دیردی یوز مدرن کور رسین وجه رحمانی درست
دلبر ایدر سنی عشقه نهایت اولمی	
دیردی کیم بیلور جهانزه بحر عماف درست	
چو یوقدر دلبرک حسنده قایت	بولونماز راه عشقینه نهایت
بولونماز دولت وصل جیبی	جفا سندن قیلن رانم شکایت

سردنندك اورمادم نياما	توكمنز تاقيامت بو حكايت
جمالك لطفنى كوردم محقق	جمل اولنده قيلمش سيرايت
كل اى واعظ مجتهد دم اورما	چو عشق اولون يره ايرمز راييت
نهايت كيم بولدير راء عشقه	كه يو قدر اولينه هم بد ايت
حيانور علموموز و صليله رايتم	كركمز بيزه واعظدن روايت
بر اولور عاشق عشيقه معشوق	شويده كيم اكار ير لولويت
اگرچه جنت استر زاهد خشك	
سنييه درو عشق قدر كفايت	
اگرچه مرات اولدى وجه حقه جمله كايئات	ليكه بيز اولدوق محقق مظهر ذات صفات
بر مروز جام جمدور بو كوكل آيينه سي	كيم كورينور وجه رحمان صغره سنده شش جها
عشق حقيقه ديردير مايكون ماكانسه	نه فلک ارکان حيوان هم طبایعه نبات
قانه رونن كوكلك صوسز ليكن قنذر ميا	كرا خادسه دغي اچره نيل جيچون فرات
صدهزاران عاشقن خاكه دوشور بر نفس	غمزه سييله چون قيله اول شاه عالم التقات
نچه جان ايريزو سندن بر نفس اي جان جان	چون ازل كونده و صلوكيله بولمشدر حيات
تاقيامت كاله قبرنن و فالر قوضوسي	
چون سني عشقوكله اخر رسره بولمشدر وفات	
زاهد كل بيزه صتمه طرهاق	چون عرب دير خجنگوك و اريسه هات
كردمادوكه ربا اولسه شريك	يكدرا انون كريبه قوم عصايت
داموقور قوسنوك ايدر سوك عمل	بولمايسر سين ابد انون نجات

جنت

جنت ايدري اچون قلدون نماز	بولوماز ايمان قد قده وفات
عاشق اولوب وصل صغره استه بول	تا تجلي قلدو سكا نور ذات
فاني كورينه كوزوكه ماسوا	كوره سين انوكله دولمش شش جها
زاتى واحد كورينه سكا ولى	اينيه كورينه اكا مكنايت
چون كوزوك اچيلوب شك كورين	جهد حقدور عابد لوت سنايت
جام جم كيم قلب انسانز اري	بي شك اولدر مظهر ذات صفات
نار عشقوكون كوكل صوسز ليكن	قانور اماز نيل جيچون فرات
راء عشقنده اولدوك اول سني	
بولوسين رايتم خد ايله حيات	
دول قيلم مجتهد عبادت	چو صفغان ذات قد سنده اشارت
زينا كيمي نچه عزتيني	مجت ايدري اخر حقارت
كيمي كيم شاه عشق اترى مقرب	كور نرى وزير كوزينه وزارت
چو ويردى عشقه عقيلن ابن ادم	جهان ملكينه اير كوررى حسارت
ويروب عقلى اولون عشقى يرينه	جهانده انجق اول قدرى نجارت
وجود واجب اوش بي شك مياندر	دجورين عشقه قلدور انه غارت
وجودى كچه هو ايدر مجت	ولى عقله قياور رايتم عمارت
مرادوكه اير رسين رو جها ننه	
سنيونوك خاكي قلسك زيارت	
كيم اتسه حق اچون عبادت	قونيسر باشنه تابع سيادت

وطی عشق اولسه بیرون بولره	بولوم صمنه ابد اصدوسعادت
قولوز اولماز ایسه شیخ عشقه	مرید اولماز کولستره ارادت
سکا علم لطف کشف اولورسه	خداون ایمان ایسته زیاده
دمادم هسته اولمای دیلورم	اولدکم قیلور دلدارم عیادت
جمالوک عیدینه قربان اولورم	نه خم چون اصلومه ایتم اعدادت
سنی ایبر کورون نور وجهک میسردر بکاشاها شهادت	
عاشق اولونه درمان درو ایش درمان دوست	تیغ انون باشنی کسمکدر احسان دوست
خون وصینه ایره ماز عاشقم دیانت مکر	عید وجهینه ایره اول جائینی قربان دوست
هر قن کیم خوبور یودینه قلم نظر	کورینور بی شک کوزومه حسن بی پایان دوست
بیل جانم هزاران راستان ازبر او قور	اچلدن معجزه کلزار بوستان دوست
باشوک جلدو ایغینه اندور ای کو کل	قلسه قتلو کما اشارت لطفله فرمان دوست
وجه صقی دو جهانه کورمه بی هیچ شک	یار آشور شول کوزله کیم اول اول کربار دوست
کوظومان کورسک سنی قبر نیک اودره اهیدر چون یور کیم عشق او دیله ایله بریار دوست	
اذل کوننده بیری فر وبالذات	قیلور بدر صاحب صدر خرابات
خراباته خراب اندوم اذوی	که التوحید اسقاط الاضافات
خراباته ایروب نوش ایله جای	که دفع اولور اوز کون جمله افات
مقام وحدته دیرر خرابات	که انده محو اولور عقل در ریات

خرابات

خراباتر مقام قدس لوهوت	که بر در انده حال ماضی و آت
وجود کدر یولکده خار خاشاک	خرابات بحر نه کل جمله سین آت
خرابات اوش فنای لم یکندر	که صفاز وصفینه هرگز سوات
کلای صوفی مضافا جای نوش ایت	ندر بود عوی کشف کرامات
کل ابع جام ببال یاد اندن سنی زاتنده اول کل محو بالذات	
بولاط اجمالدن تفصیله بوجان انبعاث	عشقله رون کون ایدر زلف یوز کون انبعاث
کراولورسه طامویا خور جنت الماوی یروم	یوقدورر وصلکدن اوزکه جانم اچره اکثر ایش
کریده مزایسه قانع آب و صلو کله بوجان	ایت کیمی بولسون فراقک طاموسنده انتهای
چوزیک زلفک سحره شانه اور مق قصده	روح جسمینه اولدم بولر بی شک انبعاث
شهر دله جان عقل فکر هم اتوی متاع	شاه عشق ایندولره اول شهره تالندی بو اثاث
شش جهت عشق کون اوز کایوق بولسندن اندک	قده وارم قوتولوم کیمه دییایم الغیاث
کل میحادم طیبیم شمدور وقتی هانت چون سنینک اولسندن قالدی انجی ارتاث	
اگرچه عالم اولدی جمله حادث	وطی ایجاد نه عشق اولدی باعث
فنا ده باقی اولدوق زات صقله	چو صقدر بیزه بزرر خیر وارث
قن کیده محبت تخمی دلدن	چو دهقان اذلدور اگلا حارث
اوکوت آل چون هنوک اولدی هر	اگر نوک او کورین دوسته یافت
قدومه و اصل یار ایبری جاندر	سنی کرچه بر بند اولدی حارث

کو کلم الہی شاہ ترکان الغیاث	شمری بندن استراول جا الغیاث
چونکہ ذلفین یوزینہ قدری نقا	قومری اور زمرہ ایمان الغیاث
بونو اولور ایمانین المق ایرہی	مؤمنہ بویله مسلمان الغیاث
داعلو یالدرن یورہ کوی ناعشق	بولارم در دینہ در مان الغیاث
سومیشم بر در باخونیز خو	عاشقین ایدچی قربان الغیاث
ذلفی کافر اولونہ اولور معین	مومن اندن بولماز امان الغیاث
چور دبرن سنی شاک دکل خستہ زردیور زردن اینا الغیاث	
چونکہ سن خیل ملوحت قومہ سن باشہ تاج	یار آشور سلطان هفت اقلیمدن المق خراج
چون ملوحت اسمانندہ یوز کور آفتاب	کوکلا اوزرہ یار آشور کون اولما ساه کرسنج
چون لطافت شہرینک شیر ندری سوطانی سین	یوسف مصریرن المق لایق اولو سکا باج
بو کو کل شو کورن ایرو نیچہ اولو بر نفس	چون ازل کونندہ عشقک ایله بولدی امتزاج
عالم غیبک کمالیظ ظہورہ کلدی چون	جسک ایله روح پاکوک بولدی بولدی اذرواج
عاریت الہی لبکدن لذت قدر نبات	او کچون جملہ عالم اچرہ بولشدر رواج
مشرب صائفک شراب فیضی جان ایچالم	آج صیوان کورینور جان کوزینہ ملح اجاج
تاج تختوکی ایلندہ فی ایدینہ خسروا	چون سیمانہ ویریلن بارہ و آردی تخت عاج
چون سنی در د بولدی عشقہ اولدی مریض چکہ کل زحمت طیباً چون بو کایو خدر علاج	
کوردیلر سک قلد سین اصلوک سما سینہ عروج	قیل وجودک ارض سفلی سندن ای کو کل خروج

انبیاء

انبیاء اولی آردہ سیر ایدر انوار حق	نیتہ کیم ایسہ کون سیر ایدر اول ایچ بروج
ذات حقندن چون محبت کیم محفی اولدی فاش	ایدی لطفندن اشیا نک وجودینہ دلوج
زاهد عاشق اولما نیچہ حق قاتندہ هیچ در	کرقیدر دیک نمازی بیک یل دوستک اوروج
کسه التونسوز تو جاما ز اول سیمین برک بلین	ای کفر صفت سنک بوتوتیلہ دور ما قوج
شاشی کیمی در نظرده اهل ظاهر حسیلہ	انوکچون بیری دایم ایچی کورر چشم دلوج
دوست ایدر اوش منم موجود هریرہ سنی نیچہ دیبا سین کہ سفیدن علویہ قیل عروج	
عادک ایسک خلق حقہ بو کر کز دیمہ هیچ	سندن ایچاقہ حقارت کوزر یلہ بقہ هیچ
دیر جہ دیو شور جہ فقیر یلہ خوک او ضیوب	اوروکی فاضل کوروبن خلقی جا اهل بیہ هیچ
چون دکلسین سندر فی صوجسوز طریق مقدرہ کل	صو چلو سکینی کورر سک قاتیوبن پوشمہ هیچ
کوردیلر سک اولی آردن اولوسن بی هیچ شک	جد ایدر بک دنیا اوکنہ آل صونمہ هیچ
صوفیا خون سلطین لوتلورینہ بی صلہ	شول ذباب اجناسہ قوزکی واروج قونہ هیچ
رہ عشقہ چون قدم بصدک منافق طعنہ	جان باشی قیل فدا تور قوج یولکدن رونمہ هیچ
شک ظنیلہ کورر سک ایچی مندو بحث ایدر	کر چه حقی سن بلور سین یل کیمی کیم رونمہ هیچ
اهل عرفان مجلسندہ قایلہ کل ای فقیہ	وقتی بلز دیک کیمی یا کیوبن اوتہ هیچ
چون فنا بولدی سیمانت بیکت لونیبی	خسروا بوفانی تاج تختہ خرا تمہ هیچ
شیخ افندی چون توکلدن عصا الہک الہ	بینوبن حرص اتہ دنیای رونہ یلہ هیچ
من معانی علمنی کوردم دیوبن اورمہ لوف	نفسکی بلز ایسک بو عیالہ او کونمہ هیچ
خضر جانک واسطہ سوز علم حقہ اولسہ روش	رب ذرنی ری محمد کیمی انکار ویمہ هیچ

رند عالم عاشق بر نام عالم اول ای سنی زهد و کی رام ایرو بن خلقه ریای صتمه هج	
غفلت او بخو سندن ای کوکل او یا کوزک آج عذر کچون کوزی آشتی بوزک اوزره دورمه صباع قیوبانی چون بهایم اور یله اچوکی سیر عالم نه هوته کر اوطق دیر ایسک امیر هر نفس دوران عمرک یل کیبی تیز تیز کچر صتمه خلقی اولدوب اندرن اوش سنی سچر بو قصا جق عمر کچون ایله طول امل آخر تده کی ابد عمر وک اچون ایله عمل نچه یادک چاکا جانک تن تخین ای بو الحزن ریدر ایسک کوزو که کورینه اول وجه صن ماسوی ریدر کم اوش وهم صیا لکدر هات ریدر ایسک بو حقیقت اولو کوزو که عیانت حقدر اصلک اصلوکی بول غافل اولدی جو	چون اغردی کوز کوزره یوزنده صاقل باشه صباع ماسوی ترک ایرو بن قرب ذات حقه قاج طبع سفلی مجلسنده روحی قلبه اسیر ماسوی ترک ایرو بن قرب ذات حقه قاج سکا اولوم خلعتن دست اجل دورماز سحر ماسوی ترک ایرو بن قرب ذات حقه قاج چون صنو لوزک بوزو سر عاقبت ناکه اجل ماسوی ترک ایرو بن قرب ذات حقه قاج حق ادرینه کوی حقدر عاقبت حب الوطن ماسوی ترک ایرو بن قرب ذات حقه قاج یوقسه حق عالمده کوزدن اشکار آردر اینان ماسوی ترک ایرو بن قرب ذات حقه قاج اولوسن تا حقله تی وصل حقدره جاودان
بولوسن هج وک بوسندن سنی کیبی امانت ماسوی ترک ایرو بن قرب ذات حقه قاج	
صتمه بیزه زاهد زهد صلوح عقلی ترک ایت عاشق مست اولکه تا	چون مرایی زهد یله بولماز صلوح بولوسدرک نور حقله انشراح

دانشی

دانشی صالح اچی صالح فی المشل خیری کوستر پیره دیدم ریدر کی کورلی و جهک صباحت نورینی جان قوشی کر عزم ابرسه اصلده	قلعه عالی وار قوسنده صلوح ریدر ایسک راضی نوش ایله راح والضحای ویرد ایدر دم هر صباع شوق و عشق اولدی انا ایکی جناح
چون استوک نغمه سن کوش ایدی شوقه ایدر سنی رام صباع	
جمله اشیاد کورنری بکا اول وجه صبیح شش جهندن کور و کوم چون نور حقدرب خفا دلر بالر یوزینه قلم حقیقتله نظر روحوز نفیج خذار و جسموز تذخیر حق اول کوکل کیم وجه حقه شش جهت مرآتدر حیی صیوانیدن ازاد اولون ارواح لطیف	مؤمن شاه شهادتده بورر قول صحیح نچه کورینه خذابین چشمومه وجه قبیح اشکار کورنیور کوزومه اول وجهی مدیح صتمه کیم عالمده انجی اولدی روح الله سیم عیش کرسی و خلدوم ملودندر فریح ایشدر اشیاد یلندن ذکر رحمانی صریح
روح مجرد خندن ایشدر سنی انقاس صف بواغشی احمد یمندن کاه که بولورک ریج	
ماجرای اشکی ندروری ای ارواحه روح جام عشقی نوش ایدم شدم کیر و دیدم ریدر عبر افشان جعد زلفک شرحن ایدر بجا دیدم زاهد ایدور توبه قیل عشقکدن اوصایاد لغان دیدم ای ربر جمالک وصفنی شرح ایت عیان	قال طوفان جدید هائل من بعد نوح قد و جدت الان مفتاحا لا لبواب الفتوح قال افعی کن فی بطنها مسک یفوح قلت له من نضوک جبت کما تاج النضوح قال شمس اول کبدی اوبدا برق بلوح

جَانِمِ اَجْرِهِ جَوْنَكِهِ جَانِ سَيْنِ قَلْبًا وَصَلَكُهُ جَدًّا	اَنْتَ رُوْحِي يَا صَبِيْبِي لِيُوَلِّيْقِي اَنْ تَرُوْحَ
دوست ای در جور سنی دیری وصالی که کردی	مَنْ يَرْزُقُ وَصَلِيَّ بِلَوْشِكَ قَتْلَهُ اِنْ اَبُوْحَ
نوش قدم لید کردن منبع افراح راح	رَبِّقُمْ رَاْحٌ وَمَا فِيْ غَيْرِ تِلْكَ الرَّاْحِ رَاْحٌ
صبح دم رشت صندله الما فچو کوهلی	يَا عَزَّوَالُوْا اسْتَقِمْ فِي الْمَشِيِّ كَالْوَرْدِ مَا مَرَّ مَرَّ
میوه سن جنات عدنک دور برین جانم دور	مَذُوْبَةٌ خَدُّكَ فِي الْكُوْنِ كَالنُّفَاخِ فَاخُ
چون ایچند جام وصلک مست اولب آسوده	جَدُّ بِنَقِيْلٍ اِلَى مَنْ فِي رَجَاءِ الرَّاْحِ رَاْحٌ
نار عشق کیز ترا ایدم بوردل مجر و حده	سِنَّ دَجَاجِ الْعَيْنِ لَكِنَّ دَمْعَ كَالصَّبَاغِ بَاغٌ
زاهد طمع ایتمه عشقده صیدک چون ازل	قَسَمْتُ الْعَشِقَ نَمَانِ خَالِقِ الْقَتَاخِ نَاغٌ
خوب و دلری یوزنه باقر سنی چون دایما	
نورش و جهرکم من صسن زی الویلوح لاد	
بو وجودم تیغله که خلق ایدر سه شاخ شاخ	حَاشَا عَشَقَ اَيْلَهُ اَوْلَادٍ بِيْعٍ بَوْلَا اِنْفِصَاخٌ
و اعظا افسانه؛ عقلی بکانتقل ایله	حَاشَا عَاشِقَ عَقْلِ سُوْرِيْنِهٖ اِجَاهُ كَزُصَمَاخٌ
کعبه؛ وصله ایر روم لیک کوردم عاقبت	رَاَهَ عَشَقَهٗ فَاذْكَرَ عَقْلِيْ اَوْلَادِيْ حَاثَهٗ سَنَّكَ لَوْحٌ
قصر وصله که حیات اسباب اولمشد روط	حَبْلٌ مَّرْمُومٌ اِيْرَهُ مَرْجُوْمٌ عَالِي السَّانِدِ وَرَبُّوْكَ اَخٌ
دیله ایسک ای کوکل دلداره وصل اولوسن	لِيْ كَرَكْرُ اَوْزُوْجُوْرِكُنْ اِيْرَهُ سَنَّ اَسْدُوْحٌ
صبی تندن چونکه جانک بولونا که مان خلوص	سَنَّ سَيْنِ اِيْ كُوْكُلٍ مَحْقُقٍ عَرَشٍ عَالِيْدِيْنِ فَرَاخٌ
یوق نهایت رختنده راه عشق ای سنی	اَنْوَكُجُوْنِ اشْتَرَانِ هَمَّتَهٗ يُوْقَدُّرُ مَنَاخٌ

ای بخر نیجیه دک دنیاسین غدار چرخ	طالعوم نحس ایلی دوریله بودوار چرخ
شفقتک یوق قان ایچرسن بوکاشا هدر رشفق	خلق کالم آه ایدر جور کون ای خواخوار چرخ
که روزرسن که بوزرسین بو بدندر تستسین	بو العجب دور ایشرولک چرخه قنار چرخ
عزت اهلین خورخور اولندی قلمق عزیز	دایما کار و کدر ای دور کده کج رفتار چرخ
بور وای صاناسین وار اختیار ی کوکلرک	دیاسین اولمادی بکابر ایشومع یار
بیل که بر طوب کبیرر جوکان حقدنه نه فلک	کچه کونوز دور ز ایدر حکیمه چون بر کار
آج کوزک عین الیقیندن کوره سین سدرنجه	دور ایدر عشقیله حالت ایچره عاشق وار
فَاعِلٌ مَخْتَارٌ دَر فَغْلِنْدَهٗ دِیْرِ سَيْنِ لِيْکَهٗ بِيْل	دو غده مجبور در بو بنده و جبار چرخ
کل سنی دش کوزک آج نور خدران تا عیانت	
کوره سین امر خدایسه ایدر اروار چرخ	
ای طبیبم در عشقک چون ابر پایانی یوخ	کل اکا قله مرد و اکیم انوک در مانی یوخ
خالک اولسون کوکل عشقک عمندن بر نفس	وای اول شهره کیم انک دایما سلطان یوخ
نار عشقیله کوکل سینه ره بریان اولماسا	کاذا ایمش قبر ایچنده زوجه ایمانی یوخ
عاشقم دبیان ایره ماز وصلی دلداره ابد	کر انوک یولنده جانی کیمی قوج قربانی یوخ
چونکه جان ایچنده جان اولمش وصالک جاننده	جانی اولماسون کیمک سن جان کیمی جانانی
شاه عشقی بر نفس مننه ضیافت ایلیه	سینه تنورده کیمک دل بریانی یوخ
دون ایشتم کیم رقیبنه دیری اول دلربا	
اول سنی دید کلرین اولدر کیم انک قافی	
کودلرن قد بالالک که وصفی استهای یوخ	کوکل مرغینک اوچماغک ابد طوبی هوای یوخ

برای جوهر جانم لبو که ریخت ریوی	لب لعلی صورت رسک صحیح اکلایهائی یونخ
لب لعلک مفرصد صفاتک اهلنه اما	صفاسوز صوفی کورک صفادن هم صفاسی
طریق عشق بنجه در ریوی زاهد بکار یدیم	طریقینک بلورین صورت رایسک قیاسی یونخ
فتائی الله اولون عاشق تجلوسنده زاتینک	بقا بولوب خدایسه ابر انک فتاسی یونخ
جهاندر ماسوی الله دیر شریعت اهل اما کیم	حق اهل در خدادور در جهانده ماسوای یونخ
مجت افتابینک قتنده شمع عقلی بیل	ستاره در که او یلنده او ذی وار ضیائی یونخ
انالحق سویلین مقدر بیلوک منصور دیندن	که حقون اوز کانک هرگز انک کیی صدای یونخ
سنی دیوانه در ریختی ایشتدم اول پری جانم	
که زلفم رآینه صیقوب اصلقده باسی یونخ	
ای اولون زاتک بیانی قل هو الله احد	وی صفات پاکو کاشخ اولون الله الصمد
جزو کل بنجه که قلدی بحر زانگدن ظهور	جمله سی ایرندی قهر بحر زاتوکی سند
بحر زاتک کرچه کیم ظاهر اولور امواجدن	لیک بولور رایما امواج در یادت مدر
میم احمد در احد دن فرق ایردن بل احمدی	لیک میم احمدیله ظاهر اولشدر احد
نور رحماندر محمد اصل عالم اولوب	صنعه التمش ایکی ییل حایل اولو اکاجسد
روحله احمد مقدر در جهانده شبهه سوز	کرچه جسم پاکینه کوره دورر اکا ابد
راه عشقه کرچه کیم اولدی مسافر بو کوکل	بولادی سیرنده بر منزل کیم اولو اکاحد
شاه عشقی پیر ایرین چون عشق مطلقه تمام	طفل عقلی شیخ ایرنه چون مقدر در خرد
افتاب شعردکی کل اشکار قیل سنی	
تا که بغری حسودک طوغراسون تیغ صد	

عالم از مده یونخ اصلد وجود	کرچه ایردر لر بولر حقه سجود
بل وجودی واروی چون کولکادور	یا کورینان آینه ره عکس بود
کولکاد عکس اوش صیال ظلدور	عکس ظلک صاحبیدور اول دور
پس جهان مجبور جبار اولدی ییل	بو کلامه کرچه منکر در حسود
صنعه سکا کشف اولو بوسر تمام	قلما رین اصلوک سما سینه صعود
شاه عشقه جان دلر بنده اول	دیدر ایسک رفع اولوسندن قیود
کل سنی بی دعوت ایتمه ساحله	
قهر بحر عشقه چون بولری خلود	
جان دل شهرینی یغما قلدی جانانم مدر	شهریکی حال الملق استردین ایمانم مدر
بلنم بر پندر پنهان اولور عالمده کیم	کوکلوی استر خرابه اول پری جانم مدر
کوز لرم اغاری کوز یا شیشه یعقوبوش	شمدی وقتیدر ایش ای ماه کفانم مدر
بو کوکل شهرینی قیلدی صوآذ لشکری	ای جهان لشکر لری صاحبی سلطانم مدر
تندور ایردن ایروجانی بحر وصلکدن وط	موج جذبک اکا قیل ای بحر عیانم مدر
یوسف جان چاه تنده قالدی مجوس اومان	بو یوننه ات خنقه زلف پریشانم مدر
زورق دل بحر ضیرتن صیقوب قور تلدی	اومارم سندن اولوای میر طوفانم مدر
جانوی قور تر معاً انوار دن ایره مکر	اول صفاتی پاک ذاتی مهر رضانم مدر
اول نفسده کیم سنی عقبایه دینارن کوچه	
وصلک الطافیه قیل جانینه جانانم مدر	
هر نظر هر شیده یوزوکی کورن جاندر سعید	اکالو بقدر در جهانده بر نفس ایره روحید

حاشامن قورقم اولومدن چون بولنده دبرک	تیغ عشقیله هر آردن کره اولدشم شید
عاشقه ناز جهنم قلمایا هرگز زیانت	چونکه اولد عشق اوی ناز جهنم شید
کر دیریک تاشر ار عشقی قاباسین	کی کرک جسمک ریاضتیم قلاسن قدید
نه اچون حتی اوزمه استیام زاهدأ	چون بیوردی سخن اقرب منه من جبل الوردید
شیخ اگر عشقک بولینه سکا اولمسه دلیل	اکا کو سترم ارادت آل الوب او طامرید
امر پیره دی سمعنا و اطعنا دایما	اولیا سین تا سرید ایکن جهان اچره مرید
عقل ترک ایت عاشق اول تا واصل حق اولون	چونکه فکر عقل حقدن بولوکی قلوب بعید
غیر حقدن کو کلوکی کل پاک ایله ای سنی	
کوره سین قلبوک قاتنه زره در عرش مجید	
کرچه عاشق در جهانده بی مراد	پولان اولدور لذت عشقیله راد
پیر پرور واصل حق اولاسن	کاشقی ایدر ایسک اوستاد
نار عشقه بانی بودا	یا مکر عهد الستی قلدی یار
	بردم اولماری دل دیوانه شاد
	هجو منصور ابن جلوح اوش جواد
	دوقونندن کاکلوکه دوست باد
	چون دور ولدی نامه خط سواد
	برکد دور اکلوشاد کی قباد
نه اچون وصلوکه ایرمیه سنی	
جانی چون ساکه قلدی نامراد	

وصالک

وصالک صبر تنک ای پری زار	اولدیر ایلی کوزم جوی بغداد
لب شیرینوکی کوزم کور لذت	یرومدر کوهی استون چو فرهاد
کیمه مظلوم اولون فریاده و آرا	چو سلطان قولدرینه اولوبی راد
هوا اوزره او ذاتمه چار طاقوک	که حکم اولیا باد اوزره بنیاد
کوکل رقص ایملک دیدر مکر کیم	الستوک نغمه سین ایلدی یار
اسیر اولوبی دل سلطان عشقه	بنی غم فرقتدن قلدی زار
ادلدن نوش ایرن جایی عشقک	باشن صونر اگر قصد ایدر جلد
اکارم زلف عین قاش اغزوک	یا زانده جیم میم رائیله صار
سنی وجهک کورلدن کل شیده	
اولوبدور در جهانده وصلیله شاد	
عشقه دیدم قل بنی ای صاحب الورد شاد	دیری طکدورتا که قیلو یار اولون یار یار
دیدم ای سلطان کوزکردن رحمت اوماد کوکل	دیری کیم جلدورن دیدو مک نه راد راد
عشقه دیدم کنت کتر کجینی کیم قلدی فاش	قال لیسن غیرنا للخلق فی الوبی جار جار
دیدم اکا زاهده زهدنده هادی کیم دور	قال ای فی الوردع بالزهد لذت هاد هاد
دیدم اوش تقوامدور شوق وصالی ارتودن	قال الشوق الحلو وصل بتلک الزار زار
عشقه دیدم جرد کل سندن اولدیر اشکار	قال مثل ما بدای ایسافی المیعار عار
دیدم اولوبی سنی حامل امانت یوکینه	
قال من حمل الامانه صارح الوطود واد	
اول برینک چین زلفنده بلوی بی عدد	چکدی بودل کیم حسابن بلز انک بر احد

حالی بورر یوزی قاره کافری قیلن سند سینه بی کینه کر بگری اوزین اتار هر نظره تیر زهر الووز یور کج با اتار هر جن کیم اتوز توج میدانه جقسه اول بری الصدا سر باز عاشق قنی کلسون بری بر نفس کر صال نور سه نازینه اول سیم بر بو خرابه تنده ایمان یا لیکوز چه نیچه در منک اولون بویله صانور سوز لرم نقیدور ایکی لکن قاجوبن بر لیکله تقریدور بوجمیع وار لغوک حق امرینه تسلیمدر هم عبودیت کمالی بویله تمیمدر رآه عشقه کل سنی مردانه لیکله توقدم	چقدی بو کولم الومدن ای مسلماندر مدر عجزه سی خشمیله اول اوخلره زهرین قانار چقد بو کولم الومدن ای مسلماندر مدر صد هزار آن اهل دین اولور ایماشدن بری چقدی بو کولم الومدن ای مسلماندر مدر یور کوم دترر بو پیر عقلمه افنا ایرر چقدی بو کولم الومدن ای مسلماندر مدر بیله مزکیم بو مقام عالم توحید دور چقدی بو کولم الومدن ای مسلماندر مدر دینوکی ویرمک حقه بیل دینو کا تعظیمدر چقدی بو کولم الومدن ای مسلماندر مدر زانکی ذات خدانک سطو تنده قیل عدم
بس دیر بیک یارشور سکار بیکه دیمدم چقدی بو کولم الومدن ای مسلماندر مدر	
غیر حقدر جزو کلامه کور مدی اهل شهود ذات و اجیدر که اول ذاتی ایله موجوددر یور کوم اکر صفت تشور سینمده ینار کولک مرا تینه با خوب جمال کوره لی ذات واجب چونکه اولری جمله اشیا به محیط	بس خدایه شش جهتد بی شک ایدر لر سجود غیر حقدر یوخدور بر کسنگ اصلو وجود یوح دیر ایسک انجزم او جا غنزه یا نذور بودور اولا دم هر کز مسافر اختیار اندم قعود انی استاما کچون نیدم کولکا ایروج صعود

جمله اشیا به سرایت چونکه لطف عشق چاغروب اشکار هر بری دیر یا ورود	کرچه اشعار سنی الهام صدور شبهه سوز لیک طعنیله عنایین قوماری هر کز عنود
دیر ایسک کورینه سکا محمد دیر رسک و اصل حق اولو جانک برک اوصافینه میل اتمه هر کز جمالک ایتین کر شرح ایدر رسم فنا بولون طریقتده اولیسر دنی دنیا به جائینه با پشمه سرایک اچره چون باقی دکلین	اوزوکی رو جهاندن قیل مجرد اوزو کا قیله اوزوکی مقید اولوسین روح قدسیله شید اولو وصفی کتاب بیک مجدد بقا مکنده شاه یعنی سید دکلسین چونکه اچنده مندد نه حاجت قیلد سین انی شید
سنی سکا جو عشق ایش معلم صحیح اشعار و کاکا قیل مسند	
چون جمالین اشکار ایلدی سطات عید اهل عرفاندر عرفات اهل عارفدرن اول عورت ایله اصلو کا قیل کعبه وصلی طواف سن هلال ابرو جمالی افتابک مهرینه قل مروت مروده کوستر یوزک بولوصفا حسن بی پایا نوک ای دیر جهاننه قیل عطا سن شهک حسن خیالی قالدی کوز مرده اول	زمره عشاق اولدم اولدیلر قربان عید بی توقف واقف اولوسین ندر عرفان عید حاجیا کر بکا صور رسک ندر برهان عید خاص و عام اچنده بولری رفعتی عنوان عید زایران کعبه وصلک بولوب ایمان عید چونکه سن شهیدن بوسکینه بودر احسان عید اول سبیدن طولو اندن کور نور میدان عید

فرقتگه کوکلم اهیله کوزم یا شیدر		گاه که یا غوب آسرسه باریله باران عید
شعروک ایله ایله لر عشاق یادک ای سنی		بوجها نده یاقی اولدوغجه بوروران عید
بجز آنکدن ایرربوع جانم التذاز	انزن اولری ابتدای کیرواکادور ملوز	ای خدا انلیس اغوا سندن انک العیاز
عقلی جزوی حق قیدیله بیجیدر مدام	کر اولور سه احمدیله کچی کونوز چون معاذ	نچیسی بولوانک زاتی اچنده اجتداز
بولاماز وصل صیبی قلیان جانین فدا	جزو کلی دوست ایدرم سنو کچو اتخاز	بولری اعراض جواهر زاتینه زاتی نفاذ
چون نهنگ عشق چکری جانم حوتین تمام	راه عشق سالی چون جاننه اولد سنی	
چون جمالک حسنه مرات کوردم عالی	صارفی الاطوار حق کاد لاصل یجا ذ	
جوهر اولکم اولدور روح احمد شهبه سوز	جمله اعراض جواهر قدری نور و کی شکار	سن سین ایردن هر کشیدن شبهه سوز هر روز کار
	سنو کله قائم اولری ای ییل روز کار	پس سنو کله قائم اولری ای ییل روز کار
	صنکه بر مجبوسدور حبس اچره یتور زلفکار	کار عشقکدن خبر سوز نه بلور هر نابکار
	صورتی نقشیدورر کوزده کورینان هر نکار	صورتی نقشیدورر کوزده کورینان هر نکار
	کرچه شعر یله سنی اشعار قدوک وحدتی	کرچه شعر یله سنی اشعار قدوک وحدتی
	لیک نجه باسور ان منکر ناساز کار	لیک نجه باسور ان منکر ناساز کار

سنگ

سنگ زات صفا کدر هو اولدول هو اولدول		جلو لیله جمال کدر هو الباطن هو الظاهر
احد سین زاتک انا بو کثرت اچره هم سن سین		نجه کیم ساغش اچنده احدی شک اولور سایر
وجوده عقل کل مبدا اولدور غایتی انسان		پس اولری نقطه وحدت بودور ک اچنه زایر
کیروب زایره نک اچره کوکل اولوبن سیره		نهایتین جو بولماری روز زایره ده حایر
بو اوش سیرالی الله من الله ایله فی الله در		ولی بیلز بو اسراری اوزینی بیلیان خاسر
کر کدر اولوسن غایب اوزوکی کورمدن کوکل		شهور نده جمالینک دیرسک اولوسن خاخر
سیندر صورتا کرچه وصا لکدن حدا انا		جمالک کعبه سینه اول اولدور جاننه زایر
دیرکی تافیرینه طابما یا کیمه اول غیور	جمله اشیایه دیردی نور و جمیه ظهور	جمله اشیایه دیردی نور و جمیه ظهور
جزو کلدن تاینه یوز ویرسه انسا اولو	ماسم اوم کلمینی کوره یو لنده غرور	ماسم اوم کلمینی کوره یو لنده غرور
اوتانور حق اهل حقن خیر حق دیمک	چون شهو دیردیمشدر اینی اهل حضور	چون شهو دیردیمشدر اینی اهل حضور
اهل حق چون کحق قدری تجلی شهبوز	جوچه کلن کوزینه جسته کی صورت قصو	جوچه کلن کوزینه جسته کی صورت قصو
همتک عالی روتوب عشق شیرین نوش قل	چون شراب عشق کورک اینن ماطهور	چون شراب عشق کورک اینن ماطهور
بیر حق جزو کلدن کورمده اهل شهو	کرچه حقدن ابرو کوردر و جها چشم کور	کرچه حقدن ابرو کوردر و جها چشم کور
جمله عالم سرده ایری لیک اسرافیل عشق	نغمه: اصیت ایله اولری اکلانغ صور	نغمه: اصیت ایله اولری اکلانغ صور
چونکه زرات جهانی قدری حق حق هر بری	نطق حقله دیدیدر الحمد لله باشکور	نطق حقله دیدیدر الحمد لله باشکور
نور مجرب کراند زات حق موچی جهانت	پس بنو کله ظاهر اولور نفس اول بجز نور	پس بنو کله ظاهر اولور نفس اول بجز نور
زاهد کوکل مجردن غایباً قاتیدور رور	نغمه: عشق چون ایشتری اوبری کوه طور	نغمه: عشق چون ایشتری اوبری کوه طور
نار عشقینه بانار کی قبره کورور سه سنی	نور شوق ایله راحت اولور اهل قبور	نور شوق ایله راحت اولور اهل قبور

ما سوی دید کل نزن دیدم قیسم سفر مشرك اولو حق قاتنزه ادوك ای صو پرست نار هجرانك عذاب یا قه جانك تا ابد کر او لور سه شیخ صوفی یا مدرس یا فقیه کر سچسك وصل هجران لذتیه اجیسن زات حقده زاتی فلما سافانی شیخ رین کر چه مفتی صورتا فقریه عالم درویش بغضیه فتوی و یروب اهل حق قاتن دوکر	بنج در حق چو کوردم کیم ایبر حقده کذر خلق حقده ایرد کورور ایسه کوزلرک اگر قلبوکه رو تو نماسه نار مجتهد شرر نچه بلسون ربنی نقیسنی بیلزجب خبر قطره جانوکی صخره بحر فائنه ایرر حاشا لله بولجان نور ایماندن اثر اهل حق کفرنه تقلیدیه فتوی یا زار صورت شرعیله ای دینه تقوی سزر
کچر تا صبحدم در دیله آه ایله سنی کول شری قصر جدول عشاقدن آهی سور	
حقله کوزین آجان هر شیده آهی کورر لوح جانن پاک ایرن غیر ضادن بر نفسی هر کیمه قلدی تجلی زات واجب کنشی صاحب الورد شاد اگر دعوی قرب شاه ایره وصل حق قنده کوره نفس شومه قول اولد خلق حقده کلمه تکلیل چون اهل سلوک	سویلدو کوم حق سوزی حق معنی آگاهی کورر قلبنك آینه سنده حسن دلخواهی کورر ایکی زده رقص ایردر مهریله ماهی کورر صخره ای مغرور اول کوری که در کاهی کورر دیمل کل خرننده کیم دولت شاهی کورر ایکی کوزی یوخدر انك نچه سی راهی کورر
یار اشکنده سنی یوزین سوردر هر صبح شام فتی کیشیدر که بو نجه دولت و جاهی کورر	
کولک آینه وجه خدادر	بو سیر بیلیمان حقده جدادر

مجت کبخی اولیان کولکده اولن تندن یگایوزی بو قلموک کولکل چون یاد اولد قید بدنن فتاخی الله اولون عشقک یولنده جمالین کورمکه عاشق صیبک مجتدن منی منع ایدمه زاهد رو آپی نیلر اول عاشق که رآیم	اگر سلطان ایسه رخی کزادرور مکر آینه کیتی نما دور خدانک زاتنه اول اشنا دور دمادم منزلی ملک بقا دور بها کرجانی ویرسه روارر ازلدن باشومه چون اول قضا دور بوی عشق حقله مبتدا دور
سنی صبر ایبر جفای در بایه کوزلر عادت چو نلیج جفا دور	
بو کوف نوروز در بو کون چو سطانم کلور کوزلر دم یعقوب و ش کر خون اشکین اخدرور سرو دای کیمی کیر و دیر در ک ای دل ندرور شهر دل ویرانه سین معور قدم عشقله من امیدم کمش ایکن بر سحر بقدم ینه اول مسجادم کیدلر اولدم ایری هجریه حاشا بوسک الونه کافر اولور رعیشی نقیه	طالم پیروز در چون ما هتا با تم کلور کل کول سن غم ییمه چون شاه کنعتم کلور یوضه کیمسه می دیری سرو خرامتم کلور چون اشدتم من خبردن کل پیرن جاتم کلور کل یوزین کشف ایروبن زلفی پریشاتم کلور انشا الله کورچک یوزین کیر و جاتم کلور یک او بد کچه لعنک تازه ایماتم کلور
ایستاننده سنی کورچک اول در با دیری کیم الله اکبر تازه قر با تم کلور	
بو جان کبج غمک ویرانه سیدر	کولک اسرار عشق خان سیدر

تجنی اول قائل اولی قانہ سیدر صبحک ران اولدی خالک دان سیدر چو جا غنقا سنک اول لونه سیدر کنتی چون کون یوزوک پروانه سیدر اتا کولک اولوب بر آنه سیدر ابد نادر فراقه یا نه سیدر کوکل ذخیر کولک دیوانه سیدر تجنی سندن بوجان اوصاف سیدر	ا کجوب عشق شریب دل رویا ما ذ کوکل مرفعی صد ایتماکا عشق کل اورمه لومکاندن لوف زاهد یوزوکا بقعه کوزنجی رویسون بوجان تی ظهوره کلک ا کجوت روشوب نادر عشقه یا نمیان دل صلدن کاکلاک کون یوزوک اوزده اکر منصور لینی بیک باده اولسم
سنی بنسوی بوفانی قصر طاق چور ایم عیش آنک کاشانه سیدر	
جهانده عمر جاویر آف نیدر بوجرخ التده کی دورانی نیدر شفای نیدر اول درمائی نیدر سریر اقصی سطا ف نیدر شراب جنت غمائی نیدر اولون غیب کمان ایمانی نیدر یوزوک کورون میا برهانی نیدر کلتستاینله بو بوستان نیدر چیقوب با زاره اول دکانی نیدر	بولون جانانی جانده جانی نیدر بولون قصر وصالک بزکاهین بنوی عشقوک دایین الیجان فنا شهرنزه شاه اولون کدائر ا کجی وصلک شریب یار لندن شهود یله بولون ایما حقیقت بخنده جمله زرات جهانده غموکله کنج محنتده اولون شاد ویروج جان الی عشقک برهانی

بولون

بولون قلبنده عشقک کنج مخفی چوس سلطان شاه جهان نین سنی بولدی سنی قانونی نیدر	جوهر معدینه کانی نیدر
عکس انوار تجلی جسم جان اچنده در عالم اچنده دولودر اولوب زلف غنی کرچه زانیدر غنی جمله صور دن بل خفا کچوبن پایسه سردن لومکان قبل سیر وکی بوستان غیب اچنده صالنور اول سزوقده کرچه طولودر جهانده عکس انوار صفات	دو جهاندن خارج اولون دو جهان اچنده در دمه مخصوص ایدوبن کیم آسمان اچنده در لیک اسما و صفاتی کن نکات اچنده در چون حضور جان دل میل مکان اچنده در صنه سنی اول سروی کیم بو بوستان اچنده لیک بی نشان نشانی بی نشان اچنده در
چون ولایت بر جینی ویردی سنی به اول غنی مطلع نور ولایت بو زمان اچنده در	اگر قلمک بزه جو د جفا آر نجه کیم فنومه نیغک بلرک روشن عشقوله همچو ابن ادم چکی ایوب دوش در روکی جاننا جهان سوطاین اکتی عار ایدر لر اولون عاشق جمالک وصلیتنه کوکلده چون سنی بولدم محقق السنون نغمه سن چون کوش قدی
جفا رون اولور جانده صفار کورر جانم انی لطف و قار قیاری قیوب کی یاد عیار ویروج جانین الودر بهابلا ر فنا مکنده شاد اولون کدائر قیلور دنیا و عقباردن ابار نچون ایرافه قیلورم نذار دخی چرخ اچره دور ایدر سمار	جفا رون اولور جانده صفار کورر جانم انی لطف و قار قیاری قیوب کی یاد عیار ویروج جانین الودر بهابلا ر فنا مکنده شاد اولون کدائر قیلور دنیا و عقباردن ابار نچون ایرافه قیلورم نذار دخی چرخ اچره دور ایدر سمار

سنی زبان ایدر عشقده جانف

که اولدر عاشق اولندن سخار

منکره اویمه که منکر اومه حناس در
صورتی کرچه که ناسه منکر وک بکر ووی
جذب خلق اچون ریایل بائن صلوره شیخ
چونکه منکر اهل حق انکارینه اولدومصر
قدومه بنجه اگر خم اولدی ایسه جوه اول
کل منجم بو فلکدر او محجل عمر در آرز

حق ارینی صدقن ایرما چو وسواسدر
باطنا تقلیده له منسوخ اولدوسناسدر
کورشم تمیل شیطانک مینه کاسدر
رحمت صدقن بیلوک اول کافر ایشی یاسدر
چونکه منکر خار عمرین پیچکه چون داسدر
چون شفقدن فان رو کیمی سرنلو برطاسدر

راه عشقه چونکه صدقیله سنی بصدک قدم

دایما یولرشک انزه خضر یله الیاسدر

بخلین هر کیمک کیم سخلویت جانف وار
نک جمالک کوره یم کل دوک الوکله فالوی
نیر اول کیشی سماع بانک نای جنکله
کوکلنی چو کان عشق حکنه طوب ایلین
بو کوکل یار آسنه بو لادی در مان جاننوس
چار ار کان عناصر جانته اولمایا قفسی
عقل دین قومادی عشق دلده منزل ایدر لی
بو جهان جان هاسی قلیا هرگز وطن
ززه درد محبت هر کیمک قلبنده یوق

و صلوکیله هر نفسده عمر جاوید آف وار
دیمه جانا بخلوین کیشنک کیم فانف وار
کیم درون سینه ده دایم دل نالونی وار
عالم زهود کیمی بی کرات میدانف وار
در عشقی صخره کیم طبله بر در ماف وار
چونکه فوق العرش جان عفا سنک سیرانی وار
وای اول شهره که انک ظلم ایدر سلطانف وار
چون فضای لومکانده دایما جولو ف وار
کرچه مؤمندر ادی لاکون زاهد ضعیف ایمانی

کرچه

کرچه عقلیله تحیره ایرد آخر یولک

دلبره دیدم سنی یوزوکی کیم کورر دیری

سول کشتی کیم جانف کیمی قاپومه قربانف وار

صاف مرا تم بو کون ذات افتابی بنده در
نفع حق جان اولیجق بوتن جهانک زنده سی
چون فی ینطقله خلقه علم حق سو یلیم
ادم او غلیم خدور علم الوسما جکا
کرچه قرآن اچره ادمدر ظلومیله جهول
چونکه مع ذات قدم بحر وک بخاری فیضیم

ساقسیم عالمک فیضک شرابی بنده در
عالم تفصیل اجمالک کتاب بنده در
اچدوکی خضر نبینک دیر لیک ابی بنده در
پس ملک بیلادوکی علمک جوابی بنده در
بیر کولک کونرمدوکی حق صطابی بنده در
حقک اشیاپی دیری قیون سخابی بنده در

چونکه خاتم افتابینه مقابل اولیشم

دی سنی نور ولایت ماهتابی بنده در

سنک عشق بو کولم وایه سیدر
بنی فانی قلندن نور ذاتی
اگر فرهادوش اولسک قایر مه
بنچون پابند اولد جانته عذوق
جهانن کرچه ادمدر مؤخر
سنک زانقوده محو اولوی ذاتم
بولنده اول برینوک اولمای بنجه
ازدن ایله مست اولدم که انی

وصالک طفل جانم وایه سیدر
وجودم اول حبیبک مایه سیدر
که شیرینک سنی آریه سیدر
چو عرش عالی انک پایه سیدر
ولوکی عالمک پیرایه سیدر
وجودم زانقو کولک همسایه سیدر
دیمه کیم لطفله او خشیایه سیدر
وصال دلبر انجق آیه سیدر

سنگ عشق کورقان فاش ایره مز	
سختی باشدن کچوبن یا یه سیدر	
عاشق سر باز اولوب عشق کمال بنده در	بوجلوین آتیه حق وصال بنده در
ما و سعتی چون خبر کلدی خدای شهبه سوز	صق در در کردیر ایسم کیم حق تعالی بنده در
صوره تا کرچه فقیرم لیک یمین عشقیله	وصل یاری بدل ملکیده مال بنده در
چون نفث نیه مین روی دینه مظهرم	حق تعالی نورینک نقشی شالی بنده در
چون سفاهم شربتینی یار الذکر اچشم	تشنه دلد قانمغا خضدک زوای بنده در
قیلوق حسنک تجلی جانک مرآتینه	اول دل از او جهک وصلی حیالی بنده در
چون سیمان منطقین تعلیم حقله بلشم	انس جنک خاص عاموک قیل قالی بنده در
نوک اولسه لومکان جوه لونکم چورایما	روح قدسینک محقق پروبالی بنده در
قریه : لوح او ستونه بقدرجه کوردم ای سختی	
اول آخر نشان وصل قالی بنده در	
ایرین اولدی بزوم روز ازل و باشد	عاشق رند لوندی نواقد شد
اهل حال ز ماضی و مستقبل ترک ایدوب	باده کل رنگله عیش ایدی قیاشد
زاهد خلق اوزینه او حور و کصانه	بر بلوک اولوری کچم صویار نباشد
غارت ایما چون دل قلده سن چچ کوزک	خدیجه ضوا نخور ظالمه دور چاشد
ظنله حق بیوز مفتی بسیار فن	نوح کیمی کریش سه دنیا ده بیک یاشد
علم توحید بو ماروک اکلله فقیه	صبر تندرک باشنه هر دم او دروری طاشد
باطنی حق ظاهری جمله جهان اولد بشر	اول سبدن استرانی هم قروم یاشد

قوت جسمانی ندر دنیا جای یبین	
روشمه سود آسینه زلفینک در چون	
یور کوم فانی تنه ترک جسموک اچدی	
مطبع نه هودن انوار صقدن اشد	زلفی جوکا اولنی طوب اولور بیک باشد
بلکه جاردو قاشوکیله اولدی یور لاشد	
جام جمد کویا اشعار صافک ای سختی	
کم کورینور معنی سنده کز لویله فاشد	
دردم بو یوزم اوزره اشک چشم چاغد	نیته کیم ایام نیسات او بچق ایر ماغد
سن یزی کل لعل کوثر قد طوب یاز سوز	جانم الدما یا هر کر بو ستان باغد
اول پری عشقندن ازاد اولما مرغ دل	چونکه قوردی کا کلندن صد هزار آن اغد
کوردی کلکون یکاغوک اوزره جفته بکلدی	یور کومره کویا اولدی یوز بیک طاغد
عاشق افغانی زاهد ایشسته تندر اور	نیته کیم بلبس اوزینی دینوماز زاغد
حاشالله میل ایدره دنیا و عقبی زوقینه	اول کشی کیم صابج کرشله ایدر لوفد
حامل عشق قدم انسان اولدر صدقله	کرچه قاجدی نقلتندن بیکر کوک داغد
وه که قاجر اول پری من عاشق سلکین دن	نیته کیم صیرو اولندن نقره ایدر صاغد
حق ظهوری چاغیدر دور سنیده شهبه سوز	
کرچه کچمشدر مقدم دور اچنده چاغد	
وصالک جان دمانی کلشنیدر	جمالک ایکی کوزم روشنیدر
اولدن دل اسیری شاه عشق	فنا تخنده سلطان غنیدور
چویرن باشنی تیغدن ای جان	ارندر صفینک قجه زنی دور
قومایم من هوای وصلوک چون	بو جسم کشتی سینک یلکنیدر

بی لعلوکی صورت چه جیبیم	بوجان مصباحک اول روغنیور
لب لعلوکی امک یوزک او بچک	جان آبی و اشمار جنیدور
جهان ملکی مرادانی المدور	وصالک نغمی انجق هیندور
بدن او صافنه میل اینه عاشق	چوماغ سالکه حقدن تنیدور
اولوب عالی نسب عیسی نفس اول	دنی دنیایه میل ایدن دیندور
قیوب بندگی تو صید اصلنی بول	کسن چون عارفی حقدن میندور
جهانزه روشنی و گلشنی به	
اولون قائم مقام انجق سنیدور	
جهان رو بدوز جانی بر تویدر	دیمه زاهد حجاز انجق اویدر
کیس یوقلوق کلوهن فرق نقره	حقیقت ملکی تختک حسد ویدر
نجه باشه چقم عشقکله چونکیم	ضعیف من سنک عشقک تویدر
اگر قتل ایلسک شادم دمام	دمک چون نغم روح عیسویدر
بدن بر تنزه کچه روشدی جانم	وطی بحر قدم موج نوریدور
اگر چه روح انسان نور حقدور	وطی جسمنده عالم منطویدر
وجودم کچه ممکنه حقیقت	وجود ذات حقدن منز ویدر
چو عشق کنت کنز فانی اولدی	جهان خلقی انجمنه اول سویدر
کوکل چون سوکلو مرات حقدور	
سنی سنندانی دایما سویدر	
بو کوکل جان کیبی وصل جانا اینی سور	غیرت دیننده اولون البتده ایمان سور

شادم اول کوندن بروکیم ریدر اول یار اچون	عاشق صادق اولونک رو کله قان سور
نجه سی کیده ولومدن زکری اول جانا نه نک	هر کشی مجبور دور لو بد دورر جان سور
چون بکا اولدی محک ابلیس دن انج حرم	خوش چکر دربان جفا سین هر که سلطان سور
حبسی گاه عالم ناسوتدن جان تور توب	عالم زهوت بوستانی سیران سور
دیلد ایسک شاه عشقی ایده کوکلوکه نزول	یور کوکله سینه کوک قاینه بریان سور
زاهد ایدر لعین او بکدر خطا اکا دیدم	شبهه سوز اولون مریض البتده درمان سور
چار ارکان طبایع محبسندن او صان	لو مکان صحرا سنک ناچار جولون سور
قوما بومسکین سنی استانکدن جو او	
دایما سیرا تمکه یوزک کلستان سور	
صنعه قوتلو باشوی بالین خرمان یصطنور	بلکه هر شب ساجد سمین جانا یصطنور
خار هجران کون کیبی قتلو یوزوی رالو ماز	چون که وصل یار یله ورد کلستان یصطنور
ذلفکی کون کیبی یوزک اوزره کور چک دیدم	کیم کور بدر کازی کیم نور ایمان یصطنور
کربوکله یا کاکوکه اوزره یا ترا کین سویدم	ساخرانو کچون او یور کیم خط قران یصطنور
شکر افشان بلدک اطرافنه بیتن نبات	صان بنفشه طرف جوی آب حیوان یصطنور
هر کچه خورشید و جهک یطسه غیب ذلفوکه	کویا کیم سنبل سکیله دیمان یصطنور
دربح انجی اچره کورد سک سنی رندانی	
دی کم انجور دورر لعل بدخشان یصطنور	
جهان کوهری سیمین بر لر	یوزی کللاب لعلی شکر لر
اگر چه بیز چیدوبنی نیندر لر	وطی عشاق اولدی سور لر

اگر چه ایشدی اولور جفالر	جفالر عاقبت اولور و فالر
و فالر جاننده و پرور صفالر	صفا و پریمی جانندی سور لر
اگر چه حسن الینک شهلر پرور	ملوحت اسما ف مهلر پرور
مقاصد اهلنک در کهلر پرور	ولی دو ککا قانندی سور لر
چنکلم اول بریدر ناز ایدر لر	مجلد ناله لر اغاز ایدر لر
و مادرم دم و مه و مسان ایدر لر	که د لبر لر فعانندی سور لر
کوکلدن نازینله صبری قهر لر	برندن دین ایمانف ایدر لر
انوکله ای سنی فتنه قوهر لر	
که ترک اولون تالونندی سور لر	
اول کشتی کیم غرق بحر ذات اولور	صخره سن کیم طالب لذات اولور
و حدت صخره ایش بی ریا	حاشا ایشی شطیله طامات اولور
چونک زاهد صاحب حال اولدی	حبس قید ماضیله ات اولور
شیخ افندی خدمه ایتن سورمه چو	شهرت خلق اوش سکا شهرت اولور
اول کوکل کیم غیر حقدن اولد پاک	وجه ذات حقه اول مرآت اولور
و صلیله قیلون صلوت رایجون	حاضر اولوب صاحب الو قنا اولور
عازد شهرت اگر کوستر سه یوز	اگا هدم صد هزار افات اولور
اگر چه سنی دیر لور اهل ریا	طبیبوکی اول در دستدک ل اولور
چون فی بیصر کوزین اچدی سنی	
اگا کوره جزو کل آیات اولور	

بچی

نچه یلدر نار هجرت بغری بریانت ایدر	حسرت وصلک بو چشم ریدم کربانت ایدر
چون تموج ایدی انقاسیله بحر قدم	هر کیمه کیم فیضی ابرسه عیسی دوران ایدر
کیم که کورسه عید و جهک کعبه کیمی ای صنم	دیوبن الله اکر جانینی فریانت ایدر
ذلک التندره اگر کورسه یوزک پیرمغان	اگا سوبن ذناری بدن کفری ایمانت ایدر
کیم که اول بحر فنا قعرینه اولمشدر غریق	و حدت ملک بقاره حق انی سطات ایدر
کوزکات عید حسنو که ایر رسم بن فقیر	بی توقف جان شیرینی سکا اصانت ایدر
حق دینه هدم ایله ای سنی هردم دمک	
چونکه حق اهلی دمیله نه فلک دوران ایدر	
دبدم انقاس رحمان عالمی اصیا ایدر	نقده سیله جزو کل بلکه چون عیسی ایدر
اگر چه قهری صورت اشیا یه و پرورش فنا	لیک لطفی اول نفس عیننی هم بقا ایدر
عاشقینه چون تعشق ایله یه بالذات اول	غیر تذکر کزلیوبن اسمنی طاهها ایدر
عاشق کوزیله چون حسینی کورمک استیه	نور حسن و جری ایله چشمی بینا ایدر
کیز لریدم عشقی بو کوکل اچنده وط	یوزم اوزره دمدم کوزم یا شی افشا ایدر
دلر بالردن جمالن کوستروب عشاقه اول	صسننه عشاقدن کیر و اوزین شیدا ایدر
کوستروب سرینی منصوره انالقی سویلدر	کیر و آره چکدورب خلقه انی رسوا ایدر
دلر باضمعی حسن کیوبن اول پری	کیروبن عشاق ارأسنده چوق غوغا ایدر
فاعل مطلق خدادر جمله شیده ای سنی	
لیک زاهد اگا انکاری علی العیا ایدر	
جمالک کوندرم الله اکبر	جهانی دو بخت قدری منور

عیان او بود جمال حق تعالی	جمال تک جهان یوزینه کوستر
صفاقی خدای بی نشانک	چو سندن ظاهر اولد ذات انور
خدایه ایر میگویند پاک جاندر	سنگ جانک دمادم اولدر رهبر
عرضدر جمله اشیا تک وجودی	وجود کن اندر اولدر جو جوهر
کودن کور اولون نوروی کرچه	جهانک آفتابنددر اظهر
خدایک راز راری سی سین اما	نه بلسون آفی هر نازان ابر
یوز کله صاچو کاصرتلنور لر	کلیده لوله و مسکینه منبر
ملکلر نه فکده رایم اسمک	کی تا صبحه دک تجید ایدر لر
یوز کله قاشکی جانم کور لدن	کر کما اکا محمد آبیله منبر
سنینک اسمی کرچی کیم علیدر	نولیدی سکا اولیدی چوقنبر
کوزوبن دبر یوزین ایسانه کلشد دنوز	دینوز اولوب یقین ایقانه کلشد دنوز
عالم غیبک اچنده فرد ایدر ک هچوز الف	نون اولوب اظهار اچون دورانه کلشد دنوز
کثر تذن وحدتی ایر ما فچون بی حلول	ادم اولوب عالمه عرفانه کلشد دنوز
جمله زرات جهان اچنده زات واجیب	خوش تماشا قیلوب سیرانه کلشد دنوز
عید و جهنی کورج هر شیده هر دم بی کمان	قرشوسنده جان و یروج قربانه کلشد دنوز
زاتخی بی کیف کم اجمالله بلش ایدر کس	کوردکه تفصیله برهانه کلشد دنوز
چون ایر شدوک کنت کتزدوک بی نهایت کچنه	بی نوالر جمعنه احسانه کلشد دنوز
نوش ایدوب غم الستوک جامنی روز اول	جام و صیدله جهانه قانه کلشد دنوز
طاقوب زنجیر زلفک جانموز بوخینه بس	جان فدایا قما اچون دیوانه کلشد دنوز

رفع ایدر سچک زلفکی یقندی جمالک جانموز	اول سبیدن کچمه کوندوز یانه کلشد دنوز
چون علیدر ارموز اولوب جهان اچره سنی	
هر کلن ایله هر آن هر شانه کلشد دنوز	
حق بکا بنا ایدی بنیاد یوغیکن هنوز	شاه ایدرم اوز شهرومه بغداد یوغیکن هنوز
عشقبان ایدرم اذل بن اول لب شیرینه	کوه بی اوستونله فرهاد یوغیکن هنوز
شاهه عرض ایدرم فریادوی او آزه سوز	دار مجون مظلومده فریاد یوغیکن هنوز
بن تماشا سیم ایدرم اول دلدارا قدینی	جنت اچره سروله شمشاد یوغیکن هنوز
یاد ایله یاد ایدر ایدرم اشناق حالنی	بوججهان دوری اچنده یاد یوغیکن هنوز
بنی هجران غمندن شام ازار ایدی	خواجه سندن قول اولون ازار یوغیکن هنوز
شعرله وصف ایدی صنعینی اول یارک سنی	
بوججهانده صنعت اوستاد یوغیکن هنوز	
چون ظهور حضرت یزدان بیروز	بوججهانک قابینه جان بیروز
چونکه نور حقله معجون اولمشوز	شول دو اسوز در دره درما بیروز
شاه عشقه قول اولدین بو کو حکم	عالمک سوظانته سلطان بیروز
چون ایر شدوک عید و صیدله اندک	قوج کبی اولاجق قربان بیروز
بیره کل ای استین حقی عیانت	استانه سنده چون دربان بیروز
رایروده چون مکمل اولمشوز	دور اچنده صاحب دوران بیروز
صاحب اجمال تفصیلوز بو کون	اول سبیدن قارن قران بیروز
نارموز سویوندورج نور اولمشوز	وصل حقه اول سبب برهان بیروز

کود لیدن و جهوی ایرو سنی	
عالم اچنده بولون ایمان بیرون	
صالیئلدن نازیله اول سروناز	عاشق اولونون دیلد رآیم نیاز
کوستروب کیزریوزین هر صبح شام	تا ایشیده عاشقندن سود ساز
دیلم قومایا سینم یاره سوز	غزیه سی او خیلله اول دنلوان
روح باقی بولشم حقله مرام	چونکه قلبه ایردی عشق جان کداز
کعبه و جهک کوردن کوزردم	بکاشتا ق اولدی قدسیله عجاب
نور حقله باقالی هر نسته ده	کور میشم حقی حقیقت بی مجاز
کرچه و اصلدر سنی حقله مرام	
زاهد اکاریر که قیلمازین نماز	
چونکه صوایه خرامان اولسه اول یار غریب	شبهه سوز اولدم قور خلق جهاندن رستخیز
عشقله صلی کور شردم عاقبت یگری منی	کیم ایدر مشن اثر هایلله یای کوننده ستیز
صورمه بکا زاهد عشقیله عقلک حالی	بر کشیه صورانی کیم خیر شرایع تمیز
رولدی عالم سر بسره نفحات روح اقرا ییله	دلهرم ناکه چو اچدی عقد زلف مشک بین
حاکم پای اول پری رو اولدی عالمده سنی	توتیا کیمی انوکچون اولدی کوزلرده عزیز
چون تجلی ایلدی جانا آموز	قی باقی اولدی اولدم جانا آموز
کعبه و جهک کور جهک ای صنم	جان فدا قلقدردر قربا آموز
اسب عشقی چیمغا جولونده	عالم ره هوت در میدا آموز
چون شوینیه تجلی قلبی حق	شبهه سوز شانی دور ره شانا آموز

شاه

شاه عشقه قول اولدی جائیه	دایما مریندر در بانموز
بوزمانده عنت او مه ای کوکل	چون دخل دوریدور در رور آموز
انجق اولور عالم اچنده سنی	
دفتر ریوانه لک دیو آموز	
ایروب جانانه بوجانف کرکز	قریم شاهه در بانف کرکز
بکا چون ملک فقر اولدی مسلم	وزیر میر سطاتف کرکز
مجت در دینک چون رارین الدق	ایل استادوی در مانف کرکز
چون اولدی وصلحق بیزه میسر	جنات حور غمناف کرکز
چو کور روک و جهوی هر شیده ظاهر	اولون نقیله بر هانف کرکز
اگرچه واعظ منبر دهره	صنم دینایه قرانف کرکز
بکا دون زاهد عابد دیمشد	بو تزویر ییله بهتائف کرکز
مصاحب اولق استر بکا زاهد	بکا خود بیی شیطائف کرکز
دیلم جانا سنی ی ایله قربان	دیری بو خبره قربانف کرکز
دیلم اولدر منی و یولده قو کیت	
دیری کیم بولد شور قانف کرکز	
بز خدا آتنده اوز کا هیچ وار لیق بلدوز	غیر حقدن هم نظر بر شیه دخی قیلدوز
کتمدی هر کز نظر دن حسن بی هتای دوست	کرچه هجر آندن انک کوز یا شین سیلدوز
تیر کیمی راستوز بغیرینی اگر نیک دلوج	شول منافق کیمی اگر بلیکله دیر یلدوز
یا آموزده اکلونف خیر ییله یاد ایچ روز	کسنگ کور و بکنا هنی چاکوب و ایلدوز

فضل حقیقه غنیوز فی ایدنیوب فقریله	حاصله دنیا آنچهون یک قوسینه ییلوز
کراشتک غیبتن اهل نفاقک کیمسرت	بولدو کومز هر کشتیه یا نوبن یا قیلوز
اهل غیبت ایله کربیله اوتور سق بر نفس	نیع ایده روز اندرایله غیبته قاتلزوز
مظهر روز چون اسم اعظم عزتینه رایما	جا هلك سوزین اشیدوب سیکوبن باصلوز
کرچه کیم منصور اصلدی اناحق سویلیوب	یک عالم عارف اولدی شمدی بزاصلوز

کایناتک جوهر سیوزای سنی شبهه سوز
منکروک کوزنده کرچه جوچه صایلموز

کرچه صدقن نه ایسه اخرا اولور تقدیر موز	یک جانانوموزه جان ویرمدور تدبیر موز
کیم دیرانی کیم اساس روح قدس اولور خراب	چون نفقت فیه من روحی ایله درتقیر موز
او خویالیدن وجهو کولک ام الکتاب شبهه سوز	هر سوکشافیه نقل ایده روز تفسیر موز
کن فکان قولیله موجود درجه جهانت	یک دست حقله اولمشدور در تخمیر موز
شخه پیر خرد کیرمدی صحن سینه	شهر رده چون ازل عشق اولدیروم میرموز
بیزه ارشاد ایله عقلیله کل ای شیخ رین	چونکه فضل حقله عشق ازلدور پیر موز
بیزه لوبقدر که قیلوز صلات و صلتی	کیم شراب عشقیله دور رایمانظیر موز
چون خواص ظاهریه باطنی قلدق بدل	واقعاته کشفیه دوخو دور در تعبیر موز
المشوز در یای عشق تعربی بایاننه	دیله کلزانو کچون لفظیله تقریر موز
یای کیمی قدموز اثر سه همت اوضینی	نه فلک اسیر لرزن اوته کچر تیر موز
تجه سی میل ایده وز لذات جسم فانیه	چونکه فیض اقدس ایشی طفل جان شیر موز
چونکه بر مقصور بالذات اولمشوز روز ازل	نه فلک دور نده اقدردر بزوم تدویر موز

دعوت ایتمه ای سنی بو عقل رعنا یه بری
صون ازل عشقیله در عالمه کی نشهر موز

قیدلی کون یوزینی آشکار یار موز	دلدن اسکول اولدی بر نفس انوار موز
چون احاطه ایدی جزو کلی نور حق	کل شیدن کوروبن اکایوق انکار موز
قدرت وارین عیان بیزه کور میشوز ایننا	قیدلیدن یار موز یغما جمله وار موز
چون جهان جسمنه جا حقی کور میشور عیان	نه آنچه حقه بیزوم اولیا اقرار موز
چون بنی بنطقه بیز قایل اولدق هر نفس	هپ انکدور هپ آنک دله کی گفتار موز
باغ دهر وک غنچه سی دخی اچلق سوزین	بیلل ایدوک بیزا کا او بیزوم کلفزار موز
چونکه زلفی قیدینه دو شری جانموز ازل	نه آنچه زنجیر دن بو کون اولو عار موز
کرچه کیم منصور کی داره اصدیدر ولی	طره بطره اروک اوش اولدیریم رار موز
عرش عالیدن یوجه اولدیریم پای موز	سوزمکه کربا یوکه ایرشه رضار موز

شاد مانوز ای سنی زده چه غم کور میوب
اولیدن کو کلوز دهر دلدار موز

کوکل ویرمک آنچهون یاران بولونمز	سوجک جان کیمی بر جان بولونمز
اطبار کنا بدین ارادوم	دو اسوز در رومه در مان بولونمز
نزایت واردور در هر بوله لوکن	محبت یولینه پایانت بولونمز
محبت اولیان ظلماف دله	منور قیلیمی ایمانت بولونمز
ارامه اعیب سوز یاری چو در لر	دکنسوز هجم کلستان بولونمز
اولکولوز دردی عرض اتمکچون	طیب عیسی دورانت بولونمز

کوهل مصر نده شاه ایتماکه دایم	جهانده یوسف کنعانت بولمنز
کمال ازمی بونده بوند کور	که ایروق حمده بودوران بولمنز
دیدم جانآسینی ایله قربانت دیری بیره یارار قربانت بولمنز	
جهانتله قلوب اولمه هنر سوز	هنر سوز چون اولور دایم کهر سوز
حقیقت نفسینی بلیا سالت	اولور عرفان حقندن اول خبر سوز
اوقلبه حق قلوب دایم تجلی	که اولور وار لغندن اول کدر سوز
خدا زنتدن اول بولور اثر کیم	که اولور نفس شومندن کدر سوز
سنگ روحک دخی نغم خدادر	دیمه عیسی همان اولری پدر سوز
وصال دلبرایله نجه بیلدر	کچر دوک دور زرش قمر سوز
جهالی کعبه سین قدرق زیارت	اذل کوننده از یقسوز سفر سوز
ولیه منکر اوله کیز لیلین چون	کوکلر غیبینی کورور فرزند سوز
سنی عشقینه منکر اوله چون کیم بولور بائشینه کلز قدر سوز	
کوکلر عشق غوغاسی توکنمز	نیمه کیم موج دریا سی توکنمز
کورلر ایلی کوزم تاب ذلفک	روشوب بائشومه سودای توکنمز
ایر شری عالمه چون صبغه الله	انوکچون هیچ بویا سی توکنمز
عجب تیغویه روشنی زاهد فاشک	نه کورری بلنم یا سی توکنمز
بوکون مقصود و کاکل پیر عشقه	فقیرک چونکه فراسی توکنمز

منافق

منافق سوزنه اویمه چو دایم	آنک تزویر اغوا سی توکنمز
دیمه عالمده کامل بوند ما ذم	جهانتک چونکه و آنا سی توکنمز
کوزک آج ای کوکل کاول دلبانتک	خدا م قدر باوسی توکنمز
قلوب ای سنی جلوه جهالی بودوران اچره مجذوسی توکنمز	
دیمی واردر کوز لروک کیم بغروی خون ایلمز	یا خولمک حسرت اشکوی صیغوت ایلمز
حمد لله سینم اچره کنج عشقک جانم	ایله قلمشدر غنی کم مال قارون ایلمز
عادت ایرغمش کوزک بر ردمه بوز بیک قا اچره	کاذ اولسه دخی کیشی بویله قانون ایلمز
کیم دیر آخ کوز لروک هر لحظه ده افسوسنله	هر نه فتنه کوز لویه اوغراسه مفتون ایلمز
شول مسلسل صاچونکی کورن کرافلر طونسه	کیمدر ای ییلی کیم اول اوزینی مجنون ایلمز
کراوزک سکا کرکسه عاشق اوله ای کوکل	کیمی کوردرک عشق انی عالمده مغبون ایلمز
هجره یانری سنینک یورکی اول حد کیم طامویه کر کیرور اولسه انی محزون ایلمز	
چونکه تسلیم ایلدوک حقه هب احوالوز	فعل حقدور شبهه سوزی شریک افعالوز
بحر زانک موجیوز ایدوبن انج ظهور	کیرور آجعدر انکا عاقبت سالموز
نه فلک بر بیضه دور جانموز عفا سینه	چونکه و آسعدر بیزوم حقله پربالموز
اچا لیدن کوزوموز نور حقله دمبدم	وصلتله خوش کچر روزه سالموز
صاحب اطلس خرقة کرچه الماز بر بوله	رایجه حق ویرور دمبدم بوشالموز
چون نبی نطقله بیز ناطقوز اساردن	اکلر یماز عقلله خواجه بیزوم قالموز

چونکه الدی یولوی صاغیله صول پیش بس دبدم انوکچون نالون اولورم چون خرس دلیر عشق اولسا هسالتن تنده فرس منزلینه چونکه عشقک ایره مدی هیچ کسی اولسه دخی احدیله بیله رایم جو انش هیچ شاهیله مقابل اولدی هرگز عسرس صنعه انک نعمتی انجق اولانانت عدس چون انوکچون کلدی حقدن احمده شکسوز عین دیه موسی کیمی ایره جانوکا نور قبس قد و صلینه او شرجاندر موز هجون مکر جزو کل موجود اولوب ایریه اولشدر غلس هر بری حایینه کوره قانوبن ایرر که بس	سیل عشقکدن نجه تور تولام ای جان جهان سالکان راه عشقه اولشم سرقافله عقل جزوی ایله کیمسه ایرمدی مقصودینه نجه سی رعویبی استکمال ایردش مندی صادق اولسا محب حقک وصالن بولوماز شهر دلدن قومعا عشقی بو عقلم جالیشور قوت روحانی استه سن ذلیل الله دن روحانی بر بولوماز کدایه پنجه خور سن تعلقدن مبر او لاینجه شهر سوز اول لب شیرینه واصل اولدو نموز چون ازل عالم غیبه تجلی قیلدی مهر دخت ایرشالی جمله اشیا یه فیض اقدسک
اول سبیدن تازه تازه نور قیلور اقتباس لیکه تقلیدیه دالدی خیرته اهل قیاس قلدی زات پاکینه افرا اعیانف باس چونکه فقر اولدورر بنیاد تو صیده اساس نور اولدی عقل قلب نفس جسمیه حواس	جزو کله حق ظاهر کور و مرد حق شناس اهل باطنی حق حقله کور دیر حق ایقین کیمسه واقف اولسون اسرار نه اولدربا و صدق بولوق دیر سک و آرنغور کون کیم تمام چونکه جان جانانه نک مهرینه بولدی فروغ
ناکسه اسرار عشقی فاش قیما ای سنی کسمسوندر باشوک بو خلق عالم سوزکس	

ای سنی قلدی غنی سینده کی کنج عشق ظاهر اگر یوق ایسه کنج ملک مالوز	
حمد لله کیم کچر و صلتله اوقا تموز جزوله کل حسنله کچه اولدی اینی چون نفقت فیه سن روحی بی اولشوز صا لیدن غمزه کولک اوضی بو سینه چونکه بز غرق اولشوز و احدیت بحرینه آجالیدن کوز موز نور صقد شهر سوز	کحو اولددر شبهه سوز ذاقده زاتموز لیکه جلوز در تمام زاتوکه مرا تموز قایم اولوب حقله یوقدورر افا تموز عاشق مخلص اولوب قالدی طامام تموز کور مشوز کیم بر دورر ماضیل اتموز عالم اچره هر نه و آراولش او بریا تموز
اول لیدن ای سنی ملک فقره پادشاه عشک اوزره هر سحر دیکلور رایا تموز	
آجالیدن خلق عالم بوجها باغنه کوز سوزو کی ایشیدوبن شمع جمالك کوردی کافر ایش ایکی دیللو اولماغین اهل نفاق کون دوغنده زده کی رقص ایرر جزو کل حقدن اوزک جزو کله چونکه یوقدورر	بولدی سکا بکنز رهج بر کل چهره یوز بیزه کوره طوبه و لوردر بوجها سازین سوز مومن اولدیر کیم اولد قولدی فعلی جردوز قیلدی شکسوز تجلی اول جمال دلفروز باشک اورتب خلوقی کدن ایرر سک ای
فاعل مطلق خذدر جزو کله مفتیا بس نه اچون دیه سن افعال حقدیر ججوز	
اورالی بحر قدم اصبتت سوجیه نفس حمد لله واصلم دلداره کچه هجر له	جمله عالم رقصه کلدی نیته کیم در یاره حس دبدم اخ کوزم یا شنی جو جیچون ارس

چون جمالین آینه دن کورمک استادی صیب زاهد طعن اتمه بجا چون از لبت تا ابد جمله اشیا نیک دلنده هر نفسده اول غیور زاق حقیق چون ازل فحمانه سی جوش ابدی چون جمالیله جلوی لطف قهری اولدی قاشق	دوشدی بو معدوم عالم کوز کوسینه انعکاس اچرم عشقک شرابن قانغوبن طاس طاس کیروز آتته ایدر بی شبره حمیده سپاس اولدی ذرات جهان فیضی مینه جام کاس مظهر اولدی کچ کوندر وز جسم جان جن ناس
درون دیمشدر قتل ایدر عاشقده بر اول در با دنیاده مسکن سنی نک سندن اولدر التماس	
چونکه عاشق جنتیله چلدی سوق او چنده کوس روز اول مجله وحدت اچنده شبره سوز طامو اهل اولدوغی زاهد بلو پرور بکزدی عاقبت خاک اولیسدر در منزلک اچ باد شاه اوزنه ایدر بیچون شیخ سالوسی کورک لایق اولمز ضواجه لر نحو یله عری صرف ایدر	اکادرم ان حکیتله نجه قلسون جانوس بجا جلوه لر قلوب کوستردی یوزین اول عروس کیم دو شو بر قیغویه یوزین توتارتند حیوس کچه کیم دایم مقامک اولد تحت آبنوس باش اکوب بکلره یلو آروب ایدر جابوس بر بر یکوذه ایدوب بختند جمله چون خروس
خلقه طعن ایدوب سنی اوزکی اولو کورمه چون سنی صور آرایسک دگر سین بر اوج سبوس	
دبر عاشقکدن اوزکه کولومه یوقدور انیس صوفیا چون سلاطیندن نقایس استه کرفانی الله اولوب کولوکو الحق دوتما سک روست یولنده نولورشی نان جانی قل فدا	هر نفسده درد غمک اولدی جانومه جلیس سکانتسوز اولون نان تهید ورر نقیس هر قلک دیننده سکسوز بولنور یوزیک بلیس چون خدانک غایتیله دشمنید ورر رضیس

هر کوانک

هر کوانک خاک پایینه یوزوکی دورمه سور عالم کالو نعم مال جا همچون بور نیاده	بو جهان خلقینک اوزره اولق استر سک رئیس بو یوز ایدوب قیل قالی سوسو شور لر چو تیس
راحتیله عاقبت استر جهان خلقی سنی بیزه بسدر کیم اولدر دوز بدو دایم انیس	
بو جهان پر جفا ده اولدی بر خوب کس کل هوایله جهان اسبابنه قلمه نظر اهل دنیا بر بر اولو کلب ایش دورمز قجر یار اولور لر بی صیار دونوبن بر بیر نک سردکی بر کیمسیه ديسک ندامتج مدام عاقبت تا بوتدر بینه جلوک بور نیاده چونکه سکا یار اولو منکر صورت پرست نور صقیله اچان کوز لاری موسی صفت	محنت در ز بدو سوز سوره عمرین بر نفس کا اول هواردن کوزو که کیرور هزار آن حارضی چینغر شوب خلق جهان اکاوشدر چون مکس ایکی دیللو اولوبن عیب چاقر چون چوس ایکی کوزک قان اخیدر همچو چچون سنی کرسیمات کیمی اوسه بار التته فرس کرحقیقتدن دیلوک اچد و کسه کل سوزکی کس جز و کدن نور حق اندره اولور مقبسی
صوک نفسده یوزکی اندن جویره دبر چون جمالک وصلدر مسکین سنیه ملتس	
ای اولون نور جمالندن دو عالم مقبسی قایلیم باشم کس سک ایکی صنه اف کس بوفراق اچنده نجه قاله جانم حزینله قومه بنی هج اچنده دیده بر ضونله بور وای جمله عالم اولو وصلو کیده هی	یوقدور عاشقده وصلکدن اوزکه ملتس قیل کرم ای جاننه جان کوستر یوزک اخر نفس چون جمالک جمله آفاقی رتو بدر حسنله قیل کرم ای جاننه جان کوستر یوزک اخر نفس هم صحر آسینی قیدو هری وصلیله طی

من فراق اوری ایله هر دم رلم بفرم چو ف	قیل کرم ای جانه جان کوستریوزک آخر نفس
جمله عالم زره زره شول جمالک آینه	بی جفا اولدی ای کون یوزلوما هم آینه
تاکه هر بیری و صالک نعتیه بآینه	قیل کرم ای جانه جان کوستریوزک آخر نفس
جان اکر تندن کیدر سه یوقدورر کولکده غم	چونکه اولو سخلین جانه هدم دمدم
جان چو جانانومه اغیار اولو اغیاری نیدم	قیل کرم ای جانه جان کوستریوزک آخر نفس
کرچه یارب قیلورم اشعار بعد ایچون ندأ	لیک جانم اولدی بر دم و صالکدن خدأ
انوکچون جان دل اولق دیلر ساکا فدأ	قیل کرم ای جانه جان کوستریوزک آخر نفس
دیلر اسکین سنی کیم عشقکار لبسته در	دویه مدی عشقو کولک ضربینه دل شکسته در
فرقتکده شمرکی حالده اولوملو صسته در	
قیل کرم ای جانه جان کوستریوزک آخر نفس	
تاجمالک افتاب اولدی فاش	مظهر اولدی اکا قوری ایله یاش
حق محبتسوز بولماز زاهدأ	نوح کیمی بیک اولور سه سکا یاش
قاندو کوره کوزلر وک یوسف یوزین	دمدم اخید ما سا چون نیل یاش
بزم عشقکده ایچن غم شربتین	دیلمیه جانف اتما کیمه اش
صنعه کیم سلطان عشق اولو سوار	نفسک آقا اولسه قاق یو اش
اهل ظاهر باطنی چون بولدی	بر بریله دایم ایدر لر صواش
صد هذاران عاشق اول ترک خطأ	غمزه سینه قتل ایدر چون عطسه قاش
قوشیدن سن بری اغیاره باش	یور کومده نیجه سی جقیه باش
سوریم دیر کین سنی پایوکا یوز	بور وای اور سین باشینه طا

کلیغ

کلیغ محفی بحر زات ناکهان چون قلدی خوش	هجو امواج اولوب نفسده ایلدی اشیا خوش
رقصه کلدی جزو کل عشقیله زرات ویش	افتاب نور زات اندوره چون اولدی روش
چون نو افلله کولکل قرب حقه بولدی یور	عقله خوش کار ایدر نطقله چشمیله گوش
باده نک تحریمنه فتوی دیرن فقیه	مست اولوبن دون کچه مدرسه به اوردی روش
عقل قیوب نور عشق پربالم اولدی	بندن استمداد ایدر حقیق سینکا سروش
دیدر ایسک کولکولک اولو صقیله طولی	جانو کولک مرآتنی وار لیغوندن ایله بوش
کور لیدن روخلر وک او زره خفت خالوک	کندی بندن شبهه سوز طاق صبر یله هوش
اب کونر لذتین کسه دن صور ما مشم	ایره لیدن بلر وک آب جان خشنی نوش
حاسدک کلز سنی قیلجه شعرک کوزنه	
افتابک شعله سین نیجه کورسون کورموش	
صیقل باشدن که کلشدر اینوب رحساره روش	اکا بکر زک بیک ازدر کلوج کلز آره دولشمش
هزاران عاشقن غمزه او ضیله اولدور ب شمردی	کوردک اول ترک چینی کیم من هیما ره دولشمش
چیقوب منصوروش دار اناطق سیرینی سولیدر	اکا عاشق اولون دیمه سقین کیم عاره دولشمش
سید منصور اسراری انوکچون فاش قلدی کیم	اولومین اختیار ایروب کلوبن دآره دولشمش
کوردک مفتی عای کیم علوم ظاهری بیلدن	بو جهلیله او تنماین رونوب اسراره دولشمش
سنی اسراره بر محرم جهانزه چون بولومادی	حقایق علمن اوراقه یازوب اشعاره دولشمش
اگرچه آب حیواندر سنی اشعارک اما کیم	
نه بلسون جاهل منکر که اول انکاره دولشمش	
یوزوکا صورت رحمان دیدیلر کرجک ایمش	لبوکه در دلره در مان دیدیلر کرجک ایمش

و جهوگك خطينه قرآن دیدر کرجک ایمش	لوح سنک او ستونه کوزم بجای دیدم اوش
خوبدر اچمه سطان دیدر کرجک ایمش	باد شام چون جمالک کور دیدر اهل نظر
صیلی خوبان او ستونه خان دیدر کرجک ایمش	چونکه حسینه سنک یوقدر نظیرک تا ابد
بدر که جانده جانت دیدر کرجک ایمش	بدر کون جزو کل حق اولد فن کوردم دیدم
جاندر و موز سکا قربان دیدر کرجک ایمش	وصل عید و کایر و ج عشاق جانان هر نفسی
دیو ملعونیه شیطان دیدر کرجک ایمش	و صلوک انکارینه بل بغویانه اهل حق
زلفو کاعبر ریحانت دیدر کرجک ایمش	رایحه حقی الوند یمندن شبهه سوز
و جهوگك شمسنی برهان دیدر کرجک ایمش	حسنوگك انکارینی ایرنده اهل وصال
اکا ادمیله انسان دیدر کرجک ایمش	عکس و جهوگك کورن مرآت دلده هر نفس
آب صیواندر سنی اشعارک اذن اجمین	
اهل عرفان اکا صیوان دیدر کرجک ایمش	
بقدم اکا کوردم بنی یار اوزم اغیار ایمش	بقدم بجا کوردم انی بندن بجا اول یار ایمش
دیری بوراهک رهبری بو وصلت دیدر ایمش	اولدم وجودمدن بری بولدم وصال دلبر
تأنوره بانه باینه چون مطلع انوار ایمش	جمله جهاندر آینه کون کبی و جهک آینه
بیورسه دانجی بی کمان کند ویری کیم دار ایمش	عشقو که روشن جاوردان سویر اناحق هر زمان
عاقل اولو قورخه مکر چون عاقل بیی عار ایمش	قلز اولومندن صذر قویان صط عشقو که سر
رون کوی فریار اولود چون عشقک اینی دار ایمش	کیمه که عشق او ستاد اولور ای جهاندن یار اولور
حاکه دوشوب خونخواره در صحنه اش او کار	عشقه روشن اوره در رب طاقق بی جاده در
اکا دریم برهانکه کیم اولود لوالو بصار ایمش	صقی کورن هر آنکه هر شیده فاعل شانسه

عشقیله

عشقیله دایم دیر سنی کورندو کچون روشنی	
جمله جهان ای کلشنی حقه اینوم اقرار ایمش	
زات واجب و جهینه ای جهان مرآت ایمش	کورنیان بوخجه زوات اچمه کی برزات ایمش
زات حق مصباحنه اولدی زجا به بو کوکل	جزوکل اناکه اول مصباح چون مشکا تمش
او خوسم دبیان جوانی مصحفی آیاتخ	عالم اچمه هر نه واریسه اکا آیات تمش
اوزینی فانی قلوب تو صید صر فیه ایرمین	طیبروکی اول اهل شرک و همی ایرو تمش
ذاهد خور بینه کوشیطان دیرسیم یار شور	چون عبارتی انک هب سطحیله ظامات تمش
کوره لی یوزک کلین ای یوسف کل پیرهن	کورنیان دنیا اچمه کوزومه جنا تمش
عشقه صیلی کورشتی عقله دایا نوب سنی	
عاقبت کوردی که عقلی عشق اذن ما تمش	
سنک زلفک کبی ای دلبر خوش	دمادم حانوم اولدر مشوش
اکر عشقو کاولماد و سه اش	نذر یارب کوکلده کی بو اتش
تینله جانوی کتی یخبدور	جهان خلقینه سر وی یخبدور
بوکون ادوی مجنونه طجبدور	نذر یارب کوکلده کی بو اتش
اریری بو وجودم یانه یانه	اولو عقلوی صالیشیم یا بانه
کیدو بدر جمله وار یغوم نالونه	نذر یارب کوکلده کی بو اتش
سور کوکلوم اکر بولوشه فانه	کیم اولو روشه بویله فکر صانه
دیوز هیچ عشقکدن او صانه	نذر یارب کوکلده کی بو اتش
سنی عاقبت عشق اولدر ریسر	وجودن بو جهانده قددر ریسر

عَارِفِ اَوَّلِ الدَّانِيَا بِاللَّهِ اَكَا جَوْنِ اَغْوَايْمِش	وَأَعِظْ خَوْرَبِيْنَ اِكْرَمْتَسَه نَفَاصَتِ كَرَمَلَه
یوزینی اول دلبریک هر لحظه کورری سنی	چشم حق بینک سنک چون حقله بینا بمش
اول دلبریک مهر اوش اوزی خوش دیدار خوش	کرچه که آور صبر هوش سوزی خوش کردار خوش
سرور و اندر با بکل ایله کون اولدی نجل	رفع ایده لی زلف چکل یوزندن اول رفتار خوش
قلور جهان موقی طی ایلنوب حرم و صلاه یی	هر کیمه کیم اچورری می لعل لب گفتار خوش
بر لحظه چشم کاذبی بر غمزه قلدی چون یدی	قلدی بنی بندن بری امانک هر کار خوش
اوزندن اولدم بی اثر بولدم جیبی بدمن خبر	کل ای سنی سنده مکر اول بولدین انا خوش
نادر عشق کدن اریدی بو وجودم چون صار صو	اندن اوز که نسته یوغ اکا قاجام بول مناص
شش جهندن یولوی بغلدری چون سلطان عشق	پس نه یره واروبن بولم بد سندن خلوص
مفتی عاچی صحنه حالت عشقی بسله	سیر سطا فی بلور انجف ایاز صدر خاص
تیغ قهر و کد دلبرا باشومه چل چون رایما	راه عشق اچمنده اولماز اولنه قطعاً قصه
دانه خالک کبی صونما ذری ارم کندومه	دام زلفک قلمآ سیدی مرغ عقلن اقتناص
سکا عاشق اولدو کوم اچون اکر ققدم کناه	باشوی کاسوب جیبیم زلفک دارینه اص
کرچه زاهد ربتی عقبا ده استرای سنی	لیک بونزه کور دیر هر شیده هر دمده خواص
وصاله قلده کویجه بر تقصص	رقیبک قتلومه قلور تر تبص
احد در جزو کله ظاهر اولن	اگرچه کورینور بو نجه تشخص

یرینه کیر و آنک اولدور یرسر	نذر یادج کوه کله کی بو آتش
الهی کوزوی یوزو کاقیل دوش	تجلی کیکه قیل صیران مدهوش
الهی ال بنوی ویر سنوک	سنو کله کوره کوز ایشره کوش
الهی بنکو مدن ایله هشیار	شراب و صلوکی ایله بیلیم نوست
الهی قیل دم هدم دمو که	اوز مدن فی کیمی قل اچوی بوش
الهی نادر عشقک دلج او یار	که در یا کبی دایم ایله جوش
الهی کوز سوزم یعقوب کیمی	صبا ایله جیبیم قوزوسین قوش
الهی قیل تجلی ذاتک ایله	قیلیم اوزی اولدم فراموش
الهی چون جالک کل شیده	کورد کوزم دیوم نجه اول خاموش
الهی سن سکا قیدک مناجات	
سنی انجی اولدور سکار و پویش	
عالم اچره کرچه عاشق رایما رسوا بمش	لیک بورور ان عالم اوزره اول مولو بمش
صادر اولون اولو ذات احدن شبه سوز	روح احمد در که اسمی رمز له طریا بمش
جزو کله ظاهر باطن خدایی کور مین	ایکی کوز لور روی حق دیر اکا اعمایمیش
مفردات کاشانک جانی بیل الله در	اول سبب اهل شهود اعدا ره شیدایمیش
نغمه روز اذل کوش جهانیه رولودور	دخی عشاق اراسنده اولو اول غوغا
اهل وحدت رایما دیر اهل کثرت قومینه	ذات حق عیننه عین اولو کیر و اسمایمیش
دلبراصل بو نیمه زلفک کمزین دچمک	دیدری مسکین باشو کادوش عجب سودا

قوما زری ببل جان وصل یاری	بدنله اولماسا اکتافقص
کول فاشی ایره مزری سر عشقی	اکر اولکافیما سا تحص
سنابرق تجلی نور زاتم	
سنی نام اول سبب قدم تحص	
عشق اولدیر جمله خاص اشدرده البته اخص	سوره یوسف انکون اولدی سوطان القمص
اول پری سوردو کوی مترخی اینا تما مشی	جانی قربان ایلدو کومدر آنک عشقنده نص
ملکت لونیغییه طایم اولوب شبهه سوز	اسم اعظم نقشنه کولم اولدیر هجو فوص
قلغه کل البصر پایک غبارین هر نفسی	دکندار وکره یقن کل باشومک عینیه بص
راه عشقده جن کیمدر دیرم جانا دیری	کان کالتیطان من میدان عشقی من نکص
شهر سیرغ روحه جهات بر بیضه در	صنعه کیم قیدو مقید انی جسمانی قفص
چون سینک باشنی کسدک حبیبیم تیغره	
کرچه صید کتر ایسه باشنی فتراله اص	
زاهد اکل جهلله عشقومه قلماعتراض	تا اید عشق قدم چون بولما یسر انقراض
کرچه مسکندر بوجسمه خاک اما دایما	عالم لوهوت روح قدسیمه نعم المقاض
کلستان حسنی کورلدن اول کون یوز لندک	چوچه کلز کوزومه هرگز تماشای دیاض
مصحفک ایاتی کشف اولدی صقیقتله بکا	کور نلدن کوزومه اول صفیه وجه بیاض
طاموا هلی اولدوغن زاهد مکر بلشدر	انوکچون یوزینی ترش اتدی آنک انقباض
ریلسک وصلک ولویقی سکا اولدو مقام	عالی ترک ایلکل هجوت فضیل ابن عیاض
برایکی لوهولله شیطان قجری شک سنی	منکره بیک اوضوسک قلز نیلکدن انحصاض

خلقت

خلقت عالمدن اولدی فطرت آدم فرض	بلکه آدم جوهر ایمش عالم اکتا چون فرض
وصل او مرکن جادلدن جوشتم اخر کوردن	باشوی کسک اولدیر بکار ببردن فرض
بومرض درد عشقه جمله زحمت ای طیب	چون مدو آینه بولماز عذوب اشبو مرض
اغلدو غم کورچک اولیوسف دور زری	کذت یا شیخ ان تصیر مثل یعقوب حرض
دیرم ای جانچی در جانی کابزل ایرن	قال طوبی للفتان من مثل روحه قبض
بکار کون زاهد ایدر فرض یعنی دی ندر	قلت موی لوتصال العین محبوب فرض
دلک مقدرن چو محبت صادر اولدی اولو	
عشق ایمش انسانه جوهر اکتا انساندن فرض	
بکا کل توبه قیل ریر شیخ مرتاض	سوزندن فرض اولدیر بکار اعراض
لطیف ایمش محبت انوکچون	جواهر دو لواندن دخی اعراض
کسیاور باشی عشقی قیله نک فاشی	نیته کیم شمع باشین کسری مراض
لب لعلکدن اشیامست اولدور	مدام اولسون خدایا فیض قیاض
علیل عشقه لعلو کلو عذوب ایت	
انوکله چون سنی کیدر بو امراض	
اولمیلله وصلتی چون قلدی دبر اشطراط	تیغ بران باشومه اندو کجه جان قیدور نشاط
وصل حقه چون محبت یوقدر زاهد ده هبج	چون یهودی حق اولومدن ریم ایدر احتیاط
بوسری زر نکاره پادشاهم اوله شاد	چونکه بوکایدیر برایکی قبولو بر باط
عقل جزوییه رایانه راه حقه زاهد	هبج کور اولون کوروری نایمش هرگز صراط
هرنه ریرسه وجد اچنده عشقه معذور در	کریمسر اوله مجذوبه مقام انبساط

عاشقه رايم نیاز محبوبه کز ک	بونک ايله واجب مکن قلور لر ارتبأ ط
عشق ايمش بوسوز لر بين ريکده ای سنی	
چو محیط اولش سکا اول سن اکا اولور ک محاذ	
قصه قدم بغلایم ز ناره شمري وسط	مذ هجره ز اهب اولدو کوم بنم بورر فقط
خدمت عشقه کر بغلایم دیرم ول	بیلدین منکر اولور بوسوز لر و مه هر سقط
شیخ ایرنرم زاهد خود بنی لیکن عاقبت	هجو ابلیس آنی کوردم حقه سویدرش شطط
حق کورنمخ در ایش زاهد ولی احمد دیری	دیمی کوردم عیان فی صورت شایب قَطَط
مصحف مسنک او خوردم عالم اجالت	یوخیکن لوح او ستنه انار خطیله نُقَط
کامل اولدی صقی کور ستر مکره مرات جهانت	اوله لی بو عالم ظلماتیده آدم لقط
اهل ظاهر عارف بالله اولوشکوز سنی	
سویدر ایسک شعرون عشقه رايم بونمط	
کر مری کوشومه برهیز اچون اولون انعاظ	غزه ايله قیلوی میخور لیغه چشمک لحاظ
منکر شیطان صفت قصد ابد کونجه قتله	انی رجم ایروب صچیلور نار عشقرون شواظ
زاهد ایرر آخرتیه او یانوب حقی کورم	والله قوبأ قیامت بولیا اولوستیقاظ
واعظا ربور جمیک یوضه فرزندیمین	کیم جقوبن منبره خلقه ایررسن انفظاظ
رینر قلدوش بوند اول هیچ قایر مه سنی	
برکشینک تک کناهن کوربن قلمه غیاظ	
جهانده جان غریبی ایلز حفظ	لقا کسوز دل کشی بی ایلز حفظ
سکر جناتی کورر ایسه دخی	جمالت عندی بی ایلز حفظ

کوردسه

کوردسه بیک تجلی جان عاشق	قنوب قلب عجیبی ایلز حفظ
مدومت عاشقک یا ننده هرگز	دوروب عقلک اریبی ایلز حفظ
نچون پمار عشقی بیله مازم	کوردیجا کز طبیبی ایلز حفظ
بولوبدر قسرتین هرکشی نچون	کوردیچک اول نصیبی ایلز حفظ
نه درر ایش سنی کیم اهل حقدن	
بیزوم شهر وک صطیبی ایلز حفظ	
شهر دل تختنده عشق عقل ایرر لر نزاع	دویه مری عقل عشقه شهر نه قلدی وراع
اشک چشم سیر عشقی فاش قلدی اول سبب	دیدر کیم کل سیر جا و زالوشین شاع
واصل صقم از لدن تا ابد ایر لما ازم	کیره مز اریره قطعاً چوتیغ انقطاع
شهر دله عقل رین ضلی قاش ایری ول	شاه عشق آقین ایروب تا نونه و آری بو نما
قالدی بر قو کشی کیم هر کچه اهم بلیه	چون کورر لر با جادن کورکا اغار هردم شاع
زلفن اجمارین کورم صمه جمالی سرف	صوفیا کشف اولما نیجه غیبه اولما ز اطلوع
چونکه بوسوزک سنی ایر شری صوفی شمعنه	
کرم اولوبن بی تکلف دورب ایلدی سماع	
نچه یادک نقشه او یوب صوفی ایر رسن هجوم	یو قیدر یوقسه صفاک اصلو کالقه رجوع
نعت فیض خدایی دیدر ایسک ک ک ک	نفسو کاکچکدوره سین که گاه تشنه لکله جوع
کر تجلی ایریه جانو که شکسوز زاتردن	مشرک اولوب کلیه هرگز سچور و کده خشوع
ماسوای ترکیبی اوروب بولما نیجه وحدت	هر نماز اچنده حاشا ایدره بیله سین ضنوع
قانع شاگر اولوب کفر آنسه اوله حریر	تا که قرآنک اچنده اولیه اردو ک هلوغ

شکر قل هر نعمت و هر بدیه صابر اول		فقر ایرشسه یا مصیبت اغلیوب اوله جزوع	
ظاهر اگر نعمتک یوغیسه عالمده سنی			
فضل حق ع فانوک ویر طابیه اوله منوع			
اگر چه اولشم عشقیه شایع	بو محروم هجره اولاری صنایع	جهان سلطانغین جانسم دینیز	وصال دیر ایلده اولدی قانع
جهانده ای عجب کسه بولدی	بو انعامی کجا ویردی صانع	کنش تک کورورم دیر جهانین	جهانده اولمایا بوجره طالع
قن جنم جمال دیر باسین	کورورم شش جهت چون برق نزع	ایرر تو حید اهل بر مقامه	که بر دورانده قابلیله سماع
مقامنده مکمل اولدورر کیم	اولو تنزیه تشبیهله جاع	بوجانم مشتیرد وصل یاره	اوزینه اوزی اولوب کیروبایع
قضادن کل قضایه قاج قچرسک	چوصق حکینه حقد کیرور ارفع	بری اولول دیو کندن چور ایم	بورلدر وصل دلداروکه مانع
سنی سویدر حق حقدن صقیقت			
ایکن افسانیه اولاری تابع			
من شراب عشقی اچدوم جانم قدم الوداع	غیر وصل جانم آجانانه قدم الوداع	فان فی الله اولحق عالم تو حیدره	وهر ظنیه اولون ایمانه قدم الوداع
میکن الفقرفری چون مستدر بکا	مالیله فخر ایدیان سلطانم قدم الوداع	تم وجه الله ایله یوزون کورلر شش جهت	نقل عقلیله اولون برهانه قدم الوداع

ساقی

ساقی بزم ازل صونالی جامی دورسه		مست نوبعقل اولوب دورانه قدم الوداع	
چونکه من نوید صبر فک بحر نه خرق اولشم		عارف معروفله عرفانه قدم الوداع	
چون بهشت آسما جانینک صفایین سورشم		جنت حوری ایله غلمانم قدم الوداع	
لب لبب شاهیه چون نوش ایدرم جام وصال		بالکامانع اولیجی درمانم قدم الوداع	
چونکه عشقک دردی پایانه روشدی کوکل			
ای سنی عالمده من درمانم قدم الوداع			
چون اجل ایردی بکا بو طبلو جانم الوداع	اول جهانم کیدرم اوش بوجهانم الوداع	کدرم وصلی کلن قوضونغا اول دوستک	بوقنادیناره اولون کلستانم الوداع
یارم اولور انبیاء و اولیا شمدن کیرو	بوجهانم یار اولون دوستانه الوداع	حق اولور همسایه بکار خلد اچره مدرم	بوقنادیناره اولون کلستانم الوداع
نه فلک اوستنده جان وصل دلدرای دیدر	چرخک التنده روض دور زمانم الوداع	کرچه تن بومرغ جانم بر زمانم آشیان	قرب حقدرا کاسکی آشیانم الوداع
چونکه جانم حق اولدی وصل نعمت جانانمده			
ای سنی تن دیر لوکی آیه نانه الوداع			
ای کوندن ای کوزم بولدی اول کوندن فراغ	کیم کورنری آنده کون یوزون ضیای چور خراغ	عقله دیدی عشق بکا اوی هدایت بول فقط	چون دیدی حق ماعلی رسوینا الی البدع
ایده لی وجهک کلستانی تماشا سین ازل	جنت عدن ایسه رخ جانم باغ اولدی باغ	قیله لی چشمک اشارت دورینه جام جمل	کوشه میخانم در قمار بر میخور صاع
ذلف عنبر بویکا اورالی شانم بر سر	قلدی بر سینگ اولمادق جهانم بر دماغ		

عَارِضَكَه خَالِكِي كور ليدن اي لوله خد	نار شو تو کار و شو ب یور که اولو پور داغ داغ
کور لیدن وجه زانک هم صچک اسمای سنی	خوش کلور بقماغه رایم کوزومه قار داغ
خواجه لر دنیا اچون واروب ملوزم اولدی	کویا کیم حیغه اوزره دالوشور لر نجه زاع
منکروک جوق ایسه دخی ای سنی سویله حتی	
ناکهاک بر طاش اطسک اور کورر یوز بیک کلوغ	
یا نوره باشدن ایآغه جمله اشیا جوع	نار عشقده روشرسه بوجهان باشینه قوع
نور مؤمنده یانه نار جزم دیر رسوب	نار عشقده جهان یا نار دیم اولماز دروغ
اولما دی نار نمرود اول نفس بر د سلوم	کیم ایر شدی عشق ابراهیمدن اکافروغ
نوش ایرن صهبای عشقی ناله سندن بللور	نیمه کیم او یخو کلور تر کون باشینه اچمه دوع
ایلیان رعوی استکمال عشق لم یزل	اکا بک کیم قیلور بر طفل رعوی بلوغ
صورتا شاه اول شهاو سیرتار ویش اول	چون هسان باد هو اور طبل سخا قیله توغ
بیل امانت عشقی قاجا قبولندن سنی	
چونکه انسان بو بنونه کچو پور چون کاوه نوغ	
واعظا کل بر بوده اتمه جوقغه قاع قاع	چون مصدع اولدی فیآدر در شکل دماغ
ای مذکر و اصل دیدار یادم شبهه سوز	کل علی العیا بکا تقلید یله قیله بلوغ
شور مقسی سوز لردک قولوغ نچو قویایم	چو ملوزیک ایله هدم قیلورم کون اوزره لوع
کجه ظلمت اهلنه سوزک دلیل اولوروی	کونشی کورن عیان بو لینه من دونه چراغ
کلستا وصل باری سیرتار کت رایما	باغ جنت ذکر نیله مرغ جاننه اورمه باغ
کشفیه بین الیقیندن وحدت باق کور	نچسی اشیا به نور حق بولوبدر انصباع

کیمیه

کیمیه دخل تعرض قیله هرگز ای سنی
حق ارایسک حقیله او خیر و شر دینور فانی

کعبه وصلی ازل کوننده قلمیشوز طواف	لب بلب یاریله اجمیشوز شراب جام صاف
کر صفا سوز صوفی اچسه صاف جامک باده سن	اهل انصاف اولوبن قلمازری بیزمله مصاف
خمر وحدت کجه کیم بی رنگ ایمش یعنی بسید	یکله بو نجه جام اعدا تره بلورری اختلوف
کاسانک اچره صقده اوزله کور مزی کوزی	زاهدک کر برده دهی بولورری انکشاف
اول برینک اختا وجهنک کر عک سنی	کورسه زاهد بنیده عشقده قیلورری معاف
چون نهایت یوقدور راه مجتبی ابد	ای عجب نچون ایدر شیخ مرآبی بو نجه لوف
طابا دیر سا کا حتی کوستره ایم عنقریب	خاشالله نه اچون او تنیا اهل کزاف
دو که یوزون صوفینی چون رزق حق کافیدر	نه اچون قابو قابو ریلنه سین وجه کفاف
ده که شیخ شهر و آردی کعبه به کلدی کیرو	
دخی مستانه سنی بیخانه قیلور طواف	
حمد لله کیمه اول شکر میسر بو شرف	کیم وصال دلبربله محروم اولما دی تلف
کیمیه قالمآز بورینا غافل اولما ضرور	کر سیمان نبییه یا اولویتله آصف
دیرم ای جان قور قرم عاشق اولورم اولدن	قال کن ط عاشقان بزل روحک لوتحف
عقل کل چون جوهر اول اهدرن اولدی فانی	اولمش اکا جمله زرات عالم چون صدق
شیخنا انجی طریقت خرقة و سجاده می	حاشا کیم ایر شد لر حقه مجتسوز سلف
قوت روحانی استه فیض حقده صوفنا	نچه ضیوان کیمی بیررن بینه نقاشی علف
روشلی یوز اوزره مسکی حال کون سور آسنه	اولیشیم تیر ملو متدر نه ضلک هدف

آرم اوغلی سن نیه جهلیله قدرک موقنا	علم الو سماً اتاکوک و صفید رای نأظف
چون استوک نغمه سیله رقص ایدر ریم سنی	
حاجت اولن اکا تا کیم ایشیده جنکیده رف	
کوریس در کیر و کوزم بی نهایت انعطاف	کرسو متله ایدر سه بیره دبر انصراف
رشک ایدر لر دکشا جان آسا محرم صحنی	د لر با لر دو لطف حور او غلمان عفاف
چین زلفک کفرنه قاقوردی کولکلیس ناکهان	راه دیناده کرچه عقلم ریم ایدی موشکاف
بر بزی کل شوقنه اوش انکرم چون عنذیب	صجره بوخه آهوم زاهد صغنه کنزاف
نجه سی کشف صقایت منکره قیلو طلوع	چون تن ظلمانی قلبینه اولمشد غلوف
راست معنای حقیقتن نجه سی اکلویا	اول طبیعت کم عدالتدن بو لبر انحراف
تأصبا زلفک پریشان ایلوبدر صجرم	قلدی محی جمله جهانی عطری ایله مسک نواف
آینه حق نما کول ضمیرن مدام	ذره احقر دور رشمس جهان عالی مطاف
بحر زانک موجسیم هم کاشانک جوهری	عوش عالی انوکچون ریا قیور طواف
اهل صورت بیله مزه کز حقیقت عالین	هجم اطلس دو قویا نابکر مزبور یا باف
چونکه سنده طرتره انک قیدنه دوشی سنی	
نجهون ای سکین او تانماری اوررین بوخولوف	
جانه جاندر رویت دیدار و لدر ظریف	چون ملکه ندر دخی پاکیزه و جوب لطیف
بوی عشقک ملکی اشیا به سارعا اولدغن	نجه رو بیسون صبی او تو جسمنده ارواح کشف
صورتا مالیه آرم کر شریف اولور و	دو جهانی ترک ایروب حقه ایر ندر شریف
عاشقه چون حرف اتار عاقل سکا کل رایما	ریوردن قاجر کبی قاج اوزله قلم حریف

منکروک

منکروک انفا سنه دورمه مقابل طالباً	چون قلور بزمرده عشقک کلدرینی چون خریف
بحر عشقک قعرنه کرد لمسک مافی صفت	صغنه وار لیغک جانا بندن اولو بین نظیف
پاک باز اول ای سنی عشقک اچره اولسک غم یه	
چون شهید اولور ایمش عشقنده ریریلن عقیف	
چقوب جانا ان الومدن جانومه صیف	ایرزی منی کیردی قانومه صیف
کوروب یوزینی جان ویرم دید ایروم	جهانده ایره مدوم صانومه صیف
قولدن عقلی و عشقه روشدن	ایر شتور دوم خلل ایمانه صیف
صوندن جام عشقی دست ساق	فلکلر کج دوزرور آینه صیف
بهر باشومه ایاغن او بتوکومجه	بولوقی ایدی جانا نومه صیف
بکاظم ایلیه خلقه قله وار	روای ایدی بوسطانه صیف
سنی عشقیله عروم ضایع ایروم	
بنوم ایچمیره کی قرانومه صیف	
کل ایرش جانا با جاون صدرن اشدی اشتیاق	کورمه لایق تابی عشقنده قتل ایره ذاق
اول جنابک خاک پای قوضوسی هر دم کلور	هر قن باد جنوب استه یمندن اتفاق
ای عجب کیر اولوی کوره کوزم یوزوکی	نا نثاره جان فشان اسم سکا یوم اتلاق
منتظر یولکده کرچه عاشقک چوقدر و	عاشقک مخلص منم جان ویرمکچون بی نفاق
شق اولو باشدن ایاغه ازه ایله کیم دیدر	سنی شهیدله بن قولک ارسنه اولو شقاق
نار عشقک یور کومده ایله یا نثار ای صنم	کیم دوشرسه ذره سی طامویه بولا احتراق
استدو کجه سن شهری قلمی زیارت شوقیه	کچه کونوز هتم جانومه اولمشد ربوراق

یوسفه کلک لیکو کون ویره لی مزده بشیر	کوزلرم یعقوب وش تو خکله بولدی اشراق
سن شهن کله سنه ایتوک بکا ویرسه خبر	جان شری نثار پاینه قلم بر آق
اوطاش یار موافق ریر منافق ساکاب	جان ویره ییم یولوکه تاگرچک اولشو بو وفاق
چون سینک در دینه وصلک دور انجق شفا	
کل ایرش کیم بر رمتی قالدیکه قتل ایره فراق	
ایدر چمنده هر ورق قدی بزنی رب الفلق	د فتر او خوبانه سبق برزه کورینوب وجه حق
بیل فغانینی مکر چون غنجه دیکلری سحر	دویمدی اول خونین جگر قلدیر اهنینی شق
سغان نوروز اوش قدم بو عالمه اولدی دم	سرهنگ غنجه یی نرم چکدی او کنه اتون طبق
ذلفک دل ایرنمز دوزق اولمکرای یوزاق	صاچک چودوب اورسک طرق قلدی کوز یوزک
کوکلم کوزک الماز ایری فتنه بکا صیلاز ایری	تنها بو جان قماز ایری قاشک اگر قسه یسق
در دبدز ریر یولداشم عشقوکه توشالی باشوم	شفقتسوز لودن یا شوم هر دم اچار رنگین شفق
چی اولدی اولوبن غنی بو مرده عالم ای سنی	
ویری اکاروشنی یوزدن اول کل عرق	
ایشت عالم سراسر دیر انا الحق	دیمه منصور دیری آنی مطلق
جهانک یوزدورر اصلو وجودی	حق ایمش کورنن اندن محقق
اوبیلورمش بو علی کیم دمادم	اچوردی عشق اکا جام مروت
نیچ کشف اولدتم پرور اولونه	شوسوز کیم جان کبیر تنزه معلق
فتادرماسوی اللهک وجودی	قیام ذاتی ایله حقدرا انجق
خدا چون شخص عالم همچو ظلدز	اینا نماز سک کوکل کوزینی آج بق

سنی باشردن چقارمه سنی سن	
سکا کیم ریری بو سرتی ایله جق	
روشدن باشومه سورای عشق	عالم اچره اولشم رسوای عشق
نجه سی شاد اولوبن رقص اتمیم	جانور چون کوشمه سرنای عشق
زاهده صورمک طریق عشق چون	هیچ قاعل اولماز و انای عشق
زآره اصیلاز ایری منصور اگر	دوشمسیدی باشنه غوغای عشق
فکری عقلک عنکبوتک دامدر	هیچ اکار و تولدی عنقای عشق
ظاهر اولدی جزو کل چون قیناری	کنت کنتر قدم در ریای عشق
بنده لکه نجه بیک کن اولمش	ناکهان پس اولشم مولدی عشق
زاهد او صلون دیمه بکا چو هیچ	کله ایسر عقله چون شید عشق
دی سنی واعظ دیمه ادک سقین	
نام ننکی نیلسون رسوای عشق	
تهر بحر عشقه چون اولدم عریق	خلقه نجه کوسترم طوغر و طریق
اول سبب اشک شفق کون دوکارم	کم دکلدر دبرم باکا شفیق
نادر ویت محو ایدوب یجری بنی	صنمه انجق ناز فرقدر عریق
عالم توحید چون کشف اولدی	اختلاف فرقه روشدی هر فریق
نوش ایدلن بیلرک جائی مین	جنت اچره دیلز جائی ر ضیق
چقری کرداب عشقه غرق اولدن	چونکه بو بر بحر ایمش قوی عمیق
زایر عشق قدیم اول ای سنی	چون دمشد اولدر ربیت العیق

عاقبت اولدی بیلز کم نیچه در احوال عشق	چون بریدر منبرج افکار در منوال عشق
زاهد رس شرح عشقی دبله قلمه بیان	چونکه صغیر قیل قال حرف صوت حال عشق
کوکب طالع جاکو کوره منجم بود ماز	دوشید طالعومه اقتاب فال عشق
دو جهاندن کچم سیمرغ جا کرا ولسا	رحلنده اکا هره بره هم بال عشق
ماضی و مستقبلندن صورده عشق و قضا	چون مقدم در فلکدن روز ماز سال عشق
یوم کتابک حرف عشقی ایزه قلماق طلب	چونکه حل و طایه عقل نقله انکال عشق
فعلتی افعال حقه ایلکل محوای سنی	
تا که سندن ظاهر و دریا افعال عشق	
دو قوندن عالمه انوار عشق	ظاهر اولدی کون کبی اسرار عشق
کنت کتر ذات حق مخفی ایدی	انی ظاهر ایدی اظهار عشق
چونکه احببت دیدی اول در برابر	دولدی اندن جمله بازار عشق
کل جاکلمه مرد و ای طیب	چونکه در مان بود ماز بهار عشق
کربنی قتل ایدر و کرمی قلمور	پس دورر بوجاننه بیمار عشق
سر عشقی چونکه منصور ایدی ذاتی	صوچلیوبن قلدر بر درار عشق
کل کبی قاچان اچیلوب کوله سین	یا خوبن کل اتمیجه نار عشق
عشقه انکار ایدر نه ری عاشقا	جزوکل اولمشدر در اثار عشق
بیل نالنده در جان سنی	
اچلدن غنجه کلزار عشق	
خلوتندن جلوه یه عزم ایدر لی سلطان عشق	دولدی انک عسکر نزن سرتسر میدان عشق

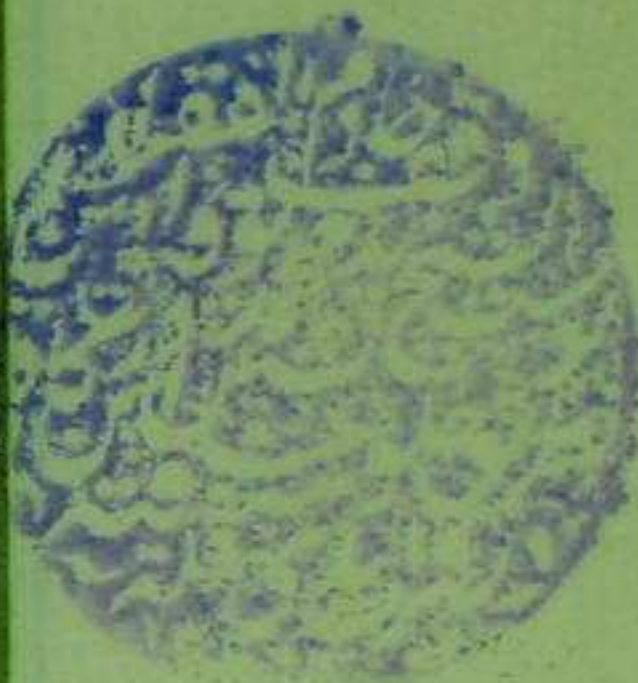
دور مادی

دور مادی غلطان اولور عشاق باشدی چو طوط	چالندن عالمک میدانه چو کاز عشق
جزوکل امواج کیمی اول نفس اولدی ظهور	کیم خروشن کنت کنت ابدی همان عشق
مست اولوب نه فلک چرحیله رقص ایدر مدام	اچی رلدن جام فیضی دور یله دوران عشق
جزوکل جاندر جوهر له مملو اولدی لر	یا غالی اصداق اجسام اچنه باران عشق
هر نه کیم کتم عدمدن بولدی دور یله وجود	اولدی ساری هر برینک زاننه سربان عشق
سرخیمی صور مکز زقاره چون انی بلور	و حد تک بیخانه سنده زمرة رندان عشق
نه عجب در یای بی پایان ایمنی تعری عمیق	جزوکل صون احاطه ایدی طوفان عشق
عاشق اولدو که عاصی اولور سک کناک عفو	چون شهادتله کیده دور صاحبین کمان عشق
زاهد اصنه که وصلی عیدنه ایریشه سین	اول بریبه اولماسک منصور و ش قربان عشق
درده در مان استمه کر عاشق ایسک ای سنی	
چون بلور در رایش عاشقده احسان عشق	
تجن کشف اولد جانو کا حقایق	ویا خور نیچه کورینه دقایق
که محبوب ایدی جانو کی جسموک	قیلوبن کور جان کوزین علویق
اولو مدورر نشانی هجو منصور	اولوندر دعوی عشقده صارق
نولدی اول بری باشین بصری	سورنده یوزینی پایینه عاشق
شراج لعلنی بخش ایده لیدن	جهانده قلماری بر سننه ایق
اچالندن حقله حق بین چشموم	خلوتیقه کور نری وجه خالق
موافق معشوقه اولماسا عاشق	ارندر اکا دیمشدر منافق
مرد یار چون قویان مردین	مرد دبره اولدر موافق

چون سیمان محبت بدکنند دایماً	بیل منم تقسیم ایبری فقی اچیزه خاتموک
ترجمان ایمنی خدا نطقینه شعرک ای سنی	آفرین تاثیرنه جانو کا فیض اقدموک
نه کون کیم کورسه کوزم جییم صوب رسارک	ضیا سینه زوال ایرر بویکی چشم خونباروک
کلر کل کی کلشنده کورلدن کوزلروم یوزک	قائزه قلدری قدری تماشا سنی بوکلزارک
گنبد زلفک ای دلبرنه جازدیر که بر دمه	کورنده آخی کوزلروم کوکل اولدی گرفتارک
نجدد رطوبی جنت اولوبن باشی اشاغنا	کورلدن ای کل جنت خرامان خوب رقتارک
چوزلدن بر سر صا چون ایروب مشاطبه قصه	رو عالم دولدی مسکله قلوب دگان عطارک
کوکل کر ناله کی اول شه ملول اوله ایشتمه	عجیبی کل ایشتمه سه فغان بیل زاروک
شراب لعنک اشیا به جو تقسیم ایبری عدک	مدام اول فیضیکله دور مدار جرح سیارک
عدم ظلمت دور اما وجود انوار در جمله	خدا ذاتینه در کیر و معاری بوخه انوارک
اوزک بیل زاهدانن نظرقیل شعره چونیم	وجودین بلیان اولمز خبر داری بو اسرارک
اولدر عقل کل اول وجوده آخری آدمی	مخیطیدر بودایره جمیع سایر ادواروک
کوکل طورنده دایم جان قلور حقله مناجاتی	انوکچون بیزه کشف اولدی حقیقت حیا اطوارک
قین سن زاهد رحمت بولوسر سین خدادن چو	بشک انسانه اکلکه اولور شیطان کیب عاروک
مکر کیم ای سنی سوزک فنی نطق کلومیدر	که بوخه ستر پنهانی بیان ایلمدی اشعاروک
سودو کوم چون ای کوکل دیرک که بر سطا درک	ریمه کیم در رومه در مان باخو صبح جان کرک
چونکه سوزک بر جمالی کعبه بودی قبه کل	دی که بو عالی نسب سوطانه قربان جان کرک

وفا سندن جفا سین اول بر نیک	دیو یان ارتوق اولدی اکلادیق
جمالک مصحفی شد جین ایدر لر	آجلسه سبیل ورد شقایق
سنی معراج عشقی چونکه قلدر	
آنک التزه در جمله رقایت	
الوای نور ارض شمس افدوک	یار آشور باشک اوزره تاج لولوک
انوکچون نه فلک دور آن ایدر لر	که بزمو کده اچو بدر باده پاک
اچلدن عشقو کل جای شربین	اولومده یا کاکیدرم طربناک
وصالک جانومه اولولدرن میسر	اچدن هیچ بیزه اولیا پاک
چو جانک عرشک اوزره قلدر پروز	حجاب اولماری سکا بوتن خاک
لب لعنک شربین اچسه صوفی	قلوروی رهون باده تاج سوک
وصالک شربین چو اچدی مضمور	چقوبن داره جان و بربری فرضاک
کورن عشاق کل کون صوب وجهک	ایدر ز غنجه کیب پیره چاک
سنی وصف ایتمکه ای نودی چون	
سنی هر کز بولوماز فیم اوراک	
جانم انار دور دکلدر جنسی او غلو ادمک	چار عنصر دن بریدر ذبیره سید عالمک
حمد لله لایمکاندورور مکانم دایماً	چون ولایت او غلیب دور ولوده خاتمک
جانم او غلیدر صبیح نامدار اولدمده چون	هدم جبرائیل ای او غلین ویرن مریمتک
خضر له هدم اولوب موسی به کنجی کوسترب	مرشدیم هم دخی ابراهیم ابن ادھوک
کایناتک جوهریم او ش صد فومدر جهان	چون اولوغوا صیم من بحر ذات اعظمک

دلفنه قاهره یوز چون ای قره کونلو کوکل	خاشاکه سجده غایله ایماک کرک
شهر ولدن کیدم ری حسنک حیالک ای صنم	خوش و مشد شاه صدره یوسف کنگان کرک
دیدم ای دلبر جو قانه قاندر اولدرمه بنی	دیدم سنک کیبی اولدرمه نه قان کرک
بورموز علم حقه منکر اولماز زاهد	علم لدرن بونی بلکه چون عرفان کرک
عالم کبری نیجه مرات وجه حق ایش	بیلکه بر دیده وز روشن ضمیر انسان کرک
در عشقه چون گرفتار اولدی جانک ای سنی	
کیم دیدم سکا که دی بود دردمه در مات کرک	
دیلک جاننا اولکی قلمنا عتاب دنک	دوک قانی بر نفس باشک اچو قلمه درنک
ترک چشمک هر حقن غمزه اوخین اتسه بیزه	قیلور ایش سینه و چشمه دل قایمفاختک
ایرمیه کیمه وصال دلبری معراجینه	کرکا هر منزله عشق اولماز ایسه خنک
بومقرنن چرخ مینارنک دوران ایدر لی	رایما اهل صفا ایینه سینه ایردی سنک
جادل سهم سعادت فضل حقدرن بدلد	ترک چشمک غمزه لردن بیزه اولدی خنک
جمله عالم سرتر عشق اختره بر لطفه در	چونکه لوالله بحرینه اولدور در نهنک
ذمره زهادر اراسینه کیردوکی سنی	
صائین کیم بیک شغال اچنه کیردربلنک	
جان دل دیر غمزه اوخین کورسه صدره سمناک	ان لیلون رفقا فی الهدایا اشتراک
سندن اوزم ساجا مازم اول سبب رایم دیدم	روحک روحی و روحی روحک روحی فدایک
عشقک اوچندن اگر منصور کیبی دنیا ده	لوا بالی یا حبیبی نو وقعت فی الهلک
آفتاب ذاتک ایش قایم انا بوجهاک	انما الظل الذی قال الرجال ما سواک

وصلتک

وصلتک لذتدندن کوزم اغدسه نه پاک	فی هوالم من و نور الجور منکم لست پاک
دیدم اعی اولد دنیا ده و عقبا ده هم	مستقلد من یردی فی الاخرة ان براک
کوردو کچون سردو قدر کی سنی جانایر	
ان یقال طوبی لمن یعیش فی هداک	
دیرلد بود نیاده دلیک بتمزدلی دور فلک	کوستردی بجا بر ملک کیم دیر لب لغلم بملک
دیدم باکادیکل قولم یل کیبی بل صاغم صولم	دیدم بوز غوییه اولم عاشقده اولوم محک
دیدم که بن دیوانیم عشق اودنه پروانه یم	دیدم کوزی مستانه یم باکا کرک بریان بورک
وصلک دیدم حاصلدورر اوزم سکا چو ظلدورر	زانتک دیدم باطلدورر زاتومه کلز مشترک
دیدم جهاننه دولاسین پنهان نه اچون اولاسن	دیدم بنی کر بولوسین زاتومه زانتک اولدک
دیدم جراحت بی عدد اولدی یورکره قل مدد	دیدم یارا اولسه کبده عاشقده صاچاروزنمک
دیدم سنی ای جاننه جان شدم کیر اولم نهان	
دیدم کنش کیبی عیان یوزومه بق قلمایه شک	
یوزکدن رفع قیل قیلدن نقابک	عیان ایله روح چون آفتابک
اچبدر جام عشقی دل ازلک	که صغز عقلمه کیفی اول شرابک
حقیقت بحرینه دوشدک مکر کیم	دوله کور تو کتمز انقلد بک
لب یوزک کورلدن قدری یوقدر	قتومه بوسفا قند کلوبک
رقق قالدی بوتنده بس ندرور	بنی اولدر مکه جاننا شتابک
دواسوز درده دوشدم کل طیبیم	بکا در مان اچون اچا کنا بک
سنی حسنک کتابک شرح ایدر سه	اولور بیک فضلک از کنجی بابک

او همه کل اندن و فاهر کز چون اولمشدر ازل	سزنگون بر طاقی زهر الور در لوقان فلک
کوکلو موزده ای سنی چون حقدن اوز که نسف یوق	
خدمت ایدوب باشوموز اوزره اولور کردان فلک	
نخزه کیله ای بری کوکلوئی ویران ایدرک	انده ایمان بیرنه عشقوکی بنهات ایدرک
مذهبوکه هر کز بیلنم نذر ای ترک خطا	کیم کنایهین اکیوب بر رده بیک قان ایدرک
تید ذلفوکه روشدن خاطر مجموعو ز	لوح دلدن خط قرانی پریشان ایدرک
سینه؛ مجرد کربلک اوردنک دشنه ل	یور کومده تازه یاره اچوب احسان ایدرک
ذلفک اچوب افتاب و جهکی قیدولی فاش	زره زره کایناتی مهر تابان ایدرک
عقل علم زهدم آوب عشقه بیر اولما نچون	خوشم دور اسلام شهرین بوینه تالون ایدرک
ذلفنک سورا سینه دوشدی کوکل یوزی اچون	ظلمت کفر اچره دآوب ترک ایمان ایدرک
بو نجه یل قان زانو کوم علیله زهدی ای کوکل	سیل عشقه ویروبن اشوی خسران ایدرک
دیرمه عشقه کوکلوکی سکاریدر کچه ای سنی	
کورد لو کومه بینه ویردک بنی کر یان ایدرک	
بارک الله حق تعالیدن خبر ویرر اوزک	حق جمالین اشکارا کوردی کورند یوزک
آیت بحی العظام اولدوکی اچون عالمه	صور اسرافیل زرریم یار آمازی سوزک
زره زره کایناتی مست قدر وخی سبب	جاننه جان ویرچی بر میخانه در جانان کوزک
یوزی کورمک اچون رشک ایلیه خورشیدمه	کر میسر اولسه یوزم سورمکه جانان ایزک
لبدی وصفنی قیلق استغنی سین ای سنی	
صور ماریین اندن خبر اولما ذنک رآوکه اوز	

انسی رأیما محمد در غریب	شکر اخنذره هم سمد در غریب
مصیبتد کوزی یا شین رو کندن	قیلوب ماتم نسی کدور غریب
تفرجگاهه اوضوما جو غمسه	چمن سیری جهنم دور غریب
صیقوب الد صالنه عیدگاهه	نخله ایشی ماتم دور غریب
وطندن ایرولیفین اگدوکی دم	بولور کیبی کوزی تمدور غریب
مخافنده دیمک کیم سوپله سندا	ریلی چونت دایم ابلدور غریب
یرکوکدن اغردور جکدوکی غم	انوکچون ارقه سی عمدور غریب
دیمک دمزم صوبین ویره نوم اچسو	که چشمی عین دمزم دور غریب
طشر کوکل کوزی قان اغلا یوبن	دمی چون کیم عجب دمدر غریب
وطنده یارین اکوب اغلا روکی	او کولم ز دره مرهدر غریب
سنی شعر غریب اوضویالردن	
فغان و زاری محکدور غریب	
جام عشقی اچهل چون زمره؛ مستان فلک	مست لوبعقل اولوب درماذ ایدر دوران فلک
طوب کیبی دست قدرت صوب جانله مدرام	عالم ابداع مبداننده در غلطان فلک
بو زبرجد دنگ مینا قام جرح لب نبات	دورینه بق پس دیمه قلماز بکا احسان
بوج اوردوچی بر در کوزور هوانک اوستنه	ایده یدن عرش اوزره استوار همان فلک
ای بنج سعد نخی صخه سن کیم اول ویرر	چونکه حق یولنده دور بر عاشق بلجان فلک
کل بقای عمر لوکج دوردن ایتمه التماس	چونکه نه دکلو بیشتر سک ایدر سیر قربان فلک
کوردوکی اهیدر شمشک اول اهک آتشی	کوزی یا شیدر دو کنده گاه که باران فلک

کورن کل کیبی تریوزک نیدر سیرن کلسستانک
 صبادن قو خوسی صاچک ایر شمیان دماغینه
 شودل کیم نور عشقیله دولور در ایما حقت
 کورنده اول بری یوزین اریمز ایسک ای زهد
 کولکل چون در عشقیله جهانه مبتلا اولدوک
 محبت مکنه مالک شها اولورسک اولزسین
 مطیع ایسه دخی عالم وایانما مهر و کاشاها
 اولومک احتیاریله اگر عاشق اولدم دیرسک
 مرایی زاهدوک زهدی چوشهر تر حذر قیل کیم
 نیاذینه کنه کاروک بری جنتدور امانا

سنی برسیم بر دیر قوجا رسین هر کچه دیر لر
 یوری قایرما اولورسک کولکوسده درجه ایمانک

کوزک قانمادی قان اچوب مکر تانار ایش صویک
 رقیبولکل جفا سیله کویکدن کید میم جاننا
 زخندانگده اصلتی هزاران یوسف مهر و
 قولوی بوینوکه صالدم دیدم ای درنا امانا
 می اولدی کولکومک حضرتی اچلدن لبدوک فیهین
 قوخلدر الدوکوم کلدن جیبیم هر سحر والله
سینک زاهد سوزی میخک نطق در امانا
 ویا ترک خطای سین که قان دوکک در خوینک
 یوزوک قبله سی حقیچون بنم کعبم دور کویک
 مکر جنت شرابیه دولور دور سنک قویک
 تعالی شأنه کوردم یوجا در سدره دن بوینک
 عجب خاصیتی واردر لب لعلکده کی صویک
 ریاچینه چوقیلشدر برایت جانفزا بوینک
 حجر یور کلو فکر سین چواندن یوقدر دورینک

غزله کیمه

غزله کیمه دیر اعلوی مفتون ایدر
 قاج قوسینک رموزین کوره لی قاشکده بن
 اول کوزک ال ایروب ایمانم الدی اکسوزین
 صالندن ناذله باغ جهانت اراقدوک
 لعل سیر بکدن ایروقیله لی ای جانت بنی
 کل مجلدر دیر اسرور و آن در پابشکل

کوستر لدن زلفوی کولکوی مجنون ایدرک
 قدم الفکیبی ایکن انی چون نوب ایدرک
 نومن ایکن پیر لکوسده وه که نغنون ایدرک
 قامت عشقک یوکیله شاخ عر چون ایدرک
 حسرتو کدن ایکی کوزم رمدم خون ایدرک
 اشکارا تا یوزکله قد سوزون ایدرک

قصه زلفک مسلسلدر اگر چه خشره رت
 لیک زاهد دیر **سنی** قصه کی اوزون ایدرک

دیر اجایز دیر بن قولو کاکین ایملک
 قش چتوب غمک اوخین سینه صیلوتق نزن
 بوجیه یلدر نار عشقو کله یور کوم کیم نیار
 چونکه صوفی کورمیه هر شیده حق مطلقا
 بر سین تی یوزکلدر کوز شهلوسود کیم
 من قایر مادیم ویر رسم تیغوکیله جاوطی
 هجره صالوب ضریته بوپله غمکین ایملک
 کی خطا در بوپله ویرن قصه دیر ایملک
 واصل ایله اولیائی انی تسکین ایملک
 قابل اولماز هیچ تلویینی تمکین ایملک
 لوزم اولماز انی آری ایرتیمین ایملک
 لویق اولماز پادشاهیم بوپله اینیر ایملک

سوزلر کی کچه کیم کیمسه بلکنه ای **سنی**
 اول بری پیکر یتر شعر و که تحسین ایملک

رقیبا اول بریه کرجفا اولورسه تعیمک
 اگر حق احسن تقویم صورتده کورنسه
 دیرم خالوکی کورچیک قوزجق زلفک اچنده
 ویرنده حقه جانوکی اما نسوز اولو تسیمک
 انور ایدری منجم هب صابن وفق تقویمک
 صناسن نقطه در روشنی اچینه طلقه جیمک

یگنقلد روی او بچا خطا دور دیبانه دیدم	مکر ذریق سین کیم یوق خط قرانه تعظیمک
دهانک ییمه بکرتمش اشتدم خرده دان اما	دکادم ذره چه یوقدر اکابکزی میمک
چو غزک او خلی جانابا کاسهم سعادترور	نصیبم انمه یا زمش اذل کوننده تقسیمک
لب لعلومدن اچیدن سنی خضرک زولایی	
صیاق جاودان بولدوک اچیدن یوقدر ربیمک	
اذل جوش ایدرک دریاسی عشقک	دولبر در ره صحاسی عشقک
اولبر عقل نفس کلی اندن	دجه و از اناسی اناسی عشقک
یزای کنت کنزی عشق ایدر و بدر	چو اولر صورتیه مهوای عشقک
اگرچه فرد ایدی اما که رولدی	جهان با زارینه غوغاسی عشقک
هوایله دگردن موج کیمی	اخر دن اولدی اقباسی عشقک
تقاضا بر تقاضا دور در مادم	ظهوره کلکا انهای عشقک
دیدیم دوتدی شرمندن چو کوردم	جهانده یوقدر دن اناسی عشقک
کیرو بدر جزو کل رنگینه آنک	سیرایت قدی چون بو یاسی عشقک
وجوده رقص ایدر کرجز و کل چون	ارشدی جمیه صرهای عشقک
فنا ویرچی در صورتندندن	کیرو جانیه در اقباسی عشقک
او خورم خان عقله شاه عشقی	اچینه صغاری کاندسی عشقک
نه عقلم قدی نه کوکلم اوزمده	بو یوز رندر بیزه یغاسی عشقک
اولومدن باکا قوضو ویرمه زاهد	چون اولومین ریلر شیداسی عشقک
عجدر ای سنی پیر اولدوک اما	باشو کدن کیدمه مش سوری عشقک

ای کوکلی

ای کوکل اکلنجه سی دیدار وجه حسنک	جانمی قربان ایده یم یولو کاجا ناسنک
بودر لبهرکی صور و کومه کیم دیدیدر	مرده، اچیا ایدر آب زولای دهنک
شبهه سوز سنده کورینور عکس نور وجه حق	یوقسه اول لطف خدا جاندن یرتری بدهنک
فتنه صالدر شیوه، چشمک کوزلدر شهرینه	خوبدر یوزی صوبین کیدردی سیمین ذقنک
جانده مسکن ایدر وین کوکلی ویران ایدرک	سن برعین مکر کا و لو خرابه وطنک
قید زلفکدن اوزم قور تار ماروم چالشوب	نه عجب طلقومه صلدرک خلق سین اول رسنک
روز گذرده سنی عشقک اوری بلوا اولد	
کیم دو توشا باشند ایاغه طراز کفنک	
یوزه برده زلف چون شام ایدرک	کفر اچینه نور اسلوم ایدرک
شیخ ایکن اروی خمر عشقیله	رینده راقوب بنی بدنام ایدرک
مرغ عقلم صید عشق اولماق اچون	رانه خالک زلفکی رام ایدرک
قیدلی زلفک بریشان یوزو کا	کوکلی بی صبر ارام ایدرک
بو کرم کیمه اولبر چون مدام	لبدرکی کامومه کام ایدرک
قاصدم انعام کوک شکر نده من	اوزوکی باچو انعام ایدرک
آفرین انفاس پاکو کا سنی	
که اول بری اوز که رام ایدرک	
ای کوکل کوعاشق ایسک غیر مولودن کسل	یک جهت اول وحدتیه زیر بالودن کسل
کوه با زار وصل یار ایدوک سن اذل	مشتریک وصلینه کل خط دنیان کسل
تا حضور انیس دبردن صفار بولد سین	ساکای اوزوم دبین اعلو واد نادن کسل

ذات يك رنگ بحرينه والماخون ماهي صفت	کر موجد عارف ايسک نقش اسمادن کسل
ديدر ايسک عالم لوهوت اطلو قنده سين	چار طبع ناز باد خاکله مادنت کسل
ديلسک خمر محبت جانی نوشت انکا	کچون قيد جهان دن عقل رعادت کسل
باکا زاهدون ديري کل عاقل اول عشقي تو	من اکا ديرم يوري تبليس اغوارن کسل
زلفک او جندن ديرم باشيم اصيلور عاقبت	باکا ديري هي ولو يوري بوسو ران کسل
اول اخر شاد لقدن کرد ديري سک بهره سن	طالب اول وصلينه کل اخري و اولوزدن کسل
نه فلک در سکا انا هشت ارکانک انا	اول مجرد حقه اير انا و انارن کسل
عالم اثبات الا الله بحرينه رالوب	بوجهان نفي بر اولون قرونون کسل
اي کوکل عقليه او ما وصل يوسفن اثر	چون زینجا عاشق اول مزجات کاندون کسل
بحر عشقه اشنايم ديره سه زاهد لوف اوروب	ماکيان جنسيدر اولري بحث در يادن کسل
ديدر اولوز کدورر لوز ديدورون و ايمآ	خوش اولوز ديره ديمر سک تک بولوزدن کسل

رون همتد قوسين کل سنی قلما طواف

حق قوسين ايسته و ايناکی دينا دن کسل

عالمک اچنده گسه سوزومه محرم دکل	اول سببدن جانمه برد که جان منضم دکل
آدم اولوج ديدم دمدن ديله مقصودوی	صنارم چون آدم اوليان رمه هدم دکل
چون نفخت فيه من رومی دینه هدم	باقيم معنی يوزندن کرا اولور سم غم دکل
علم الاسماي حقدن الميان چون ابولبشر	صورتا کرام ايسه معينه آدم دکل
کيم که انفاي قمرله جي باقي اولمارک	روح رحمان اولوبن اول عيسى مريم دکل
هدم ايدين حق ديله هدم اولوفی مدام	ارامقه کاهل اوله حق اری چون کم دکل

هم نبوت

هم نبوت هم ولایت جامع احمد رور	اول اخربوييله اوليان کشی خاتم دکل
وصل ديدر لذت دن رآيم اولوب نصيب	کيمکه چورندن حبیبک شاد اولوب خرم
هدم اولدم چون حقدن الطاف بی پایانته	علموک بحرينه کوره يدي در يانم دکل
جز وکلدن اسم وصفک آيينه سيدر کوکل	ظاهر باطن کيم ايدر اکا جام جم دکل

چون سنی نطق خدارندر موبد نا ايد

حق کلا مین حق ارينه سويد اول ابلر دکل

عالمی حق قلغه ای جاننه جان گفتاره کل	کو ستر و ب خلقه قیامت کوننی رقتاره کل
سن سمن بر سر و قد کون چهره کل بولوز خد	عالمک ظلماتی رفع ایدر مک کلنداره کل
خیل ضویان ساکا بنده اولماخون شاه من	کبر یا کوک خلوتندن بر نفس بازاره کل
قیل کرم چون بر رمق قادری مدم مکینه کوج	ای سبخارم طیبیم عاشق پیماره کل
زاهد خود بین تنده دیره رردک ای کوکل	کیم دیری سکاد و آچون که بوتیماره کل
اول برینک یوزینی کور مک دیدر سک کل کیمی	کچه رتا صبحه بلسل تک فغان زاره کل

چون سیر ذلفنه یا بشدک سنی یوزین قیوب

واجب الصلّب اولغین منصور کیمی راره

جنت ارماعینه زاهد باکا دیری سل سبیل	من دیرم دبر لبندن بوکون اچدم سلسبیل
دیری بیره بر کرامت کوستر اگر شیخ ايسک	دیرم اکا هر ایشومده حقدن رنم الوکیل
دیر فرض ایش کفانه کاسب اولوق قیل عمل	دیرم اکا دور جهانده رزقه حقدن کفیل
دیری بر کیشی کرک حقدن کناهک ديليه	دیرم اکا جبرائیل صغز کورنر و کرده خلیل
دیری از مش سن سکا بر عاقل اولسه رهبر	دیرم اکا بسدور عشق ازل باکا دیرل

دیری عزت دیر ایسک عاقل اول عشقی تو	دیرم اوش عزت سکا تو بنی عشق اتسون زلیل
دو نری دیری حجه وار سک موئن اولورک سنی	
دیرم اگا قلم اولدی دیر وجه جمیل	
او ضویوب کوردم یوز کدر آیت لوح ازل	خسرو خوبان دیریم سکا بر آشور ای کوزل
اجلا لدن کلشن سنک کلی ای سرو قد	بلبل جانم نوازه راست او خورری نخل
قیله کی کون کیمی یوزک ایر ذلفکن طلوع	ای کوفی آینه دو تدم اگا یوقدر بدل
رام ذلفکن نهجه صقلوی بیلم کو کلی	کیم ای البخیار کد ایدی یوز بیک حیل
قونالی باشومه عشقک عقله دیری کوج قیل	وه نه کسب ایدسه چیل ییل یغالیوری ماصیل
کوکومه مخزه او حین اندجه شهلا کوزری	پورتوقا کدر کعبه بیغق دیرمش فی المثل
کون یوزینه اول پری قلسه صحن مکین نقاب	
قیل خذر نای سنی ایر میه رینوکه خلل	
دیر دیریم سکا جور جفارت و اذکل	کیم دیری ای بی وفا مهر فادن و اذکل
چشموکه لعلک دیش او رده غمزه او خدرین	جاننده یغدر مغه تیر بلزرت و اذکل
چک جفا سین ای کوکل دیکلامه ناصح قولی	کر دیر ایسه جوری جوق اول در بار دنت و اذکل
اولماز ایسه شمع باده لعلی و یوزی آنک	مجلسو کده ای کوکل ذوق صفادن و اذکل
چون ذکاوة ضنوکوک مختا جدره در شاه من	دیکلامه کر کیمسه دیر سه من کدارن و اذکل
چون عبا بوشک ایر زینه جرح اطلس یوز سور	اگا قول اول ای کوکل اهل قبادن و اذکل
بز عباک اچره صمد ایستار ایکن بولوق صنف	
پوست پرست اولما سنی کل بو عبادن و اذکل	

اسب

اسب نازه اتلنوب بر دم شها سیرانه کل	باغ دهر ارا قد و کله صیجدم جو نونه کل
اول برینک عشقینه طعن اتمه صوفیا بکا	کوزک اچ کون یوزینی کوروب آنک ایمانه کل
سندن ایردی بنی تقوی و زهد قیل قال	شاه من بر دم کورین بو جمله تان نه کل
بر نفس قالدی اجدن ای میحادم طیب	بو فراق خسته سی غریبه کی قالد نه کل
لیدر کون زوقین صور بچی قانومه قصد ایله	بو نه قان قلدک روان قانومه باری قان کل
ایکی صمغه بیزی اولدر مک ایسه جانامراد	قتی صانولیم سکا خوش کلسه سن او صانه کل
بحر عشقه فکر عقلک زاهد انا شا کدور	خار خاشاک قیوب ماهی صفت عمانه کل
چون یهودی حق اولدک نهجه رک قاج سین	عشقله منصوروش رار اوسته مردانه کل
کر وصال عیدنه ایردن ایسه اول دیرک	جان باشه قالمیوب قربان چون میدانه کل
ظاهریه باخوبن انکا قلماشعومه	عالم معنادر اگا جانیه عرفانه کل
آفتاب تو ایر لیدر جو جانک ای سنی	
هر زمان بو عالمه دور آینه هر شانه کل	
نه کون کیم بیزه ای دیر وصلک اولسا خاصل	صفا سورمز کوکل اولسه جان اچره دخی واصل
کنش نک طلعتک جانا جهانی یا خادی کر	معنبر صاچلوک ابری او کینه اولسا حایل
خرای کوز لروک کر بک او حین یور که او مزدی	لب لعلو کاباخر کن قضان اولما سام غافل
کوز لدر یوز لری صنی جمالک پرتونندور	انوجون کوزم اندردن سکا ریم اولور مایل
دجودین عاشقک کلی قیلور فانی محبت ییل	آنک اچون دیرم اندن قیامت اولیا هایل
قیامت کوفی هو ندرن طغوز افدک و وکیلله	وی بک حشر اولو عشقک کوکلدن اولیا ایل
دجود واجب اشیا به اگر چه ساریدر ایم	تغیردن منزه در تجر ییه دکل قابل

مجت کیم سلاطین هب انک بامال قولیدر	عجب ویرانه کو کلامده ندن دایم اولور نازل
کچر زنجیر ذلفکره کو کل مجنونف ای لیبی	بدر جلد و کین هرگز بدماز فکره عاقل
اچان عین الیقین جانن کوزینی چو علی شکوز	خدا دن عیزی عالمده کورینور کوزونه باطل
وجودین قلیان فانی وجود ذات و آجیده	بقابل الله له هرگز وجودی اولیا کامل
موش اولیا سوزی یوق ایسه درری و عظمک	فصاحتده اکر ادسه اوزی سبحان بن و ایل
لب لعلکن اسریدور اولوب رقاص جزو کل	چولطفی فیضک اشیا به اذل اولبدر شائل
ربابانما نعلوکه زاهد که کرمقدن کوزکن اجسک	خدا دن اوزکا کور مردوک جو آر خدن اولو فاعل
دیدم ساکاسنی عاشق اولدردن کولدی جاننا	
دیدری کولمک ندر ان صولک اکا عشقو مدر قائل	
نار عشقه دو شو بن بریانه دوغمش بو کولکل	صورت لعلوکن ای جان فانه دوغمش بو کولکل
لبدرک یارینه کوزدن دمدم قان دو کورکی	لعله یا قوتدن بر کانه دوغمش بو کولکل
عقل کیدوب اژدر عشق انزه قلدو کی قرار	کجمله دو لوب بیتور ویرانه دوغمش بو کولکل
آه ایله جوش ایدوب کوزیا شنی صجدو کی دم	بوج اوروجی برعجب عمانه دوغمش بو کولکل
جمله اعضا به امری نافی اولدو کی نفس	یری ملکه حکم ایدن سلطانده دوغمش بو کولکل
صاف اولدقده بیک تک شبهه سوز چون جام جم	جزو کلی کوسترد انسانه دوغمش بو کولکل
حق اولدو ای سنی صقدن یوزنی دوندردی	
ریمه شمذیک هان رحمانه دوغمش بو کولکل	
لطف قهرین دکستروب مرآت رحماندر کولکل	لوح توریت زبور انجیل قراندر کولکل
ایره لی وصلی بهار نیک هواسینه اذل	بر زمان صولان کلی بر تازده بوستاندر کولکل

کیم بلیسر بحر عشق او ستونده دورانی ندر	چون محمد قوی عشق رحماندر کولکل
نه اچون الهام در دیمیه یم شعرومه چوت	خیر شری فرق ایدر حقانه میراندر کولکل
روح مفتی عقل قاضی نفس شخنه سی اولوب	بیل که بو تخت وجودنده اولو سلطاندر کولکل
علم الاسما صقدن هجو آدم شهبسوز	جزو کلی کوسترچی عین اناندر کولکل
قیله ط وجه خدا مرآت قلبه جلوه	عالم اکا زره در بر شمش تاباندر کولکل
ماسوی الله بحر علمینک قانتنج قطره در	جزو کلی چونکه قبله یچی طوفاندر کولکل
هیج وصف اتمه سنی هر جا بی کولمک حائنی	
چونکه در عشق د لبر لایله قاندر کولکل	
اولیم وصفکره جاننا هزاران دیله بلبیل	نقابک دفع ایدوب یوزندن بنوم یوزیم چون کل
کولکل چون قل هو الله احد فیضیه دو لودر	بوخز دن اولیجا ق جاری سرنخی کیبی دیر قتل
مغلغل غالیه صاچوک صلوب بونیور اغلرط	بدونار نزه یا نوب دل ایدر مر جل کی غفل
بیک تک کیدمدی کوزدن خیال خال سکینک	انوکچون یور کوم داغدر کورنسه کوزمه فلغل
ضیافت قیلغه عشق کوزم یا شنی شربیه	بوسیم دفته بسدر ایکلدوسی غمک جمل
بودلدور کوز کسی سنک اکر یوق دیر سک جاننا	کولکلن اوزکه آینه جمالو کا تقابلبل
علی سین سنی والله اینا غمیان خوار جدر	
سوزک چون ذلفقار ایتمش اولبدر همتک دولدل	
چون بهار اولوب ایر شری ناگهان ایام کل	خاص عامک دغبغیله دلدریدر رام کل
دسته دسته دلر با لر باشی اوزره هر سه	باشدن اشدری کیرودنک بویسه اکرام
مست اولوب عاشق بلبیل مدرام افغان ایدر	صاف میله دولدو لیدم جام غم انجام کل

دبرم صوبونون حمانه کیرسه مجرم	صانکه غنجه سندن اچلسدورر اندام کل
کردوشسه کل یوزینه زلفی انجنه سنی	
چونکه دیرر ماد ایدر دایما ازام کل	
زات حق چون اقاتب اولدی و عالم هجو ظل	دیک منکر در بو سوزه جاهل مرد مضل
ماسوا دید کلرینی ظل زایل کور دیلر	انوکچون صددر اجنق دشدر اهل دل
کر فبی یبصر دن آچلور سه کوزک بنه سوز	ماسوا الله ظلفی حق کوروب اولور درک عمل
بومعانی بی بله مز دخی کولده ک ملک	روح حیوانی نه بلسون که اوله حبس آب کل
منکری جهیلله کل معذور دوت چونکه علی	دیدر المرء عدو دایما متاجر کل
خاشا لطفیله تجلی ایله اسم معز	کرفنا ویر مزسه سکا قهر له اسم مذک
نه اچون دیر سین سنی غینی دورر حقک جهان	
اولدورر بر وجهله بر وجهله بل اول دل کل	
دیلین اول در با قرینه تا بولو وصول	عشق دزد یوقلوک جانینه ایرن شو حصول
چونکه اقرار محبت ایدم روز ازل	منکروک طغنیله دیمه بکون ایدم نکول
راه عشقه عقلله اولما دلیوم زاهد	چونکه جذبات خدا یولنده سن باکار رسول
خلقت عالمدن اوش مقصور بالذات اولشم	کرچه قرآن اچره آدمدر ظلومیلله جهول
چون قبول ایدرک ازل عشقک امانت یوکنی	نه اچون کتور مدن اولور سن ای مسکین ملول
زاهد رو باه سین میدان عشقه کیره چون	بار عشقه شیر دل اولون اولور ایمش حول
ریود هک خانه دلدن چر تا کوره سین	نچه سی توجید کتو بیلری ایدر نزول
نغمه مقدر روح اولدر حقه واصل اولدجن	نه سبیدن بو وصاله دیر قیاس اهل حلول

عقله

عقله کلسم دیر ایدم اما که جیش شاه عشق	دوتدی یولم تحت فوق اولک اردد صاع صول
دل کوزین آج ای قیاس اهل بله سین نه اچون	هرندن اولور سه کوردم صقی دیر زوج البتول
باشک الودکره خدا نورنده فانی اولما سک	صنعه سجدک صق قنده اوله ای صوفی قبول
شیخ ناقص نغره اورور اوزنی مجنون قلوب	ساده دل مؤمندی از دور ما فچون اولدی غول
ای سنی کرچه کمالک کون کبیر اشکار	
غالباً روز زخدن اسموگا ایرش غول	
جانمک جانی چوسن سین جاننه جانم کتمه کل	شهر تنده جان دلدن خوب جانم کتمه کل
بوکول اسراف محرم بولماز دیمکا	ای اولون مرآت وجهی تر جانم کتمه کل
هر سو بیل صفت مدحوک شانس قلکا	ای اولون دیدار وصلک کلستانم کتمه کل
نچه صبر تله روکه قان یا شی کوزم دمدم	تک یوزک کوستر دو کرسک دوک بوقام کتمه کل
همدو کول باه خزان در ویرن جاننه صداع	ای اولون وصل نسینی بوستانم کتمه کل
شیشه دل فرقت سنکی ایله بیک پاده در	مین کشته دل ضعیفه مهر بانم کتمه کل
هر نیره غم ایلسک طوفان نوحی بولوسین	چون دولونمش عالی اشک روانم کتمه کل
ای میحادم طیبیم چونکه سن سین دایما	با کا حیر پایدار جا و رانم کتمه کل
خمره لدن اولما بول خالی سینک سینه سی	
ای اولون اوغ کر بولک ابرو کمانم کتمه کل	
فراقک قیشتی قایتدر وصالی نوبهارم کل	جفا سی خار قایتدر بود هر وک کلغندرم کل
فراقک غلری دایم تک محنت سدا سینه	رقی قوری بو جاننده حبیب نمکسارم کل
پریشان دلفو کک شرم من مکر باد صبا قلدی	که بود یوانه دل ایدر بنم صبر قرادم کل

کسب و م یار بیندن و فاکه یولینه باش قیوب جهان دیرینه کلیه جمالك نقشینه صورت متاع عقلی عشق تدری قدری دین انجق	جفادن کچ وفادار اول و فاسی دتو یادم کل کوزمدن صورتک نقشی خاک اولیان نکارم بنم دینله ایمانم نجه دین بلکه وادم کل
سمندک ایزنه دیدر سنی سورمک یوزیزه دم مدر خضر اولکل اولدین اکای شهر سوادم	
صبر تک نازندن ای جان دل کبایم در بنوم بقایم اق کاغد اوزره هیچ قادایا زیه ببل کلزار عشقم ناله و افغان ایدوب و اعظا صنه بنی کیم کوکلم اوچاق استیه چونکه حق عشقک انده توتیا قدری بنی تیغ عشقن آنک قور خورمه زاهد کل بنی	دیمدم خون جگر اکا شرایم در بنوم چون خطک سبع المثانی خوشن کتابم در بنوم زاهد اطفاف اکلا کیم غرایم در بنوم دوست اولیان مقامده اول غزایم در بنوم کوزری بینا قلی اوش ترایم در بنوم دوستک یولنده اولک اول صوابم در بنوم
اول برینک سیر عشقین صورنه دی ای سنی بلزانی اولین شافی جوایم در بنوم	
لب لعینی اول یارک دلرسک ای کوکل ام ام نجه زهادوش راعه روشون اولیام مجنون بنم غناک کوکلم کورکه ذفق ایدر مسکت دموده قوبنی زاهد اولدن قور خورلوریره ایدلن جوش بگردل هوای وصل کعبکله رجا و خوف اولدری بنی شادی و هم هده	که اول جام مفر صدر که بولری شاه اعجم جم که سنسوز ای لب شری اولور شکریر سم رواردر ایما اولسه بنوم جانومه مدغم غم اورورم بنی انالحقدن دو کولسه برلره دم دم بنم عینمدر ای عینم کورینن عینه دمزم می وصلو کله سر خوشن ایت کیده شادی و هم هم

الکرچه

اکرچه نأفه سی صأچک معطر قدری آفاق کوزم یاشی ننه بکزر دینده دیرم هردم	دیمه فأسد مزاجیکله که اول اولون اختم شم بنم دریا کیمی باشم قاتنده دیک که بوغم غم
سنی اللهی بلدوی نشان صمیتله عز لندر دیمک عارف اولون اولور او زینی قلسه ایلکم	
صحبتو کده ای بری رو تر جاف نیلرم وصلو که ایرمک اچون عشقک بکابسدر ریل کوکله معراج ایدم کورم یوزوک دیدی وط کل برو صرف اتمه سوزک نخوله بحتک کدر زاهد اجناته دعوت اتمه جانم ببللم استد و کوم ای مسلماندر چو بنده بولشم رو تلوک ملک جهاننه شه سیما نم بوکون	دلده چون بولدم سنی اوزکه مکافی نیلرم یوزوکی کورمک اچون ایروق نشانی نیلرم چرخ دل ماهی چوسن سین آسمان نیلرم سیریم ام الکتابک اصغراف نیلرم یوزی کلزارندن اوزکه کلستافی نیلرم اول بن ایش بن اول اولوب این اف نیلرم چون قنادر عاقبت اولکن فکافی نیلرم
ببل کلزار وصل یار ایش جانک سنی بولجق جانانوی دی جسم جاف نیلرم	
من نور ذات و اجیم کیم رو جهاننه صغرم جانم خدایک نوریدر جسم جهانک زبده سی ذات آفتابک زره سی جانم ایدی روز اذل رطیله یابس جان وتن حقه کنا بیدر وط عرش آفتابی جانومه طرف اولما نیسر ماسوی سیرغ جانم بالینه جمله جهان بر بیضه در	سیرغ قاف قدر تم کون مکانه صغرم حقه طلسم طرفه سی اولوب زمانه صغرم شوقینه رقص ایدوب مدرم فکر بر صانه صغرم چون اولری مجل بو کتاب علم بیانه صغرم نور بسیظم بی بدن هفت آسمانه صغرم خلقه یو آیسه نول بو اشیا نه صغرم

دیدار دلبهر و آرایک جاننه میسر ای سنی	
والله اینان سن بکاکیم سن جاننه صغیرم	
کرچه عنقا کی بو عالمده مستور اولشم	یک کون کی کماندیتله مشهور اولشم
نه فلک اتاری صبدن اوش تدریجیله	هشت ام اصداق ار حاینه مقطور اولشم
کرچه شمردی زاکرم محبوب اسیمنه مدام	لیک احبیت دمندن حقه مذکور اولشم
واصل ایدم من اذل ارواحده اول یارله	صخره اندن جسمه کلک لیکله دور اولشم
ناصحا عشقنده اول جانانه نک طمن اتمه کیم	ست لوبعل اولور عشقومه مجبور اولشم
بن کوکل بغلامز ایدم ذلفنک سورا سینه	لیک یوزم کوسترم سوزینه مغرور اولشم
چون فی ینطقه انفاس خدادر سوز لروم	جزیل موتا سینی اخیاقلمنا صور اولشم
عمرم اوزونر ویرلن دل هوای ذلفکا	اصلوب اولمز جهان اچده منصور اولشم
من سیمانک ندیم ازلدن تا ابد	کرچه ضعیفه جهاننده صورتا مور اولشم
آفتاب زات چون قدی تجلی جانمه	شبه سوز خلق جهان ظلماته نور اولشم
نور جانم طور کوکلم موسی عظیم اولجق	موسی و نور تجلی هم رفی طور اولشم
بو کوکلدر جنتم عرفانم آنک حوریسی	بس جانانومک جانانینه اوزوم حور اولشم
کل سنی طمن اتمه باکا اول پرینک عشقنه	
چونکه جذب اتدی بنی عشقومه معذور اولشم	
کورلدن ای یلی صچون سوز اوزه مجنونکم	فتان چشمک الله الدانوبن مفتونکم
ایمان عقل دین دل محو اولدی کور بیک یوزکم	عشقده ای ترک خطا کور بجه سی مقبونکم
شاد ایله جانم وصله ای شاه ضوبان قل کرم	کیم بجه یلدر من قولک هجر آنله محزونکم

کرچه که

کرچه که هجران صورتا کیرمش الیموز بیننه	
لیکن ازلدن تا ابد ای جاننه جانت مقرونکم	
اول یار ایدر ای سنی شعر ترون موزون اولور	چون دایما وصف ایدر کولک من دهر موزونکم
شمع رخک مصباحنه سرباز اولوب پروانیم	امک میندن دمدم تا حشره دک مستانیم
خلق جهان اطفالنی حاشا اوشورم باشمه	کوکسوم کروب دیوان تورم صنه بنی دیوانیم
جشمک فسوفی جانومه کار ایدر لیدن ای صنم	هر کوشده میخور اولون دیلنده اوش افسانیم
دیمه انا لحدن کسل اولدر مسوندر زاهد	چون راک اوزره بختنا منصورن مردیم
لعلک شرابی جانی اچدم لبالب من اذل	انوکچون عیشی مدام ایدر لدر میخانه یم
جانانه مه جانم فد اقدم جمالین کور بچک	بس استین جانانه سین خوش جاننده جانانیم
عشقک سینیک کوکولونی یجندی که غمک صقلیه	
آنک اچون دیرمش که من کجه دولودیر آنه یم	
اگرچه ظل ایمش رحمانه عالم	ولی مرآت ذات حقدر آدم
نفخت فیه شامدر جهاننه	ظهورات اولدی عیسی ابن مریم
جهان بر قطره سیدر بحر زاتوک	کور نری قطره دن دریای اعظم
اچی حق دانشی خلق اولمانین آدم	اولدر بجه دبره سکرم
تینله کرچه صوکلر بو جهاننرت	ولی عالمده ادمدر مقدم
مسبحدر خدایه جمله اشیا	اگرچه صورتا کورینور ابکم
نبوتله ولایت جانی بیل	محمد دور کیم اولدی اسم خاتم
بیلیدی عشق جان اولدوکی زاهد	دو تاردی اغلیوب اولونجه ماتم

دیروب تا لونه قیوب تا بختی	چون اچری جام عشقی ابن ادهم
وصالین اول حبیبک بولایسیر	اولون جنات صور ایله خرم
سنی فاشق ایله توحید علمین	
سنی اولدورمه سونرا ایشیم ایشیم	
باشوم طوب ایلیوب میدانه کلام	بوکون منصور اولوب قربانه کلام
کوردن کوز لوم شمع جمالک	دمادم یاغنه پروانه کلام
ایمانوم غیب اولو فکرانمه زاهد	جمالین کوروبن ایمانه کلام
جهانک ظلمت رفع اتمکچون	کنش تک عالمه دورانه کلام
ایکی عالمه صخه ایتق اولدم	ازدن تا ابد مستانه کلام
انوبن کنت کنز کوهنرنت	بو عالم خلقینه احسانه کلام
طقیوب بونومه زنجیر زلفک	یدیلوب ناکهان دیوانه کلام
دم حق باکیا ساریدر انوکچون	دمادم نی کیبی افغانه کلام
یوزین کورمک اچوهر شیده یاروک	کوکل کوزین اچوب سیرانه کلام
صوسوز ایدوم وصالک شرتینه	می لعلک اچوبن قاشنه کلام
کوردن وجهوکلک تابنده مهربن	محبت ناری ایله یانه کلام
اولو ایدم فراغک زهرین اچدم	اچوب لعلک زولین جاننه کلام
سنی نوزم اظار در کونشدر	
جهانه نیجه کون جو لونه کلام	
کورمسه کوزم یوزکی ایکی کوزم خمدن بنم	هجو کوزه ای روح رواق اولم همان کدر بنم

جانا

جانا یوزون کور میالی حقد رطوق کیچ هر کیچه	عشقلده بیوب اچدو کم هر دم سم دمدن
هجو ک بلوسی یو کیتی کورتوریدن ای صنم	قدم الف کیبی ایکن لوم اولوبن خمدن بنم
صاچوک نقابین یوز کاصالوی دمدن ای بی	تا صبحه دکن ایشوی کور هر کیچه ماتدر بنم
جان جوهر بجر احد تن زبده سیدر عالمک	پس جاننده جان اوش منم جسمم بو عالمدر بنم
حاشا که بن تقلید ایدم نقلینه شیخ شهرنک	حقدورر معلم اوش بجا اصوم چو امدن بنم
کرچه ولایت بر جنک جانم سنی ما هیدورر	
نوری ویرچی جانمه خورشید خاتمدن بنم	
جان ویرچی عاشق جانان منم	اولدوق عشقنده اوش قربان منم
کر فقیر ایشیم نه غم چو شهبسوز	ملک عشقه تا ابد سلطان منم
ماسو ارن پاک قلدوم کوکلوی	پس خدای کوستور انسا منم
هر زمان دور ایدرم دورانه	اول سببدن صاحب دوران منم
بقه جسم بر نه چون وایما	دو جهات جاننده محان منم
چون کوکلدر وجه حقه آینه	هم بهشت حور یله فغان منم
زات حقه زاتم اولدی چو دریل	دیشم اولور جامع عرفان منم
صورتا کر قطره ایشیم جسمه	باطنا بیل بجز بی پایانت منم
فانی توحید حق اول ای سنی	
رعونی ترک ایله ری ناردن منم	
صوفیا کل نوش جام باده صاف ایده لوم	زات حقدن محو اولوبن ترک اوصاف ایده لوم
ایچا لوم جام ازل عشقک مین بی خود اولوب	نیجیه دکن بو کرامتن قورولوف ایدن لوم

عاشقك حالوتنه انكار قسماً زا هدأ لم يكن بأشيشه كل يوقلوق كلوهن كيه لوم مكن ايكن عالم لوهوت اطلو قنده سير اول آخر بلز ايكن نفسموز اخوانيني	نصف ديدن چونكه انصاف ميل انصاف ايده لوم تا كه شهيدك صيتني ارقاف تا قاف ايده لوم خلوت اچره نه اچون عمر موز اندوخ ايده لوم نه اچون بوجهر الله بيز دخل اسدوخ ايده لوم
اول پرينك افتاب و جوى شوقينه سنى	
هر سحر درين مطالع كشف كشاف ايده لوم	
لعلك شرابن اچون بوجانم ايدر دمدم لبيك شمري ديمدك جان بخش سوزينه اندك جانم بهادر بوسكه يوق ديرايسك جانان ايرم سينه سى اچره يوركي آهنى سيم اچنده كم الحمد لله عشقه ملك فناوه دايمآ فيض لبوكله دير در جانم چود ميشد مثل	زُقْنَا كَوْسَ الْوَصْلِ مَذْمُونٌ قَبْلَ انْشَاءِ الْكُرْمِ لَمَّا سَمِعْنَا قَوْلَ كُنْ لَبِيكُ قَدْنَا فِي الْقَدَمِ يَا مَنْ اِلَى مَوْجَلِ قُلْ قُبْلَهُ مِنْكُمْ بِكُمْ مَذْبَانِنَا مَا دَحْتَهُ يَضْرِبُنِي طَرْدًا بِالشَّمْرِ صِرْنَا مَلُوكًا بِاَقِيَا مِنْ غَيْرِ طَبْلِ وَالْحَشَمِ لِلدَّرْسِ حِظًا وَاَفْرًا مِنْ جُرْعَةِ اَهْلِ الْكُرْمِ
مست ايده لى جانم سنى محور چشمي د لبروك بَسْرُورًا اسْمِي جَانِبِ الْقِتَالِ مِنْ غَيْرِ النَّدَمِ	
شول ازل صحبتومز اكا قربان اولدوغم برديكول بيلك ويره يم جان ساكا قربان اولدوغم چون مكدن اولدي ذاتك عيب نقصاندي بري اي جهانك جوهرى دل اهلى دلدن د لبري بر اجم مورد وجودك ابحق اي جان پاره سى	چونكه مشتاقم دمادم اكا قربان اولدوغم قچه بندي قل كرم كل باكا قربان اولدوغم شيوه و ناز بوكه قانور خيران بري قچه بندي قل كرم كل باكا قربان اولدوغم وصلتوكدر دايمآ پچاده جانم چاره سى

دكله

دكله بدم تانه در بو عشقوك او آره سى نچه يادكك مسرتوكله اغليه كوزم جو ميغ سن صيبدن حاشالله ايليم جانم و ريغ سنسوزين باكا كركز عمر فاف بر نفس	قچه بندي قل كرم كل باكا قربان اولدوغم السك اولور بني قتل اتمك اچون دستوك تبغ قچه بندي قل كرم كل باكا قربان اولدوغم يا جفاكى لطفله يا باشوم تيفيله كس
بنده سكين سينك بودورر سوزى بس	
قچه بندي قل كرم باكا قربان اولدوغم	
اي اولدن ذاتي اولدن مظهر ذات قديم هر قبح كيم اچينه و جهو كه قيلم نظر كوروبن سندن خدآي كدى اوزندن تمام چونكه دريآي احد رزي ايمش جانك ازل هم ولايت هم نبوتده مكلدر اوزك كر سنك عشقكدر اوزكه اختيار ايده بوجان شربت وصلك ايله كل اي طبييم قل روى استواره قاتمك دوغزو كورلدن كوزلروم	وي صفاتى تا ابد مرات رحمان الرحيم سنده كورينور خدا والله بالله العظيم كوررو كنده طورده روحوك موسى كل يم ديريديراي نور حق ذات شريفوكه يتيم اول اخر انوكچون حقه اولمشى سين نديم فرقوكده يا قسون آف دايمآ نار حيم چون فراقك علتندن جانم اولمشدر سقيم با يوك التذره ايمش كورروم صراط المستقيم
نه اچون نو ميد اولدو بجه لطفكدر سنى	
چونكه رحمت ايلدي خنقه سنى رجب الرحيم	
حاشا لله تا كه جسم مجبى جانم ايليم حق اولومدن قورقو ويرمه زاهد اچون هر نفسى چونكه هر شيدو عيان كوردي خدآي كوزلروم	هجم اولدي تركه سير كوى جانان ايليم انده در كوكلوم كه ياره جاني قربان ايليم باكا لا يقدر بو كوزيله سيران ايليم

ارزومند اولدی جان ناسوت تزدن قورور لوب	عالم لوهوت صحرآسنده جولون ایلیم
چار ارکان عناصر جانومه قید اولیا	قاف قربه دیدم چون مرغ طیران ایلیم
بولون صندق جانی کلشنده وصلتی	کافر اولیم اگر میل کلستان ایلیم
دیدم بولم فنا زانگده بی اوصاف اولم	بسی بقا منکنده رآیم جانی سلطان ایلیم
روشلی در دینه عشق نیدم در مآذین	هیچ اولوی اندن اوزکه در ره در مآذین ایلیم
بلمنم سوزک نذر مطلق اولیم ای سنی	
دیدم منصوروش بوجسمی ویران ایلیم	
هر قن کیم طوف کوی شاه خوبان ایلیسم	با کالذیق اول نفس بیک جانی قربان ایلیسم
چونکه بنون عنجه کیمی کیزلر اول روبر یوزین	تاسو طعن ایدمه ببیل کیمی افغان ایلیسم
اول برینک درو عشقینه جولویق اولشم	او کما سون باشم کرا کامل در مآذین ایلیسم
چون یتوروم بوسم عیب ایله یعقوبوش	کردم آدم کوز یا شوم یوز اوزره سیلوا ایلیسم
چار ارکان جو جاننه عاقبت ویردم خلوص	طکدر کر عالم لوهوته سیران ایلیسم
مصد جاعدر بوتن اما عجب اولمز اگر	کنج عشق کیزلکا آفی ویران ایلیسم
ذلفنی رفع ایدوب چون یوزینی کوردم عیان	طکیدر کفری قویوب دعوی ایمان ایلیسم
چون لب لعلی ز لوطی قلوبدر عالمی	بلدنن خوشدرر جراب حیوان ایلیسم
چون جنازه تختنه بوتن سوار اولسا کرک	فایده ندرور جهانه انی سلطان ایلیسم
اهل حقدرن اهل ایمان در بیلین اشعارم	اشکار اگر نکات سر عرفان ایلیسم
چون سنی اولدرمه دیدی اول پری دیدی نه غم	
پادشاه کامرآنم با کانه قان ایلیسم	

ای وصلتی

ای وصالی هر زمان صولماذ کلستانم بنوم	وی خط ریمانی خوش تازده بوستانم بنوم
هر کشتی درینه در مآذین اطنبارن دیدم	عشقو کونک غمی یتر بودرده در مآذینم
بن کدر سلطاننه قربت دیزلر هر فرنجون	بسر در عشقک بو شدر دلدرد سلطانم
ذلفکیله بوزوکی اورتوب کیر و کشف اتمسک	هیچ معلوم اولیا یدری کفر ایمانم بنوم
عید اضحی ده ایدر لر کوسیفند قربان بو خلق	عید و صلوه که وی جان اولدی قوربانم بنوم
مرجع تن کوجه اولدی خان اما جاننده	عالم لوهوت رآیم اولدی سیرانم بنوم
صده هزار آن شادریق جانم بولون منصوروش	اول شه خوبان دیدسه رو ککاکانم
صنعه بودوران اچنزه مست غم وصل اولم	صق بلیدن خوش کچه وصلیله دورام
دلدرد کی بحر محبت طاشدی کوزون ای سنی	
نیجیه دک کیزلنه کوکلده بخزانم بنوم	
بو کچه کورندی با کابر بری سرو خرام	کیم کوزومه اندن اوزکه بقغه اولسو خرام
بوسه صوند قدردن اول سیح روز کار	ویردی لطفندن اومه بر مفرح صاف جام
نچه سی ایریلر بیلیم اول پریدن بر نفسی	چونکه جانم وصلی ایله دایما بولدی قیام
صنعه روشمه کوروج شاد اولم اول جانانه	کوزلروم کورور یوزیله صاچنی هر صبح شام
سیم اندامنی قویق فکر ایدر سه عقل پیر	بر چیکدر که جواب اچنزه ایدر فکر خام
اول برینک خضر اگر داطسه دورانی شربتین	آب حیوانین قویوب کامندن استر ایدی کام
بلدنن آب حیوان اچدو کم اولدور نشان	خاتم اولدو بنواخر نفس مشکین خنام
صنعه موت ایریشه جانم خضرنه چون لطفیله	اول لب جان بخشیش انک باکا اچور دی مدرم
ایله مست اولدک سنی لعلی شرایله انک	کیم یناسین قبر اچنزه مست تا یوم القیام

کل ای وصل جمالی نوبهاروم
 مریضم چو قدن اولوردم ولیکن
 یوزوک قاچورمه بند چونک سنین
 نول غمک او خیمه قبره کیم
 یوزوک کوزم کویا مندی
 بنجه سی اولم ایتارم چورام
 دیمه دوروم اولد اخر زمانه
 صچک رفع ایجک کل کون یوزکون
 اگر عقل اگر کول اگر جان
 ریا و عقل دعوت اتمه زاهد

سنیم نوردر اشعار نظم
 انوکجون بوق دیمه که شعر عاروم

بحمد الله که شیخ ایکن بونا موم
 ندر محراب و قبله کل پرینک
 شکر کیم اول شکر نب بد نرف
 شرابه وعده ویردوک ارته زهد
 وجود جسموم اولور بوق ولیکن
 تر د بوق سوزمه اول بی کیم
 شراب کهنه ساقی جرعه سیزور
 طغیبدی رینیکه بین اولنا موم
 قش محراب عینیدر اما موم
 دما دم کاران اولدی بوکاموم
 بوکون بیرمغان دولدور دی جاموم
 بولونماز جانه کوره انعدا موم
 فی یطقله دور نظم کلاموم
 که اولد اتشیله پنجه خاموم

قیامت

قیامت قویا نا که صبحدم کر
 قیلور سه جلوه اول سرو خراموم

سنی جناته دعوت اتمه دیر جان
 چو وصل یار ایشی ایتخ مراموم

کل ای جانیه جانانوم صیبیم
 وصالو کدر بوهر آنک رو آسی
 وصالک عیدنه ایرسم فرحدن
 بهای حسنو که راضی اولور سک
 بنی خرق ایلدی طوفان اچنده
 روشدن بوینومه زنجیر ذلفک
 الوکله قانوی دوک قجه قانزن
 ارادوم دردومه درمان جهانده
 کول مصرنه سلطانوم صیبیم
 یتر جگدم بوهر آنوم صیبیم
 اوزوم دورسکا قربانم صیبیم
 سکا جانوم دور احسانم صیبیم
 غمیله چشم سیدونم صیبیم
 ییرومدر بند زندانم صیبیم
 حلول اولسون سکا قام صیبیم
 یوزو کدر درده در مانم صیبیم

سنیدر عشقو که برهان دیدر سک
 اولومدر اکابر هانم صیبیم

تیز ایرش من بنده که ای یغشی سلطانم بنم
 یوز کوک بدرن کور لدن هیچ آیه بخدم
 چون آسه باد صبا زلفک قنوسن صلجکا
 صورله غلمان کرکز جنته بقماز کوزوم
 جان دل قربان یولو که ایدیسارم عاقبت
 جان ندر کیم مقلیوب عشقکه اتمیم فدا
 مصر دل کویر سکا کل شاه کنفانم بنم
 ای جهان ارا نکارم ماه تا با آنوم بنوم
 تا که تازه جان بولوم ای روح ریحانم بنم
 چون یوزو کدر ای دل ارباغ بوستانم بنم
 چون تجلی ایلید اول وجه رضشانم بنم
 تک سن ای ایسته ای بو جانه جانانم بنم

عید و جوی کورچک دیلسک قربانت اکا	جان دلداسن شهنک عشقکه قربانم بنم
قبلدی ملک وجودوی فراقک عسکرک	ای وصالی نصر توام کل شه سیمانم بنم
کوزلرک یعقوب وش هجرمدن اغردی سنی	
نیمه چون عاقبت وصل اولواصانم بنم	
عَيْنُكَ فِي ثَقَلِيهِ الصَّبَا صَارَتْ عَيْنُ عَيْنٍ	قَرَّةُ الْعَيْنِ اَوْلَى عَيْنِكَ عَيْنُومَه كَالْمَقْلَيْنِ
زَاغٌ اِذْ بَلْبَلٌ كَرِيحٌ زَاهِدٌ اِذْ مَنْ كَفَمَشُ	يَا غَرَابَ الْبَيْنِ لَيْتَ كُنْتُ بَعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ
سِينِكَ اِحچه يورکوک سیم احچه آهنی که اول	ی نیابدز آتش آهم ز اشکم هیچ لیت
قَدْ ضَمِنْتُ الْقَتْلَ مِنْكُمْ اَنْ تَكُنَّ فِي ذِمَّتِي	تیغوی اور بویمه بوینومده قلماشو بوین
بَا تَوْجِيسِهِمْ هِجْ غَيْرِ اِنَّهٗ بِنِدْ جَوْنٌ صَحِيحٌ	لا يَجِزُ فِي دِينِنَا اَلْوَجْهَةُ فِي الْقِبْلَتَيْنِ
تُرْكُ جِسْمِكَ مَذْهَبِنْدَه قَان دكل شمشه حلا	چون بکشتی دوهزاران عاشقان در حفظین
قَالَ عَقْلِي مِنْكَ تَوَدُّتُ اَلْهَوَا لِبَلْفُوذٍ	دیری لومیراث احمد بین اهل الدین
کي نماید عکس انوار جمالت اشکار	یعنی فی مرات قلب الازی یقشاه دین
نقطه وهم اولدی عینه غیر کوستردن سنی	
ی نیینی غیر چون از نقطه صافی کشت عین	
صاف ایروب کولک یوزین بزبان مرآتوز بوکون	جامم اولوب جهانده مظهر ذاتوز بوکون
چون جهانک زبده سی تی نفع مقدر جانموز	چار جویی جنتک هم نیل هم قرآنوز بوکون
عالمک ظلماتی رفع اتمک خورشید وش	رحمة الخلق اولوب نور ایاتوز بوکون
راثره وحدت احچه صاحب مرکز اولوب	جزو کلدن جامع کلی مقاما توز بوکون
صدر و مزله قلبو مرکز سی وعرشه در برل	مهرماه انجم سبع سماواتوز بوکون

چون جمالی آفتابین کورمشوزی هیچ شک	زره کیبی قرشو سنده محو بالذاتوز بوکون
کلهستان کلشنیده چونکه بلبلدر سنی	
بن ضعیفی هجرله جاناناز بون اتمک ندرت	قصده کوز کوره هم سن شاد چون اتمک ندرت
نچه میل افسون اخورم تاوصالوکی بولوم	آنی دفع اتمک ایچون بویمه فسواتمک ندرت
ان یکا غوی نقاب شعرله پنهان قلوب	رخلدم قان یشلدیله لوله کون اتمک ندرت
طره شبرنگوکی روشو کا صاآوب صالانو	عاقل ایکن لیدیا ایشوم جنون اتمک ندرت
آفتاب چهره کی هرکون کورروم اشکار	ابر زلفکله نهان انی بوکون اتمک ندرت
ارمی محروم ایروب حرمت رقیبه بو عجب	نعمت و صلوی بذل کلب دون اتمک ندرت
چون هزاران بت ایچوکره کیز لوبدر ای سنی	
بوریا نك حرقه سن راشو کا طون اتمک ندرت	
ای عاشقان ای عاشقا فریاد بو عشقک النذن	جامم خیران جگر بریان فریاد بو عشقک النذن
اولدر عیسی قاجوران عیای دغلو ره صلا	یونسی دریا به اتان فریاد بو عشقک النذن
اولدر منصور اصدوران خلقی اکا خیرن قلون	کولنی کورکا صاوران فریاد بو عشقک النذن
اولدر ایرن بو غوغای باشومه صلا سورا یی	دون کون قلوب شیرینی فریاد بو عشقک النذن
بن دخی عشقک النذن عاقبت چقارم ندرت	آلوب و آرومی بدن فریاد بو عشقک النذن
نه کلور باشه بلورم بو جانی قربان قیلورم	عشقک النذن اولورم فریاد بو عشقک النذن
سنی هم کلشنیده دیر باکا عشقک شد این ویر	
مست اولوب قلمیم نغیر فریاد بو عشقک النذن	
ینه دیوانه اولدم عشقک النذن	عجب افسانه اولدم عشقک النذن

جهان عشاقی بنده مست اولور	چوبی میخانه اولدم عشق الذن
اچوب لعلی شرابینی از لبت	ابد مستانه اولدم عشق الذن
مجت کبخی اچون ییقدم اوزوم	عجب ویرانه اولدم عشق الذن
جمالی شمعنی کوزم کوردلن	یا نوب پروانه اولدم عشق الذن
سنی جانوی ویردو کوجون اگا	
نه جان جانانه اولدم عشق الذن	
ای وجوری نور مطلق رحمة للعالمین	مقدای اویا و افتخار مسکین
سید سارآت عالمدر وجود رحمتون	انوکچون کلدی حقندن شأنوکه یائله سین
آفتاب ذات صقک زانک اولدی شعله سی	انوکچون آروکی اسمی ایله قلدی قرین
عقل ایریز و صف ایدره روحک کمالین زره جه	جسم بالوکا دیریم انجق هزاران افرین
لیله الوبرا نده چون کشف جلول ایری جمال	قرب او ادینی کاهر کز ایرمدی روح الومین
دیدره صق ینوکا کتم اولیا هر کز خیوب	چونکه مازاع البصر کوش حق یمین الیقین
اهل حق قاتنده ابلیس لعیندر شبهه سوز	کمه ذات نور مطلق روح بالوکو کوردی طین
کنت کتر خیب مطلق ایری فرد حق ولی	زانک ایله ظاهر اولدی ذات رب العالمین
نور وکی صجد وکله ازل مسکین سینک جانته	
تالیالی فراق اچمده قوماد وکله حرین	
کوکل بیغایه روشدی عشق الذن	ایشوم ایویایه روشدی عشق الذن
بولوماری کوکل عقیده یاری	اگا همسایه روشدی عشق الذن
کوکل صوسوز ایری وصل حبیبه	عجب دریا یه روشدی عشق الذن

کوکل

کوکل عاقل ایکن ذلفک کور بچک	اولو سورایه روشدی عشق الذن
قیوب عقلی حضور استمه کوکلام	نیرم غوغایه روشدی عشق الذن
کورا ابراهیم ادهم تاج تختین	قیوب صحرا یه روشدی عشق الذن
سنی بلزدی نیدر کن شرابک	
بودم صهبایه روشدی عشق الذن	
عاقبت باشوم کیدر اول خسرو خوبان اچون	لایق اسپاهی اولور سه حصه سلطان اچون
تاج دولت ای کوکل باشوکه قونمشدر همان	کر قبول ایدر سه جانی اول پری زبان اچون
قان اولور ییوبینی اولدر مدن دندک کیرو	روگردو کوکل قان بوا یسه قایر مدس بو قان اچون
دیلک مقصود کی روشی بجر عشقه بی حذر	جانته خواص قییار جوهر عمار اچون
دینله سک سرد فتر عشاق عالم اولسین	بی حذر منصور وش ویر جانی جانان اچون
لعل سیرابوکه ایرنجه بلور چکشم	کوه کند طاق یونالر عقیق کان اچون
نایب حق شاه عالم اولدی کامل آدمی	چونکه عالم ظاهر اولدی حدت انسان اچون
چون یوزک اولدی ملو نیک یوزلر نرسو کلام	نه اچون صوفی رو کرسین یوز صوفینی نا اچون
ماله علی صتفا فتوآره بنجه در فقیه	همج جابری دکل او خور و کوکل قرآن اچون
زاهد مع چه لر صایله یوزین اور تروکی	قل حذر کیم صیله در اول غارت ایمان اچون
بوسه استر کن سعادت در اگر اولد لر بیا	یغدره سنک جفای اغزو کا احسا اچون
درد عشقه ای کوکل دوشسک بو فکری انمه کم	همج برنسنه بولونادر روکا در ما اچون
عارف اکلار سوزکله انجق بو جهانه ای سنی	
چونکه حق دیش اصمدور منکر نا و اچون	

ترک چشمک دمدم قانوم شراب اتمک ندرت
 گوشه چشمکله غزک اوخلورین هر لحظه ده
 بن د قیبک کورچک یا نوچه ریدم وه کیرو
 سن پرینک رهکدرانه بولشم **سرخیب**
 کون یوزکی هرکیشی کوروروی بقدرکده بن
 لعل سیرابک جهانی قلوبور شهبسوز
 عاشق اولدر مکه یولوکده اولماسا جدول
 قدر زلفکدن رقیته صورصق کولم دیدی

نعمت وصلک ایله حق جهان سرور اولو
 نار هجرکله **سینییه** ری عذاب اتمک ندرت

اول سبیدن دورا مازم عقل صحرا سنده بن
 نه اچون خیران قلم نقشینک اسماسنده بن
 چونکه خیران قالمشم شول قدری بالاسنده بن
 چونکه مفتون اولشم چشمان شهلا سنده بن
 کیم همان آفات کوردم خلق خو غا سنده بن
 کورشم ساقی یوزین جام مصفا سنده بن
 چونکه واله قالمشم یوزی تماشا سنده بن
 چونکه طوطی کبیم لعل شکر خا سنده بن
 یا تورم چون کل یوزی زلفی سمنسا سنده بن

رالمشم روز اذل بو عشق دریا سنده بن
 چونکه تعجب ذات حق اول غوا صیم
 سدره و طوبایه هرگز بقیما ایکی کوزوم
 دکه ساحر سحری تاثیر انیمه هرگز باکا
 اول سبب ایکی جهان دن فارغم تجریدیمه
 جام اسکندر ندر بدم نیچون دیمیا ایم
 گلستانه دعوت اتمک ای مسلمانر کلوک
 قد مصری لذتینه بو کول میل ایلمز
 سنبل کل طبله: عطرمده اولماسون **سنی**

کونی

کونی قمری کل یوزک یا نسترنی یا سمن
 یوزکده زلف خال خط چشمکله لعلک کوره لی
 یوزک کورلدن ای صنم شخیله اهل دین ایکن
 یوزک باغنده کوز لروم دیمان خطک کوره لی
 قصر مراده ایره دم جبل حیات اولسه طویل
 زاهد نماز و مدر بها او چغانی المغار میثس

دیبر قسته کل **سنی** ترک ایملک ما و منی
 محبوبدن چون آبرور اچوکره کی بو ما و من

دیدر سک ای کول دیدار جانان
 دهانک سرخیب ایدی ولیکن
 قایرماز غمزه سیله اولدر رسه
 حقیقت علمنی بیلدی زاهد
 صقارت کوزیمه بقمه فقیره
 شها اطلس کیوب ایکن صائما
 جهاندار اولدو کوکا اولما شادان
 جهاندار اولدو کوک بلسک زیانن

هزار آن بت اچوکره وار **سنی** کل
 کیچمه الله برضوش ملان
 عقل اولدر قلم ذات حقدر لیک نون
 اولدی اعیان جهان حرف و مایسطرون

برنجه کون بو حروف اولری جاننده ظروف
عشق ایر کوردی جنون چو جنون اولش فنون
یوزوکی کوردوب اذل اکا او خوردم نزل
باکاریر حق هاتقی صوفی اولیا صوفی
حاشا تقلیده او یام عالم کشفی قویام

کیرو اولدیله عطفو حضرتینه راجعون
ایکلدوب چون ارغنون ایلدی بنی زبون
هجو کله ایله ای کوزل یور کوی قله خون
بولیا کنج ضعی اکا ایرمه سه جنون
صیغه الله در بویام رنگوم اولد قیر کون

سا کا همد در سنی روشنی و کله شنی

کون اچون جمع اوش تانی اولارین کافیه نون

بیلر اسرار عشقی مفتی بسیار فن
جزو کل معذور دور حق خلقیجه دیر ایری
اونوروردی کشف کشف مطامع در سنی
عاقل فارغ نه بلسون طائی بو بوینومه
صافی جاندر سیر لوهوت ایدر ایری هر نفس
کورجک لوله ری صحاده دیرم صانه سین
ظره شب رنگو کک اولی کولم قوضو سین
بلد کله خال خطک کور لیدن ای بری

عقل نقلیه جهانده دوشوردر کچه فتن
پیر عشق اکا صونیدی جرمه خمر کهن
کور نیدی بر نفس اول دلبر وجه حسن
تقالی زنجیر عشقی جذب زلف پر شکن
کرموانع اولسا ایری اندوره او صاف تن
روز محشرده شهید اولون دورر خونین کفن
بلدی اول مسکن نذر ایمان اولد حب الوطن
روم ایلی اولدی بجا مصریله تاتار ختن

اول صنم دیردر که جیتماز هیچ توینکدن سنی

بوجهان دیرنده بوایشی قلورمی بر شمن

یوق ایکن کون مکان سن ایرک بوجانه جان
کور بجا غوک آینی بیره ایدر آینی

اولدوم بو کون جنان بر سن برین هات
بیلور ایچق حایینی بر سن برین هات

باده در جام ایدر لوم کام در کام ایدر لوم
نیقی جزم ایدر لوم باغچه کل غم ایدر لوم

بویله بیرام ایدر لوم بر سن برین هات
عیشله بزم ایدر لوم بر سن برین هات

یار جان روشنی دیدی سا کا کله شنی

اولیش ایچق ای سنی بر سن برین هات

عقل کولم الدی بندن بر پری رونا که هات
چونکه بوندر چقدی الدن اوره ینسون خانمان
عشقی اول یلی وشک هر شب منی جنون ایدر
حسته لکده یوز می صار آر روین التون ایدر
شول حرای کوزلری قاشی یا این بجا جگر
کولکومک سرچه سنه سنک جفا اتق دیلر
شهر هجر آن کوجه سنده یورور ایکن من خریب
روتوبن بنضم چو صدی باشنی اول طیب
کون یوز کون دلبر بولری بو کولم روشنی

شمری جانده قصد ایدر ویرمز بجا هرگز امان
یاد بیلشدرن قاجوب اواره اولما مدرهان
ظلمت هجر مده چشم دمدم برضوت ایدر
نیسیم شمدن کیر و پچاره اولما مدرهان
نخزه سی اوخلارینی ایروب نشان جاتار
تقی ز عینه دویم بیک باده اولما مدرهان
ناکه آن باکا بلو و درر عشق اولدی نصیب
بیلدم اوش قابل دکل تیماره اولما مدرهان
کل رخکدن خار حسی کوزده کورینور کله شنی

دکله سوزم اللهی جاننک سورسک ای سنی

استاننده قول اول دلراره اولما مدرهان

بور وای لیدیا عقلوی جنون ایدر سن
نجه بلدر سواد زلفله قاجالی دل
هر کشیه ذره وش اخزوک تبسم قلا سون
خلق عالم باشنه قوبار قیامت شبر سوز

چیقوبن اسلام الدن بویله مغبوز ایدر سن
بور وای دایما حبس اچره محزون ایدر سن
جائز اولما ز فاش عامه در ممکنون ایدر سن
هر قبن کیم اشکاره قدموزون ایدر سن

باکا تحقیر رقیبه عزت انسان و آریکت چشم کافرشوک ایله جاوی ابرک ایله عالم آرا نخل قزک باره ایله نجوم هیچ بر ملت روا کورمز حرای کوز لروک	بو عجب در حرمت ابلیس ملعون ایله سن دی سلمانیکدر کولکوی مفتون ایله سن شول الفوش قدری شو شاه کوز ایله سن نخزه سیله دمبدم ناهق پیره جون ایله سن
عقلن المعاسینک بیدروک افسونله اکا بکزر کیمی لعل اچره افیون ایله سن	
فیض جان بخشوکن اوزکه جانان اولسو درد عشقوکه روشوب در مان دیلیان باطله عید و صلوکا ایروب حسنک تجلی قیلق هر کیم کیم جانی اچره عشق اوش جا اولیا ملک عشقه اولیان سلطان کلوه فقر له شیخ ضعیف کیمی عشقه روشوب ایمانی قوسا اول پرینک قید زلفینه روشسه بو کولکل بو معانی در لرین عارف کور یجا کوز دیری	غیر عشق کن کولک تختزه سلطان اولسون هیچ اکا بر دو عالمده در مان اولسون جان شیریندن اوزکه ساکا قربان اولسون سینه ظلمانی سنده نور ایمان اولسون شاه عالم ایسه دیک تحت سلیمان اولسون زاهده دیک هیچ بو ایشده بشیمان اولسون خاطرین جمع ایلسون غمدن بریشان اولسون بوکا بکزر عالم اچره جوهر کان اولسون
بربت سیمین بدن دیر لر قوجار ایش سن بونه ایشر شیخ ایکن باری سلیمان اولسو	
اذل فخانه سی عشق مبین هر دم اچن کلسو بقا بالله قایم اولدیم دیر ایسه دایم مضیق عالم ناسوت جاهک ترکینی اوروب	خراباته آستانده یوزین خاک ایلدا کلسون سواد الوجهه فقریله فنا فی الله اولو کلسون قدم لوهوق صحرا سی قضا سینه قویا کلسون

خراباته

خراباته فنا دیر لروی میخانه عشق ایش طعام روح جسمانی قیوب کول ایله ناند وضووه ماسوی الله چو اوزمیز مفصل اولد لباس تن حجاب اولش خدایه ایرمه جاندر الفدر ذات حق مطلق وی بی عقل اولدر	مقامانک اوصولوتین بور مزید رویا کلسون خدای روح سطا فی دم حقدن بین کلسون صلوة وصله اول صفده امام اولدم اویان تجلی انکشافیله انی جانن صوبیان کلسون حروفن اجد عشقک بو شریله بلن کلسون
بور مزیه سنی سوزم قلم چلماری بر کیمسه اکروار دیر ایسک قانی بوکا بکزر زین کلسو	
اچن عشق شرابینی ازلدن دایماناز حق اری خیرینه قطعاً قیوب صقی کولک دیر مک جنا نه یوزینه بقه خوبک دیری زاهد دریغ اولدم بر دم بلا سوز یوجه در عرش اعلو دن بو باشم خیالی قامتک کتمز کوزمندن ضیا تومه خضر رشک ایدر اولدی	کیچر تقوی وزهد یله عملدن چو تور خورشک اولد ناکه خلدن اوره بر نوع ایش طول امدن وی کلی کسمله مش کوزلدن اویار قدر با زوی سولدن یوزم ایاغنه یارک سورلدن روانه ناز یله انی کورلدن لب لعلک مذاقتدن صورلدن
کورلدن صاچوک قدر کجه اوزون سینک فکری کیچدی غزلدن	
سن یاریار اولدو کولک یار اکا بر یار اولسون کیمک که غمک تیرینه او خدای کولک ناکهات	سن دیره دل و پیره نه بر دخی دلدار اولسون ایرق بر افته جهان وارنده بیچار اولسون

زاهد جمالک شوقينه زاری و افغان اتمسه	مشر کوشنده دورانی نادر اول کلدزار اولسون
صاچک قو خوسین بو کولک اولدی دمرک ای صنم	عالمده عنبر تمسون هم مسک تا تار اولسون
کلکون یا کاکاخوک شوقنه روشسه کولک بیل کی	عشقده افغان ایلسون در دکده بیزار اولسون
روز اولده جانغوز و پروین الدرق عشقوکی	دور زمانده تا ابد ضح اوش بو بازار اولسون
قانو بلوده چون یوزک حسنی کوردم شهبوسوز	هر وجهه کم بقسه کوزم بر اوزک دیرار اولسون
حفاش و ش انکار ایر زاهد جمالک کورروکم	کون کی قیل یوزک عیان اراده انکار اولسون

اول یار ایرای سنی یوزمله صاچم صقیچون

روم اقلیمده حشره دک بو طرزه اشعار اولسون

عاشق اولوب و از کل کولک اول مهرباره دن	باشوی کورتورسه دخی خلق عالم آره دن
کلدی کلایسر حسنک نظری عالمه	یوقسه نور نرخی خلق اتری جمالک یاره دن
کولکومه ریسیم یوزین سو صاچنی قور بکلر	و از کلدم نور استخر اورینی قاره دن
شفقت او مارکن کوزنن قان اول کولک دیری	کسه شفقتی او مار اول ظالم خواخزاره دن
سینه اچره بو کولک حقیله رایم سویلشور	نیته کی کلدی میجا سوزده اوش کوهلاره دن
دیمه ناطقدور مسیح حقه انجی عشقیله	چون کلور کوشومه حق نسیمی سنک خاره دن

نخره سی اوخین اورالی سینه که چشم سنی

یور کولک او کولایسر دور اولجه یاره دن

عاشق حق حقه ایروب کچدی فانی دار دن	اصلوب منصوروش هرگز قایر ماز دار دن
ریلدی حق انزن او زکا طیمیا هرگز کولک	ایلمش ظاهر جمالین حسن هر دلدار دن
قدس زهوتی کورن اهل فتوت عاشق اوش	دیر اناحق باش و پروب دوتمز سوزنن عار دن

خار خاشاک

خار خاشاک جهان تسبیله ایش زبات	صنه بیل ایر انجی زار یلیق کلدزار دن
چشم خاکوک ظلمتین دفع اتمین صوفی نچون	لوف ایده سین عالم جانده اولدن انوار دن
هر بری رو چهره سنده کورمین حسنک عیان	اولسر محروم یارین شهبوسوز دیرار دن
جنت حسنوکه مانع روشدی صاچک اردری	وه ندر کورری بو جانم آدمی بو مار دن
هر نفس بیک جان و پرو عشقک بر آسنه کولک	قور قادم ایمانی دخی کیده بو بازار دن
جنت الما ویند آرمه بیله اندی بو جان	اول سبب دوره کیروب دور ایده رم ادوار دن
قوش دلدن رویایم دیر سک محبت قو خوسین	و پرو ایرین کل منطق الطری ولی عطار دن

مومیانک کوره لی چشمی صیالنده سنی

دقت فکری ایله و از کلدی اشعار دن

اول بری کی شوقنه او یومازم فریاردن	خیل کون اولدی که اودموز چیقرش یاردن
هر کیمه کی شاه عشق او ستار اولمایا اکا	بایزیر ایسه دخی یوق دویمی ارشار دن
حسرت لعلکده کوزم دبدم اغلور وکی	یقلد شبدر کی بقیه تن شهرینی بنیاردن
سوق عشق او جندن چالاندن ملومت کوسنی	کچدی لر ذوق ریا و شهرتیه اردن
باد صخه کوه بی استوف کم انکلور دن	بر صدای هودرر شوریده فرهاد دن
کل نغمت فیه من روی دیمه دن اول	تا که انفاس خدای بولوسین هر باد دن
دور حسنکده مسلسل صاچوی کورن دلو	شبح ایسه دخی کچر او خور وکی اوراردن
یوز و کیه قانک مدح نئاس او خورق	یوغلی نام نشان اصلو کل شمشاد دن

اول برینک روشدی کولک قید زلفینه سنی

لیک اول حبس اچره حالک یکدورر ازاردن

چون شراب عشقی بچیشم اول فغانه دن
 بن دلو سر حلقه زلف مسلسل اولوق
 خال کندم کونک اوش قدری صچکله مبتلو
 کر موصد ایه صوفی و آرا چنده پیش صنم
 افرین اول جانه کیم واصل اولو جانانسه
 کورط لعلک ایله دنز آنک ای سیم زقن
 بو جهان بتخانه در بتدر اگا محبوبدر
 استوار دن راه وصلی کوستردن پیر عشق
 کچیشم بوسر نکون نه و آیره کاشانه دن

بدر کون اچالی جام مصفا سی **سنی**

رند اولوبن جن اولونجه جقیایمخانه دن

صندر خوبدر یوزی وط اندردن اصن سن
 بوتندن سابقا جام وصلک کلسا تنج
 فنا درنده بو خلقی اوزینه چکدوکی زاهد
 اچوب صوبیرینه قائم قانمادک ای کوکل
 دیدم ساکا جان ویرم سنک عشقک الو بن بن
 چوبیلر دایم آدیروی هزاران شوقله تن تن
 شوکا بکزر که صویمغا ایدغشی کچه کفن فن
 اچوروی آج صیوان چون ساکاسیم زقن قن

جهان خلقن **سنی** کیی قلوبدر کوزر وک هسته

جهان اچنده ابق قال صییم صاغ اسن سن

جمیل اولون جمال الدی جمیلومک جهان دن
 صییم زاتنه ایله اولپدر متجد جانم
 مقدس نغمه سین عشقک ایرشدر مطربا باکا
 زواله هم ذوال ایردی کنش صنی کماندن
 که اوزم بی خبر اولدی فرقیله وصالندن
 اوصاشدر قولونم چون فقیهک قبل قانندن

شها بومک مایله تفخر قلمایکنده
 ایشتدم عاشقک قان سور سین دوکله جانا
 محبت یولنه جانین ویرنزه عاشق مسکن
 ادرنر شالنه کوله کوروج ابراهیم ادھک
 جهان خلقی نصیبینه تنم روشدی فالینه
 بکر در بوزن دینار سیو بن اگا ایله چون
 مکن تک باله آساندر جهان لذاتنه رائق

مرآده ایردی کیمسه جو عام ملک مالندن
 بنم هم قانوی کل روک آنک قجه و بالندن
 نجه واقف اولو مفتی آنک اسراری جانندن
 بونه و آیره بر بیضه کیی کورنری شالندن
 ولیکن قسمتوم عشقه روشدر قره فالندن
 مرآین بولدی کیمسه بود هر که قجه زانندن
 ولیکن عاقل اولدورر حذر قیدو مالندن

سنی کوزده بودون عکسین صورنی ای کی کورر

اولورسه دخی اول صورت آنک کتخ ضیا لذن

ظاهر اتری زانوی مرآت کون
 مخفی ایردی کبج ذاتک مطلقا
 کرچه مصباح جمالک غیب ایشی
 مهر و جهک کور مشور شکسوز عیان
 ظل ذات صدرور شکل جهان
 بوع بحر ذاتش نقش جهان
 واجدینه زاتله محتاج ایردی
 حقه واصل جانده یوقدر زوال
 والضحی واللیل او ضرورق صبح شأ
 قبله یوزی قاشی محرابم ایردی
 مهر وک ایله دقص ایرر زرات کون
 یکه ظاهر ایردی آیات کون
 انفاکاسین کورستور مشکا کون
 یوق ایکن دور اینله اوقات کون
 بویله در هم نفی هم اثبات کون
 راجع اوش اصینه در غایات کون
 قول کنه بتدی پس حاجات کون
 کرچه ایرر تنله اقات کون
 یوق ایکن روز شب ساعات کون
 جسمه کیروج اولاین طاعا کون

شیر فیضک ایله آدم کرچه بولمشر شو	بیک ذرات جهان عشقو کله دیریدور قو
عاشق صق مطلقاً اولدر که آنک و ایما	اولیا قوفوسی قهرندت لطفینه او مو
چونکه غرق اولد و جوری ذات حقده شهبوس	بلیا جنت حضورین یا نه حبس ایتمش طو
عارف صق ایله مست اولور شراب عشقیه	کیم نه اتابیکله اول نه انا نه خال عمو
افزین انقاس پاکو کار دیریدر جائسه	
کور لیدت ای سنی اشعارو کی اهل السمو	
به نه جان یا نه خود جانان ایتمش بو	مکریم عیسی دوران ایتمش بو
عجب آینه در یوزی مکر کیم	خدای کو ستر انساغش بو
اکا قول اولدی خوبان ایله بکر	کوزلدرملیکینه سلطان ایتمش بو
کنش تک قیدری آفاق منور	مکریم برمه تابان ایتمش بو
زمانه اچره بولماز منالی	چو محبوب جهان هر آغش بو
اگرچه جائله دورتی خیالی	ولی جاندر اچنزه جائش بو
شیون حق دور عالم ولیکن	شیون اچره عظیم الشاغش بو
وصالیله جهان حق اولدی یوقسه	زافک در دینه در ماغش بو
کور چک استاننده سنی پی	
دیری بجایار آقرباغش بو	
جهانک جسمک جائیدور صو	قیام بخش رحمانیدور صو
چو کل شی من الما هی اولدی	عناصر ملکی سطانیدور صو
زبدر دور خاک دیر یاردن میشد	پس ارض باد و او دکانیدور صو

بحر وحدتده سنی دانش ایدوک	
اولادین اوضاغله هیئات کون	
اول کیم آنک آنی وار هر آنده ای دل آنی سو	جان مدام عشقی ایله خوش اولدی جانانی سو
کرچه شاه عشق تن بیچار لیکن جائله	و ایما دل شهرتی معمور ایدن سلطان سو
مومن اولماغک نشانی عشقده جان ویرمدر	جان ویرچی عاشق ایسک بوصفت ایمانی سو
درد عشقه عاشق ایسک هیچ در مان استمه	کم دیری سکا که عاشق اولنجق در مانی سو
شول خطا ترکی سینه کیم اول خطا سوز قادیور	یوضه قاشوک کوز که دو کما که دیر قانی سو
چونکه ذرات جهانده صق اوزین قلمش عیان	خوبتر و لر دن کورینا صورت رحمان سو
شیخ شهرت چون ریایسه بو خلقی از دورور	طابا ال الوین کی دیری اول شیطانی سو
ایکی بوزلو آینه حقی و خلقی کور سترور	عالمه انسان عین اولون سنی انسانی سو
روح قدرک اول اخر چون حجت قدری حق	
ملک دله و ایما مالک اولون خاقانی سو	
درباره اگرچه اولدی عالم طوطی بو	ار اوزنده اولدر ذات پاکو ک سو کلو
نچه سی خونیدر چشمک دمایم و لبراً	چونکه قان اچمک لکه اولدر در طبعک خولو
علم حلقیدن کوکل لو صرح بولمادم اثر	ایده لیدن بو وجودم شهرینه عشقک غلو
در مرجان یوزم اوزره دمدم غلظان اولور	کوره لی انجودیشک درج دهانکده صولو
نفسه او یوب صوفیا جانک غداین بولمادوک	ایشیدلرن قول رحمانی خطا بندت کلو
اولین محروم حقن تا ابد ابلیس و ش	زره چه کر خاکدن کورر ایسک اوزک او لو
وصلتنده ای سنی اول در با جانانه نک	زاهد محروم تک نچون اولور سینه قیغولو

سبدر چون وجوده اصل او صول	جهان بنیادی ارکائیدور صو
و خائیدر صویوک دیر لرسمانر	جهان امواج خائیدور صو
ا خوب یارین دیر اول کیم کوندر	محب وصل سجا نیدور صو
چو ارض مینه سی چی قلدر شکسوز	صنآسین عیسی نائیدور صو
اساس اولری چو اصل فری شکسوز	جهان بنیادینه بآئیدور صو

چو جزو کلی می اندی سنی دی

دو عالم جسمک جائیدور صو

شش جهندن هر طرف کیم دونسه یوزم ای عمو	ذیرک عینی من الذکوان الودجه
ا جوفان کرچه رعیش دعوی دورر اشعار موز	یعرفون ذوق حال قولنا اهل السموا
سطوت وحدت بجلی سنده برسوز بر دیروز	انتمو انا و انا فی فانا انتمو
آختره بولونوم دیر لر و صالین زاهدان	من مریا العالم وجهه ظاهر فانظروا
چونکه نغزات خداهر دهر اچنده بولونور	للوصال جا ریج العشق بشر فابشروا
بحر ذاته جانکوز ای عاشقان امواج امیش	قد بدتتم منه ثم نحو ذاته ارجعوا

وصل حق کردیدرسک عارفان دی ای سنی

سافر و منکم ایکم فیکو الکف تغموا

شکر صقه که اول دلدار امیش بو	بکابندن حقیقت یار امیش بو
کوردن کلش حسنک کوزم دیر	دیکنسوز بر حجب کلدار امیش بو
سقیین عشقه هوس ایله زاهد	چو هر کار اچر اوز کا کار امیش بو
دیردم عارضون کورمک چو کورم	جهانی یاغنی بر نادر امیش بو

ازوم قلدرش ایکن شیخه طاقدی	نیدم نه ننگ نام عار امیش بو
جهان لذاتنه قونما مکس وش	منقش اغولو چون مار امیش بو
دیبه دنیا قوفونما جق کل امیش	طالویچی چو فکم خار امیش بو
قرورنده هر دور اول آختر	بولوی خاتمت ادوار امیش بو

ایشید بچک سنی ارواج نظمک

دیر دیر حق دی اشعار امیش بو

جانوکا کردیدر ایسک کشف اول اسرار هو	اول چو منصور جهان دلدار اچون بر دار هو
کوزک اچ عین ایقیندن کوره سین شهبسوز	جزو کله نچه سی ساریدورر انوار هو
طور دلده عقل موسی حقله سو بیلشمسه	بیله مزسین جان دلده نچه در اطوار هو
هر زمانه دور آردن برو تا صشره دت	هر نه دور اولورسه اولری جمله سی اروار هو
کرچه منصور جهان اولری ملومت داریله	لیکن اولری عشقله سر رفترا خیابار هو
شهبسوز عکس جمالیدر جهاندن کورینات	خلق عالمدن کیر و هو دور اولون نظار هو
صنعه صادر و جمادات نباتات زاهد	کیم قیلور صقک دلیله جزو کل از کار هو
کرموثر دن اثر بولق در رسک شهبسوز	بل که زرات جهان اولمش دورر انار هو

چون فی ینطقله در کل کلامک کل سنی

دی که بدن ظاهر اولدی و ایما اشعار هو

کوکل سکا کریا ایسک اوزو کی قوا اول یاری سو	جائیه تندن کچوب اول بی بدل دلدار سو
کوکلک کلستان باغنه بغلومه سکون کوزک اچ	کر عاشق دیدر ایسک اول صولیا کلدار سو
چون خاک اولدم عشقله اول کلستان حق منم	کبریله کر شیطان ایسک سن زاهد کیت یاری سو

عاشق ملذمت ملکک شاهید در بی نام تک	سن و اعظاً او ذکے روزوب نامید تک و آرسو
جنت حضور و نیاده بولوق دیدر سک دمیدم	بر لیدی جام صفاجت صفت رخساری سو
کوزلی غمزه او خترین کوهل سولدن آثار اوش	کیم دیدی ای مسکین سکا اول ظالم خواخور سو

گرچه که شاعر در پیش رنگین اشعار ولی
ایشید چک جانان **سنی** دیدر کی خوب اشعار سو

اول پری پرده قلدردن یوزه صاجن یا الله	روز روشن کورینور کوز لوزومه هر کوه سیاه
ترک چشمک دلبر اظلیله هردم قانچوب	قائم اچدی و کینه اولدی ایکی لیدر که کو آه
عشقک الی عقلوی بوشهر دلدن کوج ایله	کود مردو که کیم ظلم ایدر مکنده هر کرباد شاه
کوردشع عالم رولودر اول پری صنی ایله	اچاچی عین الیقیندن عینمی بی اشتباه
دیرم ای دلبر بی اولدر مکاندور سبب	دیری بنی سوردو کولی بیله از اچق کنه
مال جاهیله شهاقله تفاض زوجه	عاقبت چون جاه اولیسر جانوکا بومال جاه

والله ورد ایدینه عشاق سوزر که **سنی**
قیلدوغنجه دور بو افلاک اچنده مهر ماه

گرچه ایرر لحظه لحظه کوز انک آیاتنه	لیک کوردم آینه در کولم انک ذاتنه
چونکه مادونندن اوش مرآت دل بولدی جلول	لحه لحه اول پری بفق دیدر مراتینه
همله و حدتده دلداریله خوش حال اولون	بخمیا اول بو زمانک ماضی ایله آیتنه
عاقبت خاک اولیسر سین گرچه جز ناز له	شه سلیمان کیبی بنسک بو هو انک آیتنه
اولم اسک بعد الفنا باقی ریدر و کده لواله	صنعه قادر اولدین حق وار لینی اثباتنه
هجر تک بیکنده ضواجه ریمه عالم بوزولور	عقل ایره مزجون جهان دور انک اوقایتنه

چونکه

چونکه مخصوص اولدی حق علمینه عالم ولی
نجه ایرسون بو معانی سرینه شول کسه کم
کویبیا محام ایش دنیاکه طونجو قدری بوجان
عاقله اسرار عشقی فاش قیسه عاشقا
روح احمد ز جابه نور حق مصباح ایش
افتاب ذات حق ایردی چو احمد بر جنبه
طالب وصل دل ار اول کراهل حق ایسک
چون وقوفک یوقدرر اصلد صفادن صوفیا

ایره مز ادراک مخلوقات انک غایاتنه
مرغ روغن بغلوری نفس چه شهواتنه
چونکه عارف و میز فانی جهان آفاتنه
چونکه صغیر سر عشق اوش عقلوکه ادراکاتنه
بس ضیای حق ایرر شکسوز جهان مشکاتنه
استوآدن نور صیدی دو جهان ذراتنه
اور قفاکل عاشقا ملک جهان لذاتنه
منکر اولما عاشقک وجدانله حالوتنه

اول پری دیر سحر با بلدر **سینیک** سوزلی
نجه الدانمایا کیمسه زرقله طاماتنه

چو موسی کوش صدی لن ترانه	اینک بت رن اولدی ترانه
اینبر قابله جاندر اودم	که اوردی ذلقنه دلدار شانه
خدایم کینج مخفی ایردی ذات	دیلدی کلکه سردن عیانه
شونین ذاتینه آینه قلدی	که ذاتین کوره هر باقی شانه
رسول اتری اوزینی مرسل ایکن	اوزندن اوزی کلدی ترجمانه
دیازم حق جلول اتری بو جسمه	کونشدر لیک بولدی نورخانه
اوزیدر عاشق معشوق عشق اوش	اراده اولیشوز سن بن بهانه
نجه سی بیله عاقل درر عشقی	چو کلز عقلیه بو سر بیانه
سنی شعری کیبی قرآق حقیقون	زمان دور ایردی کلز جهاننه

اهل وحدت کوردی بحیثی صفاتی ذاتنه
 چو شق قدری بحر ذات عقل کل بولدی ظهور
 پس بری بیرزن اولدی فاش بو اوج مرتبه
 ایله اولسه بربرینه عین اولدر دیدیلر
 عارف اولون هر قدر تیره واحده قیلور نظر
 یوقدورر واحدون اوزکه کثرته دیرن وجود
 دالمیان تومید ذاتک بحر ب پایانه
 شمس وحدت عشقنه زره صفت محو اولیان

اهل ظاهر قایل اوش نفی اتحاد اثباتنه
 اولدانی اصل اولدی شکسوز و جهل اذاتنه
 تا نظر قیل خد تفصیله آیاتنه
 اصله کوره واحد جوق کوره تفصیلواتنه
 بیک جاهلدر بحر اول واحده کثراتنه
 کوجه هرگز عقل ایره مرکز نک غایاتنه
 جانی انک ایرمیه بو سر و کله ادر اکاتنه
 طایحیدورر و ایما وهمی هواسی لواتنه

چون **سینک** صق سوزین صق اهل کوردی صق درید
 آفرین جان بخش آنک نطق خد آیاتنه

یار اولدر جان ویره بر غمزه ایله یارینه
 رنگ بوینه جهانک کل کبی ویرمیه کوکل
 دار غوغا ده اچیش کوجه منصور جهان
 ای کوکل چون جیفه در دنیا اگاطاب کلوب
 بن فقره ضواجه عرض اتمه جهان سلطان لنین
 صوفی عارف اولما یوج صتسه کرامت جهلله
 رخلرک شوقی اورینه یا نسا کر عاشقک
 زاهدک طعنیه نم عشاقه هرگز کلیه
 ایله عار ایدر مرایی عاشقه کلیه کیم

نقد وقت اولد ایشی بو کون قومیه یارینه
 چون دلاک ناخینه دکمز آخرت حارنه
 سن فنا درینی قول اوچ بقانک رارنه
 کربقا عنقاسی سک صومنه آنک مردارنه
 عاشق صق چون نظر قیلماز جهانک وارنه
 عارف اول الدانما آنک کوردوکی انوارنه
 تا ابد یانا جهنده فراقک نارینه
 واصل صق انجینوری منکر وک انکارنه
 عار ایدر ابلیس دخی اول منافق عارنه

زهد

دهد تقوادر ایشی کوجه مرایی زاهدوکل	بیک شیطان طیز ایدوب کور اور یوک کارنه
چون معلدر سینه عشق اوستاد اذل	
منکراوش زهد در انک اشعارینه	
عقلو کار یا نوب ای جان کیمسیه احمق دیمه	یوجه کور و ب اوزوکی هر کیشیه احمق دیمه
نوله صدرک عکله دولو ایشه هر کیشدن	قلفا صدره تصددر اوزو کال بق دیمه
اوزکی علم لدنی معد نینی صانوب	سوز کاحق اوز کال سوز لرینه نامق دیمه
هر کیشیه طعن ایدوب جسمه مقید سن ریوج	تید جسمه ایندن اوزک اولیشم مطلق دیمه
چون فی ینطقه الهم اولیا صقدن سوزوک	سدرر اکلا نماز جو اولدی سوزلم معلق دیمه
عاقبت چون بیله مر سینه خاتمه سین ادمک	صق برینه دامو و بر بر برینه احمق دیمه
تکیه لینه ایشکه کل کثرت اعماله	هر دخی رحمت ویره لر جانکه ایلق دیمه
بد نهاده پرورش عملیه بل ضایع دورر	تر بیتله هج طوفان اولد بر جابوق دیمه
اول آخر کوجه عکک کوندن اظهر در سنی	
بو زمان اچمده بولد سوز روک رونق دیمه	
کون یوزو کاسایه بان اول زلف چو شام ایله	کاز چینیله غارت شهر اسلوم ایله
کوز روک شاهینی ایله دل قوشین صید اتمکا	خال مسکینوک رانه زلفکی رام ایله
شیخ اسلوم ایکن ادم عقلمه پنجاه سال	عشقک ایله عقلم الوج صدقه بد نام ایله
سرو رعنا قامتک بندن نهان قلمغله	قدم الف کبی ایکن بو کوبن نوم ایله
سیم اندامینی قوجم دیر ایشی عاقلو	اول حیا لکدر سنک اندیشه خام ایله
کل یگانک کوز لر من ای پری نهان ایدوب	رو خدوی ربدم اشکیله کل قام ایله

خاتم روحندن جانم هر دمه الور فیضی	نیتہ کیم دیور نور کوزدن کون کون آیه
الفدر خد زاتی اندن عقل کل بیور	کامل اولون لر دیر رنقی کلدر ر ناآیه
کرچه کیم جهان اولش آدم اوغندن اول	لیکه جمله عالمدن اولشدر آدم و آیه
عاشق اولای شمردی صغره زاهد اچون کیم	احببت رنندن حق جانم الدی سرمایہ
زاهد بود کینه عشق تأثیر آمدی هوکز	هجم اولدی کیم یومشقی او دیله اولوقایہ
عشقہ روشد که ای سنی یوقسه انیمی استرسن	
عشقوک سروکی آخر عالم اچندن یایہ	
کاکلک جانا که انمش وجه اقر او ستنه	ابر ایمش کیم سایه صلش شمس خاور او ستنه
شول خرامان قدرک اوزره یوزکی کوردم دیدم	بدر ایمش کیم ناکمہان دوغمش صنوبر او ستنه
نهر حیوان لبروک اطرافنه بیستی نبات	صن بنفشہ در که بتمش خوض کوثر او ستنه
وہ کسیری باشی چوپین تیغیلہ خطیب	چیقسه واعظ جب دنیا اچونبدر او ستنه
رعوی فضل ایلیں بنه تفاخ آینه	تجیہ بکزر که بتمش ترسنه خد او ستنه
عاشق دیدر وصل یار اولون عشق اری	خاکم مطلقدر اول هفت اختر او ستنه
کر علی سن ای سنی هم هتک دولدول دورر	
قول اولوماز سین عیبه هجم قنبر او ستنه	
شول کیم اولدین ایرمش فنایه	ایرن اندر ایمش ملک بقایہ
چوشاه مطلق ایمش دو جهان	شہا تحقیر له بقا کد آیه
نول کیدوک ایسه اکسواطلس	دیله هت کیرنردن عبا یہ
ار ایسک آسیه خانون کبی اول	که هرگز بقدری اول بقایہ

اکسوزین عزم اوغن اورسم سنی ندر ایریک	اولوکل قاشوکیسه اکا اعلام ایله
تأقیه ایک دیموند جهان خلقی سفیه	لا فیلہ رعوی فقہ اتمه کل ای سلین فقیه
ایله مصر وک معلم فوز غونی ایله شبیه	سویسک علم جدلی تعقعه ایله اوزوکی
بفتری بالعلم کذباً قایتو مالینسی فیه	نچون او تا نماز فقیه شهر صغدن چونکه او
چونکه غیبتدن کلدر اغزو کوک اچو تزیه	مضرضه ایله اغزوکی یومق سکا اقی نذور
دیمه کیم حال اهل اولو کچوبن قالدن سنی	
چون شراب عشقی نوش اتمادوک سکی فقیه	
اولدنه سن جهانہ جان تازہ	جهان جسمی بولیدر جان تازہ
فقیر ایری جهانہ زانکله لیکن	قلوبدر فضل حق احسان تازہ
هزاران کوز اچر سه جرم کینه	سنگ تک کور میه انسان تازہ
شہانامک ایله ایرری محقق	جهان منشورنه عنوان تازہ
مزار و کجه روز افلوک دایم	چالندی اکا چون چوکان تازہ
شہا عید جمالك محضرنج	عدوک هر دم اولو قربان تازہ
شاکا اولیان مشغول دایم	دیجا دم بوله اول ایمان تازہ
فدکن یوجه دک در کاهک	عطار دور اکا در بان تازہ
سنی شعریه وصفکده بد بل	
ایدر لر حشره دک الحات تازہ	
کون یوزو که چون صبح صالری ابرو نوسایه	کیم کور دی دیدوم روغی کوندر ایله هسایه

چو خست خلعتن کیری خیل اوش	اگر جبر این ایسه کیر مزار آیه
جنان اچون نمازک قیلمار آهد	چو عاشق اولون وصل اولور آیه
اذل عشق شرابین نوش قلدوم	بی لعلک مکر محشرده آیه
سنی شعرک جهانی روشن اتدی	
نیته کیم کون سبب اولمش ضیایه	
کل ای زاهد جو شیطان عاده روشه	کوروبن حق ارین انکارده روشمه
غضب قیوب کنا هسوز حق ارینه	کلسانن چیقوبن ناره روشمه
کورچک کوتنی هر بی تمیزوک	او صوب کر کس لین مرداره روشمه
فنایه ایرمدوکسه قاره کیسوب	ضنور حقره یوزی قاره روشمه
کرامت صاتوبن کذبیه خلقه	جزیم قهرینه بیچاره روشمه
جهان خلقی سکا کر مشتر یسه	صنوب اوزوکی بوبازاره روشمه
سنی کر بحر عشقه غرق اولور سک	
بواصل طعن کون اشعاده روشمه	
کوکل کردوشمدرک اوزکه حسابه	اوزوکه قیل نظر بقمه کتابه
چو منظر جرج چارینه سن سین	اوزوکه قیل نظر اول آفتابه
کشی روندرسه یوزین شاه اوکنده	او معترضه دوشرشکسوز عتابه
اگر بولماز ایسک اوزکره شاهی	دوشرشین هرله حدسوز عذابه
مکر سن مرکز عرش محیط سین	که سندن کلدی رایم انقلد به
دیلسک کنج مخفی نور زلف	بیقوبن وار لکون روندر خرابه

خاتم روحنک جانم هر مرده الور فیضی	نیته کیم ویرور نور کوزن کونه کون آیه
الفرد خدا ذاتی اندک عقل کل بیور	کامل اولوندر بر نفس کلدرر تآیه
کرچه کیم جهان اولمش آدم اوخلندن اول	لیکه جمله عالمدن اولمشر آدم و آیه
عاشق اولمای شمردی صمه زاهد چو نیکم	اصبت دمندن حق جانم الدی سرماییه
زاهد یور کینه عشق تاثیر اتمدی هر کز	هبع اولوی کیم یومسوق اور یله اولوقایه
عشقه روشدوک ای سنی اینی استرسین	
عشوقک سروکی آخر عالم اچسده بیایه	
کاطک جانانگه انمش وجه اقر اوسته	ابرایمش کیم سایه صلتی شمس خاور اوسته
شول خرامان قدرک اوزره بوزکی کوردم دیرم	بدر ایش کیم ناگهان روغش صنوبر اوسته
نهر حیوان بیدوک اطرافنه بیتن نبات	صن بقره درکه بمش خوض کون اوسته
وه کسیدی باشی چوبک تیغیه خطب	چیقسه واعظ جب دنیا چون منبر اوسته
رعوی فضل ایلین بنسه تقا خ آینه	قبیه بکرزه بمش ترسینه خرا اوسته
عاشق دیدار وصل یار اولون عشق اری	حاکم مطلقدر اول هفت اختر اوسته
کر علی سن ای سنی هم هتک دولدر دور	
قول اولو ماز سین علیه هم قنبر اوسته	
شول کیم اولدین ایرمش فنایه	ایرک اندر ایش ملک بقایه
چوشاه مطلق ایش روح جهان	شها تحقیر یله بقا کد آیه
نولو کیدوک ایسه اسواطلس	دیله هت کیر ندرن عبا یه
ارایک آسیه خاندکی اول	که هر کز بقدی اولقا یه

تنور سينك اچره عشقه	رو شرسك دوز دوز دوز كنابه
چكر قانيني اچك ال وپورسه	سقين ميل اتمه براوزك شرابه
غزلن نور ذات كبر يارن	نچه دويمايه كوزوك نان آبه
سيجا كبي بيدار اول رمام	براييم كبي روشه خورر خوابه
سني كچه عليله اسك اما	
قول اولو كور علي بو ترابه	
منم ويرن اورين افغان آهه	منم چون غرق اولون بحر كناهه
صوروك حانوي اخرنجه اولور	شوشنج ربي بيرخانقا هه
ركل مفتي وپورر قتلومه فتوي	مغان ديري بن روسيا هه
بنوم قتلومه هر قتلومه معلوم	يترحا جت ركل ايروق كواهه
مسلمانديجا اويماك كه يولوم	كيدر افاريله تا قرحا هه
الهي قولوك قومه قپو كرت	كه سندن اوزلك يوق وارم پناهه
الهي علجا ام سن سين اكرجه	چالشدوم ايسه افعال تبا هه
يوزوك كور مزمسم اهورن ايرشه	كسوفيله ضوف مهربله ماهه
فقيرم كنج حسنو كا اير رسم	سلاطين ايرميه هرگز بو جا هه
سينك كركناهي مدرسوز ايمش	
رجا سيدر محمد له الوهه	
عقل بلز عشقوك ناشور ايدر جان اچنه	مرغ خلكي رالوماز چون بحر عمان اچنه
جان كورين آريت بسبال غيرن تا كوره سين	حق نچه قياور تجلي عين انسان اچنه

شان

شان لطفندن بزه كو ستردي يوزين اول نفس	كيم زمان وقت صغز هيج اول آت اچنه
كچه عشاق اراسندن فخرله شاه ايشت	راضي بيسين اوزا لوكله روشكه تا اچنه
درر عشق جانقزلكه عاشقك دوشسه اكر	هيج راضي اولوماز كيم روشه درمان اچنه
بوسفينه غزله اول كيشي مدهج اولور	كيم وطن دوشدورر اول بحر عرفان اچنه
اگليان شعر ترك شول صغزه بگزار سني	
كيم بوي او غزاري ناگاه اب صيوان اچنه	
ندم باشيم ويرن غوغاي عشقه	وپورر جانين اوجوز سورا عشقه
يبرلسه جذبه عشقيه رايم	دورر طمن ايرن شيدكي عشقه
انالحق ناله سين دلدن قويا ماز	چوعاشق غرق اولور درياي عشقه
اجل فرشينه شان دان وارور ايمش	ويرن جان نقدن بغاي عشقه
انا كبي روشوبورر جمله عام	ظهور رقي اچون باباي عشقه
سلاطين بلكه ذات هر دو عالم	قول اولدي سرشدر آي عشقه
ارنلردن ايرشدي اسحق احمد	كحال سبر ما او حاج عشقه
كر كدر جان قتلو غيني اجاسين	چالند قده نوارن ناي عشقه
سفن ناميله تنكوك ريمه زاهد	ملومت شهرتك رسواي عشقه
عقل جبر ايل ايسه بي روك اتمز	رسوله كيرسه كرمجاي عشقه
روشوب در مان بولماچي يوقدر	سني مسكين كبي راي عشقه
مكر صبر ايره ايوب انجلدين	
كه بن صبر ايره رم بلواي عشقه	

عیدگاهی آستانده چون ایرشده سنی ریری دلبرایا غوزه کلدی قربانینه	وّه که بور یوانه دل دوشده صچک زنجیرنه دایم زلفکدن نجه فکریه کوکلم صقلایم ترک چشمک کر بک اوخن قاشدورک یایی ایله خمر عشقندن نجه آیدو کوکلم ابتر قالی اولمز روح قدسی چونکه اعظم رکیننی اول برینک و صدنه رون کچه کوردم واقعه کوره یم خرا وزده بنسون یوزی قاره زاهری عشق اوستاد اذل ایر کوردی حقه کوکلو نجه صید اولمایم کوزو کا چون هر خطه ده	شش جهمندن چاره یوق جعاسنک تدبیرنه عقل مرغی نیلسون حکم خدا تقدیرینه اطسه سیخدر سیر اول دکشاسی تیرینه چونکه خمر عشقیله قلدی خدا تخمیرینه حق نفقت فیه ایله باشدی تعمیرینه حق میسر ایله ایر شدره تعبیرینه زهدله کرجا بشورسه نامنک شهرینه افرین اولسون آنک همتی عالم پیرینه کر بکو کدن بیک اوخ ایلور کوکل نخبیرینه
عاشق سر باز اول اخلو صله کل ای سنی شول مرایی زاهدک الدانمکل تزویرینه	دور میالی دلبر آسن عهد پیمان اوستته زاهد ایدر واردر اولوم بقه اکابن دیدم یوز اوزره زلفنی کوردم دیدم ای بوالعجب بسحلیله قتلومه بچون اورور سین تیغه ال بحر عشق اوزره کوکل کشتیسی دایم دور ایدر غمزه ایله دمدم جانن الور سین عاشقک	دمدم بو یور کوم یا تور قراقان اوستته کیم دیلومز جان ویره اولورکن ایما اوستته کافری کیم کوردی کیم یوز سوره قرأ اوستته دی ایچک دیری که واجبدر بو قرأ اوستته شول دگر کیبی که روز عرش رحمان اوستته کوردم برترکی روشه بویله تالان اوستته

اصل منصور کیبی رار عشقه اچلسون جان کوزی دیرار عشقه ارنلر ایر سکر بازار عشقه کوزک اچیله تا انوار عشقه وجودک یا نمانجه نار عشقه کوزک طوش اوله کلزار عشقه بولونماز چون رو آپیار عشقه که طایع اولمایا ساور عشقه یولنده عسکر تا تار عشقه انوکچون ایرمز عقل ادوار عشقه انوکچون حصه یوق اطوار عشقه	دیدسک ایرمه اسرار عشقه کوکل کوزینی یوم ایکی جهاندن ویرور عقل الور لر جنون کل امکان ظلمتدن واجبی کور بولوماز سین وجود نور زانی محبت نارنه یا ق خار و هوک طیبیا کل بجا قیلا مدوا رعایای جهاندن کیمسه یوقدر وجود عقل قالماز او غرار ایسه انوکلو دور و آیر وجودات قلوبدر جمله اطواره سرایت	
سنی دیوانه لک دیوانی اترک که بویله بشو منی اشعار عشقه	روح پرور وصلی ایله بولدی جان جانمینه حمد لله وصله ایرشده در مانینه بلدنن ایرشدر آب حیوانمینه خوش کچر شمدن کیر و وصله دور انمینه غم دکل اولسم چون اولدر روح ریخانمینه نه اچون اولدی بشمان دو لکه قانمینه	حمد لله بن قولن شاد اتری سلطانمینه هجر دلبرله رو آسوز درده روشش ایتم لیک نجه سی فخر اتیم خضر اوزره چونکه هر نفس جام لعلدن جد و شرمسه نجه کون نول باغ جنت یوزونک کوره لی لعل خطنی اولدورم دیدکندن شادم اما بیلنم

باشمی کسک دیدر سه تیغله اول در با	او کما سون کرد تر رایسه بر نفس جان او ستنه
عبر افشان کاکلورک یوز اوزره کور چک دیدم	ابر و عتدر که انمش شمس تابان او ستنه
ماهیتدن بخت ایدر کن زلف لعلک بن دیدم	سحر ساجرد اجم اول طوط لقان او ستنه
زلف خطک شش جهت کیم دو تری یوزک صانین	عسکر هند و حبش کلش خراسان او ستنه
هجم در مان بولیوج جان محمدن از ار او ماسون	در و عتقه رو شوبن دیسه در مان او ستنه
تر به سین قیلن احاطه صخه غیم زاله بار	نخم حسرتدر که انمش بیر کغان او ستنه
کوز کیمی جمله جهان مرآت وجه یار در	
ای سنی یوقدر مجلد لیکه انسان او ستنه	
یوغیسه نکر ناله کو کلم آله	الو کوزک ندر دوشمشدر آله
دو قونالدر رُخ عکسی جهان	کل اول ردمه بویانزی رنگ آله
بولکون بن واصل اما که زاهد	اولوبدر منتظر یارین وصاله
بکار و بدز اولور عالم مصور	الومه البقی برمی پیا آله
بیدیم دیر ایسک حق جهانی	سخ آینه کی شخص حیاله
سماط دهره صومناز غبتیه	چو کیمسه رویا ماری بونواله
جهان لذاته قونما کس و ش	که قاتل اغواقا تری بوباله
اولوبدر مصحف حسندن آنک	جهان جمله مفضل بر رساله
چونقصا ایز شور شاد اولد هرگز	ایرشدوی نفس هرشی کماله
سجئاتک خدای پیر عقل اول	یوق اعتبار هرگز پیر ساله
اوزک ابلیس کیمی کورمه زاهد	هر ایشو که خدای قیل حواله

چو ایلتر در

چو ایلتر سنی قبره مجرر	شهادت یا نما ایکن ملک ماله
زوال ایرر چو اخرت اجم تحت	کوکل بغلو شها کل لوزاله
تفاخر زن کیمی اطلسله قیلا	مقارنله بخوبن مرد شاله
اوزکدن کیم سنی کوعاشق ایسک	
کیم الدانور بور نکلیس قیل قاله	
زلف یوزک زکری چون ییل نهار اولدی یینه	کیمه کونوز دل اراده بی قرار اولدی یینه
مار ایشی هر تار زلفک تاده سی کورد کجه کم	حال جمع دل انک تک تار مار اولدی یینه
اسب نازه صمدم اولسه سوار اول ماهرو	شاه خاور خنک چرخه صن سوار اولدی یینه
شانه اور ما غاسر اچد و قده زلفین اول بری	بوی جان بخشیده عالم مشک بار اولدی یینه
چون جمالندن جلوی کاکلین کشف ایدر	سرکنت کنز محفی اشکار اولدی یینه
کلعدارم حسرتندن بیل جان زار ایدوب	خار هجره صخبوج زار نزار اولدی یینه
غالیه ساطه کی مشاطه اچون اچوق	عطری ایله تنده جاندر نثار اولدی یینه
کلش حسنگده کوردن خط ریختانوک	باغ دهر اوش کوز لومه خوش بهار اولدی یینه
نخزه سی زخمی ایله قبره کیر و رسک ای سنی	
سا کاتا یوم القیامت یار کار اولدی یینه	
صو رارم بوسولک عشق ارینه	که کلدر و کده نه قیلور عشق ارینه
که مؤمنی قیلور یا کافر اذ	ضرر ایرری عقلی جوهر یینه
ویا کفر یله ایمان دن کچر می	قیوبن کثر ق ایرر بر یینه
بقا بعد الفنا حالینی بولون	مکر مدر حقل بحر بر یینه

عُقُولَهُ صَغَايَا نَ عِلْمٍ لَدَفٍ
 كَوَّلَ قَدِيمِي وَجْهَكَ كَعْبَهُ سَنَدَهُ
 كَرَامِي قَابُوكَ عَشْقِيهِ بَايِي
 مَرَامِي وَعِظَ اِيْدِرِكِي قَانِي مَاشِقِ
 رِيْدِرْ عَشْقِيهِ عَقْلٍ اَوْرَمَاغِي بِيْجِي
 طَوَافِ اِيْدِرْ جَمَالِكَ كَعْبَهُ سِيْنِي
 اِيْرِدِ قَبْلَمِ اَوْجُوْكَ الْكَبِيْرِيْنِي

سنی همتاسین کرچه علییه

قول اولو کور علینک قنبرینه

اندر اجمار اول محمد مصطفایک عشقینه
 جزو کل محبوبنه کرچه که عاشق درو طی
 قل مرؤت کعبه و جهک عیانت قل دلبر
 غیب مطلق ذات حق کنز حقی جوش ایدروین
 باد عشقک ای کنش یوزلو قوبارلی تو زم
 قرشوگا اغلدر و کوم عروم اوزون اولسا که تا
 چونکه اجبت تقاضای اولیدر زانتدن
 قاف قرتدن وطن عشقای جاننه اول سبب
 قیله اطلسه تفاخر و یردی ابراهیم چون

چار یارک عاشقیم ای سنی اندر اجمارین

اول خدا و مصطفی و مرتضایک عشقینه

صفحه

خط سبز و کیم قشوک یا سندی چو دوش اوستنه
 لیدر و کله رخلد و کله خالصیتین ای مه لقا
 عَادِقِ اَوْلَادِ و کله نادم اولون اولور ایکن
 خطک اوزره کل رخلد کورن دیرای کل برهن
 بو جهان طایر دمادم جیکر روکی بی وقوف
 دمدم انقاس پیر اندر جهانی یورور
 کور رو کجه زاهدی قیغولور کوروم ای عجب
 عاشقی نسیله الدامق استر زاهد اویش

بسمیله فاتحه دوراق قرطاس اوستنه
 راجیح ایتمیش صوردم اویش خضر یله ایبار اوستنه
 صن همان فرخون ایتمیش مومن اولور یاس اوستنه
 صن مصدده رسته کل بغلنور آس اوستنه
 دست تخمیش که دکش ناکه اول طاس اوستنه
 نه فلک چون دور ایدر پان اولو انقاس اوستنه
 یوقسه حق رحم ایلمز ریسو اولور یاس اوستنه
 بو العجب فالبدورر اغواره خناس اوستنه

جوهر نظره که طعن ایدر سه طاسدای سنی

سور چون بو بین رو شور دی تیغ الماس اوستنه

منم کلدار حسنک عجدی بی
 صبح ظلماته قبری بو کو کل
 جها ابواج بحر عشق ایتمیش چون
 طیبیا اراما در مان بود ره
 یوجا در عرش کرسیدن مقام
 چور و غدی عالمه ذات افتاب
 ادب ترک اتمه در ادب عشق
 بنی انسابه دعوت اتمه چون کیم
 جهان قشربنه لب انسان اولیدر

که عشق در بو جانومک نصیبی
 چو بلدی اولدورر شام خریبی
 دمادم جوش ایدر بحر عجبی
 چوردر اولدی کیر و انک طبیبی
 ولی مکر بو کاشهرک خطیبی
 اکابر درر بعید یله قریبی
 بو ادابی نه بیلسون عقل اریبی
 نسب ترکیب اورر عشقک نیبی
 بو اسراری بلور جانک لبیبی

چو کوب بوین صورتیغینه قانت	اشارت قلسه قلینه جیبی
سینک بودی قاندر جفادت	
که ایت کیبی زکر دلدرد قیبی	
مرغ دل صیدینه دلبر چونکه تدبیر ایلدی	جزدی بشردن صایینی پایینه زنجیر ایلدی
کنج خین صقلو ماغانا کهران شجوه ایلدی	بو یله ویران کوکلو می عشق جهانگیر ایلدی
بو کون اولدورورم سنی دیرو کونه شادوم وی	خوم اولدرنه اچون فرایه تأخیر ایلدی
عقله هشیار اکی منصور اولک دیلدی	عقلی قیوب نخر عشق اولماکا دیلیر ایلدی
هر کرای عاشقه کل نخوتیله بقا کیم	رو جهان مکیونک اوزره حق آنی میر ایلدی
زاهد خود بین مرایی خرقه و تسبیحه	الداری عاشقی جوق کرچه تزویر ایلدی
صحف تورات زبور انجیل فرقان شهبسوز	هری فاتحه حسنوی تفسیر ایلدی
شول حقیقتسوز سوزو که آه قلم و اعطاف	بو یله صنه کیم فسانک پاناکا تیر ایلدی
خیلی جالشدی سنی عشقه کوکل ویرما نکا	
نیلسون بو ایشی اگا حکم تقدیر ایلدی	
تر ظلماتنده اولدم که حق نفع ایلدی جانی	سرایت ایلدی صنم بو ارضه شمس رضاشانی
نخوت فیه عطریله جهان جیبینی بی قلدی	جز بیک شانه اور ماغانا سوزلف بریشانی
کچند ماسوی اللهدن ایرندر وحدت ذاته	بو اسراری دخی بیلر جهان ملک سیمانی
ایرنری ایینه دلبر زرایر لر لویا جیبین	صنا سین کیم صفا چمده یازار عکس یوزین مانی
خردن غیر بی هر کز بنوم کوکلو مه عرض اتمه	که عارف کوزینه زره کورنم عرش رحمانی
بکسوز کوزدورر عالم ویار تندرر جانسوز	بیک کوزه و جان جسمه قلوبدر عین انسانی

مجنون

مجنون سوال اتمک مقیتد عقل خزو ییه	که دهقانک کیدر اوصی کورنزه شور عفاف
الستک نغمه سی صوتین ایشتمشدر جهان دوبروز	کتوردی حشره دک رقصه اونغه جرج کورانی
مرایای جهانده کویوزی شمی کورنمزه سه	بولدماز جسم ظلمانی حقیقت نور ایمانی
اگرچه کثرت عالم نه ایتسوز دورر ایشا	نخ وحدت ایدریک دنک بو اشکال والوانی
وجود ذات و اجدر کورین عین انساندن	اگر سیلسه کوزنن اول نجار عین انسانی
چون شاد اولیام هر دم بوکلدر جهانده چون	کلدن عالمه بر کون کوزوم کورمدی همجانی
نظردن غایب اولمز چون یوزی کلدر دلدردک	دیلمز کوزلرم قلق نماشای کلمستانی
جالی وصفن اول یارک انک اچون قلوبم کم	بلورم عاقبت محروم اولور اخر نفس فانی
هنر کرچه عربده و مجده کلدی اولدرن	
ولی اشیای ایدر روی سینک تازه عرفانی	
جادو قاشکه تا کیم طراره لک ال ویردی	ترن جسمکله هر دم خواخواره لک ال ویردی
سزائم عالمده کیمسه وضو لوکا ایره	بورسمه که سن شوزه عیاره لک ال ویردی
سوزینله عیسی بن یکتا اولوبن اندن	اول کولده دین یرده اوآره لک ال ویردی
عقلوم کیبی کوکلم هم الدن چقدو کیم بلم	اولدمده که عشقکله همکاره لک ال ویردی
قایمه که بنجه سی خلقی اولدور ایم چون	نخده ایله کوزو کا مکاره لک ال ویردی
سن شریک اچون هر دم ثابت اتری اشکم کیم	زهار کیبی صحرا ده سیاره لک ال ویردی
نخزک او ضیعی سنی شولدر کلوبیمشدر کیم	
قلما یوبن صاع یردی پیچاره لک ال ویردی	
پیرم یا شومه بق ای پیریکه آرسی	کورمدوک ایسه جهان اچنده نیل آرسی

بیک قطار جان دیر یاور صدم کربانه
نقد و قتی قویون قیلون عمل فرما چون
درستی دنیا چون دین مدرس کیم ایسه
توز جانم تیر غم کون یور کوم تودیزی
خون عشق کده که عشاق انده خون اشام اولور

شهر اچمه خوش مسلمان دیر لوز ایش **رسی**
ای مسلمانلر دیکوز بونک مسلمان **ترسی**

جهانه سایه چون صلدی جیبک قدیبالوسی
نفت فیه من روی دنیا ده ساقی و صحت
خم و صحت که ادرینه دیمشدر صبغه الله حق
نچه تقوی و زهدیله کول صقلد یایم چونکم
بز امواج محبت بحر اصلومز دکل خیری
دیلر منصوروش کولم اصلق دار غوغا ده
اولور انکار اقراری شهادت ایلسه عقلت
روایت نقلینی چونکم قلور منصورنا لحدن
مرایی صوفک زکری براتش سوز تو توندوردر
کمال عشق رعوسین نجون ایدر ایش عاشق
فنا مکنینه بی طبل علم سلطان اولدر شول
مدار اولیا عشقه شری جقسه باشه چون

استینا تک کار و آشنده محبت جرسی
اکابکر کیم صته کلی متاعین و رسی
اکاسکی اولور دایما جهالت درسی
ایله مجروح اولدی کیم کلذ حسابه برسی
صحنک بو جرح اخضر اولدی کتر ترسی

بولیدر مایه اسکندر ظهوره کلدی رازسی
جهانی مست ایروب رقصه کتوردی جام محمدسی
جهان ذراتنه احسن جمالی و پرری بویاسی
کوکلی قالدی المادوک نخاروک چشم شهلاسی
چو بر صورت کلوب کیدن بو موجک مین دریاسی
جیقلدن قارا باشومه خیال ذلف سورا سی
چو اثباتیله نغینده الا الله اولمادی لوسی
زمان فتواسی کیمی هم فنا بولمایا فتواسی
چوسینه سنده اخلاصی اورین سونوردی ^{اهلی}
نهایت چونکه بولمادی طریق عشق داناسی
که ابراهیم ادهم و ش شیه عشق اولدی لوموسی
جهانه اول سبیدن درطلو منصور غوغاسی

دیلرسک

دیدرسک عشقی مجنون قیل او زوکی عقلی توستی
چوبازار مجتده کساده وارری کالوسی

کون یوزوک پنهان ایدرسین ایلی
یوزوک او زره ذلفی صلا غله
اولدورم دیرسین لبک صور ما غله
عید و صلوکده رقیب خوش کچر
کل یوزوک خندان ایدرسین دشمنه
عالمه صلا نجون شوقک اورین

عالی بی جان ایدرسین ایلی
غارت ایمان ایدرسین ایلی
اشکاره قان ایدرسین ایلی
عاشق قربان ایدرسین ایلی
کوزلوم کربان ایدرسین ایلی
رخدوک تابان ایدرسین ایلی

بوسینک خمره، فتانله
دینی تالون ایدرسین ایلی

سحقی یلدی شول کیم یلدی روح ادمی
نفسینی بیلن بلبدر حق دیری مصطفای
روح جهانن ذات امدرد خدا مقصودی بیل
کچه امدن مقدم اولدی عالم صوره تا
کنت کنز ذات حق در یاسی چون جوش ایدری
نفع خفله بو جهان ذراتک عیسی سنه
در در عشقک بور کومده ایدری بر یار کیم
عشقه منکر نه اچون زاهد اولور مشی بیلریم
در در عشق کله جهان اچمه اولوت مبتلو

چونکه روح ادم ایش ذات حق محرمی
هدم حقدر چو اولون روح قدسک هدمی
چون اکا قیلدی طفیل اوش حق جمیع عالمی
لیک غایت علمتی اولماین اولدی اقدمی
جمله ذرات جهان ایجینی قاندردی عجمی
حامله در در صدم بو طبع عالم مریمی
روحها نده همج بولونمایا آنک بر مرهمی
چون جهان بنیاد نک عشق اولدر کس اعظمی
شاد یلیغه ایرری کیم هر کز بولونماز ماتمی

شش جستن دل مدور آینه در حق نما منزلده نوره طالبدر به روم مدام	کوجه درمشدر جهان مژ آتدر جام همی آنک ایچون هر دم استر شمس روح خاتمی
خرق اولدن عشقو کون بحر محیطینه سنی	
ال یودی ایلی جهاندن هم قالمادی غمی	
خلوه تندن اول پری چون غم صحرا ایلدی صورتی نقشنده آرایش قلوبدر آرمی طرها تم راغینوق طرار اولون هر نفس اول پریی دمدم مغرور کیر و اوز نه	آرفی که واق که نعت عذرا ایلدی نقشه کیر و غیر اسمین اول دل آیلدی طره دن آجوب کیره زلفی مظهر ایلدی آینه ده کور روکی اول حسن غمرا ایلدی
جان جمالك کلدی و صندره تاذه قلمعا زاهری بلسم نزن تیغویه دوشب کسوتین	بوتن پرموده دن کلی تبر ایلدی ایچی وراثتی کیبی کویله قارا ایلدی
اختیاری یوق سنینک عاشق اولدن برو عقلی یار ایکن اوزینه خوش مدارا ایلدی	
ای کول جفلد یوبن اخیدی یاشک جور کیبی حق نداسیدر که بزدن ظاهر اولور دمدم تیر غمزدن کولنجیری اولدی یاره بو کل نماز دوزه کی کوسترمه خلقه زاهد کر جالین کوره سین هر شیده ظاهر شمسوز شبکلاهه کونده اور تر یوزین اما ایچق غیرت ال اشیا به بق ای صوفی بی اعتبار	الجماعیل ایت ایاعه سور یوزک صور کیبی شخصک او آدی ایله شول داغ نیقولر کیبی شول بین صیاد سهمین ناکه اهور کیبی کیرمه طامویه ریادن سنده بدخور کیبی دو جهان کورینه سکا هشت مینور کیبی قیلور آفاق مظهر کچه شنبور کیبی بورومه باشوکی صلوک اچره بانور کیبی

یوز قاره زال دنیا نك وفا سمی یوقدر	عاشقن قتل ایلمین بی روم مهرور کیبی
افزین چون دقتیه دلبر کلاک سنی	شهر جان افشان یزر باشونده کی مور کیبی
کوردک درسک ای کولک حسن جمال و لبری رُخ خط زلفه بنجه عقل دل جان و پریم یوزک کلین لبک بین بر دم قو خونان ایچن مهر و رخ قرشوسنه جان رقص ایدر سه دزه	کل پیر ایدین طریقو کا سلطان عشق رهبری اولدی سخن اندره چون انس جنله پری جنات عدنی نیدر اول یانیدر آب کونری بربر ماغیله اوینارم بو هفت جرج جنبری جهان نما ایتمش نیدم آینه سکندری سدر رشته عقله ریزه صیال نظم جوهری کرم اولوبن ریائله واعظ تبرسه منبری اهل قبله ده ایچق اول ایلدی حج الکبری
کوردن جمالك کعبه سین صفا و مروه صقچون ترکی دینجه در وی روشن کلامک ای کولک شهاکدی شاله کل بقمه صقارتیله چون کبرایله باشینه تابی تا جدارک اگر قونسه	تحسین ایدر ایشتسه کرار و آخ ایچنده انوری کوجه کدر صورت آشا ه جهاندر چاکری افسار بالهام اولور قرآ باشینه افسری
علی ایله همنام ایسک اوزکی کورمه ای کولک قوللوغه تک قبول اتسون سنی علینک قبری	
کل یوز کدر بلیل جانم ر مادم کلاک شتی بدک فیضیدور در مصباح روم روغنی بور و ای کورینوب کولوی یغما ایدر سین	کون جمال کدر بو ایکی تیره چشم روشتی جسمه جان کلزدن اول جان سور ایدی سنی برق ذمغ کیبی دونوبن او کومدن کیده سین

جسمه جان گلزدن اول جان سورایری سنی کلشن وصلکنن ایروب یروم خار ایلمه جسمه جان گلزدن اول جان سورایری سنی بنده بولدم بنده لیکده بنده سنی آره ای جسمه جان گلزدن اول جان سورایری سنی بلکه انزن اولک که حق یاپری جهانینا نه سین جسمه جان گلزدن اول جان سورایری سنی لیکه محو اولمای سنده جان دل قیلور هوس جسمه جان گلزدن اول جان سورایری سنی وصلکنر کیرور درمان سوزدرک چاره سنی	ابر نیسان کیبی یا شمع اهلله اخیده سین بخلدین او کمارق سوزو کومه عار ایلمه یا شمع عشق اورنه هجر اورنه یار ایلمه رنبراد کله نه دیر بو عاشق او آده سکا جان ویر مکرده در بدم وصاله چاره شمردی سوری بو جان سن جانه جا جانانه سین نوش قیوج لبروک صافی میک پیماننه سین کرچه سنوز دو جهاننده اولو ما زدم بر نفس تا که بانک ایرن سن اولوسین اوزنر چوهرس کوزلور مدن اقدر قان یا شمع هجر وک یاره سی
اول سبیدن ریر سنی وصل رو خک او آده سی جسمه جان گلزدن اول جان سورایری سنی	
جهانه کلیه سنک مثالی کنش بر زده در یوزک نورنون بولد ایصای غزللی حشرده جهان مبرر حکدن روشن اولری جان او چاغا حرم حرمتکن ضوایم بقه حقا رتیه فقیره باشه سنک غم طوقوناری هجر	جونور زدن یارتی حق تعالی چو کلز تا ابد آنک زوالی کور رسه سن قار کوزلو غزالی ذمی مرات وجه لوزالی ایریزی عشق شوقک پربالی کوروب ایننده کی اول کهنه ثالی قدم عشقک طریقیه قویالی

بو عمرک

بو عمرک ویرمه کابین زال دهره شها الدنمار نیالذتینه پراتمه ماه رولرله قصودوک حرای یسیون سیمه بیغوک یوررمیه که اخر حسرتیه رجال اولما دوجون شهرتم یوق زمانک خسروی و خافظیم	که قوجاماری بر کیمسه بو زالی چور کمز عاقبت زهرنیه بالی چو اخر قالیسر ناجا رخالی که قارون قی قیلو بدر بو نوالی اولنده قوسیر سی بو نجه مالی ولیکن دیکله ای عاشق بو قالی حسندر نازک اشعاروم کالی
سنیدن یار کاراوش سوز لریدر قلیجی بو جهانندن انتقالی	
نفسکی بیل صوفیا کل قما جا هلد کیمی قیل نظر آفاقه و کور انج حق ارایسک مکیس ایکی واجب ایرمک وجودک شهنسوز اوج نه هوتک فضاسی جانه جولونگاه ایکی هیچ اعمالو کارایانما که جنت بولورم علم الوسمادن ادم کیبی واقف اولماساکه پیر مطلق اولما دوکسه عشقله کل زاهد چون دنیسین جملله هر جمع اچنده اسم اول	تا که حق بیله سین دیناره کاملد کیمی بورومه باشوکی حلوتره ارا ملد کیمی قالم حقه ایرمدین هجر بیله باطلد کیمی محبس ناسوته قید اتمه سافلر کیمی بلکه اول خوف رجاره سنده عاملر کیمی جان ویرور سین و آدی جهل اچره غافلر کیمی صالما قیده کولومک مرغینی عاقلر کیمی کل فضول کذبله قیلنما فاضلو کیمی
ای سنی قیلما نصیحت طمننه بر کیمسیه چونکه بر بی کار ایش سن سنده عاقلر کیمی	

تاکه دیدی ملک عینه زان بجائی	اکا قدی آینه یین زان انسانی
کرچه که جهان جانی اولدی زان حق	ظاهر اولدی عالمی دردمه انک شانی
بیک شانز برانده ظاهر اولور اولدی	اول وجهه کیم هر کیمسه بیه زانی
کرچه کیم جهان دخی حق کو ستر شیدر	بر جانسوز بدنورر آدم اولدی اوش جانی
بی دنک ایتمش کرچه کیم بحر زان حق انا	ظاهر ایدی بوجیه موج شکی الوافی
ز زان جهان جمله جام جم کیم در	ظاهر اولدی دمدن وجه شمس رضانی
ارواح مقدس هب جسمه کلور اولدم که	شانز اورمنا اچک اولد زنف پریشانی
مروه و صفا حق کو ستر یوزک ای قلم	تا که جان شریفی ایدم اکا قربانی
صنک معنی خطی کورندی زلفکدن	کچور کو سنده کیم او ضویا قرانی
زاهد کوزوکی یوم دیوانک یوزینه بقه	خاشالله اول کافر بوز نور ایمانی
روشی اولدی کون یوزک روشن چشمومه جانا	کورمدی کوزم هرگز غم بیل جهرانی
پامال اتمه دوریشی شاهها چون کیم ایشدک	نجه سی نجل اندی قارنجه سیمانی
تا چونک خور تختک باد اولسه سونمه شاهها	چونکه بادوشی آخر تاج تحت اولور فانی
طامو اورینه یا نام جنت دیلم سنوز	جنت جانومه بسدر زخسارک کلستانی
بوستی بی کل اولدر اوزالوک ایله جانا	
قایر مه کنا هندن چون کیم یوقد و دور قانی	
دوشوبر عالمه شوقک هوسی	دوغدن اکا کون یوزوک ضیائی
جهانه صبغه الله دیسم اولور	جمالک عکسی ایتمش چون بویائی
نفت فیه من روحی دمدن	اولو پدر جزو کل نشونمائی

وجوده

وجوده رقص ایدر عالم دما دم	کیرلر تو لوغینه کن صدائی
قیاس عقلله بقه بو سوزه	دکل علم لدنی چون قیائی
فنا شهر نزه خاک اولو نمده پوش	دیکیور هفت جرح اوزره لوائی
سببال غیر سیلینه بیکدن	کور نیور عکس حق حق ماسوائی
حقیقته اوزوکی اکلا چون کیم	حق آشناسی در جان آشناسی
اولن اولمزدن او کورری هوزدن	صیاته ایرری کیم اولماز قنای
مسلماندر عاقبتک سینچون	
که اوله حاصل اکا بر بقائی	
اذل بر منده چون صونری محبت غمرف ساقی	کتورری رقصه مست ایدوب سر سر جمه آفاتی
وجود ذات واجبدر کورنسه ممکن اولندن	عکوس یا ظلال ایتمش کورینن کوزره ماباتی
شور کیم کوزین اجمشدر خدا نوریله هر لحظه	مقید لده کورر لر وجود ذات اطلوقی
کوزم یوزک کونین هر دم کورور زان عالمی	بکاعیب اتمه کور دیسم منم اول یار مشتاقی
بکاکل واعظا ویرمه طوردن قور خور چون کیم	جزم اودینی یا اخر محبت ناری اخراقی
بهایم دندورر دیرر حقیقتدن اولدن واقف	طقوز انا سکر انا حقوقین بیلین عاقی
قیامت کونده بو ارضک مبدل اولدین بیلور	شو کیمسه کیم خدا خلقینه تبدیل اولد اخذوقی
بنم قتلومه قصدا تمک نندری یوقسه ای ربر	ازلدن عاد تو کیمدر شهید اتماک عاشاقی
سینی دیوانه بقم صفا ویرر کوزه یوقسه	
آدم دورنده جنتده کل نسر نیری اوراتی	
صد هزاران صیف دل میر صا جو کون هر شکنی	سینه قالمادی که صیغدی مژک ریکنی

نچه دیمایم سگادل ماده شوخ جهان قبله کیبی کوستردن عالمه یوز ای صنم قلدی خوش بو عالمی سن یوسف کل چهره نک اولیا لویق صلوات وصله اوزک صوفیا عاشق اول چون عاشق اولون دیدی کیم اولون ^{شید} کل کرای عشقه عرض اتمه جهان حالینی چون کلشن زهوتره سیر اتمدن بومرغ جان کوستورسه غسل روزه و نمازین زاهد اوش نه اچون طمن ایلیه عشقنده زاهد بیره چون	کوز لرون صالری جهاننه چونکه بونجه فتی ای در یغا اهل دین جمله اولوبدر و شنی اچالیدن غنجه تک پرده جمالک کلشنی کر شراج عشقیله یونمایا بوما و شنی اول حبیب الله که لغتی اولری آنک مدنی یعنی کینج عشقیله قاروندن اولدی غنی مانع اولون جسمیله اولش بودنیای دنی سن لعین ابلیسه بر اکل اول تردانی کیسه نه ی وار که سومیه جمال حسنی
روشنی نظم سنی ملکیت رومه قالمادی قیمت در خدن قدر عشقی یمنی	
اگر ساقیدن اچسه شیخ جای اوزینه اوزی بر اکر صغدر بولوماز بهره دلبر وصلندن نه اچون منکر اول عشقه زاهد سولدن انی طشدمق دیلدر خدا زانی الفدر لوم احمد محبت خمرین اچانک روانی کوردن کوز کون بوزک هر شیده ظاهر	اولورری اشدن بجه خای بوز و طاسا اکر شیخیکی رای اگر عاشق کوزتسه تک نای چوانک ایله در عالم قیام بنی خلق جهانک خاص عامی جهان میهم سبب بیل میمه لوی اولور نوشین روان کتر غلوی نیدر الی ایله اولون پیای

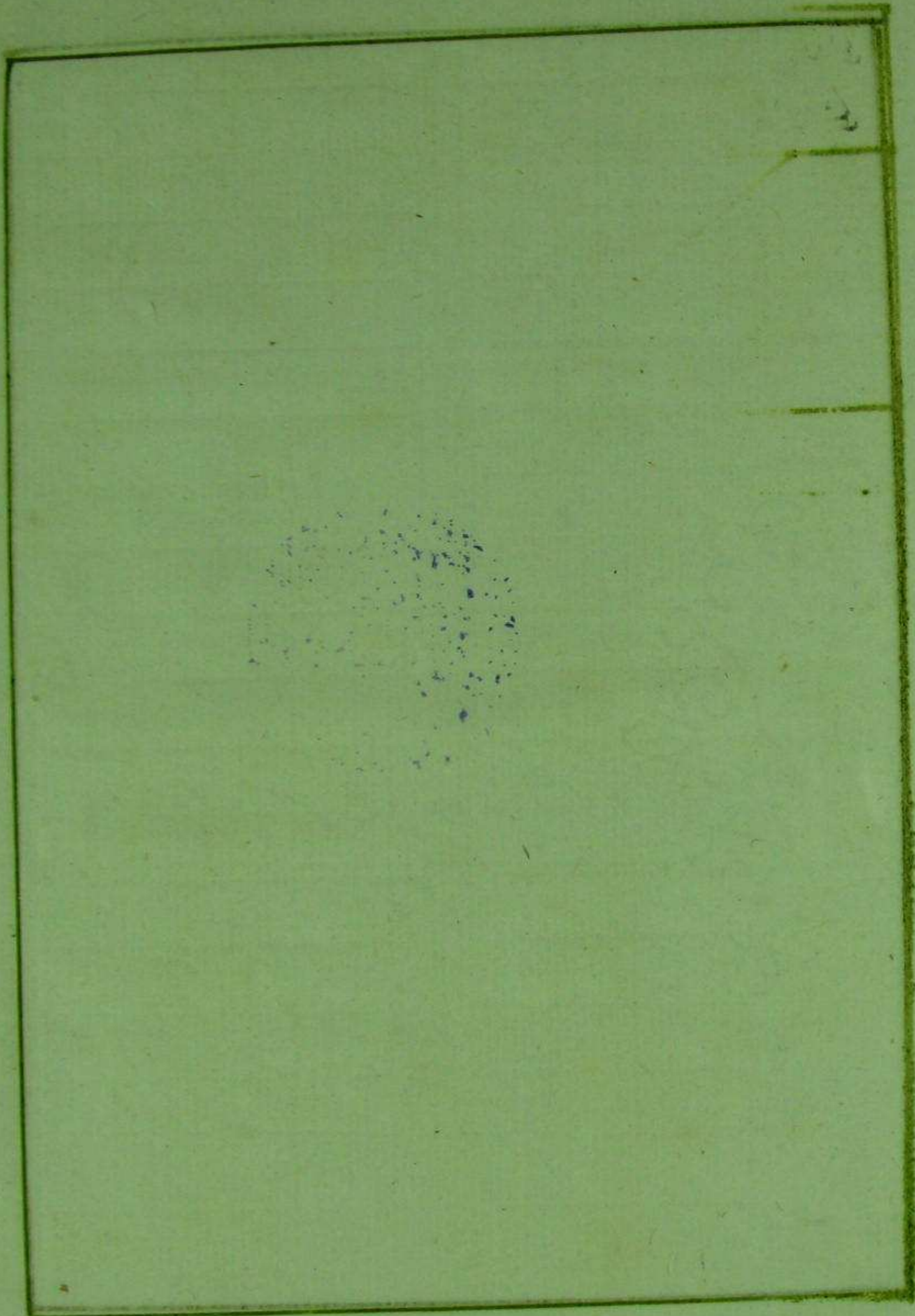
اوزن دن فی کیبی بوش اولسه فائق جهان دایم انا الحق صوتین ایدر مقدس کون یوز بقایه دهری قدم بصماری جم جاسیله کامه	فبی یطلقه در آنک کلومی چو خمر عشق ایمش ویرن قوای نقاب ایلدی اکا شعر شامی صور آن لعلک منقین بولر کای
سنی ارواح چو ایشتری نظمک قیلور تا حشره دک از بر نظای	
رقیبه الله قیما صییم چشم الدی دیدسک ناکهان قومیق قیامت خلق باشینه جهان پررنک بویله سراسر اولماقا جاننا نعم دیماما کالاند دیدردن سگالاند کدر نچه دیترمیا سز و وک نهالی کیبی کوکل چون قناعت کچینه مالک بقاملکی کداسی اوش	که خاک خونه غرق اولور نچه عشاق الودی جهان باغینه ای دلبر روان ایت قد بانوی کتور کل کل یوز کون کل پودم زلف سنسای نعم دیماز ایسک دیمه تک اکما هیچ لوزی صلینور هر هو ایله کورم قدر دل آرای کوردر کلخنا جمیدن کتر جهان سطانی آرای
سوزکله یوشاناریمه سنی زهادر یورک که آتش نرم ایده بیلز کل ایدر سنک خاری	
صفا تندن غنیدر کرچه زانی شو کوز کیم کرد نمکندن اریور خدا ایله ایدر جنبش جهانک جهان پرکار نه اولور سه نقطه وصاله تشنه کوکل اچسه قنماز	حقیقت عین زات ایمش صفاقی دولو کورر انوکله کایناق بو عرش فرش حیوان بناقی کیشتی بیه بو پنهانی نکات خیط نیل جیون فراتی

وضو که او زد کردن یوقه فصلک	دیمه و صیبله قیلوسین صدق
نصاب وصل عید و گایرین	که عاشق کله جاندر ز کاف
جهاندارم دیو شاهها سونه	جو یوقدر روش کیبی آنک ثباتی
جهان نطعمده کل اوینامه آنک	که فرین اجدر شاه ماف
تاسف چکه کچین نسنه اجوت	کوزت مالوک کی چمه اته اتی
که محروک کیبی ماضی جقد الدن	کلوری ساکایله مزین اتی
شوزهدیم کنا هسوزلدی اوزین	اولور شیطا نذن ارتوق سیاتی
بجو ز دنیا بر اکبر صخر	دکل مؤمن ایدن معبود لوقی
بولوب تقوی دینادن حذر قیل	اوضوروک مفتیه جو بینات
اگر فتوان ایله قانه کیوروسک	طورن صخه بوزوسین بنجاف
ایررسک شمی زات حقای دل	ظلول حق کورورسین مکناقی
سنی محو ایله زاتک زات حقد	
کورانه محو بوجمله زواتی	
مسلمان کوروک اول بی دقای	نجه قیور بکاجور جفای
ایر بیگانه وصله صدای	یخ ناری فراقه اشناقی
دسیم رفع ایت صچک کاکلدی	که کوزم کوره یوزک کلدی
صچر کل اوزره تر سنبلدی	جو بیبل زار ایدر من بی نوآی
دید که دوت اوم ققدم مدرسو	یوزم تصحف کورر عدد سوز
ایر دشنام زهر الور صد سوز	اگر قسم اکامدع ثنائی

نه یوز کیم اولسه رهینک ترابی	صچر اول یوزده کل یوزی کلدی
بقا و پررب لعلی شرابی	دیورورسه چشم فانی فانی
اگر چه کون یوزی بر آیه بگز	یوزی اوستونره قاشی یا به بگز
خطا قدری دیسان همتایه بگز	پیره کیم بگز دور هرگز ساید
هایون کاکلی یوزین دولندی	که ظلمده آنک کولم دولندی
سعادت دولتی انزن اولندی	دیور اول سبب ظل های
همای جان نه بلور ایری پرواز	که اول ای سنی علوی رساز
ولی عشقه روشلده روز آغاز	
قیلن سوزای ذلفیدور هوای	
خدا کیم ظاهر ایدی ازل و جهندن انواری	مقدم جمله دن ویرری سنک زاتوکه اظهاری
جهان زراتنه دبدز جالوک کنش قدری	عدم دن آنک ایله پس عیان ایدی اسراری
اذل جانله ابدتله وجودک مرکزی اولوب	سنک زاتک طفیلیدر بو وجودت اوزاری
اخذن جوهر اول سنک روحک ظهور ایدی	پس ارواحیله اجسامک بلور دی اندر اطاری
وصال کعبکه عازم اولون ای شاهد یثرب	کوزه کل صفا هانی کورینور زاهنگ خاری
چوسومشدر سنی باری کیم اولوم کم سنی سوم	سوندری سنی سومم بو بی ایدی بکاباری
معبر صاچله یوقسه کذر قیلدی سحرده کیم	معطر قدری افاتی صبا عیسی سی عطاری
شرار نار عشقک کرایرشه طامو اودینه	اونارک خالق حقی سوجینه طامونک ناری
سن اول شهباز قدری سن که عالم صیدک اولشدر	سنک واروکه وار اولدی جهانک وار لنی واری
بنی شوق وصالو کور کورن سوزده کیم بیبل	هزاران رستان اوزور جو کوره کوز کلذاری

سنگه دریا یا حق کوریدر بوزی کوردن	جمالده کورینور چون جمیل الله دیداری
کوکله مصری یوسفی ملو صتلو جمال کدر	سن املع سن اکانانی دیمز علقک خرباری
اگر ترکی ایسه جانانیا خود فارسی سوزی	
سنگ و صفک ایدر جمله سنی مسکینک اشعاری	
سنگ در دک فراقندن او کولز بغرمک باشی	حفاکک ماجرا سندن ریکامز کوزمک یا شی
رونوب ایوب دورانه کیرلرن ره عشقو که	طلور کیمی باشیمه بغرهر دم بلوطا شی
محببت شهر دنک غم مطبخندن دیلیان ییکو	اولور کوزی یا شی صوی اولور بغری قانی شی
کچوبن یاد و ییشندن اولو عشقک گرفتاری	صخره غم سفرده هم رمادم اولدی یولدا شی
نه بلسون عاشقک غمین جهامنت سر اینج	سپه سالور خود کای جهان لذتک عیاشی
ریادن خالص اولسا مسلمان اولیا صوفی	اگر چون نوع اولور سه جهان اچنده بک یا شی
کوکله ویرسه بر بولو فقیه صوفی و زاهد	اچندن اهل دنیا در فقیر ایسه نولو طا شی
قلن راه محبتده یوزنی با مال دلداره	بسأطیدر فلک انک ملک طا پوشی فرا شی
کنش کیمی ذکر کولکه سنی طرف کلاهی اوش	
اگر دلدار چوکافی او کجه طوب اولو باشی	
دلین وصل یاریله حضوری	ایکی عالمدن ایلوسون مجبوری
قصور ندر در جایار تو یوج	دیلسه جنت حور قصوری
مرای صوفی کاذب دعوی ایله	اینانما کوستریم دیرسه نوری
جهان دو بدوز مناجات کام اولدی	قیلو پدیر موسی به مخصوص طوری
کلام عشقی زاهد کونشی ایدره مز	او خوری صخره جن هرگز زبوری

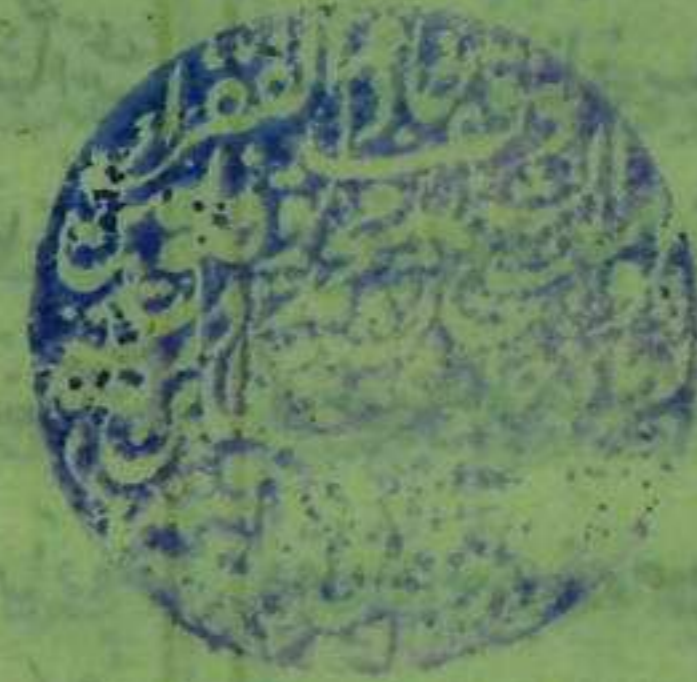
صوسزلک وار بو یاتی یور کومره	که قاندر میا عالمده مجوری
منزه در ریمه حق زاتنه چون	اولبدر جزو کل انک ظهوری
اوز کون پاک ایدر باجی فقیهها	شراب عشقک اوش ماء ظهوری
کوکله در یای عشقه غرق اولدک	صلبدر صویبه تبریر صوری
اوزینی کورسه زاهد طاعتیله	افی ابلیس قلمشدر رخوری
سنی عشقک غمیله قهره کیری	
انوجون حشره دک کتمز نوروی	
صچک چون کل یوزک اوزره سحر عنبر فشا اتری	سراسر جمله افاتی سیجا کیمی جان اتری
کوکله ویرن سیه دل چشم کافر کیشوکانا که	بلو تیرینه هر لحظه زمان جاینن نشان اتری
طریق عشقه کور و کسه کوکل قایرینه ریندز	که نجه شیخ صنعانی محبت بی ایمان اتری
فنا خاکنده یوزنی قیلون پامال دلداره	بقاملکی سریر نده جیبی اخی خان اتری
زبور تورات انجیل فرقانک مجبور کیم	خط ذلفک لب عینک رموز آیتن بیان اتری
اگر بیر جوان اکانجهان اچنده طالعبدور	ولی بیر جواندن اول جالیینی عیان اتری
سنی سر خنقه ذلفک گرفتار دینک اولدی	
انوجون قصه سی حالین جهانده جاوران اتری	
ای کوکل عشق اورینه بریان اولیدک کاشکی	یا خوه عشقک یوق ایسه بی جان اولیدک کاشکی
اول سیحادم بی فیضندن اولز سک دیری	اشک خونین اقدوبن قان اولیدک کاشکی
اول شه خوبان ایاغینه نثار راه اچون	در مرجان اقدوب کریان اولیدک کاشکی
کوجه چکش سین بریه هر ک حد سوز غمین	عید و صلیته ابروب قربان اولیدک کاشکی

چون صفا نور لطیفند ظهور آنرا که کوکل
شش جهت حق نما انسان اولیده کاشکی
محو قطب اوش ثابت و آیره و مادام جا بجا
و آیره ده مرکز دوران اولیده کاشکی

لبیدنن د لبرک و وصلک شرابین اچو بن
تاقیامت ای سنی مستان اولیده کاشکی

۱۹۲۸
۲۲۲
۲۲۲
۲۲۲

فصل اول در بیان احوال و سیرت
آن بزرگوار و شریف
و در بیان احوال و سیرت
آن بزرگوار و شریف
و در بیان احوال و سیرت
آن بزرگوار و شریف

Süleymaniye Kütüphanesi
Kısm: /
Yeni kayıt no:
Eski kayıt no: / 181

ÖZGEÇMİŞ

1985 yılında Sakarya ilinin Serdivan ilçesinde doğdu. İlköğrenimi için Talat Ayhan İlköğretim Okulu'na gitti, 1996 yılında mezun oldu. Kur'ân Kursu eğitimi almak üzere bir yıl okula ara verdikten sonra Ortaöğrenimine başladı. Orta öğrenimini Hakkı Demir İlköğretim Okulu'nda 2000 yılında bitirdi. Lise öğrenimine ise Atatürk Süper Lisesi'nde başlayıp 2004 yılında tamamladı. Bir yıl üniversite hazırlığından sonra 2005 yılında Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde lisans eğitimine başladı, 2009 yılında mezun oldu. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Edebiyatı Anabilim Dalının Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında yüksek lisansa kabul edildi. Tez döneminde olup yüksek lisansa devam etmektedir.